



Већина европских народа своје прве књиге о класичном (бојевом) мачевању има још од средњег века. Врло вероватно да су једну такву књигу имали и Срби јер су српске кнежевине, краљевине и на крају царевина у то време поседовале све што и друге европске кнежевине, краљевине и малобројне царевине – а често чак и по нешто више.

Те књиге данас, међутим, НЕМА. Ако је и постојала нестала је са мноштвом других књига у освајачким ратовима који су непрекидно харали по Србији у периоду од 14. до 21. века рушећи, палећи и пљачкајући све, а најрадије прво библиотеке.

Било како било док та књига, можда, једном не изрони из неког страног архива књига пред вама ће претстављати једини испуњен завет културној баштини из те области, а на који је српска национална култура чекала још од средњег века.

Енциклопедија на преко 1650 страна и 6300 илустрација даје приказ темељних елемената технике класичног европског бојевог мачевања скоро свим врстама мачевалачког оружја, али и - по први пут у мачевалачкој литератури опште, принципе и пратикум једног новог, трећег, мачевања коме намена није убијање (борилачка вештина) ни надметање (борилачки спорт) већ некомпетитивна борилачка уметност (Martial Art) насупрот свакој компетитивној (варварској) употреби мачевалачке вештине.

Богат извор података о мачевима, тактици, педагогији, кодексима, историји... употребе мачева кроз разне епохе намењен љубитељима, изучаваоцима или практикантима мачевања. Незаобилазни део библиотеке сваког поштоваоца традиције, љубитеља лепоте класичног и чувара наслеђа трајних вредности културне баштине света.

#### ЗАВЕШТАЊЕ

„...сваки учитељ има своје мачевање: Фабрис једно, Лебкомер друго, Мајер треће, Мароцо четврто, Агрипа пето, Капо Феро шесто... и тако је све фрагментирано и разбијено таштином од 600 и више година у стотине школа. Треба покушати пронаћи нешто заједничко од свега тога и написати једну књигу о мачевању која ће то мноштво разнобојних каменчића колико-толико склопити у слику једног целовитог мозаика ове вештине.

Ја знам да ти то можеш и тражим од тебе да се бациш на тај посао, јер та књига треба да буде написана овде – у Београду. А знаш ли зашто?

Зато што је једно од 15 историјских имена Београда и Дар ул цихад - „Кућа (врата) ратова“. Зато што је центар те куће, око којег се све врти већ више од 7000 година, тврђава којој су још у средњем веку Турци дали име КАЛЕ-МЕГДАН (тврђава - поље за борбу). Зато што је тај центар за свој дом усталичио српски деспот Стефан Лазаревић, један од најбољих мачевалаца Европе 15. века, и први од 24 витеза реда Змаја. Зато што нема другог града на свету који је, после 40 опсада, 137 рушења до темеља и више милиона палих испред и иза његових зидина, преживео више мачевања и видео више врхова и оштрица мачева.“

*Речи кнеза Андреја Александровича Гарденина (Рајевског) (1933-2009), аутору 19. августа 1999. године у Београду*



ISBN 978-86-80762-01-2



## КЛАСИЧНО МАЧЕВАЊЕ ЕНЦИКЛОПЕДИЈСКИ ПРИРУЧНИК



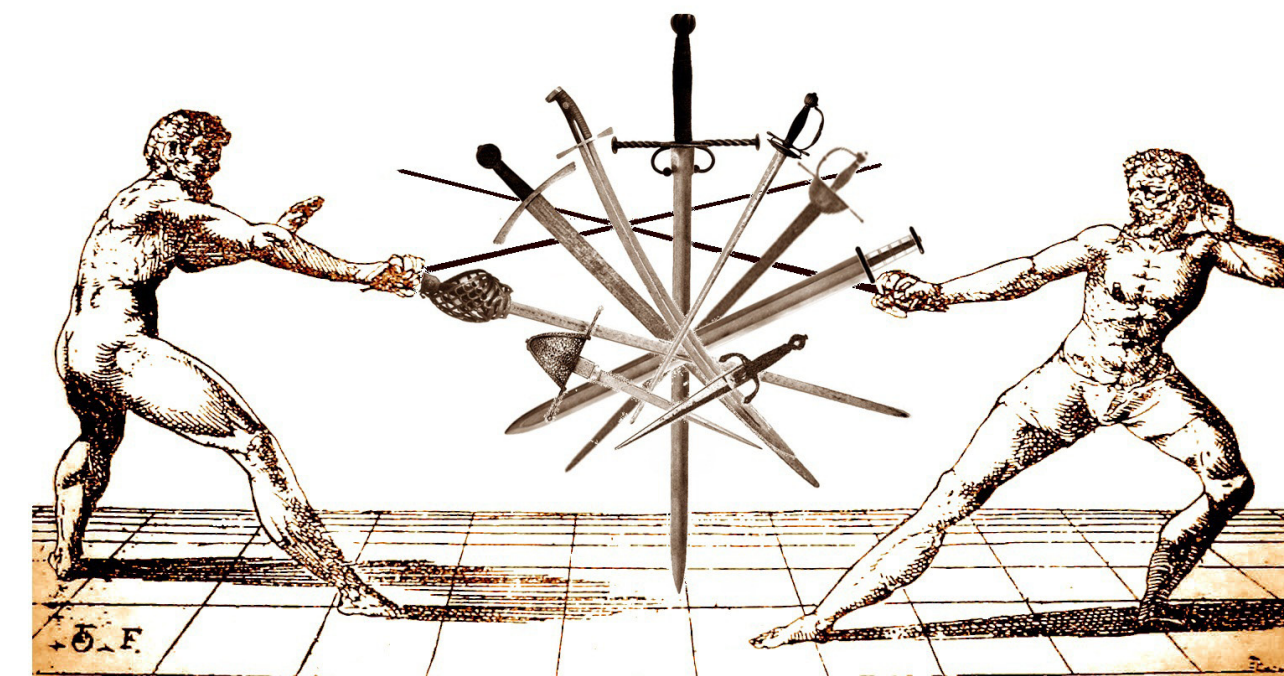
# КЛАСИЧНО МАЧЕВАЊЕ

– ЕНЦИКЛОПЕДИЈСКИ ПРИРУЧНИК –

Александар Станковић

\*

ТЕОРИЈА И ТЕХНИКА  
ВЕШТИНЕ ЕВРОПСКОГ  
СТАРОВЕКОВНОГ, СРЕДЊЕВЕКОВНОГ И НОВОВЕКОВНОГ  
ЈЕДНОРУЧНОГ, ДВОРУЧНОГ И ДВОРУКОГ  
БОЈЕВОГ МАЧЕВАЊА  
СТИЛОМ ШКОЛЕ „СВ. ЂОРЂЕ“



“Бумбу но иши” – “Перо и мач су у складу”.

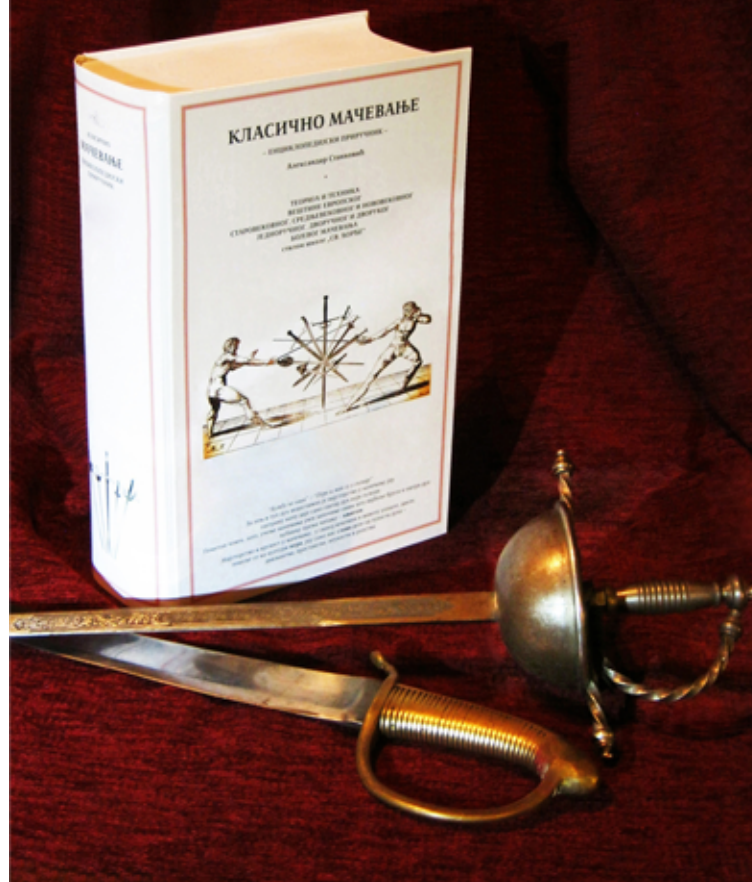
За лењ и туп дух недостижно је мајсторство у мачевању јер оштрину мачу даје само оштар дух који га води.

Паметан човек, зато, учење мачевања увек започиње оним што најбоље бруси и оштри дух: љубављу према читању – **књигом**.

Мајсторство и врсноћ у мачевању, у свакој вештини и животу уопште, дакле, темеље се на култури **пера**, јер само нас **слова** деле од тупости духа – дивљаштва, просташтва, неукости и ропства.

# КЛАСИЧНО МАЧЕВАЊЕ ЕНЦИКЛОПЕДИЈА ТЕХНИКА

ТЕОРИЈА И ТЕХНИКА ВЕШТИНЕ ЕВРОПСКОГ  
СТАРОВЕКОВНОГ, СРЕДЊЕВЕКОВНОГ И НОВОВЕКОВНОГ  
ЈЕДНОРУЧНОГ, ДВОРУЧНОГ И ДВОРУКОГ БОЈЕВОГ  
МАЧЕВАЊА СТИЛОМ ШКОЛЕ "СВ.ЋОРЂЕ"





**“Бумбу но иши”** – “Перо и мач су у складу”.

*За лењ и туп дух недостижно је мајсторство у мачевању пошто оштрину мачу даје само оштар дух који га води.*

Пеметан човек, зато, учење мачевања увек започиње с оним што најбоље бруси и оштри дух:  
с љубављу према читању - **књигом**.

*Мајсторство и врсност у мачевању, свакој вештини и животу уопште, дакле, темеље се на култури **пера** јер само нас **слова** деле од тупости духа - дивљаштва, просташтва, неукости и ропства.*

Већина европских народа своје прве књиге о класичном (бојевом) мачевању има још од средњег века. Врло вероватно да су једну такву књигу имали и Срби јер су српске кнежевине, краљевина и на крају царевина у то време поседовали све што и друге европске кнежевине, краљевине и малобројне царевине – а често чак и по нешто више.

Те књиге данас, међутим, НЕМА. Ако је и постојала нестала је са мноштвом других књига у освајачким ратовима који су непрекидно харали по Србији у периоду од 14. до 21. века рушећи, палећи и пљачкајући све, а најрадије прво библиотеке.

**Но, било како било док та књига, можда, једном не изрони из неког страног архива енциклопедија Класично мачевање ће представљати једини испуњен завет културној баштини из те области, а на шта је српска национална култура чекала још од средњег века.**

Енциклопедија КЛАСИЧНО МАЧЕВАЊЕ – рађена у форми француске енциклопедије *Larousse*, на 1650 страна и 6300 илустрација даје обимом и садржајем јединствен у мачевалачкој литератури уопште свеобухватни приказ темељних елемената готово свих техника класичног европског бојевог мачевања свим врстама мачевалачког оружја, као и низ других садржаја везаних за мачевалачку вештину.

У књизи су и по први пут у мачевалачкој литератури уопште изложени **теорија, принципи и практикум** једног новог, ТРЕЋЕГ, мачевања коме намена није убијање (*борилачка вештина*) ни такмичарско надметање (*борилачки спорт*)

већ некомпетитивна борилачка уметност (*Martial Art*) у духу "*Contraria sunt complementa*" (супротности се допуњују), а насупротив свакој компетитивној (варварској и неоварварској) употреби мачевалачке вештине.

Богат извор података о мачевима, тактици, педагогији, кодексима, историји... употребе мачева током разних епоха намењен љубитељима, изучаваоцима или практикантима мачевања. Незаобилазни део библиотеке сваког поштоваоца традиције, обожаваоца лепоте класичног и чуvara наслеђа трајних вредности културне баштине света.

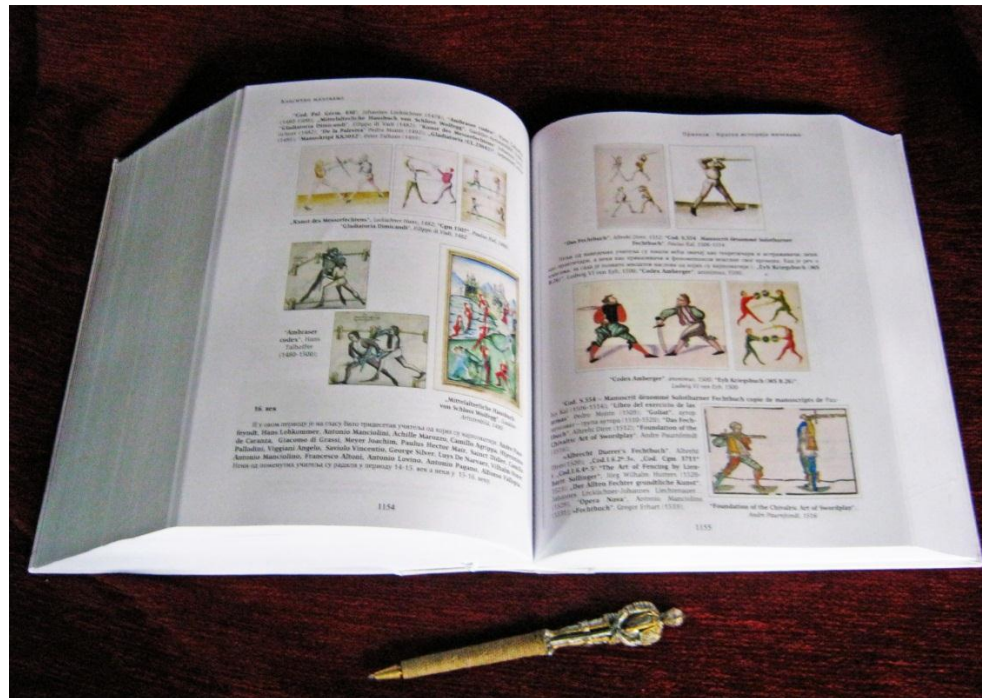
\*

**"Сваки учитељ мачевања има своје мачевање: Фабрис једно, Лебкомер друго, Мајер треће, Мароцо четврто, Агрипа пето, Капо Феро шесто... и тако је све фрагментирано и разбијено таштином од 600 и више година у стотине школа. Треба покушати пронаћи нешто заједничко у свему томе и написати књигу о мачевању која ће то мноштво разнобојних каменчића колико-толико склопити у слику једног целовитог мозаика ове вештине."** (речи кнеза Андреј Александровича Гарденина – Рајевског, првог историчара мачевања у Србији аутору 19. август 1999. године у Београду).

Та књига *завештања* је 18 година касније завршена овде у Београду. Она је у Београду написана не само зато што је једно од 15 његових историјских имана и Дар Ул Џихад – „Кућа (врата) ратова“ већ и јер нема другог града на свету који после 40 опсада, 137 рушења до темеља и милиона освајача и бранитеља палих испред и иза његових зидина је преживео више мачевања и видео више врхова и оштрица мачева. Написана је у Београду јер је његов центар, око којег се све врти већ више од 7000 година, тврђава IV Флавијеве легије прозвана у средњем веку од стране Турака КАЛЕ-МЕГДАН (тврђава-поље за борбу). Написана је у Београду јер је ту тврђаву за свој дом и прву библиотеку града устолочио деспот Стефан Лазаревић, писац и један од најбољих мачевалаца Европе 15. века и први од 24 витеза реда Змаја. Написана је у Београду јер је то град за који се 1717. год. под Еугеном Савојским водила између 300000 војника највећа битка на свету до Наполеонових ратова. Написана је у Београду јер су највиши плато, код Диздареве куле, тај епицентар милиона очију што су током десетина векова гледале одоздо и одозго, Турци у средњем веку назвали „фићир-бајир“ – „брег за размишљање“, брег који рађа мисли па је морао родити и једну такву књигу.

Едиција „РАПИР“  
књига XIII  
Београд  
Центар FABULA NOSTRA,  
2017

**407 СТРАНА ИЗВОДА ИЗ ЕНЦИКЛОПЕДИЈЕ УЗ ДОДАТНИХ  
25 СЕПАРАТА СА КОМПЛЕТНИМ ТЕКСТОВИМА НА 144 СТРАНЕ ИЗ  
III КЊИГЕ**



**КАНОН ШКОЛЕ МАЧЕВАЊА СВ. ЂОРЂЕ Л.Г. 7525  
CODEX ST. GEORGI A.D. 2017**



**ТЕХНИКА КЛАСИЧНОГ МАЧЕВАЊА  
РАПИРОМ, РАПИРОМ И ДАГОМ, РАПИРОМ И ПЛАШТОМ,  
СА ДВА МАЧА, ШПАДОМ, САБЉОМ, ПАЛАШЕМ, КРАТКИМ МАЧЕМ, БОДЕЖОМ,  
ВЕЛИКИМ, СРЕДЊИМ И МАЛИМ ШТИТОМ И МАЧЕМ, ЈЕДНОИПОРУЧНИМ МАЧЕМ И  
ДВОРУЧНИМ МАЧЕМ  
У ВОЗНОМ И ЦИВИЛНОМ МАЧЕВАЊУ**



**СТИЛОМ ШКОЛЕ МАЧЕВАЊА  
„СВЕТИ ЂОРЂЕ“**

**А ПРЕМА ИЗАБРАНИМ ИНСТРУКЦИЈАМА СРЕДЊЕВЕКОВНИХ И НОВОВЕКОВНИХ  
ЕВРОПСКИХ ШКОЛА МАЧЕВАЊА**

# САДРЖАЈ И УВОДНИ ДЕО – ИЗВОД ИЗ 44 СТРАНЕ ТЕКСТА

Садржај



„И ја, Фиоре, тврдим да је ова вештина тако обимна да на свету нема човека са тако добрим памћењем који би могао без књига држати у глави више од њене четвртине.  
(...) без књига нико не може бити добар учитељ, нити чак добар ученик ове уметности.“

Фиоре деи Либири, 1405.



## САДРЖАЈ

Порука читаоцу .....	III
УВОД У КЛАСИЧНО МАЧЕВАЊЕ .....	V
<b>КЊИГА ПРВА</b>	
Заоставштина предака .....	1
Чему данас класично мачевање? .....	11
Телесно и нетелесно у мачевању .....	17
Намена књиге .....	21
Мачевалачки језик .....	24
Легенда о настанку мачевања .....	28
Грађа, метод и дилеме реконструкције .....	29
Први извор грађе - историјско мачевање .....	29
Намене историјског мачевања: .....	30
Извори за Стари век .....	30
Извори за крај Старог века .....	32
Извори за Средњи век .....	35
Извори за Нови век .....	39
Други извор грађе - <i>практично искуство</i> .....	43
<b>Четири стуба реконструкције техника мачевања прошлости</b> .....	46
Неки проблеми историографије класичног мачевања .....	49
Први проблем .....	49
Други проблем .....	51
Систематика мачевања .....	53
<b>Борба мачем и мачевање</b> .....	53
Основне технике .....	54
Натуралистичко и школско мачевање - упоредна анализа .....	57
Врсте мачевања .....	57
<b>А) Класично (борбено) мачевање</b> .....	58
Хронолошка подела класичног мачевања .....	59
Техничко-мануелацијска подела класичног мачевања .....	61
Наменска подела класичног мачевања .....	62
<b>Војно мачевање</b> .....	64
Полувојно мачевање .....	70
Војно куртоазно мачевање .....	71
Турнирско куртоазно мачевање .....	73
<b>Грађанско мачевање</b> .....	77
Милитаризација цивилног мачевања .....	79
Демилитаризација цивилног мачевања .....	81
Куртоазно грађанско борбено мачевање .....	81
Врсте и технике цивилног борбеног мачевања .....	82
1) Дуелно цивилно мачевање .....	82
2) Двобојно цивилно мачевање .....	83
<b>Врсте двобоја</b> .....	86
а) Сууски двобој .....	86
б) Експра-сууски (приватни двобој) .....	87
в) Ителални двобој .....	88

г) Арениски двобој	90
Професионални двобој за паре	91
Гладијаторски двобој	92
г) Двобој на лицу места (офензивни двобој)	94
ђ) „Тројански“ двобој	94
3) Куртоазно цивилно мачевање	95
1. Школско	96
2. Вежбовно (тренажно)	96
3. Архивистичко	97
4. Финтирано двобојно	98
Куртоазно борбено мачевање кроз епохе	101
Б) Транзиционо мачевање	103
В) Спортско мачевање	105
Такмичарско „класично“ савршено мачевање	105
Остале врсте спортског мачевања	113
Такмичарско елексирично - (модерно) савршено мачевање	114
Такмичарско бјичкино елексирично - савремено (посавремено) савршено мачевање	115
Г - Спекско мачевање	116
Настанак и развој сценског мачевања	117
Техника сценског мачевања	119
Врсте сценског мачевања	119
„Историско“ (савршено савршено) мачевање	120
Мач, мачевалачка опрема и мере сигурности	124
Симболика мача	124
Систематика мачева	126
Мач	127
Бојеви мачеви	127
Симулативни мачеви	131
Вежбовни симулативни мачеви	131
Врсте мачева по начину држања	136
Једноручни мачеви	136
Лаки једноручни мач	138
Мачеви за две руке	138
Врсте мачева по особинама сечива	141
Кратки мачеви	141
Дуги мачеви	142
Мачеви са равним сечивом	143
Мачеви са кривим сечивом	143
Сабља	143
Делови мача	145
Сечиво	145
Геометрија сечива по пресеку	146
Геометрија сечива по дужини	147
Подела сечива по дужини	148
Узроци трансформација сечива	149
Естетика сечива	150
Балчак	151
Дршка балчака	151
Монтажа дршке	153
Рукобран балчака	153
Јабука	157
Тежиште мача	157
Центар удара (перкусије) мача	158
Раван удара и бода мача	159
Остале механичке карактеристике сечива	160
Основне металуршке особине сечива мача	161
Физичко дејство мача	163
Антиномија бода и сечења	163
О предности бода	164

О предности сечења	165
О предности бодно-сечивог	166
Механика сечења и бода	166
Сечење мачем	166
Криво сечиво	166
Право (равно) сечиво	167
Валовито сечиво	168
Бод мачем	168
Бод са равним сечивом	168
Бод са кривим сечивом	169
Заштитна опрема	171
Данашња заштитна опрема за класично мачевање	174
Безбедна манипулација мачем (мере сигурности у мачевању)	177
КЊИГА ДРУГА	183
Техника класичног мачевања и врсте њене употребе	185
Условно-рефлексна (аутоматизована) употреба технике	186
Рационална (тактичка) употреба технике	187
Интуитивна употреба технике	189
Мачевалачки трик и техника мачевања	190
Врсте техника мачевања	191
Техника борбеног (класичног) мачевања	192
Условљеност технике и тактике мачевања	194
Општа и посебне технике борбеног мачевања	195
Општа техника класичног мачевања	197
1. Положаји и радње без мача	197
Класични метод	197
Кретање - суштина мачевања	198
Кретање (радње ногу) у мачевању има више функција	199
Врсте кретања у мачевању	200
Техника линеарног кретања	203
Бојева линија	203
Мачевалачки став	203
Положај шела - ноте	204
Тежиште шела	205
Положај шела - шорзо	207
Положај наоружане руке	207
Положај ненаоружане руке	208
Кораци у линеарној техници	209
Полуокорак напред и назад	210
Корак напред и назад	210
Прикључени корак (докорак)	211
Двокорак (укрштен корак) напред и назад	211
Скок напред и назад	212
Укрштни скок напред и назад	212
Испад	212
Испад за шешке мачеви	214
Испад у назад	214
Положај главе приликом испада	214
Тежиште шрупа у испаду	215
Враћање у став из испада	215
Испад - став назад	215
Испад - став напред	216
Испад - став у местиу	216
Испад - стој у ставу	216
Радње наоружане и ненаоружане руке приликом испада	216
Продужени испад	217
Прикључени испад	217
Патнандо, балестра и укрштни испад	217



Скоку противника (флеш, стрела...)	217
<b>Практикум</b> .....	<b>218</b>
Корак напред.....	218
Кретање и простор у мачевању.....	219
<b>Дистанцирање</b> .....	<b>219</b>
Техника нелинеарног (маневарског) мачевања.....	222
Бојева линија у нелинеарној техници кретања.....	223
Став у нелинеарној техници.....	226
Контрастав.....	226
Положај стопала у нелинеарној техници мачевања.....	227
Висина нелинеарног мачевалачког става.....	230
Положај наоружане руке.....	231
Положај ненаоружане руке.....	232
<b>Мачевалачки кораци у нелинеарној техници</b> .....	<b>232</b>
1. Кретање у месту.....	234
2. Напред-назад у контраставу.....	234
3. Напред-назад променама става („антички корак“ ).....	234
4. Кораци десно и лево.....	235
5. Коси кораци у лево и десно напред и назад.....	236
Коси корак лево напред.....	236
Коси корак у десно и лево назад.....	236
6. Скок напред и назад, лево десно и косо.....	237
7. Кружни кораци.....	237
Кружни кораци у месту.....	237
Кружни кораци са променом места.....	237
Промена става у шериферном и централном кружном кретању.....	238
8. Искорак.....	239
9. Испад из контраста.....	240
10. Испад полулево и полудесно.....	241
11. Испад у лево и десно.....	241
12. Испад у лево и десно назад.....	242
13. Искорак десно назад.....	243
14. Искорак полулево и полудесно.....	243
15. Леђни бод (спин).....	243
16. Окрети.....	245
Окрети скоком.....	246
17. Пролази.....	246
Типови пролаза.....	247
Вежбе кретања.....	249
Просторне вежбе.....	249
Соло.....	249
Дуо.....	250
2. Положаји и радње мачем.....	253
1) ПРИПРЕМНЕ (БЕСКОНТАКТНЕ) РАДЊЕ МАЧЕМ.....	256
а) Држање једноручних мачева у шаци.....	256
Опште напомене везане за држање мача у шаци.....	260
б) Положаји са једноручним мачем.....	263
Номенклатуре радњи мачем (појединачна, посебна и општа).....	264
Нумерација положаја по ротацији (моционима).....	269
Нумерација положаја по транслацији.....	271
Упоредна анализа неких нумерација.....	276
Стандардизација - савремено униформно мачевање.....	281
Избор номенклатуре технике класичног мачевања.....	282
Општа (часовна) номенклатура.....	284
Часовна номенклатура и покрети ротације шаке.....	285
Часовна номенклатура и покрети транслације шаке.....	286
Часовна номенклатура и зоне напада и одбране.....	287
О номенклатури Школе „Свети Ђорђе“.....	289
в) Ротациони положаји шаке (моциони).....	291

Г) Транслациони положаји шаке.....	297
Први разлог транслације шаке.....	297
Други разлог транслације шаке.....	297
Трећи разлог транслације шаке.....	298
Четврти разлог транслације шаке.....	298
Пети разлог транслације шаке.....	298
Шести разлог транслације шаке.....	299
Седми разлог транслације шаке.....	299
Бод без транслације шаке.....	300
Неправилни бод без транслације шаке („слепи бод“ ).....	300
Правилан бод без транслације шаке.....	301
Предности и мане бода без транслације (правoliniјског бода).....	302
Номенклатура транслационих положаја шаке са мачем.....	304
Д) Нападаци, одбрамбени и неутрални положај шаке (функционални положаји).....	307
1. ПОЗИЦИЈЕ (офанзивни положај шаке с мачем).....	308
а) <b>Позиције за сечење</b> .....	<b>308</b>
Позиције за сечење у „варварској“ и развијеној техници.....	311
б) <b>Позиције за бод</b> .....	<b>313</b>
Позиције за бод СПЕЦИЈАЛИЗОВАНО БОДНИМ једноручним мачем (шпада - мали дворски мач и флорет).....	319
Прва техника (транслациона).....	319
Друга техника (транслацио-ротациона).....	322
Позиције за бод у „варварској“ и развијеној техници.....	326
2. БЛОКОВИ (одбране-параде) (дефанзивни положаји шаке).....	327
а) Пуни блокови.....	327
б) Полублокови.....	328
Специфичности блока код тешких и лаких мачева.....	328
а) Пуни блокови.....	329
б) Полублокови.....	329
Одбране од сечења.....	329
а) Пуни блокови.....	332
б) Полублокови.....	332
Заштита од сечења.....	332
Одбране од бода.....	334
1) Пуни (универзални) блокови за бод.....	334
2) Полублокови за бод.....	334
3) Специјализовани блокови за бод.....	334
Блокови у варварској и развијеној техници.....	335
3. ПРИПРЕМЕ - позиви (постављање шаке са мачем у неутралне положаје).....	336
1. Припреме за бодно-секуће (универзалне) мачеве и специјализовано секуће мачеве.....	337
Игра сечења.....	343
Први принцип Кодекса школе „Свети Ђорђе“.....	348
2) БОРБЕНЕ РАДЊЕ ЈЕДНОРУЧНИМ УНИВЕРЗАЛНИМ МАЧЕВИМА.....	349
(римска спата, витешки мач, рапир, транзициони рапир, палаш, спадрон, широки мач...)	
Међусобно позиционирање мачева.....	352
Офанзивни и дефанзивни гард.....	352
НАПАДИ СЕЧЕЊЕМ код једноручних универзалних мачева.....	354
Начин употребе сечења мача за сечење.....	354
Удар и сечење.....	355
Техника сечења.....	356
1) Техника секућег покрета руком.....	356
Условљеност технике сечења врстом мача.....	357
2) Техника координације руке и ногу при сечењу.....	357
3) Техника комбиновања радњи руке са мачем и ногу.....	359
Правило баланса у комбиновању покрета руке и ноге.....	359
4) Дистанцирање при сечењу.....	360
Врсте сечења једноручним мачем.....	362
1. Врсте сечења по правцу (позиције за сечење).....	362
2. Врсте сечења по форми (трајекторији).....	364
а) Правoliniјска сечења.....	364
б) Лучна сечења.....	367
в) Кружна сечења.....	368

Проста кружна сечења	368
Сложена кружна сечења	368
Проста кружна сечења	368
Краљевски муниет (опште кружно сечење)	371
г) Полукружна сечења	371
д) Комбинована сечења	374
– Повратно сечење	374
– Везано сечење	374
Радње шаке при повратним и везаним сечењима	375
3. Врсте сечења по примени	375
3а) - ДИРЕКТНА сечења	376
– Врсте директних сечења	376
3б) - ИНДИРЕКТНА сечења	379
1. Индиректна контактна сечења	380
а) Сечења из бацања	380
б) Сечења из вођења, везивања, преноса	381
в) Сечења из башуше и гард-башмана	381
Сечења из пробусаја	381
2. Индиректна бесконтактна сечења	383
А) Сечења из варке телом	384
а) Варка телом у нападу	384
б) Варка телом на контрапад	385
Б) Сечење из варке мачем	385
а) Варка у гард	386
б) Варка у отворено	386
Радње ногама приликом индиректних сечења	388
Сиже тактике напада сечењем	389
Вежбе за извођење сечења	389
НАПАДИ БОДОМ код једноручних универзалних мачева	393
– Начин употребе сечива мача за бод	393
Техника бода	393
а) Бод ногом	393
б) Бод руком	394
в) Комбиновани бод	394
г) Остављени бод	394
– Условљеност технике бода врстом мача	395
Правици и врсте кретања током извођења бода	395
Дистанце за бодове	395
Врсте бодова једноручним универзалним мачем	395
а) Врсте бодова по позицији	395
– Бодови „из“	395
– Бодови „у“	396
б) Врсте бодова по трајекторији	397
– Правoliniјски (линеарни) бодови	397
– Лучни (кружни и полукружни) бодови	398
1) Кружни бодови	398
а) Кружни варка бодови	398
б) Кружни позициони бодови	398
в) Кружни бодови из окрета	400
2) Полукружни бодови	400
1. Рамени полукружни бодови	400
2. Полукружни бодови из полуокреша	401
3. Полукружни варка бодови	401
4. Куле (иректобод) бодови	401
5. Посебни полукружни бодови	401
– Задњи (леђни) бочни бод	401
– Предњи бочни бод	401
– Потилачни бод	401
– Комбиновани бодови	402

Поврати бодови	402
г) Врсте бодова по примени	403
а) ДИРЕКТНИ бодови	403
1. Бодови у „отворено“	404
2. Зауставни бодови	405
3. Бодови у припрему	406
4. Ескиважни бодови	406
5. Проктивни бодови	407
б) ИНДИРЕКТНИ бодови	407
1. Контактни индиректни бодови	408
– Бодови из овиозионирана (иректирања)	408
– Бодови из овиозионирана коншраиозицијом	409
– Бодови из пробусаја	410
– Бодови из бацања	411
– Бодови из вођења, везивања и преноса	412
– Бодови из башуше и гард-башмана	412
– Бодови из дулоа хааша	412
– Бодови из хаашања накрсношом	414
– Везни бод	416
2. Бесконтактни индиректни бодови	416
а) Бодови из варке телом	416
б) Бодови из варке мачем	417
Техника извођења бодне варке за средње тешке и лаке мачеве	418
Варка бод-бод	418
Варка бод-сечење и сечење-бод	420
Варке сечење-бод	421
Кључне напомене за све нападе бодом и сечењем	421
Тактика напада	422
Физичко време	422
Психичко време	422
ОДБРАНЕ ОД СЕЧЕЊА И БОДА за једноручне универзалне мачеве	425
О одбрама уопште	425
1) Одбране мачем	427
А) Одбране од СЕЧЕЊА	427
– Нека основна правила одбране сечивом мача	427
а) Одбране од сечења ПАРИРАЊЕМ (блоковима)	428
1. Просте одбране од сечења парирањем ПУНИМ БЛОКОВИМА	429
2. Просте одбране од сечења парирањем ПОЛУБЛОКОВИМА	431
3. Просте одбране од сечења ДУПЛИМ блоковима	433
4. Сложене (циркуларне) одбране од сечења БЛОКОВИМА	433
а) Кружне одбране од сечења	434
б) Полукружне одбране од сечења	435
5. Одбране од сечења КОНТРАУДАРЦЕМ (контраударац блокови)	436
6. Одбране од сечења ПРОПУШТАЊЕМ	437
1. Пропусне клизне одбране	437
2. Пропусне преносне одбране	438
3. Пропусне скретне одбране	439
7. Одбране телушне	439
8. Одбране од сечења положајем	441
9. Одбране накрсношом	441
Б) Одбране од БОДА	442
1. Одбране од бода ПУНИМ БЛОКОМ	442
2. Одбрана од бода ПОЛУБЛОКОМ	443
3. Одбрана од бода ПРОПУСНИМ блоком	444
4. Одбране од бода УДАРЦЕМ БАЛЧАКА (гард батман)	449
5. Одбране од бода и сечења ПОЛОЖАЈЕМ (претња врхом или оштрицом)	451
а) Претња врхом	451
б) Претња оштрицом	451
– Претња врхом или оштрицом уз промене положаја	452

6. Одбране од бола НАКРСНИЦОМ и ПОДЛАКТИЦОМ .....	452
7. Неке ПОСЕБНЕ одбране .....	453
Одбране од ударна јабуком и гардом .....	453
1) Одбрана балчаком .....	453
2) Одбрана ескивирањем .....	453
8. Одбране из положаја ЛЕВНОГ БОЛА (спина) .....	454
9. Одбране од бола (сечења) ПРОСТОРОМ (ескиваже) .....	455
Ескиваже у лево и десно (десни став) .....	456
Ескиваже полукружним и окретним (десни став) .....	459
Ескиваже уназад .....	460
Ескиваже у напред .....	462
Дијагоналне (косе) ескиваже .....	462
Ескиваже на доле .....	464
Везана ескиважа .....	465
ВЕЗНЕ РАДЊЕ МАЧЕМ за све једноручне мачеве .....	468
А) Хватања („ангажмани“) .....	468
1. Линеарна хватања .....	470
Горња хоризонтална хватања .....	470
Доња хоризонтална хватања .....	471
Кретање шаке приликом хватања .....	471
Вертикална хватања .....	471
Хватања на горе .....	471
Хватања на доле .....	472
Дијагонална хватања .....	472
2. Полукружна хватања .....	472
3. Кружна хватања (хватања са супротне стране) .....	473
Хватања са супротне стране код тешких мачева .....	473
а) Кад су врхови усмерени на горе (тешки мачеви) .....	473
б) Кад су врхови усмерени на доле (тешки мачеви) .....	474
4. Бачена хватања (купе хватања) .....	475
5. Телућна хватања .....	475
6. Преузимајућа хватања .....	476
7. Хватања накрсницом .....	476
Правила за сва хватања .....	476
Заштита од хватања – избегавања („дегажмани“) .....	477
Б) Везивања .....	478
Заштита од везивања .....	479
В) Батуте (ударци по колегином мачу) .....	479
1. Батуте за сечење .....	479
а) Линеарне батуте за сечење .....	480
б) Полукружне и кружне батуте за сечење .....	480
2. Батуте за бод .....	480
а) Линеарне батуте пред бод .....	481
б) Полукружне и кружне батуте и за сечење и за бод .....	481
3. Заштита од батуте .....	481
Г) Бацања .....	482
1. Бацање из хватања .....	483
2. Бацање из везе .....	483
3. Бацање из вођења .....	483
4. Бацање из преноса .....	484
5. Бацања из одбране .....	484
а) Бацања из одбране од сечења .....	484
б) Бацања из одбране од бола .....	485
в) Бацање „глисар“ .....	485
Заштита од бацања .....	486
Д) Вођења .....	486
Заштита од вођења .....	487
Ђ) Пренос .....	487
Заштита од преноса .....	487

УЗВАТИ (РИПОСТЕ) СЕЧЕЊЕМ И БОДОМ НАКОН ОДБРАНЕ за једноручне универзалне мачеве .....	490
Типологија узврата .....	490
а) Симултани узврати .....	490
б) Сукцесивни узврати .....	491
Тактика узврата .....	492
1. Одбрана од СЕЧЕЊА – узврат СЕЧЕЊЕМ .....	493
2. Одбрана од СЕЧЕЊА – узврат БОДОМ .....	496
3. Одбрана од БОЛА – узврат СЕЧЕЊЕМ .....	498
4. Одбрана од БОЛА – узврат БОДОМ .....	499
5. Узврати након одбрана ескиважом .....	500
Техника мачевања посебним типовима једноручних универзалних мачева .....	505
(кртки мач и фалката-јатаган) .....	505
Кртки мач (полумач) – (фазганон, копис, холпитски мач, гладијус, кацбалгер, тесак...) .....	505
Техника борбе полумачем .....	507
Став са кратким мачем .....	507
Основни елементи технике борбе кратким мачем .....	509
Напад кратким мачем .....	509
Одбране кратким мачем .....	511
Узврати у борби кратким мачем .....	513
Специфичности вођења код полумача .....	515
Неке најтипичније акције у борби великим (дугим) ножем (grosse meser) или кратким мачем .....	517
Јатаган .....	519
Борбене карактеристике јатагана .....	521
Држање и борбени став јатаганом .....	524
Напади јатаганом .....	525
Одбрана јатаганом .....	527
Пуни блокови .....	527
Узврати јатаганом .....	527
Додатне функције .....	528
Нож .....	529
Техника мачевања једноручним мачевима специјализованим за бод (кртски рапир, есток, лаки рапир, шпада, флорет, бодеж...) .....	532
а) Бесконтактна бојна техника .....	533
Бодеж .....	534
Техника борбе бодеж-бодеж .....	536
Напад бодежом .....	536
Одбране од бодежа .....	538
Одбране од бодежа телом .....	538
Одбране од бодежа бодежом .....	539
б) Контактна бојна техника .....	539
Лаки рапир, шпада, флорет и бордон штап .....	541
Држање шпаде .....	542
Став са шпадом .....	543
Напад шпадом .....	545
Напад без промене позиције .....	545
Напад са променом позиције .....	546
- Напад вертикалном транслацијом на горе .....	546
- Напад вертикалном транслацијом на доле .....	547
Напад вођењем .....	547
Напади батутом .....	548
Остале врсте напада шпадом .....	549
Пресије и контрапресије .....	549
Хватања подлактицом .....	549
Одбране шпадом .....	550
1. Линеарне (праволинијске) одбране .....	550
Одбране од контактних напада шпадом .....	550
Хоризонталне одбране .....	551
Вертикалне одбране .....	554
Дијагоналне одбране .....	556

2. Пропусне специјализоване одбране од бола	557
Горње специјализоване пропусне одбране	558
Доње специјализоване пропусне одбране	560
Одбране од бесконтактнoг напада шпадом	561
Кружне и друге врсте одбрана	561
Одбрана шаке и подлактице од болова	564
Узврати (рипосте) код шапде и флорета	565
а) Директни узврат:	565
Узврати „спинном“	565
Узврати псеудосечењем - „шимсом“	567
Узврати из бацања	567
Континуирани контакт сечива у борби шпадом	567
Транзиционо мачевање	568
Техника мачевања флоретом	569
“Бастон” (“бордон”) штап	570
Техника мачевања једноручним мачевим специјализованим са сечењем (сабља, шлагер, тесак)	573
Две технике борбе пеналијском сабљом	577
Напади средње и јако закривљеном сабљом	579
Бод мало и средње закривљеном сабљом	580
Одбране (блокови)	581
Одбране средње и јако закривљеном сабљом	582
Техника извођена горњег одбрамбеног мулнета	583
Вертикални одбрамбени мулнет	583
Хоризонтална мулнетна заштита груди врхом доле	584
Леђна заштита	585
Заштита груди хоризонталним мулнетом врхом горе	585
Техника извођена доњег одбрамбеног мулнета	586
Предњи доњи одбрамбени мулнет	586
Одбране телућем	587
Одбране балчаком	587
Заштита „роговица” („дангетама”) накрснице	588
Узврати сабљом	589
Мачевање шлагером	590
Срби и борба шлагерима	593
Техника мачевања кратком сабљом (тесак, полусабља)	594
Тесак	595
ТЕХНИКА ДВОРУКОГ И ДВОРУЧНОГ МАЧЕВАЊА	604
(мачем и штитом, дагом и рапиром, са два полумача, са два мача,	
Техника дворуког мачевања	604
Техника борбе са ДВА (четири) МАЧА	605
Борба са ДВА КРАТКА МАЧА (ПОЛУМАЧА)	605
Гард у борби са два полумача	606
Кретање ногама у борби са два полумача	607
Тактика употребе два полумача у борби	607
Напад у борби два полумача	608
Одбране у борби са два полумача	611
Узврати у борби два полумача	613
Вођење, преузимање и пресретање	614
Борба са ДВА ДУГАЧКА МАЧА	616
Техника напада	618
Напад затварајућом батутом	618
Напад једноручним затварањем	618
Напад дворучним затварањем	619
1. Унутрашње дворучно затварање	619
2. Спољашње дворучно затварање	620
Заштита од затварања	620
Напад отварањима	620
Одбране	621

Узврати	622
Техника борбе ДАГОМ и РАПИРОМ	627
Дага	628
Основни манипулације дагом и рапиром	629
Држање даге	629
Положаји даге и рапира у гарду	631
Стилови борбе	633
Кретање ногама у борби дага-рапир	636
Употреба даге и рапира	636
Техника хватања (фиксирања) дагом	637
Техника хватања и стезања дагом	638
Радије након хватања дагом	639
Координација радије даге и рапира	639
Напад у борби рапиром и дагом	640
1. Техника директног напада	640
2. Техника индиректног напада	640
3. Техника затварања	641
1. Просто затварање: дагом или рапиром	641
2. Сложено затварање: дагом или рапиром	641
Сложено паралелно затварање рапиром	642
Сложено затварање дагом	644
4. Напад контранападом са симултаним дејством рапира и даге	646
5. Бацање даге	647
6. Батута дагом	648
7. Полуке рапиром и дагом	648
8. Напади преузимањем	650
Одбране у борби рапиром и дагом	651
Положај руку у блоковима	652
Блокови дагом против болова	656
Технике блокирања	658
1. Отварајуће	658
2. Затварајуће (блок дагом затвара нападача – укршта му руке)	658
Полукружни и кружни блокови дагом	659
Здружени укрштени блокови	660
Основна правила укрштања сечива у блоку	662
Здружени паралелни блокови	662
Блокови балчаком	664
Одбране од стезања дагом	665
Одбране од затварања	668
Одбране од полуга	669
Узврати у борби дагом и рапиром	670
Ескиваже у борби дагом и рапиром	678
Ротација сечива даге	679
Разна правила	679
Додатна упутства за борбу дагом и рапиром	680
Борба нож и рапир	681
Техника борбе МАЧЕМ и ПЛАШТОМ	684
Постављање малог илашца у борбени положај	685
Постављање великог илашца у борбени положај	686
1. Рука са плаштом је пружена напред а рапир је постављен назад	686
2. Рука са плаштом је постављена назад а рапир је пружен напред	687
3. Рука са плаштом је постављена назад а рапир је постављен назад	687
4. Рука са плаштом је пружена напред а рапир је пружен напред	687
Положаји илашца по висини	687
Техника борбе плаштом	688
Напад плаштом	689
1. Покривање плаштом	689
Покривање главе	689
Покривање мача	691

2. Бацање плашта.....	692
Бацање плашта руком.....	692
Бацање плашта мачем на мач.....	693
3. Хватање (фиксирање) плаштом.....	693
4. Скланане плаштом.....	694
5. Ударац плаштом.....	694
6. Маскирање плаштом.....	694
7. Витлање плаштом.....	695
Одбране плаштом.....	695
Одбране великим плаштом.....	695
Одбране малим плаштом.....	696
Одбране од напада плаштом.....	697
Радње мачем у борби са плаштом.....	698
Напад мачем на плашта.....	698
Остале варијанте употребе плашта.....	699
Техника употребе ненаоружане РУКЕ.....	700
Борба ШТИТОМ И МАЧЕМ.....	703
Општа правила употребе штита.....	704
– Намене шита.....	704
– Став, кретање и држање шита.....	705
– Положаји шита.....	706
– Координација радњи шита и мача.....	706
– Разна додатна правила.....	706
Позиционирање мачеваца са штитом.....	707
Позиционирање разнорукних мачеваца.....	708
Кретања мачеваца са штитом.....	708
Техника борбе ВЕЛИКИМ ШТИТОМ И МАЧЕМ.....	710
Одбране великим штитом.....	711
Напади великим штитом.....	712
Радње мачем код употребе великог штита.....	712
Држање руке у ставу са штитом.....	712
Техника борбе СРЕДЊИМ ШТИТОМ И МАЧЕМ.....	714
Одбране средњим штитом.....	717
1. Блок на сечиво.....	717
2. Блок на шаку (подлактицу).....	717
3. Блок на руку.....	717
4. Блок на штит.....	717
Положаји штита у блоку ПЛОЧОМ.....	718
Положаји штита у блоку РУБОМ.....	720
Напади средњим штитом.....	724
1. Ударац штитом.....	724
2. Отварање штитом.....	726
3. Блокирање штитом.....	726
4. Полућа штитом.....	726
Радње мачем код средњег штита.....	727
Напад мачем на штит.....	731
Напад мачем на штит повратним ударцем.....	732
Још неке врсте напада на штит.....	733
Варка на штит.....	733
Напади мачем на тело мачевоца са штитом.....	734
Одбране мачем код средњег штита.....	735
Узврати код средњег штита.....	735
Техника борбе МАЛИМ ШТИТОМ И МАЧЕМ.....	740
Став.....	741
Тактика употреба малог штита и мача.....	742
Координација радњи штита и мача.....	742
Две технике борбе малим штитом.....	743
1. Везана (звучена) техника.....	743
2. Слободна техника.....	744

Комбинација техника.....	745
Општа правила одбране малим штитом.....	745
Положаји руку при одбранама.....	748
Напади малим штитом.....	749
– Ударици и сечења.....	749
– Хапшања и отварања (запшарања).....	750
– Блокирања.....	751
– Свезања.....	752
а) Свезање баклером.....	752
б) Свезање мачем.....	753
– Полуће малим шитањем и мачем.....	754
– Радње мачем у борби са малим штитом.....	754
– Узврати у борби мачем и малим штитом.....	756
– Типичне борбене акције за средњи и мали штит.....	757
Борба штитовима.....	757
БОРУЧНО МАЧЕВАЊЕ.....	760
Врсте дворуочног мачевања.....	761
1. Песудворуочно мачевање.....	761
Двоструки хват.....	763
Дупли хват једноруочног мача.....	763
Бодови из дуплог хвата.....	766
Одбране дуплим хватом једноруочног мача.....	767
Бацања, разоружања и бодови из окрета из дуплог хвата.....	768
Бодови из окрета дуплим хватом.....	769
Парирање техници дуплог хвата.....	770
2. Једноруочно мачевање.....	771
Држање једноруочног мача и положаји руку у борби.....	773
Техника једноруочног хвата.....	773
Замена хвата и контрахвата.....	774
Стезање дршке једноруочног мача.....	774
Средњи (основни) тарај са једноруочним мачем.....	776
Хвала јабучком.....	776
Став и кретање у борби једноруочним мачем.....	776
Положај ногу у дворуочном ставу.....	777
Стабилан и лабилан гард.....	778
Позиције, блокови и гардови.....	778
Гардови са једноруочним мачем.....	780
1. Високи тарајови (положаји XI, XII и I).....	780
2) Високи бочни тарајови (положаји II и X).....	781
3) Средњи централни тарајови.....	782
4) Средњи бочни тарајови (положаји III и IX).....	782
5) Ниски тарајови (положај VI).....	783
6) Ниски бочни тарајови (положаји IV, V, VII и VIII).....	783
7) Леђни тарајови (пошиљачни положаји).....	784
Пласирање сечења и бодова.....	784
Варварска техника употребе једноруочног мача.....	786
Верижни стил једноруочног мачевања.....	789
Покрети шела триликом сечења.....	789
Сечења из средњег гарда.....	791
Повратна сечења.....	794
Врсте повратних сечења.....	794
Лучна сечења.....	796
Сечења по подлактицама.....	797
Сечења по мачу.....	797
Бодови.....	798
Напади балчаком.....	799
Накрсница.....	799
Јабучка.....	800
Тактика напада тешким једноруочним мачем.....	800

Одбране од сечења и болова код тешких једноипоручних мачева .....	801
Одбране од СЕЧЕЊА .....	803
1. Одбране парирањем (пуним блоком) .....	803
2. Одбране пропуштањем .....	806
3. Одбране контраударцем .....	807
Полукружни блокови контраударцем .....	807
Линеарни блокови контраударцем .....	808
4. Одбране дуплим хватом мача .....	808
5. Одбране простором (ескивирањем) .....	809
6. Одбране накрсношћу .....	809
Одбране од БОДА .....	810
1. Одбране од бода сечивом .....	810
Одбране пуним блоковима .....	810
Одбране пропусним блоковима .....	811
Одбране пасивним блоковима (одбране претњом) .....	811
Остале одбране сечивом .....	812
2. Одбране од бода накрсношћу .....	812
3. Одбране од бода простором .....	812
Оклопни стил борбе једноипоручним мачем .....	813
Техника развијеног једноипоручног мачевања (прелазна техника) (мачевање лаким једноипоручним мачем - "бастардом") .....	814
Ставови са "бастардом" .....	815
Радње ногама код "бастарда" .....	815
Сечења "бастардом" .....	816
Кружна сечења .....	817
Полукружна сечења .....	820
Сечења по подлактицама .....	821
1. Сечење одозго .....	822
2. Сечење са стране .....	822
3. Сечење одоздо .....	823
Пропусна сечења .....	823
Слободна сечења .....	825
Бодови лаким једноипоручним мачем .....	826
Бодови из опозиционитања сечивом .....	826
Бодови опозиционирањем из позиције .....	827
Бодови опозиционирањем сечивом из промене позиције .....	829
Радње ногама код болова са опозиционирањем .....	830
Бодови из опозиционирања накрсношћу .....	830
Опозиционирање са хоризонталним накрсношћу .....	831
Опозиционирање са вертикалним накрсношћу .....	832
Директни бодови .....	833
Кружни бодови .....	835
Бодови из слободног хвата .....	836
Неки типови слободних болова .....	836
Остале врсте напада лаким једноипоручним мачем .....	838
Сечења и бодови из варке .....	838
Техника извођења варке сечењем .....	838
Комбиноване варке .....	840
Варка бод-сечење .....	841
ВЕЗНЕ радње лаким једноипоручним мачем .....	842
Хватања .....	842
1. Хватање сечивом .....	842
2. Хватање накрсношћу .....	844
Бацања .....	845
1. Оштрична бацања .....	845
2. Телућна бацања .....	846
- Бацање као припрема напада .....	846
- Бацања након блока .....	847
Вођења .....	848

Вођене сечивом .....	848
Вођене накрсношћу .....	849
Везивање (фиксирање) накрсношћу .....	850
Преноси .....	850
Батуте .....	850
Батута сечивом .....	850
Батута накрсношћу (гарл батман) .....	854
Типичне врсте напада „бастардом“ .....	854
1) Напад бодом и сечењем из бацања .....	854
2) Напад у припрему напада .....	855
3) Напад у припрему узврата .....	855
4) Напад у промашени напад .....	855
5) Контранапад са ескиважом .....	855
Посебне технике употребе лаког једноипоручног мача .....	856
Одбране лаким једноипоручним мачем .....	857
1. Одбране полублоком .....	857
2. Одбране контраблоком .....	859
3. Одбране телућним блоком .....	860
4. Одбране пропусним блоком .....	862
5. Одбране преносним блоком .....	864
6. Одбране контраударцем .....	865
7. Пасивне одбране .....	865
8. Одбране пуним блоком .....	865
9. Одбране дуплим блоком .....	865
10. Одбране накрсношћу .....	865
Блокови накрсношћу против сечења .....	866
Блокови накрсношћу против бода .....	868
Блок бода хватанем .....	868
Блок гард-батманом .....	869
11. Одбране простором .....	870
12. Одбране брисањем - „серкл“ блокови .....	871
Узврати након одбране лаким једноипоручним мачем .....	871
Дуелна борба једноипоручним мачем .....	872
Прелазна техника једноипоручног мачевања .....	873
Техника мачевања ДВОРУЧНИМ МАЧЕМ .....	877
Врсте дворучних мачева .....	881
Врсте борбених дворучних мачева .....	882
Ношење дворучног мача .....	883
Стилови употребе дворучног мача .....	884
Мачевалачки став код дворучног мача .....	885
1. Стил МАЧА .....	885
а) Прелазна техника .....	885
б) Техника витлања .....	886
Напад дворучним мачем у шехици витлања .....	888
Одбране дворучним мачем у техници витлања .....	889
а) Техника полуга .....	891
НАПАДИ у полужној техници .....	893
Сечења - ароси (линеарна) .....	893
Кружна сечења .....	897
Полукружна сечења .....	900
Пропусна сечења .....	900
Поврашна сечења .....	900
Сечења из варке полужном шехником .....	901
1) Варка јабука-сечиво .....	901
2) Варка сечиво-сечиво .....	902
Сечење подлактица у полужној шехници .....	902
Полужна сечења из хватања сечења сечивом .....	904
Полужно сечења из хватања накрсношћу .....	905
Полужно сечења из вођења накрсношћу .....	906

Полужно сечење из хвајша дршком .....	906
Полужно сечење из бацања .....	907
Бацање оштрицом .....	907
Бацање телућем .....	907
Резиме сечења .....	908
<b>Бодови .....</b>	<b>909</b>
<b>Кружни бодови .....</b>	<b>911</b>
Бод из опозиционара сечивом .....	911
Бод из бацања сечивом .....	912
Бод из опозиционара накрсношом .....	912
Бод из вођења накрсношом .....	913
Бод из сазења накрсношом .....	914
Бод из опозиционара дршком .....	915
Бодови из варке сечивом .....	916
Најади јабуком .....	916
<b>ОДБРАНЕ у полужној техници .....</b>	<b>918</b>
Одбране од сечења сечивом .....	918
Телућни блокови .....	922
Одбране контраблоковима .....	923
Одбране полублоковима .....	924
Одбране накрсношом од сечења .....	924
Одбране дршком .....	927
Радње мачем након блока дршком .....	928
Одбране од бода у полужној техници .....	929
Одбране сечивом од бода .....	929
Одбране од бода накрсношом .....	930
Одбране од стезања накрсношом .....	931
Одбране од бода дршком мача .....	931
Одбране од удараца јабуком .....	932
Одбране од сечења и бода ескивирањем .....	934
УЗВРАТИ у полужној техници .....	935
<b>Стилови полужне технике .....</b>	<b>935</b>
2. Стил ГЛЕВА .....	940
<b>Врсте хватова дворучног мача у стилу „глева“ .....</b>	<b>942</b>
1. Хват руку .....	942
Промена хвата руку .....	942
2. Хват шака .....	943
Промена хваја шаке (+) у (-) .....	944
Слободна ротација мача .....	944
Слободна ротација на доле .....	944
Слободна ротација на горе .....	945
Манипулација мачем у стилу „глева“ .....	945
Техника бода и сечења у стилу „глева“ .....	946
Најади .....	946
Бод .....	946
Бод са опозиционарањем .....	947
Кружни бодови .....	947
<b>Сечења .....</b>	<b>949</b>
Техника сечења .....	950
Сечене гурањем .....	950
Сечене повлачењем .....	950
Проста сечења .....	951
Промене хвата приликом сечења .....	952
Кружна сечења .....	953
Повратна сечења - сечења повлачењем .....	954
Ударац дршком .....	954
Хватање и опозиционарање дршком .....	955
Бацање и вођење .....	956
Дупли хват сечива .....	957
Бод и сечење из дуплог хвата сечива .....	959

Тактика напада код стила „глева“ .....	961
Сложене варке .....	962
Одбране .....	963
Одбране сечивом .....	963
Одбране балчаком .....	964
Одбране ескивирањем .....	965
Узврати .....	965
3. Стил МОТКА .....	968
Гардови у стилу „мојшка“ .....	969
Хват шака у стилу „мотка“ .....	970
Хвај руку у стилу „мојшка“ .....	970
Најади дворучним мачем стилном „мојшка“ .....	970
Сечења .....	971
Ударац средином сечива .....	972
Бодови .....	972
Бод с опозиционарањем .....	973
Пикадирски бод .....	974
Ударци јабуком .....	974
Ударци накрсношом .....	976
Варке .....	977
Везне радње у стилу „мојшка“ .....	979
Бапуше .....	980
Полуге .....	980
Одбране .....	981
Одбране сечивом .....	981
Одбране средином сечива .....	981
Одбране врхом сечива .....	984
Одбране дршком .....	984
Одбране накрсношом .....	985
Узврати .....	985
УНИВЕРЗАЛНИ стил борбе дворучним мачем .....	987
Услови примене универзалног стила .....	990
Правила технике прелаза .....	991
а) Из стила „полуге“ .....	991
б) Из стила „виглања“ .....	991
в) Из стила „глева“ .....	992
г) Из стила „мотка“ .....	992
д) Из дуплог хвата .....	992
Егзотичне врсте дворучног мачевања .....	993
<b>ДУЕЛНО МАЧЕВАЊЕ Мач као помоћно средство уполумачевалачкој и немачевалачкој борби .....</b>	<b>998</b>
а) Разоружања .....	999
1. Разоружања уз помоћ неоружане руке .....	1000
Разоружање полугом бр. 1 .....	1000
Разоружање полугом бр. 2 .....	1002
Разоружање полугом бр. 3 .....	1003
Разоружање полугом бр. 4 .....	1004
Разоружање полугом бр. 5 .....	1004
Разоружање полугом бр. 6 .....	1005
Разоружање полугом бр. 7 .....	1005
Разоружање полугом бр. 8 .....	1006
Разоружање полугом бр. 9 .....	1006
Разоружање полугом бр. 10 .....	1007
Разоружање полугом бр. 11 .....	1008
Разоружање полугом бр. 12 .....	1008
Разоружање полугом бр. 13 .....	1008
Разоружање полугом бр. 14 .....	1008
Разоружање полугом бр. 15 .....	1009
Разоружање полугом бр. 16 .....	1010
Разоружање полугом бр. 17 .....	1010

Разоружање полугом бр. 18 .....	1010
Разоружање полугом бр. 19 .....	1011
Разоружање полугом 20 .....	1011
Разоружање полугом 21 .....	1012
2. Разоружање наоружаном руком .....	1012
а) Разоружање једноручном полугом уз ослобај на тело .....	1013
Разоружање једноручном полугом бр.1 .....	1013
Разоружање једноручном полугом бр.2 .....	1013
Разоружање једноручном полугом бр. 3 .....	1014
Разоружање једноручном полугом бр.4 .....	1014
Разоружање једноручном полугом бр.5 .....	1014
б) Разоружања једноручном полугом уз помоћ накрснице .....	1015
в) Једноручна разоружавања сечивом .....	1017
- Помоћу циркулације .....	1017
Циркуларно разоружање 1. ....	1017
Циркуларно разоружање 2. ....	1017
Циркуларно разоружање 3. ....	1018
Циркуларно разоружање 4. ....	1018
- Помоћу ударца .....	1018
Разоружање ударцем гарде (доњи гард-батман) .....	1018
Разоружање ударцем сечива .....	1019
Разоружавање чупањем .....	1019
Разоружање чупањем након блока .....	1020
3. Разоружања за голоруче .....	1020
Разоружање бр.1 .....	1020
Разоружање бр. 2 .....	1021
Разоружање бр. 3 .....	1021
Разоружање бр. 4 .....	1021
Разоружање бр. 5, 6, 7 и 8 .....	1022
Разоружање бр. 9 .....	1023
Разоружање бр. 10 .....	1023
Разоружање бр. 11 .....	1024
Разоружање бр. 12 .....	1025
Разоружање бр.13 .....	1025
б) Фиксирања .....	1026
Фиксирања се користе за више ситуација: .....	1026
Фиксирање бр.1 .....	1027
Фиксирање бр. 2 .....	1028
Фиксирање бр. 3 .....	1028
Фиксирање бр. 4 .....	1028
Фиксирање бр.5 .....	1029
Фиксирање бр.6 .....	1030
Фиксирање бр. 7 .....	1030
Фиксирање бр.8 .....	1031
Фиксирање бр.9 .....	1031
Фиксирање бр. 10 .....	1031
Фиксирање бр. 11 .....	1031
Фиксирање бр.12 .....	1031
Фиксирање бр. 13 .....	1032
Фиксирање бр. 14 .....	1032
Фиксирање бр. 15 .....	1032
Фиксирање бр. 16 .....	1032
Фиксирање бр. 17 .....	1033
Фиксирање бр. 18 .....	1033
Фиксирање бр. 19 .....	1033
Фиксирање бр. 20 .....	1034
Фиксирања из вођења .....	1034
Фиксирања из вођења 1 .....	1034
Фиксирања из вођења 2 .....	1034

Сложена фиксирања .....	1034
Одбрана од фиксирања .....	1035
в) Хватови .....	1037
Хват бр. 1 .....	1037
Хват бр. 2 .....	1038
Хват бр.3 .....	1038
Хват бр. 4 .....	1039
Хват бр. 5 .....	1040
Хват бр. 6 .....	1040
Хват бр.7 .....	1040
Хват бр.8 .....	1040
Хват бр. 9 .....	1042
г) Склавања .....	1042
Неки примери склавања .....	1043
д) Ударци .....	1044
Ударци као узврати .....	1044
Ударци након укрштања .....	1047
Ударци у припрему колегијног напада .....	1047
Ударци након ескиважа .....	1047
Ударци уз истовремени блок .....	1047
Ударци разоружања .....	1048
Разоружање ударцем руком .....	1048
Разоружање ударцем ногом .....	1048
ђ) Бацања .....	1048
Бацање бр.1 .....	1048
Бацање бр.2 .....	1048
Бацање бр. 3 .....	1049
Бацање бр. 4 .....	1049
Бацање бр. 5 .....	1050
Бацање бр. 6 .....	1050
Бацање бр. 7 .....	1050
Бацање бр. 8 .....	1051
Бацање бр.9 .....	1051
Бацање бр. 10 .....	1051
Сложена бацања .....	1052
Разоружање полугом на накрсницу .....	1054
Разоружавање јабуком код дворучног мача .....	1055
Разоружање и бацање ручном полугом олозидо код дворучног мача .....	1055
Једноручна полуга дршком код дворучног мача .....	1056
Једноручни хват из ескиважа код дворучног мача .....	1057
Једноручни хват из пропусног блока .....	1057
О ВЕЖБАМА .....	1058
Опште финалне мачевалачке вежбе .....	1058
КЊИГА ТРЕЋА .....	1061
ПРИЛОГ 1А и 1Б .....	1063
О изворима из периода српске царевине .....	1063
О римским изворима .....	1064
ПРИЛОГ 1Б .....	1064
О дубровачким изворима .....	1064
Венецијански и тришћански извори .....	1065
О шпанским изворима .....	1065
ПРИЛОГ 1Д .....	1066
Београд град мноштва имена и освајача, град Феникс .....	1066
Мач кроз време и време кроз мач .....	1073
Настанак мача .....	1073
Узроци историјске разноврсности мачева .....	1074
1) Промена у металургији .....	1074
2) Промена у заштитној опреми .....	1075



3) Прилагођавања тактике борбе различитим противницима.....	1075
Историјска систематика мачева.....	1075
1) Мачеви старог века.....	1076
Бронзани мачеви.....	1076
Гвоздени мачеви.....	1081
2) Мачеви средњег века.....	1084
Рани средњи век (5-10 век).....	1084
Мачеви развијеног средњег века (10-13 век).....	1085
Мачеви позног средњег века (13-15 век).....	1085
3) Нови век (16-18 век).....	1089
4) Модерно доба (19-20. век).....	1097
Грађански и вјештовни мачеви 19-20 века.....	1097
ТЕШКИ ИЛИ ЛАКИ МАЧЕВИ?.....	1101
Гранични распон тежина.....	1103
Условноста опсега тежина.....	1103
Тежина мачева и технике мачевања.....	1104
Однос тежине и ефикасности мачева.....	1105
ДУГАЧКИ ИЛИ КРАТКИ МАЧЕВИ?.....	1107
Источни случај.....	1109
МАЧЕВАЊЕ НЕУПАРЕНИМ (РАЗЛИЧИТИМ) МАЧЕВИМА.....	1111
Рапир - шпада (мали мач).....	1112
Рапир - сабља.....	1113
Шпада - сабља.....	1114
Рапир - витешки мач.....	1115
Сабља - витешки мач.....	1116
Шпада - витешки мач.....	1116
Дворучни мач и остали мачеви (рапир, шпада, витешки мач и сабља).....	1117
Једноипо-ручни мач и остали мачеви.....	1119
Кратки мач и дугачки мачеви.....	1120
Рапир-дага (или два мача) и остали мачеви.....	1121
ДВОРУЧНА САБЉА („КАТАНА“) И ЈЕДНОИПО РУЧНИ МАЧ.....	1122
Утицај стила мачевања.....	1125
Утицај челика.....	1126
Дуел.....	1126
Како је победио рапириста?.....	1127
Источна или западна техника мачевања.....	1128
КРАТКА ИСТОРИЈА ЕВРОПСКОГ МАЧЕВАЊА.....	1129
Стари век.....	1129
Доба варварства („ <i>Destrea vulgar</i> “).....	1129
Грчка.....	1130
Рим.....	1133
Варвари.....	1134
Средњи век.....	1135
Рани средњи век.....	1135
Развијени и позни средњи век.....	1136
Витешке школе.....	1137
Плаћеници – шампиони.....	1137
Путујуће групе.....	1138
Статус школа мачевања крајем средњег века.....	1139
Стил мачевања, школе, учитељи и књиге.....	1139
Нови век.....	1140
Петнаести и шеснаести век.....	1140
Полувојне и војне школе.....	1142
Грађанске школе.....	1144
Нелиценциране грађанске.....	1144
Лценциране грађанске школе.....	1146
Лценциране академске школе.....	1149
Дворске школе.....	1149
Путујуће мачевалачке групе, игре и плесови.....	1150

Стил мачевања, школе, учитељи и књиге.....	1151
Петнаести век.....	1153
Шеснаести век.....	1154
Седмаести и осамнаести век.....	1162
Плесови и игре са мачевима.....	1165
Борбе за паре.....	1165
Учители и књиге у 17. веку.....	1165
Мачевање у 18. веку.....	1176
Школа мачевања крајем 18. века.....	1180
Простори за мачевање и стилови.....	1180
Учители и књиге у 18. веку.....	1183
Деветнаести и двадесети век.....	1190
„Старо“ мачевање.....	1196
„Мачевање“ штаповима.....	1197
„Мачевање“ бајонетом.....	1199
Школе мачевања.....	1201
Учители и књиге.....	1202
Модерно и постмодерно доба, 20-21 век.....	1208
Историја борбеног мачевања у Србији.....	1214
Учители и књиге.....	1215
КОЊИЧКО МАЧЕВАЊЕ.....	1217
Разлике између пешадијског и коњачког мачевања.....	1218
Врсте коњице.....	1219
Оружје коњице.....	1219
Једноипоручни мачеви у коњици.....	1220
Употреба мачевалачког оружја у коњици.....	1221
Сечења у коњици.....	1221
Распења.....	1223
Бод.....	1223
Предности бода у коњачкој борби.....	1224
Мане бода у коњачкој борби.....	1224
Гурање (ударци).....	1224
Заштитна опрема у коњици.....	1224
Техничке радње мачевалачким оружјем у коњици.....	1228
Заједничке припремне радње за сву коњицу.....	1228
Бојеве радње.....	1230
Употреба коњице против коњице.....	1230
Употреба коњице у пролазу.....	1231
СЕЧЕЊА по коњици у пролазу.....	1232
Линеарна коњачка сечења.....	1232
Хоризонтална сеча.....	1235
Кружна (мулнетна) коњачка сечења.....	1233
Важна напомена за сечења.....	1236
БОДОВИ по коњици у пролазу.....	1237
Бод у десно.....	1239
Бод у лево.....	1240
Бодови са варком (финте).....	1240
Тактика коњачког напада у пролазу.....	1241
Одбране.....	1241
Употреба коњице у мешику.....	1245
Напади.....	1246
Тактика коњачког напада у метежу.....	1247
Одбране.....	1248
Употреба коњице у сусишану.....	1250
Употреба коњице против пешадије.....	1252
Сечења против пешадије.....	1252
Бодови против пешадије.....	1253
Одбрана пешадица од коњаника.....	1254
Одбрана коњаника од пешадица.....	1255

Ковички егзерцир .....	1255
БОРБА НОЖЕМ - БОДЕЖОМ .....	1259
Борбени став .....	1260
Напади ножем .....	1261
1. Напади сечењем .....	1261
2. Напади бодом .....	1262
3. Напади бодно-секући .....	1263
4. Напади пребацивањем .....	1263
5. Напади бацањем ножа .....	1263
Нека правила за напад ножем .....	1263
а) Правило најкраћег пута .....	1263
б) Правило најближе тачке .....	1263
в) Правило најмањег ризика .....	1263
Одбране од ножа .....	1264
а) Одбране шесом .....	1265
б) Одбране рукама .....	1265
а) Блокови .....	1265
б) Хвањови .....	1266
в) Разоружања .....	1267
в) Одбране ногама .....	1267
1) Ударици .....	1268
2) Чишћења .....	1268
г) Одбране пребацивањем .....	1269
д) Одбране ножем .....	1269
Нека правила за одбране од ножа .....	1269
Борба нож – мач .....	1269
Слика борбе ножем .....	1270
ТЕХНИКА ДИСАЊА У БОРБИ .....	1271
МАЧЕВАЊЕ – ЛЕВАК – ДЕШЊАК .....	1274
КОНТРОВЕРЗЕ ОКО ВЕЖБИ ЗА СЕЧЕЊЕ И БОД .....	1277
ГЛАДИЈАТОРИ .....	1281
РИМСКА ВОЈНА ОБУКА .....	1289
ЗАВЕШТАЊЕ ЈЕЗИКА .....	1293
ОСНОВНИ ЕЛЕМЕНТИ ТЕХНИКЕ МАЧЕВАЊА .....	1295
1. Равнотежа и стабилност .....	1296
2. Брзина .....	1296
3. Амплитуда .....	1297
4. Ритам .....	1298
5. Снага .....	1299
Модулација елемената .....	1299
ГЛЕДАЊЕ ПРОТИВНИКА .....	1301
Прва школа .....	1301
Друга школа .....	1302
Трећа школа .....	1302
Четврта школа .....	1303
Пета школа .....	1304
Око и дух .....	1305
НЕБОРБЕНЕ РАДЊЕ МАЧЕМ .....	1307
Пример једне оригиналне реверенце 18. века .....	1307
Приступни став са оружјем .....	1309
Поздравни став .....	1309
Поздрави оружјем .....	1310
Поздрав шпадом (мали дворски мач) .....	1310
Поздрав након завршене борбе .....	1310
Поздрав раширом .....	1310
Поздрав након завршене борбе .....	1311
Поздрав за групу .....	1311
Завршни поздрав за групу .....	1311
Поздрав раширом и малим штгом (пава) .....	1312

Поздрав једноручним тешким мачем .....	1312
Поздрав дворучним мачем .....	1312
Ступање у борбени став из поздрава .....	1312
За једноноручне и дворучне мачеве .....	1313
Положај предаха са оружјем .....	1313
Тешки дворучни мачеви .....	1313
О ПОЛОЖАЈУ ОШТРИЦЕ У БЛОКУ .....	1314
Блок листов сечења .....	1314
Блок оштрицом сечења .....	1315
Блок телућем сечења .....	1315
Полуоштрични блок .....	1316
НЕРАВНОПРАВНА БОРБА (МАЧЕВАЊЕ ПРОТИВ ВИШЕ ПРОТИВНИКА) .....	1317
Општа правила за неравноправну борбу .....	1317
Фронтална борба .....	1321
Полубухватна борба .....	1321
Обухватна борба .....	1322
„ИСТОРИЈСКО“ ИЛИ „КЛАСИЧНО“ МАЧЕВАЊЕ? .....	1324
Прва предрасуда .....	1324
Друга предрасуда .....	1327
Трећа предрасуда .....	1327
ЗАГРЕВАЊЕ И ИСТЕЗАЊЕ .....	1329
Загревање .....	1329
Истевање .....	1329
Мачевалачко загревање и истевање .....	1331
Ноге .....	1332
Тело .....	1332
Релаксација .....	1332
Вежбе надржљивости .....	1332
Вежбе снаге .....	1332
БОРБЕНО И СПОРТСКО МАЧЕВАЊЕ .....	1333
О једном "експерименту" .....	1333
Основне разлике између класичног и спортског мачевања .....	1334
1. Мачеви .....	1334
2. Брзина .....	1335
3. Техника .....	1335
4. Зоне поготка .....	1336
5. Исходи борбе .....	1337
6. Тактика .....	1338
ДВОБОЈИ У СРБИЈИ 19. ВЕКА .....	1339
ПЕТ НАЈЧЕШЋИХ ЗАБЛУДА О МАЧЕВАЊУ (пет суствесија левојсти) .....	1341
НАСТАНАК СПОРТСКОГ МАЧЕВАЊА .....	1344
Из чега је настало спортско мачевање? .....	1344
Зашто је настало спортско мачевање? .....	1345
Еволуција и развој у мачевању .....	1346
Један типичан пример „еволуције“ мачевања .....	1346
Пет узрока настанка спортског мачевања (и спорта уопште) .....	1347
ЈЕДНОРУЧНО, ДВОРУЧНО ИЛИ ДВОРУКО МАЧЕВАЊЕ? .....	1350
Дворучно мачевање .....	1350
Једноручно мачевање .....	1352
Дворуко мачевање .....	1353
СПОРТИСТОРИЈСКО МАЧЕВАЊЕ - борбено мачевање и такмичење .....	1356
КЊИГА ЧЕТВРТА .....	1363
ПРЕЛУДИЈУМ .....	1369
НОВИ ПОКРЕТ II (Opera Nova II) .....	1373
Идеологија компетитивности .....	1376
Узроци компетитивног понашања .....	1377
Неки биолошки узроци компетитивности .....	1378
Неки друштвени узроци компетитивности .....	1381

Неки психолошки разлози компетитивности .....	1386
а) Психолошки типови .....	1387
б) Узраст .....	1387
в) Свесност .....	1388
Некомпетитивност .....	1390
Два света, две врсте људи, мачевалаца и мачевања .....	1393
Мачевање код компетитивних појединаца и култура .....	1394
Мачевање код некомпетитивних појединаца и култура .....	1394
<b>Корени ЕТИКЕ некомпетитивног мачевања</b> .....	1397
Грчка .....	1398
Рим .....	1403
Средњи век .....	1406
Нови век .....	1411
Модерно и постмодерно доба .....	1418
<b>Корени ТЕХНИКЕ некомпетитивног мачевања</b> .....	1420
Борилачке вештине и борилачки спортови .....	1425
Лажна конвергенција .....	1425
Истинска дивергенција .....	1426
<b>КОМПЕТИТИВНО МАЧЕВАЊЕ (Мачевање као борилачка вештина и борилачки спорш)</b> .....	1430
<b>Врсте некомпетитивног мачевања</b> .....	1430
Бојево мачевање .....	1430
Куртоазно мачевање .....	1431
<b>1. Фигурирано двобојно мачевање</b> .....	1431
<b>2. Историјско мачевање</b> .....	1432
<b>3. Транзиционо мачевање</b> .....	1433
<b>4. Спорско мачевање</b> .....	1434
<b>5. Спортивноисторијско („бохуриш“) мачевање</b> .....	1435
<b>6. Експериментално („лари“) мачевање</b> .....	1436
<b>Супротстављеност бојевог и шакичарског мачевања (компетиција у компетитивном)</b> .....	1437
<b>1. Правила</b> .....	1437
<b>2. Место погађања</b> .....	1437
<b>3. Врсте погађања</b> .....	1438
<b>4. Техника погађања</b> .....	1440
<b>5. Психофизички профил борца</b> .....	1440
<b>6. Динамика борбе</b> .....	1440
<b>7. Исходи борбе</b> .....	1441
„Бабе и жабе“ компетитивног мачевања .....	1442
Несавремени .....	1445
<b>НЕКОМПЕТИТИВНО МАЧЕВАЊЕ</b> .....	1451
(Мачевање као борилачка уметност с оне стране борилачке вештине и борилачког спорша) .....	1452
Три темељна начела мачевања као уметности .....	1452
Прво начело .....	1452
Друго начело .....	1454
Треће начело .....	1457
<b>Врсте некомпетитивног мачевања</b> .....	1459
Ратничке игре .....	1459
Школско мачевање .....	1460
Вежбовно мачевање .....	1461
Мачевање <i>forme d'art martial</i> .....	1461
О настанку и мачеваоцима <i>forme d'art martial</i> .....	1463
Слободне форме .....	1464
Савремене деформације и дегенерације .....	1467
Који је смисао некомпетитивног мачевања – мачевања без убијања и такмичења? .....	1469
Шта са Бенволиом? (Прича о две будале) .....	1473
Прича о две будале 1522 .....	1474
<b>ПРИНЦИПИ мачевања као некомпетитивне борилачке уметности</b> .....	1478
<b>1 - ПРИНЦИП САРАДЊЕ</b> .....	1481
<b>1. Супротстављање незнању</b> .....	1482
<b>2. Супротстављање неправедности противника – праведност</b> .....	1483

<b>3. Супротстављање ентропији</b> .....	1485
<b>4. Супротстављање ускоградости - илемењивошћу</b> .....	1485
<b>ПРАКТИКУМ ЗА ПРИНЦИП САРАДЊЕ</b> .....	1487
<b>II - ПРИНЦИП КРЕАТИВНОСТИ</b> .....	1490
<b>ПРАКТИКУМ ЗА ПРИНЦИП КРЕАТИВНОСТИ</b> .....	1490
<b>III - ПРИНЦИП УСПОРАВАЊА</b> .....	1493
<b>ПРАКТИКУМ ЗА ПРИНЦИП УСПОРАВАЊА</b> .....	1495
<b>IV - ПРИНЦИП КОНТИНУИТЕТА</b> .....	1498
<b>ПРАКТИКУМ ЗА ПРИНЦИП КОНТИНУИТЕТА</b> .....	1499
<b>V - ПРИНЦИП ВРЕДНОВАЊА</b> .....	1503
<b>ПРАКТИКУМ ЗА ПРИНЦИП ВРЕДНОВАЊА</b> .....	1504
<b>Критике мачевања <i>forme d'art martial</i></b> .....	1508
<b>ТРИ НАЈВЕЋА ПРОТИВНИКА МАЧЕВАЊА <i>forme d'art martial</i> (И СВЕГА ДРУГОГ)</b> .....	1512
<b>ПРВИ ПРОТИВНИК - Хедонизам</b> .....	1512
<b>ДРУГИ ПРОТИВНИК - Прагматизам</b> .....	1516
<b>ТРЕЋИ ПРОТИВНИК - Техничизам</b> .....	1519
<b>Шест префуткиваних облика техницистичке деструкције људске психомоторике</b> .....	1520
Деструкција осећаја за простор .....	1521
Деструкција осећаја за време .....	1522
Деструкција осећаја за брзину .....	1522
Деструкција осећаја за снагу .....	1524
Деструкција осећаја за комуникацију .....	1524
Деструкција осећаја за креативност .....	1524
<b>ЖИВОТ НА АПАРАТИМА (КОМА)</b> .....	1527
<b>ЈЕДНАЕСТ ПРАВИЛА ЗА БРУШЕЊЕ, ОШТРЕЊЕ И ГЛАЧАЊЕ СВАКЕ ВЕШТИНЕ</b> .....	1531
<b>РЕЧНИК</b> .....	1536
<b>О АУТОРУ</b> .....	1584
<b>ЛИТЕРАТУРА</b> .....	1585
<b>ЗАХВАЛНИЦА</b> .....	1591



## ШКОЛА МАЧЕВАЊА „СВЕТИ ЂОРЂЕ“



Школа настаје тек кад вештина у њој добије особени СТИЛ – стекне посебан дух.

Једини начин да један учитељ створи неку школу је, дакле, да сваки део своје вештине ужари и искује у том духу. Тек кад се тако настали различити слојеви и стог и исти слојеви различитог преклапајући стопе у једну целину, која више није само стил вештине већ и једна слика света што постала је и стил живота, и посебан дух постојања, настала је и једна Школа.



ПОСВЕЂЕНО

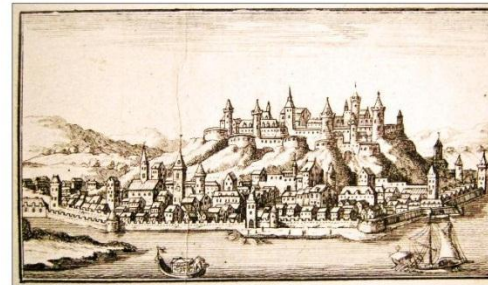
ОСАМСТОГОДИШЊИЦИ  
(1217-2017)

КРУНИСАЊА СТЕФАНА ПРВОВЕНЧАНОГ ЗА  
ПРВОГ КРАЉА СРПСКЕ СРЕДЊЕВЕКОВНЕ ДРЖАВЕ  
И

ДВАДЕСЕТОГОДИШЊИЦИ  
ПОСТОЈАЊА  
ШКОЛЕ МАЧЕВАЊА

„СВЕТИ ЂОРЂЕ“

У Београду 2017 (7525)



БЕОГРАД, Георг Маџеус Фишер, бакрорез из 1651. године



### ШКОЛА МАЧЕВАЊА „СВЕТИ БОРБЕ“



Школа настаје тек кад вештина у ној добије особени СТИЛ - стекне посебан дух. Једини начин да један учитељ створи неку школу је, дакле, да сваки део своје вештине ужари и искује у том духу. Тек кад се тако настали различити слојеви истог и исти слојеви различитог преклапајући стопе у једну целину, која више није само стил вештине већ и једна слика света што постала је и стил живота, и посебан дух постојања, настала је и једна Школа.



ПОСВЕЂЕНО

ОСАМСТОГОДИШЊИЦИ  
(1217-2017)

КРУНИСАЊА СТЕФАНА ПРВОВЕНЧАНОГ ЗА  
ПРВОГ КРАЉА СРПСКЕ СРЕДЊЕВЕКОВНЕ ДРЖАВЕ  
И

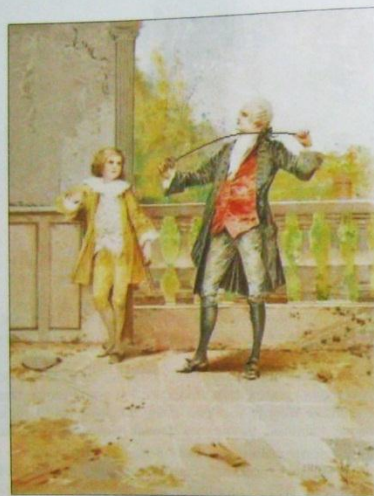
ДВАДЕСЕТОГОДИШЊИЦИ  
ПОСТОЈАЊА  
ШКОЛЕ МАЧЕВАЊА

„СВЕТИ БОРБЕ“

У Београду 2017 (7525)



БЕОГРАД, Георг Мајшеус Фишер, бахорес из 1651. године



„Час мачевања“, Едвард Моран, 1890.

„Досиђеш у срж сваке ствари ако се правилно оставиш.“  
(Константин Костеченски)

Тајна мачевања није у мачевању самом већ у томе како се мачевању прилази. Тајна било које вештине није у вештини самој већ у приступу њој.

Тајна живота није у живљењу већ у виђењу и приступу животу.

Кључ свега налази се не у чиниоцима већ у односима, не у видљивом већ невидљивом.

„Дневник учишља мачевања“



## УВОД У КЛАСИЧНО МАЧЕВАЊЕ



„...Мачевање се данас ирриворило у безвредну разбириту – са ирезиром је говорио учишљ мачевања. – Сага ја зову сториј... као да се ради о бављењу јушарњом гимнастичком!“

„...Морам да вас ирекорим јосиго, ја вам не иосвећуем своје време да бисте се бавили сторишом, већ са бисте научили једну врло рафинирану вештину.“

„...Када се узме у руку оружје, иако оно носи заштитну капу на врху а ви одела и маске, никад се не смеће понашати као да је у иштању игра! Када осетиш жељу за шром, турајше обруч испред себе, или узмише лойшу, чиру, или оловне војнике...“

„Артуро Перес Реверте, „Учишљ мачевања“

Неупућени покушавају учити мачевање кроз модерни спорт. Тако нешто, међутим, није могуће јер спорт и живот се разликују па се разликују и прави и спортски мач као две алатке са различитим техникама примене. Само би будала пошла у рат или двобој са спортским реквизитом и само би се лудак такмичио уз помоћ правог мача. „Мачеви“ за модерно мачевање су зато размажено суперлагани такмичарски реквизити - иррачке намењене измишљеној спортско-надметачкој игри па су техника и тактика такве мачевалачке забаве другачији од изворних, ортодоксних техника и принципа аутентичне мачевалачке борбе правим мачевинама.



Електирични мач за савремено спортско мачевање

## КЊИГА ПРВА – ИЗВОД ИЗ 181 СТРАНЕ ТЕКСТА



Неки тврде да је први учитељ мачевања био ђаво јер је Каина научно да изводи бод  
имборкашо,  
који је овај искористио да убије брата Авела.  
То је, међутим, половична - ђаволска истина.  
Каин је заправо прво био ученик Бога, али лош ученик,  
јер у имборкашу није тежио божанском - идеји постизања савршенства  
покрета тела и мача већ приземности - његовој баналној употребљивости.  
Тако је Каин, не желећи да служи вештини и мачује из љубави већ да вештина служи њему  
и мачује из користи и интереса,  
употребно имборкашо не за лепоту већ убиство, и заједно са својим мачевањем, отпао од  
божанског у ђаволско.

На исти начин су настале не само две врсте мачевања, две врсте мачевалаца већ и у свему  
осталом и две врсте људи. И као што човек ако свој живот и све што у њему чини не уздиже и  
изнад приземног, баналног, употребљивог, корисног... - не оплеменује га идеалним, лепотом,  
вредношћу... неизбежно тоне у животињско, тако и мачевалац уколико своје мачевање не  
уздиже према лепоти и идеји вештине неизбежно себе и своје мачевање срозава у дивљаштво.  
Све се дегенерише и пропада у ђаволско уколико му његова егзистенција није пут и за неку  
трансценденцију.

У племство вештине којом се бавиш, и животу који живиш, дакле, не доспева се рођењем  
већ ИЗБОРОМ: залагањем у мишљењу, делању, осећању и вредновању за изузетно а не обично,  
за изврсно а не просечно, трајно а не пролазно, за оно што могу ретки а не сви, за узвишено а  
не приземно, за тешко а не лако, за нешто више од себе а не себе, невидљиво а не видљиво...  
На разлику између та два избора у сваком делању, свакој вештини и животу уопште, треба  
непрестано подсећати „У овом времену тако ограниченом и вулгарном као што је наше, прстачки  
похотљивом у својим уживањима и прстачки ниском по својим тежњама.“ (Оскар Вајлд, 1892)

„Дневник учитеља мачевања“

## КЊИГА ПРВА



## Заоставштина предака



*Шта? Он иде у назад? Лоше, лоше! Али, ви га слабо схваташе, ако се на то жалите. Он иде у назад као свако ко се спрема да начини велики скок напред.*

Ф. Ниче, 1870.

У свему треба поћи од оног што је прошло – историје, јер само ветар који дува с леђа најјаче гура брод напред. Из тог разлога ћу и ја књигу пред вама почети са кратким освртом на грађу из националне заоставштине српске мачевалачке литературе, а држећи се гесла да *„Добар историјски писац не припада ниједном времену и ниједној земљи, и мада воли своју домовину, никада јој и ни у чему не ласка.“* (Фенелон, 1680.)

Тема технике класичног (борбеног) мачевања европског типа у српској литератури је веома скромно заступљена (сачувана?) иако су књиге са том тематиком широм Европе интензивно писане још од краја 13. века.

Осврнемо ли се на познату и доступну литературу о борбеном мачевању објављену у Србији од II светског рата, Југословенска армија је издала „Коњичко стројево правило“ (Београд, 1946.). У тој књижици црног формата су изложени основни технички елементи борбеног мачевања за пешадију и коњицу и то „мачевање сабљом и еспадроном“ на 13 страна и „радње сабљом на коњу“ на 12 страна. И то је све.<sup>1</sup>

Када је реч о периоду пре II светског рата Војна академија Краљевине Југославије и раније Војна академија СХС издају:



1. Питомачку скрипту („Борење у сликама; ставови; мулнет; одбрана - 26)

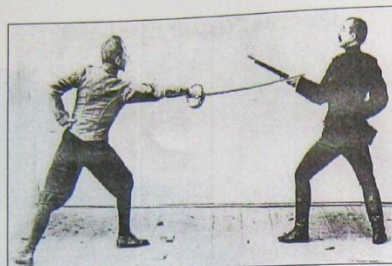


2. Неколико **упута, подсетника и правила**. („Коњичка езерцирна правила“, „Скраћени рок службе у кадру и спрема коњице за рат“, „Тактика коњице“, „Подсетник за резервне коњичке официре“) у којима се успут и штуро на само по неколико страна (углавном малог формата) описно излажу елементи технике борбеног мачевања и то искључиво везано за употребу сабље у коњици.

Сумарно, **све заједно** са горе поменутом скриптом се једва може сабрати у једну брошуру од **двадесетак листова!**

<sup>1</sup> Литератури о борбеном мачевању у нас могу додати и оману информативну књигу „Старо мачевање“ Алфреда Хатона - превод Љубевице Ђивке, 2007. Затим, значајну књигу из историје класичног мачевања „Школе и учитељи мачевања“ Егертон Кастла (1885), чији је први део превела (Никола Марковић, инструктор мачевања школе „Свети Ђорђе“) издала из штампе 2016. год. Међу књигама са тематиком борбеног мачевања не укрштавам оне које се још од седамдесетих година 20-тог века у великом броју штампају у Србији, а баве се далекосточним мачевањем, јер тема књиге пред вама је мачевање европског типа, а које је слепом формом техничке употребе мача (једнопопучни мач) имало у периоду 13,14 и 15 век. У наведене књиге, такође, не укрштавам ни оману књижицу „Систем Дамњановић“ издану 2005. у Београду јер се у њој уместо технике борбеног мачевања бојевом сабљом заправо излаже модификовани италијанска техника спортског мачевања спортском сабљом с краја 19. века.





Илустрација из књиге Шарла Дусеа. Предвиђавља се да је ово најширија сачувана фотографија српској војној мачевања, 1898. година

Србија је након 1917. године постала домовина десетинама хиљада Руса - емиграната, представника царског племства, војне, научне, уметничке и грађанске елите. Они су тада у Србију донели не само своју културу већ и (што је незапамћено у историји) своје војне школе.

Наиме, **цела четири кадетска корпуса и Војна академија који годинама, иако у изабеглиштву, су нормално функционисали!** Иако се у наведеним војним школама учило и вежбало класично мачевање бојевом сабљом из тог извора, међутим, имамо сачувану само једну скрипту која се бави техничким карактеристикама сабље као оружја.

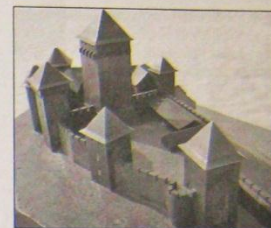
Идемо ли још дубље у прошлост Краљевска Српска војна академија је издала "Упутство за борене бајонетом" (Београд, 1898.) Шарла Дусеа, тадашњег професора мачевања на Војној академији. У тој брошури, од око десетак страна са фотографијама, је на неколико страна изложена неколицина борбених радњи сабљом у борби против бајонета. То је све.

За период пре наведеног, а који се односи на Краљевину и Кнежевину Србије, изложеном списку би се могло нагнетно додати неколико општевојних приручника али у њима је најчешће реч не о борбеним већ **стројевим и парадним** радњама сабљом. С друге стране чак и на местима где се у овим књигама говори о борбеним радњама сабљом (искључиво коњица) то се чини више описно и јако скромно. Тако нпр. целивит текст о мачевању из "Правила коњиачке службе" из 1867. године гласи: "Удари **дивају** двојаки: **једни имају циљ босати, а други сећи иршичника. Сви удари уопште се могу наносити из два правца: први иршичоложе се наексти неиршичоложе, налазећем се у правцу од десног рамена коњиачка на десно, други у правцу од левог рамена коњиачка на лево. Ови удари извршују се хоризонтално и морају увек бити савињени шј, најјуре шреба босати и одмах зајим сећи. После сваког удара коњиачк сам по себи иосијавља сабљу у начални (иочешњи) положај."**

Дакле, у периоду новије српске историје (од 19. века) је готово сва литература о борбеном мачевању издата у војсци и односи се искључиво на **војно** мачевање сабљом.

О књигама са тематиком борбеног мачевања за период пре пада средњевековне Србије под турску власт, нема никаквих података. На то да су оне можда и писане указује чињеница да су војна школа мачевања позната по својој техници широм Европе (Деспот Стефан је био највиши члан иницирање (проглашење) многих европских витезова "Змаја"), а у којој је вршена не само обука већ и редовно витешко само да је сам Деспот Стефан између осталог био писац већ је и у свом замку у горњем граду прву у Београду. Документата о техници мачевања нема ни из ранијих времена, а која се односе на просторима данашње Србије била свакодневна (види прилог 1а и а б - мачевање у Србији у периоду српске царевине, и мачевање на простору Србије у периоду Римског царства).

Осврнемо ли се на **цивилно** (грађанско) борбено мачевање сталежне још горе. О техници вјстом европског мача није написано (остало?) **ништа**.



Београдска Штврћава у време Десиотоша Шефана и десиотошов замак са библиотеком у горњем граду Штврћаве, који је срушен 1690. године за време штурске оисаде

Овај податак је разочаравајућ с обзиром да је вежбање **цивилног** борбеног мачевања било присутно у Србији чак и у време турске владавине (уз све султанове *иривилсције*), у дубровачкој **колонији** која је постојала у Београду још од времена цара Душана са већим или мањим бројем становника (кућама, магацинима, трговинама, школом, гимназијом, црквом, штампаријом...) све до друге половине 17. века. Наиме, било је неизбежно да су Дубровчани током тих векова упражњавали мачевање међусобно али и са осталим комшијама - становницима Београда, а посебно у времена честих опсада током којих су и сами учествовали у одбранама града и сопствених породица и имања. (Види прилог 1: „Дубровник и мачевање у Србији и прилог 1г: „Шпанци и мачевање у Србији“)

Такође, **цивилно** борбено мачевање се у Београду упражњавало и током аустријске окупације која ће током 18. века трајати готово 20 година а за време које ће део Београда ("немачки Београд") бити изграђен у прави барокни европски град. У том Београду, који ће имати све државне, школске и културне институције и садржаје било ког великог аустријског или немачког града, улицама су ишли Бечлије, Венецијанци, Немци, Французи... носећи за појасом лаке цивилне рапире и шпаде.



Београд, гравира из 16. века

Неспорно је да су сви ти становници Београда (којих је тада у Београду било више него Срба) током двадесет година живели тако да нису одступали од традиције и културе живота средине из

примио се овде у Београду илахаши и већ илаха једног учишеља мачевања, који сиромашне и добре младе у борену (fechten) припрема и обучава.»<sup>1</sup>



Наталија Ристић,  
прва школована учитељица  
мачевања и гимнастике у Србији

Часове мачевања („мачоборства“) и у овој школи је држао Ђорђе Марковић Коцер кога је Јован Нинић ангажовао за учитеља мачевања за 200 талира годишње.

Књиге о мачевању у Србији нису писане ни када су се након тога приватне школе мачевања почеле бројно отворати по Београду и широм земље, и то не само од стране домаћих већ и страних учитеља мачевања (Карл Вилмес, Асканијус Седлмајер, Шарл Дусе...).

Дакле, од тренутка када се мач на тлу Србије почео користити (рачунајући такође средњи и нови век) па до данас, писаних докумената везаних за технику борбеног (класичног) мачевања, имамо сабраних у **тридесетак листова** расутих у времену од 18-20. века, а који се сви редом односе само војно мачевање и сабљу.

Кад је реч о **спортском мачевању** ситуација је нешто боља али је такође катастрофална у односу на друге европске земље.

У Србији од друге половине 19. века, када се први пут у приватним школама и спортским друштвима почиње упражњавати спортско мачевање, па све до прве половине 20. века није, изгледа, написана ни једна књига. Могуће је да су у наведеном пе-

риоду израђене разне приручне скрипте за полазнике школа и курсева мачевања пошто друга документа говоре да су се у тим борачким и гимнастичким друштвима (нарочито у „Соколу“ и „Душану Силном“) изводила полагања за дипломска звања.

Тако је нпр. у „Душану Силном“ 25. маја 1900 године Наталија Ристић положила низ стручних испита и постала прва жена у Србији са дипломом стручне учитељице мачевања и гимнастике. Пре ње је часове мачевања и гимнастике од 1881. године као прва учитељица (али не дипломирана) држала Станислава Вишенкова, члан „Београдског друштва за телесно вежбање и гимнастику.“

Такође, у многим београдским нижим и вишим школама и гимназијама мачевање је било редован предмет, а за шта је опет било потребно имати неку литературу. Нажалост, за сада, колико је аутору познато, није нађено било шта или зато што је уништено, није написано или зато што није било обима довољног за штампање једне књиге.

Када је реч о 20. веку и техници **спортског мачевања** до данас су у Србији штампане само **четри књиге**:

1. Једна иста књига од два аутора и то „Упут за борене сабљом и рапиром“ (Ђ. Убсир, Београд 1940.) – (Душан Глојански Београд, 1939) – издала војска.
2. Превод међународних „Правила мачевања“ – збирка прописа такмичења са правилима суђења (Београд, 1977. године).

<sup>1</sup> Реч је о првој спортској информацији у једним београдским новинама, пошто је Вук Караџић у „Новинама српским“, али које су излазиле у Бечу, 23.5. 1817. године објавио прву спортску информацију, а која се односила на бокс.



Гимнастичко друштво „Душан Силни“, Београд, 1892.

3. Неколико краћих скрипти-подсетника за летње курсеве тренера (Мачевалачки савез Југославије)

4. „Мачевање - основи технике флорета, Књига I положаји и радње без оружја“ (Александар Станковић, Београд, 1998)

5. „Спортска сабља“ (А. Васић и Д. Дамњановић, 2011.) - књига скромна по обиму али похвалне вредан подухват јер реч је о првој књизи о мачевању **спортском сабљом** после 71 године.

Постоји и један куриозитет. Реч је о књизи о спортском мачевању за коју се поуздано зна да је написана али никад није објављена пошто је једини примерак који је у рукопису на реверс предат у штампу 1913. године Државној штампарији у Београду изгорео у I светском рату. То је прва од 12 књига које се баве разним **спортствима** написана од стране Драгомира Т. Николајевића, пуковника српске војске са највишом француском (па и мачевалачком) војном школом Жюенвил Ле Понт.<sup>1</sup> (види прилог 1: Београд - б)

Укупна српска мачевалачка библиографија је, дакле, више него скромна. С обзиром на изузетно бурну ратну историју и у том смислу веома развијену мачевалачку „праксу“ на овим просторима било је природно и логично очекивати сасвим супротно. Зашто, међутим, није тако разлог је једноставан: управо јер је било сувише ратова барутом и мачем људи у кратком периоду мира нерадо су мачевали а још мање радо писали о мачевању. Међутим, и у ретко време дужет мира и просперитета (нпр. после Другог светског рата), када се мачевање у спортској форми као забава и рекреација значајно упражњавало, иза генерација мачевалаша није ипак остало ништа од мачевалачких књига. Разлог за то је очито био уопште слабо развијена „култура пера“ у тим круговима.

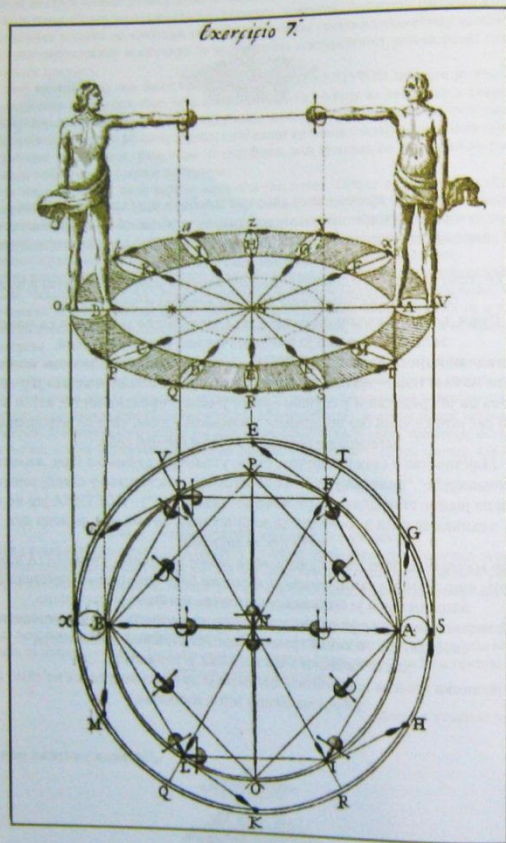


Прва школа класичног спортског мачевања руског кнеза Максимова, Београд, 1925. године

Може се с **правом** изнети и бранити теза да је о **борбеном мачевању** у нас писано више и разноврсније али да су те књиге нестале у вихорима непрестаних ратова. Треба се само сетити да је у шестоаприлском смишљеном (потврђено картама бомбардовања Александра Лера) бомбардовању Народне библиотеке запаљивим бомбама 1941. године изгорело 300.000 књига, 1.500 средњевековних рукописних књига (многе од њих нису биле ни проучене) и оригиналних рукописа на пергаменту, више хиљада старих штампаних књига из 15, 16 и 17. века, гравира, мапа, краљевских, царских и црквених повеља и докумената. Но, ово варварско разарање културног блага није било прво и једино. Њему је предходило слично разарање дела фонда Народне библиотеке у бомбардовању током Првог светског рата као и систематска пљачка културног и материјалног блага 1918. године током повлачења аустро-угарске војске иза које у Београду нпр. није било могуће на кућама наћи прозоре, врата, славине, кваке, лавабосе...<sup>2</sup>

<sup>1</sup> Мој скромни теоријски допринос покушају побољшања ситуације у нашем спортском мачевању, које има праксу каваз му је и теорија, (преоптерећено свим врстама техничких, организационих и финансијских проблема као и личних и квалитетних сукоба, због чега ни није могло бити нешто више од аматеризма претупног суревањости и импресионалне на граници хабија а са такмичарским „резултатима“, који у свету тај је спортско мачевање де факто професионализам, никад нису за међународне критеријуме били вредни нарочитог помена! Био је издато 1998. године књиге „Техника спортског мачевања“ I део - положаји и радње без оружја. С тим у вези се искрено надавам да ћу наћи времена и повољне услове за публиковање и II део - Положаји и радње са оружјем.

<sup>2</sup> О Београду, чија историја почиње још пре 7000 година, на простору ангажиске културе – највеће и технолошки најнапредније



„Libro Tercero Experiencia Del Instrumento Armigero Espada...“  
Don Francisco Lórenz de Rada 1705.

## Телесно и нетелесно у мачевању



Расирава о вештици, Атрија, 1570.

Многе школе покушавају да посплашу  
оно што је моја вежбајући једино *шехинску*  
мачевања.

Они уче да се побеђује само одржавањем  
тела у кондицији и усавршавањем *покрета*  
мача...

Тако нешто не води на прави ауш.

Мусаши Мијамото, 1645

Неупућен човек мачевање види само као физичку радњу мишића и мача вођену инстинктима и утренираним рефлексима. Овакво **механистичко** разумевање мачевања је израз савременог живота који све, због своје опседнутости материјализмом, редукује и банализује на телесно, техничко, опипљиво и видљиво.

Међутим, тако схваћен "мачевалац", ма колико био савршено утренирана биомеханичка машина, није мачевалац нити је тако схваћено мачевање мачевалачка вештина, јер "Онај ко се **концентрише само на технику, губи пут**". (Анзава)

То што разликује и најбољег калфу од најгорег мајстора је што први почиње и завршава на техничком и телесном док други ове прекорачује и претвара у уметност користећи их помоћу **духа** креативно и инвентивно.

Дакле, док једну половину мачевалачке вештине чини непосредна техника, видљиво, телесно и механичко другу исто толико велику половину чини свет нетелесног, неопипљивог и невидљивог.

Области као што су теорија, тактика мачевања, историја мачевања, систематика мачева, историја мачевалачког оружја, типологија техника мачевања, методологија учења, педагогија итд. су незаобилазне у савладавању мачевања. Зато мачеваоци својој вештини никад нису прилазили чисто физички као пукој мишићној активности



Диреров илустрације мачевања дворуцим мачем, 1470. година

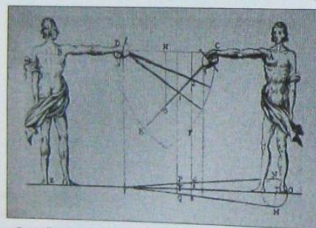
већ су у њој налазили и интелектуалну димензију, промишљали је и гледали духовно - теоријски. Тек преплитаче **технике мачевања** и **теорије мачевања** – две нераздвојне гране које се растући узајамно условавају, ствара ову древну, раскошну и очарављујућу вештину.

Циљ сваког доброг мачеваоца је зато одувек био да кроз телесно и практично (хоризонтално) у својој вештини доспе до њеног нетелесног (вертикалног) - и назад, јер само ово укрштање отвара врата мајсторству и перфекцији у свему, па и у мачевању. Такав приступ је императив посебно данас у време опште усмерености и опседнутости телесним, чулним и предметним а заборавом, затирања и крхљања свега интелектуалног и емотивног.

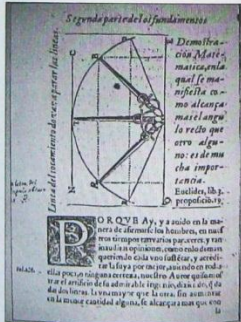
Иако **теоријско** бављење мачевањем потиче још из античких времена (постојале су грчке и римске школе мачевања са својим учитељима) прве сачуване специјализовано писане књиге из **ове области** датирају тек с краја 13. века.<sup>1</sup>

Са појавом све већег броја школа мачевања, као и првих Академија за мачевање (које су у многим европским земљама биле старије од првих универзитета), број књига о мачевању је временом толико растао да оне данас чине библиотеку која по обиму превазилази библиотеке многих природних и друштвених наука.<sup>2</sup>

За познате учитеље и теоретичаре мачевања као што су Жирард, Алфриери, Капо Феро, Диндер, Фабрис, Агрипа, Тибо... полемике и расправе везане за технику и тактику мачевања су, као борба духа, биле права посланица и задовољство у коју су радо улазили пошто дијалектика,



Зоне бодова с покретом из зглоба шаке и сектори шарирани опширом с обзиром на дистанцу, дуга бодовина 16. века (слика лево); геометријски доказ да ће мач у боду коншакширати мешу пре него мач у сечему, ишански с краја 15. века.



1 У Шпанији су постојале школе мачевања још у 12. веку али најстарија до сада сачувана књига о мачевању је немачка. Она датира из 1389. године и написао је Ханко Добринер (Fechtbusch). Поменути писац, међутим, у својој књизи књига о овој вештини било и раније (иа пример Јохана Лихтенбауера и књиге о мачевању што нам говори да је којој не знамо ништа више од имена аутора).  
 Посебно као куриозитет издавајем још књигу «КОДЕКС ВАЛЕНШТАЈН» (1470) коју је илустровао лично Албрехт Дирер (који је и сам написао и илустровао своју књигу «Упутства о мачевању») и «НАУКУ О ОРУЖЈУ» (1553) од Средњом 18. века мачевање је постало језан од најважнијих редовних предмета на универзитетима. Тако су нпр. мачевања држе наставу Чак је измишљена и посебна врста мача и мачевања ("шлагером на мениури") на које су полагали ексклузивно право само студенти.

основно оруђе теоријске полемике, и није ништа друго до мачевање појмовима с циљем да се доспе до теоријске истине.

Мачеваоци у тим књигама, међутим, нису промишљали само мачевање већ и оно са чиме је ова вештина повезана – себе, противнике и свет око себе. Учење мачевања тако постаје не само бављење ТЕХНИКОМ већ и ОПХОЂЕЊЕМ према вештини, себи самом и противнику. И док техничко руковање мачем може савладати и варварин, јер варвари нису људи који су неукли у техничком већ **ешичком** смислу - опхођењу према оном чиме се баве, другим људима и природи око себе<sup>1</sup> мајсторство у вештини може савладати само цивилизован и култивисан човек.

И док је код варвара мачевање само скуп техничких радњи алатком за сечење и бодење, дакле нешто чисто **profanum** (приземно, банално, просто, онострано, телесно), код култивисаног мачеваоца то је вештина која садржи и друге димензије: дисциплинује, подстиче на усавршавање, развија тежњу перфекцији, оплеменује, гради осећај за етику и естетику... – садржи у себи и **sacrum** (духовно, вредносно, узвишено, божанствено...).

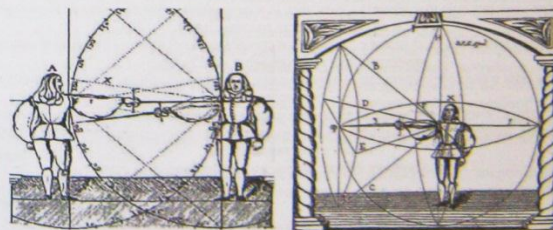
У теорију мачевања зато не спада само историја мачевања и оружја, систематика, тактика мачевања... већ и механика, геометрија, психологија, методика, педагогија и андрагогија, етика, естетика..., а због чега је у свим старим мачевалачким приручницима уз термин „мачевање“ увек стављан и префикс „art“, „kunst“, „science“ и „destreza“.

Постојале су, додуше, и школе мачевања (посебно у Енглеској и Италији) које су тежиле вулгарном практицизму и својењу вештине на пуку технику. Међутим, да овакав приступ није био најбољи показује чињеница да су нпр. Шпаници (који су у мачевању налазили не само техничку вештину већ и науку, ритуал и врсту плеса смрти у коме су борци у блиском контакту са мистеријом живота и метафизичким законима универзума) важили за најопасније мачеваоце у Европи од 15-17. века.

Њихов систем мачевања, који се није сводио и ограничавао на пуку технику, због своје комплексности био је тежак за учење па је и захтевао не само дуготрајнији рад већ и знатно веће телесно и интелектуално посвећење, а што је све укупно давало мачеваоца високо веризраног мајсторству и перфекцији.

Тако нпр. коришћење геометрије у мачевању је оспособљавало мачеваоце да знају који су положаји тела или мача најповољнији у простору у односу на противничко тело и мач и како да сходно томе изведу најадекватнији покрет (по луку, тетиви, дијагонали, пречнику...).

Геометрија, међутим, није била ограничена само на објашњење просторног односа међу противницима. Она се односила и на покрете и позиционирање оружја које треба противничко оруђе да хвата, прима или отклања под најбезбеднијим и најефикаснијим угловима, а уз коришћење принципа полуге и других закона механике.



Зоне сечења и бодова са покретом из рамена с обзиром на дистанцу, 17. век; проширене зоне заштитне раширом пропорционално удаљености рашира од шела, 16. век.

1 Цивилизацију не представља толико степен техничког развоја колико степен развоја ОДНОСА између људи.



## Легенда о настанку мачевања

У прадавна времена ХЕФЕСТ, хром, ружни уметник, један од дванаест Олимпијских божанстава, бог ватре, владалац вулкана и божански ковач, у својим подземним ковачницама, заједно са Киклопима, ковао је боговима и херојима оружје и накит од сребра и злата.

Искре из његове ковачнице је једном украо Јужни ветар и са Олимпа их расуо широм Зорбасовог критског Средоземља. Од сваке искре је настала једна семенка а из сваке семенке израстао је један чемпрес.

То дрвено, стално зелено, дуговечно, самоникло, витко дрво што као пламен стреми ка небу, а има корење у дубоком подземљу, расте на тлу изобиља али и оскудице, тражи сунце али и ствара дубоку сенку. Тврдо је и отпорно а најплодније живи на месту где се грле море и планине – искон са циљем.

Од чемпреса су прављени први бродови истраживача, трговаца и ратника, лековита и мирисна уља, најбољи кочези за чување драгоцености и вечни покој. Аполон је претварајући тужног Кипариса у чемпрес, симбол живота који се стално обнавља, посвећен богињама одговорним и за рађање и умирање, заповедио: „Бићеш оличење жалости, туге и плача, али у жалости ти свима пријатељ неш бити“.

Једном је неки уморни, проишљиви грчки копљаник, лежећи у сенци чемпресове шуме, проматрао осунчане мачолике врхове усмерене у отворено небеско плаветнило како се окретно преплићу и укрштају на даховима топлог јужног ветра.

Тако су се смртници досетили првог мача и вештине мачевања. Ову легенду, која је све до данас била сакривена, донео је на повратку из Хипербореје својим ученицима један учитељ старог мачевања. Чуо је у шуми чемпреса, гледајући бескрајно тиркизно око пучине, једном у подне - кад ништа нема сенку, док је тихо шумила песму:

Овде расте, између камена и мора,  
самоникла шума чемпреса.  
Окупана игром блештаве светлости и тамних сенки,  
уздиже се високо и дуговечно,  
у дубока отворена плаветнила,  
из песме таласа, зриваваца и  
опојних мириса борова,  
смокви и сувог морског биља.

„Дневник учитеља мачевања“



## Грађа, метод и дилеме реконструкције



Човек не види само садашњост кроз очи прошлости. Он исто толико види садашњост и кроз очи будућности. Али човек види и прошлост и будућност кроз очи своје садашњости као што види и будућност кроз очи своје садашњости и прошлости. Било који шренушак времена човек да мери или лега он га мери кроз сва времена јер мери га кроз животи који шраје једино шако што свакој шренушка илеше све прошло, садашње и будуће у чворове јединствене шайсерје постојања.

„Дневник учитеља мачевања“

**Т**ренд интересовања за истраживање и практичну реконструкцију прошлости није везан само за мачевање. Он је постао последњих петнаестак година мода у готово свим областима људске културе. Тако се реконструишу грађевина грађевина прошлости, израде уметничких дела старих мајстора, градња древних бродова, античких машина, оружја, проналазачких техника, језика, писма, битке, животи народа и појединача, путовања, открића... Овим буђењем прошлости се баве специјализовани часописи, посебни телевизијски канали, историјски и археолошки институти, професионалци али и аматери и лаици.

Токови **новог времена**, које се буди почетком 21. века трагајући за изгубљеним темељима на којима се може изнова и боље градити, све више раде на ретроспекцији и опоравку свега што је још увек умирућа *посймодерна* у 20. веку својим духовним, душевним и културним пустошењем оштетила или разорила.

### Први извор грађе - историјско мачевање

Први извор грађе за излагање технике класичног мачевања је **историјско мачевање**. **Историјско** (реконструктивно) мачевање има за задатак да што верније реконструира аутентичне технике борбе које су коришћене у тачно одређеном периоду и простору током прошлости. У том смислу историјско мачевање се бави начином на који су се борили нпр. Крићани или Спартанци, или мачеваоци у школама Мароца, Агрипе, Лабата...

### Намене историјског мачевања:

1. **Теоријска** (научна). Многе науке, а међу њима првенствено војна историографија, за свој предмет истраживања имају откривање историје борбе и ратовања разних народа у разним епохама. У оквиру ових истраживања историја и систематика оружја које се користило има посебно место. С тим у вези не само војна историографија већ и археологија, антропологија, етнологија, музеологија... баве се истраживањем мача као предмета, његовим различитим функцијама и улогама у историји али и начинима на које се технички користило у борби.

2. **Практична.** Резултати до којих се дошло кроз истраживачке активности историјског мачевања користе се у практичне сврхе реалистички стилизованог филмског, позоришног и едукативног мачевања које треба да научно – документаристички прикаже вештину употребе мачевачког оружја једног одређеног историјског периода.

Резултати истраживања се користе и у практичне сврхе „аутентичара“ (љубитеља одређеног историјског периода) који са циљем чувања традиције, ради забаве, уживања... покушавају да у саопашности репродукују начин живота и борбе људи прошлости.<sup>1</sup>

**Историјско мачевање** се темељи на веома разноврсним изворима. Једна врста ових извора су аутентични (писани и сликани документи прошлости и сачувани предмети као што су мачеви и заштитна опрема. Сваки историјски период је у том смислу оставио неке трагове мачевачке и борбе, а грађа је све богатија како се из давне прошлости мачевања (бронзано доба) крећемо ка савремености. Постоје периоди у којима тих трагова има веома мало, али *ипрво умелје није у њома да се јуно ИМА већ да се јуно УМЕ са оним што има*. Друга врста извора су студије и истраживања мноштва савремених стручњака који се баве анализом наведених аутентичних извора.

**Извори за Стари век**

Кад је у питању техника борбе **раног старог века** текстова има мало па се углавном можемо ослонити на Илијаду и Одисеју и археолошке налазе о томе како су изгледали мачеви, оклопи, штитови, а делимично и како су употребљавани, а што приказују сачуване слике са зидова, фризова и ваза. На први поглед готово разочаравајуће.



Грчки фризови: *конјасислав са шившаом и искорак у сивау приликом удара мачем или кољем*

Ренан, међутим, 1850. пише: *“Таленаш историчара састоји се у њома да досије до целивитие ишине од вјештиности које су њени делови.”*

До података о техници мачевања овог најранијег периода се долази, дакле, највећим делом синтетичко-реконструктивном методом. То значи да између археолошки обрађених мачева, делова заштитне опреме и слика увек постоје везе које се преклапају и са оним деловима мозаика

<sup>1</sup> Историјско мачевање треба разликовати од класичног мачевања. Борбено мачевање грађу историјског мачевања стварајући сопствену грађевину са циљем да оживи традиционално мачевање уопште. Оно је оживљена историја а не који су постojали а друге занима стварање нових и другачијих стилова и слободна примена коришћених техника над историјом. Али то су просто две различите ствари јер једни желе да уживају у аутентичној историји а други желе нешто друго - уживање у мачевању на традиционални начин, реставрацији духа прошлости а не прошлости саме.

који недостајутако да чак и штура сачувана грађа може уз помоћ дедукије и индукције проговорити слично укрштеници и дати мање-више целовиту слику технике мачевања тог периода.



Грчке вазе: *ушорсера скифоса за бод из 3 позиције и конјасислава*

Тако нпр. на основу тога што су Крићани имали мачеве који су танки и од бронзе (критски рапир) јасно је да их нису могли користити за удар пошто су подложни лому (што показује начин на који је закивцима везана дршка за сечиво) већ само за бод (што показује и њихов облик), а јер нису користили оклопе и штитове (што показују сачуване слике и непостојање заштитне опреме) и јер се нису бранили оружјем (сваки контакт мачева је представљао ризик за њихов лом) из тога следи да им је основна техника одбране у мачевању била ескиважа и измицање. Томе у прилог још говори и податак да су имали до савршенства развијене пикадирске игре са биковима које се састоје у ескивирањима доведеним до уметности и веома развијене акробатске игре које су захтевале изузетну уметност и окретност тела у свим правцима. На овај начин је откривена бесконтактна техника употребе мача као чисто офанзивног оружја - дакле дистанциона борба у пролазу која се заснива у нападу на варци телом а у одбрани на измицању.



Аншачки мозаик, сечене фаткишом - ударац из сиваа, болицција 11.



Цртеж реконструкција са грчког фриза на противникову припрему напада кољем контрападала са скрцањем дистансе искораком и бод 3 који завршава на штиту.

Такође, кад су Крићани за противнике добили сирове и дивље Микенце, који користе штит и тешки бронзани мач за сечу, били су принуђени употребљавати истовремено два мача не само због лома оног који би наишао на штит већ и због тога што су при нападу са два бодућа мача истовремено могли противника убити и изнад и испод штита. На овај начин је реконструисана прва техника дворуког мачевања са свим правилима која се односе на узајамни положај руку по висини и дубини приликом напада бодом, а која ће бити потврђена и касније у ренесанси (борба са два мача) и 17. веку (борба дага-рапир).

Дакле, до разних елемената технике мачевања се долази не само непосредном логичком реконструкцијом (одбацује се она могућност која је нелогична и за борбене услове нефункционална) већ и упоредним приступом разним историјским изворима који помоћу преплитања дају недостајућа слова укрштенице.

вало се почетницима зашто што се мислило да ће млађи касније лакше и сигурније бараташћи првим оружјем. Истио су се шако вежбаи и гладијаторске репушии."



Римски фризи (лево) бог врхо шшиша из позиције 1 испадом у конирасиаву; (десно) мач у 3. позицији врхом на рубу шшиша савремен бог одозго; мачевалац у испаду из конирасиаву. Испад из конирасиаву је имао две функције: офанзивну - наносење бога или сецења из најредована а уз истовремено парирање шшишом и дефанзивну - конирану шшишом на врху шшиша противника када је загла нога гурајући ослонац врху чему се у мисту наносе истовремено богови врхо руба шшиша.

Вегиције још пише: "Репуши се уче да скачу и наносе ударе, у шри акцији се исподшвају испред шшиша и изнова се иза њега сакривају, колико сигурне скачу унапред шшишко брзо одскачу у назад... исеже да противнику угрозе главу, аа бок, аа најдању колена или школенице, одскачу или маскачу... иакође, репуши изводи на лушки све видове најдага и све искуство борбених дејстава. При свему шоме се обраћа посебна пажња да он сигурно нанесе противнику рану шако да би шом не ошкрје ниједну сирану своја шела."

Римска техника мачевања се види такође веома детаљно на сачуваним рељефима, на мноштву грађевина, споменика и саркофага. Овде треба само споменути чувени Трајанов стуб са приказом хиљада фигура римских легионара како се боре са варварима у мноштву поза, најразличитијим захватима и опремом. На основу сачуваних зидних слика гладијаторских битки реконструисан је низ детаља везаних за нападе, одбране и зоне дејства мача, мача и штита, мача и копља, мреже... Многи римски текстови који се баве војном тактиком борбе анализирају разлике између војне (групе) и индивидуалне (гладијаторске) употребе не само мача већ и других офанзивних и дефанзивних оружја.



Лево: одбрана окрутним шшишом од бога из позиције 1. и бог из позиције 9 испод шшиша; десно, конирану главу и ударца рубом шшиша у припрему најдага противника који је у измаху за бог из позиције 1.

Наравно и у римском случају, посебно када је реч о најранијем периоду, често недостају документи па је неопходно до чињеница долазити методом укрштенице. Тако на основу тога кости или карлице јасно је да су Римљани у употреби гладијуса користили бол одозго преко штита (дакле бол из 1 позиције) или одоздо (бол из VI позиције) кад је штит био подигнут. Такође, зато што је накрсница гладијуса мала и не може да штити шаку јасно је да у парирању оштрицом

сецења, кад се за одбрану није могао користити штит (или се овај не користи - гладијатори), одбране су претежно пропусне (врхом мача на доле) иначе долази до повреде шаке ако склизне мач низ накрсницу. Зато што су носили велике штитове јасно је да легионари нису изводили сецења преко горњег руба штита (1 и 11).



Координација рањни мачем и шшишом. Када је мач у дефанзивном положају (припрема за најдагу или одбрану) шшиш је у офанзивном положају, и обрнуто.

#### Извори за Средњи век

На основу тога што се на зидним сликама борби гладијатора види да штитом парирају ударац на десну страну тела јасно је да су онда морали узвратити противнику са супротне стране тела гј. да су користили и окрете, итд.

О техници мачевања у раном средњем веку је мало писано. У то, на тлу Европе, полуварварско доба (изузев простора Источног римског царства) када је и писмених било веома мало вештина мачевања се заснивала више на традицији и предању него на војној науци. Подаци о мачевима и техници мачевања се у скромним писаним документима више помињу и наводе него истражују и излажу а када се и наиђе на нешто више података везаних за ове теме они су углавном карактера уметничког опис, а не средства за теоријско проучавање и учење.



Византијски рељеф. Конак лево са мачем у позицији 1 за сецење, мачевалац врши (десно) војну, уз освршће на конака иза њега изводи сецење 11 на мачевалоца десно који се брани одбраном 1.

Но, у овом случају историјско мачевање се ослања не толико на писане документе колико на доступне материјалне остатке опреме и мачева који дају довољно грађе за реконструкцију технике њихове основне употребе, њиховом формом и физичким карактеристикама. С друге стране у откривању техника мачевања једне епохе помажу нам и друге епохе. Људи раног средњег века су учили мачевање од људи који су наследници тековина Римског царства. То је била култура са огромном инерцијом чији се утицај ширио још вековима касније. Извор вештине раног средњовековног мачевања нису били само ратници Источног римског царства, које је баштињило систем употребе мача старог Рима, већ и гладијатори (који су се након пада Западног римског царства као слободни расули свуда ширећи своју вештину). Викинзи, Арапи, Готи, Визиготи, Хуни, Вандали, Франци, Англи, Саси...



Сцена борбе средином средњег века: употреба друге руке у борби како за придржавање мача шаком и за хваћање на оружане руке противника, употреба сечена и боја; Таписерија „Баје“ (десно)



Лево доле: бод мачем из позиције 3. са ивовученом руком на скраћеној дистанци уз хваћање противника другом руком за враш док овај наноси бод 1 бодом. Минијатура средњовековне књижевне бишке (десно)

Када је реч о развијеном и позном средњем веку докумената је знатно више. У 12 и 13. веку се у Француској јављају учитељи мачевања и они припремају људе за судбене двобоје. Разни извори приказују борбене и ратне сцене: зидно сликарство, минијатуре у књигама, скулптуре и декоративна пластика, надгробни споменици, заставе, таписерије, грбови и разна хералдичка знамења на штитовима.



Сцена мачевања ховице. Пошто швицери покривају труци највећи део најдаље се изводи шехм-ком „шкораци“ или бодом „Са Ђорџа“ (уј дошло на доле - из позиције 1. или 2. Сцена вештачке борбе из 13. века, уз употребу малог швица (десно)

Као значајан извор података о техникама мачевања овог периода треба поменути и арапске документе који се односе на период крсташких ратова као и документе византијских војних стручњака - „стратега“ (који су похађали посебне војне школе).



Одбрана од боја 3. искоракком Волулево и блоком III.



Бишка код Азенкура, илустрација манускрипта из 1422. Коначан десно изводи бод 1. уз истовремено искључивање (склањане у страну) сечива мача противника у десно.

У свим витешким редовима средњег века (јовановци, темплари, тевтонци...) витезови су пре ницијације морали похађати школе борбених вештина а техника борбе се више није преносила само с колена на колена већ и истраживала, бележила и усавршавала чиме се утемељавала и прва теорија мачевања. Неки од тих докумената везани за обуку, технику, тактику и стратегију ратовања, па и употребе мача у борби, су сачувани али су и већина нестали у вихорима историје заједно са витезовима и њиховим редовима.



Мачом, пољских из Пизе, (дешал - одсечење главе Јована Крститеља), 1426. Дворуки хваш једноручног мача и измах из десног сива за сечење из 11. позиције

Са 15. веком све већи извор информација везаних за технике употребе мача, опрему и оружје налазимо у радовима сликара који су живели у том периоду. Многи од њих су за теме узимали актуелне историјске догађаје као што су битке и опсаде са мноштвом сцена и детаља из борбе.



Лево, „Ираклијева победа“, Пјетро Делла Франческа, 1459. Десно, „Битка код Сан Романа“, Паоло Учело, 1456, дешал. Коначник лево изводи најдаљ на коначника десно бодом мача са шаком у 1 позицији из 1 позиција. Коначник десно оклопном борбљак швицом и узвраћа мачком (борна чеква).





Манастир Лесново, 14. век



Свети ратници, манастир Манастија 14-15. век

Манастир Грачаница, 14. век



Из ове врсте извора се нешто грађе може наћи и у сачуваном фресколикарству многобројних православних цркава и манастира у Србији и шире.

Ови извори, међутим, најчешће не показује директно непосредне сцене борбе из којих се може реконструисати техника употребе мача али показују посредно преко положаја и ставова (углавном светих ратника) како су се мачеви носили, вадили из корица, држали а понегде и користили.

Св. Арханђео Михаило, црква  
Св. Богородице пешке, 14. век

Извори за Нови век



Хекхоор Меур, 16. век



Мароца, 16. век

Са новим веком почиње се писати на тему мачевања мноштво књига и истраживања. Од тог тренутка грађа за историјско мачевање постаје веома богата јер се појављују текстови и приручници са мноштвом слика, цртежа, шема и упутстава. У том смислу неће постојати готово ни једна европска земља без књига о мачевалачкој вештини, а које су писане у различитим школама мачевања, академијама и мачевалачким цеховима. Све ове књиге немају за тему само теоријска истраживања и сукобљавања разних мачевалачких националних и унутарнационалних школа већ и практична упутства за учење мачевања цивила и војника за потребе одбране нововековних градова у периоду великих верских и националних ратова на тлу Европе.



Даводеј Ташарина и Скендербегта, Језреме 1436

Одсуство апсолутне истине о томе како су некад људи мачевали, међутим, никако не значи да истине и томе нема уопште и не може је бити (што је главна тврдња постмодерних истраживача који ову своју "истину" бране као апсолутну) или, а ако је и има, да је она апсолутно релативна и индивидуална - "како се коме хоће". Сам предмет и метод којим му се приступа директно одређују количину релативног и апсолутног у спознаји. Ако стручњаци који се баве историјом одевања имају низ компликација у реконструкцији аутентичних детаља костима једног давног времена и зато проблеме са релативношћу и вероватноћом својих тврдња (сукоб ставова) они ових проблема немају када је реч о основним типовима одеће који постоје и начинима њиховог ношења. Ту су истине веома јасне, неподелене, недвосмислене и готово апсолутне.

У том смислу књига пред вама нема проблеме везане за питања релативности и аутентичности изложених техника мачевања. Ту је мачевалачки речено изведена *ескиважа*.

Аутор се, наиме, не бави историјским мачевањем тј. појединачним, детаљним, конкретним аутентичним техникама борбе одређеног појединачног периода или школе већ класичним мачевањем тј. ОПШТИМ техникама за које је *небитан* појединачни (релативни) детаљ па и полемика око њега. И као што у општој методологији удаљавање од појединачног значи и удаљавање од релативног а приближавање општесагласном и апсолутном тако је то и овде.

И зато док се у историјском мачевању оправдано мора рећи да су технике борбе изучаваног периода *највероватније* "такве и такве" (а у складу са нивоом наших садашњих знања о томе) и да је мање вероватно или невероватно да су се људи изабраног периода борили другачије, када је реч о класичном мачевању општа техника борбе мачем је *сигурно* таква а оно у чему се огледа њена релативност није у томе да је изложено неупитно већ да оно може бити само још додатно употпуњавано и проширивано. (Види Прилог 29 - "Историјско или класично мачевање").



*"Савако себе нека узиди" (Павле, Посланица Ефес.)*

Зашто се у мачевању слепо држати нпр. стила учитеља *Фиоре Деи Либерии* из 15. века или *Мајера* из 16. века, дакле, инсистирати на историјском мачевању?

*Noli iurare in verbo magistri* - не шереба се закљичаши на речи учитељеве, јер сваки од тих стилова се може оплодити и другим стиловима њихове епохе или тековинама које ће вештина мачевања тек стећи у времену.

У свему постоје две врсте људи: *ионири* - они који откривају, стварају, траже и крче нове путеве, и они други, *еициони* - који преузимају, користе и апологетски бране оно што је већ створено. Стога има и школа којима није циљ историјска *репродукција* већ *креација*: зидане *ионири*ма често пребацују за „насилје над историјом“, на таквима треба одговорити као што је одговорио и *Дима* својим критичарима на оптужбе да је „силовао историју“ - „можда и јесте тако али сам, ипак, направио лепу децу.“

Добар мачевалац, дакле, испуњава мисију према својој вештини не само тиме што је *еицион* већ и *ионир*: тако што достигнуто пасивно преузима и чува али га и креативно богати и развија јер „Традиција није чување *исцела неогирношће вајире*“ (Густав Малер). Врхунац у било чему, стога, није вечно стајање на благу давно несталих епоха већ у знању и умећу да се из њега и на њему стално изнова ствара неки нови живот. Само тако мачевање постаје класична вештина - истовремено жива пролазност и парадигма вечности.

*"Дневник учитеља мачевања"*



## Систематика мачевања



*И кажем вам, да сам 40 година учио право, медицину и пољопривреду, као што сам изучавао само једно - уметност оружја, за то време би постојао доктор у све штри науке.*

*Фиоре деи Либерии, 1409.*

**М**ачевање је одувек као активност од животног значаја (јер су борба и рат есенцијални део људске историје и свакодневице) најинтензивније прожимало све поре људског постојања. Из тог разлога онолико колико је компликовано и замршено виђење и разумевање живота уопште такво је и виђење и разумевање мачевања које је током претходних 5000 година тај и такав живот пратило у столу.

Да би се, зато, овој древној вештини могло приступити без уобичајене збрке, нејасноћа и лутања по њеним лавиринтима (а што неизбежно води не само на стрампутице већ и у мистификације) неопходно је прво поћи од систематике основних појмова, а која ће дати генералну слику структуре ове вештине. Генерална слика је неопходна како би се правилно разумело место и улога сваке врсте мача, технике и појединачне мачевалачке радње у целини вештине, а што је од пресудног значаја за исправну мачевалачку праксу.

### Борба мачем и мачевање

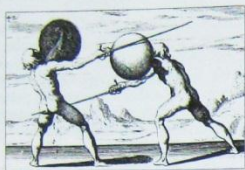
Кад један човек наоружан мачем напад мачем другог човека одговара *ескивирањем* или штитом он се не мачује већ само бори. Он би исте такве покрете изводио да је напад на њега уместо мачем изведен секиром, буздованом, млатом, назаком...

Оног тренутка кад мачеваоци за претежно или главно средство борбе користе мачеве тј. размењују борбене акције мачевима (бране се и нападају) и изводе радње мачем које се не раде секиром, буздованом, млатом... настало је мачевање. Мачевање је, дакле, вештина борбе човека против човека помоћу мача (мач против мача) у којој је циљ посећи, убости, ранити, разоружати или зауставити противника а при томе не бити посечен, убоден, рањен, разоружан или заустављен. Чисто мачевање, вештина борбе у којој се системски користе мачеви за размену акција, настало је у 15. веку.

Мачевање у ужем смислу те речи свој зачетак треба да захвали парадоксално коњачкој борби. Наиме, коњаници су слабо или никако у међусобној борби мачевима користили штитове

- Дворучно (обе руке су заузеле само једним оружјем: једнопоручни или дворучни мач). Код овог типа мачевања обе руке истовремено чине исто.

- Дворучно (свака рука је заузета независним оружјем: два мача, мач и бодеж или мач и додатна опрема (штит, плашт, рукавица). Код овог типа мачевања обе руке истовремено чине различито.



Дворучно мачевање: рајир и средњи шпшир,  
Каио Феро



Дворучно мачевање: Шешки дворучни мач,  
иоцшах 16. века



Дворучно мачевање: рајир и бодеж за леву руку  
(дана) Фабрис, 1606



Дворучно мачевање: рајир и илашир, Фабрис 1606.

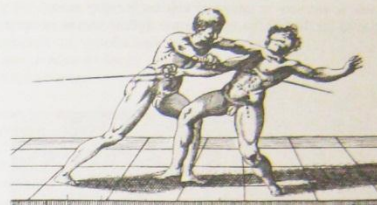
#### Наменска вогела класичног мачевања

Вештина класичног мачевања је током историје, као и све области западне цивилизације, била подвргнута процесу специјализације. То значи да се борбено мачевање као вештина употребе мачевалачког оружја диференцирало у извесне функционалне групе које су биле специјализоване за одређене намене. У том смислу разликујемо **војно** и **цивилно** мачевање.

Мачевање је у првој фази било искључиво војна вештина. Мач су носили само војници, витезови и аристократија. Остали (сељаштво и грађанство) су могли носити само равне мачевање са војном наменом има техничке карактеристике потребне за борбу у метежу и где успех и неуспех у борби мачем зависи и од многих других немачевалачких радњи ненаоружаном уопште, а у којој је мач само једно од средстава за напад и одбрану.

У другој фази (крајем средњег века) са јачањем грађанства трговци, занатлије и чиновници за потребе заштите градова се почињу наоружавати мачевима. Њима су мач, сабља и копље били непознати па су се морали посебно оспособљавати у руковању њима. У том циљу се стварају мачевалачка братства и школе. У почетку су се обучавали у војничком руковању мачем за сечење и бодење у масовној борби. Међутим, како је потребе за мачевањем у војним операцијама било све мање због употребе барута грађани се у школама све више оспособљавају за индивидуалну борбу чији је циљ био самоодбрана у дуелу. Техника дуелне борбе, која се учила у школама, била је војна техника борбе у којој је све било дозвољено али која је измењена и прилагођена индивидуалној борби.

Тада су се за потребе учења и вежбања мачевања од 15. века почели писати многобројни уџбеници мачевалачке вештине. У том периоду настаје и прва форма грађанске технике мачевања - *дуелна*.



Дуелни захвајш мачем, руком и ногама истовремено.  
Фабрис, „Оружја наука и впракса“, 1606

Од 17. века, како се дуелно мачевање претвара све више у двојно (формализована борба), у грађанским школама мачевања се све мање учи техника дуелног мачевања а све више се учи техника двојног мачевања (у борби је дозвољена искључиво употреба мача). Тако настаје друга форма грађанског мачевања - *двојно*.



Двојно мачевање „шлатерима“, слика из 1845. године

На крају, када се мач престао користити у борбене сврхе, када је оружје постало лагано, почела се користити заштитна опрема и нестао страх од рањавања и смрти, грађанско мачевање је добило своју последњу форму - спортску.

Војна техника мачевања која је постојала до тада не нестаје већ наставља да постоји паралелно а све до почетка XX века, када полако нестаје јер се у војсци више не користи мач (остаје само церемонијална намена), а цивилна преузима примат.

Дакле, с обзиром на намену мачевање у основи може бити војно и цивилно. Обе ове врсте мачевања имају због својих специфичних намена и специфичне технике. И као што се војна борба изводи у различитим условима (пешадија, коњица...) па се због тога војно мачевање дели

по намени још уже на пешадијско, коњичко и поморско, тако и цивилно мачевање, у зависности од врсте борбе тј. намене, дели се у више врста и подврста (дуелно, двојно, спортско...).

Кад је реч о Србији мачевалачка вештина је готово све до 19. века задржала искључиво војни карактер. Разлог те посебности је у непрестаним ратовима због којих је потреба за војним мачевањем доминантна, за разлику од цивилног које своју сврху налази тек у временима мира и развоја грађанства, а та времена су на просторима Србије дошла историјски веома касно и трајала увек кратко.

## Војно мачевање



Бишка у Павији, 1525. десна шихнасерије, шихична сцена војне борбе у мейсжу.

Није од значаја да ли користиш ову или ону врсту мача, ову или ону врсту мачевања, ову или ону професију - да ли си бајлер или краљ... већ начин, дубина и ширина посвећења њој.

Ако улажиш себе целој да оно што чиниш буде изврсно, изванредно и сјајно сада ти си и ти и оно што чиниш биши шаки.

Дакле, не оно чиме се бавимо већ оно како се бавимо оним чиме се бавимо дефинише какви јесмо и шта јесмо.

„Дневник ученика мачевања“

Мач је настао првенствено као војно оружје а мачевање је за војску било не само део регуларне борбене вештине већ и средство развијања телесне културе и знак официјског елитизма. У свим европским државама од 17. века до почетка 20. века поред сваке касарне била је мачевалачка дворана (salle d'armes) у којој су официри и подофицири вежбали мачевање под надзором учитеља пошто су имали обавезу и част да прођу школу мачевања, не само како би се борили у рату, већ и у двојојма.

Разлике између војне и цивилне технике мачевања појавиле су се тек у периоду употребе мача од стране цивила. Реч је о периоду који углавном почиње са XV веком тј. добом успона грађанства (индивидуализма) у Европи и краја витешког монопола над употребом мача. До тог времена (како у старом тако и у средњем веку) мач се користио свуда искључиво војном

техником тј. на начин пригодан за борбу на бојном пољу са пуно учесника а мало простора. Војна техника мачевања је намењена борби у групи и метежу тј. борби у којој се један мачевалац бори не само против једног већ и више противника и то не само сукцесивно већ често и симултано. Војно мачевање се дели у три врсте:

**Коњичко** (мачеваоци се сукобљавају на коњима),  
**пешадијско** (мачеваоци се сукобљавају на тлу) и  
**поморско** (мачевање се води на броду или на линији пристанка брода уз брод боком.



Коњичко мачевање у мейсжу карактеристично за 14. век

Војно мачевање је по техници пре свега део опште војне вештине и због тога се уклапа својим карактеристикама у њене укупне захтеве. Из тог разлога та техника није ствар слободне индивидуалне виртуозне употребе мача већ примене одређених униформних радњи које су као целина од значаја за војну доктрину и тековина су искуства битака низа генерација. То значи да је римски легионар мачем изводио покрете које је систематски увежбавао кроз дуготрајну и упорну обуку. Ови покрети су били тако изабрани, промишљени, искушани и аутоматизовано извођени да су са највећом вероватноћом обезбеђивали победу не њега као појединца већ његовог строја над противником. Вековна селекција тих покрета је била толико темељна да су радње мачем које су добијене као резултат биле толико поуздане и савршене да је истом техником мачевао римски легионар доба републике и његов колега 500 година касније. (Видети прилог 14 – Римска војна обука)

**Прва карактеристична шихичка војно мачевања** је да се у борби користи средње тешко и тешко оружје зато што је ова врста оружја чврста, отпорна, ефикасна, поуздана и намењена да парира војној заштитној опреми (штит, кашига, оклоп...). О томе какви су то мачеви говори и податак да су у многим војскама током историје они коришћени не само за борбу већ и као алатке



Пешадијско мачевање у мейсжу



Поморско мачевање крашким сабљом на броду „Ашманша“ 1901. године

за сечење дрвета, крчење шуме и подизање логора. Дакле, војник није наоружан шпадом, лаким рапиром или спортским мачем већ витешким мачем, еспадрном, палашем, тешким рапиром, мачем скљачоне, широким мачем, тесаком, дворучним мачем... Изузетак од овог правила су само официри племићи периода XVIII века који су носили лаке дворске мачеве јер су били прво дворјани па тек затим официри по тренутном задатку. Но, они по правилу у битку непосредно

## Прелазни облик (полувојно мачевање)

Постоји једна врста војног мачевања која у себи носи извесне особине цивилног. Овај изузетак се, међутим, заснива на чињеници да актери борбе још нису достигли ниво пуне војне организованости тј. борбу не воде као сукоб војних већ полувојних или недовољно војно организованих група. Ово је карактеристично за све типове варварског или полуварварског ратовања.

Тако нпр. иако је келтска војска, као и готово свака варварска војска, имала више родова: лаку пешадију, тешку пешадију и коњицу они нису умели у овим родовима да формирају строј већ су нападали без поретка као руља или хорда у маси.<sup>1</sup>

Они су одбацили сваку дисциплину пошто нису умели да створе кохерентну армију у којој сваки борац зависи од другог. Таква битка је била веома слична мноштву издвојених дуела који су се одигравали истовремено на једном распршеном простору на коме се свако бори индивидуално. Варварски начин борбе у бици је веома налик борби у личном (цивилном) обрачуњу где се сви боре на свој начин и сопственим техникама.

Ово је било карактеристично и нпр. за Грке херојског (Хомеровог) периода. Ратници улазе у битку у строју који подсећа на фалангу и у коме се војници (штит до штита) крећу у највећем реду и тишини, да би се затим уз дреку и повике „алалала...!“ распршили и слободно борили у појединачним двобојима.

Наоружани ратници су у борбу ступали да би се индивидуално исказали као хероји и тако стекли славу. Тако су се нпр. Деметрије и Пир борили мачевима. Пир је добио један погодак у раме а затим је сам ранио Деметрија два пута, у бутину и врат. У следећем тренутку је посекао неког другог непријатеља да би дохватио пало копље и убио трећег, после чега је скочио на коња и ступио у борбу са четвртим.

Уз борбу мачем кориштени су истовремено и елементе пантакриона (мешавина бокса, рвања и шутирања). Тако се као уобичајена сцена може видети мачевање у коме један од бораца другог хвата ненаоружаном руком за косу, браду или перјаницу шлема и навлачи на врх мача који држи у другој руци.



Полувојно мачевање ионичком сјајној епохи: еписки проширеници који истовремено нападају једног корисника војног мача и наразличитији средстава (леви удара великим каменом); на слици десно док један војник покушава да сасече другог који лежи, вукући га при шом за руку, трећи га с лева удара шшишом по врату у приреми да му нанесе бод мачем.

Честа је слика и да један од мачевалаца подметањем или избијањем ноге из равнотеже другог обара на тло да би му задао ударац мачем. Могу се видети и сцене у којима ударцу мача предходи ударац песницом у лице, бацање камена у главу, песка у очи итд. Уколико је противник нападао превисоко и без страха ратник се без размишљања давао у бекство, али при томе није напуштао бојиште. Бежећи неколико десетина метара он је изнова тражио себи другог супарника. Грк херојског периода није налазио ништа лоше у томе да противника нападне с лева.

<sup>1</sup> Овај тип напада зове се „вепрова глава“ и уколико је организованом строју (фаланга, легија или кара) издржао тај први налет-удар, војска која се на овај начин заштитила била би разбијена.

удари оног ко лежи или је рањен. Све је било добро што је водило победи. Ратник тог времена је тежио ефикасности и није се хтео ограничавати ни на каква етичка правила.<sup>1</sup>

С друге стране иако је борба вођена индивидуално она је ипак имала делимично групни карактер. Често је више војника облетало око једног башајући на њега каменџице или копла. Кад он падне или буде рањен они га опколе и разоружају а затим растргну – слично чопору вукова.

Све наведено индивидуализам у борби и непостојање правила типични су и карактеристични за цивилно мачевање дуелног типа али чињеница да један борац изводи своју индивидуалну борбу без везивања за само једног или два противника те да се сукоб разрешава победом једне групе над другом овој борби даје војни карактер.

## Војно куриозно мачевање



Мађарски војни гимназијер сабљама, 1917.

У оквиру војног постоји још једна врста мачевања која је била присутна у свим епохама. Реч је о вежбеном и маневарском мачевању у коме војници уче и увежбавају мачевање а често га и „примењују“ пробно тј. маневарски. Војници код ове врсте мачевања нису изводили ударце пуном снагом и са циљем да повреду колегу са којим вежбају већ да опробају своје знање пажљиво и обазриво како би се избегле повреде – куртоазно.<sup>2</sup>



Вежба у коњачком мачевању 1908.



Вежбено мачевање у морнарици, 1901.

<sup>1</sup> Зато што се борно тако, без моралних напора и начела – као животиња. Египћани су рани Грке третирали као „лиљак преко мора“, а време у коме су ти Грци живели било је време оскита (мачета) младе грчке цивилизације пред којом се тек налазио пут сазревања од варварства до културе.

<sup>2</sup> Од француске речи *cuirtoise* која означава: узлазно, пажљиво, углађено, учtivo... опходене.

случаја одвијају по строго одређеном ритуалу и уз строга правила. Тако нпр. у борби „ПАС“ број удара мачем био је ограничен на 12 и уколико се до тада борба није разрешила – прекидала се. Такође, победник је онај ко највише сломи копаља и то одређене дужине до обележене црте. Није циљ убити већ сломити копаљ и зато су копаља прављена за лом (дрво липе). Правила су одређивала често да нема удара ниже од паса, да је противник савладан ако једним (а негде је потребно са оба) колена ступио на тло. Појавиле су се и судије које су проглашавале поштовање или непоштовање правила и предају. У арени се водила борба: копљем, мачем и буздованом или ножем и то тачним прописаним редоследом.

Још једна врста турнира се одржавала у 15. веку. Реч је о *pas' d'armes*. То је посебна врста борбе где витезови бране пут, мост или неко утврђење. Најчешће се користило мост. Тада би једни нападали а други бранили. Бројала су се поломљена копаља пошто постизање победе је зависило од броја поломљених копаља тј. „смртно“ погођених витезова. Ове борбе су могле трајати и по више недеља.

Турнири у позном средњем веку великим делом имају и сценски карактер. Витезови дукланти треба да су у борби ефектни тј. да за публику буду занимљиви (као и гладијатори некад), и показују окретност и инвентивност у вештини. Тако су привлачили пажњу и интересовање не само дама већ и оних који су их могли ангажовати. То је била нека врста ратничке „берзе рада“. У том смислу је разоружавање било на највишој цени али и најрискантније. Турнири у 15. веку тако постају сложене театарске представе и спектакли за посматраче. Они се почињу изводити на „тему“ - као по сценарију. И као у доба гладијаторских игара праве се вештачке тврђаве, шанци итд. Многи турнири у 15. веку добијају и карактер игре „карусел“ - у којој су се у почетку борили пажеви и штитиноше витезова а касније и они сами - из забаве. Реч је о борби тупим дрвеним мачевима, буздованима од крпа или коже испуњених пудером.

У борбама се сасвим избегавају опасне радње. Тако нпр. док је у периоду раносредњевековних турнира циљ удара био шлем, груди или испод и изнад штита сада је искључиво штит. Док је у првом периоду често мета био и коњ тако нешто је касније било страшна брука.

У последњој фази витешких турнира (последњи званично изведен турнир био је 1478. године) појавила се посебна врста „борбе“ - ВИНТАН - која се раније користила искључиво за вежбу. То је лутка од дрвета учвршћена на осовини, са једним штитом и мотком. Ако је витез на погоди тамо где треба и тако обори она се окреће и наноси ударац окретом витезу. То је био период у коме је турнир показивао чисту вештину витезова и личи на мноштво витешких игара које се и данас упражњавају као што су „љубичевске“ или „синске“.

Но, у овом периоду турнирска куртоазна борба, с обзиром да је добила мегдански карактер тј. изгубила масовно - војни (маневарски) значај и форму, се претвара у цивилну куртоазну борбу. Видети Прилог 11 - „Борбено мачевање и такмичење“, (Прилог - „Гладијатори“ и Прилог - „Борбено и спортско мачевање“).



Вештачки коњ за вежбе у коњачком мачевању, група иловина 19. века

## Цивилно мачевање



Цивилно мачевање сабљом бочешком 20. века.

*Пријашње мачевање са кољем и правим мачевима није за сваког. Такво мачевање изражи неуоредиво више умећа и способност од мачевања са прошивеником у двобоју јер исти ударац сечивом који прошивеника рањава или убија кољету не сме ни улазити, а мора га савладати.*

*Такав, мајсторски, ударац мачем најчешће је извршен јер захтева не само научну шехничку руковања оружјем већ и умеће самоконтроле које влада над животињским напном десиркције.*

*Али ипак ударац мачем захтева додато и оно што је најчешће за сваког човека: илемекшијоси и осећај за левошћу. Зато ошворити ученику очи за левошћу кроз вештинку и шако му иробудити сирајси шрајана за њом и у свему другом иредходи сваком добром учено мачевања.*

*Преко левоше у вештини оштрајшиши ученика и за левошћу у мислима, осећањима, делану, додиру, слуху, оку, укусу, мирису... - иробудити у њему укушрајну левошћу, значи научити га шемелном и најважнијем у вештини мачевања.*

*„Дневник учитеља мачевања“*

Цивилна техника мачевања је коришћена од стране грађана (цивила) који носе мач за напад или одбрану на улици, путу, крчми, у свађи и као део јавног или приватног двобоја. Иако је цивилно мачевање настало из војног (када су се грађани почели обучавати мачевању ради заштите градова), цивилна техника мачевања води порекло највећим делом из витешких турнира који су у XV веку изводили у форми двобоја. У почетку су се грађани удруживали у мачевалачке цехове и гилде (Браћа св. Марка. Слободни мачеваоци св. Вида...) у којима су вежбали мачевање. Касније су ове организације развиле своје школе мачевања у којима се у зависности од врсте мачева користила и одређена врста технике. Мачевање су могли учити сви заинтересовани грађани а не само они који су имали војну обавезу. Часове су држали учитељи мачевања. Учење се изводило некад легално а некад илегално пошто су школе мачевања и учитељи мачевања (као и двобојци) били час легални час забрањивани како у којој земљи. Током времена су учитељи мачевања почели давати часове и ван ових организација и отворити своје приватне школе.



Куртоазна борба шпалтерима, Хајделберг 1900.

## Врсте и технике цивилног борбеног мачевања

- 1) Дуелно (борба два мачеваоца без икаквих правила)
- 2) Двобојно (борба два мачеваоца по строго прописаним правилима)
- 3) Куртоазно (пријатељско мачевање са циљем вежбе, уживања у вештини или приказу вештине, или у фази док се још користила борбена техника и није била формирана спортска, за прва надметања).

У сваком од ових облика постоје специфичности технике тј. не мачује цивил на исти начин и истом техником у дуелу, двобоју или у куртоазном мачевању.

## 1) Дуелно цивилно мачевање



Где је дозвољено све, јер не можеш очекивати све, ирезуми иницијалну. Својом акцијом наведи противника да делује како очекивано мора и не допустити му да делује како неочекивано хоће.  
„Дневник учитеља мачевања“

Борба без икаквих правила, готово туча, у којој се користи и мач. У тој борби је у употреби друга рука, ноге, јабука мача, бодек за другу руку, мали штит, плашт, природни предмети итд. Дуелна техника мачевања је настала директно из војне у време обуке у мачевању грађана (око 15.

века) како би учествовали као народна-градска војска (или милиција) у одбрани града. Из овог разлога је дуелна техника мачевања у многим елементима слична војној (зато неки теоретичари дуелно мачевање сврставају у полувојно) али се и разликује по тежини оружја, по томе што се више бодје и што су покрети мачем ужи, деликатнији, не изводе се из рамена као и по томе што се борба води и може водити делимично промишљено јер нема метежа. Дуелна борба је најчешће вођена у препаду разбојника, размирицама у крчми... У дуелу се користе све врсте мачева у различитим комбинацијама, а у зависности од тога са чиме је сваки од учесника наоружан.

Уколико је резултат дуела смрт, најчешће се сматрало да је реч о убиству у самоодбрани и победник није био законски гоњен. Из тог разлога дуели нису били, нити су могли бити спречавани пошто је право на самоодбрану елементарно људско право.

Мачевалац лево скаче сачево мача десно мачеваоца изнад своје леве мишаве и док га котом удара у колело са обе руке му наноси бод у труди. Слика десно - у бријеру капада мачеваоца лево мачевалац десно изводи коширанавад ударцем котом у сивомак уз истовремени бод мачем у главу.



Међутим, пошто се принцип самоодбране почео злоупотребљавати а број убиства у дуелима повећавати дуели су у великој мери почели да се санкционишу. Њихов број је опао од тренутка када је закон почео да забрањује ношење мачевалачког оружја. Тада су они стављени ван закона а све размирица су се почеле разрешавати двобојима или контролисаним дуелом пред сведоцима у коме су злоупотребе биле теже изводљиве.<sup>1</sup>

## 2) Двобојно цивилно мачевање

Двобој  
Гилберт - Каснер  
1914.

„Живети уопште значе бити у опасносима“ (Ниче), јер нема мачет сасвим безбедног. Зашто међа мачевалаца никад не мисли да може засигурно и сигурно на своју вештину рачунајући, него меча држи на уму да увек може неочекивано осилити на његово. Тако је са мачевањем, шакоје и у свему другом.  
„Дневник учитеља мачевања“

Двобој је борба искључиво мачевима по строго унапред договореним правилима и писменим протоколу уз присуство сведокама, судије, лекара а често и публике. Ту је дефинисана врста оружја, дозвољене и забрањене радње, да ли се бодје или сече, да ли на смрт или до прве крви, са рукавицом или без рукавице...

<sup>1</sup> Техника дуелног мачевања је изложена у главами „Техника дуелне борбе“.



Душанов законик (1349) древн византиски документ у коме се на преслову Србије, између осталог, регулишу и питања двобоја. У члану 131. се каже: „На војска свађе да није, ако ли се ишако два свађе, мека се бије, а други нико од војника да им не помоћне, ако ли ко бољше и помоће изазивачу, они да се убије.“

Двобоји су се након пада Римског царства, и ширењем варварске културе просторима Европе, развили свуда као пошаст. Германи још од четвртог века уводе двобоје као средство разрачунавања а најстарији закон Франака LEX SALICIA говори о правилима двобоја и да само слободан човек може да учествује у њима. Слично је било и са Викинзима. Ови дивљи народи су, у ствари, сматрали да је то једини начин да се регулишу разлике и спорови између две особе. Они су се борили верујући да се тако стављају пред бовански суд: победник је увек онај коме су богови дали за право.

Док су у почетку двобоји били подстицани и прихватљиви већ од краја средњег века су забрањивани јер се сматрало да заказана борба (за разлику од дуела који се одвија у афекту), након стишаних страсти, у којој је дошло до рањавања или смрти, није ништа друго до убиство са предумишљајем. Мачеваоци су били у овом случају гоњени као убице.

Но, упркос оштрим и суровим забрањама двобоји су се одржавали, али разрачунавање у двобојима мачевима се премештало са победе над противником убиством на победу рањавањем. Од тог тренутка су се двобоји најчешће завршавали лакшим повређивањем ноге или руке противника тј. са мање легалних потескоћа за учеснике.

Наведена тенденција у двобојима је довела до тога да се и значајно измени техника европског борбеног мачевања која се почетком XIX века трансформисала из једне смртоносне вештине у вештину безазленог «боцкања» у руку до «прве крви» или «шибања» по глави и телу у тзв. «хумано» борбено мачевање – претечу савременог спортског мачевања.

Двобоји су имали своје негативне и позитивне стране. Негативна страна је та што је увек могао stradати и онај ко је стварно у праву као и та да су стотине хиљада људи гинули из сасвим бесмислених разлога.<sup>1</sup> Позитивна страна је што су људи почели пазити шта говоре и како се понашају - долази до поштовања међу људима и избацивања непристојних израза и вређања пошто свиђу се до доњег дела тела није била безазлена ствар. Двобој, наиме није увек завршавао само лаким рањавањем, могло се и погинути.

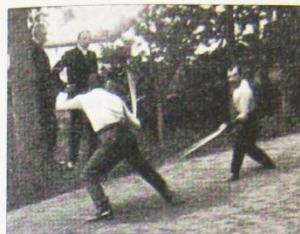
Такође, до средњег века двобоји су били веома корисни јер су спречавали да се лични спорови између великаша претворе у ратове њихових војски и покоље ширих размера.

#### Врсте двобоја

##### а) Судски двобој.

То је двобој који се изводи пред секундантима и главним судијом, а често и посматрачима на одређеном простору. Такав двобој је наложио краљ или закон са циљем разрешења спора. Грађански суд би доносио одлуку на легалном саслушању на коме би, затим, питали оптужену страну да ли прихвата ассизе (легалну одлуку суда) или борбу. Ако обе стране прихвате борбу суд одређује датум и оптужене стране треба да се припреме за ДВОБОЈ.

<sup>1</sup> У доба краља Анрија IV у Француској је у двобојима, од 1589 до 1607. године (за 18 година) погинуло је најмање 40 000 Француза. Бранто тако слика карактер Бениволија, типичног младог човека тог времена, речима: „...ти неш крија орахе, само зато, што имаш очи боје лешника. Глава ти је тако пуна свађе као шипак кошница, премад ти је од удараца мекана као зрео шипак. Посађао си се с неким човеком зато, што је кашљао на улици, јер ти је пробудио пса, који је спавао на сунцу...“



Учесници двобоја: Kirchoffer - Vega, 1903.

Судски двобоји се најављују и изводе по строго одређеним правилима пред старешином који је одлучивао о условима борбе, проверавао да ли постоји скривено оружје или заштитна опрема... Ови двобоји су се одвијали, дакле, уз присуство краља или власти који су им давали легалитет и који су двобој налагали а могли су га и прекинути. У то време је извођене двобоја без присуства и одобрена власти било забрањено и строго кажњиво.

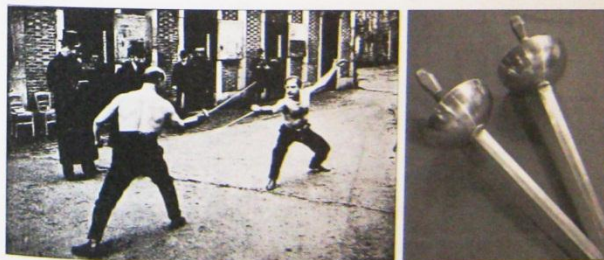
У средњем веку су судски двобоји били део „бојжет суда“ тј. борбе у којој ће „Бог“ помоћу победника показати ко је у праву. Једно време су се у сврху судског двобоја користили и заступници (шампиони и витезови) који су у борби заступали

неку од страна уколико она своје право није могла бранити због пола, узраста или слабости.

У овој врсти двобоја су се до ренесансе користили витешки мачеви па је и техника борбе била слична војној техници борбе али примењеној 1:1 тј. са мање окрета и снаге него што је то случај у војној и уз могућност дистанционе борбе. Од периода ренесансе мачеви који се користе у двобојима постају грађански тј. предвиђени више за бод него за ударац па је и техника мачевања све више грађанска тј. са више линеарног кретања и без радњи из рамена. Циљ ових двобоја је најчешће био смрт противника или његова предаја.

##### б) Експира-судски (приватни двобој).

Раширио се Европом у XVII веку. Из низа разлога у многим земљама власт више није хтела да се уплиће у приватне спорове којих је било све више. Људи почињу сами да се организују на пољанама или у дворанама и помоћу сопствених секунданата и међусобно договорених правила регулишу несугласице двобојем. Ови двобоји се нису најављивали и нису имали публику а одвијали су се по уговору који је до детаља регулисао све елементе везане за позив на двобој, долазак на место двобоја, радње пред двобој, двобој сам и радње после двобоја.



Дуел Пичи - Сан Матео, 13. април 1904. који је трајао пола сатима - Изглед и правог мача за двобој крајем 19. и почетком 20. века

Једно време су представници закона присуствовали као сведоци који потврђују у протоколу двобоја да је борба вођена поштено и по договореним правилима. Уколико је уговор између

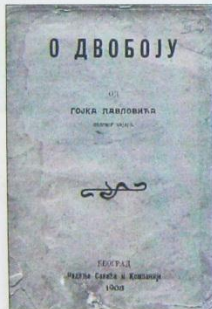


учесника прекршен тада би прекршилац био законски гоњен али не због вођења двобоја већ кршења уговора. Касније су и представници закона изостали јер су спорови око тога шта је како и када прекршено у борби постали веома замршени (као суђење на данашњим спортистким такмичењима у мачевању).

Често се практиковало да учесници двобоја са собом поведу своје пријатеље који ће се и сами укључити у разрачунавање тако да су се ови двобоји претварали у масовне борбе.

Двобоји ове врсте су се најчешће одвијали по писаним правилима, нпр. најпознатија правила су била фон Болгарта. О томе да је међу Београђанима почетком 20. века било популарно водити приватне двобоје говори податак да је књига »О двобоју« судског мајора Гојка Павловића издата 1903. године у Београду од стране »Савића и компаније«, у тој истој години доживела чак два издања. Књига је написана, како каже аутор, да би »пружила читаоцима да се могу упознати са законском и обичајном правном страном двобоја, јер се убиство и друге повреде које противници у двобоју наносе један другом, не могу сматрати као обично убиство и обичне телесне повреде, које се кажњавају по општим одредбама закона, већ у изрицању казне за дела извршена у двобоју мора бити извесне смисходливости и казне не смеју имати унижавајући карактер.«

С друге стране Србија је крајем XIX века била једина земља у Европи чије је званично законодавство признавало слободу двобоја. Посредно озакоњење права на двобој је било изгласано на састанку Народне скупштине 10. Јануара 1899. године. Такође, у Војводини у периоду од 1870-1900. године је регистровано чак 600 двобоја дуеланата из целог света пошто је Аустроугарска монархија на тој територији, једина у Европи, законом дозвољавала двобоје. Један од двобоја је био и онај у Вршцу између Црњанског и Зондермајера 1926. године. (Види: прилог 19 - Двобоји у Србији 19. века).



Правила двобоја издата у Београду 1903. године.

Илегалних двобоја су била:

- Завет ћутања тј. рањени актер није смео одати право порекло повреде већ је измишљао самоповређивање или напад разбојника.

- Прихватање, уколико је дошло до смрти или смртоносног рањавања, да саучесник у двобоју може напустити место двобоја остављајући умирућег или погинулог на месту погибије како би био пронађен од стране трећег лица које ће наићи „случајно“.

Ова два правила су обезбеђивала да у случају трагичног разрешења двобоја буде избегнута робија.

Кад је реч о двобојима у Београду треба споменути и интересантан податак да је 1908. године регент Ђорђе Карађорђевић – престолонаследник, иако је то било законом забрањено, изазвао једног поручника на двобој мачевима. Није познато шта је био повод тог двобоја али је познато да се он одиграо у Топчидеру и да је поменути поручник био рањен. Двобоје Срби и Београђани нису имали само у отаџбини. У првих 25 година 20. века пуно Срба одлази да живи и студира у другим земљама Западне Европе где упражњавају локално мачевање и обичаје везане за ову вештину. Многи од њих учествују и у двобојима широм Европе. Један такав Србин је био и др. Теодор Божин из чијих мемоара се може видети да је он био вероватно први Србин који је упражњавао борбу »шлагерима на мензури«. (види: Техника борбе специјализовано секућим мачевима)

#### в) Илегални двобој.

Ова врста двобоја се почела изводити након забране приватних двобоја. Актери кришом и на тајном месту без судије са или без секунданата се боре. Основна правила



Илегални двобој

За ове двобоје, карактеристичне за крај 18. века и 19. век, је ипак било типичније бодно мачевање ”до прве крви”. Та техника у којој је циљ борбе био плитак убој у руку или ногу противника изабрана је из два разлога:

Први разлог је зато што су двобоји били забрањени па је убиство друге стране било оштро кажњавано, због чега су дуеланти радије бирали рањавање.

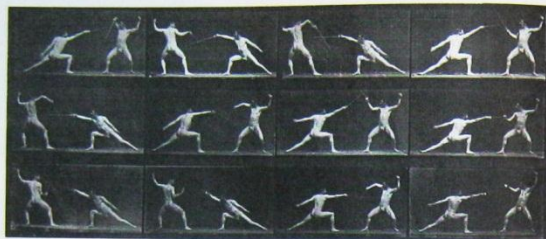
Други разлог је што су мачеви постали превише лаки, лако покретљиви и пребрзи због чега је борба постала хазардна тј. претило је обојестрани бод - обојестрана смрт јер се оружје тешко контролисало. Зато се мачевало ”зихерашки” - са сигурне дистанце и боцкањем. У нападу су се изводили углавном полубодови и то у шаку или подлактицу - не дубље од лакта. Осим ако се противник веома отворио. Више погодака у шаку је водило крају борбе. Ако се и парирало, узврати су давани исто у шаку.

Ови двобоји садрже у себи пуно чекања, меркања, одмеравања и вребања тренутка за изненадан, готово невидљив убој. Избегавају се сви силовити напади и напади који подразумевају скраћење дистанце тј. борба се води искључиво дистанцијом и на даљину поготка у шаку или ногу. На овај начин и онај ко је победио у двобоју и онај ко је побеђен у двобоју избегавају законско гоњење због покушаја убиства јер су своје лаке ране могли праваати на неки други начин. О томе у свом делу Мелите, Корнелије у дијалогу ликова каже: ”Бојиш ли се двобоја? Не, бојим се наставак.”



Крај 19. века, двобој сабљима који се завршио одсецањем главом. Имена учесника и локација нису познати; борба сабљима две даме из енглескојерманске доба

(мачевању) а не одређити - победи, јер у борњу је „путовање“ одређиште. Од тог тренутка мачевање прелази у сферу борилачке уметности чији је циљ дивљење и уживање у дуели према мачевању, у вештини и савршенству покрета тела, мисли, интуиције, удараца и болова у нападу и одбрани мачем.



Хронофотографија мачевалачких покрета, Edward Muybridge, 1887.

4. **Фингирано двобојно.** Многи мачеваоци су се окупљали у својим мачевалачким друштвима са циљем да изводе фингиране двобоје (као што су се у војсци изводили војни маневри). Циљ ових двобоја је био исказивање, егзибиција, забава рекреација, доколица и жеља за побеђивањем. Борбе које су се водиле биле су до првог поготка а опрема која се користила у овом типу куртоазног мачевања је била борбена и техника борбена. У фингираном двобоју мачеваоци више не уживају у борби самој тј. мачевању већ у исходу те борбе - побеђивању. Они не мачују због свог телесног, духовног или душевног самоусавршавања или усавршавања мачевања већ због побеђивања тј. због самоисказивања и славе (самољубља, сујете, поноса и таштине).

У ту сврху су чак извођене и исцениране „увреде“ као и „изазови“ на „двобоју“. Борбе су се водиле 1 на 1 или је један изазивао више противника једног по једног.

Те борбе се, међутим, нису могле називати спортским такмичењима из истих оних разлога из којих ни средњовековни турнири нису били спортска такмичења (види прилог – Класично мачевање и такмичарски спорт).

Чак и када су се организовали велики турнири то није било такмичење у данашњем спортском смислу те речи

са медаљама, наградама, са тражењем и проглашењем победника већ окупљање дуеланата који изазивају једни друге жељни да окушају чија је вештина боља. То је више личило на организоване борбе великог броја парова гладијатора у римским аренама, а које су биле занимљиве за публику која је долазила са задовољством и знатижељом да их посматра. У оној мери у којој гладијаторске борбе није било могуће технички организовати као спортско такмичење са победником у финалу у тој мери и популарне борбе фингираних двобоја, које су као врста надметачког мачевања биле веома популарне у првој половини 19. века, нису биле спортске борбе такмичарског карактера, већ више турирски мачевалачке свечаности.



Фингирано двобојно мачевање сабљом, Немачка 1910.

Постојали су повремено покушаји да се у групи мачевалаца који мачују борбеном техником нађе најбољи - победник над свима. Он се могао наћи само после борбе сваког са сваким након чега је остао као један једини мачевалац који је савладао све противнике. Но, у борбеном мачевању борбе само понекад имају једног победника а углавном је њихов исход (као и у правом двобоју) једнострано или обострано „рањавање“, „погибија“ једног а теже или лакше „рањавање“ другог или обострано „погибија“. У том смислу док се и могло десити да се уз мало среће стигне до победника мачевалачког такмичења у борбеном мачевању када је оно имало 2-3 учесника са повећањем броја мачевалаца то више није било могуће јер су сви убрзо на овај или онај начин били „рањени“ или „изгинули“. На трагу неразумевања овог се данас организују савремени турнири у спорт-историјском мачевању.



Турнир у борбеном куртоазном мачевању одржан у Немачкој 1930. године и пред 12000 гледалаца; десно борба у куртоазном мачевању одржана у Француској 1922. године

Куртоазни фингирани двобоји су у другој половини 18. века често имали и форму чисте забаве, игре и рекреације а изводили су се оружјем за вежбу и учење рапира и шпаде - флоретом. Тада су организоване приватне и јавне забаве по принципу „изазова“ на којима су се борили не само мушкарци већ и мушкарци против жена.

Куртоазни фингирани двобој има и једну подврсту: полудвобој. Суштина куртоазног мачевања је извођење борбе са циљем да се противник не повреди. Међутим, било је и видова куртоазне борбе који су били нешто „грубљи“ тј. борба се није изводила сасвим безбедно и било је циљ противника повредити али „лакше“ - до „прве крви“. Ова врста куртоазног мачевања је, дакле, на самој граници правог мачевања.

Најпознатији вид полудвобоја је „хајделбершко“ мачевање. Ове борбе су се појавиле крајем 18. века и имале су традицију која води порекло из студентских куртоазних размачувања мачевима на универзитету у Хајделбергу. Нису имали смртни исход но лакше повреде су биле неизбежне док тешке ретке. Било је потребно са пар ожигљака обележити супарничко лице и сматрало се да је част задовољена.

Што је студент имао више ожигљака на лицу сматрало се да је уваженији и часнији човек коме се треба дивити. Многи су чак и сами себи наносили посекотине по лицу како би указивали сваком у њиховом друштву да се са „њима није за шалити“ јер могу очас изазвати на двобој. Користила се посебна сабља са великом гардом у виду корпе која се звала „шлагер“. Цело тело је



Куртоазно мачевање флоретом. Борба одржана између шпанских и Д. Еона Бомона, најбољег мачевалаца Париза и Сен-Жоржа, 9. април 1787.



Мачевање споршким флоретом крајем 19. века,  
Суботица



Мачеваљка са флоретом, око 1910.

Употреба лаганог спортског флорета, претварање мачевања све више у слободну игру и увођење правила и технике који из борбе елиминишу снагу а уносе елеганцију и комоцију омогућило је да се мачевањем почиње бавити и велики број жена. Оне су мачеваљачке активности управљивале не само узимањем приватних часова и учествовањем у раду грађанских физкултурних друштава већ и као чланови чисто женских мачеваљачких клубова.



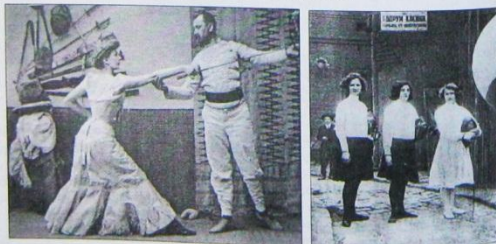
Флорет за жене, мачеваљачка сала Њочешком  
20 века



Флорет за жене, 30- тодине 20. века

Све наведено је имало за резултат извесну феминизацију мачеваљачке вештине не само због великог броја жена већ и због употребе лаганих елегантних флорета, нових правила која из борбе избацују све елементе снаге, грубости и рустичности а уводе префињеност и елеганцију покрета новог стила. Овакво виђење и доживљавање спортског мачевања (као женственог), које се појавило још у 19. веку, се код великог броја људи одржало и до данас.

Лево, час мачевања  
прве половине  
20. века, десно  
- мачеваљке у  
Београду, Терезије,  
испред „Касине“,  
15.2.1925



Мачеваљке, средином 19. века и почетком 20. века

Многи мачеваоци мушкарци су, међутим, због новонастале ситуације отворено негодовали па и конструисали нову врсту реквизита за спортско мачевање - „спортски мач“, који је био тежи и робуснији од флорета и због тога искључиво мушко спортско „оруже“. Овај мач се још звао и „мач за двојој“ и био је нешто тежи од данашњег спортског мача.



Први швиј споршкиској мача, 1912. - „Училиш мачевања“ са споршким мачем првој швија, Гари  
Мерцелс, 1900. година

У Београду је 4.3. 1908. године на спортском турниру „Српског мача“ у сали Коларчевој одржана једна презентациона борба овим мачем и о томе „Београдске новине“ пишу: „Ерб, професор мачевања и Пантелић, аматер, показали су нам једну кратку фразу у борби са Ерге de Combat - мачем за двојој уз обазривост „дивљих мачака“. Ово поређење из Јакшићевог стиха може се узети као левиза за рад мачем двојојским. Ту се највећма цени први погодак и ла беле - последњи, условно“.

Међутим, мач који је имао тежину лакшег правог борбеног мача показао се непогодан за женску руку али уједно и непогодан за новонасталу спортску технику мачевања и такмичарско-надметачку намену, као и за дух и тело хедонизмом размекшаног и мекопутног европског модерног мушкарца.

Из наведених разлога се убрзо у спортско мачевање уводи спортски мач чије је сечиво лакше и тање (као данашње) тако да је и ово оружје постало реквизит којим су се могле мачевати и жене, а касније и деца. Техника мачевања која се појавила са спортским мачем (ход кога је важећа површина цело тело) није била као код флорета. Она се углавном заснивала на избегавању размена одбрана, узврата, контраодбрана и контраузврата и на чекању погодних прилика за директан увод у најближу рањиву тачку противника, руку или подлактицу.

С друге стране мачеваоци због употребе кациге, заштитне опреме и мачева који нису прави почињу мачевати сасвим слободно тј. више не по правилима и техником прагог - борбеног мачевања већ по договорним правилима једне нове спортске игре. Тако се, дакле, појављује и посебна техника грађанског мачевања која је временом (крећући се према 21. веку) постајала све различитија и удаљенија од технике класичног (борбеног) мачевања (било војног или грађанског).



Лака спориска сабља. Јеврем Панићелић, Шарл Дуес (виши ирило Шарл Дуес) и Бузеде де Галанше (вишиструки шампион Италије и први Италије у шампионату професионалних учесника мачевања), Београд 1908. године

У 19. и почетком 20. века, дакле, опрема је класична тј. мачује се „чистим челиком“ без помоћи струје и апарата за регистрацију погодака. Чим је неки мачевалац осетио да је погођен морао је одмах да викне „туш“ и покаже место на коме је погођен и спусти свој флорет. С друге стране мачевалац (уколико је нанео погодак) треба да остане у положају напада са пруженом руком и са мачем на грудима противника а не одмах да узмакне назад. На овај начин се могло лакше констатовати да ли је противник погођен ако није сам осетио погодак или уколико га нису јасно видели секунданци са стране. Борбом су и даље управљали главни судија и четири секунданта.



Спориска шахмичарска борба лаком спориском сабљом чланова „Јеврејског спориског друштва“ у Београду, Дорћол 1921

Општа и лака доступност мачевања у 19. веку довела је до тога да се оснива све већи број спортских друштава у којима грађанство оба пола и свих узраста поред гимнастике, бокса, равања... незаобилазно упражњава и мачевање. Та друштва, углавном настала из мачевалачких школа које су проширивале своју делатност и на гимнастику, била су у највећем броју европских земаља темељ прве организоване физичке културе.



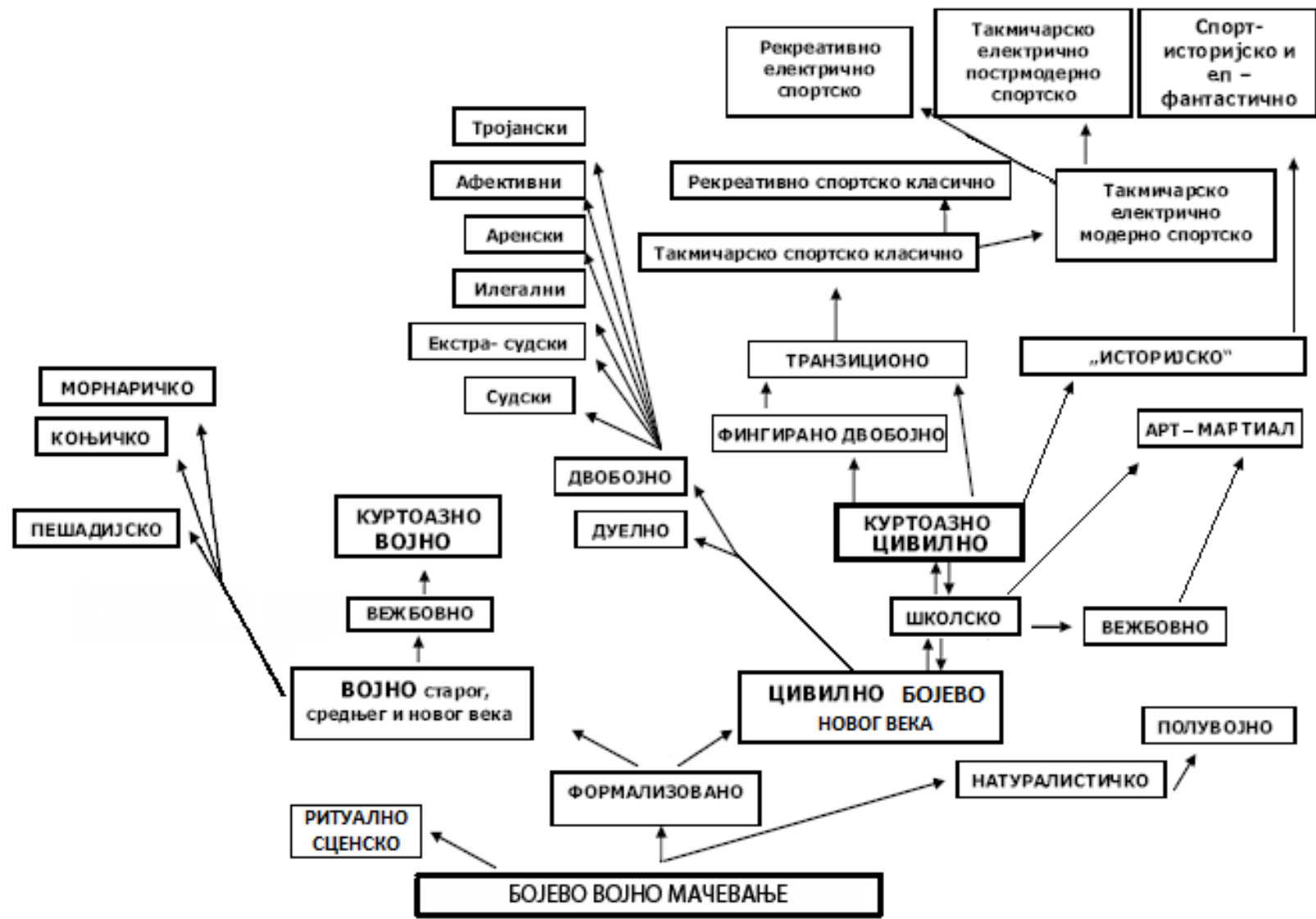
Гимнастичко друштво „Луиш Сили“ - секција за мачевање, Београд, 1892 - чланови мачују спориским сабљама са штетком и блато закривљеним сечивом

Спортско мачевање тада постаје широм Европе и део програма редовне наставе физичке културе у грађанским гимназијама, а понегаде чак и у нижим школама. Званична такмичења за школски узраст нису била организована што значи да је спортско мачевање било упражњавано искључиво у форми школе мачевања тј. са циљем телесног развоја и основне едукације у мачевалачкој вештини. Једино оружје које су користили спортски мачеваоци деца је био лагани спортски флорет.



Група ученика флореташина Прве мушке гимназије са учитељем мачевања Милушином Крвијаћем, Београд 1908-1909. године. Први десак с леве стране је Савислав Вичавер

Све наведено је имало за последицу ширење и омасовљење мачевања као спорта. Организована су прво такмичења у оквиру најпознатијих националних школа а затим такмичења најпознатијих националних школа (била су веома позната такмичења између италијанске и француске школе мачевања. Почињу се организовати првенства Европе, света... Прво званично забележено такмичење у спортском мачевању је одржано 1891. године када су се уједно и по први пут бројали погоди. Такмичење се одржало у Паризу и финалисти су били Louis Merignac и Eugenio Pini. На овом такмичењу систем је био елиминација првим поготком до финала а у финалу се мачевало до 4 поготка.



## Мач, мачевалачка опрема и мере сигурности



*Ја не изражим вечност ја ЈЕСАМ вечност!*

*Највише на сечиву тојског мача  
из периода сеобе народа.*

Као што је немогуће радити нешто ако се предходно не упозна **средство** којим се ради, пошто од особина оруђа зависи и начин његове употребе, тако се не може разумети ни техника мачевања ако се предходно не упозна са **мачем**. Из тог разлога, пре излагања технике мачевања, осврћу се на тему мача, опреме и мера сигурности.

### Симболика мача

Мач је оружје које је током историје света највише коришћено. Он је обојаван и њему су многи народи приносили и жртве. Мачеви су предавани од руке до руке и од генерације до генерације као најдрагоценији симбол породице или су сахрањивани са покојником како би га пратили у загробном животу.

Често су перо и мач симболично везивани кроз пробојност, окретност и оштрину духа у интелектуалној борби. Мач се носи као симбол господства (вitez и центлмен), као симбол власти, закона и администрације (судије, дипломатија и полиција). Додир мача по рамену значи иницијацију и трансформацију, лом мача симболише губитак части и осрамоћење. Одузимање мача је симбол предаје. Мач има и димензију мистичног, сакралног и неизрецивог као калија живота и смрти – мост између оностраног и оностраног.

Мач је симбол правде (Правда га држи у једној руци док теразије у другој) и одваја кривицу од невиности – кањава злочин. Мачем се кроз векове секло али и благосиљало, рашчињавало али



Луи Давид, Закљетица Хорација, 1784

и инаугурисало, над њим се заклињало али и њим изводио крвнички чин, освета или жртвовање. У овој симболици мач означава и везу са древношћу и ванвременошћу.

Мач има и архетипски значај. Пошто је од светлог метала везиван је за сунчев сјај и носи светлосну симболику бљеска огња и зрака сунца који симболично расеца мрак, зло и незнано а води просветљењу (симболише разрешење – пресецање Гордијевог чвора). Укрштено мачева архивима на горе симболише сталну спремност на отворену борбу, укрштено мачева на доле моћ вођену смиреношћу, мудрошћу и достојанством.



Доменик Емир, Дон Педро од Толеда љуби мач Авраја IV, 1814

Мач је у додиру са самом суштином ратника и његовим подвигом, па има елементе и обележја, специфичне карактеристике које припадају само јунаку који га носи и само он може бити достојан задатака пред које је себе поставио његов носилац. Величајући снагу и храброст својих јунака средњевековни су епови њиховим мачевима приписивали чудесну натприродну моћ. Натприродне силе мача извиру и из његових веза са трансцендентним тако да је посебан мач намењен само посебном човеку и само њега слуша због чега не може бити злоупотребљен. Мач сам изабра онога коме је намењен и само га он може извадити из камена или корица. Мач је једино оружје које има поред својих личних особина и лична имена: Екскалибур (мач Артура), Жуајес (мач Карла Великог), Дурандал (мач Роланда), Балмус (мач Зигфрида)...

Народно веровање у моћ мача ишло је тако далеко да му се приписивала моћ да олакшава разне болести, а посебно пород. За ту сврху би ставили мач болеснику у кревет или под јастук

или би га обесили над кревет родиле. Под мачем рођене јунаке често спомиње литература. Мач се користио чак и у церемонији закључења брака. Тако нпр. у Немачкој 11. и 12. века невеста је имала обавезу да палац посече или убоде на мач свога мужа као доказ завета и спремности на жртву. Народно веровање у моћ мача ишло је тако далеко да му се приписивала моћ да олакшава разне болести, а посебно пород. За ту сврху би ставили мач болеснику у кревет или под јастук или би га обесили над кревет родиле. Под мачем рођене јунаке често спомиње литература.



Слика лево, "Закљетица", Рембрант, 1661. Слика десно, "Растављање философског јајета" изражавајуће мачем и аширом. Мајер, 1618. У алгебријској слици свешта "философско јаје" је изражавајуће која ће се касније трансформисати у камен мудрости, а у себи већ носи све кључеве особине које доводе до сазревања света вредност, при чему тумачење симболише хлајно. Бела луска јајета симболише чистоту и савршенство. (Ханс Биргерман - Речник симболи)

## Систематика мачева



*Постоји мач који је лаган и тоди руци али је слаб за сечење ударом, мач који је добар за сечење ударом али је нештоодан за бод, који је савишљив и згодан за спорти али као недовољно крути неупотребљив за црвану борбу, шврд за оштрицу сечења али ломљив за удар, дугачак и згодан за борбу на даљини али неупотребљив за борбу на близини...*

*Нема мача који у себи уједињује све моћи јер ништа не може служити свему. Ако се и вистините мајсторско избалансирање и ипак добије мач ипак једнако добар за све он неће бити врхунски догодан ни за ишта већ у свему осредњи.*

*Сваки мач може бити цар једино у свом царству.*

*Дневник учитеља мачевања*

Не користе се сви мачеви на исти начин. Из тог разлога познавање систематике (поделе мачева по врсти) је од великог значаја за мачеваоце пошто од врсте мача тј. његове форме, дужине, тежине... директно зависи и техника мачевања која ће се користити приликом његове употребе. Узети тешки витешки мач и њиме мачевати бодном техником по принципу "одбрана-узврат" или лаку шпаду 18. века (која нема оштрице) и њоме мачевати техником сечења не само да је знак мачевалачке неукости већ и узалудно и смешно покушавање које не може донети никакве резултате.

Сваком мачеваоцу је, дакле, неопходно да познаје елементарну поделу мачева по врстама да би знао, када неки мач узме у руку, како да га адекватном техником користи. У оној мери у којој су једноручни мачеви тежи то су технички покрети са њима просторно шири а радње изводе веће групе мишића. Тако код тешког једноручног мача радње се изводе широким замасима из рамена. То је зато што тешки мач има баланс више напред на сечиву па није могуће прецизно водити врх (који стално пада доле) због чега је овај мач и специјализован за сечење.

Код средње тешког једноручног мача се радње изводе из лакта јер је подједнако пригодан за сечу колико и за бод што значи да је специјализован за осредњост и у једном и у другом пошто баланс има за осредње јак удар као и осредње прецизан бод.

Код лаког једноручног мача се радње изводе из зглоба шакве јер му је баланс близу накрснице због чега се њиме може веома прецизно управљати врхом. Пошто овај мач има премалу тежину да би сечењем могао нанети озбиљну повреду он је специјализован за бод.

Овде треба напоменути да се током историје и тешким једноручним мачевима боло (уколико су имали врх, јер било је таквих мачева и без врха) али не у борби него кад је противник доведен у

безназлазну ситуацију. Дакле, бод није био део технике мачевања већ њене финализације. Такође, и малим дворским мачем се у борби често наноси и сечење – „шмис“ (уколико је имао оштрицу) али не толико са циљем повређивања већ збуњивања, децентрације, наношења бола или иритације противника („мачевалачки шамар“) – припреме за коначни бод.

Док се тешким једноручним мачевима погодак наноси претежно радњом руке (замах или бод из повлачења руке) након скраћења дистанце ногама код лаког мача се бод, због његове мале тежине, не наноси покретом руке већ покретом ногу (тела) док рука има функцију усмеравања врха, хватања и држања противничког оружја у безбедном положају, и одржавања правца у тренутку бола.

\*

Различитих техничких правила која се односе на различите типове мачева има још али да би их мачевалац могао разумети и користити у борби он мора преходно да се упозна са елементарном систематиком мачева.

## Мач

Мач<sup>1</sup> је хладно оружје (дејствује без средстава за паљење) за блиску борбу (не испушта се из руке током употребе). Направљен је још у бронзано доба од **бодежа** повећавањем дужине сечења прво до величине кратког мача (полумача) а затим дугог мача.

До 15. века мач је тешко и незграпно оружје које углавном не служи за мачевање већ за наносиње слободних удараца или болова (као секира, буздован, нацак...) сечивом, ударца накрсницом (гардом) или јабуком. На напад мачем се углавном није узвраћало мачем већ ескивиром или штитом па је реч била не о мачевању већ борби у којој се користи мач као офанзивно средство борбе.

Од 15. века мач постаје лакши и боље балансиран па се почиње користити и као одбрамбено оружје којим се изводи парирање (оштрицом и накрсницом). Од тог тренутка принцип борбе је судар мачева а мач се почиње користити у размени нападачко-одбрамбених акција мачевима: тј. судар се изводи претежно кроз борбу мачева – мачевање.

Постоје две врсте мачева по намени (бојеви и симулативни)

## Бојеви мачеви

То су мачеви код којих су тежина и карактеристике сечења убитачни тј. намењени да буду оружје. У бојеве мачеве (имају или зашиљен врх или су наоштрени - или заједно, тежина им је око 1 кг и пролазе тест пробојности) спадају **војни** (пешадијски, коњички и поморски трговачке или ратне морнарице), **цивилни**, **ловачки** и **судски**.

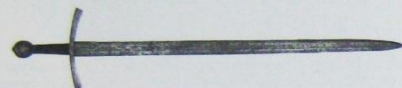
**Војни** мачеви се користе у коњичкој борби и борби на тлу, у ратној и цивилној морнарици али предвиђено за борбу у метежу (групи). Војни мачеви су средње тешки или тешки и јаке конструкције и користе се више за сечење него за бод. Коњички мачеви су тежи и дужи од пешадијских. Пешадијски мачеви могу бити дуги и кратки. Кратки имају кратко али широко сечиво. Поморски имају кратко сечиво али уже од кратких пешадијских.

<sup>1</sup> Општесловенска реч која потиче од готске речи „мекв“ или „меквин“. Готи су у 5. веку заузимали висока места у византијској војсци. Јужни Словени, који су непрестано са Византијом били у односима суседства или сарадње, долазили су тако и у контакт са Готима који су имали утицај на војску Јужних Словена. За разлику од Гота, Келти су мач звали „спад“ а из овог корена неки европски народи (Шпанци, Италијани...) су мачу дали име „еспад“, „спад“. Западни Германци су, за разлику од Гота (источних Германа), за мач користили протогерманску реч „швердан“ што значи „рањавати“ (словенски „сврда“ - бушоти). Одатле Немци данас за мач кажу „шверт“, Холанђани „завара“, Норвежани „сврд“, Енглезини „сворд“.

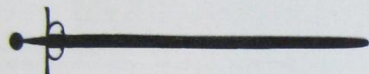
Од краја 17. века разликују се борбени војни и официрски војни мачеви. Официрски војни мачеви су лакши (спадају у средње тешке маче) а по изгледу су ближи цивилним мачевима. То су углавном спадрони (лаки палаш) и разне сабље.



Војни мач 17. века (бронзани) швиј „језик“, 1000 година и.н.е.



Војни мач средњег века (вишешики), 14. век



Транзициони мач (ирелазни између вишешиког и рајира), 15. век



Тешки рајир, 16. век



Војни мач новог века, швиј брадсворд, 18. век



Тешки палаш, 19. век



Крајњи војнички мач артиљерије, 19. век



Лаки (официрски) палаш (спаарон), 19. век

Цивилни мачеви се користе за борбу на тлу и то по правилу у борби два противника у форми дуела (борба без правила) и двобоја (борба по строгим правилима). Цивилни мачеви су средње тешки или лаки.

У 15. и делом 16. веку цивили користе тешки војни рапир. Тек средином 16. века се почиње израђивати средње тешки рапир као први типично цивилни мач. Овим рапиром, за разлику од тешког којим се претежно секло, се подједнако боло колико и секло. У најпознатије спадају „свепт-хилт“ и „папенхајм“ мачеви.



Средње тешки цивилни рајир 16. век

У 17. веку се користе разне врсте лакших рапира („фламберги“, „куи-хилт“, „транзициони рајир“). Тежина од 0,7 до 0,9 килограма. Ови мачеви имају две оштрице које се не користе пуно (30%) јер је мач лаган па служи претежно за бод. У почетку су се лаки рапири користили за вежбу и учење мачевања тешким рапиром.



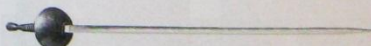
Транзициони рајир (лаки цивилни рајир, 17. века)

За 18. век је карактеристична *шпада* (мали мач). Овај мач има најчешће балчак као транзициони рапир али за разлику од њега углавном нема пљоснато већ сечиво вишеугаоног пресека које служи само за бод. Шпаде имају тежину од 0,4 до 0,8 килограма у зависности од намење (украсне, почасне, парадне). Само оне теже су погодне за праву борбу. У почетку су шпаде служиле за вежбу и учење мачевања рапиром.



Шпада цивилна (мали мач) 18. век

У 19. веку и почетком 20. века за цивилно мачевање у двобојима се поред сабље најчешће користе лаки бодно-сечући рапир. Од њега ће касније настати значајним олакшавањем сечива искључиво бодни спортски мач.



Двобојни цивилни рајир 19. века

Ловачки мачеви. До раног средњег века нема разлике између ловачких и борбених мачева. Ловачки мачеви, који се користе у лову на средњу и крупну дивљач као помоћно оружје, су се развили касније према начину лова и врсти дивљачи. Типично за ову врсту мачева је да су средње тежине и обично на сечиву имају део који спречава прилаз убодење животиње. Ловачки мачеви су се највише користили за бод и то са коња.

Под ловачким се подразумева још једна врста мача који нема никакве везе са ловом, али је тај мач тако назван због ловачких мотива са којима је декорисана његова дршка, сечиво или рукобрад. Сечива ових мачева су углавном скраћена.





Парадне шваге, 18. век

Украсни мачеви

Украсни мачеви имају првенствено естетску намену и служе за украшавање ентеријера или имају едукативно-показну сврху. Ови мачеви су обично лепе и аутентичне копије али су слабог квалитета и са њим се не може мачевати. Најчешће се израђују као сувенири.

### Врсте мачева по начину држања

#### Једноручни мачеви

Држе се у борби само једном руком тј. дршка мача је таман толико велика да се може од накрснице до јабучке обухватити ширином само једне шаке. Ови мачеви се могу прихватити у посебним ситуацијама и другом руком али се то чини ретко и тако да шака друге руке обухвата шаку која већ држи дршку мача.



Придржавање једноручног мача другом руком

Деле се у три типа:



Дршка једноручног мача

**Тешки једноручни мач.** Мачевалачко оружје витезова и војске (разне врсте дугих бронзаних мачева, келтски, германски, римски дуги мач, викиншки мач и витешки мачеви - меровиншки, каролиншки...). Реч је, дакле о мачевима типа спата који највише обухватају период раног нису чак ни имали врх већ су били затупљени. У тешке мачеве спадају и разни други мачеви начињени након средњег века као што су шкотски војнички мачеви типа broadsword (мач са широким сечивом), ранији типови мача скјавоне, коњички мачеви итд.



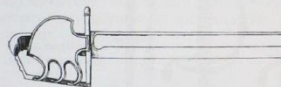
Једноручни шешки романтички мач, половина 10. века



Једноручни шешки мач, 14. век



Једноручни шешки мач шши broadsword 1540.



Тешки (коњички) палаш, 18. век

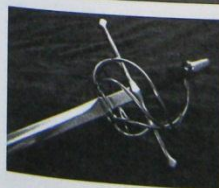
Постојала је још једна врста овог мача а то је критски рапир који је у бронзано доба служио само за убој.



Мач скјавоне, 17. век



Дужи палаш (свалрон) - официјерски, вилдаријски и поморски, 19. век



Ентески рапир, 16. век

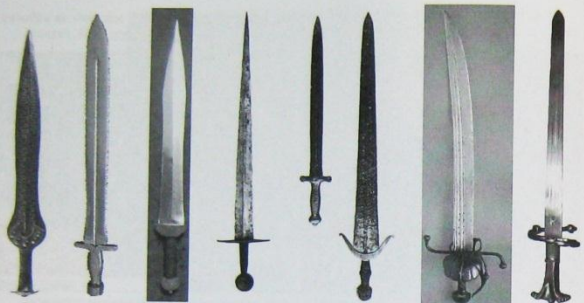
Због своје тежине (од 1,2 до 1,5 килограма) тешки једноручни мач је претежно инерционо оружје намењено највећим делом за удар. Његова тежина је таква да се не може лако контролисати врх али се њиме може лако измахивати и изводити лунчи или кружни покрети који оштрици дају убрзање којим сече. Ова врста мача најчешће на сечиву има две оштрице.

Због своје тежине ударац тешким, једноручним мачем је или убитачан (у пределу главе и врата) или наноси тешке повреде на осталим местима због чега се са њим погоци пасирају свуда. Техника употребе поменутог мача је једноставна - **варварска** (као сеча секиром). Учење мачевања таквим мачем зато не захтева норочито дугу и стручну обуку.

**Средње тешки једноручни мач.** Мачевалачко оружје развијеног средњег века, касносредњовековних витезова и нововековних војника и цивила (разне врсте готичких и позноготичких мачева, тешки рапир, мач скјавоне, палаш...). То су, дакле, мачеви који настају од 14. века издуживањем и сужавањем оштрице а постојали су и у периоду 15, 16 и 17. века.

Средње тешки једноручни мач има сечиво средње ширине код кога се оштрице изражено стичу у врх а што је утицај готике. Тежина му је од 1,0 до 1,2 кг. и тако је избалансиран да је мало погоднији за сечење него за бод. Ова врста мача на сечиву има подједнако две колико и само једну оштрицу.

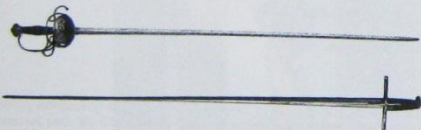
Техника мачевања средње тешким једноручним мачем је сложена (а код цивилних типова - рапир веома сложена) и захтева дугогодишње и стручно вођено вежбање. Овај мач наноси или смртоносне повреде у пределу главе или средње тешке повреде на другим деловима тела.



Крашки мачеви, бронзани централно европски мач, Грчки (Хионидски) мач, римски гладијус „хиспањенсис“, крашки француски мач, крашки мач најпопковне артиљерије, италијански ренесансни крашки мач, крашки немачки мач из 16. века, кавалер ландскнехта.

Дуги мачеви

То су већина једноручних мачева чија оштрица прелази дужину од 100 цм и сви једноручници и дворучници мачеви. Дуги мачеви су коришћени још у бронзано доба али су углавном били у употреби од периода раног средњег века а преузето од Келта који су први ковали дуге гвоздене мачеве. За дуге мачеве је карактеристично да се користе највећим делом техником дистанционе борбе а што посебно долази до изражаја када је реч о коњичкој борби. Дужи мачеви имају већи радиус дејства и већу ударну моћ од кратких а што им у одређеним околностима даје предност у борби. У најдуже једноручне мачеве спадају мачеви за пробијање панцира дужине 170 цм, а ношени су о седлу као коњаничко оружје у 16. веку.



Рапир „лаиенхајн“, 17. век

Мач „сшток“ за пробијање оклопа, 17. век

Постоје три начина повећавања дужине мача:

- 1) Први је да се повећава дужина **сечива**. Ово продужавање сечива има своје границе. Постоји оптимална дужина сечива у којој је могуће ефикасно и лако баратати мачем.
- 2) Други је да се повећава дужина **оштрице** (део сечива којим се сече). Дужина оштрице се повећава закривљеном сечива. Са закривљеношћу сечива, и без пораста његове дужине по осни корени, расте дужина оштрице. У овом случају сечиво је кратко по осни корени али му је оштрица, којим наноси посекотину, дугачка. Дужина оштрице се поред закривљавања повећава и изразом тештерастог „валовитог“ сечива
- 3) Трећи је продужавањем дужине дршке мача. Дужина мача не зависи само од тактичког захтева мачеваоца већ и његове висине тј. мачеви су се израђивали у складу са висином мачеваоца. Дуги мач је могао имати максималну дужину до глежња мачеваоца када му је овај окачен на опасач. (Види прилог: Дуги и кратки мачеви)

Мачеви са равним сечивом

То су сви мачеви код којих је сечиво осно симетрично а дршка најчешће постављена у осни симетрије сечива. То су сви мачеви европског типа.



Мачеви са кривим сечивом

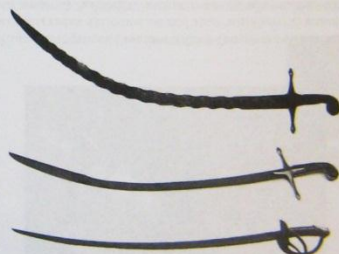
У класу оружја намењеног првенствено за сечење спада још једно оружје које се користило значајно у Европи од друге половине 18. века али није европског порекла. Реч је о мачевима са **конвексним, конкавним и сложеним** сечивима.

У једне спадају **сабље** а у друге разне врсте **српастих** мачева (копис, јатаган...). Сви ови мачеви имају криво сечиво (није осно симетрично) које има само једну оштрицу.

Сабља

Сабља има више типова кад је реч о закривљености сечива: јако крива, умерено крива и слабо крива. Јако закривљена сабља се користила само за сечење, средње закривљена претежно за сечење.

Слабо закривљена сабља се користила готово подједнако за бод колико и за сечење и спада у класу за мешовите технике мачевања. Осим закривљености на начин коришћења сабља је утицала и њихова тежина. Тешке сабље (коњичке) су се користиле увек више за удар док лакше



Сабље: јако закривљена, средње закривљена и слабо закривљена

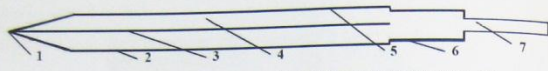
(пешадијске и официрске) су се користиле значајније и за бод. Тешке сабље или имају широко сечиво целом дужином или на врху проширење „јалман“ које им даје већи момент инерције при сечењу. Сабље у односу на већину мачева имају другачији рукобран.



Тешка коњичка сабља

Европска сабља крајем 15. века

У античко доба је у Дакији (данашња Румунија) била веома популарна дворучна сабља „фалкс“ која је, за разлику од обичне сабље, била конкавно закривљена.



1 - врх, 2 - оштрица, 3 - канал, 4 - лист сечива, 5 - бриг (шезуће), 6 - база (рикасо), 7 - ширн

а) **Лист** или ("пљошта") - бочна, широка страна сечива. Простор од телућа до оштрице или простор од оштрице до оштрице (многи мачеви немају телуће пошто имају две оштрице, или га имају као веома кратко 2-3 цм). Листови сечива (лева и десна страна сечива) заклапају увек неки угао клина стварајући оштрицу. Што је тај угао мањи сечиво је оштрије. Но, ако је угао превисе мали онда ће оштрица бити сувише слаба. Краће се и тупити лако па стога овај угао не сме прећи границу од око 25-30 степени.

б) **Телуће** - тупа страна сечива насупрот оштрици. Једносекли мачеви имају телуће док двосекли немају.

ц) **Оштрица** - оштра страна сечива предвиђена за сечење. Неки мачеви имају две, једну или немају оштрицу и у том смислу разликујемо најчешће једносекле и двосекле мачеве. Постоје мачеви који имају попречни пресек у виду троугла или четвороугла тј и са три или четири оштрице (намењени специјализовано за бод) али ове оштрице нису погодне за сечење и због тога се називају псеудооштрице.

д) **Врх** (шпиш) је онај део мача који је превисоко за бодење. Многи типови мачева немају врх тј он је затупљен.

е) **Корен** (трн) - страна сечива супротна врху на коју се поставља дршка и фиксира јабука.

г) **Канал** (канелура) је жлеб који се простире дуж осе сечива и има првенствено намену смањења тежине сечива. Канал с друге стране геометријом пресека повећава чврстину сечива на удар и савијање (слично пресеку железничких шина). Не служи никаквом „отицању крви“ и сл.

х) **Рикасо**. Неки мачеви (углавном нововековни) имају на оштрици код дршке у дужини од око 4-5 цм затупљење на обе стране, слично телућу. То затупљење служи за обухватање сечива кажипрстом преко накрснице, а због чвршег држања мача и лакшег усмеравања оштрице у правцу мете.



Рикасо на раширу.

Геометрија сечива по пресеку

Сечива мачева се израђују са различитим дужинама, дебљинама и ширинама. Такође, жлебови се дуж сечива постављају на различите начине у зависности од намене мача. Све наведено утиче на геометрију попречног пресека сечива која може бити веома разнолика.



Неки шпатови пресека сечива специјализовано бодних мачева (шпада и лаки рашир) а код којих је оштрица формирана у виду асеудооштрица

Неки шпатови пресека сечива секундних и бојно-секундних мачева (рашир, сабља, вишшак мач...)

У 17. веку поједина сечива су ради олакшавања израђивана са рупицама (перфорацијом). Тако су добијана делимично шупљикава и веома лагана сечива. Оваква сечива, иако изгледају ломљива, чврста су пошто се мањак материјала надомештава специфичном геометријом попречног пресека. Перфорирана сечива су, међутим, била веома скупа због сложене технологије израде и зато мачева са њима има мало. Перфорирана сечива су се чешће користила код дага (бодежа за леву руку) зато што су краћа па их је лакше израдити.



Перфорирано сечиво

Геометрија сечива по дужини

Када је реч о геометрији сечива по дужини она могу бити права и крива. О кривим сечивима (која могу бити конкавна и конвексна) је већ било речи раније. Када је реч о сечивима која су права постоје неколико основних типова.

**Први тип** је сечиво које се први пут појавило још у бронзано доба а има форму листа гладиоле тј. ојачање на првој трећини које се израђивало пошто су се на том месту бронзани мачеви приликом удараца највише ломили. Ова форма сечива је била карактеристична за грчке мачеве типа фазганон, римски гладијус хиспанијенсис итд.



**Други тип** сечива је такође листастог облика али ојачање није на првој трећини већ последњој, а што значи да је тежиште овог мача при балчаку тј. да је он више намењен боду но сечењу за разлику од предходног. Овај тип сечива је обезбеђивао већу заштиту шаке од предходног.



**Трећи тип** сечива има паралелне оштрице до једног дела сечива да би се затим нагло сужавао у агресивни врх за бод. Ово сечиво се правилно са циљем да буде ефикасно и за сечење и за бод. Израђивало се често крајем бронзаног доба али и почетком 18. века код првих модела шпада.



Рукобран може имати једну или више функција, а што зависи од његове форме. Ових форми има велики број, али намене свих рукобрана се углавном групишу око неколико основних функција:

- 1) Штити шаку онога ко држи мач од склизнућа противниковог сечива (дефанзивна).
- 2) Има функцију ослоња тј. спречава да рука при боду или употреби мача склизне са дршке на оштрицу (заштитна).
- 4) Поједини типови рукобрана се користе за ударац, хватање, фиксирање, избацивање из руке (разоружање) или лом сечива противниковог мача или бодежа (офанзивна).
- 5) Постоје рукобрани чија је форма тако конципирана да се њима може изводити и одбрана - парирати противников напад - шпанска конзолета (парирајућа).
- 6) Због свог места на сечиву има важну улогу у уравнотеживању мача (техничка).
- 7) Естетска функција.

Све наведене функције, наравно, нису својствене сваком типу рукобрана. Постоје и рукобрани који у себи покушавају да уједине све улоге али они су углавном веома велики па су и мачеви тада незграпни и неугодни за ношење. Из тог разлога се обично праве једно или двофункционални рукобрани.

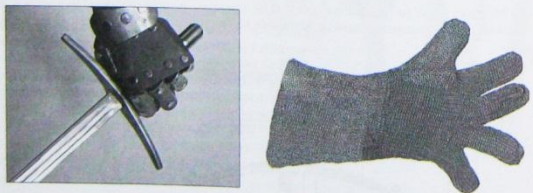
Постоје **прости** и **сложени** рукобрани. У прсте спадају сви рукобрани предантичких и античких (староковних) мачева и они су мали и најчешће облика диска, полудиска или само проширена у виду испуста. У прсте рукобране спадају и рукобрани раносредњевековних мачева као и средњевековних мачева у облику крстиче које су равне или повијене у напред или у назад.



Прости рукобрани  
бронзани мач,  
сибирски мач,  
гладијус, викиншки  
мачеви, романтички  
мач.

Код употребе мачева са крстастим рукобраном неопходно је користити оклопну или верижну рукавицу пошто он не штити у довољној мери шаку од случајних удараца. Наглашавам случајних пошто у периоду старог и средњег века мета напада мачем није била шака јер су мачеви тог периода били сувише тежки за тако прецизне нападе.

Међутим, када је мач у новом веку постао лакши и боље балансиран не само да је због веће покретљивости наносио више случајних погодака у шаку већ се и у већој мери почео користити за намерни напад на шаку. Зато се рукобран нововековног мача почео развијати тако да штити шаку све више а оклопна рукавица је замењена верижном да би касније верижна била замењена кожном или се мач користио без рукавице.



Заштитна шаке: оклопна рукавица и верижна рукавица

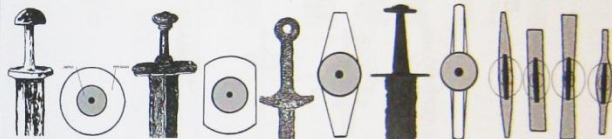


Заштитна шаке:  
ирске базича и тарда

Рукобран са бочним сечивом

Као и сечива тако су и рукобрани током историје мачевања стално мењали свој облик. Тако је мали округли рукобрани карактеристичан за раносредњевековне мачеве, жуљао бок приликом ношења (из тог разлога су још Римљани на гладијусима рукобран, на месту где мач належа на тело, тесали до равне површине) – слика горе десно.

Зато су мајстори временом престали ковати округле рукобране и почели ковати елипсасте а након тога рукобране са кратким, равним крацима.



Трансформација округлог (диска) рукобрана у крстичицу

Како је мач бивао све виткији и дужи тако су и краци накрстиче мача због бољег баланса и боље заштите шаке бивали све дужи. На ово издуживање накрстиче, међутим, нису утицали само наведени технички разлози већ и крсташки ратови тј. намерно дизајнирање мача изгледом у крст као симбол хришћанског оружја. Слично је било и са Арапима који су користили криве сабље, а које су дизајном симболисале полумесец.

Пошто су краци крстиче на крају периода готике (14. век) достигле непрактично велику дужину увијене су ка напред, ка назад или у виду слова „S“ (у равни сечива или управно на равни сечива).



Неки примери извјаја крстичице рукобрана

Док су накрстиче са оба или једним краком повијеним у назад чисто дефанзивног (одбрамбеног) карактера накрстиче са краковима усмереним у напред или управно на сечиво су офанзивног карактера тј. служе не само за одбрану већ и да се противниково сечиво ухвати и веже.

Оног тренутка кад су крацима (ма где били усмерени) крајем средњег века почели да се додају нови елементи (прво један а затим два полупрстена за кажипрст – браници) начињен је

Код кривих сечива тачка тежишта је по правилу померена ван мача. Ово посебно долази до изражаја код веома кривих сечива. Сваки ударац са сечивом које има тежиште ван себе добија додатно у инерцији пошто овакво сечиво у замаху тежи да приликом удара допре до свог тежишта

Код **бодано-секућег** мача тежиште треба да је између тежишта бодног и секућег мача. Уопште увек, кад је мач добро уравнотежен и кад га се правилно ухвати руком тежиште је тако постављено да линија спрега сила која пролази кроз њега и центар држања (руке) је вертикална. Мач тада није толико лак по себи колико је «лак у руци».

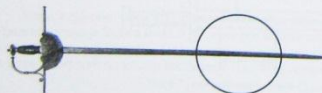
## Тежишта за неке мачеве

Од јабуке до гарде	Од гарде до врха	тежина мача	тежиште од гарде
20 цм	101 цм	900 г	6 цм
21 цм	105 цм	1290 г	6,3 цм
22 цм	96 цм	1600 г	6,2 цм
21 цм	112 цм	1360 г	7,0 цм
20 цм	105 цм	1260 г	7,8 цм

## Центар удара (перкусије) мача

Код сваког мача постоји важна механичка тачка на сечиву која се налази између центра тежишта и врха сечива. Она се назива центар удара (перкусије). Уколико се удар изведе тим делом сечива рука која држи мач неће доживети готово никакав потрес а ударац ће имати максималну снагу. Ако се удари делом сечива између центра удара и рукохвата, услед полуге врх пада **на доле** и рука са дршком трпи силу подизања на горе. Ова сила може бити толика велика да ишчашаи зглоб шаке. Ако се удари тачком између центра удара и врха сечива, тада се ствара сила која оштрицу подиже услед полуге **на горе** а шака са дршком трпи силу гурања на доле. Ова сила може повредити палац или ишчашити зглоб. У оба случаја ударац не само да је ослабљен већ и најчешће пада плоштимце.

Сваки мач има тачку перкусије на другом месту а она се емпиријски одређује тако што се једном руком ухвати мач (не стежући прејак дршку већ је само придржавајући) са врхом на горе а другом руком удари дланом јабука или сечиво плоштимце (по листу). Сечиво ће почети да вибрира стварајући стојећи талас који негде на првој трећини има тачку са минимумом вибрација (мирује). То је тачка перкусије.



Тачка перкусије

Код кратких мачева (ако имају широко сечиво) - као гладијус, практично нема тачке перкусије. Њихово сечиво је због краткоће **круто** (као код сатаре или секире) па се ударац оваквим мачевима може нанети било којим делом без вибрирања. Из овог разлога (јер нема **тачку перкусије**) кратак мач је по конструкцији чврст, поуздан и лак за манипулацију али има и ману - да највећи део реакције на удар пренеси на шаку онога ко удара.

Да би решили овај проблем, да би мач преузео на себе енергију реакције на ударац, још су стари Грци направили сечиво типа „**фазганон**“ које има форму листа жалфије. Ову форму су касније користили Римљани за свој чувени мач **гладијус** - тип **hispaniensis**. Зато што је на тачки перкусије мач проширен и отежан он својом масом и инерцијом апсорбује највећи део реакције подлоге на ударац.

Из истог разлога су тешке коњичке сабље често израђиване са знатно очајаним делом прве трећине (јалман) а који је имао задатак да масом ојача тачку перкусије и тако смањи пренос удара на руку.



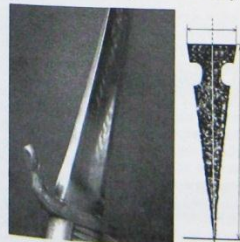
Одјачане бронзане мача, гладијуса и шешке сабље на шаки перкусије

## Раван удара и бода мача

Да би ударац био ефикасан потребно је да равна оштрице буде идентична са равни удара тј. да се удара оштрицом а не плоштимце (листом мача). Спрег сила и момент инерције приликом замаха мачем управо је највећи на оштрици а што се мач више ротира око осе сечива то се ове силе у замаху разликују и момент инерције опада. Из овог разлога су за сечење погоднији (и зато су направљени) једнооштрични мачеви (код којих сечиво има једну оштрицу а насупрот ње телуће). У ове мачеве спадају мач палаш (од турске речи **јала** - прав) и сабља. Оба наведена једнооштрична

мача су номадског азијатског порекла из времена сеобе народа и у Европу су их донели Хуни и Авари.<sup>1</sup>

Сечиво једнооштричног мача, које је са горње стране тупо и зарањено („телуће“) а са супротне стране је наоштрено, у попречном пресеку има такву геометрију (ширина сечива на телуће је значајно мања од дужине сечива од телућа до оштрице) да је његово тежиште све време на оштрици тј. приликом замаха оштрица се сама усмерава према мети. Из наведеног разлога сви добро урађени једнооштрични мачеви када се поставе тупом страном на подлогу аутоматски се окрећу на супротну - оштру страну. Такво сечиво нема осну ротацију (механичку тенденцију да удара плоштимце која се јавља када мач има две исте оштрице) због чега је његов ударац увек усмерен и јак - као код сатаре. И док код сечења двоштричним мачем рука непрестано треба да наводи сечиво на мету како се не би ударило плоштимце код једнооштричних мачева сечиво



Однос ширине телућа и ширине сечива који уз одређене околности обезбеђује тежиште на оштрици.

само у сваком тренутку наводи оштрицу на мету.

Кад је реч о бодном оружју најефикаснији је бод када се оса сечива при боду креће под углом од 90 степени у односу на подлогу. Свако продирање у мету бодом под неким углом већим или мањим од овог (шака више, ниже, лево или десно од мете бола) доводи до разлагања сила и слабијих ефеката бола. Да би се постигао адекватан угао за бод дршка код бодних мачева је права тако да врх сечива и сечиво леже у продужетку осе дршке чиме се постиже праволинијско кретање при боду.

Код двосеклих мачева се обезбеђује већа стабилност равни оштрице за сечење и врха за усмерене правца бола тако што мачеваоци често кажипрт пребацују преко доњег краја крсноје у угао њеног спајања са сечивом. На овај начин кажипрт спречава ротацију мача око осе сечива и током мачевања у сваком тренутку даје правца сечења оштрици или бодења

<sup>1</sup> Овај једнооштрични мач са дршком и накрсношом, који се често меша са сабљом, користно се често у лову. Овај мач више сече него бодје јер му телуће даје не само већи момент инерције већ и омогућава лакшу контролу током замаха. Зато што је згодан за ударац, добар за убод и јак за битку тело о тело био је веома раширено оружје у војскама Европе у периоду Петра I. Употребљавала га је коњица до краја 18 века. Сабљон је лак палаш намењен 60% боду и 40% сечењу.

## О предности бодно-секућег

У 15-16. веку је било све више мачеваља који нису хтели да се специјализују ни за бод ни за сечење већ су тежили универзалној техници која подразумева равномерно (50%-50%) заступљеност и бода и сечења. Наиме закључак је био: свака употреба оружја је од значаја и што разноврсније могућности једног оружја у нападу и одбрани јесу његове предности. Бодом се убија а сечењем се рањава. Бод се користи за дистанциону, а сечење за блиску борбу. Ако је згодна прилика за сечење не ваља је пропустити чекајући прилику за бод, ако је згодна прилика за бод не ваља је пропустити тражећи прилику за сечење.

Мач који се у ту сврху користио је био средње тежки и њиме се осредње добро могло и сећи и бости. Међутим, ако се сечиво користи само за бодење оно мора бити широко само онолико колико је потребно да се обезбеди његова пробојност док ако се користи и за сечење оно мора још бити довољно широка да има две ефикасне ивице.

Такав средње тежки мач је био војничко и непрактично оружје за ношење у цивилном животу. Из тог разлога се почело са смањивањем тежине мача чиме се у његовој употреби давао процентуално већ акценат на боду.

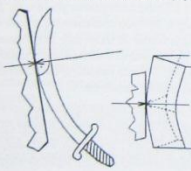
## Механика сечења и бода

## Сечење мачем

## Криво сечиво

Уколико се наноси ударац кривим сечивом његова оштрица *сече* и то са три механичке карактеристике:

**Прво**, када наиђе на препреку крива оштрица контактира подлогу по **тангенти** тј. само у једној тачки. Из овог разлога (јер трпи најмањи могући отпор подлоге) сва сила делује на малу површину и зато клин криве оштрице лако засеца. (Сл.1)



Сл.1

**Друго**, зато што криво сечиво на површину коју сече наилази увек под неким углом у односу на правац удара (осу сечења) неизбежно настаје тангенцијална сила која ударац претвара у лучно кретање по подлози дуж кривине оштрице.

Због овог оштрица клизи низ површину тј. прати замах руке и у највећем проценту реализује снагу удараца а у најмањој мери трпи реактивну силу подлоге (враћа ударац руци). Из овог разлога ударац кривим сечивом ма колико био јак (као нпр. у коњачком судару) никад не трауматизује руку јер се сила удара и реакција подлоге на њега трансформишу у силу клизања – **сечења**. (Сл.2)

**Треће**, сабље имају исту или дужу оштрицу од равних мача иако су по оси сечења од јабучке до врха краће. Разлог је једноставан – криве се. У том смислу дужина оштрице кривог сечења расте пропорционално радијусу њене закривљености.

Ова чињеница има и своје механичке последице: што је подлога под оштрицом изложена дужем сечењу, јер трпи дејство дуж површине оштрице – сечење је ефикасније. Нема исту дубину засека повлачења оштрице дужине 3 и 10 цм. Сл.3.



Сл.2

## Право (равно) сечиво



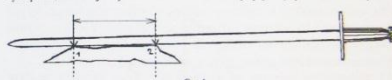
Сл.3

Уколико се наноси ударац правим (равним) сечивом његова оштрица не сече већ **расеца** (раскољује), комада. Док се криво сечиво приликом удараца понаша као нож право сечиво се понаша као сатара или секира. Док криво сечиво сече оштрицом друго расеца снагом и то следећим механичким карактеристикама:

**Прво**, зато што равно сечиво на подлогу наилази углавном под углом од 180 степени у односу на правац удара (осу сечења) нема клизања сечења дуж оштрице, а које заправо и врши сечење. Због тога за овакав ударац је скоро небитно да ли се наноси тупом или оштром површином и зато равно сечиво тешко засеца али наноси трауму или лом костију испод оклопа исто као да је ударено гвозденом шипком. Из овог разлога се у средњем веку ударац равним мачем користио за разбијање оклопа и наносење тупих повреда и ломова испод оклопа.

Неадекватност равне оштрице за извођење сечења се, дакле, надомештава повећањем кинетичком енергијом удараца тј. офанзивном тактиком борбе.

У том смислу док су крива сечења погодна за борбу против супарника који су неоклопљени или лако оклопљени јер је ту сечење функционално, равна сечења су погодна за борбу са супарницима који су тешко оклопљени јер је ту расецање и раскољавање функционално.



Сл.4

**Друго**, када равна оштрица наиђе на препреку она по подлози не удара по тангенти (у једну тачку) већ у више тачака истовремено тј. већом површином оштрице. (Сл.4)

Зато што оштрица наилази на препреку у низу тачака сила удара уместо да се сконцентрише у једну тачку разлаже се и дели на више чиме слаби сила дејства сечења. Сл.5.

Из овог разлога отпор који пружа препрека (реакција) јавља се у супротном смеру тј. управо на правац удара. Сила реакције расте пропорционално повећању површине контакта сечења са подлогом и ако је ова површина велика равно сечиво се враћа назад и ако мач не испадне или се истргне из шаке он ће ишчашити зглоб или власника самог ударити по леђима и потиљку. На овај начин ударац равним сечивом је трауматичнији него са кривим (које силу удара претвара по тангенти у силу сечења). Зато су витезови за коњичку борбу употребљавали прво и највише коље а мач за борбу на тлу. Наведени ефекат је мањи код мачева са клинастим сечивом.

**Треће**, зато што оштрица не клизи низ препреку већ удара у њу да би јој се дало и секуће дејство потребно је још и додатно је повлачити по подлози (изводити уз удар истовремено и покрет ка себи или од себе). Ова техника удара је, међутим, компликована и знатно га отежава. Поред наведене технике **повлачења** мачеваоци су мач са равним сечивом од 15. века за сечење користили на још један специфичан начин. Наиме, ударац су изводили **радијалном** техником тј. сечење **врхом мача** (који је из механичких разлога увек секао јер је на препреку наилазио под углом).

Овај покрет је захтевао, међутим, велику прецизност и осећај за дистанцу а за резултат је имао посекотину која је по правилу плитка. Радијална техника сечења ће постати правило у мачевању лаким равним сечивом у 17. веку код спадрона и лаког рапира пошто ови мачеви немају довољну тежину да расецају.

Валовито сечиво

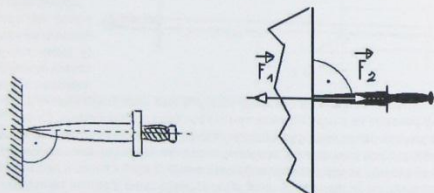
Ова врста сечива, која уједињује особине правог и кривог, приликом удара увек истовремено расеца и сече. У том смислу валовито сечиво ствара веома тешке повреде али је компликовано за мачевање (изузев код тешког дворучног мача) јер се оштрице у контакту непрестано блокирају, закачичну и заустављају а што мачевање углавном претвара у блиску телесно-контактну борбу рукама, ногама, полугама, захватима...

Бод мачем

Бод са равним сечивом

Уколико је оштрица мача равна његов врх (уколико се бодје право-правилно) налази на подлогу под углом од 90 степени тј. сила руке која бодје дејствује по оси сечива. С друге стране сила противдејства иде супротно од смера доношења бода, тако да нема разлагања сила које би слабиле дејство бода због чега се сва снага руке преноси само на ефикасно пробијање.

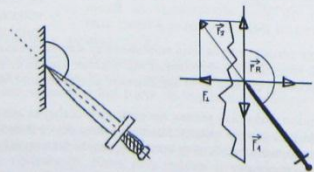
Из наведеног разлога бод са равним сечивом је увек и са малом силом дубок а пропорционално отпору подлоге кога се бодје.



Максимална ефикасност бода под углом од 90 степени

Док дубина правилног убода (под углом од 90 степени) равним сечивом зависи од силе бола и отпора подлоге ширина убода са равним сечивом зависи искључиво од ширине самог сечива.

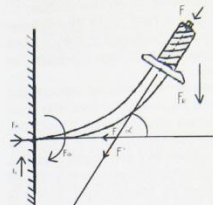
Дубина бода равним сечивом тј. ефикасност мача као бодног оружја опада у оној мери у којој угао под којим долази бод на препреку је већи или мањи од 90 степени јер се сила убода разлаже у односу на силе реакције подлоге.



Мања ефикасност бода под углом различитим од 90 степени

Бод са кривим сечивом

Ако се наноси бод са кривим сечивом (код кога се оса дршке разилази са осом сечива) настаје резултантна противсила пропорционална кривини сечива која тежи да истргне оружје из руке.



Разлагане сила при боду кривим сечивом које резултирају силом која тежи да истргне мач из руке.

Из овог разлога се током бода кривим сечивом део силе руке користи на пробијање а други део на одржавање оружја у руци. Све наведено показује да у оној мери у којој равно сечиво није погодно за сечење у тој мери и криво сечиво није погодно за бод.

**Напомена.** Уколико се бод кривим сечивом не узводи правилнијски (пружањем руке право) већ криволинијски (са стране, по луку) он налази на мету под углом од 90 степени а његова пробојност је иста као и код равне оштрице али ширина ране је већа. Овакви бодови су се изводили веома често кад је требало убости противника преко ивице штита и зову се *рамени бодови*.

Када се наноси убод сабљом зато што је рана плитка а спрег сила кривог сечива при убоду је такав да руку са мачем гура дијагонално од тачке бода она се лако и брзо вади. Из овог разлога се бод сабљом у коничком трку изводи углавном на доле - на пешадију док бод на другог коњаника се изводи посебном техником (јер није могуће стићи у брзом пролазу извести убод и извући оружје покретом руке у назад) тако што се у тренутку бода шака ротира на лево-горе (у IV моцион) чиме сабља сама излази из убодне ране.

**Напомена.** Да би сабљу у већој мери прилагодили за бод али да она при томе не изгуби пуно од секућих својстава мачари су почели израђивати сабље које немају велик радиус закривљености али зато имају три сечива (дршку) постављен не у наставку кривине сечива већ супротно од не. На овај начин ударац таквом сабљом услед полуге је знатно јачи и она онолико колико је изгубила у моћи сечења добила је у моћи расецања. Оваква сабља, међутим, јер није била много крива била је погоднија за бод.

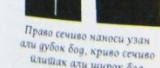


Дршка повијена на горе и дршка повијена на доле

Бод кривим сечивом у односу на бод правим сечивом има још једну специфичност. Наиме, бод правим сечивом ствара уз малу силу дубоку али уску рану док криво сечиво уз велику силу прави плићу али ширу рану, а чија ширина зависи од радијуса закривљености

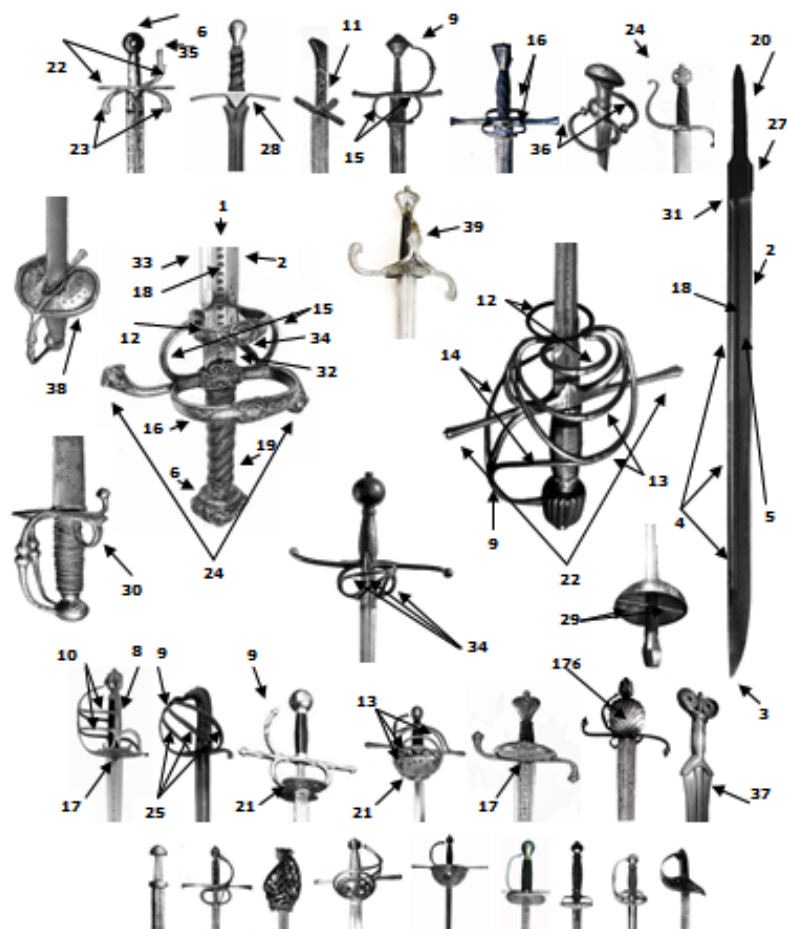
Као на посебан случај повијених сечива треба указати на мачеве са повијеним сечивом на унутра (конкавно). Мачеваоци су, наиме, још веома давно конструисали мач који комбинује најбоље особине мача са равним сечивом и сабље. Оваквим мачем се може ефикасно водити борба на дистанци колико и блиска борба и наносити велике посекотине колико и дубоки убоди који при томе стварају још и широке ране. Ти су мачеви са специфичном формом, по ранама које наносе готово увек смртоносни. Реч је о мачевима са **конкавним** (српастим) оштрицама.

Најстарија конкавна оштрица се појавила код египатског мача "копеш" који је имао две оштрице - једну на споља као сабља а другу на унутра као срп тако да се могао држати и користити на оба начина и као конвексни и као конкавни мач. Грци су од овог мача преузели конкавну страну и направили мач **копис** или **махаиру**.



Право сечиво наноси узак али дубок бод, криво сечиво широк али плитак бод

### ДЕЛОВИ МАЧА СА ПРОСТИМ И СЛОЖЕНИМ БАЛЧАКОМ



1. Прост рукобрај; 2. Кестаста рукобрај; 3. Полуарна рукобрај; 4. Корна рукобрај; 5. Комбиновани рукобрај; 6. Барда рукобрај; 7. Треугаони рукобрај; 8. Полуарна рукобрај; 9. Округ рукобрај; Треугаони рукобрај – са блас и палаша.

2. Оштрица: Два сачећа који нач саче.
3. Фрса: Два сачећа који нач бода.
4. Такућа: Тупи два сачећа који се налази насупрот оштрица. Постоји код неких мачева.
5. Јабука: Бочна страна сачећа.
6. Јабуча: Метални поклопци два насупрот врху сачећа који покривају сачећа са балчаком.
7. Балчак: Део на крају сачећа мача који чине рукобрај, дршка и јабука.
8. Бочни грабењ: Пречка која покрива бочну страну наконца, парични прстен, одбојник или лукова одбојника са јабуком (са лева или десна страна балчака). Штити бочна делова сачећа.
9. Доњи (централни грабењ): Крак доње наконца који је луно повезан са јабуком или луноу пречка која покрива из корена доње наконца и повезана је са јабуком мача. Штити доњи део сачећа.
10. Грива: Два спротивно рукобраја – свака шити и пречка везана за блас који два наконца која се налазе на доњим или бочним грабењима.
11. Матарас: Мала шитица или плочица са лева или десна (или оба) стране наконца постављена као рукобрај какироста или палца по средини наконца и под углом од 90 степени у односу на крају наконца. Замењак бочна наконца и паричног прстена.
12. Одбојник: Два спротивно рукобраја – прстен, полупрстен или плочица који покривају мачоу рикасо прстенова и шити прста са мачоу стране. Ако одбојник није од прстена већ метална плочица зове се мачоу плоча.
13. Луков одбојник: Луков шитица која се паралелно налази на прстенов одбојника ширећи се према наконцима.
14. Грива одбојника: Луков шитица која покривају луков одбојника са доњим или бочним грабењима.
15. Рикасо прстен: Полупрстен који се просторе између пречећа стране наконца и оштрица. Настао највероватније покривањем контранаконца на оштрици. Служи за заштиту какироста пређаног према наконцима.
16. Парични прстен: Мачи или већи прстен постављен са лева или десна (или оба) стране наконца (по средини наконца) као рукобрај какироста или палца у управно на крају наконца.
17. Брањак: Метална плочица која замињује или покрива парични прстен. Шити какирост или палца према сачећа и од бода. Ако брањак покрива оба парична прстена мача нач добија брањак у облику обавоан боја б – шитак.
176. Парична плоча: Метална плоча (обично полуокругла) која замињује или покрива парични прстен просторили се до јабуку. Шити шалу од сачећа и бода шалу десну страну сачећа. Ако је повезана са јабуком зове се грабењом плоча.
18. Жљаб: Канал дуж сачећа који који се просторе по листу сачећа и служи за одвајање сачећа и његово конститутивно сачећа.
19. Дража: Два балчака за који се хвата сачећа мача.
20. Трн: Крај сачећа. Два насупрот врху сачећа на који се налази балчак мача и фиксира јабуку. Дук трна се налази дршка мача.
21. Мачоу плоча: Одбојник покривен металном плочицом која покрива само прстено одбојника или металном плочом која саче сва до наконца.
22. Марсонича: Врста простог рукобраја који се састоји од равне шитице постављена управно на дршку мача и у равни оштрица – сачећа. Састоји се од доњег и горњег краја.
23. Контрамарсонича: Наконца који су крајњи поједице према врху мача.
24. Комбинована марсонича: Наконца којој је један крак повезан у назад – према јабуци а други у напред – према врху мача.
25. Бочна марсонича: Шитица која покрива са лева и десна страна наконца и у луку или дијагонално се повезује са доњим грабењем директно или преко прана (полуокругла рукобрај) или се повезује са бочним грабењем или јабуком (корна рукобрај).
27. Контрајабукућа: Тупи два сачећа на његовој бази (између наоштрањеног дела сачећа и балчака) који се налази на супротној страни од јабуку мача.
28. Рикасо уски: Полунаклати уски на сачећу код контрајабукућа у који се поставља какирост за ослонцај и заштиту.
29. Рикасо пречка: Метална шитица унутро према рукобраја постављена управно на дршку код мачева који немају наконцима у између рикасо.
30. Прстен за палцу: Метални прстен унутро корпа и калота рукобраја који се налази са лева страна наконца и у који се ставља палцу (дво наконца мача дршке).
31. Баса сачећа: Два сачећа између која оштрица и почетак трна. Тупи, највиши и најдебљи део сачећа и на мачу покрива мачоу балчака мача.
32. Рикасо: Део на сачећу који чине уски између контрајабукућа и доњег краја наконца.
34. Пречка рикасо прстена: Крата метална шитица која луно-дијагонално везује рикасо прстен са другим рикасо прстеном, одбојником или наконцима.
25. Доњи рукобрај: Доњи крак наконца или луков шитица која покрива из корена доњег краја наконца повезана са јабуку, али која није спојена са јабуку. Шити шалу одоздо.
26. „L” марсонича – наконца којој су крајњи изађени на супротно страни а управно на равни оштрица мача стављајући заштиту слободу паричног прстенова.
27. Рабра: Кружно испупчења (обичајно) дук шитица сачећа мача (борона) на оба листа а која покрива од дршке до врха сачећа. На овај начин сачећа на потпуној протрети добија кривост шитица.
28. Омотач: Брањак који симетрично покрива оба парична прстена повезани рукобрај облику обавоан боја б. Сајд брањак личи на брањак традиционалног датума али се од њега разликује по томе што мачоу рикасо (као мачећа којима се рукобрај развио из паричног прстенова немају рикасо за разлику од мачева код којих се рукобрај развио из рикасо прстена и одбојника.
29. Грабењом плоча: Уски или шира парична плоча која је везана за јабуку.

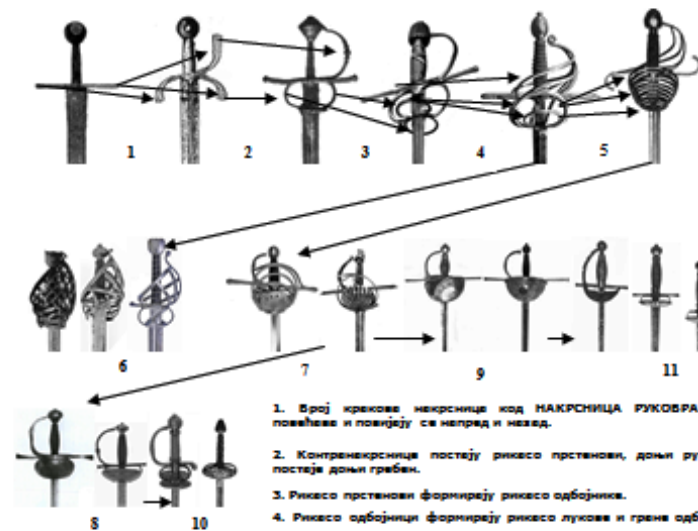


**БАЗА ТЕХНИКЕ ФОРМИРАЊА СЛОЖЕНИХ РУКОВРАНА  
ИЗ КОМБИНОВАНЕ НАКРСНИЦЕ, БОЧНЕ НАКРСНИЦЕ, „5“ НАКРСНИЦЕ И ПАРИРНОГ  
ПРСТЕНА У ПОРОДИЦИ МАЧЕВА БЕЗ РИКАСА**



1. Формирање комбинованог од крстасте накрснице и на ње рукобрања само са доњим гробаном; 2. Формирање краке бочне накрснице (чалорак) код мача са простим накрсницом и на ње рукобрања са бочним крацима и гробаном или рукобрања са јединим парирним прстеном, бочним гробаном или гробанском плочом; 3. Формирање „5“ накрснице од мача са простим накрсницом и на ње рукобрања са две парирне прстене на којима развија корпа рукобрања; 4. Формирање рукобрања са две парирне прстене (6а и са накрсницом) и на ње рукобрања са две парирне плоче – октане (закључно са триангуларним рукобрањем са ње и палаша); 5. Формирање на остак рукобрања танџирског рукобрања флориста француског типа; 6а и 6б. Дуглини рукобрањем. Једина арте рукобрања који поседује оба опште заштите – на рикасо прстеном и на парирног прстеном. Овај рукобрањем у основној форми има стаде дијелова и у развијеној мач палашајем.

**БАЗА ТЕХНИКЕ ФОРМИРАЊА СЛОЖЕНИХ РУКОВРАНА  
ИЗ РИКАСО ПРСТЕНА У ПОРОДИЦИ МАЧЕВА СА РИКАСОМ**



1. Број краке накрснице код НАКРСНИЦА РУКОВРАНА се повећава и повијеју се напред и назад.
2. Контрелеккснице постају рикасо прстенови, доњи рукобрањем постаје доњи гробан.
3. Рикасо прстенови формирају рикасо одбојнице.
4. Рикасо одбојнице формирају рикасо лукова и грена одбојнице.
5. Рикасо лукова и грена одбојнице формирају рикасо корпу. Настаје ЗАТВОРЕНИ полукорпа рукобрањем.
6. У једном правцу развија се рикасо корпа и грена одбојнице дјелом развијају грена јабучи правци доњи и бочни гробане. Настају КОРПА РУКОВРАНИ.
7. У другом правцу развија рикасо одбојнице уместо прстенова постају чворна плоче и смањује се број лукова одбојнице који и дјелом постаје. Настају КОМБИНОВАНИ РУКОВРАНИ.
8. Од комбинованог рукобрања настанком лукова одбојнице, претварањем чворна плоче у две плитке полушкољке и скретањем краке накрснице – настаје, са једне стране ТРАНСИЦИОНИ РУКОВРАНИ.
9. Од комбинованог рукобрања, настанком лукова одбојнице и ристом чворна плоче у правцу претварања шкољки у калоту (хавона) – настаје, са друге стране, ГАРДА РУКОВРАНА.
10. Од транзиционог рукобрања, настајењем краке доње накрснице и смањивањем димензије чворна плоче настаје рукобрањем шпале – налог мача и на њега, настанком доњег гробана, настаје фланбергер рукобрањем прво лаког мача са само две мале полушкољке и рикасом.
11. Од гарде рукобрања, смањивањем дужине накрснице и валцине калоте до танџирине настају ПОЛУГАРДА РУКОВРАНИ од којих, кад изгубе накрсницу и доњи гробан настаје рукобрањем прво-лекких мачева – флориста (италијанског типа).

## КЊИГА ДРУГА – 902 СТРАНЕ



„Данас се сјајкло прави у сјајцима боја које нису имали сјајари мајстори вишража  
у Шариру, - али данас немамо Шарир;  
оруђе су некада имале мање реисира него данас, - али данас немамо Баха;  
није, дакле, реч о шехници и средсјивима него о човеку.“  
(Игор Сјравински)

КАКО и ШТА се чини зависи увек и од тога КО чини јер човек је последица оног  
што ради исто колико је и оно што ради последица њега.  
Зато нико не може достићи изврсно у мачевању, или било чему другом, уколико не  
ради истовремено и на томе да и сам постане изврстан и вредан.

Све што ради један мачевалац, дакле, погрешно је ако је он сам погрешан па  
отуд свако право учење било које вештине увек почиње од ученика а не вештине.

Доброг мачеваоца, стога, пре свега чини рад на сопственој врлини  
и кад је он ту лењ, и ту поклекне, неизбежно клоне и његова вештина.  
Зато се и каже да циљ мачеваоца није мачевање већ мачевања мачевалац а да  
доброг учитеља не чини толико умеће мачевања колико умеће васпитавања.

Нека у складу с тим и твоје мачевање,  
јер Qui proficit in artibus et deficit in moribus, plus deficit quam proficit  
(Ко напредује у умећу, а назадује у владању, више назадује него што напредује),  
увек буде истовремено и степениште ка личним врлинама јер највише у било којој  
вештини је да она постане пут ка врлини пошто  
„Не спасава вештина већ врлина“ (Владика Николај).  
Само тако никад своју вештину нећеш употребити другачије осим у  
најпохвалније сврхе, – само тако она се никад неће окренути против тебе самог.



## КЊИГА ДРУГА



„Витез, смрт и ђаво“. Азбучни Лист, 1513.  
Ерамо Ренштајнски овом бајковитој слици даје мисао:  
„Не силази с ауша исшанског, колико тог да је шехнах и макне тог се ушааре изстрече на њему.“

# ЛИНЕАРНИ И НЕЛИНЕАРНИ МАЧЕВАЛАЧКИ КОРАЦИ – ИЗВОД ИЗ 71 СТРАНЕ ТЕКСТА

## Класично мачевање

Након мачевања важно је, исто тако, урадити и вежбе опуштања и релаксације, не само због снижавања мишићног тонуса и нивоа адреналина у телу, већ и због успешнијег одмора после интензивних физичких активности.

На овом месту нисам хтео посебно и детаљно да се бавим темом загревања и истезања пошто је иста доступна у сваком приручнику фитнеса већ сам само информативно, подсећања ради, приказао елементарни комплекс најпростијих вежби. Видети: **Прилог 11 - загревање и истезање.**

\*

Изалагање технике борбеног мачевалачког кретања почињем са **линеарном техником (комплетно оформљена крајем 17. века)** зато што је по времену ближа нама а по врстама радњи и њиховом броју технички знатно једноставнија за савладавање од нелинеарне технике.

\*

На питање: „**докле ћемо овако да чинимо?**“, учитељ незадовољним ученицима, који уз уздахе и јауке тодима понављају исте вежбе, одговори: „**Ја што не знам, јер ваше мукарно вежбање пресилаје истио шренушка кад та ви заволите.**“

Само уколико вежбање пресилаје гледати као циљ и оучо средство за постигање већине и иочнемо та гледати као циљ до себи - као нешто чиме се бавимо због чега самои,

вежбање не донеси исцуреност и задовољство.

иостаће сивеициште ка већини због које се вежба.

Тек кад ученику вежбе пресилану да буду средство и оостану циљ оне ће пресилати да буду циљ и иочеће да делују као средство.

„Дневник учитеља мачевања“



## Техника линеарног кретања

### Техника линеарног кретања

у напад и у одбрани шемимо да се склопимо са противникаме бојеве линије а нападнемо та са своје. Одржимо се своје бојеве линије само ако он трети.

Бојева линија мачеваоца, међутим, није само линија метове борбе већ и метов ираваца и утао гледања противника... метов иоилед на свест. Бојева линија, зашто, није само оно по чему се води борба већ и оно због чега и око чега се води борба.

„Дневник учитеља мачевања“

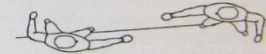


Кораци у мачевању, Giacomo di Grassi, 1594.

### Бојева линија

У линеарном (праволинијском) мачевању мачеваоци мачују по замишљеној правој линији која се назива **бојева линија**. Мачујући по истој линији мачеваоци обезбеђују **затворен став** тј. положај тела у коме су све време борбе најбоље заштићени мачем и усмерењу искошења тела. С друге стране зато што се у техници линеарног мачевања користе **лаки** мачеви напад са њима је брз па се у овој врсти мачевања погодак противнику и одбрана од његовог напада не изводи дужином (споријим) путем тј. **позицијом** и **маневром** (као у нелинеарном мачевању) већ најбржим кретањем до и од противника, а то је најкраћи - **праволинијски** пут.

Бојева линија пролази између ногу мачевалаца који стоје у ставу и то тако да додирује (или пролази кроз) оба стопала. У линеарном мачевању је, дакле, једна иста бојева линија заједничка за оба мачеваоца.



Праволинијско кретање у линеарној шемници мачевања

### Мачевалачки став

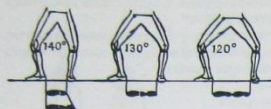
Са ставом се заичине, у сшау и за сшау се бори а кад сшау је изублен све се губи. Тако је у мачевању – шакко је и у свему ошталом.

„Дневник учитеља мачевања“

Да би се мачеваоци могли кретати мачевалачким корацима по бојевој линији морају преходно стати у мачевалачки став. Мачевалац се, дакле, у основни став поставља пре почетка акције у ставу се креће за време трајања акције и у ставу је након извршене акције.

Став (гард) представља најгоднији положај тела који има мачевалац да би могао најлакше и најбезбедније кретати подједнако спреман за напад и одбрану. У **линеарном** мачевању је став непромењив што значи да мачеваоци све време борбе остају истом ногом (десном код дешака) постављени напред.<sup>1</sup>

<sup>1</sup> „Данас, за човека се каже да је у ставу када се, држећи оружје пред собом, налази у позицији да може да изведе сваки могући напад и сваку могућу одбрану на најлакши начин. Некада, као што ће се видети, став је био једноставније схваћан из простог разлога што је идеја одбране од напада почивала на контрападу на противника, тек пре два века одбране постају битно различите од навалних акција.“ (Каста)



Други метод регулације висине тежишта

Промена висине тежишта током борбе се изводи или постепено (мачевалац сваки корак све више спушта или диже тежиште) или нагло (одједном спусти или подигне тежиште) тј. промена висине тежишта никада није хаотична нити мачевалац приликом кретања иде горе-доле. Кретање у коме глава мачеваоца исцртава синусоиду је неисправно пошто непрестано промена висине тежишта тело доводи у неравнотежу и заносења а што додатно оптерећује мишиће који троше енергију на успостављање равнотеже уместо на кретање.

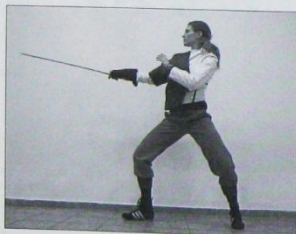


Током кретања шрајекширја шемена главе треба да је што више хоризонтална

Тежиште тела се мења покретом **кукова** напред-назад. Кретања тежишта по хоризонталу су од кључног значаја за извођење ескиважа.

**- Тежиште по хоризонталу.**

Тежиште тела у школском ставу је на средини. Ова средина значи да пројекција тежишта на бојеву линију пада тачно на пола пута између стопала мачеваоца. Тежиште је фиксирано у тренуцима мировања и припреме акције, или неутралног кретања. У тренутку напада или одбране оно се премешта ка предњој или задњој ноzi.



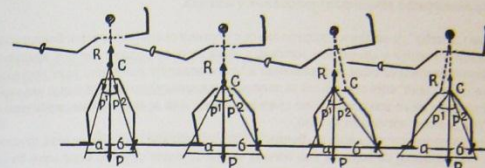
Тежиште неутрално – основно



Тежиште дефлективно



Тежиште офанзивно

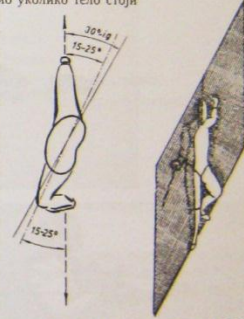


Промена тежишта шела хоризонталним кретањем кукова

Положај шела – шорзо

**а) Вертикалност:** тело мачеваоца дуж леђа треба да стоји вертикално. Вертикални положај нема естетски већ механички значај. Наиме, само уколико тело стоји вертикално могуће је лако контролисати тежиште приликом кретања. Уколико је тело повијено у неку страну у том правцу ће и тежиште приликом кретања имати инерцију, а због чега ће бити теже и контролисати га.

**б) Искошеност:** тело мачеваоца стоји искошено тј. полупрофилно према противнику. Ова искошеност има за циљ да смањи површину изложу противниковом нападу али и да масу тела у кретању напред-назад уравнотежи и линеарно усмери. Стандардни угао закривљености равни трупа у односу на бојеву линију је 23-27 степени. Мањи угао није адекватан пошто затеже тело, мења положај главе, непотребно замара (затезе мишиће) и тера колена предње ноге ка унутра. Већи угао такође не одговара пошто се њиме више излаже тело поготку, колена задње ноге повлачи на унутра, ремети линеарно кретање тежишта тела...



Искошеност шорзо у мачевалачком ставу

За поједине технике борбе ова искошеност је мања. То је случај код нелинеарног кретања, борбе дага-рапир, рапир-плашт, рапир-штит, дворучни мач итд.

**в) Рамена:** треба да стоје хоризонтално. Угао рамена током борбе се не мења јер промена доводи до „луњања“ приликом кретања, а што ремети стабилност мачеваоца и контролу покрета руке са мачем.

**г) Глава:** стоји усправно и чеоно усмерена у правцу противника.

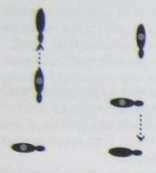
Положај наоружане руке

Основни, школски и најлакши положај је из 18. века. Лакат десне руке се савија до удаљености од 1,5 ширине шаке мачеваоца од бока до лакта. Шака се налази у висини груди. Лакат, стоји у правцу испред десног кука. Шака је у истој линији са подлактицом (нема ломова шаке у односу на подлактицу ни у једном правцу), длан руке је окренут на лево.

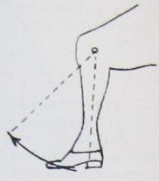
Наведени положај је само један од још неколико положаја у којима се може држати рука са мачем, а које ће мачевалац касније морати све савладати и користити.

Полукорак напред и назад

Прсти стопала десне ноге се подижу и она искорачује напред исправљајући колено и ступајући прво на пету а затим на цело стопало. Лева нога остаје у месту не померајући се. Затим се стопало десне ноге врати у претходни положај става. Полукорак напред се броји „један“ (иступање десне ноге) и „два“ (враћање десне ноге у претходни положај става). За полукорак назад процедура је супротна. Искорачује се левом ногом у назад стајући прво на прсте а затим на цело стопало. Десна нога се при томе не помера. Затим се лево стопало врати у претходни положај става. Броји се исто као и полукорак напред.



Полукорак напред  
Полукорак назад



Мачевалачки полукорак (корак) почиње искривљеном и пошкољенице а не колена

Веома је битно да полукорак (а касније и корак) отпочне са радњом потколенице стопала а не колена (избацивањем стопала а не колена напред) тј. према противнику полазе прсти ноге а не колена.

Напомена.

Полукорак, ма колико као радња изгледао банално, је не само од техничког значаја за увежбавање става, касније савладавање корака напред и назад и одбране полудоступањем, већ и од тактичког значаја. Наиме, полукорак је прва од провокативних радњи тј. радњи помоћу којих се са противником „експериментирате“ како би се упознала његове реакције или помоћу којих се противник наводи да учини нешто што се очекује од њега. Полукорак се, ако је мајсторски и у правој ситуацији изведен, као у шаху, чини покрет који не значи пуно али наводи противника да он први учини покрет који значи пуно.

Корак напред и назад

Корак напред почиње исто као и полукорак напред с тим што се у завршници десна нога не враћа назад већ лева примиче до положаја става. Корак напред отпочиње предњом ногом а завршава задњом. Гурајућа нога је задња. Приликом примичања лева нога се не вуче по тлу. Корак напред се броји са „један“ (ступа предња нога) и „два“ (приступа задња нога).

За разлику од корака напред корак назад почиње задњом ногом а завршава предњом. Гурајућа нога је предња. Корак назад почиње подизањем прстију предње ноге и гурањем петом тела у назад. Задња нога се одиже од тла, пружа и закорачује у назад. Ступање стопала задње ноге у назад се изводи на прсте. Приликом примичања предња нога се не вуче по подлози. Корак назад се броји исто као и корак напред.



Корак напред

Корак напред и назад имају више маневарских функција: неутрално кретање (истраживање противника), дистанцирање (онемогућавање простором противника да нападне), ескивирање, одбрана од противничког напада и пресретање противничког напада...



Корак назад

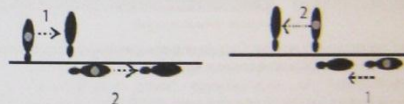
мачују „боксерским“ кораком тј. скакутањем које у погодном тренутку се реализује испадом. У борбеном мачевању оваквог начина кретања нема пошто је мач који се користи у борби тежак и инертан тако да се приликом „скакутања“ не би могао уопште контролисати. С друге стране противник који скакуће у тренутку док је у ваздуху постаје лака мета итд.

Напомена: у савременом спортском мачевању корак напред и назад су замењени кратким скоковима напред - назад тако да мачеваоци

Прикључени корак (докорак)

Докорак напред почиње ступањем задње ноге напред до предње након чега се предња нога помера напред до става. У докорак се, дакле, кретање напред и назад изводи супротно него у корак напред и назад.

Докорак се најчешће користи у комбинацији са испадом у напред и испадом у назад. Броји се исто као и корак напред или назад. Маневарски има функцију дужег корака напред или назад.



Докорак напред

Докорак назад

Двокорак (укрштен корак) напред и назад

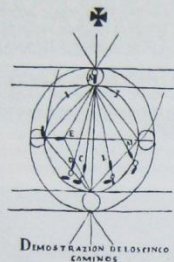
Напред изводи се прилазом стопала леве ноге која прекорачује десну, уз укрштање потколеница и одржавање угла стопала, да би се затим за толико искорачило и десном ногом напред до положаја мачевалачког става. Током извођења овог кретања тело мачеваоца је све време у стању и не помера се горе-доле. Двокорак се броји са 1,2 исто као и корак напред.

Назад изводи се прилазом стопала десне ноге што ближе левој, уз укрштање потколеница и одржавање угла стопала, да би се затим за исто толико искорачило у назад левом ногом до положаја мачевалачког става. Броји се са 1,2 исто као и корак назад. Маневарски има функцију спорог али просторно великог приближавања или удаљавања.



Двокорак напред и двокорак назад  
Двокорак назад, Аполитимс, 1701; двокорак напред, L'анж, 1664.

## Техника нелинеарног (маневарског) мачевања



Кораци у нелинеарном кретању, Don Luis Pacheco Narvaez, 1600.

Кретање индиректно, на разне начине и околним бушењима долађа сторије али уз мноштво могућности да се досегне циљ.

Но, иде бошитој мноштво могућности да се погоди бошитој и мноштво могућности да се буде бошитој.

„Дневник учитеља мачевања“

**Н**елинеарна техника је основна, класична техника мачевалачког кретања која се у овој вештини користи од открића мача (бронзано доба) па све до појаве лаких мачева у 17. веку. Зато што се мачеваоци у нелинеарној техници крећу у свим правцима и на све начине са способношћу да се прилагођавају просторним условима (угао, зид, узбрдица, низбрдица...) ово мачевање се зове још и **маневарско**.

Нелинеарно кретање (за разлику од линеарног) има у природи свуда свој борбени пандан. Наиме, све животиње се у борби крећу неправилно, непредвидиво, променљивог правца и смера. На тај начин прогоњени varaју прогонитеља или нападач жртву. Праволинијско кретање се изводи само као финални - завршни чин борбе.

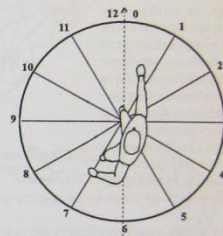
С обзиром да је ова врста кретање изузетно променљивог карактера по правцу и интензитету једна од најважнијих ствари у његовом савладавању и управљавању јесте **стабилност**. Мачевалац је добро савладао кораке нелинеарног кретања тек када успева у сваком тренутку извођења борбених радњи (маневрисања) да задржи стабилност борбеног става. Оваквим балансом се стиче контрола кретања тела не само у нападу и одбрани већ и за случај изненадног контраанала противника. Механичка равнотежа става се обезбеђује одржавањем тежишта ниско, правилним извођењем радњи и одржавањем правилног размака између ногу. У **шом** смислу постоји **правило: добро научена и изведена мачевалачка радња је она у којој мачевалац, када је изведе, може остати стабилно (без луљања и најгора одржавања равнотеже) неограничено време и из не стицајући у другу радњу у којој такође може остати неограничено време.**

Равнотежа коју је тело стекло у кретању се нарушава кад се користи оружје које је веће тежине што мачеваоца због инерције избацује из равнотеже. Ово је посебно од значаја у борби

са тешким једноручним, једноипо ручним и дворучним мачем. Из наведеног разлога мачевалац стабилност борбених кретања у нелинеарној техници треба да увежбава не само радњама без мача већ и са мачем.

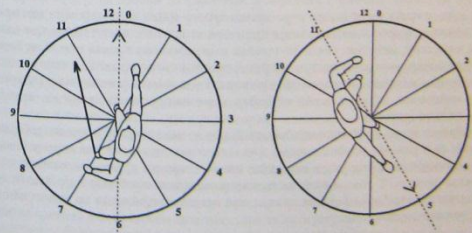
## Бојева линија у нелинеарној техници кретања

С обзиром да се у овој врсти мачевања изводи кретање у свим правцима ради лакшег разумевања радњи ногу потребно је замислити на тлу бројчаник сата у чијем центру се налази мачевалац. Његова бојева линија у почетном ставу се простире у правцу (6-12 сати) - као и у линеарном мачевању, а он је окренут лицем ка 12 сати.



Основни правци кретања у нелинеарном мачевању - различите бојеве линије

Током борбе бојева линија мачеваоца се због извођења разних врста корака креће по правцу тако да нпр. ако мачевалац искорачи левом ногом ка 11 сати и заротира тело у месту на десно (+) његова бојева линија није више у правцу 6-12 већ правцу 11-5.



Промена усмерена бојеве линије искорачком вољулево уз ваздухкреш

Наведено, дакле, указује да за разлику од **линеарног** мачевања где мачеваоци све време намерно теже да имају заједничку бојеву линију у **нелинеарном** мачевању то није случај. Бојева линија мачевалаца у **нелинеарном** мачевању осим што није заједничка (један мачевалац може бити лево а други десно) већ се и током борбе непрестано креће и мења по правцу јер

Ове измене су неопходне с обзиром да постоји кретање у свим правцима и са различитим наменама па се не може све време држати специјализовани положај стопала који је најбољи искључиво за кретање напред-назад (линеарно). У том смислу се стопала у односу на бојеву линију могу постављати у веома разнолике положаје од којих неки на први поглед изгледају чак и бизарно али су заправо веома погодни за ефикасан и брз покрет у одређеном правцу. Покретљивост стопала у различитим правцима представља **срце** покретљивости мачеваоца у различитим правцима.



Правици кретања у нелинеарном мачевању

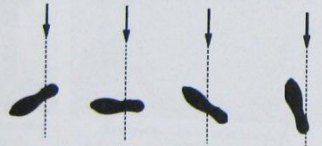
И док мачеваоци у линеарном мачевању мачују све време са истим положајем стопала (мачују само покретима ногу) у **нелинеарном** мачевању мачеваоци током мачевања мењају положај стопала тј. мачују не само ногама већ и стопалима. Из тог разлога мачеваоци проматрајући у борби положај стопала противника имају индикацију о његовим вероватним правцима кретања али исто толико постављајући своја стопала у различите положаје покушавају противника да заваљају везано за правац свог кретања.

У **линеарном** мачевању предња нога је прстима стопала увек усмерена према противнику. У **нелинеарном** мачевању прсти стопала предње ноге могу али и не морају бити усмерени у противника јер се погодак може нанети како праволијским кретањем напред тако и кретањем у страну или из окрета.



Усмерена стопа предње ноге у односу на бојеву линију противника у линеарном мачевању (стрелица показује положај противника)

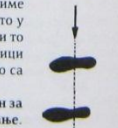
Слична је ситуација и са стопалом задње ноге тј. док је оно у линеарном мачевању све време у истом положају када је реч о **нелинеарном** мачевању тај положај је разнолик и мења се у зависности од правца кретања.



Усмерена стопа задње ноге у односу на бојеву линију противника у нелинеарном мачевању (стрелица показује положај противника)

Мачевалац током ступања у став, кретања, напада или одбране слободно комбинује све приказане положаје предње ноге са положајима задње ноге постижући тиме жељени правац и начин кретања. На тај начин се и тело у ставу поставља често у положаје који јако одступају од стандардних положаја у линеарној техници али то мачеваоца доводи у ситуацију да може извести оно што иначе у линеарној техници не може извести. Тако нпр. мачевалац може оба стопала поставити паралелно са врховима прстију усмерено у лево у односу на бојеву линију противника.

Он је тако према њему окренут десним боком и овај положај је **перфектан за кретање у лево и десно у односу на бојеву линију противника тј. ескивирање**. Таквих специјализованих комбинација има пуно.



Бочни положај предње стопалима



Сл. 1 Сл. 2 Сл. 3

Разни положаји стопа у борби. Стрелица долази из правца противника

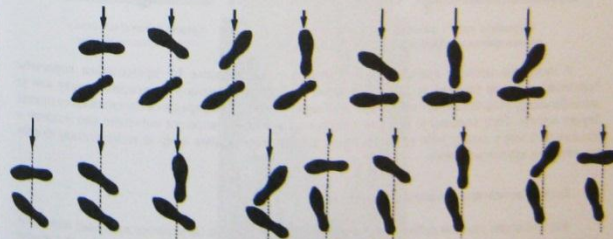
Сл. 1 (предње стопало полулево а задње стопало у десно), Сл. 2 (предње стопало полулево а задње стопало у лево), Сл. 3 (предње стопало у десно а задње стопало право).



Сл. 4 Сл. 5 Сл. 6

Сл. 4 (предње стопало полулево и задње стопало полулево), Сл. 5 (предње стопало право а задње стопало у десно), Сл. 6 (предње стопало право и задње стопало право).

У нелинеарном мачевању се, међутим, не користе све варијанте положаја предње стопала са задњим стопалом. Неки положаји су чешћи, неки ређи а неки немогући. Постоје, наиме, углови стопала који су природни, углови који су захтевни али и углови које није могуће извести јер се косе са биомехаником. **Најважније** у савладавању, вежбању и узвођењу изложених положаја стопала је потпуна загрејаност зглобова колена, не постојање ранијих повреда и оштећења зглобова колена, адекватна телесна тежина и старост не већа од 55 година. Мачеваоци који не испуњавају последња три услова, и у том смислу имају "слаба колена", у нелинеарном мачевању треба да се држе **искључиво** "средњег положаја" иначе код њих може доћи до разних врста повреда колена.



Разне комбинације углова стопа у односу на бојеву линију (без обзира на разлик у нелинеарном мачевању (стрелица показује положај противника))

За учење нелинеарног кретања десну руку треба држати у истом положају као и у линеарној техници тј. шака се налази у висини груди или мало више, лакат стоји испред десног кука, длан руке је окренут на лево (III моцион) и прстима усмерен благо на доле. То је положај који се користи за лаке мачеве. Основни положај за тешке мачеве је исти само што се шака спушта ниже - до стомака а прсти длана су усмерени благо на горе.

Наведени положаји су припреми за два основна и најраспрострањенија начина држања мача.



Најчешћи положаји шаке руке са мачем за учење нелинеарне технике мачевања, Girard, 1740; Capo Ferro, 1610.

Наведени положај руке са мачем се задржава и у контраставу с тим што се тада шака помера више у напред и поставља по сред груди тако да замишљена оштрица мача стоји тачно испред главе (у вертикалној оси лица).

Положај ненаоружане руке

Лева рука, уколико се не користи за бодеж, штит или неко друго оружје, стоји у различитим положајима у односу на противника спремна или да штити тело положајем, радњом или да изводи хватове, полуге... И у овом случају постоје различити положаји задње руке карактеристични за различите школе и народе а који су се чак и у истим школама често мењали, а што је делимично била и ствар индивидуалног варирања сваког мачеваоца. Тако нпр. у шпанској школи је у почетку задња рука била скроз опружена доле да би се временом подигла горе итд.



Неки од положаја задње руке у различитим европским школама почетком 18. века

у 18. веку у борби шпадом (малим дворским мачем) лева рука се савија у лакту и тако се добија стандардни положај који је већ изложен у линеарној техници.

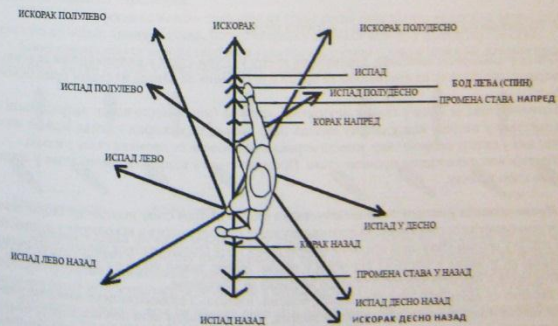


Положај леве руке у школи мачевања "Свети Ђорђе"

Мачевалачки кораци у нелинеарној техници

Ко мирује, умире.  
Ко се креће, жив осћаје.  
Ханко Добример, 1389.

Поред изложених кретања у линеарној техници, а која се користе и у нелинеарној техници (корак напред и назад, двокорак, скок напред и назад...), постоји још низ кретања која не постоје у линеарној техници.



Правни праволинијских (без окрета и кружног кретања) нелинеарних мачевалачких кретања



## 5. Коси кораци у лево и десно напред и назад

Ситуација често захтева да се мачеваоци не крећу паралелно, већ косо или полукружно.

Коси корак десно напред

- Бочни: десна нога закорачује у десно и напред ка (14 сати) а затим јој приђе лева нога до става.

- Укрштени: лева нога закорачи иза десне ноге у десно и напред ка (14 сати) (стопала су под углом од 90 степени) а затим десна нога стаје у став.



Коси корак десно бочни



Коси корак десно укрштени

Коси корак лево напред

- Укрштени: десна нога закорачује у лево и напред ка (22 сата) а затим јој прилази лева нога до става.

- Бочни: лева нога закорачује у лево и напред ка (22 сата) (стопала су под углом од 90 степени) а затим испред ње стаје десна нога до десног става.



Бочни коси лево



Укрштени коси лево

Коси корак у десно и лево назад

Коси корак десно назад се изводи на исти начин као и десно напред само се кретање изводи у назад. Коси корак лево назад се изводи на исти начин као и лево напред само се кретање изводи у назад.



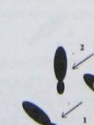
Коси у десно назад укрштени



Коси у десно назад бочни



Коси у лево назад укрштени



Коси у лево назад бочни

Током извођења косих корака може се задржати постојећи став, али може се мењати став тј. из десног става у косом кораку лево или десно стати у леви став и обратно.

## 6. Скок напред и назад, лево десно и косо

Скок напред. У ставу је потребно благо пребацили тежиште напред и затим истовремено са обе ноге скочити напред. Скок назад се изводи супротно: пребације се благо тежиште назад и скаче истовремено са обе ноге у назад.

Скок у лево и десно се изводи на два начина. Код првог начина је радња као и код скока напред и назад истовремено са обе ноге али у лево или у десно док код другог начина укрштањем ногу у лево или у десно.

Скок лево са укрштањем: пребаци се тежиште на леву ногу а затим десна нога изводи скок на леву страну (ка 9 сати) испред леве (укрштајући се са њом) након чега лева нога прилази десној до става.

Скок у десно са укрштањем: пребаци се тежиште на десну ногу а затим лева нога изводи скок на десну страну (ка 3 сата) иза десне (укрштајући се) након чега десна нога прилази левој до става.

По истом принципу се изводе и скокови косо лево и десно (напред и назад)

## 7. Кружни кораци

Користе се када мачеваоци треба да се крећу полукружно или кружно лево или десно. Изводе се као:

- Кружни кораци у месту тј. око предње или задње ноге као осовине окретања.

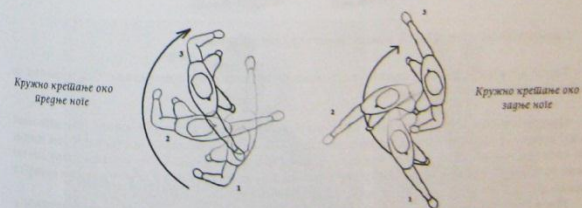
- Кружни кораци са променом места тј. обе ноге се крећу по замишљеној кружници заједно са противником око замишљеног центра или по кружници у чијем центру је противник.

Обе врсте кружног кретања се изводе у (+) смеру тј. у правцу кретања казаљки на сату и (-) смеру тј. правцу супротног од правца кретања казаљки на сату.

Све врсте кружних корака се изводе подједнако из става и контрастава.

Кружни кораци у месту

Често се дешава да један мачевалац кружи око другог који стоји у центру. Тада мачевалац око кога се кружи треба непрестано да прати кружење противника. Кружење у месту се изводи тако што задња нога постаје осовина око које се као по кружници у лево или у десно креће предња нога која је све време усмерена према противнику. Та задња нога може бити нога става али и контрастава



Кружно кретање око предње ноге

Кружно кретање око задње ноге

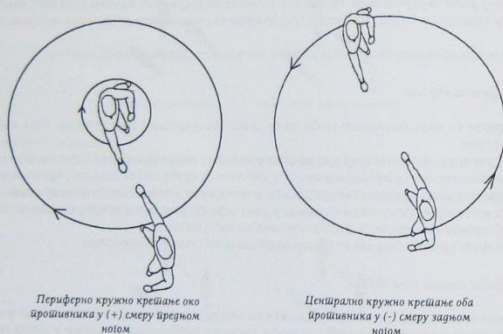
Кружни кораци са променом места

Када један мачевалац тежи да другом приђе са стране бочним или укрштеним корацима а други му одговара на исти начин они се почињу кретати паралелно. Но, уколико му одговори косим бочним корацима тада се кретање претвара у кретање по луку или кругу. То је кружно кретање са променом места.

Кружни кораци са променом места се изводе као кретање по кружници **бочним** или **укрштеним** корацима у лево или у десно. Постоје две врсте кружних корака са променом места:

1. У првом случају противник се налази у центру и око њега се изводи кружење а он одговара кружним кретањем у месту. То је **периферно кружно кретање** (пошто се мачевалац креће по периферији круга око противника).

2. У другом случају оба мачеваоца покушавају да круже један око другог и тада се кружење изводи или око zamiшљеног центра који је непокретан или се креће у простору. То је централно кружно кретање (пошто се мачеваоци крећу непрестано око неког центра).



Кретање по кругу може бити вођено предњом ногом или задњом ногом тј. предња или задња нога иде по zamiшљеном кругу, а што је одређено жељеном дистанцом.

#### Промена сивава у периферном и централном кружном кретању

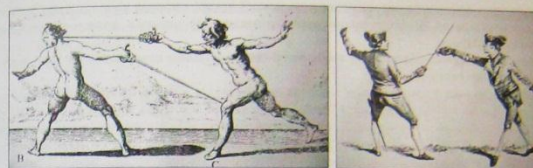
Током кружног кретања у лево и десно може се вршити и **промена става**. Ова промена се изводи "у покрету" тј. без застакивања.

**Промена у леви став из кружног кретања у десно у десном ставу** се изводи тако што лева нога у кораку искорачује испред десне и тако се у левом ставу наставља кретање десном ногом или тако што десна нога у кораку иде доле и назад испод леве како би се у левом ставу левом ногом наставило кретање. **Промена у леви став из кружног кретања у лево у десном ставу се изводи** на исти начин само из кретања у супротном смеру.

**Промена у десни став из кружног кретања у десно у левом ставу** се изводи тако што или у кораку лева нога искорачује доле испод десне и тако се наставља кретање у десном ставу десном ногом или тако што десна нога у кораку искорачује напред и тако се у десном ставу наставља кретање левом ногом.

Код свих наведених врста кружних кретања **предња нога** у сваком тренутку треба да буде усмерена прстима у противника.

## 8. Искорак



Потодак искораком левом ногом из десног сивава, Carlo Ferro, 1670. и Angelo, 1763.

Мачевалац треба да је у сваком тренутку и у оба става способан за офанзивну акцију. То значи да је спреман не само да изведе испад из контрастава (левом ногом) већ и да у сваком тренутку крене у напад и **задњом ногом**. Искорак је испад задњом ногом напред. Он личи на дугачку и експлозивну промену става у напред. Мачевалац стојећи у десном ставу прво одиже пету леве ноге и заротира је у лево тако да се стопала обе ноге поставе паралелно. У следећем тренутку лева нога крећући се дуж бојеве линије искорачује у напред према противнику а десна нога остаје назад али тако да се њено стопало око прстију закрене за 90 степени петом у напред (тако да прсти буду усмерени у десно).

Задња рука током кретања леве ноге напред се пружа у напред и десно испод руке са мачем. Из искорача се враћа у став тако што лева рука изведе замах у лево и назад а лева нога се одгурне назад у положај десног става.



Искорак - задња нога по бојеве линије искорачује испред предње до положаја испада; Diederich Porath, 1693.



Завршни положај искорача

Броји се 1 - пружање руке, 2 - постављање стопала задње ноге, 3 - полазак у искорак, 4 - завршен искорак. Овде треба напоменути следеће: испадна нога је увек предња тј. она испред груди док је искорачна она задња тј. иза груди. То значи кад се уради искорак нога која је раније била предња (испадна), постаје задња (искорачна).

Овде треба напоменути да када се мачевалац нађе у положају испада у лево испадна нога му је десна а искорачна лева. Ако се нађе у положају испада у десно испадна нога му је лева а искорачна десна.



B. L.

Испад у лево и десно, Till Fots, 1892.

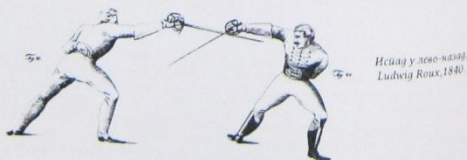
12. Испад у лево и десно назад

Уколико противник напада искорак испад у лево и десно се претварају у **испад у лево и десно назад**. Код испада у лево у назад лева нога изводи испад у назад и лево ка (20 сати). Код испада у десно у назад десна нога изводи испад у назад и десно ка (16 сати). Код испада у лево и десно у назад предња нога је увек сасвим опружена док је задња савијена.



Испад у десно-назад

Испад у лево-назад



Испад у лево-назад, Ludwig Roux, 1880.

13. Искорак десно назад

Изводи се на исти начин као и испад у назад само што задња нога не изводи испад у правцу бојеве линије већ је прекорачује у десно 45 степени (у 4-5 сати). Дакле, док се код испада у назад остаје на бојеву линију код искорака десно назад се мачевалац задњом ногом склања са бојеве линије.

14. Искорак полулево и полудесно



Завршни положај искорака полудесно и полулево

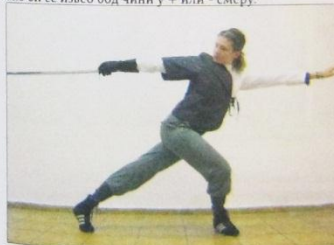
Искорак десно назад (лева нога из сивава ситуација назад-десно до 4-5 сати)

Искорак полулево, Lars Tornqvist, 1882.

**Искорак полулево:** из десног става лева нога искорачује у лево и напред ка (22 сата). **Искорак полудесно:** из десног става лева нога прекорачује десну крећући се напред и десно (+) смеру ка (14 сати). Из обе ове врсте искорака изводе се завршнице испада, искорака, леђног бода али и различитих врста окрета.

15. Леђни бод (спин)

Постоје две врсте леђног бода: - и + а у зависности од тога да ли се окретање тела како би се извео бод чини у + или - смеру.



Леђни бод (бод леђа - спин)

**Спин (-):** стоји се у десном ставу и пружа се рука са мачем према противнику. Покрет почиње тразјем бокова у (-) смеру а затим се лева нога одбацује од тла и пружа према колени тј. ка (24 сата). Десна нога је савијена у колену док је лева скроз опружена. Торзо се не нагиње према колени већ су груди изнад колена десне, савијене ноге. Лева рука може остати као и у ставу али се може и опружити у супротном правцу од колете. Приликом извођења овог напада лева нога, која се креће напред, пролази што ближе поред десне тј. пратећи бојеву линију.

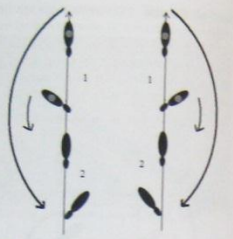
Након изведеног леђног бода мачевалац се може вратити у став и то истим путем како је напад извео. Други начин је да се из положаја бода леђа торзо (мач се усмерава врхом верикално).

4) **Полуокрет 4.** - левом ногом на лево: тело се у ставу левом ногом окреће око десне ноге у (-) смеру ка (24 сата) до окренутости леђима у супротном смеру од преходног.

5) **Полуокрет 5.** - полуокрет за контраста: тело се у месту око пета обе ноге окреће у (-) смеру ка (18 сати) до положаја контраста. Уколико се мачевалац налази у контраставу тада је овај полуокрет за став.

6) **Четврткрет на лево:** тело се кретањем десне ноге у (-) смеру ка (21 сат) или леве ноге у (-) смеру ка (15 сати) поставља у став који је под углом од 90 степени у лево у односу на преходни.

7) **Четврткрет на десно:** тело се кретањем десне ноге у (+) смеру ка (15 сати) или леве ноге (+) смеру ка (21 сат) поставља у став који је под углом од 90 степени у десно у односу на преходни.



Пун окрет из испада      Пун окрет из искорака

8) **Пун окрет из испада:** из положаја испада подиже се рука са мачем врхом вертикално, десна нога снажно обдаваје тело (-) смеру изводећи испад на (19 сати), затим се лева нога примиче десној и стаје у контрастав према противнику. Код пуног окрета, дакле, доњи део тела изводи окретање од 180 степени (из става у контрастав) док торзо 360 (лицем према противнику).

**Пун окрет из искорака:** тело је у контраставу и лева нога након изведеног искорака обдаваје тело у (+) смеру ка (17 сати). У завршници се стаје према противнику у став. И у овом случају, дакле, доњи део тела изводи окретање од 180 степени (из контраста у став) док торзо од 360 (лицем према противнику).

**Окрећи скоком**

Скоро сви изложени окрети се могу изводити скоком у месту и скоком у напред или назад, а из положаја става или контраста. Најчешће се користе:

**Пун окрет скок-искорак** (лева нога изводи искорак уз скок на десну страну у (+) смеру преко бојеве линије ка (14 сати) при чему се цело тело у ваздуху окреће за 180 степени. Доскоп може бити у ставу ако је на леву ногу или у контраставу ако се након доскопа по инерцији замаха изведе још и промена става у назад). Ако се мачевалац налази у контраставу овај окрет се изводи исто али десном ногом у лево и окрет (-).

**Окрет кружним скоком:** изводи се као и обичан окрет али са скоком.

**Полуокрет 1.** скоком: изводи се као полуокрет 1. али са скоком.

**Полуокрет 3.** скоком: изводи се као полуокрет 3. али са скоком.

**Полуокрет 5.** скоком: изводи се као полуокрет 5. али са скоком.

Напомена: сви окрети се могу завршавати на два начина и то као:

1) **Горњи окрети** - тело у завршници окрета остаје у положају стојећег става.

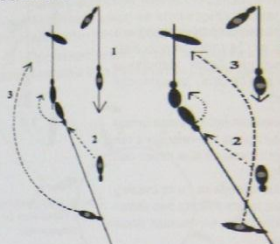
2) **Доњи окрети** - тело се током окрета спушта на доле и у завршници окрета једна нога је увек коленим на тлу.

Код доњих окрета ударци или убоди мачем пласирају се увек у зону ногу колете.

17. Прлази

Док се окрети и полуокрети изводе искључиво лево, десно, у месту или у назад у односу на противника пролази су врста окрета и полуокрета који се изводе косо-лево или косо-десно у

односу на бојеву линију противника - пролазећи поред њега. Наиме, мачеваоци се често у борби сударе мачевима а што резултује тренутком мировања. Онај мачевалац који се из тог статичког става први покрене у простору он је у предности пошто може ослободити своје оружје и нанети убод или ударац.



Прлаз у лево искорак швај 1      Прлаз у лево искорак швај 2

Такође, уколико нападач изводи напад неким од окрета тада је за нападнутог најбоље да прође мимо њега, а у правцу у коме се овај окреће, јер ће тако његов напад ударити у празан простор а нападнути ће му неочекивано доћи иза леђа.

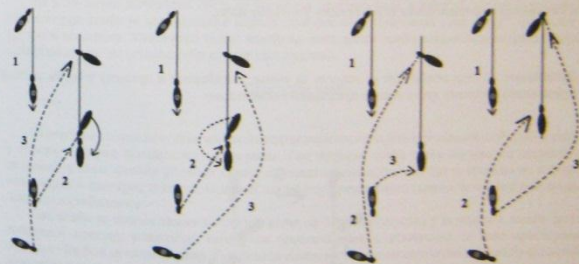
Прлаз се користи и у склопу ескизирања тј. није могуће добро извести многе ескижаве уколико се не увекма безбедан пролаз поред противника који изводи директан напад.

Прлаз се користи и кад се мачеваоци сударе али овај судар не резултује надјачавањем већ мимолажењем у кретању са завршницом у ставу.

У сваком пролазу мачеваоци радикално замењују места на борилишту приликом чега може доћи само до промене положаја и става али и до навошења поготка. Прлази, дакле, не морају бити само маневарског већ и офанзивног карактера.

Типови пролаза

1) **Прлаз у лево испадом:** прво се уради испад полулево а затим окрет левом ногом



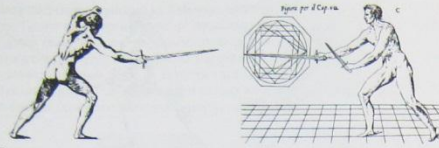
Прлаз у десно испадом швај 1      Прлаз у десно испадом швај 2      Прлаз у десно искорак швај 1      Прлаз у десно искорак швај 2

у (+) смеру око десне ноге на (24 сата) до положаја става са позицијом бок-бок са противником. Друга завршница је да се након испада полулево изведе окрет левом ногом око десне ноге у (-) смеру ка (24 сата) до положаја става са позицијом бок-бок са противником.

2) **Прлаз у лево искорак:** прво се уради искорак полулево а затим окрет десном ногом око леве у (+) смеру ка (24 сата) до положаја контраста са позицијом бок-бок са противником. Друга завршница је да се након искорака полулево изведе окрет десном ногом око леве у (-) смеру ка (24 сата) до положаја контраста са позицијом бок-бок са противником.

## ПРИПРЕМНЕ РАДЊЕ СА МАЧЕМ – ИЗВОД ИЗ 101 СТРАНЕ ТЕКСТА

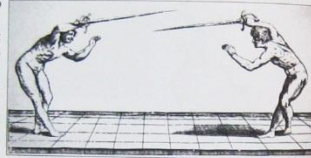
### Класично мачевање



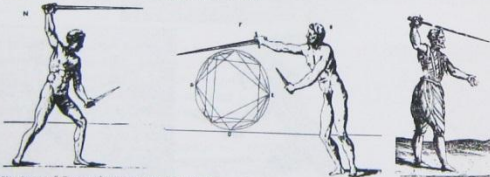
Длан окренути на лево у шрећем положају (шери) и длан окренути на лево у четвртој положају (кварти), Агирра. Шака је у истом положају длана али је рука код шрећет положаја на сирами десног бока а код четвртој на сирами левог бока.

Но, овде је проблем настао везано за избор положаја који треба да буде почетни - први (један-прим) за бројање, а који је даље узроковао све остале разлике у нумерацији.

Тако је у једној великој групи школа редослед био формиран везано за контрастав и употребу штита (велики, мали) или бодежа за леву руку. Код њих је (јер се користи штит и стоји у контраставу) основна позиција - 1 на десној страни тела (десна номенклатура) пошто кад се мач извади из корица само са те стране се може поставити у бојев положај јер се на левој страни налази штит или друго оружје. Такође, то је и положај из којег се наноси одмах сецење бр. 1 (негде вертикално на доле (од 1-5 сати) а негде са десна на лево косо-доле (1-7 сати).



Први положај мача - Fabris, 1606. (шака са мачем је на десној сирами исла и горе)



Први „високи“ положај и први положај - Агирра и први положај - Di Grassi. Код свих је у првом положају рука са мачем водинуша и на десној сирами шела.



Извлачење мача (сабље) из корица шака да је рука са оружјем одмах у бојевом положају али са десне сираме шела.

У тој номенклатури, дакле, положај један се налази на десној страни тела и то горе. Шака са мачем долази у тај положај тако што хвата дршку мача на левом боку и вади га тако што балчак води десно-горе (дијагонално) чиме врх мача одоздо усмерава одмах у противника за напад или је сечиво мача спремно за одбрану главе од вертикалног удараца.

Из овог основног положаја мачеваоци воде даље шаку са мачем у остале нападачке или одбрамбене положаје којих има различит број (у складу са разликама школа). Најчешће их је четири али негде и пет и више.

### Положаји и радње с мачем



Прва (сирарија) десна нумерација. Први (прим), други (секунд), шрећет (шери), четврти (кварти) и пети (квинти) положај

У другој групи школа (оним у којима се мачује линеарно и у десном ставу), међутим, бројање почиње са леве стране. Мач се хвата и извлачи из корица али тако да шака са извученим мачем остаје на левој страни тела. Извлачење мача се изводи на два начина:

1. Шака иде горе а врх мача остаје доле и из тог положаја се усмерава у противника.
2. Шака иде доле а врх мача се полукружном путањом на горе поставља хоризонтално и усмерава у противника.



Извлачење мача (сабље) из корица шака да је рука са оружјем одмах у бојевом положају али са леве сираме шела. Први и други начин извлачења - Thibault, 1628

У другом случају мачевалац извлачећи мач из корица, које су на левом боку, дршку мача хвата шаком у I моциону тако да је он одмах постављен врхом доле-напред и спреман за одбрану груди.

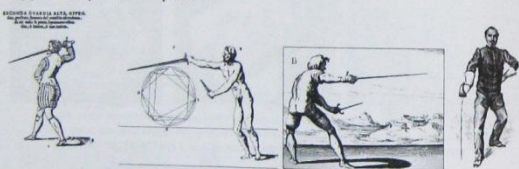


Прва (арим) одбрана у десној номенклатури иочешком 19. века и у левој номенклатури иочешком 20. века

У том смислу изабрати бројчано обележавање радњи мачем једне школе најчешће значи одступити од обележавања друге школе али њих је мало и могло би се рећи да међу школама постоји исто толико сличности колико и разлика.

Упоредна анализа неких нумерација

У свим номенклатурама бројеви су распоређени супротно - на левој и на десној страни али у половини номенклатура бр. један је на левој страни а бр. два на десној, пет на десној и пет на левој, исто је и са шестидцом. Код свих номенклатура три је на десној страни а четири на левој. У свим номенклатурама постоје бројеви 1, 2, 3 и 4 а у већини 5 и 6 и 7, 8 а у неким 9, 10 и више. У неким номенклатурама постоје бројеви за горње и доње положаје а у неким номенклатурама постоје само основни бројеви који се јављају још и као „ниски“ и „високи“. У неким номенклатурама број положаја руке у нападу се не подудара са бројем положаја руке у одбрани (нпр. прва одбрана је налази са леве стране а сечење бр. 1 се изводи са десне стране, или друга одбрана је са десне а сечења бр. 2 се изводи са леве стране), али негде се подударају. Навешћу још неке упечатљиве разлике.



Други положај мача - Viggiani 1575, Agrippa 1553, Capo Ferro 1610, и Nitton 1889.



Први положај - Capo Ferro, 1610 је сличан другом положају - Di Mazo.

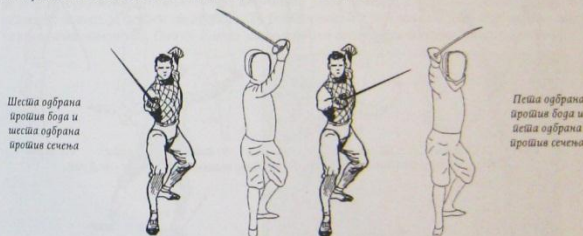
Трећи положај - Di Mazo 1690 и шрећи положај - Capo Ferro 1610.

Како се, међутим, мачевање историјски усложњавало тако су настајале и нове школе, па и нове идеје за нумерацију. Из тог разлога разлике у распореду бројева су још веће када се врши поређење старих нумерација до 17. века (које се односе на обичне ставове и позе са мачем) и нумерација од 17. века (које се односе на гарде). Тако је у старим нумерацијама пета (квинт) „парада“ у савременој нумерацији осма (октава) а ова нема никакве везе са савременом петом.



Седми положај (сејшим) у 16. веку (шака са мачем је у III позицији на левој страни шеста али доле и врхом мача горе) и 18. веку (шака са мачем је у IV позицији на левој али горе и врхом мача доле)  
 Пети положај (квинта) у 16. веку (шака са мачем је у II а позицији, са десне стране шеста и доле) и иочешком 19. века (шака са мачем је у III позицији али са леве стране шеста и додикуша)

Разлика у нумерацији је настајала и због кориштења различитих врста мачева у различитим техникама мачевања. Тако је типична разлика која се појављује између специјализовано бодних (шпада) и најчешће специјализовано секућих (сабља) мачева. Ту се ређају исти бројеви за различите одбране али од бода или ударца (нпр. одбране 5 и 6 нису исто за сабљу и бодно оружје). Оваква разлика у нумерацији доводи до низа проблема ако треба мачевати мачем који се користи истовремено и за сечење и за бод (рапир, палаш и еспадрон).



Шеста одбрана  
 прошир бода и  
 прошир сечења

Пети одбрана  
 прошир бода и  
 шеста одбрана  
 прошир сечења

Разлике у нумерацији положаја шаке са мачем постоје, међутим, чак и за иста оружја. Тако нпр. негде за сабљу налазимо да је шака готово у истом или јако сличном положају одбране али под различитим бројевима. Наилазимо и на супротну ситуацију, да је рука у различитом положају али са истом нумерацијом. Наилазимо и на ситуацију да у једној школи постоје одбране којих у другим школама нема.



Ниттон - висока 4 (кварта) је за  
 Дуса - 6 (секста)

Ниттон - висока 3 (шреца) и баре Се. Борђе  
 Doucet - 5 (квинта)

Ниттон - 6 (секста) и Doucet - 6  
 (секста)

Класично мачевање



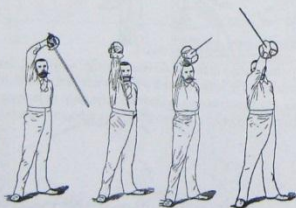
Ниттон - висока 8 (октава) је  
Дусет - 7 (сејшм)

Сема (сејшм), осма (октава) и хоризонтална 4  
(кварт) - Ниттон, Дусет - ових одбрана нема.

Разлике у бројевима положаја су настајале и због различитих техника мачевања. Тако је нпр. потпуно другачије мачевати сабљом у линеарној техници и шлагером стојећи у месту. Код ова два типа мачевања разликује се положај тела у мачевалачком ставу и начин доношења сечења Све ово утиче на то да се номенклатуре разликују негде у бројевима а негде у потпуности у положајима шаке са мачем.



I - прва II - друга III - трећа IV - четврта V - петна VI - шеста VII - седма  
Одбране за сабљу с почетка 20. века, Виручкиној Војне академије у Београду - по Дусу



I Прва II Друга III Трећа IV Четврта  
Одбране за шлагер почетком 20. века, по Феху

Разлике у бројевима положаја се јављају и због чињенице да се у различитим школама мачевања упражњавају различити стилови борбе па негде наилазимо на бројеве којих другде мачеваоци у појединим школама упражњавају само 4 положаја, негде 8 положаја а негде 9 и више положаја. Док је Мароцо 1550. године имао 11 ставова Агрипа је 1568. године имао само 4!  
Ако се нпр. мачује кратким мачем не изводе се напади и одбране ногу и самим тим одређени број позиција које постоје за дуги мач не постоје за кратки. Слично је и за сабљу. У неким техникама се не практикују коса сечења одоздо на горе (савремено спортско мачевање

Положаји и радње с мачем

сабљом) па и не постоје одбране ниска четврта и ниска пета док у другим техникама се она користе толико да чак имају и посебне бројеве.



Ниска четврта и ниска петна по Дусу шибшије шорзо од  
сечења косо-горе

Ниска четврта и ниска шеста по Витијанију 1575,  
шибшије од хоризонталног сечења брезне ноте

Када се свему изложеном додају још и варијабилности у извођењу (евентуално једног истог положаја са истим бројем) тада је јасно да покушај да се у борбеном мачевању (посматрано из угла историјског мачевања) тачно дефинише један положај руке само једним бројем, а за различите школе, је осуђен на пропаст. Ту једноставно постоје разлике које није могуће свести на заједнички именитељ. Ово се можда може најбоље видети код четвртог (кварт) положаја.

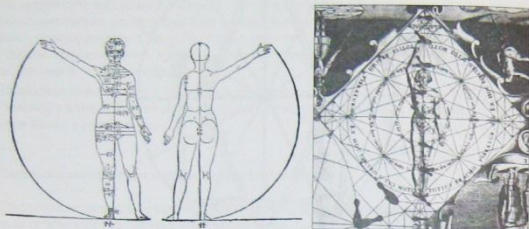


Четврта - Angelo и Lafaugere, 1825 - "четврта вершихалтна" и "четврта"

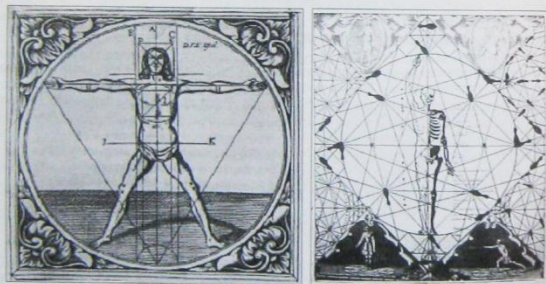


Ниттон - "четврта висока", Viggiani - "четврта ниска", Doucet - четврта и "четврта ниска", Fehm - "четврта висока"

И други истраживачи су се у периоду ренесансе бавили темом повезаности људског тела са кругом. У том смислу су најпознатији нацрти Корнелиуса Агрипе, Албрехта Дирера и Тибоа, учитеља мачевања који је 1628. године изложио шпански систем мачевања заснован у целини на кретању утемељеном у идеји повезаности људског тела и круга.



Кружне пројекције људског тела код Албрехта Дирера, 1528. и Thibault, 1628.

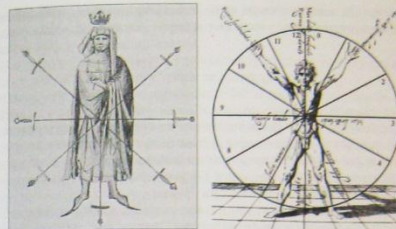


Веза кружних пројекција људског тела и узајемности зона сечења и бода са мачевалачким хорацима шоком кретања до крсту, Ettenhard 1675, Thibault, 1628.

Из овог разлога је могуће да се све зоне и правци напада на противнику, а по избору чак и најразличитијих школа, могу веома лако и у потпуности представити на кружници бројчаника сата, и тако стандардизовати.

У том смислу постоје нпр. сечење 3 и оно се изводи од 3 сата према 9 сати (3-9) или сечење 8 и оно се изводи од 8 сати према 2 сата (8-2). Слично је нпр. и са боловима 0, 1, 2 и 3 који се наносе противнику у зону од 0 до 3 сата (његову леву горњу четвртину).

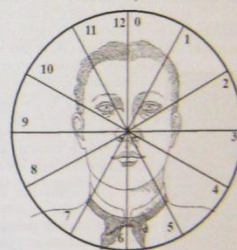
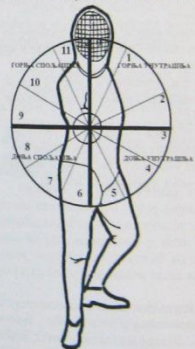
И у овом случају свака школа понаособ нпр. сечење 3 (које стандардизовано иде по правцу од 3 сата према 9 сати) може преименовати у складу са својим специфичностима како год хоће „дрито тондо“ као Fiore Dei Liberi, са словом „G“ као Marcelli или „C“ као што је то код Сутора или бројем 5 као у школи „Свети Ђорђе“, ... а да се зона напада не промени пошто је увек и лако могуће преко метода сатног бројчаника те ознаке превести на опште, а да се при томе не врши никаква присилна унификација и стандардизација.



Зоне напада - Fiore Dei Liberi (1409) и Fabris (1606) водили брижљиво у масовном савременом савременом

Такође, има школа и врста мачевања у којима не постоје као зоне напада одређени сати (нпр. за кратки мач сечења 5, 6 и 7 сати) али то ништа битно не мења у номенклатури у којој се за ту врсту мача не користе ти бројеви.

Пригодност сатног метода се види у његовој применивости и за сасвим специфичне врсте борбеног мачевања као што је нпр. борба на „мензури“ где се искључиво наносе сечења по глави. Из изложеног се јасно види да часовни метод не само да обухвата обележавање положаја мача за различите школе



Зоне напада мачем до часоном савременом за борбу на „мензури“

већ и повезује различите мачевалачке радње у оквиру исте школе. Тако, док се у неким школама рука у одбрани један налазила на једном месту а за напад један сечењем на другом, напад један бодом на трећем месту, а тачка један на противнику која се напада на четвртм месту, у часовној номенклатури све наведене тачке се подуарају. То значи да је рука у одбрани један на истом месту из којег се изводи сечење један или бод један и то у тачку један на противнику која се подуара са местом на коме се налази рука са мачем.

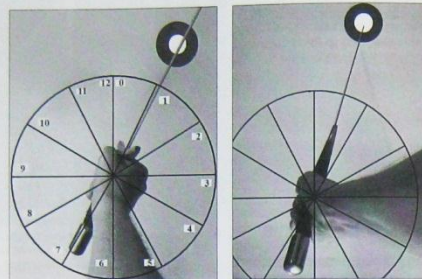
Положаји изнад шаше су високи (горње ланцете), положаји испод шаше су ниски (доње ланцете). Положаји са унутрашње стране шаше унутрашњи положаји и положаји са спољне стране шаше спољни положаји. Транскрипција савине номенклатуре у номенклатуру до „чешершанама“ за нападе: горња унутрашња чешершана (одбране и болови од 0 до 3 сати), доња унутрашња чешершана (одбране и болови од 3 до 6 сати), горња спољна чешершана (одбране и болови од 6 до 9 сати), доња спољна чешершана (одбране и болови од 9 до 12 сати).

Осим практичне функције бројчана номенклатура има још једну веома важну функцију - менталну. Мачевалац се, наиме, још од самог почетка савладавања вештине учи да имагинативно види покрете у простору у односу на замислени бројчаник сата. Развијање мачевалачке имажинације је од огромног значаја за каснију вештину која у себи садржи у великој мери имагинативно конципирање акција у нападу и одбрани, а



Класично мачевање

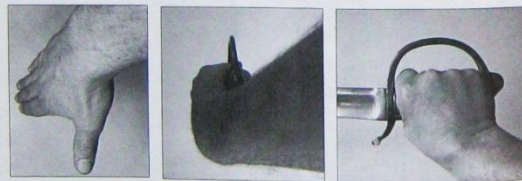
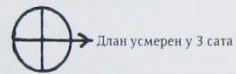
Ротациони положаји шаке - моциони за бодне и секуће мачеве су исти само је врх мача умерен различито с обзиром да је намена тј. правац дејства сечива из тог положаја другачији.



Длан шаке спреман за сечење из III моциона (усмерен на 10 сати) и длан који је спреман за бод из III моциона. На првој слици је врх мача у измаху (воздушу), а на другој је усмерен у проширеница

Разликујемо:

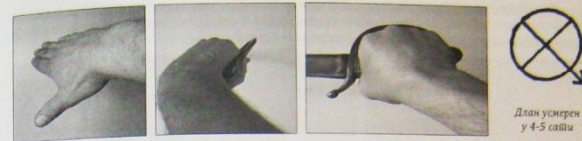
I моцион (Iм). То је положај у коме се налази длан шаке која вади или је извадила мач из корница. Длан је окренут на десно (3 сата) а палац усмерен доле (6 сати). Овај положај се користи кад је шака изнад главе онога ко држи мач или је тело у контраставу а шака са мачем повучена назад у висини главе.



Први моцион

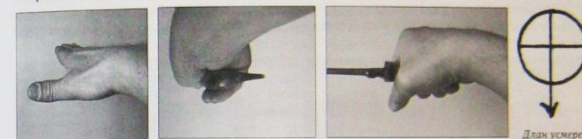
I међумоцион (Iмм). То је положај између I и II моциона тј. длан шаке која држи мач је окренут на десно-доле (4-5 сати) а палац усмерен на 7-8 сати. Овај положај се користи када је шака онога ко држи мач са десне стране његове главе.

Положаји и радње с мачем



Први међумоцион

II моцион (IIм). Длан који држи мач је окренут на доле и паралелан са тлом (6 сати) а палац је усмерен у лево (9 сати). Овај положај се користи када је шака онога ко држи мач са десне стране његових груди или бока.



Други моцион

II међумоцион (IIмм). То је положај између II и III моциона тј. длан шаке која држи мач је окренут доле-лево (7-8 сати) а палац усмерен 10-11 сати. Овај положај се користи када је шака онога ко држи мач са десне стране његове десне бутине.



Други међумоцион

III моцион (IIIм). Длан који држи мач је окренут лево (9 сати) а палац усмерен вертикално (12 сати). Овај положај се користи када је шака онога ко држи мач испред њега.



Трећи моцион

Класично мачевање



Позиција шаке за бод 1. (1)

Позиција 2. (3) за бод: служи за косе одозго или високе хоризонталне болове у леву страну противника. У ову позицију се долази постављењем шаке у 2 сата (Ia моцион) и усмеравањем врха мача у врат (горе) - високи бод 2 или груди (доле) колеге - ниски бод 2. Служи и за бод у десну страну наоружане руке колеге или његову леву (ненаоружану) руку.



Ниски бод 2



Високи бод 2



Позиција шаке за бод 2 (3) варијанта 1 и 2

Позиција 3. (5) за бод: служи за хоризонталне болове у леву страну противника. У ову позицију се долази постављењем шаке у 3 сата (II моцион) и усмеравањем врха мача хоризонтално у леву страну груди, стомака и бока колеге. Служи за болове у леву страну стомака, груди и леви бок колеге.

Из ове позиције се не морају изводити само хоризонтални болови тј. могуће је врх мача усмерити не само хоризонтално већ и на доле и горе и тада се добија високи бод 3 (5) или ниски бод 3 (5).



Позиција шаке за бод 3 (5)

Положаји и радње са мачем

Позиција 4. (7) за бод. У ову позицију се долази постављењем шаке у 4 сата и усмеравањем врха мача у стомак колеге одоздо на горе или усмеравањем врха мача на доле у леву страну бутине предње ноге колеге. Служи за болове одоздо-лево у стомак или леву страну бутине предње ноге колеге.

Варијанта 1: шака се поставља у 4 сата (II а) моцион, врх мача усмерен на горе противнику у стомак. Ово је високи бод 4 (7)

Варијанта 2: шака се поставља у 4 сата (Ia) моцион и усмеравањем оштрице мача лево-доле у колена и бутину противника. Ово је ниски бод 4 (7).



Позиција шаке за бод 4 (7) - варијанта 1

Позиција шаке за бод 4 (7) - варијанта 2

Позиција 5, 6 и 7 (9). за бод: у ову позицију се долази постављањем шаке у 5, 6 или 7 сати (III) моцион и усмеравањем врха мача право или благо на горе. Служи за болове у стомак и препоне колеге. У номенклатури Школе „Свети Ђорђе“ ова три бода се зову још и 9 десни, 9 централни и 9 леви).

Позиција 8. (8) за бод. У ову позицију се долази постављањем шаке у 8 сати и усмеравањем

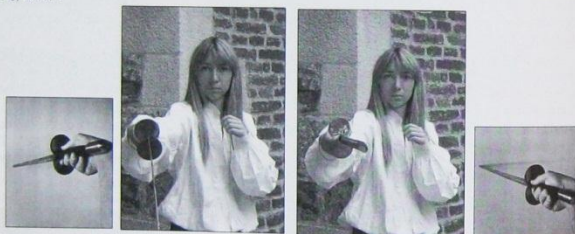


Позиција шаке за бод 5, 6 и 7.  
(ове бод 9 за „Св. Ђорђе“)



Специјализована позиција за бод 1. (1)

Специјализована позиција 2. (3) за бод: у ову позицију се долази постављањем шаке у 2 сата. III моцион и усмеравањем врха мача на горе - у врат и главу (висока 2) или на доле - у груди (ниска 2), колете.



Специјализована позиција за бод 2. (3) варијанша 1 и 2

Специјализована позиција 3. (5) за бод: у ову позицију се долази постављањем шаке у 3 сата. III моцион и усмеравањем врха мача лево-хоризонтално у стомак, или доле (бутину) колете - ниска 3 или горе (груди) колете - висока 3.



Специјализована позиција за бод 3 (5)

Специјализована позиција 9. (6) за бод: у ову позицију се долази постављањем шаке у 9 сати. III моцион и усмеравањем врха мача десно-хоризонтално у стомак или доле (бутину) колете - ниска 9 или горе (груди) колете - висока 9.



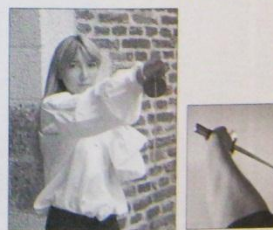
Специјализована позиција за бод 9 (6) варијанша 1 и 2

Специјализована позиција 10. (4) за бод: у ову позицију се долази постављањем шаке у 10 сати. III моцион и усмеравањем врха мача на горе - у врат и главу (висока 10) или на доле - у груди (ниска 10), колете.



Специјализована позиција за бод 10 (4)

Специјализована позиција 11. (2) за бод: у ову позицију се долази постављањем шаке у 11 сати. III моцион и усмеравањем врха мача на доле - у главу и рамени појас колете.



Специјализована позиција за бод 11 (2)

– **напад врхом доле** - Ia, II, III, IIIa и IV моцион.



*Друга позиција, III и II моцион (врх доле) друга позиција, IV моцион (врх доле)*

**Трећа позиција: шака на 3 сата** (у висини груди-бока),  
– **напад врхом горе** - II, IIIa и III моцион.



*Трећа позиција, IV и Ia моцион (врх горе), трећа позиција, II моцион (врх горе)*

– **напад врхом доле** - II, III, IIIa и IV моцион.



*Трећа позиција, III и II моцион (врх доле)*

**Девета позиција шака на 9 сати** (у висини груди-бока),  
**напад врхом горе** - III, IIIa и IV моцион



*Девећа позиција, IIIa моцион (врх горе), девећа позиција, III и IV моцион (врх горе)*

– **напад врхом доле** - III, IIIa и IV моцион



*Девећа позиција, III и IV моцион (врх доле)*

**Десета позиција шака на 10 сати** (у висини левог рамена),  
– **напад врхом горе** - III, IIIa, IV, IVa, V



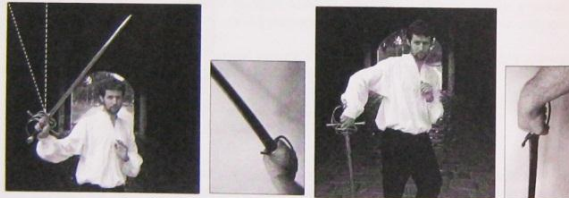
*Десета позиција, III и IV моцион (врх горе)*



Блок I пропусни са исцртавом у десно, Till Fots, 1893.

**Блок II (III):** шака је на 2 сата, длан III моцион, сечиво мача постављено вертикално и врхом у лево (11 сати). Често се сечиво мача поставља још и вертикално и врхом горе и вертикално и врхом у десно а у зависности од угла под којим долази секући ударац колеге и врсте узврата који је изабран.

**Блок III (V) тип 1.** шака је постављена на 3 сата, длан I моцион, сечиво мача постављено врхом на доле; **тип 2.** шака је на 3 сата али длан V моцион, сечиво мача постављено врхом на доле.



Блок II (III)

Блок III (V), варијанта 1.

**Блок IV (VII):** шака је постављена на 4 сата, длан II моцион, сечиво мача је постављено врхом према противнику али косо-доле-лево.

**Блок V (IX):** шака постављена на 5 сати, длан II моцион, сечиво мача је хоризонтално и врхом лево.



Блок IV (VII)

Блок V (IX)

**Блок VI:** се не изводи (заменеује га блок V)  
**Блок VII:** се не изводи (заменеује га блок V)  
**Блок VIII (VIII):** шака је постављена на 8 сати, длан IV моцион, сечиво мача је постављено врхом према противнику али косо-доле-десно.  
**Блок IX (VI) тип 1.** шака је на 9 сати, длан I моцион, сечиво мача је постављено врхом на доле; **тип 2.** шака је на 9 сати, длан V моцион, сечиво мача је постављено врхом на доле.



Блок VIII (VIII)

Блок IX (VI)

**Блок X (IV):** шака је на 10 сати, длан III моцион, сечиво мача постављено вертикално и врхом горе-десно на 1 сат. Често се сечиво мача поставља и потпуно вертикално али и врхом у лево а што све зависи од угла под којим долази секући ударац колеге.

**Блок XI (II):** шака је на 11 сати, длан V моцион, сечиво мача постављено врхом десно у 2 сата. Блок II се изводи и као пропусни блок и тада се врх мача спушта на 5 сати.



Блок X (IV); Пропусни блок XI са исцртавом у лево, Till Fots, 1893.



Блок XI

Блок XI (II) пропусни

# НАПАДАЧКЕ, ОДБРАМБЕНЕ И ВЕЗНЕ РАДЊЕ СА ЈЕДНОРУЧНИМ УНИВЕРЗАЛНИМ МАЧЕМ – ИЗВОД ИЗ 117 СТРАНА ТЕКСТА

д) Кад мачеваоци мачују на **БЛИСКОЈ (контактној) дистанци** у ставу се додирују гардама и најчешће се изводе разоружања полугама и хватовима и бацања колетиног мача, удари гардом о гарду и гурања а борба се претвара у физичко разрачунавање а често и тучу и гушање. Кратка дистанца се користи још за једну сврху: на колетин напад прилепнети се уз њега – тело уз тело и тако му не дозволити да извади мач или ако му је извађен да не може њиме замахнути или убости. На овој дистанци се **не изводе сечења оштрицом** већ удари гардом или јабуком. Ово је, дакле, дистанца класичне дуелне борбе. **и она се добија кад мачеваоци са пруженим рукама гардама додирују тела.**

У ову ситуацију се најчешће долази кад оба мачеваоца истовремено полазе у напад сечењем са супротних позиција (10-2), (7-8). Тада, кад се укрсте мачеви, противника треба одгурнути, а ако он то исто чини треба се повући (или га повући ка себи) тако да изгуби равнотежу, и тада му нанети сечење.



Мачеваоци на блиској (контактној) дистанци

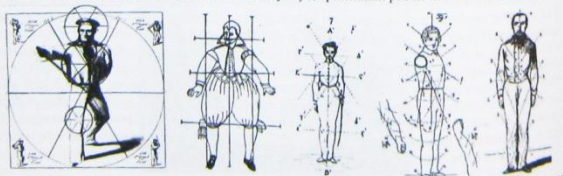
### Врсте сечења једноручним мачем

Сечење мачем се дефинише као кретање шаке са мачем из једне позиције у другу позицију, дакле, као **ПРОМЕНА ПОЗИЦИЈЕ**. Пошто се сечење мачем геометријски дефинише **линијом** јер рез (посекотина) је увек линијски (за разлику од бола који се дефинише тачком) та промена позиције се изводи увек одређеним **правцем** по колег и одређеном **трајекторијом** сечења мача помоћу које се постиже тај правец. Постоји више подела сечења:

1. Врсте сечења по правцу (позиције) – номенклатура
2. Врсте сечења по форми (трајекторији) – правилнијиска, лучна, комбинована.
3. Врсте сечења по примени – директна и индиректна сечења

#### 1. Врсте сечења по правцу (позиције за сечење)

Сечење се изводи из одређене тачке (позиције) у одређене тачке. У мачевању, дакле, није довољно знати само **КАКО** се сече већ и **ОДАКЛЕ** и **ГДЕ** се сече. С обзиром да је трајекторија сечења **линијска** свако сечење се изводи по неком **правцу** и у том смислу се разликују различити правци сечења који су дефинисани различитим номенклатурама.



Различити системи сечења: Америчка морнарица, 1859; Sutor, 1612; Müller-Koch 1847; Shristmann, 1838; Joch, 1857

Сечења се могу грубо груписати као **два вертикална** (одозго на доле и обратно), **два коса** (одозго на доле и обратно) и **два хоризонтална** (са десна на лево и обратно). Сечења се, међутим, могу груписати и прецизније а по распореду сати на часовнику од 0-12 сати. Тако уколико се сечење обележи са 10-5 сати први број сата означава положај врха на крају измаха (почетку замаха) а други број сата – правец у коме се врх мача креће. Тако разликујемо, по **часовној номенклатури**, кретање се у правцу казaljки на сату основне правце сечења:



- 1-5 (6) сати
- 2-8 (7) сати
- 3-9 сати
- 4-10 сати
- 5-1 (12) (11) сати
- 7-11 (12) (1) сати
- 8-2 сата
- 9-3 сата
- 10-4 (5) сата
- 11-7 (6) сати



Правци сечења на колету из позиција које једноручним универзалним мачем. Из позиција 12 и 6 се не изводе сечења већ само додвоје.

Сечења по наведеним правцима се изводе **из позиција** шаке а које су на 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 и 11 сати. Сечења се могу изводити из једног измаха (једне позиције) по једном правцу који тој позицији као **најближи** припада (варварска техника) или у **различите** правце (развијена техника). Код развијене технике (средње тешки и лаки универзални мач) мачеваоца треба да је способан да из сваке позиције (нпр.11) – шака је у 2 сата, изведе сва сечења (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 и 11) било као проста, полукружна или кружна.

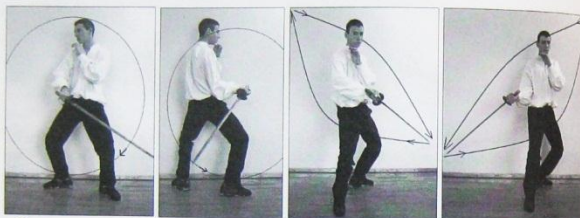
Сечења се пласирају на тачке тела које припадају бројчаној номенклатури или на **руку** која држи мач а која је истурена мета која се номенклатурно третира на исти начин као и тело.

Сечења по извесним правцима се не изводе јер то није из различитих разлога погодано. Тако сечење 12-6 сати се не изводи јер би тада мачеваоца морао поставити руку у измаху себи испред лица. Ударици по овом правцу су обухваћени померањем руке мало у лево или у десно тј у 11 или 1 сат. Слична је ситуација и са сечењем 6-12 сати које је неизводљиво због немогућности измаха између ногу па га замењују сечења 5-1 и 7-11. Такође сечења 2-4 и 10-8 се не изводе пошто премашују ширину рамена колеге па такви вертикални ударици би промашивали. Сечења 8-1 и 4-11 се не изводе јер је тада усмерење оштрице сечења под таквим углом да најчешће долази до удараца плочитинце.

**Кружно сечење 6 (нема)**

**Кружно сечење 7 (9 леви).** Изводи се из позиције 7 сати. Шака се окреће у V моцион. Врх се подиже горе-напред ка 12 сати. Када шака стигне до висине чела оштрица мача се врхом води по кругу назад до 7 сати изводећи одатле опружањем руке са шаком у I моциону сечење одозго на горе по препонама колете.

**Кружно сечење 8 (8):** шака се окреће у V моцион, врх мача се из позиције 8, води горе-десно до (13-14 сати) и изводи се пун круг у назад-лево-доле до (19-20 сати) и позиције 8, из које се и изводи опружањем руке сечење у напред са шаком у I међумоциону по потколеници колете. Кружно сечење 8, се може изводити и у варијанти завршнице испод леве мишке колете.

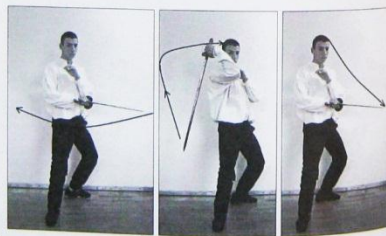


Кружно сечење 7 (9 л) Кружно сечење 5 (9 г) Кружно сечење 8 Кружно сечење 4

**Кружно сечење 9 (6):** врх мача се из позиције 9 сати спушта вертикално са шаком у V моциону. Затим се шака подиже изнад главе и оштрица мача у вертикалном положају са врхом на доле води у (+) смеру око тела док не стигне до левог рамена. Након тога оштрица се поставља у хоризонтални положај са врхом ка 9 сати и опружањем руке изводи хоризонтални замах у напред. Путања сечења је 9-9 сати.



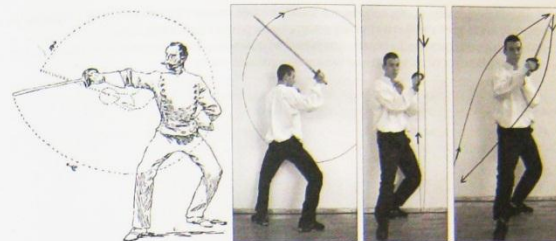
Кружно сечење 5(9г), Till Fois, 1893



Кружно сечење 9 (6) – фаза 1, 2 и 3

**Кружно сечење 10 (4):** врх мача се из позиције 10 сати, окретањем шаке у IV међумоциону пушта да падне десно-доле до 4 сати сати и затим се подиже по кругу у назад и горе, поред десног рамена до вертикале када се завршицом пуног круга у напред опружа рука и замахом наноси сечење у 10 сати.

**Кружно сечење 11 (2):** врх мача се из позиције 11 сати окретањем шаке у I моцион пушта да падне лево до тла, што ближе левој бутини (7 сати), а затим се подиже по кругу у назад и горе, што ближе левој страни тела, поред левог рамена до вертикале када се завршицом пуног круга опружа рука и замахом наноси сечење.



Кружно сечење 7 са супоришним смером кретања сечења, од кружног сечења 11; Till Fois, 1893

Кружно сечење 11 (2)

Кружно сечење 10

**Сложена кружна сечења**

То су, као што је већ речено, сва изложена проста сечења из неке позиције (сати) која се завршавају у некој другој позицији (сату) а не у том истом сату. Најпознатије сложено кружно сечења је **краљевски мулинет**.

**Краљевски мулинет (опште кружно сечење)**

Ово је кружно сечење које се може извести из свих позиција у све тачке колете. Почиње као кружно кретање 9 (6) или 3 (5) али завршава на други начин. За краљевски мулинет који почиње **са леве стране** а иде у (+) смеру – на десно како би завршио на бројевима на левој страни (7, 8, 9, 10, 11) шака се поставља у V моцион и подлактица се подиже изнад главе. Затим се изводи круг око тела са оштрицом у вертикалном положају са врхом доле у (+) смеру до левог рамена а онда се одатле могу опружањем руке пласирати сва сечења у леву часовну зону.

За краљевске мулинете који почињу **са десне стране** а иде у (-) смеру – на лево како би завршио на бројевима на десној страни (5, 4, 3, 2, 1) шака се поставља у I моцион и подлактица се подиже изнад главе. Затим се изводи круг око тела са сечивом у положају врхом доле у (-) смеру до десног рамена а онда се одатле опружањем руке пласирају сечења у десну часовну зону.

**г) Полукружна сечења**

Ова сечења су најбогатија формама. Изводе се тако да је путања сечења мача од позиције измах до колете који је мета сечења **полукружна**. То значи да се из једне позиције не изводи сечење директно и најкраћим путем – праволинијски (као код простих удараца) али ни пуниом кругом већ делом круга. Тај део круга може бити половина, четвртина или још мањи одсечак круга. Битно је да трајекторију сечења чини део лука кружнице не већи од половине круга. Кад се користе тешки и средње тешки мачеви полукружна сечења не могу бити мања од половине круга пошто је мач сувише тежак и инертан. Намена полукружних сечења је сечење **са варком** – **превара** везана за тачку напада. Полукружна сечења су по снази удара јача од простих али слабија од кружних.

**Измах** представља постављање врха мача у положај из којег треба да крене сечење а **замах** представља полукружну путању до места сечења.

Тако нпр. **полукружно сечење 2-10 (3-4)**: врх мача се из 2. позиције води полукружно десно-горе на лево, па у 10. позицију где се и финализује сечење 10. Ово сечење, дакле, полази са десне стране горе а финализира са леве стране горе. Путања сечења је (2-10 сати). Ово је, међутим, могао бити и полукружни ударац 2-9, 2-1, 2-3, 2-4... То су, дакле, све варијанте полукружног сечења 2.

## 3. Бодови у припрему

То су бодови којима се у погодном тренутку (нпр. док је колега заузет организовањем напада па је неопрезно отворио своју шаку или подлактицу и изложио их незаштићене нападу) изводи брз погодак у његову подлактицу, шаку, предњу ногу или тело. Бодови у припрему се не изводе тешким и средње тешким мачевима већ искључиво лаким мачевима. Бодови у припрему се, за разлику од зауставног бода, изводе док нападач још није кренуо у напад и то:

– **Пред напад колеге.** Колега **полази у измах** како би стигао у позицију замаха. Тренутак **измахивања** је прави тренутак за бод а не тренутак између измаха и замаха а никако тренутак замаха колеге. Ови бодови се углавном пласирају на подлактицу и шаку колеге и изводе се пре него што је нападач пошао у акцију ногама.

– **Пред узврат.** Колега се одбрано и изводи измах како би узвратио ударац. То је тренутак за бод у припрему а на исти начин као и у претходном случају.

– **Пред продужен напад противника.** Колега промашује у нападу било сам било због ескиваже нападнутог а сечиво његовог мача пролази у страну. У припрему било које од радњи које он полази да изведе у наставку (продужени напад, одбрана...) изводи се бод на његову отворену тачку, а најбоље у најближи изложени део тела.

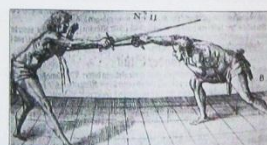
Бод у припрему треба разликовати и од **зауставног бода** по томе што код бода у припрему се бод изводи у тренутку мировања нападача ногама (док припрема напад) а код зауставног у тренутку кретања нападача напред.

## 4. Ескиважни бодови

Кад се напада бодом у „затворено“ уз **ИСТОВРЕМЕНО** ескивирање тако да је колегин мач у тренутку напада у положају који је самим нападом постао безопасан. Овакав напад се изводи у једној акцији мачем и телом тако да се може сматрати директним јер нема радње нити мачем нити телом која претходи боду.



Италијански положај шела мачевалаца код ескиважног напада испадом полулево и бодом 3 (5).  
Caro Ferro, 1582; Ескиважни бод 10 испадом полулево, Heussler, 1626.



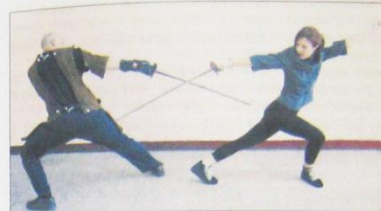
Ово је нпр. случај када колега држи свој мач усмерен у нашу главу а ми нападамо директним бодом 2 (3) али уз ескиважу лево-доле тако да усмерење његовог врха у тренутку нашег напада је такво да је он иако није био постао је „отворен“. Ова врста директног бода се зове **измишљени (ескиважни) бод** и користи се код свих врста мачева при чему највише код тешких а најмање код лаких.



Ескиважни бод 2 (3)



Ескиважни бод 1



Бод „спином“ (десно)

У најпознатије ескиважне бодове спадају **бодови спином**.

Бодови спином се изводе као директни бодови пошто приликом ове акције мачевалац који изводи напад истовремено и склања своје тело са линије претходног положаја тј. линије усмерења колегиног врха у њега.

Бод (-) спином се изводи увек са позицијом шаке у V моциону, I или III моциону. Бод (+) спином се изводи увек са позицијом шаке у I моциону.

Познати ескиважни бод је и **напад потиљачним бодом** који се изводи уз десног става искораком полудесно чиме се тело склања са бојеве линије а бод мачем изводи у правцу бојеве линије. Треба разликовати измишљени бод од варке телом која је сачињена од **више акција**.

## 5. Провокативни бодови.

Колега стоји намерно у неком од **позива** (припрема) чиме отвара неку од тачака за директан безбедан бод нападача. На ту отворену тачку се изводи намерно директан бод али не са циљем да нападнуто погоди (јер он зна да је нападнути спреман за тај напад у ту тачку) већ са намером да га испровоцира како би упознао његове реакције, начин брзања, чврстину руке, начин кретања итд.

Провокативни бод треба разликовати од бода варком пошто циљ бода варком је да се колега испровоцира на један покрет како би му се у следећем тренутку другим покретом наneo бод. Провокативни бод као и бод варком почињу на исти начин лажним нападом али са различитим циљевима. У првом случају је циљ експеримент, провокација и упознавање а у другом случају погодак из преваре. Провокативни бодови се изводе кратким испадом или искораком са дефанзивним тежиштем како би се након њих одмах вратило назад у став.

## 6) ИНДИРЕКТНИ БОДОВИ

Индиректни бодови се користе када је сечиво нападнутог тако постављено да својим врхом или оштрицом угрожава све време нападача. Ово су, дакле, бодови у „затворено“. Наиме, пошто је мачевалачки став истовремено и делимично одбрана нападач да би извео напад мора „разбити став“ – гарда колеге тј. разним врстама радњи ослободити простор за напад својим мачем. Уколико мачеваоци изведу директан напад када су у „затвореном“ гарду, долази до обоострог поготка – „бод две удовице“.

Да би се у случају „затвореног“ гарда извео безбедан бод, прво је потребно на неки начин уклонити колегино сечиво са линије напада (довести га у положај у коме не угрожава нападача). То се чини на два начина:

1. **Контактно.** Изводе се различите акције мачем (сечивом и балчаком) помоћу којих се контактира и насилно уклања колегин мач у страну чиме се он отвара за бод.

2. **Бесконтактно.** Колега се покретом тела (варка телом) или мача (варка мачем), али **без контакта** са његовим мачем, наводи да сам своје сечиво доведе у безопасан (погрешан) положај у односу на нападача.

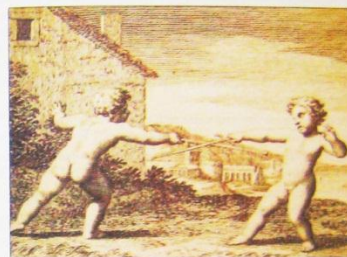


„Бод две удовице“, Hundt, 1611.





ОДБРАНЕ ОД СЕЧЕЊА И БОДА  
за једноручне универзалне мачеве



О одбранама уопште

**М**ачевалац – стојећи у неком ставу (гарду) – руку са мачем држи у неком положају. У почетку су ти положаји били само различита места руке са мачем из којих се заједно сечења или бодови, јер мач није служио за блокове. Касније, кад се мач почео користити и за блокове, гард постаје и положај руке са мачем, који у најбољој могућој мери пасивно (местом) штити мачеваоца.

Но, ниједан став није идеалан тј. ниједан став не нуди потпуну заштиту. Из тог разлога мачеваоци морају, када су нападнути, додатно (активно) да изводе одбране. Под одбраном у мачевању се подразумева радња телом, мачем или телом и мачем коју изводи нападнути мачевалац како би се заштитио од сечења или бода нападача.

Основно правило је да се нападнути од напада прво брани склањањем сопственог тела (померити тело тамо где мача нападача нема) тј. да се брани као што би се бранио и да нема сопствени мач. Тек након тога, у другој радњи, се користи мач за одбрану и директан или индиректан узврат. У том смислу нападнути свој мач користи за одбрану тек као другу (резервну) линију заштите уколико не може склањањем тела у потпуности да се заштити или уколико је у таквом положају да не може склањањем тела да се заштити. Овакво разумевање заштите мачеваоцу, дакле, омогућава да он у сваком тренутку поседује два метода бранења тј. две линије одбране, које он треба да користи увек кад има могућности за то. Из изложеног разлога основне вежбе за савладавање одбрана у мачевању се састоје прво у довођењу до савршенства одбрана кретањем (без мача), затим одбрана мачем (без кретања) и тек на крају одбрана које представљају њихову синхронизацију (мач па кретање, кретање па мач или кретање и мач истовремено). У примени адекватног метода бранења важно је знати да када се за мачевање користе тешки мачеви одбране се изводе више измицањем и ескивирањем (без контакта сечења) док у случају кориштења средње тешких и лакших мачева одбране се изводе више из радњи са контактима сечења.

Да би радња одбране била добро изведена она мора по техничкој форми бити припадајућа нападу (једна форма напада се блокира само адекватном формом одбране) и изводити се у тројству:

- **Правог времена** (тренутка извођења – одбрана се мора извести временски тачно кад треба да падне погодак а не пре њега нити после њега).
- **Правог простора** (дистанце и места – одбрана треба да буде постављена тачно на оно место где треба да падне погодак а не лево, десно, горе или доле од њега)

Десни полублокови тј. I, II и III се изводе на десну страну ако колега напада на нашу десну страну и покушава да нам нанесе бодове у 1, 2, 3 или 4 сата.



Одбрана од бода полублоком X

### 3. Одбрана од бода ПРОПУСНИМ блоком

Пропусне одбране се изводе само код индиректних напада бодом тј. када нападач својим сечивом ухвати наше сечиво и почне га гурати у страну како би извео бод из опозиције примењујући силу која се не може савладати пуним блоком или полублоком. Постоје две врсте пропусних одбрана: 1) универзалне и 2) специјализоване. Код универзалних пропусних одбрана (које се користе код универзалних мачева) наш врх у тренутку одбране није усмерен у нападача па можемо узвратити након одбране како сечењем тако и бодом. Код специјализованих пропусних одбрана (које се користе код специјализовано бодних али и универзалних мачева) наш врх у тренутку одбране је усмерен у нападача па можемо узвратити након одбране само бодом.

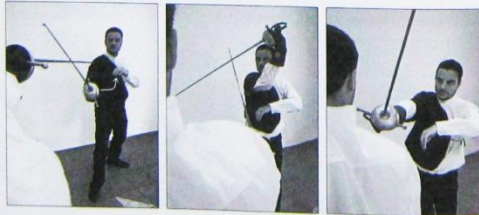
Разликујемо десне и леве пропусне одбране. Десне пропусне одбране бране нашу десну страну а леве пропусне одбране бране леву страну. VI (IX) пропусна одбрана се не изводи.

1) Универзалне пропусне одбране од бода – Користе се код универзалних бодно-сечућих мачева

Десне универзалне пропусне одбране ако су врхови горе:

#### Варијанта 1.

Врхови мачева су усмерени на горе, наша шака је у положајима (XI, X, IX или I, II, III). Нападач хвата наше сечиво и гура га у нашу десну страну како би нам извео бод у 1, 2 или 3 сата. На то постављамо шаку у XI (II) положај и изводимо II пропусну одбрану од ударца чиме његово сечиво прелази на нашу десну спољашњу страну. Ова акција се може извести веома ефектно уз испад у лево.



Десна универзална пропусна одбрана од бода варијанта 1. ако су врхови горе (одбрану изводи мачевац доле)



Десна универзална пропусна одбрана, Врихтус, 1671

#### Варијанта 2.

Врхови мачева су усмерени горе, наша шака је у положајима (XI, X, IX или I, II, III). Нападач хвата сечиво нашег мача и гура га на нашу десну страну са циљем да га склони и убоде нас у 1, 2 или 3 сата. На то спуштамо врха мача десно-доле, шаку окрећемо у I или II моцион и водимо је испод колегиног сечива горе-лево (1 или 2 сата) – у висину изнад колегиног врха. Као резултат добијамо мач нападача који је пропуштен десно-споља блокиран сечивом нашег мача у десној опозицији. Уколико се приликом пропуса шака постави у V моцион мачем се у наставку изводи кружни ударца 1 или кружни бод 3.



Десна универзална пропусна одбрана од бода, варијанта 2. ако су врхови горе. (одбрану изводи мачевац ближе)

Уколико се изложени блок ради са лаким универзалним мачевима он се може изводити и као специјализовано пропусни блок код кога се у завршној фази одбране сечиво мачеваца који се брани поставља врхом усмереним у нападача (како би се извео узврат бодом).

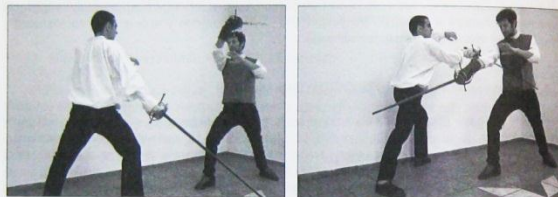


Десна универзална пропусна одбрана од бода (за лаке и средње тежине мачеве) варијанта 2. ако су врхови горе. Одбрану изводи мачевац коме се вади само мач.

Свака ескиважа се изводи на директне нападе и на индиректне нападе варком телом и оружјем. Никада се не изводи на индиректан контактни напад колете бодом пошто он у том случају већ делимично контролише оружје нападнутог па и његов положај. Могуће је у одређеним околностима ескиважу изводити на индиректан контактни напад сечењем пошто је ова радња сачињена од два темпа (акције) – контакта и измаха за сечење због чега је други темпо могуће искористити за ескивирање. Ескиваже на сечење се изводе, не на измах, већ на замаха нападача, а ескиваже на бод – на покрет ногу нападача за бод.

Ескиваже се не изводе само као средство одбране већ и напада тј. у случају када треба извести директан бод или сечење ови се користе уз истовремено ескивирање сечења мача колете (ескивирали бод или сечење). Када је реч о броју техничких радњи које се изводе постоје два типа ескиважа:

а) **Једноделне** – онај ко ескивира истовремено док се склања са линије напада нападача наноси му ударац-бод. Ово је ескиважа у једној акцији-радњи („темпу“). У овом случају онај ко ескивира свој мач поставља у положај у коме нападач треба да се сам набоде или посече.



Једноделна ескиважа – искорак полулево (ескиважа бр. 3)

б) **Дводелне** – онај ко ескивира склања се од колегиног напада прво ескиважом па тек након тога у другој акцији му наноси погодак ударцем или бодом. Ово је ескиважа у два „темпа“. У овом случају онај ко ескивира свој мач поставља у положај у коме се иза њега „скрива“, а затим, тек у наставку, другој акцији – наноси бод или сечење. У дводелне ескиваже спада и ситуација у којој један мачевалац ескивира са више везаних ескиважа више везаних напада колете.

Кад је реч о форми ескиважа постоји неколико типова у зависности од правца у који се врши склањање од колегиног напада.

1. Ескиваже у лево и десно
2. Ескиваже полуокретима и окретима
3. Ескиваже у назад
4. Ескиваже у напред
5. Дијагоналне (косе) ескиваже
6. Ескиваже на доле
7. Ескиважа на горе
8. Везане ескиваже

#### Ескиваже у лево и десно (десни став)

##### Ескиважа 1. (склањање груди)

Нападнути држи шаку са мачем у десним положајима што значи да му је лева страна торза отворена. Нападач изводи директан напад бодом у леву страну груди или стомака (10, 9, 8 сати) нападнутог. Он одговара тако што шаку са мачем поставља у 10 сати, длан окреће у IV моцион а врх мача усмерава ка доле – у колегу. Лева нога онога ко ескивира иде у десно иза десне ноге (3 сата). Десна нога остаје тамо где је и била са стопалом усмереним напред. Лева рука у исто-



Ескиважа бр. 3 - искорак полулево на бод, Vrschius, 1671.

тренутку кад полази и лева нога замахаје у лево и назад. Ескивирајући покрет тела у десно колеги мач истовремено склања у лево. Најчешће се нападач набада на постављен мач.



Ескиважа 1 за зависност од боја

Ескиважа 1 за зависност од сечења

Уколико нападач напада директним ударом одозго (12-8 или 11-7 сати) шака са мачем се у овој ескиважи поставља у 6, 3 или 1 сат и окреће у IV, III, II или I моцион врхом доле. Ноге изводе исту радњу као и при заштити од боја. И у овој ескиважи се нападач најчешће сам набада на постављен мач.

#### Ескиважа 2. (склањање леђа десног рамена и бока)

Нападнути држи шаку са мачем у левим положајима што значи да му је десна страна торза отворена. Нападач изводи директан напад бодом у десну страну груди, стомака – испод десне руке или на раме (2, 3, 4 сата) нападнутог. Он се брани тако што шаку са мачем поставља у 2 сата, длан окреће у I или II моцион а врх мача усмерава ка доле или горе – у колегу. Десна нога изводи испад полулево ка 9 сати док лева остаје на месту на коме је била. Код напада ударом одозго (12-8 или 1-5 сати) шака са мачем се склања у 7 сати (III моцион) за бод 9. или у 11 сати (V моцион) за бод 11.



Ескиважа склањања трупа, Vrschius, 1671., - Angelo (1783), и rame-foc - Handt 1611.



Ескиважа склањања леђа, Sutor (1612).

**Ескиважа бр. 14. (повијање у лево или десно назад)**

Уколико нападач напада испадом хоризонталним сечењем 2 и 10 по глави (леви или десни образ) нападнути (ако је у десном ставу) савија торзо у лево-назад ка колени лево ноге.

Ако се нападнути налази у левом ставу торзо се повија у десно-назад ка колени десне ноге. Уколико нападач напада искораком тада се у првом случају (става) изводи испад у лево-назад а ако се нападнути налази у контраставу испад у десно-назад.

У свим случајевима приликом ове ескиваже нападнути оставља пружену руку напред са шаком у II или IV моциону и врхом усмереним у нападача.

**Ескиваже у напред****Ескиважа бр. 15. (пролаз у лево и десно)**

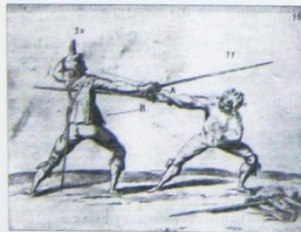
На колегин напад се може реаговати и ескиважама у напред а код којих се ескивирање заснива на измицању наглим скраћивањем дистанце. Постоји ескиважа у лево напред и десно напред. Обе ескиваже у напред се изводе на идентичан начин као и **ПРОЛАЗИ** (види). За **микло** извођење само треба водити рачуна да се изводе увек на супротну страну од линије напада колете тј. ако колегин мач долази на нашу леву страну онда се ескивира у десно-напред а уколико колегин мач долази на нашу десну страну тада се ескивира у лево-напред. Оно што је важно за ове ескиваже је да се оне **НЕ изводе на колегин напад болом већ искључиво ударцем** и то за колегине нападе ударцима 1 (1), 2 (3), 3 (5), 9 (6), 10 (4) и 11 (2).

**Ескиважа бр. 16. (улаз право)**

На неки од колегиних напада (када је нападач у измаху или је у варци телом а врх његовог мача није усмерен у нападача) може се реаговати наглим и изразитим скраћењем дистанце тј. ескивирањем **право** у нападача, и то толиким да се тела додирну. Ова ескиважа се зато још зове и **контактна**.

Кад нападнути изведе улаз право борба се претвара у блиску борбу са ударцима, рвањем, разорујањем, гушењем... Види ниже **дуелна борба**.

**Ескиважа бр. 17. (улаз право са сагињањем)** Личи на ескиважу 13 али се не изводи уз кретање назад већ напред. Уколико нападач напада хоризонталним сечењем 2 и 10 по глави (леви или десни образ) нападнути изводи полукорак напред или испад (у зависности од тога да ли нападач напада испадом или искораком) уз повијање торза у струку и главе на доле али тако да лице буде усмерено у тло а поглед у нападача све док његов мач не прође нападлом у празно. Током ступања ногом напред нападнути пружа руку са мачем у I моцион са пруженом руком напред тако да се нападач обично сам набоде приликом извођења сечења.



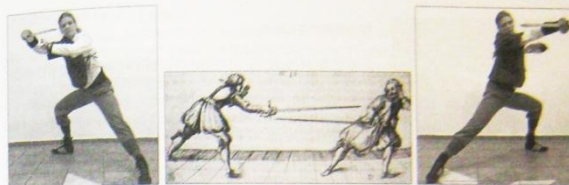
Ескиважа бр. 18 - испад у лево назад. Alfieri, 1640

**Дијагоналне (косе) ескиваже****Ескиважа бр. 18. (испад у лево назад)**

Изводи се уколико нападач покушава да нанесе ударац нападнутом у 4 сата тј. по потколеници предње ноге али тако да он долази нападнутом са његове десне стране. Тада се изводи дубок испад десном ногом у лево и назад у (-) смеру до (7 сати) уз постављање шаке у 11 сати (VI) моцион.

**Ескиважа бр. 19. (испад у десно назад)**

Изводи се уколико нападач покушава да нанесе ударац нападнутом у 8 сати тј. по потколеници предње ноге али тако да он долази нападнутом са његове леве стране. Тада се изводи испад у десно назад тј. десна нога иде на (4-5 сати) а шака се поставља у 1 сат (I) моцион.



Ескиваже 18 и 19 у десно и лево назад. Heuler, 1615

**Ескиважа бр. 20. (испад полудесно)**

Уколико нападач боде у 10 или 9 сати нападнутом ескиважа се изводи, испадом полудесно али уз **искосење леве руке и левог рамена на леву страну**. Десна рука са мачем се поставља у 1 сат (I) моцион и усмерава у нападача. Ова ескиважа се користи и у форми заштите од сечења у варијанти (б) као испад у назад.

**Ескиважа бр. 21. (искорак полудево)**

Уколико нападач боде у 2 или 3 сата нападнутом ескиважа се изводи са **искораком полудево** уз **искосење десног рамена и десне стране тела на десно**. Рука са мачем се поставља у 1 сат (I) моцион и изводи бод одозго у нападача. Ова ескиважа има и другу варијанту: 21а која се састоји у сагињању лево-напред у истом тренутку када се изводи и искорак полудево.

Ескиважа 21, друга варијанта: Fabris, 1606; ескиважа 22 Heuler, 1615

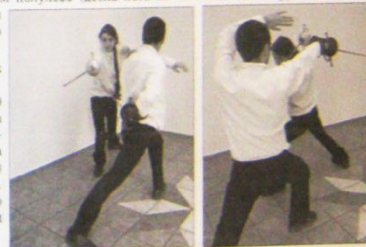
**Ескиважа бр. 22. (искорак полудесно)**

Уколико нападач боде у 10 или 9 сати нападнутом ескиважа се изводи са **искораком полудесно** (лева нога у 2 сата). Десна рука са мачем се поставља у 1 сат (I) моцион и усмерава у нападача изводи се потиљачни бод или задњи бочни бод.

**Ескиважа бр. 23. (испад полудево)** Уколико нападач боде у 2 или 3 сата нападнутом ескиважа се изводи са **испадом полудево** (десна нога на 10 сати). Десна рука са мачем се истовремено поставља у 11 сати (V) моцион и изводи бод одозго у нападача.

**Ескиважа бр. 24. (искорак десно назад)**

Уколико нападач боде у 10 или 9 сати нападнутом лева нога се из положаја става води назад-десно (4-5 сати). Десна рука са мачем се поставља у 10 сати (IV) моцион и усмерава у нападача. Варијанта (б): искорак полудево назад - задња нога изводи испад у лево назад (7 сати).



Ескиважа 22

## КРАТКИ МАЧ – ИЗВОД ИЗ 14 СТРАНА ТЕКСТА

### Класично мачевање



Ако се у борби кратким мачем на први напад одговори ескивирањем или одржавањем дистанце бира се **бесконтактни тип** борбе, ако се одговори контранападом уз блок тада се ступа у контактни тип борбе. **Бодови** се изводе по рапирној номенклатури али углавном изнад бутине и то: на измах противника за сечење, из пропусног напада, као бод у отворено из маневарског кретања, након батуте, из опозиционирања, из ескивирања, из пропусног блока, из фиксирања слободном руком противникове наоружане руке.

*Ореси убија Етисиа, дејала грчке вазе, 500 година п.н.е. дуетни захвај хајатаи кесе у*



*Бод у измах, бод са изолблоком, бод „у отворено“, Лебкомер, 1482.*

**Сечења** се углавном изводе као **полукружна** али без сечења 4, 5, 6, 7 и 8. и то: из маневарског кретања које је отворило противника, из пропусног напада, из пропусног блока, након батуте, из измаха за сечење противника, из ескиваже или из фиксирања слободном руком противникове наоружане руке.

**Фиксирања** се најчешће изводе из борбе „у судару“, пропусног напада или пропусног блока и најважнији су део технике борбе кратким мачем. Наиме, највећи број акција сечивом мача се изводи са циљем да се заправо ухвати противникова рука са мачем и нанесе бод или сечење из безбедне ситуације.



*Сечење из ескиваже и сечење „у отворено“, Лебкомер, 1482.*



*Фиксирања прошивникове руке са циљем навошења бода или сечења, Лебкомер, 1482.*

У борби полумачем, јер је дистанца кратка, користе се веома често сечења по шаши или подлактици.

### Борбене радње једноручним универзалним мачевима - Подумач

#### Одбране кратким мачем

Карактеристично за одбране кратким мачем је да се блокови **против сечења** изводе са мачем усмереним **врхом на доле**, дакле, као пропусни или са врхом постављеним хоризонтално. Када је реч о блоковима против бодова они се могу изводити и врхом на горе. Блокови се изводе са нешто више пруженом руком напред него што је то случај код рапирних блокова.



*Напад бодом 1 (десно) и блок I пропусни (лево)*

Као посебност парирања кратким мачем треба навести да постоје и одбране висока III и висока IX које се могу користити уместо II и X и висока IV (VII) и висока VIII одбрана, а које се могу користити уместо III.



*Блокови прошив сечења се изводе са врхом на доле: високи блокови III, IX, IV и VIII*

Код кратких мачева се за одбрану примењују и ударици по противниковом мачу (батута) у сусрет противниковог удара или бода (активни блок).



*Одбрана ударцем по противниковом мачу (батута) и завршања кружним сечењем*

Блокови кратким мачевима се често завршавају неким од везивања, вођења, преноса или пропуштања уз кружни бод или сечења. Ово је типично и карактеристично за контактни тип мачевања дугим немачким ножем (grosse messer).

Код кратких мачева који немају накрсницу (гладијус и сл.) II (III) и XI (IV) одбрана се изводи парирањем са врхом вертикално, хоризонтално само као одбрана од напада бодовима.

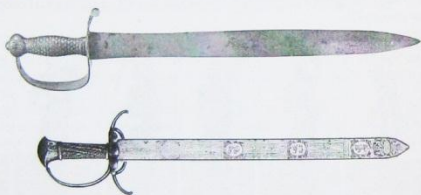
Код кратких мачева који немају накрсницу блокови са врхом на горе нису препоручљиви као заштита од сечења зато што оштрица нападача може склизнути на шаку браниоца.

Класично мачевање



Блокови са врхом горе за одбране од бода се изводе напред код зашишћене сечива

Постоје још два изузетка везана за блокове са врхом на горе. Наиме, уколико се блокови не изводе пасивно (мач се поставља да прими ударац нападача) већ активно (удара се у сусрет противничког сечива) тала се блок може слободно извести са врхом на горе јер се сечива у таквом блоку одбијају. Други изузетак је извођење блокова са преносом (види ниже - *вођење у правцу* и *вођење са променом правца*) код којих се у тренутку контакта сечива у блоку шака која је била доле подиже горе а врх спушта доле тако да се блок са врхом горе завршава као пропусни блок са врхом доле. Наведена правила не важе уколико полумач има неку врсту балчака.



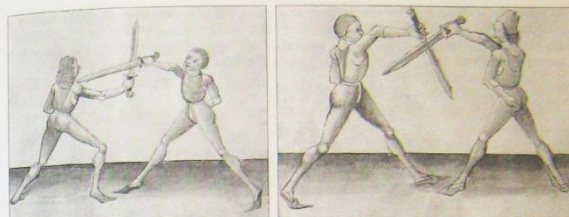
Полумачеви са балчаком за зашишћу шаке



Код пасивног блока сечива и мача без балчака угрожава је шака, код активног блока сечива и мача без балчака шака није угрожена.

Овако постављеним сечивом мача у блоку брањеник се обезбеђује од склизнућа колетиног сечива на шаку током извођења одбране. Наведена правила не важе уколико полумач има неку врсту балчака.

Борбене радње једноручним универзалним мачевима - Полумач



Полублок и блок прошира бода, Лебкамр, 1482.

За одбрану се ретко користе полублокови али полукружне и кружне одбране, телућне одбране и пропусне (јер се у борби кратким мачем у принципу користи често сила због блиске борбе) се користе веома пуно.

Код лакших типова кратких мачева, код којих је могуће извести пренос или вођење противничког мача покретима из ручног зглоба често се шака поставља у незгодне и бизарне положаје али који отварају могућности за веома неочекиване и разноврсне типове узврата.



Продусни блокови XI и I и блок III са шаком у V моциону! (у последњем случају се у узврату роширају шаке до I моциона пребациу проширеничко сечиво на лево страну и отвара могућност за сечиве II или кружни бог 10; рошира се шака у I моцион и изводи бог I; изводи се уз искорак кружни бог 1, Лебкамр, 1482.

Узврати у борби кратким мачем

Након блока може се подједнако узвратити како бодом тако и сечивом. Код телућних блокова најчешћи узврати су кружни. У мачевању кратким мачем велики број узврата се наноси првенствено сечивом по подлактици колеге зато што придином узврата на тело (јер је мач кратак) мора се прићи сувише близу колеги, а што је ризично.



Узврати на подлактицу након блока XI; сл. 1 - мачевалиц ближе изводи блок XI; сл. 2 - мачевалиц ближе из блока XI изводи пропусни; сл. 3 - мачевалиц ближе искорак изводи узврати сечивом I по подлактици

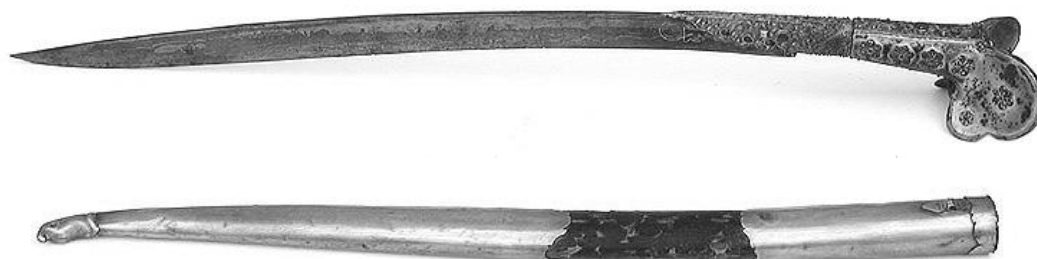
**ЈАТАГАН КОМПЛЕТАН ТЕКСТ 15 СТРАНА**

# Jatagan

## - Tehnika mačevanja -

(separat enciklopedije „Klasično mačevanje“)

Aleksandar Stanković



Edicija „RAPIR“



Knjiga XIII  
Beograd, 2016  
Centar FABULA NOSTRA





**Edicija „RAPIR“,  
knjiga XIII  
Specijalno izdanje  
Škole mačevanja „SVETI ĐORĐE“**



**[www.macevanje.org](http://www.macevanje.org)**

## Uvod

Tema *jatagana* kao mačevalačkog oružja je dosta ispitivana kada je reč o oružnoj muzeologiji, kovanju i ukrašavanju. No, kada je reč o tehnici upotrebe ovog mača u nas gotovo da ništa nije napisano, a i ono što se piše najčešće ako nije u domenu laičkog nagađanja u domenu je slobodnih interpretacija jer u mnogim tekstovima (među kojima su i neki stručni - muzeološki) se može naići čak i na zamenu termina kao što su "jatagan", "pala" i "handžar", iako je reč o različitim tipovima hladnog oružja (pala je dugi nož koji često ima dršku jatagana ali potpuno ravno sečivo a handžar je kratki orijentalni krivi nož).

Jatagan spada u porodicu mačevalačkih oružja sa konkavnim sečivom tj. oštricom povijenom ka unutra (srpasto). Ova vrsta sečiva je veoma stara i bila je prisutna još u antičko vreme, a poreklom je iz kulture Halštata (keltska mahaira). Takođe, Iliri, Tračani i Dačani su koristili duge noževe (16-18 cm) i kratke mačeve (40 - 45 cm) ovog tipa, a koji su nazivani *sika* (sica) i arheološki su rasuti širom Balkanskog poluostrva.



*Sika* - halštatski, ilirski, trački i dački kratki mačevi sa konkavnom oštricom; trački ratnik sa *sikom* - rimski reljef

Tračani i Dačani su pored ovih kratkih mačeva koristili i duge dvoručne konkavno povijene sablje dva tipa. Prva se zvala ***rhompaia*** (*rhomphaia*) a druga *falks* (*falx*). Prva je imala blago zakrivljeno sečivo kako bi bila korištena i za bod a druga je imala jako zakrivljeno sečivo (često na vrhu gotovo kukasto zakrivljeno) i koristila se samo za sečenje. Ova dva mača, koja su najčešće korištena oko 400-500 godine, imala su dužinu sečiva oko 90 cm a dužinu drške oko 50 cm a oštricu povijenu ka unutra.



*Falks* i *rhompaia*, trački i dački dugi mač (dvoručna sablja) sa konkavnom oštricom

Ova dve sablje su nanosile izuzetno jake udarce ne samo zato što su korištene sa obe ruke već i zato što je njihova geometrija koja je stvarala posebnu mehaniku sečenja. Rimljani su se užasavali ovih mačeva zato što su mogli da zaseku rimski štit do pola, preseku glavu sa šlemom ili vrlo lako iseku verižni i kožni oklop. Zbog toga su počeli izrađivati oklope "lorika" od metalnih ploča, ojačane šlemove sa metalnim šipkama i štitove sa okovanim metalnim rubovima. Ovo čisto ofanzivno oružje se koristilo i kao kuka za sklanjanje štita ili povlačenje noge ali i za nanošenje bodova iza ruba štita.



Borba rimljana i dačana naoružanih dvoručnim konkavnim sabljama (Falks i rhompaia), rimski reljefi.

U istu porodicu mačeva spadaju još, od antičkog vremena u širokoj upotrebi, posebne vrste kratkih mačeva: **mahaira** (prvo korištena za žrtvovanje a kasnije kao omiljeni mač Lakademonjana), **kopis** i **falkata** (kratki mač, koji se masovno koristio u Hanibalovoj vojsci, vojsci Aleksandra Makedonskog i kod Iberiaca u Španiji.)

Svi ovi mačevi imaju konkavno postavljenu oštricu (kao srp) i razlikuju se samo po rukohvatu. Mahaira ima otvoren rukohvat, kopis poluzatvoren a falkata skoro zatvoren ili potpuno zatvoren rukohvat. Na tragu ovih mačeva će kasnije nastati ne samo anglo-saksonski i franački **skamasaks** već i čuveni nož "**gurka**"



Mahaira, kopis, falkata i skamasaks - kratki mačevi sa konkavno postavljenom oštricom

Od **kopisa** ili poluotvorene **falkate** se dve hiljade godina kasnije razvio **jatagan** orijentalni turski mač iste geometrije sečiva ali vitkiji i drugačije drške. **Jatagan** je bio formacijsko oružje specijalne otomanske pešadije (sveti ratnici) i neodvojivo oružje janjičara. Kada je reč o Srbima, jatagan je bio omiljeno i osnovno hladno oružje hajduka, a od perioda I i II ustanka gotovo svaka kuća je težila da ima bar jedan jatagan, koji je ujedno u tom periodu postao i deo muške nošnje. Čak su i prve srpske vojne jedinice 18. veka - "nahijska vojska" bile formacijski naoružane jataganima. Francuska vojska je 25 godina do 1875 godine kao **bajonet** na puškama imala konkavne oštrice slične jataganu. Ovi bajoneti su se pokazali kao izuzetno efikasni no problem je bio u tome što su previše otežavali vrh puške što je ometalo pucanje. Jataganima su bile naoružane i neke jedinice turske vojske čak i posle Drugog svetskog rata, a sve do 1960. god.

Jatagan se, dakle, na prostoru Evrope (Balkansko poluostrvo) koristio gotovo 600 godina isto kao što se i širom cele Evrope koristilo i drugo azijsko i orijentalno oružje – sablja. Jatagan je po dužini trajanja aktivne upotrebe u ratovima na prostoru Otomanske Evrope bez premca pošto se (bez promene oblika) standardno koristio i izrađivao od 14. do 20. veka. Ovo dovoljno govori o tom maču s obzirom da je npr. rapir kao najrasprostranjeniji evropski mač korišten tek koja tri veka.



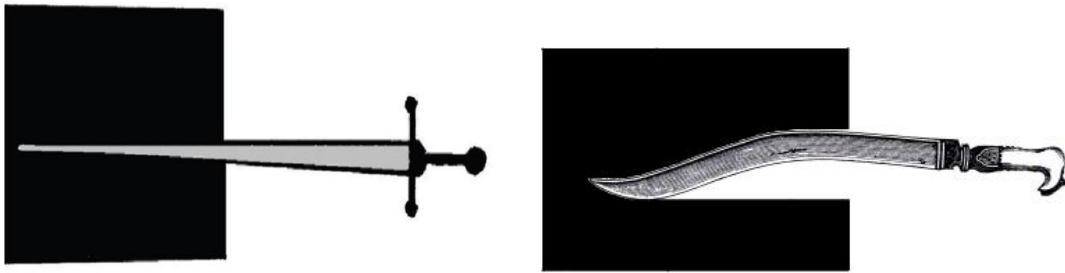
**Jatagan, osnovno oružje Balkanskog poluostrva. „Izdajica“ Paja Jovanović, 1890-1900**

#### Borbene karakteristike jatagana

Kada je trebalo konstruisati mač za potrebe osmanske vojske cilj je bio načiniti oružje lako za masovnu proizvodnju, namenjeno pešadiji, borbu u metežu (buljuku), ubitačnije za bod od mačeva sa ravnim sečivom, koje može da zaseče laki oklop pešadije (koža, debelo odelo, tanje verižice, toke...) tj. nanese duboku posekotinu kao sablja konjanika, ali i da (ono što je najvažnije) seče bez izmaha i zamaha (zbog nedostatka prostora u metežu) - dakle seče povlačenjem ka sebi (kao srp), a dovoljno pokretljivo da

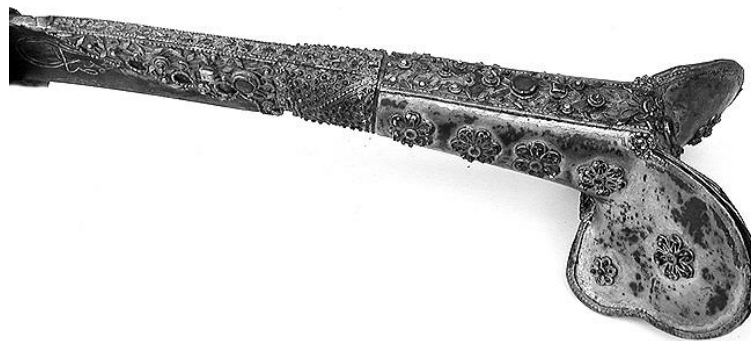
može brzo sa jednog protivnika dejstvovati po drugom (kao sablja). Dakle, reč je pre svega o **univerzalnom vojničkom** maču koji treba da ima manje-više osobine više vrsta mačeva i koji je podjednako upotrebljiv za **beskontaktnu i kontaktnu** borbu.

To je najvećim delom i postignuto sa **jataganom** i njegovim neobičnim oblikom. On nanosi opasnije bodne rane od mača sa ravnim sečivom – zbog čega je i bio model za nekoliko vrsta francuskih bajoneta krajem 18. i početkom 19. veka. Naime, zato što jatagan ima krivinu a njegov **vrh** se ipak nalazi (kao kod mača sa ravnim sečivom) u osi drške on je pogodan za bod, no, pošto je sečivo jatagana povijeno bod jataganom ne stvara ulaznu ranu širine sečiva (kao kod ravnog mača) već veoma široku ubodnu ranu čija je širina proporcionalna radijusu njegove zakrivljenosti. Iz navedenih razloga ubodi jataganom su gotovo uvek smrtonosni.



Ravno sečivo nanosi dubok ali uzak bod, konkavno sečivo nanosi dubok ali ujedno i širok bod

Kad je reč o standardnim (rapirnim) sečenjima izmahom i zamahom, zato što ima geometriju oštrice sa krivinom na unutra, jatagan više **raseca** snagom udarca (kao palaš, satar ili sekira) nego što seče - čime efikasno **raskoljuje** laka zaštitna odela od debele kože ili pamuka. Ovakva vrsta sečenja zahteva veću snagu (jer kad seče, zbog povijenosti sečiva ka unutra, metu ne odguruje od sebe – kao sablja, već je privlači ka sebi) i izmah iz ramena ali nanosi dubok zasek. No, kad je nanešen pogodak ovakvim sečenjem mačevalac tada, odmah po udaru, povlači ruku ka sebi kako bi krivina oštrice izvela dodatno sečenje čime se posekotina produbljuje i produžava. Zato jatagan i ima tako karakterističnu dršku (sa "ušima" – od bele li crne kosti, metala ili drveta). Ona obezbeđuje da je mač moguće lako i čvrsto povući ka sebi. Upravo ovaj pokret, koji je ujedno i specifičan i osnovni u vežbi borbe jataganom, ovom oružju i daje dodatnu efikasnost.



Pokret sečenja povlačenjem, dakle, bez izmaha i zamaha je veoma važan i za borbu u metežu (buljuku), a kada ne samo da se nema prostora za izmahivanje i zamahivanje već i kada je opružanje ruke za izmah i zamah u svakom trenutku rizično zbog sečenja drugih učesnika sa svih strana. Srpasta geometrija jatagana, međutim omogućava način borbe u kome se može protivniku naneti posekotina iz pokreta koji nisu levo, desno, gore, dole u odnosu na osu tela već koji se izvode napred-nazad.

S obzirom da je jatagan kratak 60-80 cm i ima samo jednu oštricu (kao i sablja) nasuprot koje se nalazi teluće koje je tupo (što daje geometriju preseka sečiva u „klin“, kao kod *palaša*, a koja dodatno pojačava prodorno dejstvo sečenja) u borbi jataganom se često koristila i druga ruka čiji se dlan postavljao na tupi deo sečiva jatagana. Ovo se činilo prilikom pariranja (protiv udarca sablje ili teškog jednoručnog mača) ali i prilikom nanošenja uzvrata kada se sečenje nije izvodilo izmahom već guranjem. Upotreba druge ruke je u uzvratu otvarala niz veoma atraktivnih varijanti sa guranjem, bacanjem, udarcima, bodovima..., a što u velikoj meri unosi u borbu elemente tehnike mačevanja ruskom „šaškom“.

Sve navedeno ukazuje i na karakter i duh tehnike kojim se jatagan koristi u borbi. Naime, ovo oružje u najvećoj meri ima **univerzalni karakter**, a zbog čega se ne koristi samo na ovaj ili onaj način već tehnikom koja je karakteristična za razne tipove mačeva. Glavna smernica treba da je, međutim, samo jedna – da je reč primarno o **vojničkom oružju**, dakle, da pokreti jataganom treba da su jednostavni i efikasni, pa i tehnika prosta za učenje i izvođenje. To znači da se jatagan nije primarno koristio kao pala i evropski dugi nož (grosemeser) zato što je ta tehnika pre svega civilna – namenjena prvenstveno borbi 1-1, relativno složena i zahtevna kako za učenje tako i za izvođenje u borbi u metežu kada ne treba puno bosti već seći jer treba u borbi brzo prelaziti sa jednog protivnika na drugog. Uistinu, jatagan se tokom prošlosti koristio i u hajdučkim dvobojima i ličnim razračunavanjima, kada se i mogao upotrebljavati delimično tehnikom *grosse messera*, ali to nije primarno bio slučaj.

Takođe, ovde treba podsetiti i na činjenicu da postoji niz varijacija u formi i dužini jatagana. Neku su ravniji, neki povijeniji, neki široki a neki uski i vitki, neki sa samo jednom krivinom a neki sa dvostrukom, neki se sužavaju pri vrhu a neki šire i ojačani su, neki su kratki a neki dugački (čak prilagođeni konjici).

U zavisnosti od navedenog i svaki od tipova jatagana ima svoje akcente za šta je zgodniji a za šta manje zgodan tj. za koje je tehnike upotrebe više a za koje manje namenjen. One vrste jatagana koje imaju veoma malu zakrivljenost (pa se zato slabo razlikuju od pale) u borbi se mogu koristiti kontaktnom tehnikom borbe polumačem ili *grosse messer*-om, ali u drugom slučaju samo u nekim akcijama pošto većina akcija *grosse messer*-om se oslanja na upotrebu nakrsnice, a ovu jatagan nema.



Ali jatagani koji su jako zakrivljeni ili imaju duplu krivinu ne mogu se na ovaj način koristiti pošto zakrivljenost na unutra otežava okretne pokrete oko protivnikovog sečiva (lako se zapetljavaju vrhovima). Tako npr. jatagani koji imaju sečivo sa dvostrukom krivinom „S“ su zgodniji za sečenje zamahom ali su nezgodniji za bod i kontaktne radnje (vezivanje, vođenje, prenos...).



U jatagane koji su zgodniji za sečenje spadaju i oni sa ojačanim (proširenim) delom pri vrhu tako da se oni pri zamahu ponašaju slično sekiri (imaju težište na tom delu), ali njih je zbog debalansa teže koristiti za bod.



Varijaciju jatagana, po obliku drške ili sečiva, predstavljaju i druga dva orijentalna oružja: dugi nož ravnog sečiva - **pala** i dugi nož (kraći od pale) krivog sečiva (liči na kratki jatagan) - **handžar**.



#### Držanje i stav jataganom

Tehnika kretanja u borbi je **nelinearna**, što znači da se mačevaoci kreću slobodno u svim pravcima. Osnovni stav je **kontrastav** zato što je jatagan više sekuće nego bodno oružje (seče na dva načina a bode na jedan) a kratak je pa zahteva iskoračivanje kako bi se dobilo na amplitudi i snazi sečenja. Zato što je jatagan kratak zgodan je i za blisku borbu pa mačevaoci uvek iz distancione (borba u prolazu) mogu preći u blisku borbu (borba u klinču).





Kontrastav u borbi jataganima, **Paja Jovanović**, "Arnautski (balkanski) dvoboj"

Jatagan se drži obuhvatom šake sa osloncem palca na korenu teluća (za bod i sečenje povlačenjem) ili sa sa punim obuhvatom kod sečenja izmahom. Ovakav način držanja i forma drške omogućavaju veliku pokretljivost jatagana u svim pravcima.



Držanje jatagana sa osloncem palca na teluću, kontrastav, **Paja Jovanović**, "Arbanas" (1884 - 1886)



Držanje jatagana sa osloncem palca na teluću

Jatagan se nosio u kanijama, zadenut za pojas drškom na desnoj strani. Pojas je posebno izrađivan od kože i često sa dodatnim delovima u koje se mogao zadenuti pištolj (kubura) i pala.



Nošenje jatagana za pojasom

### Napadi jataganom

Način napada jataganom zavisi od distance protivnika. Ukoliko se izvodi sečenje u prolazu ili na daljinu napad se najčešće otpočinje varkom telom a pokret ruke je isti kao i kod ravnih mačeva i sablje - izmah i zamah prema protivniku (dakle **od sebe**), ali iz ramena, i u skladu sa standardnom rapirnom nomenklaturom (sečenja 1,2,3,4,8,9,10 i 11),. Međutim, kada treba izvesti sečenje na kratkoj ili kontaktnoj distanci ili kada je oštrica već prislonjena na telo protivnika napad je uvek skopčan sa hvatanjima (hvatanja jataganom se izvode lakše nego rapirom – konkavnom zonom) i to: iz IV mociona za leva i II mociona za desna hvatanja, a pokret ruke je **ka sebi**, a koji je identičan pokretu košenja srpom.



**Hvatanje 2 i 10 jataganom** pred bacanje,vođenje ili bod opozicioniranjem

Nakon hvatanja se napad obično nastavlja ili bodom iz opozicije ili *bacanjem* posle kojeg se izvodi sečenje izmahom ili bez bacanja ali sa sečenjem povlačenjem. Naime, **bacanja** se koriste u borbi jataganom često s obzirom da forma njegovog sečiva omogućava da se ovim pokretom kolegin mač gotovo istragne iz ruke. Iz navedenog razloga se u borbi jataganom više koristi snaga (sila) pomoću koje se kolega otvara za sečenje ili bod nego tehnika. U bacanju se često koristi pomoćno i druga ruka, a kako bi se izvela akcija *glisar*.

Bodovi jataganom nakon hvatanja se, kao i bodovi ostalim mačevalačkim oružjem, izvode uz opozicioniranje s tim što ono mora biti izraženije s obzirom da ovo oružje nema rukobran.



Sl. 1 i 2 - hvatanje i bod 10 uz opozicioniranje; sl. 3 – izraženo opozicioniranje štiti šaku i konkavnom krivinom sečiva još izrazitije usmerava vrh u protivnika

U borbi jataganom se koriste često **propusni napadi** kao i **batute** i **vođenja** (koja je neobično lako izvesti sa konkavnim sečivom). Kad je reč o *gard-batmanu* on se jataganom ne izvodi pošto ovaj nema nakrsnicu kojom bi mogao da izvede udarac po protivnikovom sečivu. U bliskoj borbi se maksimalno koristi udarac drškom jatagana.

**Batute** jataganom su značajno jače nego batute mačem sa ravnim sečivom zbog čega se veoma često koristi akcija: *propusni blok I* i *batuta po protivnikovom maču kružnim sečenjem 1*.

No, nakon hvatanja protivnikovog sečiva – posebno ako je odbrana koncipirana kao kontranapad, moguće je stupiti u razne oblike duelske borbe pošto je tada distanca između mačevalaca veoma kratka. U tom slučaju se koriste samo neke najjednostavnije akcije karakteristične za *grosse messer* (jer konkavno zakrivljeno sečivo se vhom često upetljava tokom izvođenja kružnih bodova u protivnikovo sečivo) kao i akcije razoružanja, udari telom, okreti i posebno atraktivni udarci ušima drške odozgo po glavi, ramenima, ključnim kostima, vratu i podlaktici.

S obzirom da jatagan ima samo jednu oštricu nasuprot koje se nalazi teluće koje je tupo u borbi se često koristi i druga ruka čiji se dlan ili podlaktica postavlja na prvu polovinu sečiva. Ovo se činilo prilikom pariranja ali i prilikom nanošenja uzvrata kada se sečenje nije izvodilo izmahom već guranjem.

Kada se jatagan koristi na ovaj način veoma je važno znati kako se pravilno postavlja šaka na teluće kako mačevalac ne bi tokom borbe povredio prste (hvata se kao kod duplog hvat jednoručnog mača).



Upotreba druge ruke na sečivu kod bloka i uzvrata (bod 2)

Kad je reč o **sečenjima povlačenjem** glavna meta ove vrste sečenja je vrat. Iz ovog razloga se uvežbava posebna akcija koja ima za cilj da dovede vrh jatagana iza glave protivnika: *blok II sa šakom u II mocionu, pružanje ruke napred uz držanje protivnikovog sečiva u opoziciji dok vrh jatagana ne prođe iza vrata protivnika. Nakon toga se šaka okreće u IV mocion i povlači jatagan k sebi. Ista akcija se izvodi i sa suprotne strane: blok X sa šakom u IV mocionu i pružanje ruke napred uz držanje protivnikovog sečiva u opoziciji dok vrh jatagana ne prođe iza vrata protivnika. Nakon toga se šaka okreće u II mocion i jatagan povlači ka sebi.*

## Odbrane jataganom

Zakrivljenost sečiva na unutra (koja zamenjuje balčak jer sprečava da protivnikovo sečivo sklizne ka šaci) je posebno zgodna za jednostavno i efikasno blokiranje sečenja ili boda. Naime, zbog srpaste povijenosti sečiva jatagan je veoma zgodan za pariranje **punim blokovima** koji su zato *zaustavne odbrane* jer protivnikov udarac "hvataju" i "vezuju" povijenim delom oštrice. Takođe, srpasta krivina jatagana prilikom izvođenja **propusnih odbrana** omogućava poseban način klizanje niz sečivo ka vrhu jatagana. Naime, dok protivnikova oštrica prilikom izvođenja propusnih blokova sa ravnim sečivom ili sečivom sablje samo sklizne niz oružje onoga ko se brani kod jatagana ona pored klizanja biva još i odbačena od tela onoga ko se brani. Srpasta povijenost oštrice jatagana omogućava, takođe, nakon izvedene zaustavne odbrane veoma efikasno (značajno jače od bacanja mačem sa ravnim sečivom) **bacanje** protivnikovog sečiva. Iz ovog razloga u borbi jataganima ima veoma puno bacanja koja predhode sečenjima.

Jatagan je veoma zgodan za *telućne blokove* i uzvrate iz ovih blokova, a koji se obično izvode kao četiri tipične akcije:

- *Telućni blok II i uzvrat sečenjem po vratu (povlačenjem ka sebi)*
- *Telućni blok II i uzvrat sečenjem po šaci bez ili sa nastavkom bodom.*
- *Telućni blok X i uzvrat sečenjem po vratu (povlačenjem ka sebi)*
- *Telućni blok X i uzvrat sečenjem po šaci (polačenjem ka sebi)*

Puni blokovi:

Kad je reč o punim blokovima koriste se dve tehnike:

1. **Prva tehnika** je standardna - odbrane od sečenja i boda se izvode na isti način i istom nomenklaturom kao i za sve ostale jednoručne univerzalne mačeve.



Puni blok II i propusni blok I jataganom

2. **Druga tehnika** odbrana je ***mulinetna*** – kao blokovi u borbi srednje i jako zakrivljenom sabljom.

Uzvrati jataganom

Moguće je izvesti sve vrste uzvrata. Tako npr. uzvrati jataganom nakon izvedenog ***propusnog bloka*** mogu biti: bod, sečenje ili udarac drškom.



Propusni blok XI jataganom i uzvrat udarcem drške po ruci (razoružanje) ili u glavu ili uzvrat sečenjem

## Dodatne funkcije

Jatagan zbog svoje specifične forme drške je imao još nekoliko namena. On se koristio kao oslonac za pucanje tako što se postavljao vrhom na zemlju a između ušiju drške se stavljala puška.

Jatagan se čak koristio i u borbi protiv konjanika. Naime, uši jatagana su se postavljale u koren nadlaktice leve ruke dok je sečivo tupom stranom bilo naslonjeno na podlakticu a šaka je držala sečivo za prvu trećinu. U desnoj ruci se držao dugi ravni nož – **pala**. U trenutku kada je konjanik napadao jatagan bi se zabadao u grudi konja dok pala u jahača koji je padao sa konja.



Hajduk naoružan jataganom i palom spreman za odbranu od konjanika

Zato što je jatagan kratko mačevalačko oružje on je pogodan da se koristi u kombinaciji sa drugim vrstama hladnog oružja koja su duža ili iste dužine (dvoruko mačevanje). U tu svrhu su najčešće upotrebljavani **sablja** i **pala**. Dokumenti ukazuju da se jatagan često koristio i u kombinaciji sa kraćim oružjem – **handžarom** (kratki orijentalni krivi nož). O ovome nam govori ne samo čuvana slika Paje Jovanovića „**Čas mačevanja**“ već i isto toliko čuvana slika „**Igra s mačevima**“ istog autora.



"Čas mačevanja", Paja Jovanović, 1884

## O slici »Čas mačevanja«

### Ivanka Bešević: Život Paje Jovanovića

„U Vršcu, na ferijama, kada se vratio iz jedne od svojih »skitnji« planinom, dočekaše ga braća, uzvicima. »Došao Mita!« »Koji Mita?« »Pa čika Tošin Mita, vratio se iz Stare Srbije.« Čulo se da se borio, tamo, protiv Turaka, da mu je sva družina izginula a on jedva izvukao živu glavu i stigao sav pocepan ali sa oružjem, između ostaloga, sa grdnim jataganom. Paja poželi odmah da ga naslika, ali pre »nego što se ugladi«.

Otac obeća da će odmah da ga zovne i da kaže da se ne doteruje. I stvarno, sutra ujutru, eto ga Mita sa teškom kabanicom preko ramena. »Izgledao je kao divljak«, piše Paja Jovanović. Mita počeo da se »paradi za sliku«, ali ga spopadne dečurlija pa »Đura pipa i razgleda pušku a Šandor, đavolski, kao i obično, potegao jatagan i počeo opasno da maše njime po vazduhu.«

Steva skoči na Šandora ali on ubrzo utrapi handžar malom Ivi, pa pobeže. Dobročudni Mita priđe malom Ivi i digne mu ruku sa jataganom. »Vidiš, to se ovako radi« i počeo da ga uči mačevanje.

»Sačinjavali su tako lepu, skulpturalno savršenu grupu, da sam sav ushićen zgrabio paletu pa počeo živim potezima da fiksiram na platnu, to što sam pred sobom video. Divan je to prizor bio za slikara, pa čak i vajara.«

Kad je Paja završio skicu, iznemogao od napora i uzdržanog daha, bio je zadovoljan svojim delom ali ne i model. Mita se isprsi, jednom rukom dohvati pušku a drugom jatagan i zapovedi: »Hoću da me slikaš ovako!« Paja mu dade za pravo i zamoli oca - da ga ovako - fotografiše. Video je već novu sliku pred sobom. »Čas mačevanja« , koji je dovršio u Milerovom ateljeu u Beču, izvanredno dinamična i dramatična slika, virtuosnog crteža i prozračnih boja, postade jedno od njegovih najpopularnijih dela, bezbroj puta reprodukovano.

Slika »Čas mačevanja« bila je izložena 1884. godine u galeriji Frenč u Londonu a otkupio je princ od Velsa za 800 funti. »Umetnik ima 23 godine i već je tako rano naslikao jedno remek-delo na izložbi - Čas mačevanja. Slobodno mi možemo proreći da će postati najveći umetnik svoga vremena«, pisao je kritičar jednog londonskog lista.

Ni drugi londonski kritičari nisu bili štedljiviji u pohvalama. A publika se najviše zadržavala baš pred ovom slikom."



Borbeni ples sa dva jatagana - "Hazardski ples", Paja Jovanović, 1890



Dvoruko mačevanje jataganom i sabljom

Srpasta povijenost sečiva je jataganu davala još neke prednosti. Prva je onemogućavanje hvatanja sečiva rukom pošto je tada bilo dovoljno povući sečivo ka sebi da bi onaj ko ga je uhvatio ostao posečene šake. Druga je u otežanom izmicanju ako je sečenje jataganom već počelo. Naime, ukoliko se nanosi sečenje protivniku koji se kreće – izmiče sa pravca sečenja, sabljom ili mačem sa ravnim sečivom posekotina koja mu se nanosi biće plića i kraća. No, ukoliko se sečenje nanosi protivniku koji se u trenutku sečenja izmiče jataganom ovo njegovo izmicanje će samo dodatno pojačati dejstvo sečenja pa će posekotina biti i dublja i duža.



## БОДЕЖ – ИЗВОД ИЗ 8 СТРАНА ТЕКСТА

### Класично мачевање

4) **За борбу против другог бодежа.** Често се дешавало да противници ступе у борбу бодезима, када остану без мачева или немају друго оружје. Овај тип борбе је био чест само у време ренесансе, када је већина грађана носила, уз градско одело, и бодез за самоодбрану.

### Техника борбе бодез-бодез

#### Напад бодезом

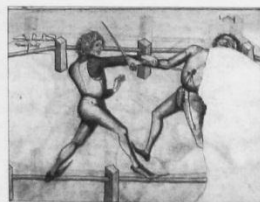
У борби бодезом напади су углавном бесконтактни и то директни и у највећој мери се заснивају на варки телом. Кретања су нелинеарна и користе се све врсте кретања у напред, назад, лево и десно, ескиваже, окрети и полуокрети... а погоди се наносе најчешће из варке тела или пролаза, а у тренутку измаха колете за бод.



Директни бод из контранатада - изводи борац десно (Ханс Талхофер, 1460) и бод из ескиваже - изводи борац лево (Паулус Хекшиор Меир, 1542)



Друга техника је бод из **ескиважних напада** тј. тако да се бод наноси из истовремено измицање и избегавање колетиног бодежа (преко, испод или са стране његове наоружане руке) при чему се телом или подлактицом блокира рука колете.



Ескиважни бодови бодезом преко руке и испод руке уз блокирање подлактицом (Ханс Талхофер, 1460)



Уколико се у борби бодезом изведе контактни напад он је незан са хватом другом руком која фиксира наоружану руку колете како би се могао безбедно завршити напад сопственим бодезом. У том смислу се често покушавају све варијанте разоружања а када је реч о фиксирањима користе се чак и директна хватања колетиног сечива руком што ретко резултује посекотиним длана уколико се сечиво зграби чврсто и увија на горе, доле, лево или десно чиме се спречава да колета бодез повуче ка себи и тако га нишупа.

### Борбене радње једноручним бодно специјализованим мачевима



Сл. 1 - Оштрање противника фиксирањем са вођењем (Марио, 1550); Сл. 2 - Борба десно-ливаши руком сечиво бодеза борац лево и истовремено својом бодезом напад на његову подлактицу у којој држи бодез (Паулус Хекшиор Меир, 1542)

Бодови се обележавају по номенклатури за рапир а у употреби су правилнијски, полукружни и повратни. Уколико се бодез држи врхом на горе или на доле готово се по правилу изводе рамени бодови.

У периоду антике, када су заштитна одела израђивана од металом панциране коже, тактика борбе је била да се бодови пласирају у главу, врат, наоружану руку и ногу.

Током средњег века, такође, доминира верижна заштита тако да је било готово немогуће противника повредити поготком у шаку. Но, веома ефикасна техника, а која се такође често примењивала у средњем веку, код противника са добро заштићеним торзом је пласирање бодова у зону бутине или кука истурене ноге, као и бодови у препоне и лице.

Код борбе бодезом се у нападима могу примењивати и тврде технике тј. употреба ногу, хватања ногу, бацања, разоружања... и све ове технике су веома маштовите и неочекиване па због тога и јако ефикасне.



Сл. 1 - Контранатај са десном колетом хватањем колете криво, Сл. 2 - Контранатај са десном колетом хватањем колете право (Паулус Хекшиор Меир, 1542)

Може се у многим борбама видети како борици пребацују бодез из једне руке у другу. Техника пребацања има пун значај за околност у којој је колета извео хват над наоружаном руком и прети разоружавањем. С обзиром да су током ове акције обично обе руке колете заузеле, чиме је он у потпуности отворен, пребацање бодеза из ухваћене у слободну руку којом се у следећем тренутку наноси бод, готово увек је ефикасно и у потпуности збуђује противника.

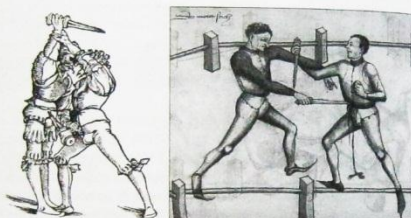
Осим пребацања борици су током борбе често мењали и положај врха бодеза пребацујући сечиво у шаку са усмерења горе на усмерење на доле. Ова радња се изводи са циљем изненађења колете везано за неочекивану промену правца напада. Ова техника једноручног окретања бодеза (и ножа) у шаку је изложена ниже у глави борба: дага-рапир.

Одбране од бодежа

Одбране од бодежа телом

Техника има мноштво, навешћу две основне. **Прва техника.** На нападачев бод се изводи: 1. Измицање уз истовремено сечење или бод његове наоружане руке (након чега се ова склања ненаоружаном руком) и финализира бод наоружаном. 2. Полукорак назад и блок са ненаоружаном руком наоружане противникове руке уз њено истовремено сечење или бод. Након тога се обично изводи: преузимање бодежом подлактице наоружане руке нападача и искорак после којег (из скраћене дистанце) се изводи бод. **Друга техника** је да се нападачев бод из контрапада - скраћењем дистанце искорак, блокира на подлактицу ненаоружаном руком након чега (или истовремено) друга рука наноси бод-сечење по његовој подлактици или бод на тело; или уз искорак се блокира бодежом подлактица нападачеве наоружане руке након чега друга рука преузима наоружану руку нападача и отвара простор за безбедан узврат бодежом на руку или на тело нападача.

Сл. 1 - Одбрана од бода 1 хватом и покушај бода 8 који је заусиљан колџеним хватом (Лебкомер, 1530, правира Албрехта Дирера); Сл. 2 - Борба са леве стране блокира најзад подлактицом да би уз иолућу наплактићом фиксирао најадачев бодж и истовремено извео бод својим бодежом (Ханс Талхофер, 1460)

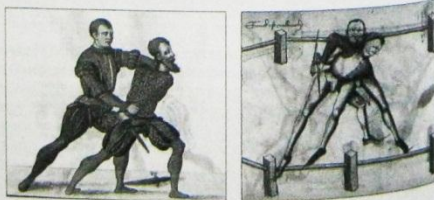


Код свих типова одбране где браненик изводи блок хватањем нападачеве руке са бодежом најчешће и други борац покушава истовремено да учини исто. Тада се борба најчешће завршава рвачким захватима у којима се чак дешава да учесници намерно испусте свој бодеж како би захват био што ефикаснији.

Сл. 1 - Фиксирање иодлактице и бод 5 насурјош боду 1. Мајер, 1570. Сл. 2 - Обосирани хвај иодлактици наоружаних рука (Паулуз Хекшор Маур, 1542)



Хвајшови након одбране боловима руком (Паулуз Хекшор Маур, 1542) и (Ханс Талхофер, 1460)



Одбране од бодежа бодежом

Контактне одбране бодежом од бодежа изводе се **само** ако је дужина сечива већа од 25 см. пошто је одбрана са крајним сечивом неефикасна и несигурна. Друга кључна претпоставка за овај тип одбране је да бодеж има неки од типова накрснице како не би дошло до повређивања шаке. У акцијама у којима се изводи парирање бодежом потребно је парирање изводити средином сечива и то искључиво против **бодова**.

Контактне одбране од напада бодежом се изводе искључиво против **бодова право**. Тада се користе рапирне одбране и то искључиво неспецијализоване линеарне. Сечење се приликом извођења ових одбрана може држати врхом право, врхом горе и врхом на доле. Највећи број могућности у одбранама бодежом има онај борац који држи бодеж врхом право и на горе. Одбране од бодова са стране или одозго или одоздо се не изводе бодежом већ искључиво покретом тела.



Сл. 1 - Блок бода бодежом (Паулуз Хекшор Маур, 1542); Сл. 2 - Блок бода бодежом сечењем шаке нападача (Паулуз Хекшор Маур, 1542)

О борби бодеж-бодеж и борби нож-нож бидети више у прилогу „Борба ножем“.

У одбране бодежом спадају и бодови или сечења (уколико бодеж има оштрицу) у нападачеву шаку након изведеног измицања. Ова акција се такође изводи и уколико је нападачев напад бодом „кратак“ тј. не може да дохвати тело нападнутог а није усмерен на његову руку са бодежом.

б) Контактна бодна техника

Првенствено и доминантно се користи код лаких специјализовано бодних мачева. Користи се и делимично (у неким најједноставнијим елементима) и код средње тешких бодућих мачева. Ова техника се заснива на бодовима уз хватање и гурање колегиног сечива мача у страну (опозицију) при чему је врх непрестано током напада усмерен у њега (врх је миран а шака са гардом мача се помера). Нападнути колега се брани покушавајући да врх мача нападача одведе у опозицију (у страну) и узвраћа бодом уз држање његовог сечива у опозицији.

Дакле, размена бодова и одбрана се одвија уз покушавање константног и непрекидног **контакта** сечива мачева. За ову технику је карактеристична тежња да се што дуже током борбе одржава **континуитет** контакта сечива оба мачеваоца јер се на тај начин сваки од њих штити од случајног бода друге стране.

Главни мач који се користи у специјализовано бодној контактної техници је шпада (мали мач или мали дворски мач) који је био доминантно цивилно мачеваљачко оружје 18. века.

# ШПАДА – ИЗВОД ИЗ 29 СТРАНА ТЕКСТА



Борбене радње једноручним бодно специјализованим мачевима

Лаки рапир, шпада, флорет и бордон штап

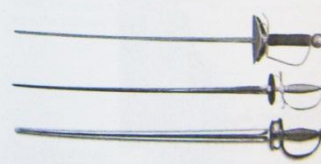


Мачеваоци лако специјализовано бодућет мача краја 17. века, средине и краја 18. века и почетком 19. века



Традициони рапири са илоснајшим сечењем за бод и сечење и шпада са шпалачким, четворорукавним сечењем за бод

Шпада је настала од **лаког рапира** који се користио за вежбање мачевања рапиром. Чак многи модели лаког рапира се не могу разликовати од шпаде и имају готово идентичне балчачке а разлика се огледа само у конструкцији сечења при чему је могуће лаки бодно-секући рапир користити само за бод тј. као шпаду. Ово **грађанско** и **дворско** оружје друге половине 17. и целог 18. века су носили и војници официри који су у то време по правилу били аристократе (дворјани).



Шпада (мали дворски мач)

Шпада је најлакше право мачевачко оружје (тежина од 600-800 грама) и понекад има једну или две оштрице али оне служе спречавању хватања оружја руком а не за наношење сечења. Шпада је, наиме, превише лагана да би могла нанети било какву озбиљнију повреду ударом и ако се ударац и нанесе то је искључиво да би се кољета деконцентрисао, збунио или изиритирао лакшом посекотином. Теже шпаде (од 0,8 до 0,9 килограма) су могле евентуално озбиљно посећи у пределу врата или ручних вена, али то су већ били традициони рапири.

### Класично мачевање

Када је реч о положајима ненаоружане руке они су у мачевању тешким и средње тешким универзалним једноручним мачевима веома разнолики и ту влада готово потпуна слобода само са једним правилом - да је склоњена на што безбедније место тј. у дефанзивном положају.



Дефанзивни положаји ненаоружане руке код шешких и средње шешких универзалних мачева (Дидиер 1573, Виталии 1575, Савиола 1595, Тибо 1628 и Мариоци, 1550)

Када је, међутим, реч о средње тешким више бодућим или лаким специјализовано бодућим мачевима ненаоружана рука се поставља у више офанзиван положај како би се користила за заштиту од убода у груди и главу или за уклањање нападачевог врха у страну.



Офанзивни положаји ненаоружане руке код прешкоко бодућих средње шешких универзалних мачева (Фабрис, 1606 и Алфиери, 1640)

Из тог разлога мачеваоци шпадом у 18. веку углавном ненаоружану руку држе у различитим варијацијама (разних националних школа) у висини груди, врата или главе, јер овај мач је лagan и брз па је потребно да рука буде близу тела. Чак и у француској школи где је ненаоружана рука у положају назад-горе она се користи за уклањање нападачевог врха покретом одозго-лево-доле.



Положаји ненаоружане руке у мачевању шпадом у немачкој, италијанској, шпанској и француској школи (Данети, 1767)

Када је реч о радњама ногу у борби шпадом се користи примарно **линеарно кретање у ставу** а само повремено (секундарно) кретање у страну. Заблуда је мишљење да се у мачевању шпадом не користи контрастав или искорак. Ове радње се користе али ређе и углавном у ситуацијама када се изводи узврат са спином.

### Борбене радње једноручним бодно специјализованим мачевима



Напад искорак, Лобаш 1690; Шмиш 1713.

#### Напад шпадом

За разлику од тешких мачева (код којих се сечиво теже од балчака - врх мача је инертан) код којих се мачем управља „из балчака“, код лаких мачева је супротно. Код **лакх рапира** (транзициони рапир, фламберг, еспадрон) и **шпада**, наима, балчак је тежи од сечива па је врх покретлив а балчак инертан. Зато овим мачевима акције напада и одбране отпочињу покретом врха а финализују се покретом балчака (опозиционирање). Дакле, док се код тешких рапира „мачује балчаком“ тј. колегино сечиво хвата и опозиционира одмах покретом балчака (а врх је миран) код лакх рапира и шпада „мачује се сечивом“ тј. контактирање и хватање се изводи прво покретом сечива (балчак је миран) а затим покретом балчака (опозиционирање).<sup>1</sup>

Кретање у нападу је искључиво линеарног типа. Номенклатура бодова је иста као и код универзалних бодних мачева с тим што се доње позиције готово не користе.

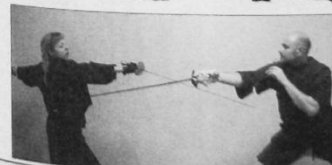
Када је реч о радњама мачем постоји мноштво типова напада међу којима ћу изложити само неке. Напад без промене позиције; Напад са променом позиције; Напад вођењем; Напад багутом.

#### Напад без промене позиције

Састоји се од стандардног **хватања** из позиције и бода из **позиције**. Приликом ове врсте бода се не мења положај врха након хватања колегиног сечива тј. ако је хватање изведено са врхом горе и бод се наноси у горње положаје колеге а уколико је хватање изведено са врхом доле бод се наноси у доње положаје колеге.



Напад са доње стране у доњи (шп. испод шакле) сечивом (леви) противника уз опозиционирање из доњегне позиције шпада са врхом доле (Бод 2 са опозицијом), Англо.



Напад са доње стране у доњи (шп. испод шакле) сечивом (десни) противника уз опозиционирање из доњегне позиције шпада са врхом доле (Бод 10 са опозицијом).

1. Изложено правило не важи за лоше балансиране мачеве са истом тежином сечива и балчака који јер немају покретљиви део донашају се неочекивано и тешко се контролишу. Ту су и мачеви којима је сечиво много лакше од балчака па су „лакши“ (сувише лако се покрећу) и мачеви којима се сечиво много теже од балчака па су „тешки“ (тешко се покрећу).

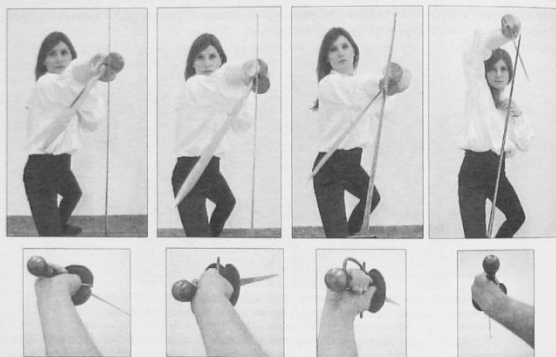
XI (II) линеарна одбрана од боде

Нападач нас боде у наших 11 сати болом одозго а његово сечиво се налази са леве стране нашег сечива (спољашњи контакт) и гура га на нашу десну страну како би нас убо из опозиције.

- Уколико је у тренутку напада колете врх нашег мача усмерен доле или право: постављамо шаку у I или III моцион и гурамо је горе-лево до положаја XI одбране.

- Уколико је у тренутку напада колете врх нашег мача усмерен горе: шаку окрећемо у IV, V или III моцион и гурамо у лево-горе до XI положаја.

У тренутку завршене одбране у оба случаја је врх мача усмерен на доле тј. у главу или груди нападача.



Моћни положаји шаке у XI блоку (IV, III, V и моцион)

Вертикалне одбране

У зависности од тога у ком се положају налази шака нападнутог у тренутку напада на и сходно томе правца у коме се изводе вертикални покрети одбране разликујемо следеће одбране:

- **Вертикалне десне на горе.** Уколико се наша шака налази у III или II положају врхом горе, доле или право а колегино сечиво се налази са десне стране нашег сечива (спољашњи контакт) и креће се да нас убоде право, одозго или одоздо: прво се шака окрене у II моцион а затим се подиже вертикално до II или I положаја при чему се у завршној фази одбране шака окрене у I моцион. Врх нашег мача приликом ове радње треба да је све време усмерен у колету. Иста одбрана се може извести и простим подизањем шаке у III моциону али само у случају веће дистанце. Уколико се одбрана финализује са мачем у I положају тада је реч о блоку I уколико у II положају реч је о блоку II изд.



Техника извођења вертикалне линеарне одбране на горе на примеру I специјализоване бодне одбране када је сечиво нападана у спољашњем контакту

- **Вертикалне десне на доле.** Уколико се наша шака налази у I или II положају врхом право, горе или доле а колегино сечиво се налази са десне стране нашег сечива (спољашњи контакт) и креће се да нас убоде право, олого или одоздо: шака се окрене у II моцион а врх мача се води десно. Затим се шака спушта вертикално до III или II положаја уз померање руке у десну опозицију. Врх нашег мача приликом ове радње треба да је све време усмерен у колету. Уколико је дистанца већа шака се спушта до III или II положаја у III моциону.



Техника извођења вертикалне линеарне одбране на доле на примеру III специјализоване бодне одбране када је сечиво нападана у спољашњем контакту

- **Вертикалне леве на горе.** Уколико се наша шака налази у IX или X положају а колегино сечиво боде са леве стране нашег сечива (спољашњи контакт) довољно је само окренути шаку у IVa, III или I моцион и подићи је вертикално до XI или X положаја али са врхом усмереним у нападача.

- **Вертикалне леве на доле.** Уколико се наша шака налази у X или XI положају а колегино сечиво боде са леве стране нашег сечива (спољашњи контакт) довољно је само окренути шаку у IV или III (ако је колега на већој дистанци) моцион и спустити је вертикално до X или IX положаја али са врхом усмереним у нападача.

Као што се из изложеног види линеарне одбране се користе за спољашње контакте сечива. Другим речима само у зони у којој се наше сечиво налази од наше средишње осе на десно или на

### Класично мачевање

Бодови у затворену подлактицу и шаку се шпадом наносе и **индиректно** (уз претходно хватање и склањање колегиног сечива у страну). Уколико су врхови мачева усмерени горе нападач најчешће наведену акцију изводи хватањем колегиног сечива из I положаја и бодом 1.



Индиректни бод 1 у затворену подлактицу (уз претходно хватање и опозиционирање колегиног сечива)

### Одбрана шаке и подлактице од бодова

Везано за изложу технику напада користе се и посебне **технике одбране**. Прва врста одбрана је класична и састоји се у стандардном парирању сечивом. Друга врста се састоји у одбрани гардом. Наиме, нападнути помера гарду у правцу напада а одбрану изводи или чеовном-предњом страном гарде (ударом у врх колегиног мача) или бочном страном (склањањем рубом гарде колегиног сечива).



Заштитна од напада бодом у шаку и подлактицу гардом (балчаком) мача



Заштитна од напада бодом у шаку и подлактицу сечивом мача

### Борбене радње једноручним бодно специјализованим мачевима

#### Узврати (рипосте) код шпаде и флорета

Кад је реч о узвратима у мачевању шпадом и флоретом јасно се види да је број опција радњи знатно мањи него код мачевања универзалним мачем тј. да та врста мачевања има за своју главну карактеристику **сведеност** и **минимализам**, а што је последица не само линеарне технике кретања већ и одсуства сечења. Због тога ова врста мачевања свој дух нема толико у шароликости покрета колико у брзини и учесталости сличних размена напада и узврата.



Блок II и узврат I испадом

а) **Директни узврат**: Након изведене одбране, зато што је врх у том тренутку усмерен у колегу, најчешће се узврат даје простим пружањем руке са опозицијом и испадом. б) **Индиректни узврат**: Након изведене одбране, уколико се не жели одмах и директно узвратити, предходно се изводи вођење, пресија, пренос или бацање (најчешће) уз пружање врха право у колегу... а тек након тога бод. Све ове међурадње се изводе када се наиђе на брзог колегу који рефлексно и аутоматски реагује на узврат контраодбраном.

Узврати се најчешће изводе испадом (а ређе искораком, бодом леђа (спином) или скоком у противника) уз **истовремено опозиционирање** његовог сечива.



Прост узврат бодом 10 за шпаду и лаке борбе мачеве испадом (сл. 3) или искораком (сл. 4) након блока X

#### Узврати „спином“

У мачевању шпадом се повремено (знатно мање него код рапира) користи узврат „спином“. Ова радња је детаљно обрађена већ раније али ћу посетити да постоје две врсте „спина“: из **става** и **контрастава**. Када се мачевалац који је извео блок нашао у положају става он узвраћа стандардним „спином“ који је по ефективности дистанци дутачак.

## САБЉА – ИЗВОД ИЗ 22 СТРАНЕ ТЕКСТА

Као што се може свирати а да се не барата свим елементима и знањима музике тако се може и мачевати баратајући само делом или елементима вештине мачевања. Но, као што се по ширини знања разликује слаб, просечан и виртуоз у свирању тако се и у ширини савладаног у мачевању разликује слаб, просечан и мајстор мачевања. Ако се, зато, ученику некад и учини да је вештина коју треба да савлада преобимна, компликована и захтевна то не треба да га обесхрабри нити љути већ радује, јер му је пружено да може додиривати бескрај... Посао учитеља зато није да сужава и ограничава вештину како би је прилагодио ученицима који су нестрпљиви, размажени или сувише скромних захтева и могућности. Он треба да је изложи онаквом каква она јесте па нека свако из те ризнице узме шта и колико хоће и може сходно циљевима и способностима, али уз подсећање да као што није свако свирање музика тако није ни свако руковање мачем - мачевање.

Борбене радње једноручним специјализовано секућим мачевима - Сабља

Техника мачевања једноручним мачевим специјализованим за сечење (сабља, шлагер, тесак...)



Средњовековна сабља. Грачаница. Св. Меркурије, 1300



Човек може посеровати мајсторство у било чему, али ако нема ентузијазам и иламен у себи он не постиже ништа, као и онај ко поседује само ентузијазам и иламен а мајсторства нема.

На овом месту се нећу освртати на борбу мачевима са равним сечивом који или немају уопште или имају врло скроман (готово затупљен) врх тј. користили су се само за сечу. Постојала су два разлога израде мачева без шиљатог врха. **Први разлог** је био у лакшој манипулацији мачем тј. избегавање случајних повреда носиоца или властитог коња убојом, а што је било честа појава код коњаника или пешака у сталном кретању масовних, неорганизованих ратничких група. Изгледа бизарно али многи су главе изгубили падајући у пијанству или саплитању у тучи набадајући се случајно на врх властитог или туђега мача. Ово је била готово уобичајена ситуација у случајним просторима колиба и бродова (Викинзи су зато користили мачеве са релативно слабо зашћеним врхом. Корице за мач, а које имају намену заштите од случајног повређивања и заштити самог сечива мача од оштећивања, у том смислу и код таквих ратника нису могле вршити своју функцију. Наиме, оне не само да су се лако губиле (а тешко поново набањале) већ су и брзо пропале (најчешће израђиване од дрвета) и то најбрже управо на врху мача који је зато убрзо кроз те корице почео опасно да вири.

## Класично мачевање



Хвањене и бицање сабљом (извори мачевацац ближе)

Бод мало и средње закривљеном сабљом

Иако је сабља мачевалачко оружје специјализовано за сечу она поседује врх и тај врх се понекад користи у борби. Слабо закривљене сабље се чешће користе за бод док средње ређе а јако повијене врло ретко.

Техника бода слабо и средње закривљеном сабљом је идентична техници бода универзалним мачем (опозиционирање) док техника бода средње и јако закривљеном сабљом се базира на **раменом боду** из свих позиција, а најчешће I, II (III), III (V) и IV (VII) и повратаном сечеву из левих у десне положаје.

Постоје две врсте бода сабљом:

- **Унутрашњи бод** (бод из унутрашњег контакта са колегиним сечивом тј. стандардни бод опозиционирањем код рапира).



Унутрашњи бод сабљом: сл. 1 и 2 (извори мачевацац даље) и сл. 3 (извори мачевацац ближе)

- **Спољашњи бод** (бод из спољашњег контакта са колегиним сечивом тј. бод који се не користи код мачева са равним сечивом)

Спољашњи бод убада колегу из блока или руба штита и овај бод је веома незгодан одбранити линеарном рапирном одбраном мачем са равним сечивом. То се дешава јер врх сабље (због закривљености сечива) напредује бодом према телу браника и поред блока са опозицијом. Нападнути мачевалац који се брани од таквог напада сабље мора из тог разлога да изводи веома широке одбране а тада се отвара погодан за друге врсте напада (нпр. у наставку неко од пропусних сечења).

Да би се сабљом изводили спољашњи бодови потребно је само из правилног моциона покретом из зглоба шаке обихи руб одбране колеге (ивуцу штита или сечиво у блоку) и након тога наставити кретање даље а све остало ће извести сама кривина сечива сабље.

## Борбене радње једноручним специјализовано секућим мачевима - Сабља

Спољашњи бод сабљом се највише користи код варне сечење-бод тј. када нападач пође у напад сечењем да би у тренутку блока нападнутог променио моцион и извео бод.



Спољашњи бод сабљом (извори мачевацац ближе)



Спољашњи бод сабљом из блока италијем. Француска комича. 1915. Варна сечење-бод 10-10 (извори мачевацац ближе): сл. 1 - мачевацац поклази у сечење; сл. 2 - у шрекушаку када нападнути дошавши сабљу у блок нападач мења моцион шаке из II у IV; сл. 3 - нападач изводи спољашњи бод.

По истом принципу, само са десне стране се изводи варна сечење - бод 2-2. (Шака за бод се поставља у II или I моцион. Највећи број сечења сабљом се изводи како кружни. Овај начин сечења води порекло од коњице, у којој се кружним покретом сабља, након сечења доводи у положај за ново сечење.



Најзадаци мушкетер, Соколов, 1843.

## Одбране (блокови)

У периоду средњег века, одбране у борби сабљама су се примарно изводиле штитом. Тек у 18. веку сабља се користи и за блокове.

- Блокови за слабо закривљену сабљу

Одбране **слабо закривљеном сабљом** су идентичне одбранама које се користе код мачева са равним сечивом: рапира, спадрона... Највише се користе линеарни, полукружни и пропусни блокови.







Блокови код слабо закривљене сабље



Cesare Alberto Blengini 1864

**Одбране средње и јако закривљеном сабљом**

Положаји руке у одбранама за мало закривљене сабље су исти као и положаји руке у заштити од сечења универзалним мачевима. Ако се користе линеарне одбране од сечења изводе се на идентичан начин као и код бодно-секућих мачева.

Међутим, код **средње и јако закривљене сабље** се примарно користе **пропусне одбране** у које се долази извођењем **горњег** или **доњег** одбрамбеног МУЛИНЕТА.

- Горњи одбрамбени мулинет

Одбране од сечења 1 (1), 11 (2), 2 (3) и 10 (4) се као линеарне изводе на идентичан начин као и код универзалних мачева, но након блока, ако је добро постављен, (зато што је сабља закривљена па сама скреће колегин ударци) пре узврата није потребно изводити бацања. С друге стране, ако је сечиво сабље јако закривљено, тада одбрана II (III) и одбрана I се преклапају исто као и одбране XI (II) и X (IV) па је готово свеједно која се од ових одбрана користи на напад усмерен у наших 1 или 2 сата и 11 или 10 сати. Слично је и са одбрамом И која због кривине сечења брани истовремено и сечења која се иначе бране са XI (II) и X (IV) одбрамом. Слично је и са супротној страни са одбрамом XI (II). У том смислу је линеарне одбране од сечења у горњим положајима закривљеном сабљом знатно лакше изводити него рапиром.

Из наведеног разлога мачеваоци који користе закривљенију сабљу изводе у одбрани горњих положаја везане полукружне покрете руком - **горњи одбрамбени мулинет**. Тада се шака са сабљом води са лева на десно или са десна на лево али тако да кривина сабље покрива цео горњи део тела (од левог до десног кука и назад). Овај лучни покрет сабљом покрива заштитном зоном горњи део тела тако да сечиво мача које удари по тако постављеној сабљи увек склизне низ њен врх а она може одмах извести узврат сечењем на најразличитије начине. Управо то и јесте поента оваквог начина парирања: да у тренутку одбране врх сабље која је извела одбрану буде усмерен на доле тј. у положају **измаха** како би се могло одмах узвратити само простим замахом. У парирању на други начин - врхом на горе није такав случај и онај ко се одбрамно не може извести узврат сечењем без додатних радњи као што су промена моциона, бацање, додатно измахивање итд.

**Техника извођења горњег одбрамбеног мулинета**

Разликују се **вертикални** и **хоризонтални** одбрамбени покрети тј. шака са сабљом се води са лева на десно и обрнуто али покретима по вертикали (изнад главе) и са лева на десно и обрнуто али покретима по хоризонтални (испред груди и иза леђа).

**Вертикални одбрамбени мулинет**

- **Са лева на десно:** шака са сабљом се поставља у положај I **пропусне** одбране (накрсница је изнад главе) и овим положајем се изводи **одбрана од сечења у 10, 11 и 12 сати**. Уколико се затим шака лучно спушта у десно до висине десног рамена она долази у положај **заштите од сечења у 12 и 1 сат**. Уколико се лучни покрет спуштања у десно и доле настави још више тако да накрсница дође до висине груди она долази у положај **заштите од сечења у 2 сата**.

- **Са десна на лево:** шака са сабљом се поставља у положај XI (II) **пропусне** одбране (накрсница је изнад главе) и овим положајем се изводи **одбрана од сечења у 1, 2 и 12 сати**. Уколико се затим шака лучно спушта у лево до висине левог рамена она долази у положај **заштите од сечења у 12 и 11**. Уколико се лучни покрет спуштања у лево и доле настави још више тако да накрсница дође до висине груди она долази у положај **заштите од сечења у 10 сати**.

Када се покрети одбране са лево на десно и са десно на лево споје у један везани покрет (шака иде са леве стране на десну дланом окренутим према колеги, а затим се надлактица окреће према колеги и шака враћа са десне на леву страну) формира се **горњи одбрамбени мулинет** који покрива заштитним луком цели горњи део тела (торзо) од вертикалних и косих сечења.



Вертикална мулинетна одбрана: заштитом полукружне везаног извођења са вертикалном десном мулинетом.

Класично мачевање



Гордон, 1805. Хоризонтални одбрамбени мулинеји

Заштита горње стране торза али од бода и хоризонталних сечења по предњој страни тела (груди и лице) се изводи покретима са лево на десно и са десно на лево али не изнад главе већ **испред груди**. Тако, уколико је шака у I моциону а врх сабље је усмерен доле а потребно је одбранити груди од бода или сечења рука се из XI положаја води десно у I положај или из I положаја води лево у XI положај.



Хоризонтална мулинејна заштитна груди врхом доле са I моционом, Антело, 1798.

Исто се чини (кретање руке из XI у I и I у XI позицију) уколико је у тренутку напада колете шака брањеника у V моциону са врхом сабље усмереним доле а потребно је одбранити груди од бода или сечења.

Хоризонтална мулинејна заштита груди врхом доле са V моционом

Да ли ће се дакле, бирати прва или друга варијанта зависи само од почетног положаја шаке у тренутку напада колете. Но, да би се овај одбрамбени покрет повезао са осталим покретима одбрамбеног мулинеја (и нападачког) потребно је изводити га као једну континуирану радњу којом се прелази из лево у десне положаје и из I у V моцион и обратно. Дакле, када мачевалац руку из XI положаја (I моцион) доведе у I положај окреће шаку у V моцион (тежећи да задржи сабљу све време врхом на доле) и враћа је назад у XI положај и окреће у I моцион. Исти овај покрет се увежбава и обратно полазећи из XI положаја али V моцион у I положај а затим окрећући шаку у I моцион вратити се у XI положај V моцион.

Сви изложени покрети треба да се изводе лежерно, елегантно и брзо, а као једна везана радња.

Борбене радње једиоручним специјализовано секућим мачевима - Сабља

Изложена **хоризонтална одбрана** добија карактер **кружне (мулинејне)** када мачевалац из једне од изабраних хоризонталних одбрана (са V или I моционом) сабљу настави да води себи полукружно иза леђа уопштујући одбрамбени покрет са **леђном заштитом**.

Леђна заштита

Заштита торза али од бода и сечења у **задњу страну тела** (плећке и потиљак) се изводи покретима са лево на десно и са десно на лево али не изнад главе већ **иза леђа**: шака се поставља у XI положај I моцион са врхом сабље на доле (леви леђни блок), води на десно иза леђа до потиљка (централни леђни блок) до I положаја V моцион (десни леђни блок). Или обрнуто. Шака се поставља у I положај V моцион са врхом сабље на доле и води у лево иза леђа до XI положаја I моцион.



Леђна мулинејна заштитна (леви, централни и десни леђни блок)



Петер, 1797. Заштитна леђа десним леђним мулинејским блоком

Заштита груди хоризонталним мулинејом врхом горе

Хоризонталним покретима заштите груди треба додати још и одбране у којима је **врх сабље усмерен на горе**. И овом одбраном се мачевалац штити од бодова и хоризонталних сечења торза. Ова варијанта је, међутим **ређа** пошто је циљ мулинеја да све време врх сабље буде усмерен на доле како би се могао у сваком тренутку изводити пропуст колегиног напада и како би сабља била све време у стању измаха - припреме за сечење. Међутим, с обзиром да сабља у положај врхом горе долази у завршним фазама вертикалних мулинеја потребно је узети у обзир и ову врсту одбрана.

Дакле, када се шака са сабљом у тренутку напада колете налази у II (III) или III (V) положају врхом горе одбрана груди од бода и сечења се изводи њеним померањем у лево у X (IV) или IX положај. И обрнуто уколико је у тренутку напада била у X (IV) или IX положају.

## Класично мачевање



Ангело, 1798. Хоризонтална мулинетна заштитна груди врхом горе

Ове одбране, међутим, зато што сабља у тренутку парирања није у положају измаха (као када је врх доле) се изводе са врхом благо усмереним у напред тако да се може извести одмах након одбране узврат – али бодом. Уколико се, међутим, жели узвратити сечењем шака се, кад доспе у X (IV) положај окреће дланом у II моцион и изводи сечење у десно, а кад доспе у II (III) положај окреће дланом у IV моцион и изводи сечење на лево. Код наведених сечења могуће је приликом окретања шаке у II или IV моцион истовремено извршити и бацање колегиног сечива листом сабље.

Када се у одбране уведу и мулинеи са врхом горе тада горња мулинетна одбрана може изгледати овако: шака из III (V) положаја са врхом усмереним горе-напред у колегу подиже се лево горе до XI (II) пропусне одбране. Одатле прелази у XI (II), затим се спушта у X (IV) – врх горе а из ње у IX (VI) – врх доле, одакле се подиже у I (I) пропусну и води у I (I) одбрану из које се спушта десно у II (III) – врх горе, а из ње у III (V) – врх доле. Из III (V) одбране шака иде хоризонтално лево у IX (VI) одбрану а одатле у I пропусну и иза леђа на десно до положаја XI (II) пропусне да би се шака затим поставила у II (III) одбрану – врх горе и пренела у лево до X (I) а одатле у XI (II) пропусну па иза леђа до X (IV) – врх доле и десно до II (III) са врхом доле и III (V) са врхом горе-напред у колегу.

Добар мачевалац је онај који је тако увежбао горње мулинетне одбране да може из сваке прећи једним непрекинутим покретом у другу. Исто је и са хоризонталним одбранама. Такође, он мора бити способан да једним континуираним покретом прелази из вертикалних у хоризонталне и обрнуто и то у свим правцима са лева на десно и са десна на лево.

Техника извођења донег одбрамбеног мулинета

Одбране од сечења 3 (5), 9 (6), 4 (7) и 8 се као линеарне изводе на идентичан начин као и код бодно-секућих мачева.

Уколико се, међутим, изводе полукружне и кружне одбране добија се **доњи одбрамбени мулинет**.

Њега чини полукружни или кружни покрет шаке са сабљом (врх доле) испред стомака или иза леђа са лево на десно или са десна на лево. Овај покрет кривином сабље покрива заштитном зоном доњи део тела од левог бока (до колена) до десног бока (до колена) и обрнуто. Сечиво мача који удари по тако постављеној сабљи увек склизне низ врх сабље.

**Предњи доњи одбрамбени мулинет.**

Изводи се на идентичан начин као и хоризонтални горњи испред груди само што се шака са сабљом креће у висини III (V) и IX (VI) положаја.

**Задњи доњи одбрамбени мулинет.** Изводи се на идентичан начин као и хоризонтални горњи иза леђа само што се шака са сабљом креће у висини III (V) и IX (VI) положаја.

За задњи доњи одбрамбени мулинет је карактеристично да се користи подједнако често у одбрани III (V) и IX (VI), IV (VII) и VIII положаја као и предњи.

## Борбене радње једноручним специјализовано секућим мачевима - Сабља

Увежбај мачевалац треба да је способан да у једном континуираном покрету прелази из предњег доњег мулинета у задњи доњи мулинет и обрнуто.

Напомена: мулинетни тип одбрана је најефикаснији код мачевања специјализовано секућим мачевима где нема превелике опасности од бода. Мулинетне одбране су ризичне (због великог отварања) када колега напада бодом.

Мачевалац који је добро савладао мулинетну одбрану треба да је способан да једним непрекинутим покретом изведе прелаз из свих врста горњих мулинета у доње и обрнуто.

### Одбране телућем

У сабљи се често (више него у мачу) користе одбране телућем и то II (III) и X (IV) телућна одбрана. Ове одбране се састоје у парирању колегиног напада наведеним одбранама али не оштрином већ супротном страном (тупом-телућем) тј. тако да инпр. у тренутку II (III) одбране повијени врх сабље је усмерен десно-горе-назад а код X (IV) одбране лево-горе-назад.

На овај начин повијени врх сабље не само да је као „кука“ закачио и одвео колегино сечиво у страну већ је и сабља (пошто је у измаху) одмах спремна за замах и узврат сечењем.

### Одбране балчаком

Сабље 19. века најчешће поседују балчак који добро штити шаку јер имају лако сечиво којим се често напада шака или подлактица колеге. Од ове врсте напада се нападути мачевалац углавном најједноставније брани постављењем балчака у положај блока.

Сечиво сабље приликом блока балчаком се може поставити у положај за бод (врхом усмереним у нападача) или у положај за сечење (врхом усмереним лево, десно, горе доле - положај измаха).



Одбрана балчаком са сечивом у положају за узврши сечењем

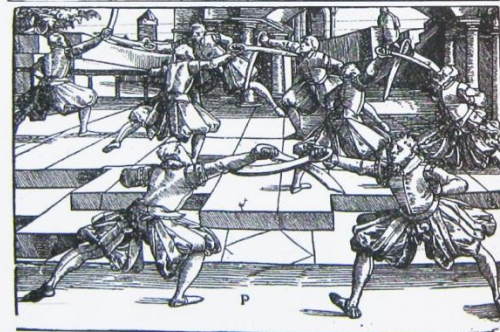


Одбрана балчаком са сечивом у положају за узврши бодом

## ТЕСАК – ИЗВОД ИЗ 7 СТРАНА ТЕКСТА

### Класично мачевање

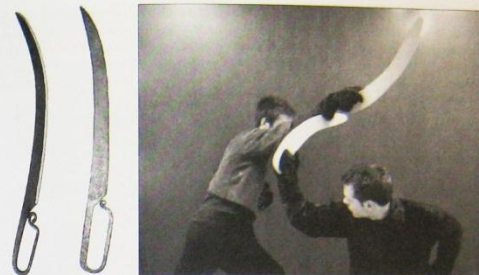
Код модела тесака који су мање закривљени и ужег сечива а имају врх у борби се користи и бод али највише у подлактицу. Ови бодови су извођени окретањем шаке у моцион којим се врх усмерава у место за бод. Бодови се највише изводе из I и V моциона. Уколико током борбе дође до контакта тесака изводи се бацање и одмах након њега сечење.



Мачевање шесаком, Мајер 1570

Одбране од сечења углавном се не изводе сечивом јер је тесак краatak, крив и непоуздан за парирање већ **измицањем** и **ескивирањем** (дакле радњама ногама и телом). Измицање и ескивирање у борби тесаком се не ради само са циљем заштите. Добро изведена ескивна заштита од напада сечењем тесаком је само она при којој се изводи измицање или ескивирање на такав начин да нападнути при томе може истовремено или одмах након тога извести напад или контранапад сечењем.

### Борбене радње једноручним специјализовано сечећим мачевима - Тесак



Слика лево, бојеви шесаак из 16. века; слика десно, мачевање вежбеним шесаком, школа мачевања "Сесиби Борбе"



Напад сечивом, мачевалац десно изводи испод утвло, чиме истовремено ескивира напад и наноси сечење во нападну. Мачевање шесаком, Јакоб Сушор, 1612

Но, у ситуацијама када се бод или сечење не може избећи ескивирањем тесак се користи за блок али углавном телућем. Осим ових одбрана користе се и пропусне одбране. Борба тесаком се у највећој мери заснива на покретљивости ногу и још више торза и главе који се непрестано измичу сечећим нападима али тако да истовремено узвраћају сечењима или оставањем бодовима. У борби се наноси највећи број сечења у пролазу а максимално се избегава скраћење дистанце или погодак из судара



Јан Антон, 1578. Мачевалац лево се измакао хоризонталном сечењу 9 и долази у бор I у подлактицу нападну

### Класично мачевање

Друга техника употребе тесака је контактна. Она је старија и заснива се на класичној средњовековној тактици одбране - блоку у контрападу. Ова техника је настала и развијала се упоредо са техником борбе дугим ножем. Касније се контактна техника почела прелитати са елементима бесконтактне па су се почели изводити блокови уз измицање, а да би се на крају сасвим избацили блокови и борба почела заснивати на чистој покретљивости бесконтактне технике.



Мачевање шесаком је био незаобилазни део акцијности свих школа мачевања 16. века. сл. лево, *Goltzius-Contrad*, 1594; десно, немачке школе мачевања *Marxbruder*

Насупрот бесконтактне у контактної техници мачевалац тежи контакту тесака са тесаком - блоку, који ће му касније отворити врата за низ техничких радњи како самим тесаком тако и ненаоружаном руком. Овај тип мачевања често завршава са дуелним радњама



Мачевање шесаком, *Паулус Хекшор Мекер*, 1542

Неке од типичних контактних акција су:

1. Пресретање са пропустом: на противников напад се изводи контрапапад уз пропусни блок или блок, и у наставку сечење по руци или телу противника.



### Борбене радње једноручним специјализовано секућим мачевима - Тесак



Акција са пресретањем и пропустом уз завршницу сечењем или бодом



Акција са пресретањем и пропустом уз завршницу сечењем 8.

2. Блок са обухватом тесаком: на противников напад се изводи блок тесаком након чега кружењем (уз непрестани контакт) тесаком око тесака или подлактице руке противник се разоружава или му се наноси бод.



Акција блока са обухватом и завршницом сечењем шаке

## ДВА КРАТКА И ДВА ДУГА МАЧА – ИЗВОД ИЗ 22 СТРАНЕ ТЕКСТА

### Класично мачевање

Мачеви могу бити са исте или са различитих страна.

- Леви и десни истовремено су офанзивни (напада се у истом тренутку и левим која хвата, фиксира или боду и десним којим се сече и боду). Такође, могуће је истовремено са оба мача и сећи и боду како са различитих тако и са исте стране.

- Леви и десни истовремено су дефанзивни (и леви и десни изводе у истом тренутку одбрамбену радњу). Мачеви могу бити са исте или са различитих страна.

Основна тактика борбе није варка телом и варка оруђем већ мачевање на скраћеној дистанци које прати хватање, везивање, пренос, батута... дакле - контактне индиректне радње мачем које се **финализују пролазом** током којег се наноси сечење или бод у отворену страну колеге. Дакле, зато што се борба води на краткој дистанци опасној и за нападача и нападнутог веома је важно током наношења поготка или одмах после наношења поготка изаћи из кратке дистанце окретом, полуокретом или пролазом како би се заштитило од евентуалног случајног или намерног узрата колеге другим мачем.

Из наведеног разлога борба са два кратка мача, поредећи са свим другим врстама мачевања, захтева највећу умешност покретљивости ногу и окретности тела, осећај за простор, брзину и координацију покрета.

### Напад у борби два полумача

Напади у борби са два кратка мача се изводе по номенклатури и техници идентично нападима у техници борбе **полумачем** (дакле углавном у закључно са висином бокова). Напади се изводе највише индиректно контактном (уз покушај контроле макар једног од мачева колеге тј. преходна хватања, везе, вођења, преносе, бацања и батуте). Друга тактика је извођење лажног напада (директног) који има за циљ контактирање колегиног мача посредством његовог блока. Трећа тактика је покушати маневарским кретањем доћи у положај отворености колеге и нанети му погодак у једну од руку (што је доста тешко) при чему се овај последњи тип напада углавном користи као смишљена провокација за изазивање контранапада који ће бити као очекиван блокиран (чиме се постигла контактна борба). У том смислу се не изводе се варке телом у нападу на тело већ само на руке јер два мача која поседује колега ефикасно контролишу све промене правца кретања и на тај начин је веома тешко и ризично покушавати отворити нападнутог. Слично је и са ескиважним нападом током којег се увек телом ескивира на ону страну на којој се не налази колегин мач.

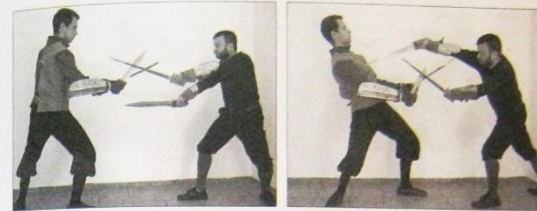
Када се у мачевању користе хватања и вођења колегиног мача постоје два циља: **први циљ** је водити га у правцу његовог другог мача чиме се једним мачем блокирају колегина оба (ова акција се зове „затварање“). Тако нпр. ако је ухваћен леви колегин мач он се води или баца према његовом десном како би и њега блокирали и обратно, ако је ухваћен десни он се води или баца према левом. Други циљ је водити колегин мач на супротну страну од његовог другог мача како би га се отворило за директан бод или сечење у завршници.



Напад са хваћањем, вођењем и блокирањем десним мачем

608

### Дворуко мачевање - Два кратка мача



Напад са хваћањем, вођењем и блокирањем левим мачем

Једна од техника се састоји у истовременом хватању оба колегина мача, али са наглим скраћењем дистанце до контактне, након чега се наноси бодови без бацања или после бацања.

Уколико колега држи своје мачеве изнад наших мачева тада се овакав напад финализује у његове горње положаје. Важно за акцију је да финални дупли бод мора увек да се изводи уз истовремено опозиционирање мачева.



Напад са дуплим хваћањем и улазом капа највише држи мачеве високо

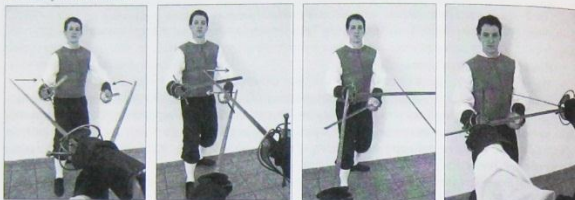
Уколико колега држи своје мачеве испод наших мачева тада се напад финализује у његове доње положаје. И у овом случају је неопходно дупли бод финализовати уз истовремено опозиционирање.

609

2. Спољашње дворучно затварање

Ову врсту напада нападач може извести само уколико је претходно своје мачеве поставио у укрштени положај тј. десни мач врхом лево а леви мач врхом десно али се оба његова мача врховима налазе са спољашњих страна мачева нападнутог због чега напад и почиње са спољашњим хватањима колегиних мачева. Напад из спољашњег хватања је зато погодан за извођење у борби против мачевалаца који држе уско постављене мачеве.

Спољашње укрштено затварање је потребно изводити уз истовремено скраћивање дистанце пошто нападач у завршници затварања колегине мачеве блокира не само укрштањем његових сечива већ и балчацима својих мачева које потискује у напред гурајући тиме врхове мачева нападнутог на споља.



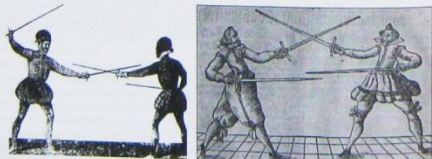
Напад дворучним затварањем - спољашње укрштено затварање: сл. 1 - мачевалац ближе (нападач) држи своја два мача укрштено; сл. 2 - нападач почиње напад хватајући укрштеним мачевима колегине мачеве и води леви на десно а десни на лево; сл. 3 - нападач водећи колегине мачеве истовремено раскршиша своје мачеве а колегине мачеве укршиша (зајавира); сл. 4 - нападач раскршених мачева усмерених врхом на унутра ка нападнутом изводи бој са оба мача истовремено.

Заштита од затварања

Мачеваоци који су у борби користили два дуга мача од напада затварањем, који је најнеугодији, користили су гард у коме је један мач повучен више уназад.

Напад отварањима

Код ове технике супротно од претходне нападач изводи хватање једним од својих мачева и одводи колегин мач на споља отварајући га за свој бод или сечење другим мачем које се може извести директно или уз варку на покушај блока нападнутог његовим другим мачем.



Ловино, 1580: отварање ирошаника левим мачем за напад сечењем десним мачем; отварање левим мачем за бој десним, Хупш, 1611.

Нападач приликом вођења ухваћеног колегиног мача треба да свој други мач држи у некој од позиција за сечење или у горњим позицијама за бод (ако се вођење одвија у доњим положајима) или у доњим позицијама за бод (ако се вођење изводи у горњим положајима).

Друга техника напада отварањем се заснива на боду са опозиционирањем једним мачем чиме се нападнути наводи да изведе одбрану другим мачем на шта нападач одговара контракцијом својим другим мачем.

Одбране

У одбранама се користе сви блокови једноручних универзалних мачева и то једноручни уколико нападач изводи напад само једним мачем и дворучи уколико изводи истовремено напад са оба мача. Код дворучних блокова дугачким мачевима је основно правило да се избегавају одбране са укрштеним рукама зато што у борби се лако запетљају па није могуће извести узврат.

Ако се користе истовремени блокови са оба мача тада леви мач брани леву страну а десни мач брани десну страну тела.



Ловино 1580. симулирани напад са оба мача и симулирана одбрана са оба мача; Хајнрих фон Гиншерге, 1579.



Правилни (неукрштени) и неправилни (укрштени) симулирани блокови са два дуга мача

Уколико је, међутим, потребно блоком са оба мача истовремено бранити исту страну тела (нпр. један мач блокира напад на бок а други блокира напад на главу) тада се мачеви постављају увек сечивима паралелно.



Дворучни блокови са исте стране: неукрштени и паралелни; дворучни блок са различитих страна. Педро де Хереда, 1610.

## РАПИР И ДАГА – ИЗВОД ИЗ 54 СТРАНЕ ТЕКСТА

### Класично мачевање



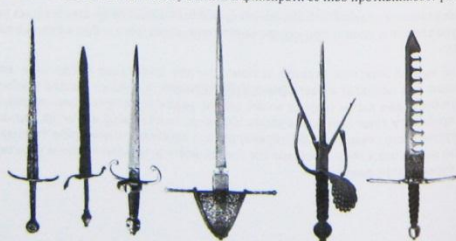
Постоји само један буји како се учи свака већина, па и већина мачевања, али различити су бујини који њима иду.

Зашто сваки ученик треба да има своју своју којом ће по шам јерном буји или на својствени начин.

Познате шах свага је трајно уметке свакој доброј ученика - способност да води ученика јерним бујем преко много свага и многим свагама истим бујем, али шако да та бескомеромисно осмисла да сваку своју шот бујовања брође без помоћи и остона - искључиво својственим методама.

### Дага

Дага је врста бодежа намењена за борбу уз мач у другој руци. Има дужину сечива од минимално 25 цм., рукобран крстасти (најчешће са крајима повијеним у напред) или са заштитом шаке (као код рапира). Неке даге су намењене искључиво боду а неке (већина) има и оштрице са обе стране сечива. У почетку даге имају форму обичног бодежа са простом накрсношом а касније поједини модели добијају сложеније рукоброне. Крајем 16. века се појављује расклопива дага код које се сечиво у тренутку борбе на притисак дугмета отвара у трокрако бодило. Сечиво код неких модела даге је до осе назуђено (као чешаљ) тако да може ухватити и фиксирати сечиво противниковог рапира.



Основни типови дага (през чешаји) и расклопива шроуба дага и дага за хапшање и везивање сечива противничког мача

628

### Дворуко мачевање - Дага и рапир

У почетку је дага дефанзивно оружје које служи само за парирање (замена за штит) и извођење бодова у клинчу. Од 16. века почиње да се користи и офанзивно – за напад или припрему напада.



Борба дага-рапир, Шведска за цивилно мачевање 17. века (Гравира дугла из 1627. године између грофа Де Бушона и маркиза Де Буруа и њихових секундарних оружја у сред бела дага у цешају Париза на шриру Воте)

### Основи манипулације дагом и рапиром

Дага се носи на десном боку или на левом боку али иза леђа. Прво се вади рапир десном руком а после тога левом руком дага. Борба се води из става и контрастава - равноправно техником нелинеарног кретања а груди се не искошавају превише тј. став раменима је више чевни.



Вађене даге и рапира, Атрија, 1604

### Држање даге

Дага се држи левом руком (код дешњака) сечивом усмереном напред и у продужетку осе подлактице тако да је равна накрснош под углом од 90 степени у односу на осу палца (уколико дага има рукобран он покрива прсте шаке).



Држање даге

Држање даге се, дакле разликује од држања бодежа. Бодеж се користи значајно у старом веку - посебно у Риму где је био део стандарне војне опреме („путно“). Но у средњем веку његова употреба није имала већи значај и користиле су га углавном наоружане банде. Тек са 14 - 15. веком бодеж поново добија на значају.

629



Уколико се стоји у контраставу рука са рапиром се помера у напред толико да његова гарда стоји паралелно са гардом даге. Дакле, дага и рапир су **поравнати гардама** (обе шаке су постављене паралелно и на истој удаљености од тела). Овај став је карактеристичан нпр. за Мајерову школу и користи се када је у борби дага претежно намењена дефанзиви. Изложени основни (стандардни) положај руку у овој школи користи **друта (офанзивна) техника** као положај за одмор и релаксацију.

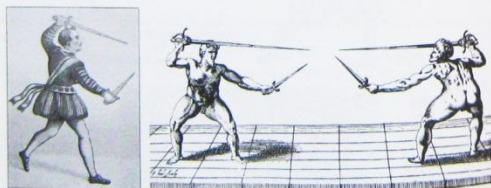


Дефанзивни тард

**Офанзивна техника** За њу је карактеристичан претежно офанзиван гард. Дага је постављена офанзивно тј. са пруженом руком напред док је рапир постављен гардом дефанзивно - повучен уназад.



Положај даге и рапира у шахов офанзивне школе. Себастијан Хеслер, 130; Савиоло, 1595 и Тибо, 1628.



Положај даге и рапира у тарду офанзивне технике, Фабрис, 1606.

У овој техници без обзира да ли се стоји у ставу или контраставу лева рука са дагом, увек је полупружена или пружена напред а рапир је повучен уназад толико да је његов врх поравнан са врхом даге.

Дага која се држи на овај начин претежно служи за припрему напада тј. за хватање и вођење након чега следи радња рапиром. Рапир се најчешће држи у горњим или доњим положајима и више у припреми за бод него за сечење.



Офанзивни тард

Дакле, дага и рапир се равнавају не по накрсницама већ по **врховима** који стоје паралелно и на истој удаљености од тела. На овај начин мачеваоци спречавају један другог да дагом опасно захвате и вежу рапир. Из изложеног се јасно види да се у овој техници дага користи офанзивно. Пошто је став офанзивне школе релативно напоран за обе руке мачеваоци често, кад изађу из дистанце користе став дефанзивне школе како би одморили руку са дагом (која је стално пружена) и руку са рапиром (која је стално згрчена).

**Комбинована техника.** Обе наведене технике имају своје предности и недостатке (офанзивна лако хвата али је угрожена рука са дагом, дефанзивна дагу не може да користи за напад...). Из тог разлога мачеваоци најчешће током борбе слободно комбинују гардове, а у зависности од тога шта се жели или на шта се противник изазива и позива.



У овој техници је најризичнији комбиновани гард пошто је он подједнако опасан за оба актера. Овај са дагом напред лако хвата и напада али и лако бива нападнут рапиром на руку са дагом или му дага бива поклопљена властитим рапиром ако противник изведе затварање.



Борба офанзивног (лево) и дефанзивног (десно) тарда, Хеслер, 1630 и Ловино, 1580.



Кад је реч о међусобној удаљености даге од рапира накрснице оба оружја су у првој школи на међусобној удаљености ширине рамена док у другој на нешто већој

Посматрање у дефанзивном тарду када је прошленик у офанзивном тарду, Алесандро, 1711.

Напад у борби рапиром и дагом

Постоји више техника употребе даге и рапира у нападу:

1. **Техника директног напада** – нападач директно напада отворену тачку на противнику или маневарским кретањем покушава да дође из пролаза у положај у коме је колега отворен и пласира му сечење или бод рапиром. Најбоља тактика за директни напад бодом је напад из маневарског кретања са десне стране противника а на његову десну бочну страну или са његове десне стране а између његове даге и рапира. У оба случаја је тада противнику теже да користи своју дагу за одбрану. Овде се често користи и напад на руку са дагом. Ово је најтежа техника.



Директни напад сечем, Гитани, 1606 и директни напади бодом, Тибо, 1628

2. **Техника индиректног напада**. У овој техници нападач изводи радње дагом или рапиром (симултано или сукцесивно) које имају за циљ да поставе противников рапир или дагу, зависно од његовог гарда, у положај у коме они више не сметају нападу. Ово је најчешћа техника и код ње се користе следеће радње: хватања, вођења, преноси, бацања, батуте и бацања како би се извело отварање, затварање или полуга након којих следи одмах или завршица бодом дагом или преузимање дагом а завршица сечењем или бодом рапиром.

У **техници отварања** за **офанзивну** школу напад почиње хватањем дагом и склањањем колегиног рапира на горе, доле... што даље од његове даге након чега следи завршица директним нападом рапиром или дагом, или преузимање рапиром а завршица дагом.



Напад у офанзивној школи: хватање дагом противниковог рапира и његово уклањање на горе, горе-лево или на доле како би се извело бод рапиром или директно бод дагом. АНОНИМУС 1700; отварање дагом и бод рапиром. Каио Феро, 1619; бод дагом из хватања и склањања противниковог рапира на горе, Ломоно

У техници отварања за **дефанзивну** школу напад почиње хватањем рапиром противниковог рапира и његовим склањањем на горе или на доле одвођењем на супротну страну од његове даге како би се у наставку акције нанео бод дагом, и то најчешће у руку којом противник држи рапир



Напад у дефанзивној школи: хватање рапира рапиром са циљем отварања противника на горе или на доле и финализација бода дагом, Каио Феро, 1610.

у борби рапир-дага техником отварања се рапиром често изводе индиректни бесконтактни напади варком оружјем на одбрану колегино даге. Наиме, пошто је дага кратка она нема две зоне одбране па уколико се нападне рапиром на зону даге добро изведеном варком погодак рапиром је готово изванредан. Ова врста напада се обично изводи након предходног хватања колегиног рапира дагом.



Варка рапиром на дагу. Мачевалац десно је ишао да одбрани дагом напада рапира доле који је након иромете ивица завршио горе. Азфиери, 1640.



Варка рапиром на дагу (мачевалац десно). Азфиери, 1640.

Приликом извођења напада у офанзивној техници дагом се напада подједнако колегино рапир и дага, када је реч о дефанзивној техници дага увек и једино напада рапир.

3. **Техника затварања** - нападач изводи радње дагом и рапиром (симултано или сукцесивно) које имају за циљ да разбију гард колеге његовим затварањем (постављење рапиром или дагом колегиног оружја у положај уз његово тело). Затварања се изводе из напада или узврата (рипосте). Код офанзивног гарда затварање се изводи дагом, а код дефанзивног гарда изводи се рапиром. Постоје две врсте затварања:

1. **Просто затварање**: дагом или рапиром (једним оружјем) се хвата и затвара (блокира) само једно од оружја колеге.



Просто затварање (изводи мачевалац десно): хватање дагом са затварањем колеге на десно-доле и напад сечем рапиром

2. **Сложено затварање**: дагом или рапиром (једним оружјем) се хватају и затварају оба колегина оружја чиме је он онемогућен да се брани. Ово је често коришћена техника али захтева добру увежбаност и промишљеност радњи.

У техници сложеног затварања постоје две врсте напада:

а) **Затварање рапиром** (остаје дага слободна за завршни погодак).

б) **Затварање дагом** (остаје рапир слободан за завршни погодак).

Без обзира да ли је реч о сложеном затварању рапиром или сложеном затварању дагом они се јављају у две форме: као **паралелно** и као **укрштено** затварање. И једно и друго се изводе као затварање одозго, (противника оба оружја се потискују на доле), и затварање одоздо (оба противника оружја се потискују на горе, и затварање у страну (оба противника оружја се потискују у страну).

6. Батута дагом

Пошто је дага краћа, лакша и покретљивија од врха рапира, уколико је нападач вешт у кретањама ногу, он може лако доћи у позицију (увек офанзивни гард) из које лако може дагом снажно и експлозивно ударити прву трећину противничког рапира (батута) и за кратко време га одбацити у страну отварајући тиме простор за напад својим рапиром. Батута се изводи и у одбрани – али само против бода рапиром.

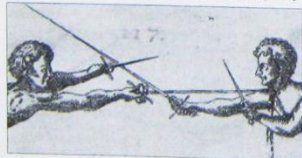
7. Полуће рапиром и дагом

Веома ефикасно средство за напад у борби рапиром и дагом су полуће. Изводе се тако што нападач хвата рапиром или дагом рапир са једне стране сечива, и истовремено поставља своју дагу или рапир са супротне стране сечива. На тај начин онај ко је ухватио мач спреже га у полуће и ухваћени не може померити свој рапир како би се одбранио, а не може ни искористити своју дагу јер се у завршници акције према њему креће истовремено и нападачев врх рапира или даге. Постоје полуће из напада (директне) и полуће из узврата (индиректне) – видети Узврати у борби дагом и рапиром.



Полућа рапиром и дагом на рапир: сл. 1 - мачевалац ближе рапиром хваћа колетин рапира; сл. 2 - мачевалац ближе колетину своју дагу испод сечива увиденог колетинског рапира; сл. 3 - мачевалац ближе колетину своју дагу на себи; војскудући рапир напред чиме колетин рапир спреже у полуће; сл. 4 - мачевалац ближе колетину своју дагу на торе и ка себи (чиме прети разоружање рапира колетом) усмеравајући врх свог рапира у колету напред за бод

Напади полутом се изводе отпочињањем акције рапиром или дагом, а у зависности од гарда нападача и то само уколико је противник у дефанзивном гарду и то: 1. – ако је нападач у офанзивном гарду а) хватањем дагом, полутом рапиром и бодом дагом; б) хватањем дагом, полутом рапиром и бодом рапиром. Ако је нападач у дефанзивном гарду: а) хватањем рапиром, полутом дагом и бодом дагом; б) хватањем рапиром, полутом дагом и бодом рапиром.



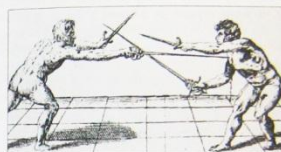
Приликом извођења било које полуће врх противничког рапира се води правoliniјски, полукружно или кружно горе, доле или у страну. Код полућа које се завршавају бодом дагом акције се увек финализују испадом или искораком на супротну страну од противничке даге. Полуће се не раде на противничкову дагу већ само на рапир.

Хваћање дагом, полућа рапиром и бод рапиром, Хеслер

Дворуко мачевање - Дага и рапир



Бод рапиром из полуће дага-рапир. Дага изводи хваћање 11 и војскудуће врх противничког рапира на доле а рапир у позицији 11 са супротног стране сечива повлачи противничков рапир на торе. У финалном искорак из полуће се наноси бод 2 рапиром.



Бод рапиром из полуће дага-рапир. Дага изводи хваћање 11 и војскудуће врх противничког рапира на торе а рапир у позицији 11 са супротног стране сечива војскудуће противничков рапир на доле. У финалном искорак из полуће се наноси бод 10 рапиром.



Сл. 1. Полућа дага-рапир: дага војскудуће врх противничког рапира на торе а рапир војскудуће противничков рапир на доле – финале бод дагом; сл. 2 дага војскудуће противничков рапир на доле а рапир војскудуће противничков рапир на торе при чему се истовремено изводи бод рапиром, Мако

Приликом извођења свих врста полућа неопходно је, као прво, ухватити 1/3 сечива противничког рапира (дагом или рапиром) па тек након тога дагом или рапиром извести полућу. Бод рапиром или дагом из полуће се завршава тек када су рапир и дага који изводе полућу у истој равни или се руке укрсте при чему приликом извођења полуће одмах треба водити рачуна о избору и усмерењу врха оруђа којим се жели нанети бод. Код полућа се акције не финализују сечењима. Када је реч радњама ногу полуће се увек завршавају ИСКОРАКОМ. Полућа се не мора изводити са оба оруђа само на рапир колетом већ и на његову подлактицу. У том случају је акција јако болна за нападачотог а финални бод се најлакше наноси дагом.



Хваћање дагом, полућа рапиром и бод дагом, хваћање дагом, полућа рапиром и истовремено напад бодом дагом и рапиром

Класично мачевање



Полуа дагом и рапиром на торе и бод рапиром, полуа рапиром и дагом на додлакшицу; Азбрехи Дирер.



Полуа рапиром и дагом на додлакшицу - мачевалац лево појшскује својим рапиром противника десно-торе и истовремено својом додлакшицом блокира додлакшицу противника наносећи бод дагом. Левино

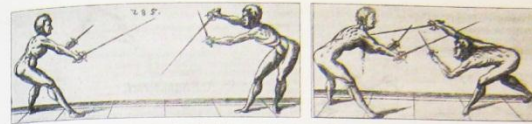
8. Напади преузимањем

Овај напад у себи садржи изненађење противника, а везано за неочекивано скраћење дистанце. Код нега нападач својом дагом изазива нападнутог на контранапад дужином оружјем – рапиром, не би ли нападача погодно безбедно са даљине. Али ово само маскира идеју праве завршице јер током извођења напада друго – дуже оружје преузима акцију и са скраћене дистанце наноси погодак. Постоје две врсте преузимања у нападу: паралелно и укрштено. Код паралелног преузимања дага и рапир нападача су у почетном паралелном положају а током преузимања се укрштају. Код укрштеног преузимања дага и рапир нападача су у укрштеном положају а током преузимања долазе у паралелни (раскрштају се) положај.



Напад са паралелним преузимањем: нападач почине напад искораком и хваћањем противничког рапира, на шта овај одговара осланком у мислу и покушајем бода рапиром. Нападач истовремено склања рапир напредујући у страну како би безбедно скраћено дистанцу и преузимајући својим рапиром противников наноси бод са другим искораком

Дворуко мачевање - Дага и рапир



Напад са укрштеним преузимањем: нападач почине напад са укрштеном дагом и рапиром искораком и хваћањем противничког рапира, на шта овај одговара осланком у мислу и покушајем бода рапиром. Нападач истовремено склања рапир напредујући у страну како би безбедно скраћено дистанцу и преузимајући својим рапиром противников наноси бод завршавајући искорак.

Одбране у борби рапиром и дагом

Блокови у борби рапир-дага се изводе стандардно рапиром, а када је реч о даги као рапиром који се држи у левој руци. Дакле, по часовној номенклатури. Тако нпр.



Блок XI дагом и бод 10 рапиром, блок II дагом и бод 3 рапиром



Блок IX дагом и бод 2 рапиром, блок IX дагом и бод 1 рапиром

Блокови у борби дага-рапир могу бити:

- а) Једноручни (блок се не изводи истовремено са оба оружја већ или дагом или рапиром)
  - б) Дворучни (блок се изводи истовремено са оба оружја - и дагом и рапиром)
- Једноручни блокови се користе када нападач напада једним оружјем само једну тачку на нападнутом и када се жели током блока друго оружје задржати у слободном положају за узврат или контранапад.



Суштинско за једноручне блокове је да док дага парира рапир је врхом усмерен у колегу за бод или оштрицом за сечење и обратно, док рапир парира дага је врхом спремна за бод. Дакле, док је једно оружје у парадни друго је у позицији - циљ је да се дагом изведе заштита од коленог напада али тако да рапир остаје слободан за узврат или контранапад.

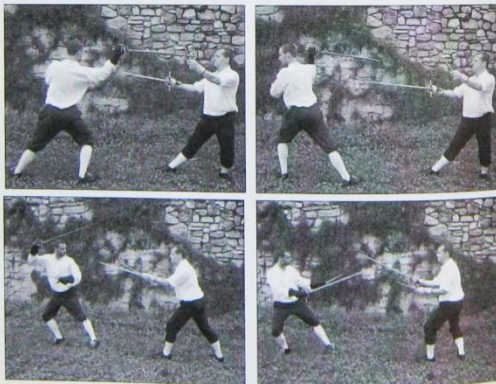
Основни принцип једноручног блока у борби дагом и рапиром: ако је дага у блоку рапир је офанзивно постављен а ако је рапир у блоку дага је офанзивно постављен

Класично мачевање



Стезање дагом и ослобађање постављањем рапира у I позицију

Код ослобађања окретом мачевалац коме је колега дагом стегао рапир треба да изведе одмах пун окрет уз подизање свог рапира изнад главе. Изложена акција увек ослобађа рапир од стезања истовремено штити од наставка акције колеге па се из тог разлога најчешће и користи. Код чупања рапира прво се рука подигне па се тек онда изводи окрет.



Стезање дагом и ослобађање окретаом

Дворуко мачевање - Дага и рапир

Код ослобађања ударцем јабуком мачевалац коме је колега дагом стегао рапир изводи контрапад ударцем јабуком чиме истовремено ослобађа свој рапир од стезања дагом и угрожава колегу. Изложена акција се, међутим, мора изводити уз истовремено склањање дагом колегиног рапира у страну због чега ова врста ослобађања захтева уједно и највећу увежбаност и опрезност



Стезање дагом и ослобађање ударцем јабуком

Код ослобађања затварањем балчаком рапира мачевалац коме је колега стегао сечиво рапира изводи контрапад али тако да своју дагу оставља слободну за бод. Наиме, истог тренутка када мачевалац увиди да је сечиво његовог рапира стегнуто дагом он треба да покрене свој балчак у правцу хватања колегиног врха рапира и да остварени контакт финализује затварањем на његову дагу. Изложена акција је веома ефикасна зато што отвара простор за бод дагом.



Стезање дагом и ослобађање затварањем балчаком рапира

Код ослобађања испадом у страну мачевалац коме је колега дагом стегао рапир изводи испад у страну (на ону где је дага) чиме ослобађа свој рапир од стезања дагом и угрожава колегу.

Узврати у борби дагом и рапиром

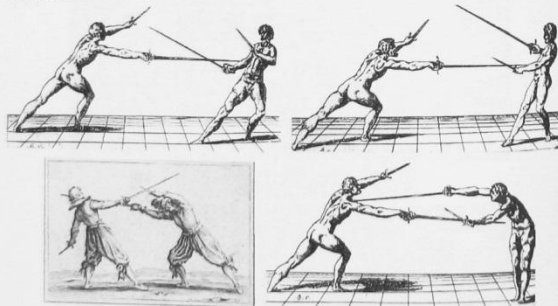
Узврати су најсложенији део борбе дагом и рапиром пошто се могу изводити уз велик број комбинација.

1) Рапиром после одбране рапиром (обичан блок-узврат рапиром на напад рапиром) док је дага мирна и усмерена у колегу или наноси узврат (варка дагом) од кога се нападути брани дагом отварајући се тиме за финалну акцију нападача рапиром.



Узврат рапиром бодом 1 након блока рапиром и варке дагом

2) Рапиром после одбране дагом. Ово је најчешћа и готово стандардна варијанта. Тако нпр. мачевалац лево изводи напад бодом рапиром у груди (централни бод) испалом. Други мачевалац се брани полукораком назад и блоком III (V) дагом склањајући врх колениног мача десно. На крају мачевалац који се одбранио узвраћа бодом својим рапиром (држећи дагом све време у десном блоку коленин рапир) укрштајући руку са руком која држи дагу уз прикључени корак задњом ногом.



Напад рапиром и украшениа одбрана дагом уз узврат рапиром, Гитанини 1606

3) Дагом после одбране рапиром (нпр. рапир изводи I одбрану од напада рапиром - рипоста дагом бод 9. док рапир остаје у положају одбране држећи коленин рапир.



Узврат дагом након изруженос украшениа блока

4) Дагом после одбране дагом (нпр. дага изводи одбрану III од рапира - рипоста дагом бод 9 из окрета (+) или се након изведене одбране дагом ради **преузимање** рапиром и бод дагом).



Узврат дагом након блока дагом и дагутом рапиром



Узврат дагом након блока рапиром



Две врсте узврата из окрета након блока дагом - узврат бодом дагом и узврат сечењем рапиром

5) Дагом и рапиром истовремено после дупле заштите (нпр. после неукрштеног дуплог парирања са супротних страна - дага IX а рапир III, изводи се симултано узврат бодом 10. дагом или кружно сечење 1. рапиром.

## МАЧ И ПЛАШТ– ИЗВОД ИЗ 19 СТРАНА ТЕКСТА



Ловоров венац победе.

Амор је погодио Аполона златном стрелом љубави и он се лудо заљубио у нимфу Дафне. Амор је, међутим, и Дафне много раније погодио стрелом са оловним врхом због чије хладноће је нимфа одбацивала сваки покушај било ког мушкарца да јој се приближи.

Аполон је прогањао Дафне и када ју је најзад ухватио она се претворила у лорово дрво. Разочараном богу је само преостало да лоровим венцем окити главу.

Лоров венац заправо није, како се то обично мисли, симбол победе већ знак губитка који неизбежно прати сваку победу, пораза који је сенка сваког тријумфа.



Постављање великој илашици у борбени положај

Лева рука хвата десну страну плашта и откопчава га са десног рамена. Затим се изводи промена става у назад и пружање руке са мачем напред-горе а лева рука иза главе покретом у (+) смеру салачи плашт са десног рамена и преноси га на лево раме. Након тога и лева рука обмотава три пута плашт око целе руке и хвата крај рубца. Набори плашта могу висити највише до бока. Рука је уврњена у плашт у целини.

Други метод је да се плашт откопча са десног рамена и кад склизне оставља да висе преко левог рамена, придржавајући га шаком леве руке за половину. Овај метод се користи уколико се планира напад плаштом измахом леве руке како би се извело покривање колете плаштом у разгнутом стању. Код постављања плашта је битно да се, током обмотавања око руке, тело налази у стању, а не контраставу, јер плашт може запети о леву ногу, ако је она напред.

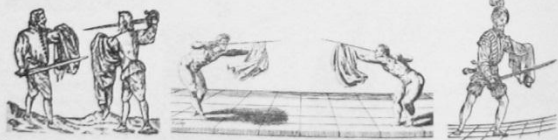


Ставови са плаштом

Када се у борби користи плашт мачевалачки став је углавном десни јер се тада плашт може користити како за одбрану тако и за напад и узврат. Избегава се контрастав. Кад је реч о узajамном положају мача и плашта они могу бити просторно постављени на следеће начине:

Постављање великој илашици у борбени положај

1. Рука са плаштом је пружена напред а рапир је постављен назад.



Нота код илашица у контираштану, Ди Граси, 1594.

Плашић напред, рапир назад, Фабрис 1606.

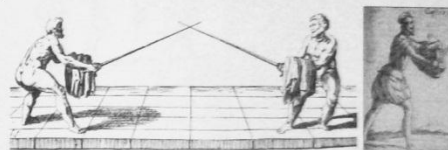
Контираштан уз илашицу десно у лево, Марочо, 1568.

2. Рука са плаштом је постављена назад а рапир је пружен напред.

Рука са рапиром напред а илашић назад, Капо Феро, 1610.



3. Рука са плаштом је постављена назад и рапир је постављен назад.



Плашић назад и рапир назад, Фабрис 1606, Марочо, 1568.

4. Рука са плаштом је пружена напред и рапир је пружен напред.

Плашић напред и рапир напред, Капо Феро, 1610, Марочо, 1568.



Када је плашт у задњим положајима он је на најгоднијем месту за нападе или узврате пошто је у тачкама измаха. Када се плашт налази у предњим положајима он је на најгоднијем месту за одбрану пошто је у тачкама пресретања. Но, када је плашт у задњим положајима он се може користити и за одбрану исто као што и када се нађе у предњим положајима може бити кориштен за напад али у оба наведена случаја то није тако угодно као у предходна два. Рапир се користи у свим положајима подједнако за напад, одбрану и узврат.

Када је плашт у предњем положају мачевалац треба да држи међусобно више размакнуте руке пошто се може десити да у тренутку акције сам свој плашт улетје у врх властитог мача.

Положаји илашица по висини

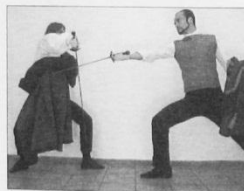
Мачевалац може свој плашт држати ниско (испод груди) и високо (у висини или изнад груди) и тај положај делимично говори о његовим намерама. Уколико плашт држи високо тада га може користити за одбрану доњим рубом, хватање или уклањање колегиних напада који су усмерени у горње положаје, или за бацање и набацавање плашта. Уколико мачевалац држи плашт у доњим положајима тада му је угодно да плаштом изведе измах или бацање плашта помоћу мача.





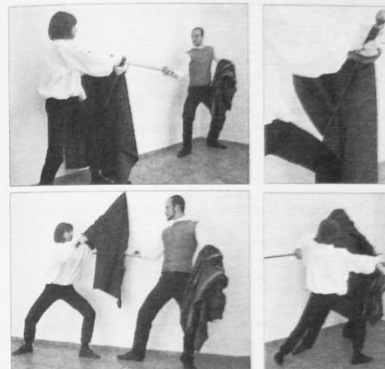
Покривање главе искораком

Друга варијанта: на напад рапиром у наших 3 сата изводимо III (V) одбрану рапиром истовремени искорак полулево и подизање леве руке са плаштом високо. Након тога се изводи полукрет (+) и набацује плашта на главу колете.



Покривање главе полукрешом

Покривање главе мачем: онај ко изводи покривање плаштом спушта свој мач врхом доле а плашт пребацује преко сечива и оба поставља десно-доле или лево-доле. Након тога се покретом мача (који је испод плашта) одозго на горе-лево или на горе-десно набацује плашт преко главе колете и извлачи мач док плашт остаје једним крајем држан у руци.



Покривање мачем

Покривање мача

У овој акцији је циљ на кратко време колетин мач блокирати плаштом како би му се у том тренутку пласирао бод или сечење.

У **првој варијанти** се покривање изводи на исти начин као и покривање главе.

У **другој варијанти** истовремено док се изводи III (V) или IX (VI) одбрана са кораком назад или променом става у назад набацује се покретом руке у напред плашт на руку или мач колете. Слично је и за остале одбране.

У **трећој варијанти** након изведене ескиваже у лево или у десно или ескиваже у напред левом руком се набацује плашт на колетин мач. Исто и код ескиважа у назад.

У **четвртој варијанти** се плашт на противников мач набацује из контрапада (задњег доњег торзет десног или левог положаја).



Набацување великог илтиша на мач. Фајрис, 1608

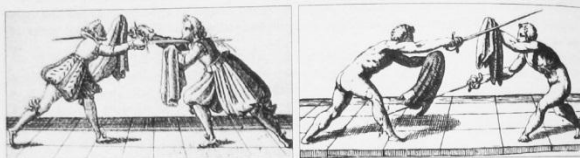
## Класично мачевање

Хватање се најелегантније изводи када на колетин напад одговоримо укрштеном одбраном (као код дага-рапира). Рука са плаштом је у том случају иза мача са којим је укрштена. Одмах након одбране левом руком се хвата и фиксира колетино сечиво док се десном наноси бод, ударац мачем или нека од дуелних рања.

### 4. Склањање плаштом

Рађња веома слична фиксирању плаштом с тим што се колетино сечиво не хвата и не стезе шаком већ се шака или подлактица заштићена плаштом користи за припрему напада мачем помоћу уклањања колетиног сечива мачу у страну. Склањање плаштом се изводи само у горњим положајима (склањање у X (IV) и II (III) положај).

И у овом случају, да би се извела наведена рађња, потребно је искороком нагло скратити дистанцу.



Склањање плаштом приликом колетинског сечива. Хеслер, 163, Фабрис, 1606.

### 5. Ударац плаштом

Акција која се изводи након откопчавања плашта а без његовог намотавања на руку. Чим плашт почне да пада са десног рамена њиме се измахне левом руком држећи га за руб тако да се његовим другим крајем изведе ударац. За хоризонталне удареце плаштом измахује се у лево или десно, за удареце плаштом одозго ради се кружни измах у назад (као за кружни ударац мачем) а за ударац одоздо кружни измах одозго. Код удараца одозго и одоздо рука са плаштом мора да се одмакне од тела што више у страну.

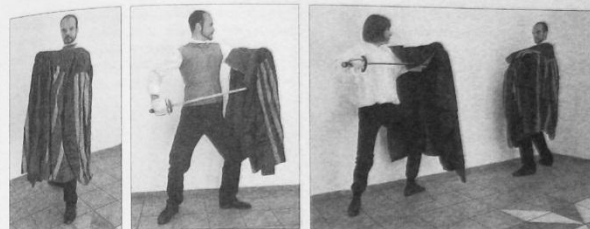
Ударац плаштом се наноси по глави, руци или ногама колеге. Ако је добро изведен, обмотава плашт око руке или тела нападнутог чиме га упетљава или чак разоружава. Ако се приликом удараца по ногама плашт обмота око ноге колеге треба га повући јер то може изазвати његов пад. Ударици плаштом се изводе и кад је велики плашт остављен да виси преко левог рамена.

Уколико је плашт ударцем обмотан око колетине руке која држи мач, тада се не изводи повлачење плашта ако пре тога није другим мачем његово сечиво врхом уклоњено или фиксирано јер без тога мач колеге може повредити онога ко повлачи плашт ка себи.

### 6. Маскирање плаштом

У борби се често користи **маскирање** мача плаштом. То је рађња која има за циљ да онемогући колегу да види положај и покрете мача (где је усмерен, да ли иде у напад, да ли је спреман за бод или ударац...). Маскирање свог мача плаштом се изводи тако што у тренутку борбе се лева рука са плаштом поставља испред тела а набори плашта остављају да виси доле и маскирају мач који је иза њега. Из овог положаја се може извести и бод **кроз** плашт или нагло подизање плашта преко удараца или набацивања плашта мачем.

## Дворуко мачевање - Мач и плашт



Маскирање плаштом

### 7. Витлање плаштом

Ако ударац плаштом промаши колегу тада се повратним или кружним путем настави извођење измаха и замаха. Тако настаје **витлање** плаштом. То је рађња којом се плашт покреће у свим правцима како би се колега збунио и како би му се пореметила пажња и концентрација пошто не зна да ли ће бити ударен или ће му плашт бити бачен или набачен. Приликом витлања је веома важно да се мач држи десно врхом назад-доле у положају измаха а да се витлање плаштом изводи испред тела при чему напад рапиром приликом витлања треба да је координиран са покретом плашта у супротном правцу.

### Одбране плаштом

#### Одбране великим илашијом

Изводе се **блоком** обмотаном руком (подлактицом или надлактицом – на краћејој дистанци). Блокови се изводе и шаком ако је плашт обмотан око ње. Блокови плаштом се изводе за X (IV) и II (III) одбрану на исти начин као и дагом. Блокови XI (II) и I се плаштом не изводе пошто плашт тада покрива видно поље на колегу. Блокови се изводе и из контрапада, а уз склањање плашта.



Блок илашијом, Франческо Алфиери, 1640; одбрана контрападаом уз склањање илашијом, Хеслер 1630.

Доње одбране IX (VI), III (V) итд. великим плаштом се изводе висијем наборима тканине тако да се рука пружа напред-доле. Код ових одбрана ако набори штите леве положаје тело треба да је у стању а ако штите десне положаје тело треба да је у контраставу.

Код одбрана **наборима заштита од удараца** се изводи простим подметањем плашта који ће апсорбовати сечење.

## МАЧ И ШТИТ (ВЕЛИКИ, СРЕДЊИ И МАЛИ) – ИЗВОД ИЗ 57 СТРАНЕ ТЕКСТА

Млади и неискусни мачеваоци улазе у борбу и нападају без претходног испитивања противника. Они не знају за увод у борбу и одмах нестрпљиво под притиском снаге, страсти и адреналина иду у финале.

Уводна игра се састоји у томе да разним опрезним акцијама и посматрањем реакција противника сазнамо са ким имамо посла и шта можемо очекивати и планирати у борби.

Тек кад се процени и открије противник може се изградити тактика па и стратегија борбе са њим.

О томе је још 1595. године Савиоло написао:

*Погледај младог ња који још није искусио борбу, и нахушкај га на бика. Видећеш како одмах кидише са више храбрости и жешћине него сивари ња који је био истребијан, рањаван али и извезбан.*

*Код другог зајажаш сасвим сувојино јер он њре него шћио се ухваћши у кошћиац осмайра све ѡредности које може да има, и јурне шћек кад иронаће ирилику...*

Дворуко мачевање – Штит и мач

Борба ШТИТОМ И МАЧЕМ

Током историје мачевања МАЧ се у борби највише користио у комбинацији са ШТИТОМ тако да се без претеривања може рећи да је то основна и најраспрострањенија форма мачевања. Из овог разлога сам решио да дворучком мачевању у коме се уз мач у десној руци користи и штит у левој посветим посебну пажњу.



Жан-Жермен Друе, Римски војник, 1785

Штит се користио од времена старог века до краја ренесансе. Штитио је од убода мачем и копљем и удара мачем, секиром, буздованом, наџаком... и за борбу против удараца и убода другог штита. Штитови се израђују обично од дрвета а затим облажу кожом или металом или се цели израђују од метала. Невезано за мноштво модела: палета, аспис, скутум, баклер, павеза, таргет, ротела... сви штитови се деле провенствено по величини на **велике, средње и мале**. У зависности од величине зависи и њихова покретљивост па и намена – техника употребе.

Кад је реч о облику постоје штитови округли, правоугаони, троугласти, листовити, срчолити... Облици штитова, пошто су наменски креирани, такође утичу на технику њихове употребе. Тако округли штитови слабо штите ноге и служе зато најбоље за кратке мачеве са којима се, у принципу, ноге не нападају. На округле штитове који су имали мањи радијус постављана је често завесница која је имала намену заштите бутина, онда кад се борило копљем.

Када су мачеви постали дуги и штитови су постали велики – правоугаони.<sup>1</sup> Но, правоугаони штитови сметају покретима ногу и отежавају ударац противника мачем по ногама јер смета њихов доњи руб. Зато су се почели производити бадемасти штитови који су горе широки а на доле се сужавају у врх тако да су лакши, доњим делом не сметају покретима ногу али ни нападама противника по ногама (и још се могу користити за бод њиљком доњег руба).

Израђивани су и штитови у облику осмице, карактеристични за крито-микенски период, а који су штитили горњи и доњи део тела а ужим делом на средини били погодни за ослањање упереног врха мача или копља и за сечење мачем а да се при томе све време остане заштићен. Такође, када су се мачеви почели користити у грађанству у употребу је



Велики шћић бадемастог облика – сужавање у доњем делу омоћћиава аћћу покретљивост ногу шћоком борбе

<sup>1</sup> Римљани су користили кратке мачеве и неколико врста штитова. Најраспрострањенији међу њима су били велики правоугаони легионарски штитови због тактичко-техничких разлога јер се штит користио као вишњамесна заштита од копља, дугог варварског мача, стреле, праћке, за "коричачу" (заштита легије у напредујућем поретку од свих врста бајачких напада одозго, спреда и са стране), као заштита од ветра и кише, чак и као подметач за спавање на влажном или снежном терену.

Позиционирање разноруких мачевалаца



Често се дешава да мачеваоци дешњаки се боре са мачеваоцима левашима – који штит држе у десној руци. То у великој мери мења технику борбе зато што се мач поставља наспрам мача а штит наспрам штита. Код овог типа борбе мачеви се више користе за одбрану а штитови за напад зато што се борба не води укрштено већ линеарно (види прилог: Борба дешњака и левака). Када је реч о борби два левака са штитовима она се води на исти начин као и код два дешњака.

Позиционирање мачеваоца левака и дешњака и два левака

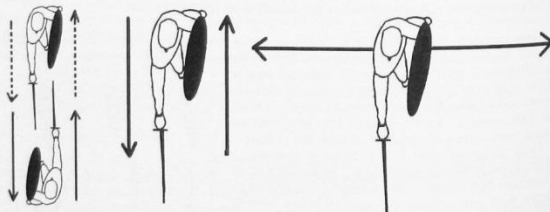
Кретања мачевалаца са штитом

Чеono кретање (напред-назад)

Изводи се прикљученим корацима (задња нога приђе предњој а предња за толико искорачи напред) или променом става (искорацима). Користе се за приближавање или удаљавање, напад гурањем (ударом) штитом или за одбрану уз одступање.

Бочно кретање (лево-десно)

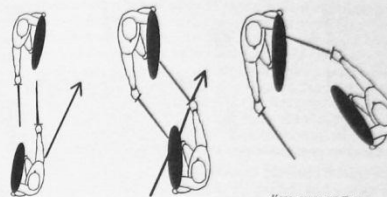
Изводи се бочним или укрштеним корацима у лево или десно. Користе се као средство паралелног кретања са противником како би се овај спречио да са косим корацима у лево-десно приђе с бока.



Кретање напред-назад, чеono кретање и бочно кретање

Косо-десно кретање

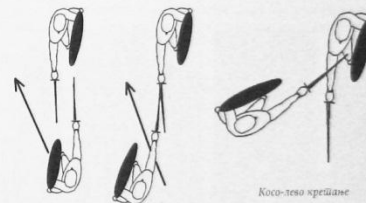
Мачевалац из чеonoг положаја, ако уочи, да његов противник слабо користи штит, тежи да се постави у бочни-десни положај. То постиже косим корацима у десно. Противник се бори против тога тако што изводи бочне кораке у лево или бочне кораке у лево-назад.



Косо-лево кретање

Косо-десно кретање

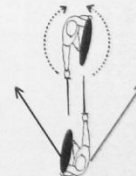
Мачевалац из чеonoг положаја, ако уочи да његов противник слабо користи мач, или је сам невеш са штитом, тежи да се постави у бочни леви положај. То постиже косим корацима у лево.



Кружно кретање

Косо-лево кретање

Изводи се око предње или задње ноге. Користи се како би противник био спречен да косим корацима у лево-десно приђе с бока, али и да би се извео након блока кружни удар по леђима или врату противника.



Кружно кретање

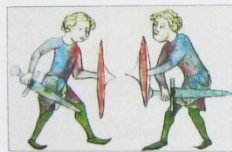
Против свих наведених врста кретања, а којима је циљ прилазак противника са бока, нападнути мачевалац користи супротне кретање. Тако, против чеonoг кретања користи чеono кретање, против бочног кретања бочно кретање, против косо-лево-десно кретања, бочно кретање али и косо-лево-десно кретање назад али и напред.



Блок рубом шшиша од руба шшиша; блок рубом шшиша од илоче шшиша



Блок илочом шшиша од руба шшиша; блок илочом шшиша од илоче шшиша



Блок илочом илоче - Дрезденска мунцијатура из 14. века (десно) блок илочом шшиша шаке са мачем

Положаји штита у блоку ПЛОЧОМ

Одбрана се састоји у подметању (примању) удараца или убода на површину штита. Подизањем штита вертикално се бране ударци 1 и 11 (2).



Блок 11 вишином од нападача ковањача - Херојски рашник (Апсијев кив из 100 год и.п.е.) и цртеж кива из другог угла

Начин држања штита у великој мери одређује и блокове и положаје штита у блоковима. Највећа покретљивост штита је код централног држања, али и највећа осетљивост (најмања стабилност) код примања удараца. Номенклатура положаја штита у блоковима је иста као и код рапира - сатна. Блокови штитом се изводе на плочу штита и на руб штита.

Блок I, XI



Блок II, X



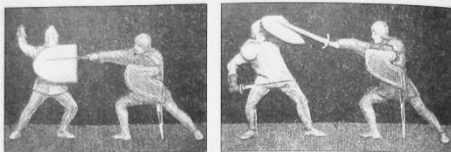
Блок III, IX



Блокови I и XI штитом се често изводе и уз спуштање на колено леве ноге. На овај начин се уз одбрану истовремено скраћује дистанцу и отвара доњи део нападача за узврат који се најчешће изводи бодом у стомак или ноге. Поклек се начелно изводи на десно колено не само због контраста већ и зато што приликом удара у штит мачевалац је у том положају најстабилнији и не може се преврнути на леву страну са које и долази противников ударац. Из положаје десног поклеса је и наједноставније офанзивно узвратити сечењем или бодом искораком. Поклек на лево колено се изводи само принудно, уколико је мачевалац у ставу или када се изводи заштита од бада. Акција одбране штитом уз поклек је била омиљена код римљана и они су је најчешће користили против варвара наоружаних дугачким мачевима.

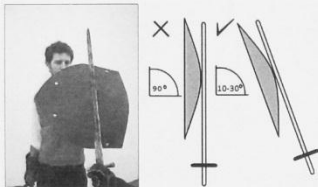
Класично мачевање

Мачеваца који се брани штитом одбрану не изводи произвољним подметањем штита већ има за циљ да нападачево сечење блокира што више централним делом штита а не његовим рубовима.



Одбрана III (III) и одбрана XI (II) штитом

Такође, штите се не поставља  $90^\circ$  на правац удара нападачевог сечења, већ под неким углом (обично  $10-30^\circ$ ), како би његово склизнуће делом амортизовало снагу удара и смањило оштећења штита – одвело његово сечење у страну.



Тачка на шитишту (центар) коју нападач треба да избегава у нападу мачем на шитишу а браненик да користи у одбрани, угла наметања шитиша приликом блока

**Одбрана од бода:** постоје две одбране - *пасивна* (чека се и прима бод) и *активна* (србе се штитом према врху колегиног мача са циљем да се он уклони у страну). Бодови се уклањају не само плочом већ и рубом штита. Тако инр. покретање штита са леве стране на десну рубом уклања бодове 2 (3), 3 (5) и 4 (7).



Сл. 1 - Одбрана од бода пасивна - везуном плочом шитиша (блок шитишом се изводи центром шитиша), сл. 2 и 3 - Одбрана од бода активна рубом шитиша

**Одбране клизањем:** се изводе тако што на колегин ударац мачем 1, 11 (2) и 10 (4) штит се поставља у положај пропусне параде 1 или XI након чега колегино сечење склизне низ штит. Одбране клизањем се не изводе за нападе 3 (5) и 9 (6) пошто тада ударац може склизнути на нос или главу.

Дворуко мачевање – Штит и мач



Одбрана клизањем

Одбране средњим штитом се изводе у месту, са променом става у назад или офанзивно - са променом става у напред али и уз испад у лево и десно. Уколико се одбрана изводи офанзивно (као пресретање) тада нема узврата мачем након одбране већ одбрана штитом је праћена истовременим нападом мачем (сечењем или бодом).



Офанзивно извођење одбране средњим штитом, Капо Феро, 1610.

У периоду позног средњег века и ренесансе се у борби средњим штитом користило доста и ескивирање након чега би sledио напад или мачем или штитом.

**Бацање штитом:** након извођења одбране XI (II) или X (IV) (левом руком) штит се води жустрим покретом у лево-доле чиме се баца колегин мач у страну а колега се отвара за ударац или бод. Иста је ситуација уколико се изводи одбрана II (III) и тада се штит води жустрим покретом у десно-доле.

Уколико се изведе одбрана III (V) (левом руком) ради се водјење горе-лево које баца колегин мач на леву страну и омогућава извођење удараца 3 (5) мачем. Уколико се изводи одбрана IX (VI) тада се колегин мач баца доле-лево и отвара за сечење 10 (4).



Одбрана бацањем или водјењем штитом са узвратом

Слично је и за бод мачем. Он се никад не наноси у центар штита већ на његов руб (а са стране близу тела нападнутог) како би врх склизнуо низ штит и убо нападнутог.



Неправилан напад бодом на шитици - убој у централни део шитици

Правилан напад бодом на штит - убој у руб шитици (омогуђује уколико нападнути не изведе исправно блок и одизањем шитици бод преко руба шитици).

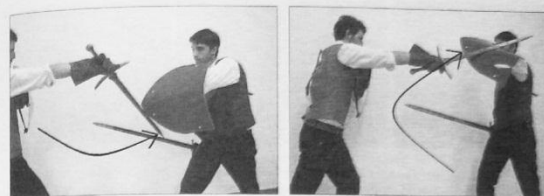
Нападач може напад на штит координирано везати и са употребом свога штита. Тако се може извести напад мачем на горњи руб колегиног штита, а који отвара његов доњи руб који се затим хвата одоздо штитом и изводи откривање.



Напад мачем по шитици. Сл. 1 - ударац мачем по горњем рубу колегиног шитици. Сл. 2 - нападнутог се изводи доњи руб шитици. Сл. 3 и 4 - нападач изводи хватање рубом шитици, отварање и бод мачем.

Напад мачем на штит повратним ударцем.

Једна од веома ефикасних техника напада мачем на штит је повратни ударац. У овом случају се изводи директан и пуни ударац по колеги одозго да би се одмах затим након његовог блока извело ударац по колеги одоздо. Овај напад се може изводити и у супротном смеру или смеру лево-десно, десно-лево или дијагонално повратно. Ова врста напада се изводи агресивно и везано у серији са циљем да нападнутог наведе на погрешан блок или га збуни и током низа напада изложи боду или сечењу мачем. Овај напад треба разликовати од варке, јер у варки нема контакта мача са штитом нападнутог.



Напад мачем на шитици повратним сечењем - мачевалаца, лево изводи прво напад сечењем 7 чиме отвара излаз колеги за сечење 1 које изводи одмах након првог удараца.

Још неке врсте напада на штит

Варка на штит

У борби са штитовима се често изводе варке. Оне се изводе у разним комбинацијама: напад штитом да би се након тога противников блок штитом или мачем обилази и завршио на неку другу тачку штитом или мачем (уз или без отварања или затварања противника); напад мачем да би се након тога противников блок штитом или мачем обилази и завршио на неку другу тачку штитом или мачем (уз или без отварања или затварања противника).

Тако се нпр. напад почине мачем на бок са стране штита (бод 4 или 5) и кад нападнути пође у блок штитом нападач обилази његов штит (десно-горе) изведе бод 1 или (лево-доле) и бод 8, уз истовремени блок штитом.



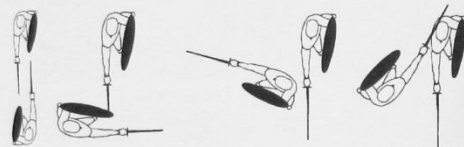
Варка на шитици бод (5-1) и варка (5-8)

Или, напад почине бодом 10 између противниковог мача и штита и када нападнути пође у блок штитом изводи се обилажење мачем и бод 1 уз блок X штитом.



Блок мачем, вођење противничковог мача и узврат штитом

Пошто средњи штит није тежак и гломазан као велики штит узврати у борби се често изводе и **окрети**. Окрети на лево (-) се изводе из става и тада се наноси одмах ударац штитом по штиту колече, који га отвара за сечење или бод мачем. Окрети на лево се изводе након левих блокова. Окрети на десно (+) се користе из контраста и тада се најчешће наноси прво одарац мачем на штитом или се мачем склања колегин мач како би се извело у наставку окрета ударац штитом. Окрети на десно се користе након десних блокова.



Узврат окрети

Тако нпр. ако су одбране штитом I и XI (II) узврат се може извести и доњим рубом штита на доле. Ако се брани II (III) и X (IV) узврати су 2 (3) и 10 (4) штитом или мачем. Рипосте након одбрана се чешће изводе кружним ударцима но простим и то тако да мач полази у круг у тренутку кад штит полази у одбрану. Ударци 4 и 8 се не бране штитом (изузев уз полтек) већ мачем која се поставља испод штита.

Узврати се након одбране штитом најбезбедније изводе тако што се нападачев мач штитом води у страну чиме се нападач отвара за узврат мачем.



Одварање нападача за узврат мачем након блока и вођења штитом

Постоји мноштво акција које се изводе са средњим штитом, али неке су најтипичније и оне се као најефикасније најчешће примењују у борби.

**Преузимање штитом или мачем.** То је акција у којој нападнути мачевалац изводи блок мачем, преузима својим штитом мач нападача и изводи узврат мачем. Или, обрнуто, блок штитом са преузимањем нападачевог мача и узвратом штитом.



**Затварање штитом.** То је акција у којој се помоћу штита истовремено блокира (затвара) и мач и штит нападнутог, али тако да се тиме он уједно и отвара на некој другој страни за слободан и незаштићен бод.

**Затварање 1. штитом:** нападач ударцем штита у горњи десни руб штита нападнутог истовремено блокира његов мач и *поишскујући на горе* свој штит помера његов штит тако да отвара простор за бод 4 мачем.



**Затварање 2. штитом:** нападач ударцем штита у горњи десни руб штита нападнутог истовремено блокира његов мач и *поишскујући на доле* свој штит помера његов штит тако да отвара простор за бод 1 мачем.



**Отварање штитом.** То је акција у којој се помоћу штита истовремено безбедно узлања у страну и мач и штит нападнутог чиме се он уједно и отвара за слободан и незаштићен бод.

**Отварање 1.** Нападач изводи врхом свога штита ударац 10 хоризонтално по врху штита противника чиме га помера у десну страну отварајући његов стомак за свој бод 4 мачем али и истовремено свој штит поставља у положај којим се штити од његовог мача.





Класично мачевање



Употреба руба шивша (окрулог и четвртастог) за одбрану од бода мачем. Манускрипт И 33, Ловчио, 1580

Одбрана од сечења - малим штитом се ударац колегиног мача не прима пасивно са циљем да се амортизује и блокира (пошто је мали по маси на је траума на шаку превелика) већ се иде у сусреш ударцу ударисм како би се напад сечења преусмерено и уклонио пре него је овај успео да развије пуну амплитуду и снагу.

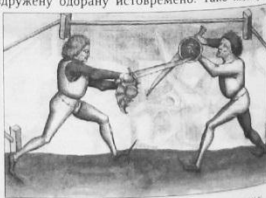


Одбрана од бода рубом шивша. Ди Мацо. 1696. мачевалац лево болизи у блок ударцем малим шившиом у сусреш удару сечењу мача наварача. зрушиво мачевалаца "Свети Борђе", 2012. године

Покрети одбране малим штитом су по положају и номенклатури идентични стандардним покретима код универзалних мачева с тим што штите нападнуте положаје по висини закључно са боковима док мач брани и ноге.

У одбрани се може прво парирати штитом а затим узвратити мачем, парирати мачем а затим узвратити штитом. Могуће је извести и здружену одбрану истовремено. Тако када је нпр. колега извео напад сечењем у наших 2 сата одговор је одбрана штитом II (III) уз истовремени контраатак бодом 2 (3) где штит не само да брани од сечења већ и покрива истовремено шаку са мачем која буде из II (III) позиције.

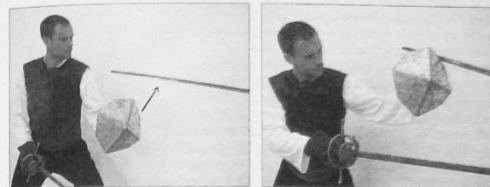
Код здружене одбране се након заштите изводи бацање штитом или мачем или вођење колегиног мача мачем и узврат штитом или вођење штитом а узврат мачем. Такође, могуће је истовремено узвратити са оба. Тако нпр. на колеги напад сечењем изводи се одбрана мачем а затим се колегино сечење преузима малим штитом и одводи у позицију док је врх рапира све време усмерен у колегу и напредује према њему до убода.



Мачевалац десно изводи здружену одбрану мачем и малим шившиом у вољублоку. Ханс Тацхофер. 1489

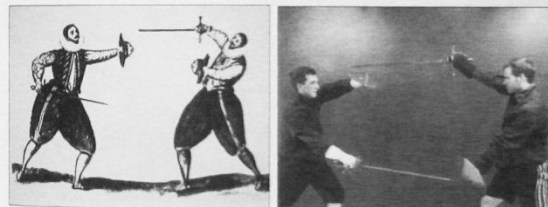
Дворуко мачевање - Штит

Кад се штитом парирају бодови они се увек усмеравају клизањем ка споља тј. ако је штит лево - на леву страну, а ако је штит десно - на десну страну, ако је штит горе - на горе а ако је штит доле - на доле. Уколико се штит нађе на средини одвођење се увек ради у правцу удаљавања од мача (у зависности од његовог положаја) који се држи у десној руди. Овде погрешити значи навести врх колегиног мача на унутра тј. право на себе или на сопствени мач.



Парирање бода рубом малог шивша

Код симултане одбране мач и мали штит могу деловати раздвојено (мач лево а штит десно) али и спојено (здружено) бранећи исту тачку. Ово је варијанта кад колега симултано или сукцесивно напада и мачем и штитом исту тачку. Уколико напада различите стране одбране су или паралелне или укрштене (исто као у борби гага-рапир).



Одбрана од бода кретањем малог шивша „у сусреш”. Уметнички мачевања. 1959: симулирана паралелна одбрана (мачевалац лево)

Одбрана од напада малим штитом се може извести штитом али и мачем (сечењем, гардом или јабуком) као што се и одбрана од мача може извести мачем али и малим штитом. Код малих штитова који имају у центру шиљак („ротела“) у одбранама се активно користи и он тако што се врхом штита уклања бод или блокира сечење.



Вођење врховиначког сечења шившом малог шивша. Меир 1542

Мали штит се веома ефикасно користи и у дуелној борби и то не само за блокирање или пресретање удараца ногом или руком већ и за разоружавања. Једна од типичних акција је хват подлактице. Кад колега напада сечењем или бодом у наших 10 сати изведемо одбрану малим штитом тако да његово сечење УДАРОМ усмеримо на лево. Затим руку са малим штитом пружамо у лево напред изнад руке нападача (укрштају се) након чега шаку спуштамо доле и стежемо колегино подлактицу испод обухватам одозго тако да наш мали штит дође горе са положајем колеги испред лица. Он мора испустити мач или се бранити својим

## Класично мачевање

Напад малим штитом може бити изведен издвојено и независно од напада мачем а могуће га је извести и истовремено са мачем. Здружени напад штитом и мачем у исту тачку има за циљ или да силовито пробије једноструку одбрану (зато се од здруженог напада штитом и мачем брани здруженим блоком штитом и мачем) или да кад колега изведе одбрану те једне тачке напад се удваја тј. или штит или мач наставља напад на другу тачку (варка штит-мач или мач-штит).

Напади малим штитом и мачем су, ипак, најчешће сукцесивно везани. У овом случају прво иде напад мачем коме следи напад штитом или обратно.

У борби са малим штитом се често изводи ударац јабуком мача по малом штиту да би се након тога напад наставио сечивом или другим штитом. То значи да се често изводе пропушни напади.

- Хватања и отварања (затварања)

Хватање малим штитом: рубом малог штита се може извести хватање руба колегиног штита. Ова врста хватања се изводи искључиво када колега свој штит држи у офанзивним положајима, кад је лажним нападом испровоциран да свој штит пружи напред или када је покушао напад штитом, а који је успешно избегнут неким од ескиважа.



Отварање малим штитом, Меср, 1542; шеснаест хватања и отварања малим штитом

Циљ хватања штитом је одвођење колегиног ухваћеног штита у правцу његовог отварања или у правцу колегиног мача (затварања) како би се његово дејство блокирањем онемогућило.



Напад хватањем и отварањем малог штита малим штитом

Рубом малог штита се може ухватити из правца одозго на доле, одоздо на горе, са лева на десно и са десна на лево и сечиво колегиног мача и извести његово одвођење у страну. На овај начин колега се отвара за ударац или бод мачем.

## Дворуко мачевање - Штит



Напад хватањем и отварањем мача малим штитом



Затварање малим штитом, Јорџ Бри, 1545.

Уколико противник држи мали штит офанзивно, а уз врх свог мача, изводи се хватање малим штитом његовог мача и затварање на његов штит. Ово истовремено везивање оба противничка оруђа штитом пружа време за акцију мачем.

- Блокирања

Малим штитом се изводи и **блокирање** колегиног мача. Наиме, контактира се сечиво колегиног мача што ближе његовој накрсници (како на скраћеној дистанци не би могао извести обилазак) након чега се потискује лево доле (ако је контакт у левим положајима) или десно доле (ако је контакт уз укрштене руке у десним положајима). Блокирање је веома ефикасно када се колегин мач блокира у правцу његовог штита или колегин штит у правцу његовог мача. На тај начин штитом једно кратко време блокирамо оба колегина оруђа.



Блокирање мача (мачевалицу лево) малим штитом, блокирање мача и штита малим штитом, Јорџ Бри, 1545.

# ЈЕДНОИПОРУЧНИ МАЧ – ИЗВОД ИЗ 114 СТРАНА ТЕКСТА

## Класично мачевање

### Парирање техници дуплог хвата

Уколико је мачевалац нападнут дуплим хватом он за избор има **четири могућности**.  
- **Прва** могућност је нагли пуни окрет у назад и излазак ван дистанце. Било која друга ескиважа је ризична зато што борби у дуплом хвату одговара скраћење дистанце ескивирањем.

- **Друга** могућност је да и сам изведе дупли хват чиме ступа у дуелну борбу у којој исход зависи од снаге.

- **Трећа** могућност је да слободном (левом) руком нападући ухвати дршку (шаку или подлактицу) мача нападача чиме смањује слободу кретања његовог мача а отвара могућност да својим мачем нанесе погодак сечењем или бодом.

- **Четврта** могућност је да се слободном (левом) руком одмах нанесе брз, јак и прецизан ударак нападачу у главу пеницом или лактом.

Дупли хват се од стране појединих учитеља мачевања у 17. веку препоручивао чак и у борби лаким специјализовано бодним мачевима. Том приликом се ненаоружана рука користила за хватање властитог сечива приликом парирања колетиног напада или за наношење споријет али прецизније вођеног бода.



Одговор на вискосу дуплот хвата  
- хватање дршке властитог мача и  
сечење подлактице противника. Албрахт  
Дарер, 1512



Дупли хава лаког једноручног мача. Личкур, 1686 и Ди Мацц, 1696

Ове врсте акције су, међутим, у прошлости биле више део трика, изненађена и курioзитет него принцип технике пошто су радње лаким мачевима веома окретне и брзе па је увек ризично покушавати у борби смањивати другом руком покретљивост свога мача. Из тог разлога се друга, слободна, рука више користила за склањање или хватање колетиног сечива или за ударац у његово лице него за хватање сопственог сечива дуплим хватом.



## Дворучно мачевање - Једноипоручни мач

### 2. Једноипоручно мачевање



Добар мачевалац поставља само онај ко је јачи од својих слабости. Али добар мачевалац осећаје само онај ко влада и јачи је и од своје снаге.

Једноипоручни мач („готички мач“) се појавио у 13. веку (било их је и током старог и раног средњег века - али егземпларно) а кулминацију употребе је (како где) углавном имао у 15. веку. То је било време када је оклоп постао сувише јак за напад обичним једноручним витешким мачем који је зато морао постати тежи и дужи а самим тим и негоднији за манипулацију само једном руком. Тако су настале две врсте мачева који се могу држати са 2 руке - „ратни“ - „дуги“, са паралелним оштрицама, тежак и претежно намењен за сечу и „бастард“ углавном са оштрицама у шпич, намењен више боду и са разним најједноставнијим облицима сложене гарде (ради заштите кажипрста који се пребацивао преко накрснице на корен сечива).

Зато што једноипоручни мач спада у прелазни облик између једноручног тешког (витешког) и дворучног мача (који је тежи, дужи и са дужом дршком) он се још назива и „бастард“ (мешанац). Једноипоручни мач је био најраспрострањенији у Немачкој и Швајцарској а мање у романским земљама где су сматрали да је сувише тежак, заморан, сиров и без техничке префинености.

Дршка једноипоручног мача има толику дужину да се приликом њеног хватања шаке мачеваоца додирују. Дужина једноипоручног мача у принципу није прелазила јабуком груди мачеваоца (кад се постави испред себе ослањајући га врхом на тло), изузев у позним типовима који су се већ почели трансформисати у дворучне (прелазне) мачеве.



Историја једноипоручног мача једном руком шаком врше борбе у мешку.

3) Средњи централни тардови

То је најчешће ОСНОВНИ положај јер се из њега подједнако лако може извести бод из централне позиције, сечења из СВИХ позиција и сви блокови. Зато је, због универзалности, овај положај најубичајнији.

Балчак се поставља у центар замишљеног часовника - руке су у висини од струка до груди а сечиво се врхом усмереним десно или лево и косо навише. Балчак мача је код пушка. Оно што је битно код овог положаја је да када мачевалац стоји у ставу његово сечиво мора бити постављено или у десно или у лево а никада по средини (не сме да по вертикалној оси тела покрива видно поље. Из средњег централног положаја најлакше је извести вертикална сечења 1 (1) или 11 (2) коса сечења 2 (3) и 10 (4) или бодови високи и централни бод.



Средњи централни тард

4) Средњи бочни тардови (положаји III и IX)

Када се из средњег гарда руке са мачем помере у лево или у десно (у 3 или 9 сати) поред левог или десног бока са сечивом усмереним косо и у назад 45 степени, или вертикално 90 степени. То су позиције III (V) и IX (VI) за сечење.

Средњи бочни гард има и варијанте за бодове. Руке су поред бокова десно или лево али је мач врхом усмерен напред и право, навише или наниже према колеги. То су позиције III (V) и IX (VI) за бод.



Средњи бочни тардови за сечење и бод. Кат. 1506-1514

5) Ниски тардови (положај VI)

Ако се из средњег гарда дршка мача спусти ниже - до 6 сати (јабука до препона) мач је постављен у ниски централни гард. Мач у ниском гарду се може држати и врхом спуштеним доле (усмерено у коленине ноге). Овај гард је уједно и припрема (позив). Из њега се може извести ударац одоздо на горе телућем али и бод. Мач у ниском централном гарду се може држати и врхом на горе и тада је погодан само за бод.



Ниски централни тард за бод и сечење

6) Ниски бочни тардови (положаји IV, V, VII и VIII)

Ако се из ниског централног положаја дршка мача помери у лево или десно (јабука 4, 5, 7 или 8 сати) мач је постављен у ниски бочни гард. Мач у ниским бочним гардовима за сечење се држи врхом спуштеним доле (напред или назад) или врхом подигнутим на горе. Из ових положаја се може извести ударац одоздо на горе или бод. Мач у ниским бочним гардовима се може држати:

- а) Код левог бока усмерен врхом на доле напред
- б) Код левог бока усмерен врхом на доле назад
- в) Код левог бока усмерен врхом горе напред
- д) Код десног бока усмерен врхом на доле напред
- е) Код десног бока усмерен врхом на доле назад
- ф) Код десног бока усмерен врхом горе напред



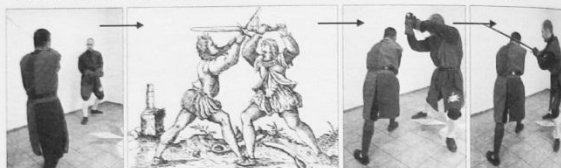
Ниски леви и десни бочни тардови за сечење и бод

1. На коленин напад искорак и сечењем нападајући одговара **ОДСТУПАЊЕМ** са блоком након чега наноси узврат сечењем или бодом.



Мачевалац десно изводи блок са одступањем (времена спаја у мача)

2. Нападнути на коленин напад искорак и сечењем одговара **ПРИСТУПАЊЕМ** (скраћењем дистанце уз ескивирање) уз пропусни блок након чега наноси узврат сечењем склањајући се са линије напада нападача (искорак или окретом) носећи му погодак сечењем или бодом са стране.



Блок са приступањем - улазом (скраћењем дистанце) искорак (мачевалац десно) и пропусањем узвратом сечењем

3. Нападнути на коленин напад искорак и сечењем одговара са пропусним **ОСТАНКОМ МЕСТУ** са блоком након чега наноси узврат са скраћене дистанце јабуком мача.



Блок у месту

4. Нападнути на коленин напад искорак и сечењем одговара **СКЛАЊАЊЕМ У СТРАНУ** (скраћењем дистанце уз ескивирање) испадом у десно са пропусним блоком након чега наноси узврат са делимично скраћене дистанце и под углом у односу на линију напада нападача



Блок са склањањем страну

Одбране од СЕЧЕЊА

1. Одбране парирањем (пуним блоком)

Против сечења тешким једноипоручним мачем се користе **просте** (линеарне) одбране. Нападнути блокира сечиво нападача својим сечивом водећи га до места контакта тј. блока најкраћим - **правoliniјским путем** (лево, десно, горе, доле, косо... ). У ту сврху се користе **пуним блоком** оштрицом (у тренутку одбране врх сечива онога ко се брани од сечења је усмерен лево, десно, горе, доле а сечива су укрштена под углом од 90 степени). **Полублокови се не користе.**

**I (I) проста одбрана од сечења за десни хват.** Брани главу и десни део раменог појаса од ударца по вертикали (12-6 сати или 1-5 сати). Шаке се подижу у 1 сат а врх постаља у 11 сати. Сечиво мача тада стоји скоро **хоризонтално или благо врхом на горе**, сече бојеви линију под углом од 90 степени и налази се десетак сантиметара изнад главе онога ко се брани. Подлактице су укрштене и померене у десно.

**XI (II) проста одбрана од сечења за десни хват.** Брани главу и леви део раменог појаса од ударца по вертикали (12-6 сати или 11-7 сати). Шаке се подижу у 11 сати а врх постаља у 1 сат. Сечиво мача тада стоји скоро **хоризонтално или благо врхом на горе**, сече бојеви линију под углом од 90 степени и налази се десетак сантиметара изнад главе онога ко се брани. Подлактице су неукрштене и померене у лево.



Блок I и блок XI

**II (III) проста одбрана од сечења за десни хват.** Брани од ударца по дијагонали (2-8 сати) или хоризонталног ударца (главу, врат и десну страну тела до груди (1-11 или 1-10 сати)).

Шаке се постављају у 2 сата, сечиво мача се врхом подигне вертикално и усмерава врхом у лево од 11 до 2 сата у зависности од тога која се врста узврата жељи извести. Тако нпр. са врхом у 11 се парира ако након одбране треба извести гард Батман у лево а са врхом у 2 сата ако се након одбране изводи батање десно-доле.

**Пропусно сечење 2 (3):** радимо сечење 2 (3) након чега (у тренутку када је колега блокирао наше сечиво) гурамо јабуку напред-лево-горе постављајући своје сечиво у положај II пропусног блока одакле следи најчешће сечење 10 (4) или кружно сечење 9 (6).

**Пропусно сечење 10 (4):** радимо сечење 10 (4) након чега (у тренутку када је колега блокирао наше сечиво) гурамо јабуку напред-десно-горе постављајући своје сечиво у положај I пропусног блока одакле следи најчешће сечење 2 (3) или кружно сечење 3 (5).



Принцип извођења пропусног сечења за горње положаје (пропусно сечење 2)

**Пропусно сечење 3 (5):** радимо сечење 3 (5) након чега (у тренутку када је колега блокирао наше сечиво) гурамо јабуку напред-лево-горе и најчешће полукружно сечење 1. и 11 или кружно сечење 9 (6).

**Пропусно сечење 9 (6):** радимо сечење 9 (6) након чега (у тренутку када је колега блокирао наше сечиво) гурамо јабуку напред-десно-горе и најчешће полукружно сечење 1. и 11 или кружно сечење 3 (5).

**Пропусно сечење 4 (7):** радимо сечење 4 (7) након чега (у тренутку када је колега блокирао наше сечиво) гурамо јабуку напред-лево-горе и најчешће полукружно сечење 10 (4).



Принцип извођења пропусног сечења за доње положаје (пропусно сечење 4)

**Пропусно сечење 8:** радимо сечење 8 након чега (у тренутку када је колега блокирао наше сечиво) гурамо јабуку напред-десно-горе и најчешће полукружно сечење 2 (3).



Принцип извођења пропусног сечења за доње положаје на примеру пропусног сечења 8

**Пропусно сечење 11 (2):** радимо сечење 11. након чега (у тренутку када је колега блокирао наше сечиво) гурамо јабуку напред-десно-горе постављајући своје сечиво у положај II пропусног блока одакле следи друго сечење, најчешће 11, 10 или кружно 3.



Принцип извођења пропусног сечења за горње положаје на примеру пропусног сечења 11

#### Слободна сечења

У директна сечења једноипоручним мачем која су изложена раније) спадају и сечења из слободног хвата, а која се користе само код лакших једноипоручних мачева. Наиме, употреба мача са две руке у извесној мери смањује покретљивост мача у борби зато што свака рука делимично ограничава и ограничена је опсегом покрета друге руке. Из тог разлога се бастардом (пошто се може држати са обе али и само једном руком) током борбе често изводи пуштање једне руке и сечења другом. Зато што оваквом сечењу претходи пуштање - "ослобађање" друге руке они се изводе из „слободног хвата”. На овај начин се постиже неочекиваношћу лакше (и безбедно директно) погађање јер је дужа амплитуда сечења једном руком него са две руке.

Мачевање током којег борци непрестано мењају стил борбе из једноручног у дворучни веома је динамично пошто се из трена у трен никад не зна на који ће начин бити изведена одбрана, напад или узврат - једноручно или дворучно.

Из овог разлога је "бастрад" сматран савршеним мачем јер се може користити на све начине и за све потребе: погодан за удар, погодан за бод, за дворучно и једноручно мачевање.

Кад је реч о пуштању дршке једном руком поновићу правило: за акције на даљини дршку пушта шака код накрснице, за акције на скраћеној дистанци дршку пушта шака код јабуке.

Једноручни хват се може користити не само у нападу већ и у одбранама и тада је основно правило да на дворучни напад се парира дворучно (или једноручно пропусно) а на једноручни напад се може парирати како једноручно тако и дворучно.

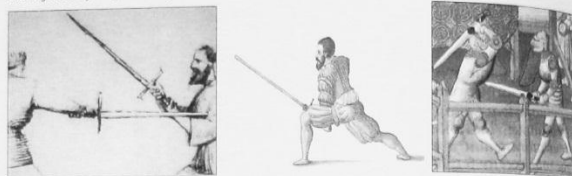
Слободна сечења се најчешће изводе на измах колеге при чему се пушта дршка код накрснице и изводи директно сечење по подлактици колеге.



Слободна сечења код "бастрада"

Класично мачевање

- Бодови одоздо: бод 6 (9 централни), 5 (9д), 7 (9л). Обе руке се спуштају сасвим опуштене доле 6 (9 централни) тако да је врх мача усмерен на горе. Након тога се изводи испад или искорак. За бодове 5 (9 десни), 7 (9 леви) обе руке се исто сасвим опуштају на доле али лево или десно. Врх мача је исто усмерен на горе.



Ден Либерти, 1410. Бод 6. Месир, 1542. бод 6. детаљ средњовековне минијатуре



Бодови 5, 6 и 7

Дворучно мачевање - Једноипоручни мач

Неке врсте бода са стране и одозго се могу веома ефикасно комбиновати са пропусним сечењима. Тако нпр. колегино сечиво се ухвати и почне опозиционирати за бод 10 а затим се нагло накрсница подигне а јабука усмери напред и врх сечива у назад-десно (при чему се све време држи колегино сечиво у контакту) и изведе полукружно сечење 1.

Кружни бодови

Спадају такође у директне бодове, иако се могу изводити и као бодови из узврата. Пошто је једноипоручни мач окретан са њиме се могу лако изводити кружни бодови. Ови бодови се пласирају у варијантима 9 (6) и 3 (5) или 10 (4) и 2 (3), при чему се увек наносе као директни бодови али из ескиваже или скраћене дистанце (колегино сечиво се врхом налази поред нас или из нас).

За кружне бодове 9 (6) и 10 (4) потребно је мач поставити у положај пуног блока IX (VI) против сечења али са укрштеним подлактицама. Након тога се јабука мача левом шаком повлачи на доле а накрсница десном шаком води горе до усмерава врха сечива напред у колету. Током овог покрета се подлактице раскрштају.



Кружни бод 2 (3) дворучним мачем. Сушор, 1612

За кружне бодове 3 (5) и 2 (3) потребно је мач поставити у положај пуног блока III (V) са неукрштеним подлактицама. Након тога се јабука мача левом шаком повлачи на доле а накрсница десном шаком води горе до усмерава врха сечива напред у колету. Током овог покрета, у завршном положају бода, подлактице су укрштене.



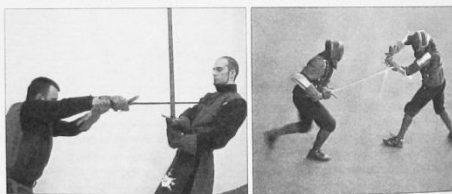
Кружни бод 9

2. Обиласком колегиног блока одоздо (полукругом испод његове јабуке) након чега се наноси бод.



Варка бод-бод (напад ивичне бодом и завршава бодом) 2-2 са обиласком блока одоздо

3. Обиласком колегиног блока повлачењем јабуке ка себи након чега се мач пружа право и наноси бод.



Варка бод-бод 2-2 (напад ивичне бодом и завршава бодом) са обиласком блока повлачењем ка себи

Уколико се колега брани пуним блоком у финализацији поготка се мач не мора поставити у опозицију. Уколико се, међутим, колега брани полублоком мач у финализацији поготка уопште мора бити постављен у опозицију или се завршни бод изводи уз истовремену ескиважу.

#### Комбиноване варке

То су варке које се састоје од комбинација сечења и бола тј. колега се прво напада бодом а затим се напад финализује сечењем или се колега прво напада сечењем а затим се финализује бодом. Приликом ових варки сечења која се изводе у првом или финалном нападу могу бити проста, полукружна и кружна тако да се у комбиновању варки добија велик број могућности. Напад тако може поћи бодом 3 (5) да би завршио кружним ударцем 1. или напад полудом кружним ударцем 1. а завршава бодом 6 (9 централни) итд...



Варка сечење-бод (напад ивичне сечењем а завршава бодом) 2-2 са обиласком блока повлачењем и завршницом исклучењем

#### Варка бод-сечење

Колега се напада бодом пруженим рукама и у тренутку над постави блок брзо се усмерава јабука мача лево-десно-горе или доле (чиме се врх сечења поставља у неки од положаја измаха) и финализује жељено сечење. Варка на овај начин се изводи само уколико се колега брани пуним блоком. Уколико се, међутим, колега на напад бодом брани полублоком не може се извести варка бод-сечење већ само варка бод-бод.



Варка бод 10-сечење 10 (напад ивичне бодом а завршава сечењем)

**Варке јабуком.** Ова врста варки се изводи из почетног напада јабуком а завршницом сечењем или бодом. Напад јабуком најчешће почиње телућним бацањем колегиног мача (види ниже) и директним нападом право јабуком. На ову акцију нападнути по правилу одговара ескимирањем главом, а на шта нападач у наставку варке одговара неким од сечења, али на супротну страну.



## ДВОРУЧНИ МАЧ – ИЗВОД ИЗ 120 СТРАНА ТЕКСТА



Два су приступа мачевању: мачевати да би се погодио противник - ту је циљ успех, и мачевати да би се погодила вештина - ту је циљ вештина.

Мени је дражи други приступ - да мачевање је прво, јер „Ко погађа меџу њромашује све осџало, а ко погађа све погађа и меџу“.

Погађање, дакле, произилази из мачевања а не мачевање из погађања.

Могуће је, дакле, мачем погодити а не умети мачевати али није могуће умети мачевати а не погађати.

Први и најважнији циљ у мачевању, зато, не треба да буде погађање већ мачевање - чиста вештина, јер прави погодак је једино онај који се рађа из мајсторства а не игре случаја и срећне неукости.



Дворучно мачевање - Дворучни мач

Техника мачевања ДВОРУЧНИМ МАЧЕМ



Триумфална поворка цара Максимилијана I, Ландскнехти са дворучним мачевима, Ханс Леонхард, 1516.

Дворучни мач је настао од дугог војничког мача повећањем димензија његове дршке и сечива до тзв. „великог мача“, који је имао две форме: средњовековну и ренесансну. Он се највише користио као војничко оружје у ратним тактикама швајцарских кољаника и немачких најамника - ландскнехта<sup>1</sup> у Немачкој и Швајцарској 16. века. У то време и на тим просторима битке су се водиле између великих формација („каре“) сличних фалангама наоружани веома дугачким коплима (5 метара) која су била постављена као бодље жега. Војници са дворучним мачевима су били у првим редовима како би ударцима тешког дворучног мача секли, ломили и извијали копља и хелебарде чиме је отворан пролаз за коњицу.



Успреси дворучног мача у „кари“ бројне копља и хелебарде (Бишка код Кишпа, 1548. Ханс Астер)

Дворучни мачеви су називани још и „тврђавски“ јер су се користили и на зидинама градова за одбацивање противника (и то једним замахом више њих) који су се полетили уз мердевине. Због велике дужине сечива дворучног мача тј. радијуса његовог дејства, било је довољно неколико десетина мачевалаца па да се покрије цела дужина врхова зидина мањих градова.

Дворучни мач се користио веома ефикасно и против мапаца коњице (секу у ноге коњима и јачаџима). Користили су се и у градским борбама кад је било потребно да један или два војника бране и блокирају неки уски пролаз или улицу тиме што су сечењем косили све пред собом или тиме што су једним бодом истовремено набадали на мач више противника који су надирали збијени. Отуд овом мачу и надимак „ражањ“. Крајем 16. века се користе само у градским стражама и као део свечаних поворки.

<sup>1</sup> Landknecht, сугерисне на име изведено од „lanze“ - копље и „knecht“ - слуга, казало. (слуга са копљем, копљаник) или „lanze“ - земља - равнина и „knecht“ - слуга (слуга земље, чувар земље - војник).

Као што је већ изложено у првом делу књиге постоје четири врсте дворучних мачева:

- а) Борбени - служе за непосредну мачевалачку борбу
- б) Крвнички - служе за спровођење судских одлука о егзекуцији које се најчешће састоје од одсецања главе

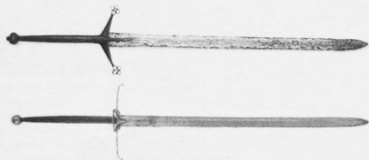


Крвнички (егзекуциони) дворучни мач, травира из 17. века и травира из 16. века

- в) Церемонијални и украсни - служе за светковине, процесије, крунисања, прославе или улепшавање ентеријера.
- г) Вежбовни - мачеви за учење, вежбе и цивилне куртоазне борбе.

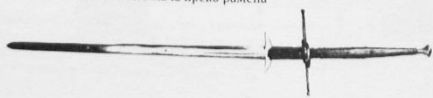
Врсте борбених дворучних мачева

- 1) Са једном накрсношом (класични) која је код неких мачева била средње дужине али код неких и веома велика (до 50 цм).



Дворучни мачеви са једном накрсношом: „слемур“ брских Шкотиа 15-17. век „lowland“ шкотских Шкотиа 15-17. век

- 2) Са дуплом накрсношом (псеудонакрсношом - rafterhaken - секундарна гарда). Средњом 16. века сечиво дворучног мача на последној трећини добија још једну накрсношу а простор до ње се облаже кожном облогом. Тај простор је имао више намена а главне су биле:
  - Спречавање да ударац тешког сечива склизне на велике накрсноше (које су најчешће биле велике али танке).
  - Хватање сечива другом руком чиме се сечивом лакше и брже барата због повећаног крајњег полуге.
  - Ослонац за ношење мача преко рамена



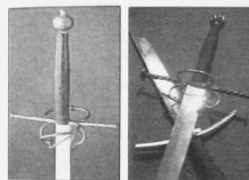
Дворучни мач са дуплом накрсношом

- 3) Са „S“ или „8“ накрсношом

Дугачка накрсноша дворучног мача је не само у борби у метежу већ и свакодневnoj манипулацији сметала. Из тог разлога су се почеле монтирати на дворучне мачеве накрсноше „С“, а које су већ биле присутне на кратким мачевима кацбелтерима.



Дворучни мач са „S“ накрсношом



Лаки дворучни мач и тешки дворучни мач



Ремеслени штапки дворучни мач са „калрецим“ сечивом

Кад је реч о тежини борбеног дворучног мача постоје такође два типа дворучних мачева: лаки и тешки. Лаки имају дужину од 1.12 до 1.4 м, док тешки могу имати дужину до 2 м. Тежина лаких се креће до 2 килограма јер имају уже и танке сечиво, а тешких до 5 килограма јер имају шире и дебље (масивније) сечиво „аклемур“.

Сечиво Многи дворучни мачеви имају валовито сечиво и тада се називају **пламеним** мачевима. *flammenschwert* - „огњени мач“ „flambards“ а не „flambert“ - Оваква сечива не само да имају већу моћ засецања већ се њима током блока спречава проклизавање оштрица па се карактер борбе са технике могао у сваком тренутку пребацити на снагу.

Ношење дворучног мача

Дворучни мач се због велике тежине и дужине није носио за појасом и у футроли као остали мачеви већ преко рамена или подлактице са врхом на горе или врхом на доле. На овај начин се могао не само лако носити већ и веома лако и брзо употребити.

Кад је реч о ношењу преко рамена мачеви су ношени са ослоном на дршку или ослоном на сечиво. Код ослона на дршку се дршка мача поставља на раме а накрсноша мача се налази иза леђа мачеваоца.

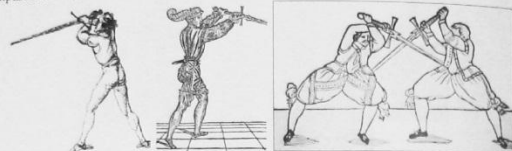
Кад је реч о ношењу дворучног мача преко рамена са ослоном на сечиво мачевалац обично носи или јаки кожни или оклопни или верижни оковратник а мач се наклања на раме сечивом наоштом. У овом случају накрсноша мача се налази код груди мачеваоца.



Ношење дворучног мача преко рамена са ослоном на дршку, сл. 3 Ирски војаци, цешал дршке Албрехта Дурера, 1521.

Класично мачевање

**Бодови одозго (1 и 11)** Обе шаке мачеваоца се налазе у I или XI (11) положају укрштених или неукрштених подлактица са врхом сечива усмереним у 1 или 11 сати.



Бод 1 и бод 11 (2) дворучним мачем, Таххофер, 1450, Мароцо, 1550, Сушор 1611.

**Бодови са стране (2 и 10)** Обе шаке мачеваоца се налазе у II (III) или X (IV) положају укрштених или неукрштених подлактица са врхом сечива усмереним у 2 или 10 сати.



Бод 10 (4) и бод 2 (3) дворучним мачем, Мароцо, 1550; бод 10

**Бодови са бока (3 и 9)** Обе шаке мачеваоца се налазе у III (V) или IX (VI) положају укрштених или неукрштених подлактица са врхом сечива усмереним у 3 или 9 сати.



Бод 3 (5) и бод 9 (6) дворучним мачем, Мароцо, 1550; бод 3

**Бод право – централни бод.** Обе шаке мачеваоца се налазе испред његових груди у положају укрштених или неукрштених подлактица са врхом сечива усмереним право у груди колете.



Централни бод (укрштени) и неукрштени, Мејер, 1542; централни бод

Дворучно мачевање - Дворучни мач

**Бодови одозго 4 (7), 5, 6, 7 (9, 9д, 9л) и 8.** Обе шаке мачеваоца се налазе у IV, V, VI, VII или VIII положају укрштених или неукрштених подлактица са врхом сечива усмереним на горе или у 4, 5, 6, 7 или 8 сати.



Бод 6, Левико, бод 5, Сушор, 1611.

Кружни бодови

У полуној техници се изводе и кружни бодови, а на исти начин као и код једноручног мача. Ови бодови се углавном пласирају у варијантама 9 (6) и 3 (5) или 10 (4) и 2 (3).

Тактика употребе бода у полуној техници

Бодови дворучним мачем се углавном изводе – не директно већ индиректно и то, као и код сечења уз помоћ неке од везних рађи.

- Бод опозиционирањем сечивом
- Бод из бацања сечивом
- Бод опозиционирањем накрсно
- Бод вођењем накрсно
- Бод из стењања накрсно
- Бод из опозиционирања дршком
- Бодови из варке



Бод дворучним мачем опозиционирањем сечивом казетним сечивом за бод 2 и 10

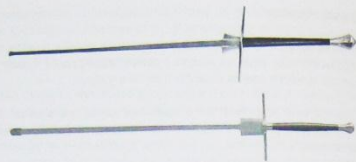
Бод из опозиционирања сечивом

Колетно сечиво мача се хвата и уклања сечивом у страну помоћу полуге и тако се отвара простор за бод из опозиције. Правац у коме се изводи искључење може бити на горе, на доле, лево и десно.

Бод дворучним мачем опозиционирањем сечивом казетним сечивом за бод 11



Бод опозиционирањем сечивом на горе за бод 11 (изводи мачеваца лево), Мејер, 1570.



Федерmesser – laki veslovi, једноручни и дворучни мачеви који се најчешће користе за немачки стил полужног мачевања

Овај стил се у основи базира на техници једноручног мачевања немачким „дугим ножем“ (Grosse Messer) који је био необично популаран и распрострањен широм Немачке. Немачки стил дворучног полужног мачевања је приказан готово у свим немачким манускриптима о мачевању још од Викенауера.

Основни елементи овог стила мачевања су:

1. Борба је начелно контактна тј. бод или сечење се противнику наносе најчешће из везивања, вођења, преноса, пропуста или бацања – дакле, из индиректног контакта са противниковим сечивом.
2. Највећи део борбе се изводи са малим репертоаром покрета ногу (искорак, промена става назад, промена става у месту, пролаз и полуокрет у лево и десно) и често уз гурање (потискивање) противника.
3. Основни став је најчешће контрастав а мач се обично држи у гарду II или III позиције врхом горе (дакле, врхом неусмерено у противника).
4. На напад противника се најчешће одговара или кретањем ка њему (контранпад) или останком у месту. У оба случаја, дакле, борба се најчешће изводи са скраћењем дистанце.
5. На напад противника сечењем се најчешће одговара:
  - а) Контрасечењем а не пасивним блоком (нпр. на сечење 10 се одговара сечењем 10 у сусрет, на сечење 2 сечењем 2 у сусрет итд.)
  - б) Полублоком.

Након тога, кад је заустављен нападачев ударцац и док су мачеви у контакту, нападути или нападач (у зависности од тога ко брже реагује) изводе везивање, вођење, пренос, бацање или пропуст а у финалу подједнако бод или сечење. Уколико је, међутим, изведен полублок у наставку акције се одмах наноси бод или неко од полужних сечења из обиласка противниковог сечива одозго.

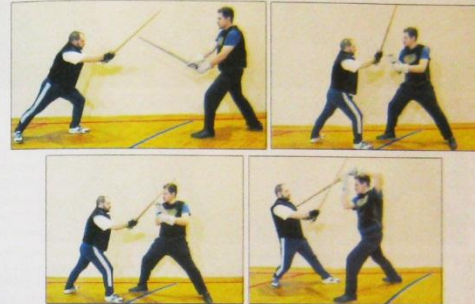
На напад противника бодом се најчешће одговара:

- а) Пропусним блоком и кружним полужним сечењем или кружним полужним бодом.
  - б) Вођењем противниковог сечива накрсно у горње положаје и бодом или сечењем из горњих положаја.
6. Због контактне борбе у скраћеној дистанци веома често се изводе дуелне радње: разоружавање, бацање, фиксирање, ударци ногом и руком...

**Пример 1**

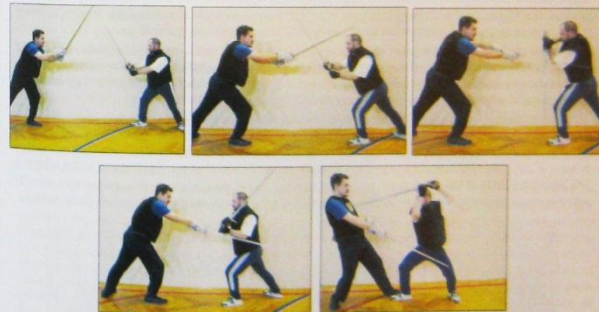
Нападути мачевалац на нападачево сечење 2 одговара искорак (скраћење дистанце) и сечењем 2. Након тога нападути мачевалац води балчаком нападачево сечиво у позицију X

или XI одакле изводи бод 10 или 11 уз опозиционирање. Уколико нападач на овај бод одговори одбраном вођењем врха противниковог сечива у страну тада нападути наставља акцију изводећи пропуст и кружно сечење 11 или кружни бод 11.



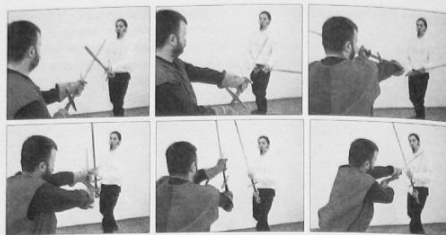
**Пример 2**

Нападути на нападачево сечење 2 одговара искорак (скраћење дистанце) и сечењем 2. Након тога нападути води балчаком нападачево сечиво у позицију I или II спуштајући врх свог мача доле-десно. Након тога нападути узводи кружно сечење 11, или кружни бод 12 и 1.



**Пример 3**

Нападути на нападачево сечење 2 одговара искорак (скраћење дистанце) и сечењем 2. Након тога нападути води свој сечиво доле-лево након чега изводи кружни бод или сечење 11.



Варка сечење-сечење 10-2

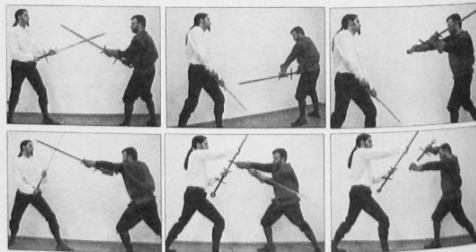
За извођење варки се, као јако ефикасно средство, користи такође слободна ротација као и дупли хват сечива мача која омогућава изненадну и сасвим неочекивану промену правца напада



Варка сечење 5 - ударац јабуком из дуплог хвата сечива

Сложене варке

Стил „глева“ омогућава чак и најсложеније - троструке варке. Ту се комбинује напад бодом, оштрицом и јабуком при чему се на сваки блок колете одговара варком другим делом мача. На овај начин нападнути мачевалац током варке никад не зна хоће ли бити погођен сечењем, бодом или ударцем јабуке (накрснице).



Напад сложеном варком. сл. 1 и 2 - сива и мачевалац десно изводи бодове. сл.3 - напад сечењем 10, сл. 4 и 5 - блок и обвратак блока и ударац јабуком са блоком ударац јабуке, сл. 6 и 7 - бод и блок боја, сл. 8 ударац накрсницом из дуплог хвата сечива и блок удараца накрсницом. сл. 9 - бод

- Пета врста напада: акције на подлактицу. Пошто је у стилу „глева“ рука која држи сечиво веома изложена мачеваоци често нападају сечењем или бодом управо њу. Напад на изложену руку се изводи у тренутку кад колега измахује из десних положаја (уколико држи мач десним хватом) или ако измахује из левих положаја, као и уколико се налази у сувише отвореном гарду.

Напад сечењем и бодом на подлактицу руке која држи сечиво

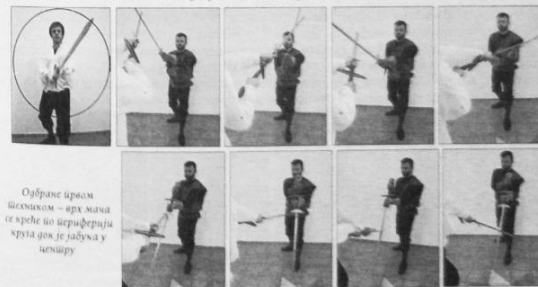


Одбране

Одбране сечивом

Прва техника одбране се користи и против бодова и против сечења а заснива се на пуном блокуима с тим што се колетине сечиво због посебног начина држања мача склања у блоку првом тренином мача. За овај тип одбрана је карактеристично да док врх мача овог ко се брани изводи покрете лево, десно, горе, доле како би блокирао колетине бодове и ударице, јабука мача се што мање покреће и држи се све време испред тела.

Одбране I и II се изводе само као одбране „лепезом“ у лево или десно. У употреби су телушне одбране и све врсте полукружних и кружних одбрана. Избегавају се пропусне одбране. Код блокова III, IV, VIII и IX шака на јабуци мења хват у (-).



Одбране првом блокима - врх мача се креће по периферији чрпа док је јабука у центару

Класично мачевање



Сечења 2, 3, 4, 11 дворучним мачем сачлом „мошак“

Ударац средином сечива

Као и код мотке којом се ударци наносе не само крајевима већ и средином тако се и код дворучног мача у техници мотке ударци наносе и средином сечива. Ови ударци су кратки, брзи и усмеравају се у главу или руке. Они се изводе директно као део пресретана или као узврат након одбране. Ударици средином мача се наносе из паралелно постављених шака истовременим експлозивним опружањем руку у напред.

Ударици средином сечива се раде под угловима различитим од 90 степени тј. са правце усмерена осе сечива који је увек под неким углом у односу на вертикалу колете.



Хоризонтални, дијагонални леви и дијагонални десни ударац средином сечива у сачлу „мошак“

Најчешће извођена акција за ударац средином сечива је из узврата након дуплог блока после кога се изводи бацање колениог сечива.



Хоризонтални ударац средином сечива након бацања у сачлу „мошак“

Бодови

Бодови се наносе врхом мача и веома су прецизни и снажни. Користе се сви бодови стандардне номенклатуре али као и код сечења уз извесна ограничења. Наиме, мачевалац који је у десном хвату може наносити све бодове из десних позиција (1, 2, 3, 4, 5 и 6) при чему је лавина ове акције изводити из контраста него става.

Дворучно мачевање - Дворучни мач



Бодови 1 и 2 (десним хватом)



Бод 3, 4 и 6, Маур, 1542; бодови 3 и 4 десним хватом

Када је реч о бодовима из левих позиција у десном гарду изводи се само бод 11 из контраста али преношењем мача преко и иза главе због чега је овај бод кратак



Бод 11 из десног хвата у сачлу „мошак“ дворучним мачем, Маур, 1542

Уколико се, дакле, желе наносити и остали бодови из левих позиција (10, 9, 8, 7) потребно је заменити десни гард (хват руку) левим тј. преместити балчак мача на леву страну и дршку мача држати левом руком а праву гредину сечива десном руком (види горе - промена хвата руку).

Бод с опозиционирањем

Бод дворучним мачем техником мотке је могуће извести контактано и путем опозиционирања сечивом. Да би се код овог начина држања дворучног мача извело опозиционирање потребно је колениог сечиво ухватити средином сечива (простором између шаке на сечиву и накрснице) и



Варка сечење – бој; напад иочине сечењем да би се након покушаја блока нападаоцима насипањем ударцем јабуке и зруком покушајем блока који ошвања нападачу простор за бој

Поред варки сечењем изводе се исто толико често и варке чистим бодом при чему се блок нападаоца обилази простим подизањем или спуштањем јабуке мача.



Варка бој-бој; напад иочине бојом на који нападаоцима посипања блок а нападач сипања балчак чиме врхом обилази блок и финализује бој са суироине сипање

За разлику од изложених стандардних варки стилем „мотке“ користи се још и мноштво других варки пошто мач служи за напад не само врхом (за бој или сечење) већ и средином, јабуком и накрсницама. Тако се колета може напасти сечењем или бодом да би био погођен са супротне стране ударцем јабуком или средином сечива, или се нападне јабуком а погоди сечењем или бодом врхом или средином сечива, или се нападне средином сечива а погоди ударцем јабуком или накрсницом или врхом (бој или сечење).



Комбинована варка дворучним мачем стилем „мотке“

Везе радње у сизику „мојка“

Држање дворучног мача као мотке омогућава знатно већи број везних радњи него код класичног држања мача.

Главне везне радње су хватања, везивања и вођења а која се исто изводе са оба краја мача. За хватање се првенствено користе крајеви мача (врх или дршка) при чему се и хватају крајеви мача (врх или дршка) и то они који се налазе у офанзивном положају. Никад се не покушава хватање дефанзивног дела мача (усмереног у назад) колета. У том смислу се изводи хватање врхом врха колетног сечива (или дршке код јабуке) и његово повлачење ка назад-у страну након чега следи одмах везано ударац јабуком са супротне стране или вођење колетног сечива у положај погодан за бој или сечење.



Хватање врхом, вођење и ударац јабуком

Друга опција је хватање дршком (код јабуке) врха колетног сечива или дршке (код јабуке) након чега следи везано одмах ударац или бој врхом сечива или вођење до положаја погодног за бој или сечење.



Хватање дршком, вођење и сечење-бој сечивом

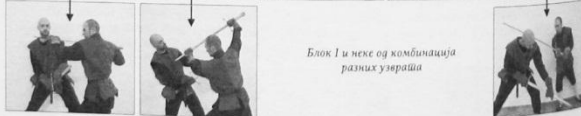


Блок III и узвраш уварцем јабуком, блок III и узвраш сечњем во водакшици



Блок 10 и узвраш болом 2

Из наведеног разлога лепота мачевања стилем „мотка“ у великој мери зависи од креативности, инвентивности, окретности и маштовитости мачеваоца а разноврсност радњи омогућава да мачевалац у сваком тренутку може за сваку ситуацију пронаћи најмање једну адекватну акцију



Блок I и неке од комбинација разних узвраша

Из технике дворучног мачевања стилем „мотка“ настаје касније техника борбе бајонетом на мускети која се развила у два правца. У првој школи склањање противничког бајонета на пушку у нападу и одбрани се изводи кундаком пушке. Током ових акција врх пушке са бајонетом је миран и усмерен у противника, а задња рука са кундаком парира и склањања у лево и десно тј. врх пушке са бајонетом се креће како би избео блокове у одбрани и склањања у нападу а кундак остаје миран.

У другој школи борбе бајонетом лева рука изводи склањања у лево и десно тј. врх пушке са бајонетом се креће како би избео блокове у одбрани и склањања у нападу а кундак остаје миран. И док се у првој школи акција примарно завршавају болом у другој школи оне се примарно завршавају уварцем кундака.

УНИВЕРЗАЛНИ стил борбе дворучним мачем



Силах слева и силах мача, кодекс Валеријашајн, 1470; Силах слева (лево) и силах мошке (десно), Метер, 1542

У борби се никад и кишава не дешава изменаја и ниојкуд. Акцији проишника увек претходе рачне, које на му указују као што промена влате ваздуха указује на долазету кишу. Маче или више видљиви шестеси допреши проишника, бесилесна зрачена нетових емоција, нетов потлед... нашим чулима, осећајима и интуицији шазу претзнаке онога што следи јер све што треба да се деси има узроке који се раније маче или више примешно окуљају како би га зачели.

Као што мудар човек кроз живош иде сензитивно шј пажљиво осмајрајући, ослушкујући, промишљајући, осећајући... некад вишезначне и нејасне а некад невосмислене и јасне знаке које му узроци долађаја пре долађаја сами шазу, и не живи као слепи цајанцица што се суочава само са последицама, штоко и веши мачеваљци у борби шези да се бави више оним што претхоци проишниковој акцији нето акцијом самим.

Искусни и добро увежбани мачеваоци, који се вештином мачевања дворучним мачем баве најмање једну деценију, а нису се специјализовали само за један стил борбе могу у складу са жељама, способностима и околностима мењати и комбиновати разне стилове употребе дворучног мача.

Тада се мачевање састоји од непрестаног смењивања низа различитих стилова са потпуно изненадним и неочекиваним променама хватава и гараова и акција у нападу и одбрани при чему је број комбинација бескрајан. Кад се овоме дода још и дуелна борба: ударци рукама, ногама, башака, полуге..., а мачевалац је инвентиван и креативан, техника борбе дворучним мачем постаје уметност.

Код универзалног стила борбе дворучним мачем у борби се комбинују све варијанте стилова при чему мачеваоци могу део борбе водити и кроз низ акција заједничким стилем. Тако, на пример, два мачеваоца могу разменити неколико напада и одбрана истом - полужном техником (техником „глева“ или „мотка“) да би затим један од њих напад полужном техником одговорио одбраном техником „мотке“ или „глева“ а узвратно техником витлања. То значи да је борба универзалним стилем сачињена од комбиновања истоарских и разноврсних стилова мачевања симултано и сукцесивно од стране оба мачеваоца.

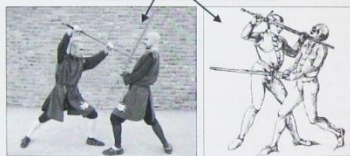


Класично мачевање



Комбинације силаза код универзалног система: сл. 1 - стил „глека“ и стил „мач“, сл. 2 - стил „мач“ и стил „мошка“, Месур, 1542.

У универзалном стилу дворушног мачевања посебан значај имају ескиваже. Наиме, уколико се у тренутку напада колега изведе ескиважа то већ у великој мери доводи нападача у неочекиван (углавном и неповољан) положај а кад се томе још дода и истовремена промена стила мачевања (везичин држања мача) он ће се наћи изненада у потпуно новој ситуацији на коју ће тешко адекватно реаговати. Тако нпр. ако је мачевалац нападнут бодом он може извести ескиважу искорак полулево (уколико је у ставу) при чему истовремено мења стил из полулног у стил мотке и наноси бод 1 или сечење 1 стилем „мотка“



Одбрана ескиважом искорак полулево (мачевалац лево) уз промену система мачевања из полулног у стил „мошка“ са завршницом бодом и завршницом сечењем, Дирер, 1512.

На сличан начин се може извести и акција на супротну - десну страну, уколико је нападнути мачевалац у контраставу а колега га напада нпр. сечењем. Тада нападнути изводи ескиважу искорак полудесно уз истовремену промену стила мачевања из полулног у стил „мотка“. У завршници ове акције, како показује Диреров цртеж, може се извести ударац средином сечица.



Одбрана ескиважом искорак полудесно (мачевалац десно) уз промену система мачевања из полулног у стил „мошка“ са завршницом ударцем средином сечица, Месур, 1542 и Дирер 1512.

Борба универзалним стилем, међутим, може попримити и веома сложен карактер са многим промена. Тако, на пример,

Дворучно мачевање - Дворучни мач

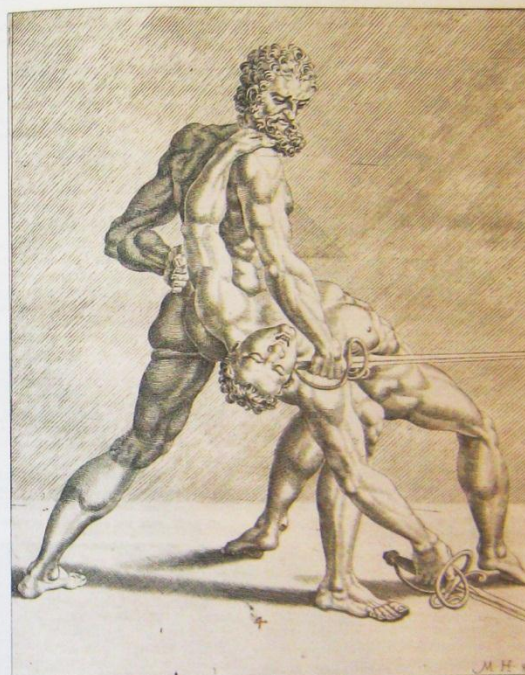


Слика борбе универзалним стилем - смешанице различитих система мачевања школем борбе

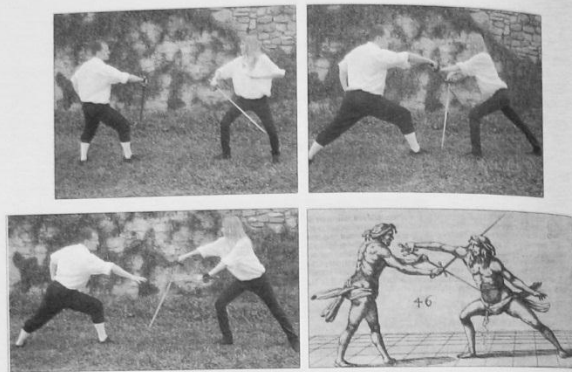
## ДУЕЛНО МАЧЕВАЊЕ – ИЗВОД ИЗ 63 СТРАНЕ ТЕКСТА



Кад имаш у рукама прави мач **лакомислено** је мислити само како погодити противника,  
**безизлазно** је мислити само како да те противник не погоди а  
**глупост, неукост или очај** - одсуство мисли, погодити тако да при том  
будеш и сам погођен.  
**Мајсторство** у руковању мачем је наћи пут да се противник погоди а не  
буде погођен али  
**уметност** је **САВЛАДАТИ** противника  
без погађања,  
макар и по цену да при томе будеш сам лакше погођен.



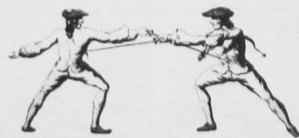
Maarten van Heemskerck,  
1532-1538

Разоружање полугом бр. 1а;  
Жан Ланж, 1664.

**Полуга бр. 1в** Уколико мачевалац А напада Б у његових 9 сати мачевалац Б опружа руку лево-доле постављајући шаку са мачем у 7 сати уз усмеравање врха свога сечива лево-горе. Наведени блок се изводи увек истовремено уз искорак полудесно (ако је нападнути у контраставу) или испад полудесно ако је нападнути у ставу. Након тога се левом руком хвата колетни мач за 3/3 или гарду и изводи промена става у назад уз задржавање руке са мачем у положају блока. Наведени покрет ствара болну полугу на шаку нападача која га приморава да пусти мач. Најбоља заштита од овог типа разоружања је искорак право са ударцем јабуком.

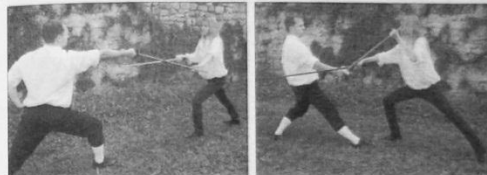
**Разоружање полугом бр. 2.** Разоружање уз склањање. Користи се уколико је изведено склањање (види ниже-склањања) и нападнути је избегао погодак. Када мачевалац А напада Б бодом испод груди Б изводи склањање нападачево сечива лево-доле постављајући своју подлактицу изнад сечива мача нападача са усмереним врхом у њега. У следећој фази Б левом руком хвата нападачево сечиво и подиже га горе-напред при чему истовремено свој мач (усмерен врхом у нападача) потискује на доле. Овај покрет ствара ризик од бода и болну полугу нападачу која га приморава да пусти мач.

Најбоља заштита од овог типа разоружања је пун окрет или хватање левом руком колетног сечива и његово подизање горе-десно а потискивање свог балчака доле.



Разоружање полугом бр. 2 - разоружање из склањања

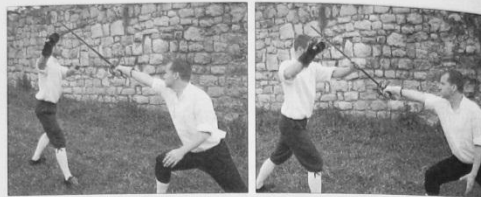
**Разоружање полугом бр. 2а.** Разоружавање бр. 2 има још једну варијанту: након склањања колетног врха лево-доле мач се поставља преко његовог мача и затим се формира полуга подизањем колетног врха лево-горе уз истовремено повлачење мача ка себи и доле.

Разоружање полугом  
бр. 2 а

Разоружање полугом бр. 3.

Мачевалац А напада сечењима 1. или 11 (2). Мачевалац Б узвраћа одбраном I или XI (II) са полукоракотом напред, кораком напред или променом става у напред, хвата колетно сечиво за 3/3 или гарду. Након тога променом става у назад уз истовремено повлачење колетног мача левом руком ка себи уз пружени свој мач у I или XI (II) блоку чупамо колетни мач из руке. Чупање се може осим променом става у назад извести и пролазом у лево или десно. Најбоља заштита од овог типа разоружања је искорак право са ударцем јабуком.

Разоружање  
полугом бр.  
2. Аниско,  
1763Разоружање  
полугом бр. 3



Фиксирање бр. 1

**Фиксирање бр. 2**

Ако колега напада бодом или ударцима 10 (4) или 2 (3) изводимо прво одбрану II (III) или X (IV) а затим хватамо колегино сечиво изнад или испод места парирања и наносимо ударец и горе и доле или бодови доле. Ако се сечиво колегиног мача држи горе ударци или бодови се изводе доле, ако се сечиво колегиног мача води доле ударци се изводе горе.

**Фиксирање бр. 3**

Ако колега напада ударцима или бодовима 3 (5) или 9 (6) фиксирања се изводе на исти начин као и у прелазним случајевима с тим што се након одбране III (V) или IX (VI) колегино рука не води горе. Након фиксирања се и овде удара или бод супротно од положаја у коме се налази колегино фиксирана рука.

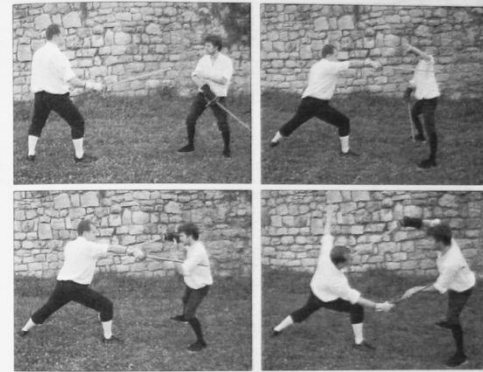


Фиксирање бр. 3, Менр, 1542

**Фиксирање бр. 4**

Користи се искључиво када мачевалац А напада бодовима колегу Б у његових 10 или 9 сати. У том случају Б подиже своју леву руку и ескивира бод исподом полудесно. Након тога, када је колегино сечиво промашило, Б га обухвата подлактицом олоздо хватајући шаком својом накрсницу мача. У следећој фази Б или задржава фиксиран колегино мач наносећи бод или

ударца својим мачем или са променом става у назад повлачи колегино мач ка себи истовремено усмеравајући из I позиције врх свог мача у њега. Тада А испушта мач како се не би убо на врх мача Б.



Фиксирање бр. 4

**Фиксирање бр. 5**

На колегино нападу бодом у положаје од III(V) до IX (VI) изводи се полукорак назад или промена става у назад уз хватање 1/3 колегиног мача. Затим се уз искорак у страну и назад мач повлачи ка себи што колегу избацује из равнотеже и он почиње да пада у том правцу. У тренутку пада колеги се наноси ударац или поставља мач тако да се нападач на њега сам набодне. Најбоља заштита од изложене акције је пун окрет.



Фиксирање бр. 5, Паласа, 1690



**Фиксирање бр. 13**

На колегин напад бодом у наших 2 или 3 сата изводимо ескиважу искораком левом ногом у лево напред чиме скрабујемо дистанцу и хватамо његову подлактицу левом руком. Након тога његову руку гурамо на доле-десно и изводимо бод ударац или 1 или 2.



Фиксирање бр. 12 Шмиц, 1749; (Кајо Феро, 1610) и фиксирање бр. 13 (Жак Кало 1621)

**Фиксирање бр. 14.**

а) На напад колеге бодом у наших 3 сата изводимо полуокрет у (+) хватајући левом руком његово сечиво код балчака уз истовремено усмеравање врха мача право у њега. Након тога повлачимо мач или руку колеге у десно-доле чиме га избацујемо из равнотеже и угрожавамо бодом.

б) Изложено фиксирање има још једну варијанту. Нападачев бод испадом се избегава полуокретом (+), хвата се левом руком његова подлактица и повлачи ка себи а мач усмерава у нападача.



Фиксирање бр. 14, варијанса а и б

**Фиксирање бр. 15**

На напад колеге бодом у наших 10 сата изводимо блок X или кружни блок II. Након тога искорачујемо левом ногом напред и хватамо гарду или сечиво колегиног мача а свој мач (са врхом горе) водимо себи иза леђа (како колега не би могао левом руком да га ухвати) и усмеравамо га у стомак нападача.

**Фиксирање бр. 16**

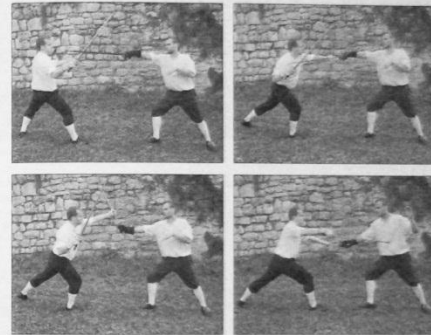
Веома распрострањено и ефектно фиксирање. На колегин напад сечењем у наших 11 или 10 сати или бодом у 10 сати изводимо пропусни блок I уз истовремено хватање његовог сечива левом руком. Након тога обично следи кружно сечење 2 (3) или 3 (5).



Фиксирање бр. 13 (Антело, 1763) и фиксирање бр. 16 (Мајер 1570)

**Фиксирање бр. 17**

На колегин напад сечењем или бодом у наших 2 сата изводимо блок II (III) и истовремено хватање левом руком колегиног сечива изнад места блока нашег сечива. Након тога левом руком водимо његово сечиво на лево - до 9 сати и истовремено десном руком наше сечиво лево-доле у (-) смеру до 5, 4 или 3 сата. Из тог положаја мача се изводе сви десни ударици или бодови у потпуно отворену леву страну колеге.



Фиксирање бр. 17

**Фиксирање бр. 18**

На колегин почетак замаха сечењем у наших 2 сата изводимо искорак полулево уз истовремено спуштање врха нашег мача доле и хватање левом руком његове шаке са мачем. У следећем тренутку његову ухваћену руку подижемо десно-горе а свој мач водимо себи иза леђа на леви бок.

Изложена акција се може извести и након блока I, II или III мачем након чега се левом руком хвата шака са мачем нападача.

**Фиксирање бр. 19**

Уколико се налазимо у контраставу а колега нас напада сечењем I изводимо на почетак његовог замаха ескиважу полуокрет на десно (+) уз истовремено хватање левом руком његове подлактице са мачем и постављање нашег мача у положај за бод 2.



Фиксирање бр. 19 и фиксирање бр. 18

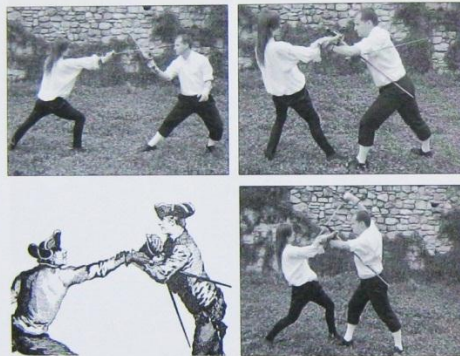
Класично мачевање



Хваћ бр.1

Хват бр. 2

Уколико колега напада ударцима или бодом у наших 9 сати (или бодом у груди) изводимо IX (VI) одбрану а затим, док нам је мач у положају одбране, нашу подлактицу обмотавамо испод његовог мача хватајући са унутрашње стране његову подлактицу или шаку. Оног тренутка кад је колегина подлактица стегнута у полуу извлачимо мач десно-доле и усмеравамо га врхом у нападача.



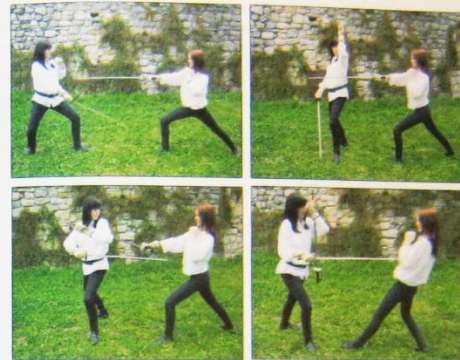
Хваћ бр.2, Анџело, 1763

Хват бр.3

Уколико колега напада бодом у наших 2 или 3 сата. Радимо полуокрет на десно у (+) смеру и подижемо леву руку док десну спуштамо са мачем врхом доле. Када је колегин мач прошао обмотавамо нашу подлактицу одоздо око његовог сечива (тако да наша шака прстима иде према врху његовог мача) при чему врх свог мача усмеравамо у колегу. Затим притискамо наш лакат на доле и тако колегу присиљавамо полугом да пусти мач, или подижемо нашу подлактицу на горе и изводимо леђни бод са левог бока, или бод 3 (5) из полуокрета у (-) смеру.

Уколико колега напада ударцима у 2 или 3 сата изводи се II (III) или III (V) одбрана са полуокретом а затим, док је наш мач у позицији одбране, хват као што је већ објашњено.

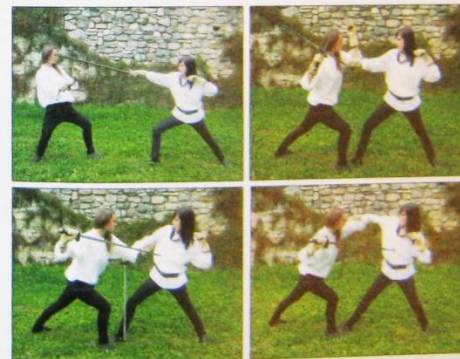
Дуелно мачевање



Хваћ бр.3

Хват бр. 4

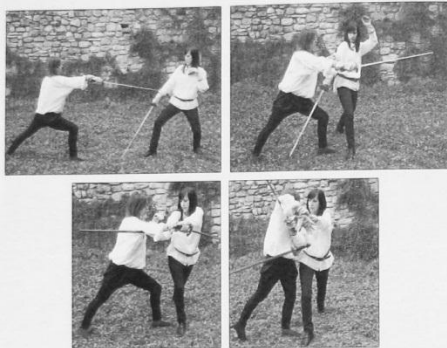
Колега напада ударом или бодом у наших 2 или 3 сата. Парирамо блоком II (III) или III (V) са кораком напред уз истовремено постављање лакта наше леве руке на зглоб његове шаке и обмотавање наше подлактице испод његове подлактице. Хват је комплетан када је наша шака стегла лакат или надлактицу колеге са његове спољашње стране и почне да их потискује на десно. Тако настаје болна полуга која колегу приморава да пусти мач или да се потпуно умири и преда јер је у њега исмерен врх нашег мача.



Хваћ бр.4

**Хват бр. 5**

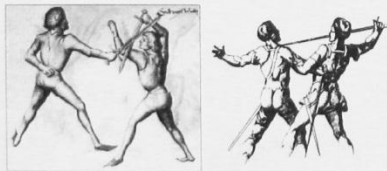
Колега напада бодом у наших 9 сати. Изводимо ескиважу полуокрет на лево (-) уз подизање леве руке горе и спуштање десне са мачем доле. Када је колегин бод прошао десну руку са мачем постављамо одоздо колеги испод његове надлактице или мишке а леву руку спуштамо на његову шаку или подлактицу. Након тога десном руком вршимо потискивање лево-горе а левом руком притискивање десно-доле. Тако формирана, болна, полуга приморава колегу да испусти мач.



Хват бр. 5

**Хват бр. 6**

Колега напада ударцем у наших 1 сат. Изводимо I пропусну одбрану али тако да се лева рука пружа напред и испод мача. Док колегин мач проклизава низ сечиво шаку водимо преко његове подлактице изводени њен обухват одоздо. Колега под утицајем полуге која почиње да му лопи лакат пушта мач.

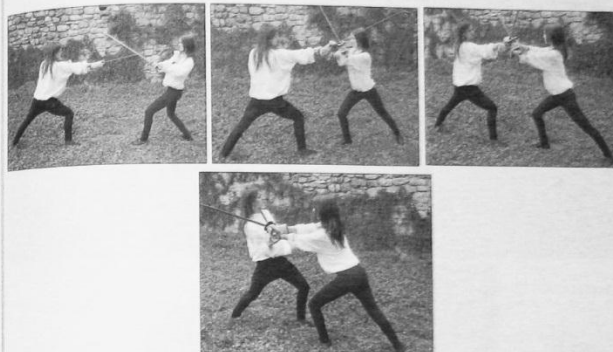


Хват бр. 6: I фаза (Талхофер, 1617) и II фаза (Ариана, 1604)

**Хват бр. 7**

На колегин напад бодом или ударцем у наших 10 сати изводимо одбрану X (IV). Затим левом руком испод наше руке хватамо његову подлактицу одозго. Након тога са мачем у положају X (IV) одбране гурамо колегино сечиво напред уз истовремено повлачење левом руком његове подлактице ка себи. Тако се формира болна полуга у зглобу шаке која колегу присиљава да испусти мач.

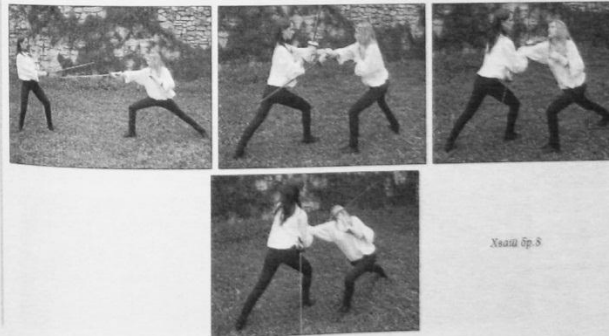
Наведени хват се по истом принципу изводи и уколико се бранимо блоком II. левом руком хватамо подлактицу колеге и вучемо је ка себи док истовремено наш мач у блоку потискујемо према њему.



Хват бр. 7

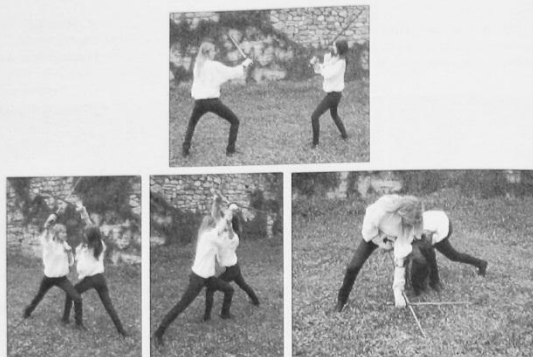
**Хват бр. 8**

Колега напада ударцем у наших 10 сати. Постављамо X (IV) блок уз кретање напред. Затим пружамо нашу леву руку преко десне руке (укрштају се) и обморавамо подлактицу одоздо испод колегиног сечива или шаке. Уколико обмотавамо подлактицу испод колегиног сечива тада хватамо његову шаку уколико обмотавамо око шаке (ближе смо) тада хватамо његов лакат. Затим левом руком потискујемо колегин лакат у лево а сечиво нашег мача ослобађамо спуштајући га врхом доле-десно након чега га водимо горе-лево стављајући му га под врат.



Хват бр. 8

## Класично мачевање



Акција бацања након укривања

### Сложена бацања

Бацања могу бити комбинована истовремено и са разним врстама хватова, разоружања и фиксирања. У том случају, који захтева велику увежбаност, окретност и вештину нападач је увек доведен у ситуацију да се брани истовремено од две врсте радњи због чега је обавезно доведен у незавидан положај. Мачевац који је изложен оваквој одбрани ако савлада једну радњу брвеника биће савладан његовом другом радњом тако да се одбрана од ове врсте заштита углавном сматра узалудном.

**Пример 1.** Уколико стојимо у десном ставу на колетини напад сечењем у наших 8 или 9 сати изводимо нагло исторак напред до иза његове предње ноге уз истовремени блок нашом накрсношћу његове подлактице са мачем и постављање леве руке на његов врат.

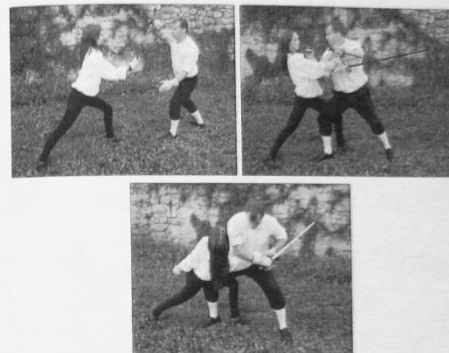
Нападач је у овом положају ухваћен тако да је његов мач у полузи између нашег левог бока и наше накрсношће (прети разоружање или исцашење шаке) а његово тело у полузи између наше леве ноге и леве руке (прети бацање на леђа).



**Пример 2.** На колетини напад сечењем у наших 10 сати, уколико смо у контраставу, изводимо контраблок 10 уз истовремени хват левом руком колегишне наоружане руке и искорак полулево иза његове предње ноге.

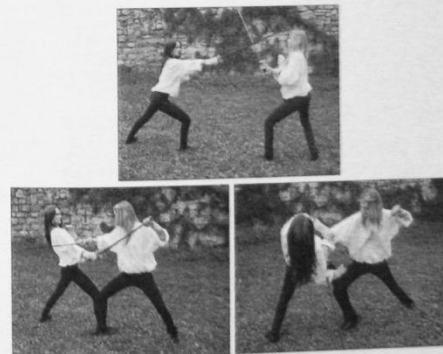
Нападач је у овом положају ухваћен тако да му истовремено прети разоружање (или лом лакта), бацање из леђа, ударац јабуком мача или лактом у главу.

## Дуелно мачевање



Сложено бацање пример 2

**Пример 3.** Колега напада сечењем 10. Нападнути одговара блоком II уз истовремени искорак полулево и фиксирање левом руком колегиног сечива. У следећем тренутку нападнути поставља свој мач на горњи превој лакта и потискује га на доле док левом руком вуче колегино мач на горе. Овако формирана полуга избацује нападача из равнотеже и он пада преко десне ноге нападнутог мачеваца.



Сложено бацање пример 3



## КЊИГА ТРЕЋА – 301 СТРАНА

Класично мачевање

Напомена

У **основном нивоу** се наведене вежбе у практичном делу провере изводе тако што колега-противник не реагује већ само служи *пасивно* за показ знања мачеваоца који изводи напад, одбрану и узврат. Тако нпр. на покушај правилног извођења хватања и вођења од стране мачеваоца који ради тест колега неће реаговати обиласком или ескиважним ударом... већ ће дозволити хватање. Исто је и са одбранама и узвратима.

Тек на следећем, **вишем нивоу**, а што превазилази обим и намену књиге пред вама, оцењује се степен вештине мачеваоца везано за разноврсне комбинације **реакција** које може чинити колега као противник током његових акција. Дакле, док се на основном нивоу оцењује само знање и вештина мачеваоца обзиром на његову **активност** на вишем нивоу се оцењује знање и вештина мачеваоца обзиром на **интерактивност**.



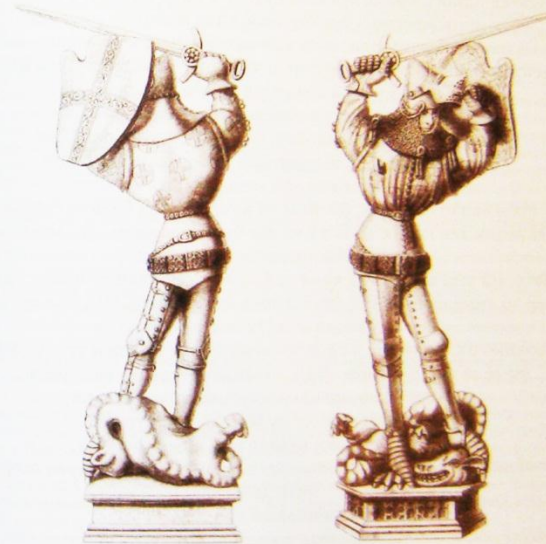
\*

Свака вештина садржи и непреносива учења са учитеља на ученика - знања која могу бити једино упутства за спознају. И учење мачевања се зато ограничава само на изрециво што припрема ученика за знања у која се не упућује већ у која се једино он сам кроз сопствено искуство може упутити. У учењу било чега, и живљењу уопште, заувек постој изрециво и неизрециво, оно о чему паметни очеви могу говорити и оно о чему говоре само кроз немо смешкање.

\*



## КЊИГА ТРЕЋА



## ИЗВОРИ БЕОГРАД – КОМПЛЕТАН ТЕКСТ 11 СТРАНА



Све што чиниш, хтео то или не,  
увек има и неку етичку, естетску, сазнајну,  
вредносну... димензију.

Дакле, и то како један мачевалац прилази својој вештини,  
како се односи према противнику, шта ради на часу, у борби...,  
увек истовремено и прекорачује саму вештину мачевања.

Сваки чин мачеваоца, зато, никад није једино мачевалачки  
исправан или неисправан већ је увек још и нешто што на неки  
начин у себи садржи и добро или зло,  
лепоту или ружноћу, истину или обману,  
вредност или безвредност, уздицање или пропадање,  
дивљаштво или племенитост..., - јер није само чин  
мачевања већ и постојања.

Мачевалац се, стога, почиње на прави начин бавити својом  
вештином тек кад се кроз њу почне бавити и оним што мачевање  
није: собом и светом око себе.

Зато, ма шта било то са чиме се један човек бави то никад није  
само то чиме се бави већ увек и нека његова МИСИЈА према себи,  
другима и свету око њега.

Уколико он, међутим, у свом чињењу не испуњава и ту МИСИЈУ,  
јер је за њу слеп, лењ, горд, незаинтересован, кукавица...,  
све што чини, ма како то успешно изгледало,  
неизбежно ће му једном постати  
сипљиво, празно, безначајно и бесмислено,  
заједно са његовим сопственим постојањем јер се кроз своју  
МИСИЈУ  
није ни поклонно ни уградио у  
венац света који га окружује.



### ПРИЛОГ 1А и 1Б

#### О изворима из периода српске царевине

Ово је у великој мери невероватно пошто је реч о „латиним“ веку српске историје у коме је под владавином српског краља Стефана Душана Србија од краљевине постала царевина. У Србију тог времена је долазило да ради и живи велик број досељеника из целе Европе, а нарочито из Немачке. Наиме, Србија је због значајног броја рудника била један од највећих европских металуршких центара (Римљани су Србију звали још и „terra metalica“ – земља метала). Тако је нпр. у 14. веку рудник „Ново Брадо“ (код Прохатине) снабдевао 20% европских потреба за племенитим металима а после отварања рудника „Сребреница“ овај процесат се попео на 35%. На тог разлога је у Новом Брду у то време живело више од 40 000 људи (Лондон је у то време, средњом 14. веку из раноразних разлога имао око 35000 становника). Те придошлице, међу којима је било највише Немаца – Саса, у Србију нису доносиле само знања, уметња и вештине које се односе на металургију и занате већ и вештине које се односе и на технике ковања мачева и технике њихове употребе. Но, писаних докумената о том правом културном руднику нема чак ни у траговима иако је сигурно да се таква врста размене знања изводила пошто племените метале није требало само вадити и обрађивати већ и транспортовати, чувати и штитити уз помоћ оружја и добро обучених мачевалаца.

С друге стране пуно плаћених ратника из западне Европе у којој су већ узелимо писане књиге о техници мачевања (нпр. манускрипт „Fehstchtbucher“ из 1375. и манускрипт Хавка Добрингера из 1389.) Практика њиховог довођења је почела још доста раније. Тако је краљ Милутин 1309. године довео у земљу 1000 коњаника и 500 пешака, каталонско-турских најамника. Они су са собом донели источњачко оружје и источњачке технике мачевања. Документи Млетачких архива кажу да је у доба Душана било највише плаћеника Немаца, Француза, Италијана и Шпанаца. Душан Стефан је лично имао гарду од 300 најамника витезова племића - немачких тевтонаца и они су добили дозволу Млетачке републике 6. децембра 1336. године да могу проћи на путу за Србију. Најамници у рату Уроша III с Бугарима 1330. године су били Арагонци и Шпанци. У српској посади у Бери, у Македонији 1341-1350. године постојало је једино цело одељење немачких коњаника под заповеди витеза Палмана. О Италијанима у српској војној служби говори и један извештај у Тревињу из 1304. године у коме је написано да је Францискус де Саломоне, произведени за витеза од стране краља Уроша II. Чак је у Италији написан и један витешки роман „Fortunatus Siculus ossa L' Avventuroso Siciliano“ који говори о витешким доживљајима италијанског племића у најамничкој служби код краља Србије у периоду угарско-српских ратова 1316-1355. године, написан пре 1440. године.

Србија тог периода је имала, дакле, два извора са којих се напajала мачевалачком вештином. Први је био међу самим насељеницима и плаћеницима који су долазили из Западне Европе и Истока и доносили не само своје оружје већ и технику мачевања. Они су несумњиво преносили своја знања и искуства кроз узајамну везу и обуку других у мачевању. Други извор је био у Византији која је сачувала у потпуности римску тј. западно европску традицију мачевања римским дугим мачем (документи показују да је византијски цар Алексије Комнен (1081-1118) у Византији организовао изводно обуку војске у борилачким вештинама па и у мачевању). О томе како су ти извори непосредно утицали на технику мачевања у Србији, како се практично изводила обука и који су стилови доминантно коришћени у борби и вештама, међутим, нема никаквих сачуваних докумената. То је још необичније с обзиром на то да су технички услови

за тако нешто постојали јер је прва српска штампана књига издата још 13. марта 1493. године у Млецима и да је 1552. године у Београду Радша Динтровић изрезао слова за штампарију а нешто касије Дубровчанин Тројан Гундулић тим словима у Београду штампао Јеванђеља. Таквих књига је, дакле, сигурно било али су током бурне историје на овим просторима уништене или покрадене.

**О римским изворима**

Када је реч о документима везаним за технику мачевања на простору данашње Србије у доба раног средњег века и старог века такође нема никаквих писаних трагова иако су Византинци (посебно за време цара Аластасија и Јустинијана I) и Римљани (од доласка у Сингидумум - Београд, 69. године IV вељеје Флавијевца) ту живели и ratoвали веома дуго поседујући огромно културно (па и писано) наслеђе. Тако су нпр. Римљани у Београду још 85. године нове ере наградили велани и веома дугачак (од Малог Мокрог Луга до Калемегдана) идаки водовод (који је и данас делом очуван) са мноштвом кракова и керамичким цевима. Сингидумски водовод је био у функцији још равно 1500. година а неки његови делови су допремали воду све до средине 19. века. Овај водовод се и данас простире испод многих делова града. То је било у исто време када је Париз био мако Галско номадиано насеље у оснивању а град Берлин је требало да чека још 1000. година да се оснује..

У периоду III и IV века наше ере највећи број римских цара је пореклом са простора данашње Србије (тадашња Горња Мезија). Од њих укупно двадесет бар десет (Галерије, Проб, Констанцијан, Максимилијан, Аурелијан, Лициније, Трајан, Јовијан, Флавијус Север и Константин велики) су имали кључну улогу за отпавак, трансформацију и даљи развој римског царства, посебно у једном од најпресудијних раздобља у историји античког света - периоду тетрархије. Осим тога, на простору данашње Србије Римљани утврђују и мноштво градова од великог значаја за царство. Тако је Сремска Митровица (Сирмијум), у којој је умро један од највећих римских цара Марко Аурелије, од великог војног утврђења-насеља постала 393. године царски град тј. престолница Римске империје. Као се овом долажу још огромни градоујачије колоније као што су Вимонацијум (код Костоца), Сингидумум (Београд), Нантус (Ниш) - у коме је рођен Цар Константин Велики, при владар који је увео хришћанство у римско царство, основао Константинову и утврдио Византију, Феликс Ромулијана (Гаминград код Зајечара) - циноvsка царска палата, гробница цара Аугуста Галерија и велико војно утврђење, Ремезијана (Бела Паланка), Шаркамен, Медијана, Јустинијана Прима (Лебане), Трајанов мост (највећи мост старог века) и огроман број великих војних логора дуж северног лимеса Дунава (Дијана, Понтес...), просто је неавероватно да уз све то на тлу Србије није остало ништа од докумената о техници мачевања, чак ни у траговима.

**ПРИЛОГ 1Б**



Дубровник, гаврана из 1853. године

**О дубровачким изворима**

Цар Душан је имао изузетно добре трговачке, војне, културне и политичке односе са Дубровачком републиком. Он је 1331. године посетио Дубровник у коме је дочекао најсачеиане. Две године касије 1333. године Цар Душан је читаву Далмацију од Стона до Дубровника поконио Дубровчанима а полуострво Пелешан са Стоном и (у Стону је Сава Немањић 1219. године

основао епископију чији је при епископ био Иларион) који су такође припадали његовој царевини уступио Дубровчанима у закуп („саибу“) за годишњи данак од 500 млетачких перпера и они су овај закуп плаћали 475 година, све до 1808. године Халандару. Такође, Душанов син Стефан Урош је Дубровчанима 10. априла 1357. године поконио острво Млет и залеђе Дубровника од Јупе до Петрова Села.



Уздак Цара Душана у Дубровник 1331. Марко Мурац, 1900.

**Венецијански и трибански извори**

У периоду од 15 до краја 19. века велики број Срба живи у Венецији и Трсту организовано у колоније. Они ту живе као средње и веома богати трговци, бродовласници и угледни грађани



San Marco, Уздак у Гранд канал, Венеција, 1716-

који су чак бирани и на функције локалне самоуправе. Срби у Трсту су једно време имали и своју општину. Неизбежно је било да они управљају и мачевање (посебно мачеванима типа сјајане који и воде порекло са простора Србије, а који су у времену 17 и 18. века били веома популарни у северној Италији) не само зато што је северна Италија била један од најразвијенијих центара мачевања у Европи већ и зато што је то од њих захтевала и махова свакодневна путничка, трговачка и поморска активност широм простора који су били наложени непрестаним ратовима и хајучији. Но, књига на српском језику (макар у облику са италијанског језика преведених

приручника) нема иако је у Венецији нпр. радило 40 штампара-надавача књига на српском и другим словенским језицима, у Трсту 1772. године отворена српска школа а 1843. године чак и српска библиотека. Српско-словенске досељеничке комуне и заједнице су постојале и много раније. Тако нпр. у Алулији, Ликанији, Барију, Бридизију и Капбрији (Милићи, Алтићи, Пешини, Пастровићи, Марковићи, Вучићи...), Оне су настале још у 7. веку као последња сеоба преко мора пред најезфом Аара и словенско-византијских ратова у јужној Италији у 8. веку. Многа од тих братстава су се касије вратила на просторе Далмације и Србије доносећи са собом извесно и технике мачевања средње и јужне Италије, али ни о томе нема сачуваних писаних докумената.

**О шпанским изворима**

Аустрија је у периоду 16 и 17. века преко династије Хабзбург владала Шпанијом - постојбином и центром европског нововековног мачевања. Када је та владавина била окончана мања група Шпанца из Барселоне, Мадрида, Валенсије, Каталоније и Арагона - присталица аустријске власти, се преселила у Беч и Пешту. Они су одатле били 1735. године протерани као „гардолаци и кангашије“ а населени су се у Банат - на остатке Бечкеречке тврђаве (данашњи Зрењанин) дајући име својем граду „Нова Барселона“.



Иако су се Шпаци, мајстори мачевања оног времена, ту задржали пар година (што можда може бити и разлог веома развијене традиције мачевања у каснијем Бечкерезу, а данашњем Зрењанину) ипак нема ни са те стране никаквих докумената о овој вештини.

Туча војника испред шпанске амбасаде, Веласкес, 1630.

## ПРИЛОГ 1Д



Београд, немачки бихорез из 1640. године

Београд  
град мноштва имена и освајача,  
град Феникс

Singidun, Singidunum, Alba Greka, Vajsenburg, Fehervar, Taurunum, Nandorfalba, Nandorfhehervar, Landorfhehervar, Veligradon, Kastelbjanko, Veligradi, Alba Bulgarika, Belgraduk, Dar ul Dillahad, Grekiš Vajseburg, Princ Eugenstat, Raifhestung Belgrad

Сређином 15. века Београд, један од најстаријих градова на свету (7000 година), је вероватно највећи град у Европи. У њему је тада живело 45000 - 50000 становника (у Лондону је тада живело око 40000 становника и он ће број од 50000 становника достићи тек 1530. године).

Тај сјај и величину Београд је добио под влашћу српског деспота Стефана Лазаревића. Он га је обновио (записаним „Дођох и вађох најкрасније место од давнина. Велики град Београд који је по случају разрушен и запустео. Саадак њега и посветих га пресветој Богородици „) на простору разрушеног римског каструма (кога је подигла VI Флавијева легија 85. године нове ере са путевима, зградама, вилана, храмовима, купалиштима, амфитеатром, гробљем, хиподромом и великим водоводом).

Овај вођа витезова угарског реда Знаја (који је у то време био највешњити витешки ред у Европи, због чега су код деспота Стефана долазили многи ратници из Немачке, Француске,

Аустрије и Италије како би били пронаведени у витезове) је на калемегданском платоу (где се данас налази споменик Победника) подигао велики замак у коме се налазила ризница и велика библиотека - прва за коју се зна у Београду. Овај замак је постојао скоро 300 година а срушен у ратним дејствима октобра 1690. године.

Деспот Стефан, витез, дипломата песник и њивешник је од Београда направио не само чудесно утврђене већ и напредан европски град. Разним економским покластицама је принудио трговце и занатлије и ослободио их плаћања царина и пореза тако да су у Београду почели живети активни и њибућни људи који су се сакупили са свих страна и густо населили град. Београд је постао велики центар заната са градском управом и градском већем, администрацијом и писарима који су водили евиденције о приходима и расходима града, услугама грађана, судским процесима итд. Сваки грађанин је имао лични документ «којину с печатом» (пасош) којом је потврђивао дворској канцеларији и стражи на уласку у град своје право грађанства. Београд постаје и првено и културно средиште државе. У Град су се стизали писци, преписивачи и учитељи па је Београд у то време постао и центар преписивачке делатности. У доњем граду се формирало велико градско насеље, куће трговаца и занатлија и администратора. Било је ту и више цркава, болница, прихvatилиште за странце и путнике као и пристаниште на Дунав утврђено кулама које је могло да прими 20 галија. У граду је било више млинова за реци и вртова са «садовима сваког изабраног плода». Но, Београд није само био богат и добро снабдевен трговачки град са којим су трговали Милени и у коме су и Дубровчани основали своју трговачку колонију већ и огромна и неосвојива тврђава. Деспот је све куле снабдео тешким топовима који су у оно време били готово реткост а неки су по својој величини за западне путописце били чудесних димензија. Константино Филозоф, писац, преводилац и учитељ који је на српском двору боравио и радио, је Београд тог времена упоређивао са Јерусалимом, а Дунав - са рајском реком. Он је не само прихватио многе западне и источне путописце већ је и инспирисао својом лепотом многе западне сликаре да га пренесу на гравуре и цртеже.

Београд је, тако у првој половини 15. века у правом смислу речи био не само напредан европски град, већ и због анатлијских утицаја у великој мери град на прагу европске ренесансе. Доказ за то да је Београд био цивилизни град, а то је прва карактеристика ренесансног града имамо у податку да су почетком 15. века забележена 73 имена пучана наспрот 15 имена властеле.

Такође, деспот Стефан Лазаревић је у склопу реформи војске створио у Београду и стајаћу војску тј. праву мешитешку војску (у то време је нешто слично постојало само у Швајцарској). Она је чинила највећи део посаде Београдске тврђаве. Ова војска, коју су углавном чинили плаћени грађани, је у тврђави обављала стражарске и полицијске послове. Витешке школе у том смислу у све већој мери похађа и ова посада која се треба обучити у борбеним вештинама. Мачевањем се, дакле, више не бави само високо племство и витезови већ и сви грађани.

Но, са смрћу деспота Стефана подудариле се и период нових турских освајања. Београд прво нападају Турци 1440 и држе га под ратном опсадом топовске палибе, опсадних справа и пешадјиских напада скоро 5 месеци. Град није освојен али је готово сасвим разорен а становништво побегло што од борби што од глади и куге. Град се делимично обновио.

Друга опсада Београда од стране Турака је уследила 1456. године. Град опет није освојен али је изгорео у пожарима и разрушен барутом још више но у I опсади. На пуно места више био само бомбардовањем већ и миширан. У документима из 1456. године пише дословце «да се он



Турска опсада Београда 1456. године, австрелски дрворез из 1520. године

више не може назвати градом већ пољем». О јачини страхоте битке говори податак да је након борби испод бедема пронађен врабац прободен са чак три стреле. Поново хара глад и страшна епидемија куће. Град се делимично обнавља.

Треће рушење Београда од стране Турака је било 1518. године. Град је бомбардован топовима и знатно је разрушено оно мало што је обновљено. Београд није освоен. Готово сви браниоци су или изгинули или рањени.

Турци 1521. године поново опседају Београд. После страшног једномесечног даноноћног бомбардовања из топова довучених из целе царевине и речног десанта са 300 галија и шајки уз преко 30.000 војника Београд, под притиском глади, болести, пребега и несташице људства, оружја и опреме за одбрану, пада. Град је разрушен као никад до тад. Нови век, епоху са којом почиње у Западној Европи ренесанса, Београд отпочиње као турска разрушена тврђава на периферији царства коју празну насељава турско становништво. Београд се у следећих 167 година турске владавине потпуности обнавља и постаје велик и леп оријентални град.

У то доба је у Београду подигнут од камена низ великих трговачких објеката а средиште привредног живота постају чаршије и базари. Најпознатија су била два безистана «саграђена у

Освајање Београда  
1521. године,  
немачка гравира  
из 1603. године



облику катедрале, који личе на стару лондонску берзу и у којима се продаје најскупоценија роба» (др. Браун). Подигнуто је 5 или 6 караван-сараја и око тридест ханова и најмање осам хамама а небројено терезија и чесама и једна јавна кухиња. Подигнуто је и више мањих и већих сараја од којих су три била огромна као и велик број џамија, махала, задужбина, мектаба (основних школа), медреса (средње и више школе). Куће у Београду тог времена су биле низане једна изнад друге и већином покривене ћерамидом а не даском као некад. «То су дивне куће са вртovima и баштама, доклатима и високим киосцима; прозори су им отворени према Дунаву, Сави и Земунском пољу. То су лепе куће са господским оуацима, складним димњацима и двокрилним порта-капијама» (Евлија).



Београд, 1686.  
година

Београд је у 16. а нарочито у 17. веку био врло значајан центар и расадник исламске културе и образованости, научног и културног рада. У њему су, тада, боравили или живели велики османски писци, научници и песници.

Тврђава се сасвим обнавља и изграђује низ нових утврђења у духу савремене турске фортификације тог времена. У њој борави стална посада од најмање 40.000 војника: јаничара, спахија Порте, разних хришћанских војничких и полувојничких редова, читав низ других војних редова као лака и тешка коњица, граничари, тобиџије, морнари, царски јаничари итд. Сви они су били плаћени за свој војнички рад. Обновљена је лука и направљено бродоградилеште. Петар Масарек, изасланик Ватикана, записао је у својим извештајима 1623. године да Београд има сто хиљада становника. Такође, турски писац Евлија Челебија пише 1663. године да према турским пореским књигама у Београду без војске живи деведесет осам хиљада људи. Да би се боље схватило шта значи толики број људи за оно време треба знати да највећи градови после Лондона нису у то време бројали више од двадесет хиљада људи а сам Лондон је имао око сто деведесет хиљада људи тј. да је Београд био већи од Будима и подједнако велик колико и Нинберг.



Београд, немачки бахорез из 1720. године

„На жалост, Београд 13. века није продужио да се развија као остали срећни градови Европе, него је, напротив почео пропадати. Наиме, за нешто више од сто година Београд је осам пута мењао господаре и за време сваког од тих освајања он је доживео рушење, пустошење, пљачку, паљевину и страшну болест кугу. Поред тога још, у истом раздобљу, једанпут је био безуспешно опсађиван и бомбардован, а у више махова био је попуштe међусобних јаничарских борби и метежа.“ (Михаило Петровић).

Тако, Аустријанци 1688. године нападају Београд са циљем да га преузму. После шестодневног даноноћног бомбардовања са највећим и најмодернијим западним топовима, језовог пожара и вишеструких јуриша из Београда се Турци повлаче. Град је страшно разрушен и полупразан. Отпочињу радови на обнављању. То је период када Срби због турске освете за пад Београда почињу велику сеобу на север. Турци 1690. године нападају Београд и после великих рушења и жртава га освајају.

Битка за Београд 16.  
августа 1717. У овој битци  
је учествовало више од  
350000 војника због чега се  
сматра највећом битком  
на свему до Наполеонових  
ратова. Холандска гравира  
из 1721. године



Аустријанци 1693. нападају Београд и после страховите топовске паљбе са обе стране и великих рушења и експлозија се повлаче. Турци ће дражити Београд следеће 23 године.

Аустријанци 1717. године предвођени принцом Евгенијем Савојским са 140.000 пешака, кирасира, драгонара, хусара, 6000 Бавараца и Саксонаца и са десетинама хиљада Срба нападају, уз даноноћну топовску подршку, Београд у коме се налазило много цивилног становништва (Срба, Јевреја, Муслимана) и преко 30.000 турских војника којима је пристигла помоћ од 200.000 војника на прагама Авале. После највеће битке на свету до Наполеонових ратова Београд је потпуно разрушен пао. Аустријанци ће у њему боравити у миру 22 године и током тог времена ће од њега начинити највећи и најлепши европски барокни град на Балкану са модерном европском тврђавом.

Током аустријске окупације ће део Београда („немачки Београд“) бити изграђен у први барокни европски град. У том Београду, који ће имати све државне, школске и културне институције и садржаје било ког великог аустријског или немачког града, улицама су ишли Бечлије, Венецијанци, Немци, Французи...

У тадашњем Београду 18. века његови становници ишли су у болницу, апотеку, оперу (друго извођење Моцартове „Чаробне фруле“ било је после Беча управо у Београду), позорнице, библиотеку, књижару, штампарију, државну школу, Академију или Дунавски кораб.



Београд, аустријски бакорез из 1628. године

Турци, међутим, 1739. године нападају Београд и после једномесечне опсаде Аустријанци се повлаче. Ратна разарања града нису била велика али услови предаје су налагали Аустријанцима да сами поруше готово све грађевине подигнуте после 1717. Оно што је преостало порушили су Турци сами. Када је Аустрија такав барокни Београд са тврђавом која је имала јединствени и први модерни фортификациони систем у Европи који је подигао највећи војни архитекта тог времена Доминик де Морез и била „крајње гранично место и први зид хришћанства“ (Карао VI, 1724) морала уговорно предати Турцима то је за Аустријског цара Карла VI (његова тријумфална капија и данас стоји у доњем граду Калемегдана) био непрежални губитак.

Ф. В. Таубе описује судбину најлепших барокних грађевина које су Аустријанци подигли у Београду тог доба: «Османијана је већина предивних кућа била одвећ висока јер она не желе да се пену уз степенце. Због тога су порушили горње спратове и тиме дали овој лепој вароши Јадан изглед. Такође су биле порушене и неке цркве а на место њих су подигнуте дрвене мошете. Раваји сјај је нестао а улице чији је плочник пропао биле су покривене делом шупом грађевина, а делом балетом коња, волова, паса и сличног. Београд је поново почео да добија источњачки изглед. Крајне улице, многобројне цамије, ханови и чесме убрао су избрисали физиономију барокног Београда». Куће за становање у доњем граду су углавном биле плетаре облепљене богатом са једном или две просторије а тесне улице, повезде покривене даскама, биле су пузе паса који се хране отпаcima и насуру на пролазнике и дању и ноћу. Јован Рајић је записао да су Турци, ушавши у Београд, разорили архиепископску резиденцију тако да јој се ни трагови не виде а прекарне палате у граду су развалили како им одговара узвишени паркове, тргове и сва «нуделителства» места. Странци који су у другој половини 18. века пролазили кроз Београд

напуштали су га са утиском неизјене запустелости и беде. Тако је аустријски потпуковник Жезеј 1777. године написао да су варошке куће углавном од дрвета, густо збијене као у касабн и њихово нема више од једног спрата. Сокаци су искривљени у свим правцима а улице са својом разглављеном калдрмом и рупама, које се за кишних дана претварају у велике баре, оставиле су на њега утисак крајње запустелости и вежаја. Управо у то време је на Калемегдану 1789. године велики грчки јунак и песник Рига од Фере (који је написао да «Само овај ко слободно мисли – добро расуђује») жив претестерисан од стране Турака у мучлишту тамнице куле Небоје.

Исти ти Аустријанци који су и ухаутили и предали Турцима на егзекуцију Ригу од Фере исте те године нападају са огромном ратном машинеријом и преко 150.000 војника Београд и после изнедневних даноноћних бомбардовања и страшних пожара Турци излазе из града под предајом. Обим разарања града је био толики да Аустријанци нису имали, када су ушли у њега, где да се смејте не само у тврђави већ ни у вароши. Аустрија ће, међутим, убрао под притиском склопљеног Санштовског мира 1791. године вратити мирно Турцима опустошен и раселин Београд.

Од тог тренутка у Београду ће следећих 10 година царити анархија. То је било доба опште несигурности. Београд постаје станица свих врста криминалаца. Отпочињу крајњи обрачуни у самом граду између јаничарских кланова међусобно и јаничара и званичне турске власти око управе. Сменују се преарати и побузе. Јаничари и криалије (турски хајдучи) више пута освајају Београд и више пута бивају протерани из њега. Град се небројено пута изнутра пуштоша, пали, плачка и минира у улциним борбама у којима су често коришћени и топови, а становници беже и крађају се. Градом хара глад и куга а трговина робом је била замењена трговином робљем. По кафанама и крчмама су се окупљали највише јаничари и лађари који би затим изоружани ноћу тумарали градом. Београд, «због многобројних блудлиштва и кућа насиља постао је право стениште мерда и станиште зулума и покарености». (Ујички шејх) Хусин Јусуф, Београђанин који је и сам често улазио у градске окршаје у писму 1789. године пише: «Београдски серхат одвајкада је час побуен час миран, јер се у њему њихован поредак не држи ни три месеца», а у једном турском документу из 1789. године пише дословце: «Бог зна да су Београђани досадили царевини кроз педесет и четири године.»

У тој анархији су сви ратовали против свих до истребљења а Порта је намерно препуштала Београђанима да сами себи буду и судије и кривци. Овако се њихован одметник није могао дохватити потпуно и трајне власти. Као узори су свагда били овећани одметници и разбојници. Свако је постављао своје порезе, намете, поседовао личне казамани и присилавао рају по вољи на робовање и кулчување. Свакодневно су по улицама кибијале туче, свађе, севање ножева и сабаља и повремена пушкарна која су се често претварала у улцине борбе и праве битке. Београд је у време борбе турских кланова око власти доживео више пожара и већих рушења. Турци и разбојници су готово свакодневно ноћу напалили из Београда да би упадали у аустријски Земун и отимали или силовали жене и децу, убијали црквнике, касалили из задовољства, плачкали и палили а често и преносили хугу која је харала Београдом. Ово све је доводило до велике затегнутости односа између Аустрије и званичне турске власти која није имала начина да заузда анархију у Београду. Турци из Београда су се снабдевали храном и другим потребитинама не куповином него харанем и плачкањем околине. Трговачки и занатлијски послови су скоро сасвим задрли или нестали. У то време на зидине Београда нису ни постављале страже, на улицама није било никог да заводи реда а капије града преко ноћи често нису биле ни затваране.

Тако се стиче до рушења Београда током I српског устанка 1806. године на инова током турског бомбардовања града са Калемегдана 1862. године. Након ослобађања од Турака у периоду 19. века огромном браном Београд се инова гради у савремен европски град (како по архитектури, величини тако и по броју становника) чији је репрезентативни део Теразијски плато, Квез Михајлова и околне улице.

Но, убрао долан I светски рат и Аустро-Угарско бомбардовање из највећих топова на свету – «мегара», а које је трајало данима и разорило највећи део града. Том приликом је уништен и изузетно вредан део фонда Народне библиотеке. Након тога, приликом повлачења аустро-угарске војске следило је систематско плачкање културног и материјалног блага и палеж града. у Београду нпр. није било могуће наћи прозоре, врата, сланине, казие, лавабове...

# МАЧЕВИ – ИСТОРИЈСКА СИСТЕМАТИКА ЗА МАЧЕВАОЦЕ И СЦЕНСКЕ УМЕТНИКЕ – ИЗВОД ИЗ 28 СТРАНА ТЕКСТА

Класично мачевање

Но, Београд се опет опоравио и изнова у периоду између два рата постаје и већи и модернији град него што је био пре I светског рата.

Но, опет долази нови - II светски рат и чувено шестоаприлско бомбардовање које је уништило велики део града и убило хиљаде становника у креветима. Тада је нпр. смишљено (доказују ратне карте Александра Лера који је руководио ваздушним операцијама) у првом налету бомбардована Народна библиотека запаљивим бомбама од чега је изгорело 300.000 књига, 1.500 средњевековних рукописних књига (многе од њих нису биле ни проучене) и оригиналних рукописа на пергаменту, више хиљада старих штампаних књига из 15, 16 и 17. века, гравира, мапа, краљевских, царских и црквених повеља и докумената.

Након ових бомбардовања долазе крајем рата три савезничка (америчка и енглеска) бомбардовања Београда која су по обиму разарања и жртвама била много већа него немачко а након њих и разарања током ратних операција Црвене армије за ослобађање Београда од Немаца.

Опет следи изнова изградња Београда која је трајала скоро 50 година а до лика и облика какав имамо данас, и наравно, да оно не би превише узело маха и измакло контроли поново традиционално и неизбежно бомбардовање које је Београд погодило од стране НАТО 1999.

Узимајући у обзир све наведено сасвим је јасно откуд међу београђанима тако чудесно јако осећање пролазности и узалудности свега које није нигде тако живо као у овом граду. Живот у оскудици мира и под непрестаним невољама између сеобе, глади, болести, немаштине, рата, рушења и грађења, код београђана су изострили дух и створили разиграну и нехајну осећајност, која се до уметности извештила да уз пркос прекорачује несреће сваког времена.

О том јединственом животном амбијенту који се намеће Београду и београђанима већ хиљадама година чувени француски путописац Албер Мале је написао: „Изгледа да је овде све тако удешено да не траје“. Тиме је указао не само на немогуће услове за очувања историјски достигнутог, због непрестаног рушења и грађења, већ и на нехај за стварање новог због осећања пролазности и узалудности свега што се чини, а са којим су у таквим условима стално живели Срби, а понајвише Београђани. У део тог амбијента спада и заборав властите прошлости (јер «кратко памћење» је средство борбе против несреће пошто зло може преживети и ићи даље само онај ко уме да заборавља) па и немар и небрига, а често и несхватања праве вредности и значаја било ког дела националног блага за културу сваког човека.

Завет сваког београђана зато треба непрестано да је: попети се на срце Београда, тачку око које се и окретао најбујнији део његове историје - Калемегдан («кале» - град, «мегдан» - поље за борбу). Његов највиши плато, код Диздареве куле, тај епигентар милиона очују што су гледале одозго на доле и одоздо на горе, а који су још у средњем веку Турци назвали «Фиџир-Бајир» - «Брег за размишљање», нека га стално и изнова наводи да мисли - да не заборави да мисли.

Очигледно, Корбизјеов „најружнији град на најлешем месту на свету“ (Београд), кроз историју је био веома често најлешји град на најстрашнијем месту на свету.

Милорад Павић



Уларски  
Београд  
1585

1072

Прилози – кратка историја мача



## Мач кроз време и време кроз мач

*И као што једнолична храна беспо-  
вратно уништава тело и изазива деге-  
нерацију и болесни шако и једноличност  
знања, разумевања, шумачевања и мишљења  
дегенерише и уништава дух а једноличност  
осећања разара душу.*

*На исти начин на који су једном човеку  
пошребне разне уметности, филозофије,  
науке, религије... да би пошребно развијао  
своју животињу људину шако је и у мачевању  
једном мачеваоцу пошребно умче бараштања  
разноврсним мачевима како би своју већини  
развио до лепоће.*

*„Дневник учишћена мачевања“*

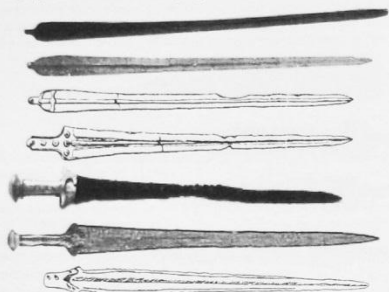
Све постоји у времену и кроз време. Зато свако разумевање било чега предстојало као прво његово посматрање у времену - историју. То важи и за мач као оружје и за мачевања и за различитост техника мачевања, потребно је макар у најгубљим цртама, пошто је реч о веома широј области којом се бави више наука (археологија, металургија, оружна музеологија, примењена уметност...), изложити кратку хронолошку систематику мачева.

## Настанак мача

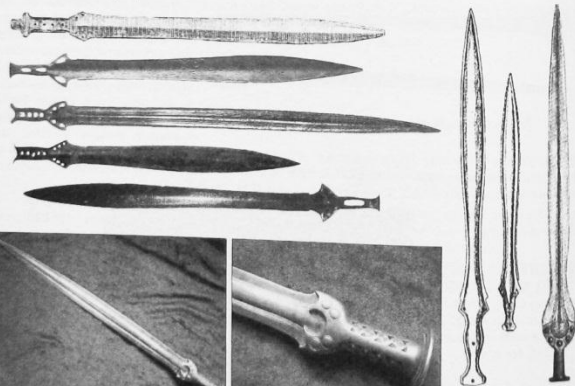
Мач води порекло од ножа и настао је повећавањем његових димензија и тежине. Нож, наиме, има веома дугу историју која вуче корен још од каменог доба и из ње се (преко ножева од дрвета, рога, кости или бакра) издвојила посебна грана – историја мача, и то онај тренутак кад је откривена бронза која је била прва погодна, због своје тврдоће, за израду дужег сечива. До идеје настанка мача могло се доћи у самој борби када је примећено да предност има онај ко има дужи нож. До идеје мача се могло доћи и металуршки, чисто случајно – када се део бронзаног лива разлио у дугачки канал на тлу. Оваква идеја се могла појавити и у самој борби кад је копље било поломљено и скраћено толико да се морало, као мач за бод, употребљавати само са једном руком. На овакав, могући след догађаја, указује и грчка техника борбе кратким копљем (које се не баци) а која је у многим елементима готово идентична са мачевањем дугим мачевима за бод. Но, било како било, мач је као идеја новог оружја блеснуо у људском уму.

1073

Како је на простору старе Грчке јачала робусна, ратничка и груба *микенска култура*, тако се и постепено формира мач који има већу тежину, ширину и дебелину како би могао служити и за ударц (сечење). Тако настаје крито-микенски мач који има велик број варијетета.

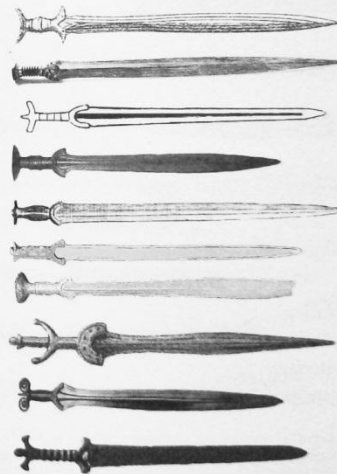


Касније (око 1000 године п. н. е.) у употребу улазе мачеви који су још масивнији, јачи и чвршћи од предходних. Међу њима су били најпознатији мачеви са «језик» дршком (или формом *риблгг репа*) која је наставак сечива и на коју су се заковицама монтирале дрвене плочице рукохвата обмотаног кожом. Био је то мач намењен првенствено за удар најчешће са листастим сечивом ради повећања инерције.



У периоду позног бронзаног доба (950-450 год. п. н. е.) Келти из Халштата израђују најпознатије мачеве тог доба. То су дугачки мачеви са другачијим дршкама које се лижу са разним формама сечива и балчака (чак и као дворучни). Ови мачеви су углавном били виткији и лакши а често

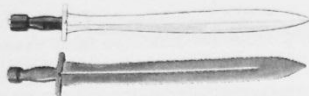
и врхунска дела примењене уметности а међу њима су најпознатији они са антропоморфним дршкама или балчацима типа «антена» који су били карактеристични за крај бронзаног доба. У севернијим крајевима Европе су упоредо израђивани масивнији мачеви мање деликатне израде.



Учестали ломови дугачких, бронзаних мачева у судару са бронзаним оклопима и штитовима, као и употреба копља које смета манипулацији дугачким мачем, довели су до тога да се пред крај бронзаног доба почињу поново користити кратки мачеви. Кратки мач је био веома распрострањен и израђивао се у све различитијим формама како је бронзано доба прелазило у гвоздено доба.



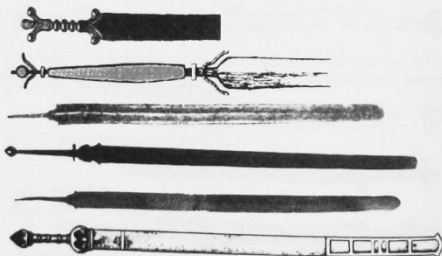
### Класично мачевање



Око 600-500 године п.н.е. хоплити почињу да користе и мач »копис« или »махаиру« који се раније израђивао од бронзе. Овај мач има само једну и благо повијену оштрицу. То је био претежно секући гвоздени мач са једном оштрицом сличном јатагану.



Око 450 године п.н.е Келти из Ла Тена (Швајцарска) почињу да израђују гвоздено-челичне мачеве који су лакши, виткији и квалитетнији од гвоздених. Најтипичнији и најраширенији Келтски мач је тада био дугачак, прав и често без врха. Они производе чак и једноипоручне гвоздене мачеве са веома елегантним дршкама. Келти ће извући велику корист од својих мачева освајајући Европу потискивањем осталих варварских народа наоружаних лошим гвозденим или чак бронзаним мачевима стварајући прво европско царство. Они израђују мачеве од префињено обрађеног и украшеног гвожђа са апстрактним геометријским приказима стварајући поред тога и веома развијену примењену уметност у другим областима живота.



Дугачки латенски мач ће преузети и Гали тако да ће он убрзо постати главни мач највећег броја становника варварске Европе.

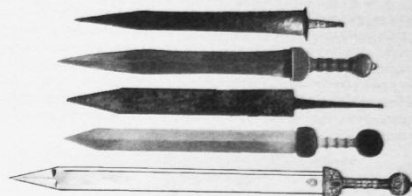
Келтске мачеве су преузели и Германи и други северни народи који су у борби до тада користили дугачке бодеве и кратке мачеве типа seax - scamasax.



Но, с друге стране паралелно уз све веће распрострањење дугачког мача све више у употребу улази и кратки мач. Главни носиоци овог тренда били су Римљани са гладијумом кога су у употребу

### Прилози – кратка историја мача

увели масовно у 3. веку п.н.е. Овај мач ће се прво израђивати у форми сечива »хиспанијенски« (»шпански мач«), затим у форми сечива »мајнц«, па »фулхам« и »помпеја«. Римљани су имали и семиспату, полудуги мач типа »помпеја« мало дужи од класичног гладијуса.



У периоду око 100. године Римљани почињу да избацују из употребе кратке мачеве а уводе дути мач »спату« који је модификација келтског (наснолатенског) мача\* кога су користили Гали и Германи. Римска спата је двосекли мач са тешким сечивом паралелних оштрица, средње израженим врхом и кратком једноручном дршком. Спате су у почетку користили само коњаници али су оне касније постале стандардни мач и пешадије.

Читалац може брзоплето закључити да су Римљани кратке мачеве заменили дугачким зато што су дугачки мачеви били бољи за борбу. То, међутим, није тако.

Наиме, разлози повлачења кратких мачева су били првенствено спољашње природе. Временом је слабљењем римског царства војску сачињавало све више варвара. Они су регрутовани на брзину и било их је тешко обучавати римској техници мачевања која се још морала и модификовати јер су варвари користили своје дугачке мачеве. Такође, Римљани су се због великих територија које треба контролисати а све мањег броја људи све више ослањали на коњицу, а тада су потребни дути мачеви а не кратки. Осим тога како се римски свет ближи крају Римљани су бивали све мекопунтнији (»метиљавији«) и декадентнији јер их је угодан живот цивилизације и раскоши разнежио, улењео, размекшао и телесно и духовно. Из тог разлога су се у пешадији почели окретати дугим мачевима за »борбу на даљину« (дистанциону борбу) пошто борба помоћу њих није тражила толико срчаност карактера и окретност тела као што је то било са борбом »прса у прса« кратким мачевима. (Један од римских сенатора симболично говори о тој декадентности уочи пада Рима је рекао: »Царство које су наши преци извојевали са кратким мачевима ми смо изгубили са дугим«).



У доба позног римског царства појављује се још један модел спате. Реч је о једноипоручном мачу који је имао дужину стандарне спате али му је дршка била предвиђена за мачевање са две руке. Ову врсту мача су, међутим, углавном користили виши слојеви аристократије и војске. Кад је реч одворучном оружју треба споменути да је у том периоду била и веома распрострањена дворучна сабља коју су углавном користили Дачани.



### Класично мачевање

Поред свих наведених мачева током 16. века су, као и у свим предходним периодима, коришћени и кратки мачеви у разним формама, па чак и као дворучни.



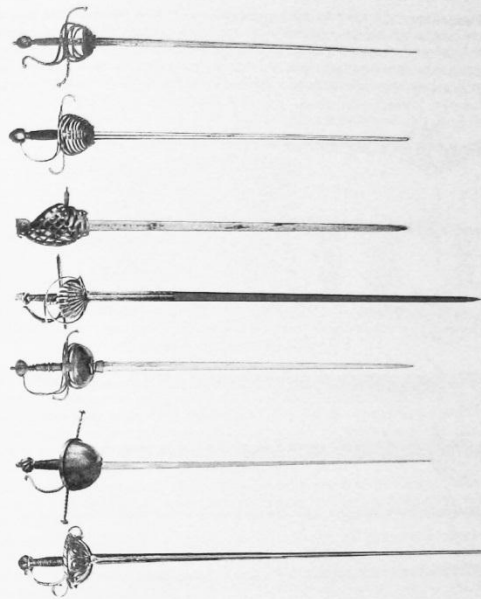
**Цивилни мачеви 17. века:** почетком овог века тешки рапир се полако претвара у средње тешки рапир. Сечиво средње тешког рапира постаје све лакше а рукобран све сложенији и затворенији (због заштите шаке од бода). Код неких мачева (швалпски) се комбинују краци корпе накрснице са металним плочицама, код других се краци накрснице плету у густу непробојну корпу (скјавоне), а код трећих се балчак прави од једне пуне, затворене металне сферне површине - гарде. Овим мачевима се подједнако сече колико и бодје а њихова тежина се најчешће креће од 1,1 до 1,3 килограма.

Најпознатији међу средње тешким рапирима су „свепт-хилт“, „папенхајм“, шпански рапир и лаки „скјавоне“ мачеви. Неки од ових мачева („папенхајм“ и „скјавоне“ су као средње тешки мачеви, често коришћени и као војни). То је, дакле, период у коме су се често преклапали цивилни и војни мачеви.



1092

### Прилози – кратка историја мача



**Средином 17. века од средње тешког рапира настаје лаки рапир** којим се више бодје него сече. Овај рапир има тање сечиво, балчак без мноштва пречага (лакши) који се формира у облику веће или мање гарде и пљоснато сечиво које може послужити за сечу. Овим мачевима се више бодје него сече тј. сечење више служи за лакше рањавање и децентраисање противника у борби.

У лаке рапире спадају као најпознатији „куп-хилт“ мачеви **транзициони рапир** и „фламберг“ рапир. Сви ови рапире се на неки начин разликују али спадају у мачеве чија тежина је најчешће између 750 и 1100 грама. „Куп-хилт“ рапире спадају у рапире шпанског типа али са уским двосеклним сечивом. Транзициони рапире имају двосекло пљоснато уско сечиво и лагани балчак са заштитном пречагом за прсте шаке. „Фламберг“ мачеви имају прост балчак лакши од балчака „куп-хилта“ и транзиционог рапира и немају пречагу (браник) која штити прсте шаке што значи да су за разлику од транзиционог рапира којим се и сече (па је потребна заштита прстију шаке) претежно намењени боду. Све указује на то да ће средином 17. века управо на трагу „фламберга“ настати флорет – основни мач за вежбу у бодућем (шпадном) мачевању.



1093

#### Класично мачевање

Војни мачеви у 17. веку. Доминирају углавном ране врсте коњичких мачева, палаши, сабле, тесаци и мачеви за пробијање оклопа. Користе се и често цивилни мачеви због њихове средње тежине (нпр. мач «скјавове» и «папесхајн»). Такође и официри дворјани користе транзиционе рапире код којих је сечиво нешто јаче. И у 17. веку се поред цивилних и војних дугачких мачева користе и кратки мачеви. Тежине ових мачева се углавном крећу од 0,8 до 1,5 килограма.



1094

#### Прилози – кратка историја мача

Цивилни мачеви 18. века. Још веће олакшавање и скраћивање сечива транзициону рапир претвара у кратки (дворски) мач - шпаду. Шпада је специјализовано бодни мач са јако тавним и лаганим сечивом које је у почетку пловнатог пресека а касније троугластог. Уколико шпада, међутим, има пловнато сечиво по изгледу јако личи на транзициону рапир (само је лакша и краћа), а често их је и тешко разликовати, што значи да се права шпада од транзиционог рапира изгледом поудано разликује само по сечиву троугластог пресека (као бајонет). Овај попречни пресек сечива се у широку употребу увео још средином 17. века али је своју кулминацију доживео управо у 18. веку.

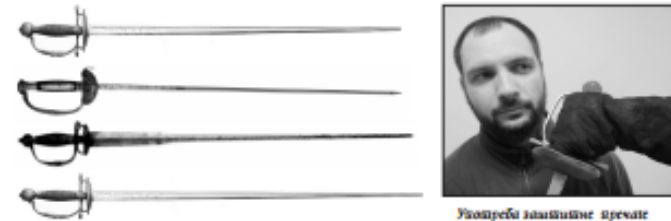


Шпада и попречни пресек сечива првих шпада (пловнато сечиво без и са каналом) и попречни пресек сечива шпичних шпада (шпатома)

Кад је реч о сечиву троугластог попречног пресека постоје две фазе његовог формирања. У почетку (крајем 17. века) се израђује тип „кошишмара“ (по шведском грофу Кенингсмарку изумитељу овог сечива) који има велику ширину при балчаку и нагло смањену ширину при врху. Овако сечиво остаје јако за извођење блокова али са браом и покретљивим врхом. Израђивано је за случај борбе са противницима који још увек користе лаке рапире или спадроне (наводе сечења) како би се могли извести блокови без ризика лома шпаде. У другој фази (почетак 18. века), кад су французи набацили на цивилно мачевања сасвим сечење, ојачање при корену постаје сувишно и формира се троугласто сечиво шпаде које се уједначено сужава од корена ка врху.

Тада уједно настају и „перо-паве“ шпаде које се са заштитном капицом на врху користе као школски мач за учење мачевања лаким рапиром, као статусни, почасни или украсни мач (варошки мач за шетњу) или као мач за обрачуна у двобојима. Шпаде су се израђивале са сечивом краћим од рапира (зато се и зову још и „мали мач“) а примерци који су израђивани за улесну борбу чешће су имали нешто већу тежину од просечне и она износи око 600-700 грама зато што је са њима борба била мање обострано ризична. Шпаде које су лакше представљају прелазне мачеве на борбених и спортске.

Шпаде су углавном задржале форму балчака транзиционог рапира зато што је пречага за заштиту прстију коришћена повремено за ударац балчаком и зато што је штитила прсте шаке од лаких удараца сечивом („шмис“) који су код шпаде коришћени за успутно ометање и децентрације противника.



Употреба заштитне пречате за прсте код удараца

1095

# ИСТОРИЈА ЕВРОПСКОГ МАЧЕВАЊА СА ОСВРТОМ НА МАЧЕВАЛАЧКУ ЛИТЕРАТУРУ – ИЗВОД ИЗ 88 СТРАНА ТЕКСТА

Класично мачевање

## Источна или западна техника мачевања

Ланци често постављају питање: које је мачевање ефикасније – источно или западно? Али кад се поставља било које питање, уколико се жели добити смислен одговор који нешто казује, и оно само треба бити постављено смислено. Са којом врстом западног мачевања и којом врстом западних мачева се пореди источно мачевање? Има типова мачева који се уопште не могу поредити јер су намењени специјализовано за друге ствари у односу на „катану“ а у чему су, кад се користе бољи али ако се сукобе са њом имају мале изгледе. Замислите судар римског легионара са штитом у левој руци и гладијусом у десној насупротив дворучне сабље или судар те исте сабље са дворским мачеваоцем 18. века наоружаног малим дворским мачем (шпадом).

Кад је, дакле, реч о типовима оружја дају се поредити технике мачевања дворучном сабљом са техником мачевања једнопоно ручним мачем 13-14. века. Највероватније да би у овој борби мачеваоци Јапана имали предност с обзиром на свеобухватнији, озбиљнији и дубљи приступ вежбању мачевања у односу на њихове противнике Европе тог периода. Кад је пак реч о европским противницима 16. века немачких и швајцарских школа ренесансног мачевања тешким дворучним мачем значајна предност била би на страни Европљана али не због увежбаности већ карактеристика и значајно већих могућности дворучног мача.



Прилози –Кратка историја мачевања



## КРАТКА ИСТОРИЈА ЕВРОПСКОГ МАЧЕВАЊА

Историја мачевања је сложена и вишезначна зато што се заснива, пре свега, на различитим националним историјама мачевања. Мачевање у Италији, Шпанији, Немачкој или било којој другој земљи Европе је имало властиту и специфичан ток и сви ти токови су се, уз веће или мање утицаје једних на друге, непрестано надметали и преплитали. Из наведеног разлога сматрам не само да је на овом месту, с обзиром на обим теме, немогуће изложити егзактно и детаљно историју мачевања већ и да је уопште узев готово немогуће *историјски*<sup>1</sup> писати о некој општој историји европског мачевања.



*Johan Liechtenauer, немачки учитељ мачевања чија су правила мачевања изложена у „Кодексу Добринера“. Ханс Добринер из 1389. године, за сада најстаријем познатом рукопису о мачевању од познатих аутора*

Из тог разлога у овом кратком осврту на историју мачевања се нећу бавити толико њеним фактицитетом колико њеним *духом* – аромом постојања мачевања у времену.

Такође, када је реч о манускриптим, књигама и учитељима мачевања осврћу се само на најпознатије не само зато што то обим књиге пред вама налаже већ и зато што се њихов необично велик број непрестано увећава како се широм света у мноштву архива, библиотека и института проналази вековима затурена, необрађена или сакривена грађа на тему мачевања.

Око многих рукописа и књига који ће бити наведени се воде спорови о ауторству или датирању. Наиме, чак 26 радова који су веома важна дела како у смислу излагања технике вештине тако и у смислу њеног уметничког приказа су од непознатих или спорних аутора. Такође, многи аутори не само да су издали за живота више различитих књига јећ су издавали и једну исту књигу у више издања, а која се често међусобно разликују. Наилазимо и на књиге једних аутора које су касније од стране других аутора поново издаване али под другим насловима и именима али као преуређене или са измењеним сликама. Многе књиге, посебно раноренесансне, су компилације радова више аутора или чак и више књига различитих аутора из различитих периода, а наилазимо и на исте ауторе са различитим именима.

### Стари век

Доба варварства („*Destreza vulgar*“)

Историја мачевања почиње са израдом првог бронзаног мача око 3000 године п. н. е. Током тог периода технике употребе мача су биле потпуно произвољне и индивидуалне а мачевалачко умеће је откривано ад хок и насумично. Мач је коришћен инстинктивно као било која алатка – секира, батина или мотка а „техника“ се заснивала на низу удараца који ће с највише вероватноће и среће уз необазирање на последице погодити противника. Покрети мачем који су се међу свим варварима највише користили су најједноставнији и природни за биомеханику руке – кружни.

<sup>1</sup> Првац у филозофији и наукама који ограничава знања, спознаје и истине само на оно што је искуствено зато, чиме је провериво, потпуно поуздано, извесно, мерљиво и животно доказиво. У пракси научеће облици културног емпиризма јер не само да се сва наука темељи на веровањима (нпр. математичка аксиома) већ и јер је немогућа апсолутна извесност и проверивост било чега.

Вараари антажу мачем најбрже што могу, пуном снагом, полуокруговим или пуном круговима у свим правцима не би ли њихово оружје, које је стекло велику инерцију, противника некако случајно заваљило. Сваки покрет је био оправдан и свака цела добра уколико је он могао на крају противника победити. Мачеваоци овог периода мачују претежно под утицајем страсти и истиништа тј. посредством урођеног рефлекса реагујући апсолутно биолошки контролисано и предвидљиво.

Њихово мачевање се заснива на животинској агресивности која је углавном била подстакнута још пићем и нехајношћу за сопствену безбедност у похлепи за пленом свих врста.

На наведених разлога мачевање се у том периоду није учило као вештина ни у каквим школама а «напаве» мачевања овог типа се преносило с колена на колена, с оца на сина, са старијег брата на млађег брата или се стицало посматрањем и имитацијом.

Прве форме европског не-варварског мачевања („*Destreza verdadera*“) појавиле су се на Криту минојског периода. Минојски ратници су у борби користили карактеристичне и по форми аутохтоне мачеве. Ови мачеви су били дугачки, витки и због бронзе од које су направљени, неопорни на удар (нпр. по штиту). Из тог разлога су се користили првенствено техником бода у ескиваже и акробатска кретања. Овако развијену окретност, хладнокрвност, храброст, стрпљење и акробатску су Крићани тајили као свакодневни садржај телесне културе. У том смислу су познате њихове игре са биковима – *шауромачаје* које су се изводиле у склопу иницијација, сачињене од акробатских покрета на роговина бика који се кретао или мирно стајао. Критску акробатску културу чини и „кубистика“ – равне вртење скокова, стојења на рукама, глави, ходану и плесану на рукама између ножева и мачева.



Тема критског бодог мачевања: акробатска и „кубистика“ на слици и „шауромачаје“

Пошто употреба мача на овакав начин захтева обученост покрета руке и вештину саваљавања акробатике, а Крићани су имали у свим областима живота веома развијену цивилизацију, готово је сигурно да су и мачеваоци имали извесне просторе у којима се вежбао мачевање.

На постојање организованог учења мачевања указује још и податак да су Крићани често у борби са својим противницима Микенцима (који су носили оклопе, велике штитове и грубе, тешке, секуће мачеве) користили истовремено два мача са којима је противник нападао у истом тренутку са супротних страна штита. Техника мачевања са два мача истовремено, међутим, веома је сложена и захтевна. Такав начин мачевања не трпи импровизације већ проучену и саваљану вештину – дакле и извесне школе мачевања.

Након пропасти критске културе егејски народи западају у мрачан период варварства па и мачевањем на овим просторима доминира варварска техника употребе мача.

#### Грчка

Са појавом античког света изнова је исклијало и слабишко стабло мачевања као вештине. У старој Грчкој се користило кратки мач. Кратки мач је био веома погодан зато што су Грци водили

борбу у фалангама тј. тесно згуснутим редовима тако да није било места за измахивање дугачким мачевима. Техника мачевања је била релативно једноставна, заостала и мање развијена него у претходном периоду пошто се заснивала искључиво на удару и сечу са кратке дистанце.

Сложена техника борбе бодом, која је преузета из крито-микенског периода се користила углавном у борби копљима. Но, иако мач није био главно оружје Грка (већ је то било копље) он је био незаобилазни део борбене опреме. Организатори првих Олимпијских игара 776. године п.л.е., инспирисани причама из Илијаде и Одисеје су укључили мачевање или *хоиломахају* (борба оружјем прса у прса) у званични програм. У периоду 5. века п.л.е. мачевање у Грчкој је било веома популарно али само међу аристократима и спомени се и код Сократа и Платона.

Код старих Грка мачеваљачко умеће се до 5. века саваљавало преношењем с колена на колена – од оца на сина. Сматра се да за већину Грка, дакле, ниш школа мачевања, ниш учитеља мачевања није било. Вежбе мачевима су биле ретке јер је ризик повређивања био велики, па су чак ове и законима биле забрањене (Драконов закон 624).

Но, грчко пленство, официри и војна елита су већали мачевање и имали су своје учитеље мачевања. Ту су грчки официри истраживали разне аспекте мајсторства укључујући и такве елементе као што су дистанцирана борба и мањерсана у кретању.

Мачевање у то време стиче технику тј. постаје организовано, систематично, промишљено и економично систем покрета који се повлађају, памте и уче, а који се разликује од покрета других вештина. Техничко знање се почиње први пут организовано истраживати и преносити.

Грчке школе мачевања су имале две форме: плесну и палестарску (палестра-грчка реч за вежбаониште).

Плесне школе: готово по правилу је приликом ратне обуке свирао и фрулаш. Фрулаши су пратили и војнике у рат. Ова појава се звала „оркестрика“ и од извођења борбених радних тражи честошћу и ритам акција, повезаност покрета, свођење покрета на минимум, усправно тело и прав торзо, дакле, све факторе који су увод у вештину мачевања. Грчке борбене игре су омогућавале да борци сачувају своје мајсторство у владању оружјем и виталност свога тела.

Пошто форма надметања у вештини војног мачевања није постојала (била је забрањена због опасности повређивања) безопасни плесови су били идеални медијум. У овим плесовима су се играчи раније договарали ко је победник а ко поражен тако да су игре садржавале елементе драмског. Грчки војник је, дакле, учио борбу кроз плес и плесу се учио кроз борбу.

При поменути западни борбени плес са оружјем се звао *пириха*. Он је пореклом са Крита, колевке грчког плеса, и изводио се у пуној ратној спреми. Овај плес је подразумевао мноштво јавних и разуданих скокова и окрета у свим правцима веома сличним ескивајама у мачеваљачкој борби. Војници су у пирихама у пуној војној опреми изводили научене и увежбавне борбене покрете фингираног узмицања, измицања, напада и одбране. Овај физички наузетно тежак и захтеван плес, који је у себи садржавао и кратко копљитско тричање, је Платон описао као „пириху“ и изводио се уз тактове музике. Редовно плесање пирихе не само да је био вид увежбавања и понављања научених борбених покрета мачем већ и кондиционирања војника.

Војничку гимнастичку игру „пириху“ треба разликовати од „кубистике“ („*делмакстика*“) која је представљала народну циркуску игру ходана на рукама или играња између мачева а која је у старој Грчкој била веома популарна на разним пуучким светковинама.

У античкој Грчкој каснијег периода су се и плесови са мотивима борбе убрајали у уметнички плес. На гимназопедијама, масовним гимнастичким свечаностима у Спарти, лечаци и млађици су изводили разне борбене – ратничке плесове уз пратњу музике. Ембагерјеје су биле плесне корачнице уз пратњу музике у ритму *анapesta*, са којима су Спартанци ползали у борбу.

У Грчкој периода Перикла су биле веома распрострањене војничке игре које су биле прописане и законом. У овим играма се неговао агонистички дух уз обавезу да се прописани покрети остварују према владајућим естетским правилима. Војне игре, као и пирихе су се изводиле са оружјем и то на свечаностима посвећеним успомени на победу Атине над Титанима. У овим играма је играло истовремено више ратника увек држећи мач и штит са каишом на глави и браом ритму, уз звуке фруле, имитирајући одбрану од непријатеља скоковима и пребивањима,



"Maccinewski Bible" (1250); "Die Maerische Liederhandschrift" (1300-1315)

Када је реч о специјализовано мачевалачком књигама та сада су пронађени „Манускрипт I. 33“ („Walburgis Manual“) на 1320 године у коме је илустрирана техника борбе мачем и малим штитом, Манускрипт 3227а „Codex Dohringer“ на 1389. године од Ханса Добраингера и трећи део Codex Wallerstein на 1400. године.



„Манускрипт I. 33“, 1320; „Codex Wallerstein“, (III део – 1400. година)

Нови век

Петнаести и шеснаести век

Почетком ренесансе постоје три врсте ратника: витези, војници и грађани. Сваки од њих има другачије оружје и опрему, начин борбе па и начин учења мачевања. Витез је средином 15. века „последњи миховић“ који осећа да је дошло време у коме је важније бити трговац или богати грађанино војсковођа. Он је све мање потребан племићу (које више нема новца) за заштиту и борбу. Оптерећен старом славом својих предака, већ заборављеним и неважним племићким пореклом, веома осиромашен, најчешће јако начетог иметка, са већ изабледеом опремом, по правили пијаница, није верник колико богобојажљив, распустиш, оаложења праница, потрешен појавом ватреног оружја, без перспективе, окренут ве више добрим делима већ лакој заради, без праве оданости краљу и својој земљи – дакле, готово типична пропалица често на граници закона. Витешке титуле више нису биле ствар престижа и постале су ствар трговине. Како се 15. век ближи свом крају витезови стичу украсни и забавни карактер.

Такође, многи краљеви више нису могли да издржавају витезове дајући им феуде већ су им плаћали по ујезику. Краљ је тако од витеза тражио да му он обави одређени посао и за то га је платио. То су најчешће били витезови без земље и иметка или синови таквих витезова. С друге стране краљ би исто тако изнајмио и одређену врсту војника као што су стрелчари или копљовоше који нису били витешког порекла. Тако се дешавало да се пешке раме уз раме боре витезови са обичним војницима.

Витези се у овом периоду користе још и за турнире – забаву пленстаа и народа борбама на тлу и коњу. Витешке школе борбе предходних векова су готово нестале а у оних које још увек постоје савладала се и вежбала само још вештина везана за турнирско мачевање. Но, ово је већ период краја турнира који ће почетком 16. века сасвим нестати.

Градови, па и грађански staleж су у Европи крајем XV и почетком XVI века веома ојачали и материјално и културно. С друге стране за овај период је била карактеристична појава сталних ратова између градова, а око политичке, верске и територијалне власти.

Учење мачевања је, дакле, с једне стране било неопходно ради сопствене безбедности (посебно трговаца на путу) а са друге стране ради испошњи војски у заштити сопствених градова.

Но, то је био уједно и период све веће употребе барута. Парадоксално, баш појава ватреног оружја је иницирала развој и богаћење технике мачевања. Наиме, док је у средњем веку оклоп или штит имао одбрамбену функцију мач се користио само офанзивно. Од оног тренутка кад је због барута оваква одбрана постала неефикасна и морала се одбацити мачеваоци су морали користити мач и дефанзивно, повећати своју покретљивост тела и мачем изводити и сложенију врсту напада – бодом. Тако је нпр. Табо 1628 године у својој књизи је приказао како мачевалац треба цин-цан кретањем треба да избегне хитац на пушке противника и праће му са мачем док овај не опали други пут.



Кретање цин-цан у борби мачем против пушке: „Academie De L' Epee“, Girard Thibault, 1628

Такође, већ раније се у мачевање уводе једноручни мачеви (који се користе и за запад и за одбрану) а коњаници почињу користити пуни оклоп (због чега мач у рудиментарним формама користите и дефанзивно), па све то ствара потребу за све сложенијим техникама мачевања. Такође, у 15 веку се појављује и дворучни мач. Техника борбе дворучним мачевима тада постаје разноврсна и компликована и не заснива се само на снази замаха већ и на другим умећима. Ови мачеви ће тако још веома дуго бити незаобилазно и моћно оружје грађана и плећника (ландскнехта) против коњаника, копљаника и хелебардиста. Обука у борби овим мачем била је сложена и захтевала стручност.

Ово усложњавање технике за свој резултат је имало потребу за новим врстама учитеља и школа мачевања, пре свега оних који су имали кохерентнију теорију за ту нову праксу, а која је превазилазила капацитете вештине учитеља мачевања средњег века.

"Cod. Pal. Germ. 430", Johannes Lecküchner (1478); "Ambraser codex", Hans Talhoffer (1480-1500); "Mittelalterliche Hausbuch von Schloss Wolfegg", Gaukler-Artistenbild (1480) "Gladiatoria Dimicandi", Filippo di Vadi (1482); "Kunst des Messerfechtens" Johannes Lecküchner (1482); "De la Palestra" Pedro Monte (1492); "Gladiatoria (CL.23842)", nepoznati autor (1495); "Manuskript KK5012", Peter Falkner (1495)...



"Kunst des Messerfechtens", Lecküchner Hans, 1482; "Cgm 1507", Paulus Kal, 1460; "Gladiatoria Dimicandi", Filippo di Vadi, 1482



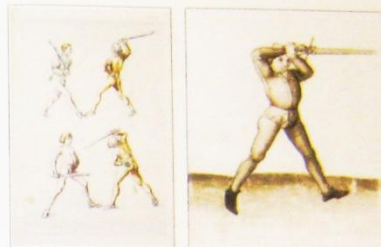
"Ambraser codex", Hans Talhoffer (1480-1500);



"Mittelalterliche Hausbuch von Schloss Wolfegg", Gaukler-Artistenbild, 1480

16. век

И у овом периоду је на гласу било тридесетак учитеља од којих су најпознатији: Andre Paurnfeyndt, Hans Lebkammer, Antonio Manciolini, Achille Marozzo, Camillo Agrippa, Hijeronimo de Caranza, Giacomo di Grassi, Meyer Joachim, Paulus Hector Mair, Sainct Didier, Camillo Palladini, Viggiani Angelo, Saviolo Vincentio, George Silver, Luys De Narvaez, Vilhalm Huter, Antonio Manciolino, Francesco Altoni, Antonio Lovino, Antonio Pagano, Alfonso Falloppia... Неки од поменутих учитеља су радиле у периоду 14-15. век а неки у 15-16. веку.



"Das Fechtbuch", Albrecht Dürer, 1512; "Cod. S.554 Manuscrit dénommé Solothurner Fechtbuch", Paulus Kal, 1506-1514

Неки од наведених учитеља су имали већи значај као теоретичари и истраживачи, неки као практичари, а неки као приказивачи и феноменолози вештине свог времена. Кад је реч о књигама, за сада је познато мноштво наслова од којих су најпознатији: „Eyb Kriegsbuch (MS B.26)“, Ludwig VI von Eyb, 1500, "Codex Amberger", anonus, 1500.



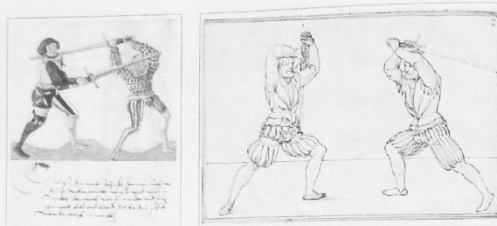
"Codex Amberger", anonus, 1500; "Eyb Kriegsbuch (MS B.26)", Ludwig VI von Eyb, 1500

"Cod. S.554 – Manuscrit dénommé Solothurner Fechtbuch copie de manuscrits de Paulus Kal (1506-1514); "Libro del exercicio de las armas" Pedro Monte (1509); "Goliat", аутор непознат – група аутора (1510-1520); "Das Fechtbuch", Albrecht Dürer (1512); "Foundation of the Chivalric Art of Swordplay", Andre Paurnfeindt (1516);

"Albrecht Duerer's Fechtbuch", Albrecht Dürer (1520); "Cod.1.6.2° 3.", "Cod. Cgm 3711" 1 "Cod.1.6.4° 5"; "The Art of Fencing by Lienhartt Sollinger", Jörg Wilhalm Hutter (1520-1523); "Der Alten Fechter gründliche Kunst", Johannes Lecküchner-Johannes Liechtenauer... (1529); "Opera Nova", Antonio Manciolino (1531); "Fechtbuch", Gregor Erhart (1533);



"Foundation of the Chivalric Art of Swordplay", Andre Paurnfeindt, 1516



„The Art of Fencing by Lienhart Sollinger“, Jörg Wilhelm Hutter, 1520-1523; „Codex 1.6.2.4“, Jörg Breu, 1545

„The Ancient Fencer's Beginning Art“, Johannes Leckuechner (1531-1537); „Tratado de Egrima“, Francisco Roman (1532); „Opera Nova“, Achille Marozzo (1536); „Monomachia ovvero Arte di Scherma“, Francesco di Sandro Altoni (1539); „Codex 1.6.2.5“, Siegmund Schinning (1539); „Hans Medel Fechtbuch“, Hans Medel, 1539.



„Hans Medel Fechtbuch“, Hans Medel, 1539

„Opus Amplissimum de Arte Athletica“ I II, Paulus Hector Mair (1540); „Codex 1.6.2.4“, Jörg Breu (1545); „Rast Fechtbuch“, Antonius Rast (1553); „Disciplina dell'Arme“, Marco Antonio Pagano (1553); „Manuskript A.4.º.2“, „Trattato di Scienza d'Arme“, Camillo Agrippa (1553); „Maister Lichtenauer's Fechtkunst – Cgm 3712“, Lichtenauer, Johann (1556); „Fechtbuch die Ritterliche Mannliche Kunst und Handarbeyt Fechtens...“, Lebkammer Hans (1558); „Joachim Meyers Faktbok (MS A.4.º.2)“, Joachim Mayer (1560);



„Goliat“, 1510-1520; „Der Altten Fechter grundtliche Kunst“, Johannes Leckuechner, Johannes Lichtenauer..., 1529; „Fechtbuch die Ritterliche Mannliche Kunst und Handarbeyt Fechtens...“, Lebkammer Hans, 1558

„The Discourse of Acamillo Palladini“, Acamillo Palladini (1560); „Talhoffer Fechtbuk“, Hans Talhoffer (1561); Joachim Meyers Faktbok (MS A.4.º.2), Joachim Mayer (1560); „Lo Schermo“, Angelo Viggiani (1567); „Gründtliche Beschreibung der Kunst des Fechtens“, Joachim Mayer (1570);



„Opus Amplissimum de Arte Athletica“, Paulus Hector Mair, 1540; Joachim Meyers Faktbok (MS A.4.º.2), Joachim Mayer, 1560

„De La Philosophia de las Armas“, Hieronimo de Caranza (1582); „Lectiones auf das Einfachen rapping“, Hans Wilhelm Schöffner von Dietz (1569); „His True Arte of Defence“, Giacomo di Grassi (1570); „Dell'Arte di Scrima Libri Tre“, Giovanni dall'Agocchie (1572); „Traicte Contenant les Secrets du Premier Livre sur l'Espée Seule etc.“, Sainct Didier (1573);

Ремек дело сликарске уметности 16. века: „Gründtliche Beschreibung der Kunst des Fechtens“, Joachim Mayer, 1570. i Tobias Stimmer, илустрацијор Мејеровог књије, 1587.



„Lo Scherm“, Viggiani Angelo (1575); „De Veris Principiis Artis Dimicatoriae“, Heinrich von Gunterrodt (1579); „La Scienza dell'Arme“, Antonio Lovino (1580);



Antonio Lovino, „La Scienza dell'Arme“ 1588

„De la filosofia de las armas y de su destreza...“, Jerónimo Sánchez de Carranza (1582); „Regole do Molti Cavagliereschi Esserciti“, Federico Ghisliero (1587); „His Practice, in Two Books“, „Cod. Guelf. 83.4 Aug.8, Manuscrit allemand intitule Das Ander Theil Des Newen Kunstreichen Fechtbuches“, непознати аутор (1591); „His Practice“, Saviolo Vincentio (1595);





„New Illustrated Fencing Manual“ Jakob Sutor, 1612; „Büch von fechter Vvnd Ringstückchen zü Ross vnd Fuß“ (Codex Vindob. 10799), anonus, 1623

„The Schoole of the Noble and Worthy Science“ Joseph Swetnam (1617); „Neuer Diskurs... Kunst des Fechtens“ Joachim Koppen (1619); „Grundtliche und eigentliche Beschreibung der freyen Adelichen und Ritterlichen Fechtkunst im einfachen Rappier und Dolch, nach Italienscher Manir und Art...“, Hans Wilhelm Schöffer (1620); „Neuer Diskurs... Kunst des Fechtens“, Joachim Koppen, 1619



Verovatno najobimnija knjiga u istoriji macevanja, na preko 1300 strana; „Grundtliche und eigentliche Beschreibung der freyen Adelichen und Ritterlichen Fechtkunst im einfachen Rappier und Dolch, nach Italienscher Manir und Art...“, Hans Wilhelm Schöffer, 1620; „Neuer Diskurs... Kunst des Fechtens“, Joachim Koppen, 1619

„Codex 10799“ nepoznati autor (1623); „Compendio y Philosophia y destreza de las Armas“, Octavio Ferrara (1625); „New Kunstlich Fechtbuch“ Sebastian Heussler (1626);

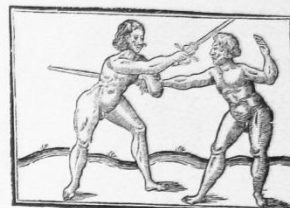


„New Kunstlich Fechtbuch“, Sebastian Heussler, 1626

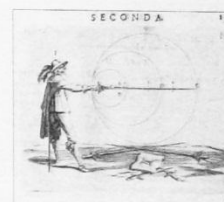
„Academie De L'Espree“, Girard Thibault (1628); „Pallas Armata the Gentleman's Armorie“, Gideon Ashwell (?) (1639); „Pallas Armata...“, Sir James Turner (1639); „La Scherma“, Francesco Alfieri (1640);



Giralamo Cavalcabo, učitelj macevanja bilonske škole macevanja 16. veka

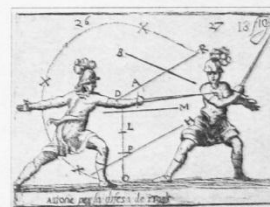


„Pallas Armata...“, Sir James Turner 1639.



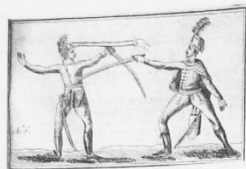
„La Scherma“, Francesco Alfieri 1640.

„Sobre la Destreza de las Armas“, Louis Mendez de Carmona (1640); „Desengaño de la espada y norte de diestros“, Cristobal de Cala, (1642); „Erotokritos“, Vitsenzo Kornaro (1645); „Regole della scherma“, Antonio Marcelli (1650);

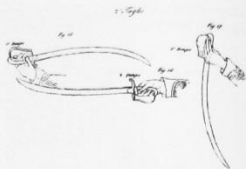


„Regole della scherma“, Antonio Marcelli 1650

„Le maistre d'arme liberal“, Charles Besnard (1653); „The True Handling of the Sword“, Alessandro Senese (1660); „Fecht-Ring und Voltigierbuch“, Johann Georg Paschen (1661); „Deutliche Erklärung der Fechtkunst“, Jean Daniel L'Ange (1664);



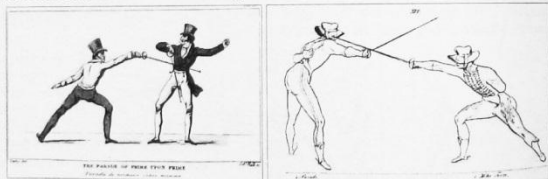
«L'Art de faire des Armes reduit a ses vrais principes.» M. J. St. Martin, 1804; «Istruzione sulla scherma a cavallo» Giuseppe Weiss, 1829.



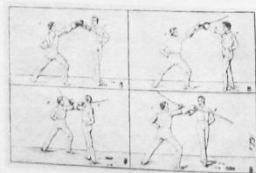
„Theorie der Fechtkunst...“ René Julien Chatelain, Anton Lüpsher, Franz Gommel, 1819



«A treatise on the theory and practice of the art of fencing», Roland George (1823); «Versuch einer theoretischen Anweisung zur Fechtkunst im Hiebe», Johann Werner (1824); «Nuevo arte de esgrima conforme a la practica de los mejores maestros de Europa», Rolando Guzman (1826); «Istruzione sulla scherma a cavallo» Giuseppe Weiss (1829);

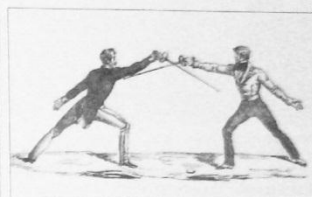


«Nuevo arte de esgrima conforme a la practica de los mejores maestros de Europa», Rolando Guzman, 1826; «Versuch einer theoretischen Anweisung zur Fechtkunst im Hiebe», Johann Werner, 1824.



„Theoretisch-praktisch Theoretisch-praktisch Anleitung des Hau-Stoßfechtens und des Schwadronhauens.“ F.C. Christmann, Dr.G. Pfeffinder, 1838

«Salle d'armes», B De Bast (1834); «Manuel d'escrime», B De Bast (1836); «Theoretisch-praktische Anleitung des Hau-Stoßfechtens und des Schwadronhauens...», F.C. Christmann, Dr. G. Pfeffinder (1838); «Trattato sulla scherma», Michele Gambogi (1837); «Anweisung zum Hiebfechten mit graden und krummen klingen» Friedrich August Wilhelm Ludwig Roux (1840);



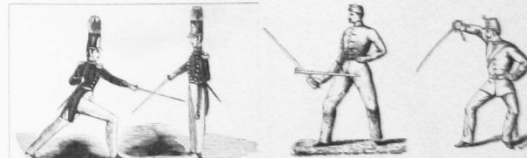
Michele Gambogi, «Trattato sulla scherma», 1837.

«A new system of broad and small sword exercise» Thomas Stephens (1843); «Начертание правилъ фехтовальнаго искусства», Соколов (1845); «Die Fechtkunst mit Stoss und Hieb waffen», A. Fein (1851).



„Руководство к изучению правил фехтования на рапирах и эспадронах“, Иван Ефимович Сивербрик, 1852; „Anweisung zum Hiebfechten mit graden und krummen Klingen“, Roux Friedrich, 1849.

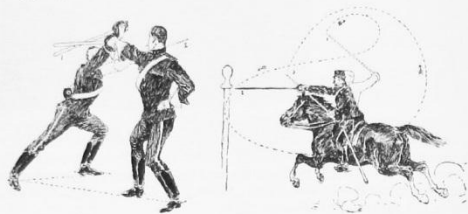
„Руководство к изучению правил фехтования на рапирах и эспадронах“, Иван Ефимович Сивербрик (1852); «A New system of sword exercise for infantry..», Richard Burton (1853);



«A new system of broad and small sword exercise», Thomas Stephens, 1843; «Manuel d'escrime à la contre-pointe compose pour les officiers de toutes armes», Joseph Tinguely 1856; «A New system of sword exercise for infantry», Richard Burton 1853

„Tratado de Esgrima por José Cucala y Bruño“, Cucala y Bruño, José (1854); «Manuel d'escrime à la contre-pointe compose pour les officiers de toutes armes», Joseph Tinguely (1856); «Scherma per Sciabola», Giuseppe Cerri (1861); «Onderwijs in de Schermkunst», C Siebenhaar (1861); «Sword-Play», W Berriman 1861; «Tratado completo de la esgrima del sable español», Jaime Merelo y Casademunt (1862);

Једна од, можда најбољих, књига у 19. веку која концизно и јасно излаже технику извршне школе борбеног мачевања је шведска књига "Instruktion i sabelfacktning", Тила Фотса издата у Штокхолму 1893. године. Исти аутор је издао годину дана раније књигу под истим именом "Instruktion i sabelfacktning" али са поднасловом "för kavalleriet" у којој излаже исто тако извршну школу употребе палаша у коњичкој борби.

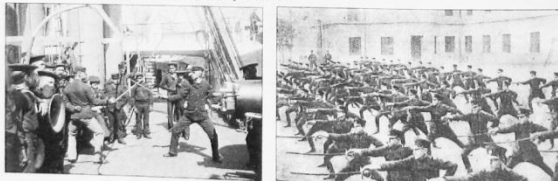


"Instruktion i sabelfacktning", 1893; "Instruktion i sabelfacktning för kavalleriet", 1892, Till Fots

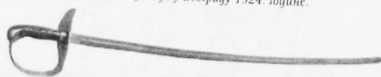
Књигама и учитељима који су се бавили спортским или полуспортским мачевањем на овом месту се нећу бавити јер спортско мачевање није предмет књиге пред вама.

Модерно и постмодерно доба, 20-21 век

У првој половини 20. века школе борбеног мачевања почињу убрзано да нестају, као и учитељи борбеног мачевања. Од ове вештине је преостало само мачевање сабљом у војскама и сценски спектакл на филмовима и у позорштима.



Мачевање на рајном броду америчке морнарице 1901. године; Војна академија у Београду 1924. године.



Вежбовна сабља за борбено мачевање у војсци шездесетих година 20. века на Војној академији у Београду

У појединим европским земљама, углавном Немачка, у цивилним школама борбено мачевање се одржало нешто дуже (до Другог светског рата) и то у форми мачевања «шлагером» али и ту у све малобројнијим школама које су још увек тежиле да се очува дуга традиција ове врсте мачевања.



Немачки мачевалац «шлагером», четрдесете године 20. века



Немачки мачеваоци у борби на «мензури» са шлагерима, 1904. године

У Немачкој су се чак организовали и турнири не само у борбеном мачевању правим сабљама и мачевању «на мензури» већ и мачевању тешким дворучним мачевима. Но то више није био део мачевалачке свакодневице Европе и Немачке већ више чување традиције, историјски спектакл и нека врста «лабудове песме» старих школа.



Турнир у борбеном мачевању одржан у Немачкој 1930. године пред 12000 гледалаца; турнир у борбеном мачевању шеским дворучним мачем одржан у Дрездену 1936. године

## КОЊИЧКО МАЧЕВАЊЕ – ИЗВОД ИЗ 40 СТРАНА ТЕКСТА

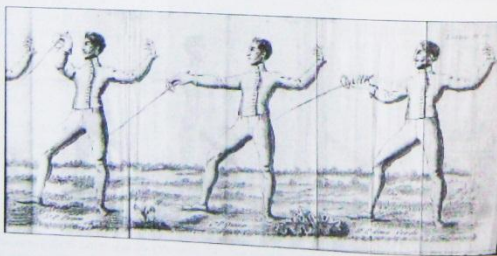
Класично мачевање

Angelo", Aylward J. (1953); "Парикаоба – Хесурско фехтование", Элашвили В. И. (1956); "The small-sword in England, Aylward J. (1960); »The Duel: A History of Dueling«, Baldick Robert (1965); »The art and history of personal combat«, Arthur Wise (1971); »Methods and Practice of Elizabethan Swordplay«, Turner Craig – Tony Soper (1982); »Cut and Thrust Weapons«, Edward Wagner (1967) itd.



»Akademische Fechtschule« Seeman-Kahne 1925

Међутим, како широм света пред крај 20. века расте број школа историјског и класичног мачевања и почетком 21. века расте број књига на ову тематику. Тако данас можемо наћи на **хиљаде наслова** који се баве борбеним мачевањем, старим школама, учитељима мачевања, полемиком о вештини итд. Свему овоме је највише допринело дигитализовање библиотечких и архивских фондова које је почетком 21. века на светло дана изнело мноштво књига и манускрипта за које се раније није ни знало да постоје. Готово са сигурношћу можемо рећи да први пут у последњих 100 година се пише и истражује више у области борбеног него у области спортског мачевања а да број школа, друштава и удружења која се баве борбеним мачевањем се изједначило са бројем спортских клубова. Свему наведеном је посебно допринео интернет (који исто толико и одмаже овој вештини) омогућавајући лакшу размену знања и открића те међусобно повезивање свих људи и организација које се баве борбеним мачевањем. С тим у вези се нећу упустити у набрајање мноштва књига које се данас могу наћи на ову тему широм света као и организација које се данас баве борбеним мачевањем.



Traité de l'ART de faire des Armes, Lafaugere, 1825.

1216

Прилози – Коњичко мачевање



### КОЊИЧКО МАЧЕВАЊЕ



Милош Обилић (Александар Добрић, 1861)

„Од своје сабље, скромног оружја, сразмерно мале тежине, но само оштре као бријач, од своје руке до извесне мере ојачане, да могне главу противника на двоје преполовити, и од брзине коју му даје његова снага помножена са неизмерном снагом и брзином његовог коња, - коњанк и данашњих дана може постићи успех и учинити исте онакве ужасе у боју какве је и некад чинио. „

Коњичко оружје, сирема и начин употребе, Београд 1876

Текст пред вама је први који се код нас после 70 година бави темом коњичког мачевања. Аутору је за сад познато четрнаест сачуваних омањих српских војних приручника за официре и подофицире (први из 1849. године а последњи из 1953. године) у којима су у неком од поглавља изложене раније са коњичком сабљом у обуци, борби и стројевим радњама тако да је књига пред вама исто тако и први специјализовани текст на српском језику који се у овом обиму и на овај начин бави темом коњичког мачевања

Уизлагању које следи углавном ћу се позивати на технике које су изложене у домаћим књигама, а које се ослањају на руску, аустријску и француску школу коњичког мачевања.

1217



Прва књига о коњаци у нас - „Правила коњичке службе“ издати у Београду 1849. године на словенско-српском језику и „Коњичко стројево правило“, прешаоствена књига о коњаци у нас, издата 1946.

и морарице), 1934; „НАСТАВНИ ПЛАН И ПРОГРАМ ЗА КОЊИЦУ“ (Министарство војске и морарице), 1936; „ПОДСЕТНИК ЗА РЕЗЕРВНЕ КОЊИЧКЕ ОФИЦИРЕ“, Арачић Петар Вук, 1937; „КОЊИЧКО СТРОЈЕВО ПРАВИЛО - Са правилом Јахана“, Инспекција коњичке Југословенске армије, 1946; „КОЊИЦА-ОСОБИНЕ И УПОТРЕБА“, Управа пешадије Југословенске народне армије, 1953.

У налагању појединих елемената технике коњичког мачевања, а за које у наведеним изворима нисам нашао довољно грађе, користио сам додатно још грађу француске, немачке и шведске коњичке.

Непосредних извори о томе како је изгледала техника коњичког (винтевог) мачевања у време средњевековне Србије нема али посредних извора има. Наиме, постоји више докумената са разних страна (посебно Дубровачки архив) који упућују на то да је српска винтешка коњичка још од периода цара Душана, а закључно са Деспотом Стефаном Лазаревићем, по карактеру била ТЕТШКА тј. сачињена од винтезова у пуном оклопу и на великим и снажним коњима. Техника коњичког мачевања ове тешке коњичке је готово сигурно преузета од технике коју је користила византијска тешка коњичка, а која је опет наследник римске војне традиције.

#### Разлике између пешадијског и коњичког мачевања

Техника употребе сабље у пешадији и коњаци није иста из више разлога: 1. коњичка користи тешке а пешадија лаке сабље 2. Обрване и напади сабљом се у коњаци наносе на покрета тораа док код пешадије на покрета целог тела, а највише ногу. 3. У пешадијској борби бод и сечења сабљом зависе само од кретања два мачеваоца док у борби на коњима зависе од кретања два мачеваоца али и два коња. 4. У пешадијској борби сабљом физички бодови и сечења се наносе слободно и на најприроднијих положаја шаке (рашпирних позиција) у коњичкој борби бодови и сечења се наносе уз стриктно поштовање посебних правила за положај шаке и оштрице у тренутку бода или сечења иначе се: а) сабља ломни, б) остаје цела у телу противника, а) бива истргнута из руке, г) повређује руку (нишчањење зглоба шаке, лакта или рамена). 5. У пешадијској борби исход зависи само од умећа мачевања, док у коњичкој борби зависи колико од умећа мачевања толико и од умећа Јахана.

#### Врсте коњичке

Има више врста коњичке: византијски катафракти (претече западноевропских винтезова), каролиншка коњичка (увела у коњичку улогије које омогућују јачу, сигурнију и прецизнију сечу и бод), хусарска, улани, Јагерска, драгови, кирасири, козаци...

Тек Александар Македонски почиње делити коњичку према тактичким захтевима тадашње борбе на лаку (у 18. веку - хусари), средње тешку (у 18. веку - драгови) и тешку (у 18. веку - кирасири). Свака наведена врста коњичке има другачију намену у борби и користи различиту заштитну опрему, различите сабље и мачеве па и томе прилагодне технике мачевања.

1.Тешка коњичка. Коњаници имају тешак пуни оклоп, дуге и тешке сабље. Служи за непосредни удар на коњичку, за масивни пробој и разбијање непријатељске формације. Тешка коњичка је сачињена од снажних мушкарца на великим и јаким коњима. Пошто је оклоп скуп, тешки коњи скапу за одржавање а високи и снажни мушкарци обично чине само мањину мушких становништва тешка коњичка је била најмалобројнија и имале су је само најбогатије земље. Поред овог тешки коњи са тешко оклопљеним коњаницима су спори, неокретни и брзо су се замарали па је употреба тешке коњичке увек била веома ограничена.

Тешка коњичка води порекло од римске и византијске коњичке - катафракта која је наоружана тешким коњима и бори се у компактним дисциплинованим формацијама. Коњаници византијске коњичке су често уз дуги мач за борбу у јуришу истовремено носили и тешку сабљу која је погодна за борбу у метежу.

2. Средње тешка коњичка. Користи конструкцијски средње тешке сабље и углавном поседује гудење оклопе (кирасе). Коњаници средње тешке коњичке су обучавани појединачно за коњичку коњско и пешадијску борбу па су били осредње велики и коњаници и мачеваоци. Нахови коњи су средње тежине, висине и окретности. Средње тешка коњичка је коришћена као пешадија за брза дејства против пешадије (коњаници јашу до места бојниста а онда силазе са коња и боре се пешадијски) али и као коњичка против пешадије.

Ова коњичка се користи и за борбу против лаке коњичке као и у одређеним тактичким условима против тешке коњичке. Средња коњичка се најчешће формирала у оних земљама где није било услова за тешку, а за задатке за које лака коњичка уопште није погодна.

Средње тешка коњичка је настала постепеним мешањем тешке западне коњичке и источне лаке коњичке.

3. Лака коњичка. Служи за извиђање и као заштитица на боковима да спречи могућност изненађења. Лака коњичка се користи и за потрагу, потеру и препад. Из ових разлога лаку коњичку чине лакши коњи који су брзи, окретнији, издржљивији, мање осетљиви на временске прилике и недостатак хране и воде. Самим тим били су и јефттинији за одржавање. Коњаници лаке коњичке су нижи, лакши и бољи Јахачи од тешке коњичке. С друге стране лака коњичка је захтевала уместо послушних, дисциплинованих, јаких и издржљивих коњаника интелигентне и независне личности.

С тим у вези Клаузевиц пише: „Појединач извиђачке коњичке поседује предузетнички дух, поверење у себе и своју срећу, што веко ко је увек служио у тешкој коњички не може ни замислити. С друге стране, лаки коњаник извиђач је се мање боји опасности од војника тешке коњичке.“

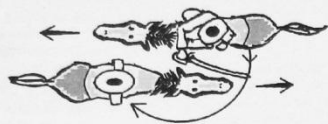
Лака коњичка води порекло од коњаника источне Европе који су проводили живот на коњима па су били одлични Јахачи. Лака коњичка је наоружана са веома закривљеним сабљима.

Средњом 19. века услови ратовања почину да траже не више коњичку различитих видова специјализовану за одређене задатке већ једну универзално обучену за све задатке и многострану употребу. Из тог разлога је углавном војска задржала мешавину лаке и средње коњичке.

#### Оружје коњичке

Главни је оружје коњичке хладно јер оно највише одговара њеним својствима: великој брани и ударној снази, као и виду и начину борења: нападу и борби најблизу у маси.

Примарно оружје коњичке одувек је било копље а секундарно мач или сабља. Од периода Наполеонових ратова традиционално примарно оружје коњичке је сабља а секундарно пушка и пиштол. Од 19. века примарно оружје је пушка а секундарно сабља. Копље се у коњичама



Сечење са лево на лево „у сусрет“



Друго сечење се изводи са десна на лево (2-10 сати): коњаник уз поуокреш на десно измахне шитоко да му балчак дође десно од десног рамена, врх сабље назад, оширица ирема напред и сече поном снагом у лево уз поуокреш на лево да проширица удари по вршици или глави а заштит мулнетом изнад главе враћа сабљу у преходни положај измаха.

Оба наведена сечења се могу у пролазу изводити свим врстама мачевалачког оружја. У овом случају се, дакле, смеју наносити сечења „у сусрет“ зато што је положај руке и оружја такав да нема никаквог механичког ризика по оног ко их изводи.

**Важна напомена:** код свих врста хоризонталне сече коњаник мора сабљом измахивати и замаховати увек «с рамена на раме» зато што је то висина сабље са којом није могуће закачити главу свога коња.

**Коса сеча.** Ако је противник са наше леве стране изводи се сеча са десна горе на лево доле (2-8 сати) а уколико је са наше десне стране сеча се изводи са лева на десно доле (10-4 сата). Коса сеча одоздо тј. у супротним супротним смеровима се не изводи због главе сопственог коња.

«Коса сеча на десно: Изводи се измах на лево, балчак више главе врх мало назад-лево, шело поуокреш на лево и дизане у седлу. Заштит коси замаха на десно са поуокрешом шела на десно и враћане сабље кружним покрешом (мулнетом) у преходни положај мулнета. Истио на лево али са супротног стране.» («Коњичка егзерцира правила, Београд, 1911).

**Вертикална сеча** се пролазу мање користи зато што лако промашје, пуно отвара а изводи се само уколико је противнику са десне стране. Изводи се сечењем (1-5 сати). Коњаник измахује сабљом шако да му десна рука са балчаком буде од ирилице у висини главе, а врх носилавља у вис и мало назад, уздиже се у седлу на узенијама, и заштит извршава сечу одозго на доле спуштајући се на шопала у узенијама, и кружним покрешом оштит носилавља сабљу у горњи положај измаха за сечу. Вертикална сеча на лево се не изводи.



Вертикална сеча на десно (сечење 1).  
«Коњичко старојево правило», Југословенска  
армија, 1946; «Уставъ строевой кавалерий  
службы», 1891

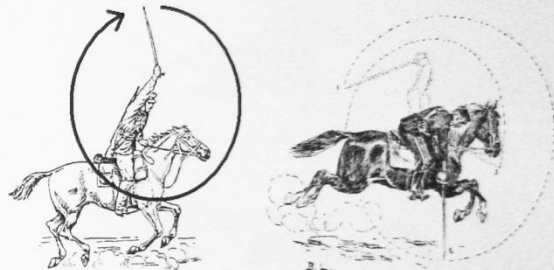
1234

## Кружна (мулнетна) коњичка сечења

У принципу сва сечења у коњици се завршавају мулнетом зато што омогућавају да се након сваког изведеног реза сабља одмах постави у положај измаха за следећи рез, а што је од великог значаја у коњичком боју. Мулнети се мање изводе у борби, у метежу, али увек у борби у пролазу.

**Основни положај за мулнет:** коњаник подиже шаку са сабљом до висине очију и испред средине главе, оштрица сабље напред, врх горе и благо у назад. Из овог положаја се изводе само горњи мулнети – сечења вертикална, коса и хоризонтална.

Вертикални се изводи као кружна сечења 1 – дакле са десне стране одозго на доле. Вертикални мулнет код дешњака се не изводи са леве стране.



Вертикални мулнет 1 (кружно сечење 1 које се изводи); мулнет ири вертикалном сечењу  
ишавља (вертикални мулнет); „Instruktion i sabelfaektning foer Kavalleriet“, Till Fots i dr., 1892

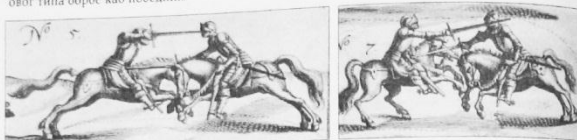
Кад је реч о косим мулнетима постоје горњи коси на лево и горњи коси на десно. Коси на лево. Са леве стране врата коња кружним кретањем врха сабље одозго на доле-косо (12-8 сати) док сабља кругом не дође у горњи положај. Коси на десно. Из горњег положаја у који се стигло из мулнета на лево изводи се кружно кретање одозго на доле-косо (12-4 сата) са десне стране врата коња, а све док се сабља не врати поново у горњи положај спремности за мулнет на лево. Сабља треба да кружи што даље од главе коња, а лева рука сасвим непокретна на јабуши седла. Коњаници увек бављајући мулнете треба да броје „1“ кад су на левом а „2“ кад су на десном.



Коси мулнет на лево и коси мулнет на десно; вертикални десни мулнет и вертикални  
леви мулнет прошити коњице, A. Miller, 1816.

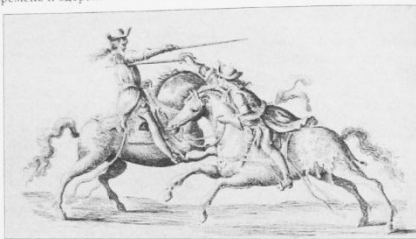
1235

- У периоду употребе пуног оклопа тактика борбе се састојала у томе да коњаници најчешће изводе нападе који су за последицу имали обострано истовремено убидање. Онај коњаник који је имао бољи оклоп, боље ескивирао или имао више среће да га противник промаши излазио је из овог типа борбе као победник.



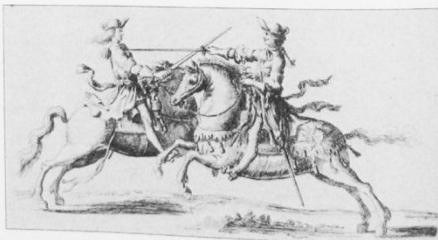
Обстирани и нотни бодовима и бодом-сечењем у оклопној коњичкој борби. Јоханн Јакови, 1614

- Директни бодови на противника се наносе увек уз неку од ескиважа тако да је ова врста напада истовремено и одбрана ескиважом од противниковог директног бода.



Одбрана ескиважом уз истовремено коњирабод. „Les Vraies Principes l'espée seule, dediez au Roy... Philibert de LA Touche, 1670.

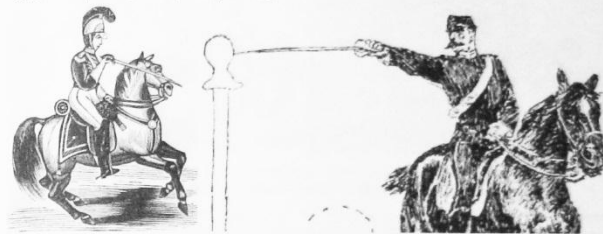
- Ако се бод не наноси уз истовремено ескивирање он се мора наносити индиректно – уз хватање и опозиционирање противниковог сечива и страну.



Бод индиректан – уз опозиционирање противниковог мача. „Les Vraies Principes l'espée seule, dediez au Roy... Philibert de LA Touche, 1670.

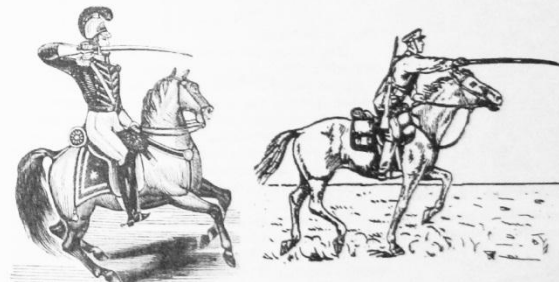
## Бод у десно.

Наноси се руком пруженом у журишном положај за бод - самим кретањем коња и то на два начина: без ротација и са ротацијом шаке.



Положаји шаке и руке коњаника за извођење бода: шака у IV моциону (длан горе) – за бод без ротације. „A new system of broad and small sword exercise“, Thomas Stephens, 1843; „Instruktion i sabeltaekning foer kavalleriet“, Till Fots i dr., 1892.

- Ако се бод изводи без ротације шаке нужно је шаку одмах поставити у IV или евентуално V моцион. Уколико се, дакле, шака са мачем или сабљом у тренутку бода на десно налази у II, I или III моциону готово сигурно ће мачевалац остати без свог оружја, поломљеног сечива или са повређеном шаком.



Положаји шаке и руке коњаника за извођење бода: шака у I моциону (длан десно) – за бод са ротацијом; „A new system of broad and small sword exercise“, Thomas Stephens, 1843; „Коњичко стројево правило“, Лутоловенска армија, 1946.

- Ако се бод наноси са ротацијом шаке она може бити постављена у II или I моцион да би се у тренутку бода брзо окренула у IV или V моцион. Друга могућност је да се бод отпочне са шаком у IV моциону да би се завршио са шаком горе и у I моциону. Једино тако ће сам пролаз убеденог противника извадити сабљу из тела и поставити је одмах у положај измаха за сечење или други бод.



Бод мачем у коња (и блок) са циљем обарања коњаника, Johann Jakob, 1614.



Одбрана сабљом главе коња, „Theorie sur L'escrime a cheval”, A. Muller, 1816; Бод мачем у коња (и блок) са циљем обарања коњаника, Johan Jakob, 1614; „Instruktion i sabelfaektning foer kavalleriet”, Till Fots i dr., 1892



Високи блок IX (свишени пропусни блок II) и високи блок III за заштиту левој и десној бока и конике главе од бода, Анисло.

1. 2. Сви блокови мачем или сабљом треба да се изводе тако да:
  - а) Иду од коња ка противнику
  - б) Да при блоку нападачево оружје не може склизнути на коња браненика
  - в) Да коњаник при извођењу блока не може сам да повреди сопственог коња.

Не рачунајући одбране штитом који се у ковичким биткама често користило разликујемо пет врста одбрана.

**Прву врсту одбрана** која је и најчешћа, у ковичкој борби у пролазу чине **пропусни блокови и контраблокови**. Користе се пропусни и контраблокови I, XI, II и X. Коњаник који се

одбранио од противниковог сечења на овај начин не само да трпи веома слабу трауму на руку (нападчена сабља склизне) већ може одмах и аутоматски узвратити сечењем док је нападач још у мимоилажењу или тек што је прошао. За одбране од сечења по нашој десној страни користе се пропусни и контраблокови XI и II а за одбране од сечења по нашој левој страни користе се пропусни и контраблокови I и X. Након тога се изводи као узврат полукружно или кружно сечење које најчешће погађа противника по темену, рамену, леђима или задњем делу врата.



Пропусни блок XI и пропусни блок I, Анисло, 1798 и пропусни блокови XI и I за заштиту лева – десни, „Theorie sur L'escrime a cheval”, A. Muller, 1816.

Пропусни блокови се користе и за заштиту од бода и веома су ефикасни уколико нападач покуша да изведе бод са варком.



Пропусни блок I прошира сечења, Вилхелм Хушер, 1522 и пропусни блок I прошира бода, „L'Art de faire des Armes reduit a ses vrais principes”, M. J. St. Martin, 1804.

**Друга врста одбране** се састоји у извођењу полублока и он се користи уколико противник напада бодом пошто полублоком снажан секући ударца јахача у трку није могуће одбранили. Код ове врсте блокова, пошто је шака у положају за бод у неодговарајућем моциону, одмах након бода треба да окренути у супротан моцион тј. изводи се **бод са ротацијом**.



Бод и одбрана полублоком



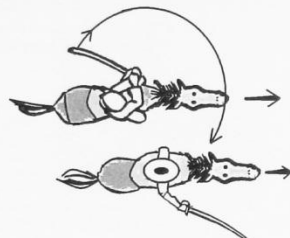
Употреба коњице у сусстизању

На овај начин се користи коњица кад гони противничку коњицу било са циљем заробљавања или уништења. У том случају коњаник који сусстиже чека дистанцу са које може дејствовати својом сабљом (мачем). Приликом сусстизања коњаник увек тежи да се постави лево (уколико је гоњени десњак) од гоњеног не само зато што му је тада zgodније да делује својим оружјем већ и зато што је тада гоњеном веома незгодно да брани своју леву страну.

Приликом сусстизања, се увек прво покушава извести бод па тек након тога сечење противника. Да би се ефикасно и безбедно могао извести бод потребно је гоњеном прићи на нешто краћу дистанцу од потребне за сечење (пошто је то дистанца на којој је његова сабља неупотребљива ако је држи у десној руци) и извести бод пружањем руке.

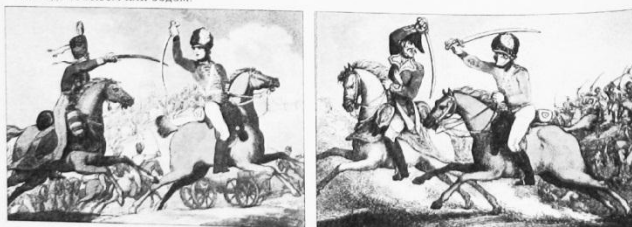
Уколико се, међутим, у сусстизању жели извести безбедно сечење потребно је коња поставити уз леви бок противничког коња и за коњску главу иза њега а затим извести сечење 10, 9 или сечења 1, 2 и 3.

Сеча на десно из сусстизања



Ако гоњени, ипак, вешто воли свога коња и не дозвољава да му се приђе са левог бока сечење или бод у сусстизању су знатно отежани. Наиме, гоњени је у погоднијем положају за маносење сечења (оштрица иде у правцу онога ко се приближава-гони) него што је коњаник који гони (оштрица гониоца иде у правцу онога ко се удаљава-гоњеног). У овом случају, дакле, боље је сусстизање извести ван дистанце домаћа оружја па тек након тога ступити у борбу.

Коњаник у случају бекства (одступања) у расутом строју треба да зна да се брани од непријатеља који га гони. За коњаника који је гоњен (ако је десњак), дакле, најбоље је да све време кретањем свога коња гради свој леви бок и не дозвољава сусстизање са те стране а уколико противник, ипак, то успева треба непрестано да се диже у седлу, окреће на леву страну и изводи нападе сечењем или бодом.



Блок боја у лева из сусстизања са десне стране и блок сечења из сусстизања са леве стране, Angelo, 1798.

Одбране се састоје од одбијања напада десно-назад и лево-назад. Изводи се полуокрет телом на десно и хоризонтално сечење са лево на десно. За сечење лево-назад изводи се полуокрет телом на лево и хоризонтално сечење са десно на лево. Блокови у одступању се изводе као и у напред али уз окретање торза у назад.



Бод у десно-назад и сечење у десно-назад, Паулус Кал, 1470.

Многи коњаници баш ради спремности на овакву ситуацију вежбају коришћење сабље (мача) са обе руке. Тада, уколико гонилац приђе са леве стране, пребацују оружје у леву руку и знатно лакше бране ову позицију.

Против сусстизања користила се још једна, можда најефикаснија али уједно и најнехуманија техника. Наиме, коњ који са јахачем сусстиже другог коња је увек с главом најближи противнику. Из тог разлога јахачи су често у борби, кад би видели да ће бити сусстигнати, изводили сечење или бод по глави противничког коња. Уколико јахач који сусстиже није спреман и вешт да својим мачем брани главу свога коња неизбежно ће бити оборен уколико гоњени успе у својој намери.



Сеча по глави коња у сусстизању и блок, Angelo, 1798.

Постоји још једна техника борбе у коњици. Ову технику су користили најчешће коњаници који су изврсно савладали умеће управљања коњем.



Употреба коња против противничког коња, Јоханн Јакови, 1614.

**КОМПЛЕТНИ ПРИЛОЗИ  
ОД 5 ДО 22 (144 СТРАНЕ)**

- ДВОРУЧНО, ЈЕДНОРУЧНО ИЛИ ДВОРУКО МАЧЕВАЊЕ
  - ДУГАЧКИ ИЛИ КРАТКИ МАЧЕВИ
    - ГЛЕДАЊЕ ПРОТИВНИКА
    - ТЕШКИ ИЛИ ЛАКИ МАЧЕВИ
  - О ПОЛОЖАЈУ ОШТРИЦЕ У БЛОКУ
  - МАЧЕВАЊЕ ЛЕВОМ И ДЕСНОМ РУКОМ
- КОНТРОВЕРЗЕ ОКО ВЕЖБИ ЗА СЕЧЕЊЕ И БОД
  - ТЕХНИКА ДИСАЊА У БОРБИ
  - НАСТАНАК СПОРТСКОГ МАЧЕВАЊА
- МАЧЕВАЊЕ РАЗЛИЧИТИМ (НЕУПАРЕНИМ) МАЧЕВИМА
  - БОЈЕВО (БОРБЕНО) И СПОРТСКО МАЧЕВАЊЕ
  - ОСНОВНИ ЕЛЕМЕНТИ ТЕХНИКЕ МАЧЕВАЊА
    - РИМСКА ВОЈНА ОБУКА
- ДВОРУЧНА САБЉА („КАТАНА“) И ЈЕДНОИПОРУЧНИ МАЧ
  - ПЕТ НАЈЧЕШЋИХ ЗАБЛУДА О МАЧЕВАЊУ
    - ГЛАДИЈАТОРИ
    - СПОРТ - ИСТОРИЈСКО МАЧЕВАЊЕ
    - ОСНОВИ ТЕХНИКЕ БОРБЕ НОЖЕМ
  - СТУПЊЕВИ РАЗВОЈА МАЧЕВАОЦА У ВЕШТИНИ
  - ТРИ КОРАКА КА КРЕАТИВНОСТИ У МАЧЕВАЊУ
- ТЕХНИКА И ТАКТИКА НЕРАВНОПРАВНЕ БОРБЕ (МАЧЕВАЊЕ СА ВИШЕ ПРОТИВНИКА)
  - ИСТОРИЈСКО ИЛИ КЛАСИЧНО МАЧЕВАЊЕ

# III KNJIGA prilozi 1-25, ENCIKLOPEDIJE

## КЛАСИЧНО МАЧЕВАЊЕ

Александар Станковић

- ЕНЦИКЛОПЕДИЈСКИ ПРИРУЧНИК -

\*

ТЕОРИЈА И ТЕХНИКА  
ВЕШТИНЕ ЕВРОПСКОГ  
СТАРОВЕКОВНОГ, СРЕДЊЕКОВНОГ И НОВОЕКОВНОГ  
ЈЕДНОРУЧНОГ, ДВОРУЧНОГ И ДВОРУКОГ  
БОРБЕНОГ МАЧЕВАЊА  
стилом школе "СВ. ЂОРЂЕ"



"Bumbu no iši" – "Pero i mač su u skladu".

*Za tenji i tup duh nedostižno je majstorstvo u mačevanju pošto oštrinu maču daje samo oštar duh koji ga vodi.*

Pametna čovek, zato, učenje mačevanja uvek započinje s onim što najbolje brusi i oštri duh: s ljubavlju prema čitanju - knjigom.

*Majstorstvo i vrsnost u mačevanju, svakoj veštini i životu uopšte, dakle, temelje se na kulturi pera jer samo nas slova odvajaju od tuposti duha - divljaštva, prostaštva, neukosti i ropstva.*



ЕДИЦИЈА „РАПИР“  
КЊИГА X  
Београд, 2016 (7524)  
СИГНАТУРЕ

## SADRŽAJ IZBORA SEPARATA

- Dvoručno, jednoručno ili dvoruko mačevanje? str. 3
- Dugački ili kratki mačevi? str.10
- Gledanje protivnika str.14
- Teški ili laki mačevi? str.22
- O položaju oštrice u bloku str.29
- Mačevanje levom i desnom rukom str.31
- Kontroverze oko vežbi za sečenje i bod str.34
- Tehnika disanja u borbi str. 39
- Nastanak sportskog mačevanja str. 42
- Mačevanje različitim (neuparenim) mačevima str. 49
- Borbeno i sportsko mačevanje str. 62
- Osnovni elemenati tehnike mačevanja str. 69
- Rimska vojna obuka str. 76
- Dvoručna sablja ("katana") i jednoiporučni mač ("bastard") str. 79
- Pet najčešćih zabluda o mačevanju (pet sugestija lenjosti) str. 84
- Gladijatori str. 91
- Sport-istorijsko mačevanje (stvarno i sportsko) str. 101
- Osnovi tehnike borbe nožem str. 109
- Stupnjevi razvoja mačevaoca u mačevalačkoj veštini str. 125
- Tri koraka ka kreativnosti u veštini mačevanja str. 128
- Tehnika i taktika neravnopravne borbe (mačevanje sa više protivnika) str. 130
- „Istorijsko“ ili „klasično“ mačevanje? str. 138
- O najvećem protivniku svih vestina str. 144.
- O autoru str. 156
- Sadržaj sve tri knjige enciklopedije str. 159



## Dvoručno, jednoručno ili dvoruko mačevanje?

Često se među mačevaocima početnicima, koji treba da izaberu vrstu mačevanja koju će učiti, postavlja pitanje koja je vrsta mačevanja "najbolja": dvoručno ili jednoručno, (po pravilu zaboravljajući na dvoruko)?

Na ovo pitanje se, međutim, po pravilu odgovara u skladu sa trendovima modernog vremena, dakle, *individualistički* i *personalistički* što će reći *subjektivno*: "izbor je stvar ukusa i ličnog afiniteta" (a zapravo čitaj: u skladu sa kod pojedinca neprimetno kreiranim „globalnim afinitetom i ukusom“ od strane filmske, video-igrice i ostale trgovačke industrije).

Pravi odgovor na ovo pitanje, međutim, treba tražiti na drugom mestu – u samoj mačevalačkoj veštini i on ne samo da je višeslojan već i ne zavisi ni od ličnih afiniteta i ukusa ni od holivudskih uticaja.

### Dvoručno mačevanje

Dvoručno mačevanje se koristi kod jednoiporučnih i dvoručnih mačeva. U toj vrsti mačevanja su **obe ruke** zauzete držanjem **jednog mača** pri čemu kod jednoiporučnih mačeva („bastarda“), koji su prelazni oblik između teškog jednoručnog viteškog mača i dvoručnog mača, se može kombinovati jednoručni (ređe) i dvoručni (češće) hvat dok kod dvoručnih mačeva je dvoručni hvat jedini i obavezan.

Dvoručno mačevanje je kreirano u poslednjem periodu razvoja oklopa tj. u trenutku kada jednoručni viteški mač (čak ni u svom najtežem obliku) nije mogao jednoručnim udarcem oštetiti ili probiti oklop. Tada se, dakle, pre pojave jednoiporučnog mača kao privremeno rešenje koristilo **pseudodvoručno** mačevanje tj. hvatanje drugom rukom sečiva ili drške (šaka preko šake) jednoručnog teškog mača kako bi se sa većom snagom mogao naneti bod ili sečenje.

No, kada je oklop u 14. – 15. veku postao suviše jak za napad jednoručnim viteškim mačem (čak i pseudodvoručnim hvatom) mač je morao postati teži i duži, pa i nezgodniji za pretežnu manipulaciju samo jednom rukom. Tako je nastao jednoiporučni mač koji uz dvoručni hvat može oštetiti oklop ili ispod njega polomiti kosti a da se pri tome još uvek može jednoručnim hvatom koristiti uz štit.

Poenta upotrebe jednoiporučnog mača stoga je mačevanje sa protivnikom u oklopu ili protivnikom koji poseduje štit, dakle, **VOJNO mačevanje, i pre svega mačevanje uz upotrebu snage koja treba da razbije oklop ili štit protivnika.**



**Dvoručni udarac mačem: sl.1 - lomi protivnikov mač, raseca štit i pogađa protivnika u lice; sl.2 – raseca kacigu i pogađa protivnika u glavu. Minijature iz 13 veka.**

U tom smislu ovakav mačevalac koristi tehniku borbe koja je namenjena **bici u metežu** u kojoj treba naneti samo jedan udarac ili bod (koji treba da su smrtonosni) kako bi mogao odmah dalje naneti drugom protivniku drugi udarac ili bod..., a pri čemu će sve to biti manje zamorno nego da se udarci i sečenja nanose samo jednom rukom.

Slična je situacija i sa ostalim dvoručnim mačevima, a bez dubljeg upuštanja u tipove (dugi, veliki, renesansni...). Tako npr. renesansni dvoručni mač, koji je nastao u 16. veku, iako oklop na bojištu više nije korišten (izuzev kirase i šlema) je i dalje zadržao prvenstveno VOJNU funkciju. Ove mačeve su kao "tvrđavske" (korišteni za odbacivanje jednim zamahom više protivnika koji su se popeli merdevinama na zidine grada) koristili nemački i švajcarski vojnici plaćenici – *landsknehti*. Takođe, zbog velike dužine sečiva ovog mača tj. radijusa njegovog dejstva, bilo je dovoljno nekoliko desetina veštih mačevalaca da se kontroliše velika površina bojnog polja na kome se nalaze obični pešadinci. Oni su korišteni ne samo protiv konjice (seku se noge konjima i jahačima) i u gradskim borbama kad je bilo dovoljno par vojnika da brane ili blokiraju neki prolaz, ulicu ili prelaz preko mosta već i (što je i bilo najčešći slučaj) za sečenje gustog snopa dugačkih kopalja koja su činila odbranu vojničkog stroja ("kare") kako bi se načinio prolaz ("breša") za prodor konjice.

No, dvoručni mač se kao oružje za pravu borbu koristio i jedan kratak period u civilstvu i to u vreme 15.-16. veka kada je zbog ratova, koji su neprekidno besneli Evropom tog vremena, civilni i vojni život bio tesno isprepletan pa su vojnici živeli po gradovima svakodnevni život civila a civili svakodnevni život vojnika. No, za gradske uslove života, pa i borbe dvoručni mačevi su bili suviše nezgrapni za nošenje i nepraktični za borbu, posebno kada su dolazili u sudar sa rapirima i kada ih je trebalo koristiti ne za borbu u metežu (što im je namena) već za borbu u duelu ili dvoboju protiv samo jednog protivnika koji je bio **bez oklopa i lako pokretljiv**. Ovo je dovelo do pojave ne samo znatno lakših dvoručnih mačeva već i do nove tehnike njihove upotrebe – polužne, a koja je preferirala bod nad sečenjem, a što je trebalo u taktičkom smislu parirati rapirima.

Ova tehnika mačevanja (polužna), međutim, u vojničkom smislu je dvoručni mač hendikepirala ne samo zato što je u metežu nemoguće mačevati polužnom tehnikom (zato što ona zahteva suviše složenu i veliku pokretljivost mača i mačevaoca za uslove realno haotičnog bojišta) već i zato što je ovaj mač,

da bi se koristio polužno, toliko olakšan da je njegovo sečenje nedovoljno efikasno u vojničkom smislu.

Iz svih navedenih razloga se polužna tehnika dvoručnog mačevanja sa pravog bojišta (na kome se dvoručni mač koristio tehnikom jednoručnog viteškog mača - ali sa dve ruke, ili tehnikama "vitlanje", "gleva" i "motka") vrlo brzo preselila u civilne škole mačevanja u kojima je imala kurtoaznu formu veštine za prijateljsko nadmetanje, a sve dok jednoručni rapiri nisu postali toliko laki, dobro balansirani i pokretljivi da su se pokazali ne samo efikasnijim već i zgodnijim za svakodnevno nošenje i upotrebu u gradskim uslovima.

Dvoručni hvat, dakle, je prvenstveno VOJNIČKI i on ima niz prednosti, kada je reč o vojnoj bici u metežu, u odnosu na jednoručni hvat:

1. Znatno veća energija udarca zbog čega je praktično svaki pogodak bilo gde fatalan.
2. Tesna vezanost pokreta tela i ruku koje drže mač a što u velikoj meri obezbeđuje veći stepen zaštite i tela i ruku (kada je reč o metežu i gužvi kada ruke treba da su što bliže telu) pošto tamo gde je telo sa rukama tu je i mač, a gde je mač tu je i telo sa rukama. U jednoručnom i dvorukom mačevanju sloboda pokreta mača u odnosu na telo je veća (šaka sa mačem može npr. biti na desnoj strani a grudi mačevaoca na levoj) pa je ruka sa mačem više izložena a telo često nezaštićeno.
3. Manje zamaranje dve ruke koje drže jedan mač od zamaranja jedne ruke koja drži jedan mač.
4. Mnogo manja verovatnoća da se u borbi ostane bez mača, a što je kod jednoručnog mačevanja veoma čest slučaj zbog raznih tipova hvatova, razoružavanja, fiksiranja...
5. Veća stabilnost mačevaoca u borbi (čeonu gard) nego kod jednoručnog mačevanja (bočni gard).

No, dvoručno mačevanje ima i niz **nedostataka**.

1. Kao što čovek u društvu sa drugim čovekom ne može činiti sve što mu je na volju već se mora prilagođevati, lišavati i praviti kompromise sa slobodom onog drugog, tako i u dvoručnom držanju mača sloboda i pokretljivost svake ruke ponaosob je smanjena jer mora da se usklađuje sa pokretima druge ruke. Da bi se ovo bolje shvatilo dovoljno je pokušati pisati jednom olovkom istovremeno sa obe ruke. Dvoručni hvat je, dakle, u borbi namenjen prvenstveno snazi, jednoručni pokretljivosti i perfekciji.
2. Dvoručni mačevi, kao svi teški i inercijalni mačevi namenjeni su pre svega (kao i svi vojnički) primarno sečenju. Naime, sa dve ruke se lako izvodi zajednički izmah i zamah za sečenje dok je bod na ovaj način teže izvesti pošto pri dvoručnom držanju drške mača ruka kod nakrsnice je opružena sasvim a ruka kod jabuke delimično pa ta neusklađenost i različitost otežava pokret zajedničkog boda istom snagom i istim usmerenjem. Iz tog razloga se dvoručni mačevi koriste malo za bodove (ne uzimajući ovde u obzir razne oblike vežbovnih i školskih dvoručnih mačeva - npr. „federšvert“, koji su lagani surrogati pravih dvoručnih mačeva pa se s njima može lako bosti ali su njihova sečenja beznačajnog karaktera ne samo u vojničkom smislu), a bodovi su u mačevanju zapravo brži i efikasniji od sečenja.
3. Težina dvoručnih mačeva je u principu veća od težine jednoručnih tako da je jednoručno mačevanje pokretljivije od dvoručnog zbog čega se u dvoručnom mačevanju mačuje više pokretima tela dok u jednoručnom više pokretima mačem. Zbog ovoga je dvoručno mačevanje napornije za telo od jednoručnog koje je napornije za ruku.
4. Dvoručno mačevanje otvara mnogo više telo prema protivniku (za razliku od jednoručnog u kome je telo prema protivniku okrenuto bočno

- u dvoručnom je okrenuto čeonu) pa je i veća verovatnoća da se primi pogodak.
5. Kod dvoručnog mačevanja mačevalac koji izvodi izmah za sečenje se uvek više izlaže kontranapadu protivnika nego mačevalac koji izvodi sečenje jednoručnim hvatom.
  6. Kad se mač drži sa dve ruke veća je verovatnoća da jedna od njih bude pogođena nego što je verovatnoća da samo jedna u jednoručnom hvatu bude pogođena.
  7. Kad je u držanju dvoručnog mača jedna ruka pogođena mačevalac više ne može koristiti mač dok u slučaju jednoručnog hvata on može mač prebaciti u drugu ruku i nastaviti borbu.
  8. Dvoručni hvat mača je gotovo neupotrebljiv u konjičkom mačevanju dok je jednoručni idealan.
  9. Borba dvoručnim hvatom zahteva veći prostor zbog potrebe veće pokretljivosti tela nego borba jednoručnim hvatom mača.
  10. U dvoručnom hvatu mača postoji manji broj duelnih radnji (razoružanja, bacanja... ) nego kada se mač drži u jednoručnom hvatu.

### **Jednoručno mačevanje**

Kod jednoručnog mačevanja mač se drži samo jednom (naoružanom) rukom dok je druga ruka slobodna. Dvoručni hvat mača se koristio u kontinuitetu jedan relativno kratak period istorije mačevanja (kojih 350 godina) a jednoručni praktično od bronzanog doba pa sve do 19. veka (dakle gotovo više od 3500 godina). Za razliku od dvoručnog mačevanja koje je korišćeno najvećim delom u vojne svrhe, a kao civilno vrlo malo (od čega najviše u školama mačevanja kao vežbovanje) jer dvoručni mač je nezgrapen zbog velike drške za nošenje uz građansko odelo, jednoručno mačevanje je upotrebljavano ne samo u vojne već i od renesanse u civilne svrhe što znači da se koristilo ne samo za borbu u metežu već i za duelnu ili dvobojnu borbu dva mačevaoca.

Dobre strane jednoručnog hvata mača su:

1. Potpuna sloboda pokreta naoružane ruke tj. velika pokretljivost mača (veći izbor radnji sečivom).
2. Veća udaljenost vrha mača od tela mačevaoca koji mač drži u bočnom stavu (jednoručno) nego u čeonom stavu (dvoručno).
3. Lakše i preciznije izvođenje boda jednom rukom nego sa dve ruke.
4. Manja površina izloženosti protivnikovom maču zbog bočnog stava kod jednoručnog hvata nego kod čeonog stava u dvoručnom hvatu.
5. Mogućnost prebacivanja mača iz jedne ruke u drugu iz taktičkih razloga ili zbog ranjavanja.
6. Oslobođenost druge (nenaoružane) ruke za razne duelne radnje (fiksiranje, razoružavanje, sklanjanje, udarce, bacanje...), držanje štita ili plašta.
7. Popuna funkcionalnost za konjičku borbu.
8. Pogodan za borbu u manjem prostoru jer zahteva manje manevarskog kretanja tela, a zbog čega je i manje zamoran za telo.
9. Držanje mača koje rukobranom i položajem tela obezbeđuje dobru zaštićenost naoružane ruke.
10. Kod jednoručnog hvata mača mnogo je veći izbor eskivaža nego kod dvoručnog hvata mača.
11. Jednoručni mač se pomoću duplog hvata (hvatanje slobodnom rukom sečiva) ili dvostrukog hvata (hvatanje drške mača preko šake koja drži



mač) može koristiti kao dvoručni mač dok se dvoručni mač ne može koristiti nikako jednoručno.

No, i jednoručni hvat mača ima niz mana.

1. Sečenje jednom rukom obično ne može naneti značajne povrede čak i kod upotrebe najslabije zaštite.
2. U vojničkoj borbi u metežu kod jednoručnog hvata ispružena ruka sa mačem je uvek veoma laka meta za sečenje.
3. Bočni stav kod jednoručnog hvata u borbi u metežu je nestabilan i takvog mačevaoca je veoma lako sa strane izbaciti iz ravnoteže.
4. Veća ograničenost na linearno kretanje (zbog bočnog stava) u odnosu na čeonu stav kod koga postoji veća sloboda kretanja u svim pravcima (osim linearnim).
5. Velika izloženost protivnikovom napadu desne noge (u desnom stavu) kada se stoji u bočnom stavu jednoručnog hvata.
6. Brže zamaranje naoružane ruke.
7. Slabije držanje mača pa i velika verovatnoća da se ostane razoružan (bez mača) ili uhvaćenog sečiva mača nekom od duelnih radnji protivnika.
8. Velika verovatnoća da se mač polomi u bloku ako se ovaj ne izvodi adekvatno (posebno kada je protivnikov mač teži) zato što je lagan (kako bi se držao jednom rukom) pa i užeg i tanjeg sečiva.
9. Nepogodnost (izuzev kratkih jednoručnih mačeva) za bod tokom borbe u metežu zato što se mač često teško i nedovoljno brzo vadi iz ubodne rane.
10. Za razliku od dvoručnog hvata u kome mačevalac može svakog trenutka podjednako efikasno voditi borbu i iz levog i iz desnog stava, mačevalac koji mačuje sa jednoručnim hvatom najefikasnije može mačevati samo u desnom ili levom stavu pri čemu ako menja stav treba da menja i ruku sa kojom mačuje jer borba desnim hvatom mača u kontrastu se koristi samo sekundarno (prinudno ili taktički).

### **Dvoruko mačevanje**

Ovo je vrsta mačevanja na koju se obično zaboravlja i koja se ne razmatra, i to uglavnom zato što je reč o najkomplikovanijoj (pa i najmanje poznatoj) vrsti mačevanja. Pod dvorukim mačevanjem se podrazumeva mačevanje u kome su tokom borbe obe ruke naoružane – ali sa dva oružja (ista ili različita).

Kad je reč o vrstama naoružanja pored mača u jednoj ruci postoje razne mogućnosti za drugu ruku: drugi mač, daga (bodež za levu ruku), plašt, ofanzivno korišten mali ili srednji štit, štap, oklopna podlaktica sa rukavicom, kamen...

Kad je reč o karakteru ove vrste mačevanja ono u mnogo čemu ujedinjuje pozitivne strane dvoručnog i jednoručnog apsorbujući istovremeno njihove negativne strane uz unošenje dodatnih elemenata koje u sebi ne sadrži pojedinačno ni jednoručno ni dvoručno mačevanje.

Tako npr.

1. U mačevanju u kome se koristi daga (bodež za levu ruku) i rapir mačevalac može slobodno menjati i kombinovati bočne i čeonu stavove.
2. Mačevalac u dvorukom mačevanju oisедуje potpunu pokretljivost obe naoružane ruke kako u odbranama tako i napadima zbog čega

one mogu u akcijama delovati i simultano i sukcesivno i razdvojeno.

3. Dvoruko mačevanje je podjednako pogodno za borbu protiv jednog i više protivnika jer se mačevalac može istovremeno braniti od dva napadača kao što može istovremeno izvoditi i napade na dva protivnika. Iz ovog razloga dvoruko mačevanje je podjednako pogodno za borbu u metežu koliko i civilnu borbu protiv samo jednog protivnika.
4. Mačevalac u dvorukom mačevanju se može pomoću istovremenog bloka sa svoja oba oružja odbraniti od napada težeg mača (dvoručnog), a bez opasnosti od njegovog loma.
5. Mačevaoca naoružanog sa dva oružja veoma je teško razoružati a on može veoma lako izvesti niz razoružanja.
6. Mačevalac sa dvorukim hvatom nedostatak koji ima njegovo sečenje jednom naoružanom rukom (sečenje je slabo po snazi) može nadoknaditi istovremenim sečenjem ili bodom oružjem koje koristi u drugoj ruci.
7. U dvorukom mačevanju se slabije zamaraju naoružane ruke zato što se mogu koristiti i u kombinacijama na smenu.
8. Mačevalac u dvorukoj borbi, ako ostane bez jednog oružja (razoružanje ili ranjavanje) još uvek može nastaviti borbu pomoću drugog.
9. Mačevalac u dvorukom hvatu može istovremeno voditi i blisku (u levoj ruci drži kratko oružje - npr. dagu) i distancionu (u drugoj ruci drži dugačko oružje - mač) borbu dok kod jednoručnog i dvoručnog može ili jedno ili drugo.
10. Mačevalac u dvorukom hvatu uvek može jedno svoje oružje koristiti za borbu na daljinu (bacanje dage, plašta, štita, štapa, kamena, peska, stolice...) dok u jednoručnom i dvoručnom to je veoma rizično.
11. Dvoruko mačevanje je pogodno i za konjičku borbu (mali konjički štit u levoj ruci i mač u desnoj).

I dvoruko mačevanje ima mane:

1. Ova vrsta mačevanja se najteže i najduže uči.
2. Ova vrsta mačevanja je najkomplicovanija za izvođenje pa i najrizičnija u slulaju grešaka.
3. U dvorukom mačevanju postoji velika opasnost od slučajnih obostranih pogodaka ukoliko se oba mačevaoca bore dvoruko.
4. Potreba konstantne i visoke koncentracije tokom borbe, a što brzo psihički iscrpljuje.
5. Dvoruko mačevanje je fizički najzamornije pošto zahteva podjednako veliku pokretljivost tela u svim pravcima (kao u dvoručnom mačevanju) koliko i veliku pokretljivost ruku (kao u jednoručnom mačevanju).
6. Kod dvorukog mačevanja je moguća koristiti najmanji broj eskivaža.

Ukoliko se, dakle, sve izloženo uzme u obzir za najveći broj situacija dvoruko mačevanje je najbolje i u tom smislu bih uvek preferirao na njega i najozbiljnije izbegavao protivnika koji mačuje na taj način. Na nešto slično (pošto je reč o dalekoistočnom mačevanju) ukazuje i Mijamoto Musaši (1584? - 1645) legendarni i najveći mačevalac Japana koji je na vrhuncu svoje mačevalačke veštine prvi počeo da koristi istovremeno dva mača u borbi dajući naziv svome mačevanju „dva mača jedna škola“: **„Svoju doktrinu nazvao sam nitenrju da bih pokazao prednosti koje ima upotreba dva mača. (...) U mojoj školi se**

**od početka bori sa jednim mačem u jednoj a drugim u drugoj ruci, jer u borbi na život i smrt treba do maksimuma upotrebiti sve oružje. Moram da kažem da je velika šteta ako se umre sa jednim mačem neizvađenim iz korica.**

**Ako se jedan mač drži obema rukama, teško je njime izmahivati levo-desno, pa ja preporučujem da se dugi mač drži samo u jednoj ruci. Za razliku od koplja, naganate i sličnog oružja, mač treba uvek držati u jednoj ruci.**

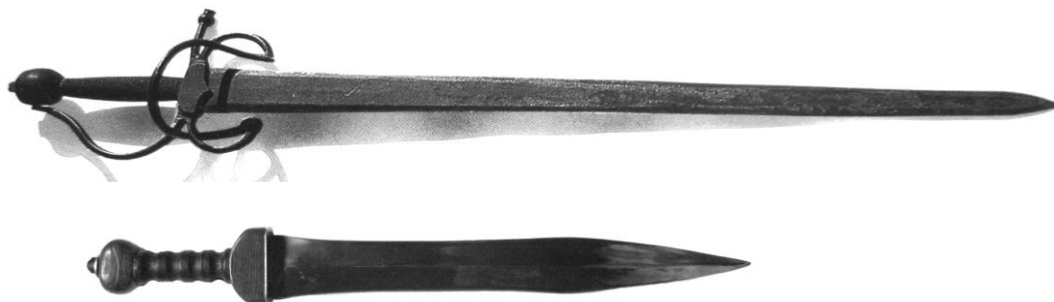
**Nije zgodno veliki mač držati obema rukama dok se jaše, trči, kad se kreće po stenovitom terenu, na strmom putu i u gomili ljudi. Ako se u levoj ruci drži luk, kratki mač ili neko drugo oružje, još uvek je moguće koristiti desnu ruku za izmahivanje dugim mačem.,, (prevod:Dragan Milenković)**

No, kako je ova vrsta mačevanja najkomplicovanija za učenje, psihofizički najzahtevnija i za izvođenje najrizičnija većina mačevalaca se radije opredeljuje između dve preostale vrste mačevanja. Kada je reč o dvoručnom ili jednoručnom mačevanju za civilno mačevanje pre treba birati jednoručno dok za vojno mačevanje, a u zavisnosti od karaktera bojišta i zaštitne opreme nekad dvoručno a nekad jednoručno. U tom smislu, s obzirom da nam istorija govori koji su mačevi najduže u praksi bili korišteni može se bez velike greške reći da je jednoručni hvat univerzalniji i preporučljiviji za veći broj situacija.





## Dugački ili kratki mačevi?



Svaki mač je kralj svog kraljevstva. Ako se sudare različita kraljevstva ishod borbe ne zavisi od kraljevstva već okolnosti i sa veštine mačevanje prelazi se na veštinu prilagođavanja, improvizacije i snalažljivosti.

Kratki mač je mačevalačko oružje za seču i bod dužine do polovine dužine sečiva standardnog jednoručnog mača. Zbog svojih dimenzija nije zgodan za distancionu borbu (borbu na daljini) ali je savršeno oružje za duelnu borbu i borbu na skraćenoj distanci. Obično ima široko i jako sečivo tako da se može koristiti za blokove protiv svih jednoručnih mačeva. Zato što je kratak, najčešće srednje težine i dobro izbalansiran veoma je lak za manipulaciju pa je mačevalac naoružan njime veoma okretan i brz a pogotke može nanositi podjednako efikasno bodom koliko i sečenjem.

Rimljani su, dakle, ne slučajno izabrali i koristili posebnu vrstu mača - **gladijus**. On je (izraženo tip hispanijensis) podjednako prigodan i za bod i za sečenje ne samo zbog svoje forme već i dužine. Naime, ovim mačem se lako bode jer ima jako agresivan vrh ali zato što je kratak njega je podjednako lako i izvaditi iz ubodenog kako bi se naneo sledeći bod.

S druge strane što su oštrice mačeva duže to je i veći radijus luka koji u zamahu treba da pređe vrh mača da bi sečenjem pogodio. Tada je bod koji ide pravolinijski i najkraćim putem kratkim mačem brži od sečenja dugačkim pa onaj ko izmahuje da udari uvek biva pre proboden nego što uspeva da poseče.

Takođe, u onoj meri u kojoj se **dužina oštrica mačeva smanjuje** u toj meri se smanjuje i radijus zamaha za udarac pa on prelazi kraći put i udarac biva brži. **Iz ovog razloga u borbi kratkim mačevima bod pada gotovo istovremeno kad i udarac (ako se on izvodi pravilno) pa superiornost**

## **boda o kojoj su govorili Rimljani se ne zasniva na osobinama mača (koji je pogodan i za bod i udarac) već na načinu njegove upotrebe.**

Iz tog razloga su rimski vojnici učili tehniku ravnopravnog korištenja i vrha i oštrice ali su ih koristili sa tačno određenom namenom i zadatkom. Naime, na većoj distanci su plasirali udarce a na kraćoj bodove. Tehnika rimske borbe kratkim mačem je u tom smislu podrazumevala blisku borbu mačevima sa kišom udaraca uz guranje štitovima i na kraju ubadanje protivnika u lice. Udarci su se izvodili više ne samo iz ramena već i lakta.

Ako su se borili defanzivno krili su se iza štita i nanosili bodove i to odozgo, sa strane ili ispod podignutog štita (ako kleknu), ako su se borili ofanzivno delimično su se štitili štitom a delimično otvarali kako bi mogli da nanesu bod jer je štit ograničavao pokrete sečenja. Ovo ofanzivno kretanje bodovima (ukoliko nije nanelo pogodak) dovodilo je uvek, uz izvođenje posebno uvežbanih radnji, do skraćivanja distance (a što je i bio glavni cilj) nakon čega se nanosio po pravilu bod, ili ako se protivnik izmicao - udarac.

Kad se govori o odnosu upotrebe boda i sečenja kod Rimljana on se može veoma precizno pratiti posmatranjem rimskih mačeva. Naime dok su Rimljani u početku koristili mač gladijus tipa "hispanijensis" sa oštricom forme lista gladijole koja je pogodna i za bod i za sečenje tako su se taktički i ponašali. Kada su kasnije počeli da koriste gladijus tipa "pompeja" njihova tehnika se više zasnivala na taktici boda nego sečenja. Kada su na kraju počeli da koriste dugi mač "spatha" tehnika mačevanja se više nego ikad zasnivala na taktici sečenja no boda. Dakle, Rimljani su koristili bodno-sekuću tehniku u kojoj se akcent menja od boda ka sečenju i obratno, a u zavisnosti od okolnosti, tipa mača i protivnika.

U tom smislu ni tehnika rimskog mačevanja kratkim mačem (a ranije grčkog mačevanja i mačevanja vojske Aleksandra Makedonskog) bitno ne odudara od osnovnih karakteristika vojnog mačevanja kratkim mačevima kasnijih perioda. Reč je o tesacima, napoleonovoj kratkoj sablji, skraćenim pomorskim mačevima, jataganima, nemačkim dugim noževima, mačetama itd. koji imaju samo **jednu** manu - kratkoću (nepodobni su za distancionu borbu) ali mnoštvo prednosti. Iz ovog razloga mačevalac koji ima kratki mač i ume veštijim kretanjem da kompenzuje samo tu jednu manu u datom trenutku može na puno načina iskoristiti svoje prednosti a mačevalac koji ima dugi mač a ne ume iskoristiti tu svoju jedinu prednost u datom trenutku će biti izložen stotinama mana svoga oružja.

Tako je npr. u vojnoj borbi mačevima uglavnom nemoguće držati distancu pošto se ne može činiti korak nazad jer iza jednog vojnika se nalazi drugi koji napreduje. Iz tog razloga u svakoj vojnoj mačevalačkoj borbi već posle prve akcije dolazi do skraćivanja distance i nametnute **bliske** borbe za koju je dugi mač potpuno nepogodan a kratak - savršen.

Takođe, jedna od veoma bitnih prednosti kratkih mačeva je da se teže hvataju i sklanjaju drugom rukom nego dugački pa je protivnika naoružanog kratkim mačem teže i opasnije razoružati od protivnika naoružanog dugim mačem jer svako razoružanje podrazumeva skraćivanje distance a borcu naoružanom kratkim mačem upravo skraćivanje distance u borbi najviše odgovara.

Suština međusobne borbe protivnika naoružanih kratkim i dugačkim mačevima je, dakle, distanciono-poziciono mačevanje u kome jedni teže da se približe protivniku a drugi da ga održe na daljini a ne u neposrednoj upotrebi sečiva za napad i odbranu.

S druge strane dugački mač, jer ima veću dužinu sečiva, omogućava mačevaocu da protivnika drži na distanci i da mu sa bezbedne daljine (zaštićen od duelnih radnji) nanosi pogotke bodovima i sečenjima. Takođe dugačko sečivo ima veći moment inercije pa je i udarac njime jači. Kao treće dugačkim mačem je lako izvoditi varke sečivom, razne vezne radnje ali i blokove koji su sigurniji s obzirom da je sečivo duže pa štiti veći površinu tela.

Međutim, kod dugačkih mačeva se pojavljuje karakteristična vibracija sečiva koja nastaje prilikom udarca ili pariranja udarca, a koja značajno otežava

baratanje. Ove vibracije nema kod kratkih mačeva. Njihovo sečivo je zbog kratkoće **kruto** (kao satara ili sekira) pa se udarac njime može naneti bilo kojim delom bez vibriranja. Iz navedenog razloga (jer nema **tačku perkusije**) kratak mač je po konstrukciji čvrst, pouzdan i lak za manipulaciju.

Svi navedeni razlozi, a ima ih još, (npr. da se lakše nosi na boku i da je lakše sa njime kretati se po terenu nego sa dugačkim mačem) su ujedno i glavni razlozi zbog kojih je kratki mač oduvek bio omiljeno vojničko oružje i tokom istorije se koristio duže vremena nego dugi mač: od starog veka do II svetskog rata.

No, čitalac može **ako je brzoplet** postaviti opravdano pitanje: ako su kratki mačevi pogodniji za borbu zašto su npr. u Rimu bili zamenjeni dugačkim spatama iz kojih su kasnije nastali dugi viteški mačevi koji su se koristili pretežno tokom celog srednjeg veka (od čeličnih rimskih spata su u 5. veku nastale merovinške spate a iz njih karolinške a od ovih gotički mačevi)?

Razlozi za odustajanje su bili ne u tome što su dugački mačevi bolji i efikasniji za borbu već zato što se istorijski promenila situacija na bojištu. Naime, vremenom je slabljenjem rimskog carstva vojsku sačinjavalo sve više varvara. Oni su regrutovani na brzinu i bilo ih je teško obučavati rimskoj tehnici mačevanja koja se još morala i modifikovati pošto su oni koristili lične mačeve koji su obično kao i kod svih varvara bili dugački.

Takođe, Rimljani su se zbog sve većih teritorija koje je trebalo kontrolisati, a sve manjeg broja ljudi sve više oslanjali na konjicu a tada su potrebni dugi mačevi a ne kratki. Osim toga kako se rimski svet bližio kraju Rimljani su bivali sve mekoputniji ("metiljaviji") jer ih je ugodan život civilizacije i raskoši raznežio, ulenjio, razmekšao i omlitavio telesno i duhovno. Iz tog razloga su se u pešadiji počeli okretati dugim mačevima za "borbu na daljinu" (distancionu borbu) pošto borba s njima nije tražila toliko srčanost karaktera i okretnost tela kao što je to bilo sa borbom "prsa u prsa" kratkim mačevima. (Jedan od rimskih senatora simbolično govoreći o toj dekadenciji uoči pada Rima je rekao: "Carstvo koje su naši preci izvojevali sa kratkim mačevima mi smo izgubili sa dugim").

Osim toga zabluda je da su sa vojnih bojišta nakon starog veka nestali kratki mačevi. Oni se se svuda koristili i tokom srednjeg i novog veka. U XV veku jedinice Maksimilijana I, Holandani, Belgijanci i Nemci su ih kao **Lange Messer** - dugački noževi - bojni noževi nosili gotovo od XV-XVIII veka kao svakodnevni deo narodnog odela i bili su nezaobilazni deo svih ratova tog perioda. Takođe, cele vojske (npr. Napoleonova pešadija) su bile naoružane ovim mačevima. Takođe, grenadirske kratke sablje koristila je i srpska vojska tokom I i II ustanka. Kratki mačevi - tesaci su bili sastavni deo opreme artiljerijskih jedinica čak i u I svetskom ratu. Ovde ne treba zaboraviti ni mačevalačko oružje koje po trajanju korištenja u istoriji sveta se nalazi na drugom mestu posle grčkog kratkog mača i gladijusa (koji su vladali gotovo 2000 godina) - jatagan. To je jeziv mač (omiljen kod balkanskih naroda zbog njegove efikasnosti, okretnosti i funkcionalnosti) koji se bez ikakvih izmena u formi, funkciji i tehnici upotrebe koristio ne bez razloga gotovo više od sedam vekova. Neke od fabrika za izradu jatagana su prestale da rade tek početkom XX veka. Ovo dovoljno govori o praktičnosti i ubitačnosti ovog kratkog oružja s obzirom da je npr. rapir kao najrasprostranjeniji evropski mač bio u upotrebi tek koja dva i po veka a špada jedva da je izdržala vek i po.

Dakle, jasno je (kao i u slučaju sa teškim i lakim mačevima) da dužina sečiva u okviru određenog opsega (predugačka sečiva – preko 1,2 metra kao i suviše kratka – ispod 0,4 metra, su neupotrebljiva za mačevanje) ne pruža superiornost ni jednoj vrsti mača. U tom smislu mačevalac naoružan kratkim mačem može savladati protivnika naoružanog dugačkim mačem ako vešto primenjuje adekvatnu taktiku koja pripada ovoj vrsti mača. Ista je situacija i sa mačevaocem naoružanim dugačkim mačem. Ono što, međutim, daje prednost jednoj vrsti mača u odnosu na drugu jesu okolnosti u kojima se vodi borba a koje mogu više favorizovati prednosti dugačkog ili kratkog sečiva. Tako npr. ako treba

mačevati u malom prostoru kratki mačevi će lakše razviti svoje prednost ali ako se borba vodi na konju dugački mačevi su nesumnjivo superiorniji itd.

### **Istočni slučaj**

I širom Istoka su se koristili kratki mačevi, a najpoznatiji među njima je japanski **vakizaši** koga je svaki samuraj nosio zajedno sa dugim mačem (katana). Štaviše ovaj mač je bio često više u upotrebi od dugačkog mača. O tome nam piše i najveći mačevalac Japana Musaši:

**"Ima škola koje su naklonjene dugim mačevima. U mojoj školi se ovakva naklonost smatra slabošću. Te škole smatraju da dugi mač može da obezbedi pobjedu sa odstojanja, i zato daju prednost dugom maču. - Postoji poslovice: ako ti je ruka duža i za jedan sun, imaš prednost; ali ona važi samo za one koji o vojnoj doktrini ne znaju ništa.**

**Pokušaj da se prednost nad protivnikom ostvari isključivo upotrebom dužeg mača znak je slabosti *duha*.**

**Kad se u dvoboju nađeš u neposrednoj blizini protivnika, ili se čak s njim uhvatiš u koštac, dugi mač ti nije od koristi. Njime je nemoguće izmahivati onda kada se čovek koji nosi dugi mač nađe u situaciji koja više odgovara onome sa kratkim mačem; dugi mač tada postaje samo teret.**

**...Postoji i stara poslovice: veliko se može upotrebiti i kao veliko i kao malo, što znači da veliko može biti u prednosti nad malim. No, ja ne govorim o tome.**

**Ja ne govorim protiv velikih mačeva već protiv *duha* borca koji više voli da upotrebljava dugi mač. Upotreba dugog mača može da se poredi sa komandovanjem velikom vojskom, upotreba malog mača sa komandovanjem malom. Da li je nemoguće da mala vojska pobedi veliku?**

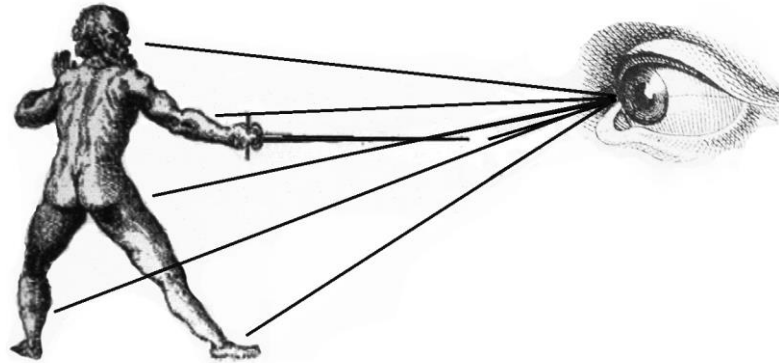
**U istoriji ima mnogo primera da su malobrojni pobedili mnogobrojne. Moja doktrina jeste doktrina protiv *uskogrudog duha*."**

**O tehnici borbe dugačkog mača protiv kratkog mača vidi link: *Mačevanje neuparenim mačevima***





## Gledanje protivnika



Čulo vida je glavno i najvažnije čulo u borbi. Oko ukazuje na pravac, način i brzinu napada ili na mesto i trenutak pogodan za napad pa i daje napadnutom ili napadaču informaciju na osnovu kojih on deluje. Uništiti protivniku čulo vida (što mnoge životinjske vrste imaju za prvi i osnovni cilj napada ili odbrane) znači ujedno i savladati ga.

Čulo vida, međutim, ima jednu veoma bitnu osobinu – vidno polje. Oko, naime, samo u jednoj određenoj zoni vidi oštro i to je zona potpune, usmerene pažnje koja i donosi najveći broj informacija o posmatranom. Oko, dakle, najbolje vidi samo ono što posmatra središnjim delom vidnog polja – sve što je van ove tačke spada u periferni vid i to vidi površno i nejasno. Iz navedenog razloga mnoge životinjske vrste su razvile očni aparat ili su im tako postavljene oči da imaju veoma široko vidno polje, a neke bukvalno mogu oštro videti u krugu od 360 stepeni (zec).

Čovek, međutim, nema takve oči i njegovo gledanje protivnika je ograničeno vidnim poljem pogleda. Iz ovog razloga se često postavlja pitanje u šta mačevalac tokom borbe treba da gleda, u šta da usmerava pogled?

### Prva škola

Preporučuje praćenje pogledom kretanja protivnikovog sečiva. Priroda nam je, naime, i dala organ vida da pogledom uočimo opasnosti koje nam dolaze u susret kako bi na njih blagovremeno reagovali. Za ovu školu oko se usmerava u ono što se kreće ka nama i to ima smisla jer pogodak nanosi sečivo pa prateći kretanje protivnikovog sečiva precizno ga kontrolišemo i reagujemo adekvatno na njega. Ova škola smatra da gledanje protivnika u bilo šta drugo odvraća pažnju od onog šta on čini sa svojim mačem a što napadaču pruža priliku da izvede jednu akciju pre nego što napadnuti uspe da je uoči, izanalizira i na nju odreaguje.





Prva škola: pogled prati kretanje mača protivnika

Ovaj način gledanja se preporučuje početnicima i učenicima u mačevanju koji još nemaju dovoljno, iskustva, znanja i osećaja za percepciju pokreta protivnika.

Glavna mana izloženog načina gledanja je sledeća: kad napadnuti posmatra sečivo koje mu ide u susret a napadač s namerom varke naglo promeni pravac kretanja sečiva kako bi udario u drugu tačku, napadnuti dok isprati okom tu promenu i podatak obradi u mozgu kako bi odreakovao, već je udaren. „**Kad oko vidi tada je kasno**“. Predstavnici ove škole na to odgovaraju da kad bi situacija bila tako jednostavna priroda oči ne bi ni stvarala. Naime, promeni kretanja sečiva koju je oko videlo isto je potrebno vreme da bi se realizovala kao pogodak i da ako na tu promenu pravca kretanja sečiva napadača (koju je oko uočilo) napadnuti odmah reaguje promenom prostora (promenom distance) on dobija vreme koje mu je potrebno da adekvatno reaguje na varku koju je okom video. Uistinu, ovakav način rešavanja izloženog problema je moguć kod linearnog mačevanja u kome se održavanje distance i izvodi jednostavno (prostim korakom u nazad). Međutim, u slučaju borbe uz **nelinearno kretanje** (u svim pravcima i iz svih pravaca) održavanje distance je znatno složenije pa i njegova percepcija okom zbog čega nije lako zaštititi se pouzdano od varke na tako jednostavan način.

## Druga škola

Druga škola smatra da mačevalac u borbi treba da posmatra šaku (ruke) protivnika zato što njihov pokret pokreće i mač a njihov položaj upućuje na pravac dejstva i radnje protivnika. O tome **Kapo Fero** jasno piše: „ Pre svega kada se neko nađe u borbi mora da gleda u protivnikovu naoružanu šaku pre nego u bilo šta drugo, a kako bi video sve njene pokrete i iz toga zaključio šta mu je raditi.“

Problemi sa ovim načinom gledanja, međutim, uglavnom nastaju kod lakih mačeva kod kojih jedan skoro isti položaj šake usmerava vrh mača na sasvim različite strane. Problem nastaje i kada mačevalac iz jednog istog položaja šake može izvoditi različite radnje (npr. kontrablok – sečenje ali i kontrablok udarac jabukom; probusno sečenje ali i udarac jabukom). Glavni problem za ovu školu nastaje, međutim, u duelnom mačevanju u kome ako mačevalac gleda samo i jedino naoružanu ruku protivnika gotovo sigurno će biti ugrožen njegovom drugom rukom ili nogom.



Druga škola: pogled prati položaj i kretanja šaka protivnika

### Treća škola

Zahteva gledanje protivnika u oči kako bi se na osnovu pravca pokretanja njegovih očnih jabučica saznalo u kom pravcu sledi njegov napad. Naime, napadač pre napada traži okom otvorenu tačku koju će napasti ili zatvorenu tačku koju će napadom otvoriti – i to ga odaje! Ove škole izričito zabranjuju usmeravanje pogleda na pokrete mača i nogu. To gledište ima smisla zato što pogled pre akcije pokazuje gde će akcija ići a što dovodi u prednost napadnutog koji tako može i da je tamo ranije očekuje.



Treća škola: pogled prati kretanje očiju protivnika

Ovaj način gledanja se preporučuje starijim mačevaocima koji su već izveštali oko za poglede protivnika i imaju više iskustva sa povezivanjem pravca gledanja sa različitim vrstama radnji telom i mačem.

No, ovaj način gledanja je pouzdan samo kod protivnika koji mačuju naturalistički tj. početnika koji koriste široke pokrete sa jasno izraženim i neskrivenim tačkama napada, a koje grčevito traže pogledom na protivniku.

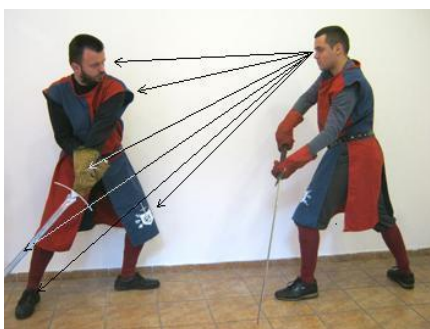
Ukoliko je protivnik, međutim, vrstan mačevalac on će kriti svoj pogled ispod suženih kapaka, namerno će pogled usmeravati na jednu tačku a napad izvoditi na neku drugu ili će napade izvoditi uskim varkama tako da nam pravac njegovog pogleda neće ništa reći pošto njegovo isto vidno polje pokriva istovremeno više zona njegove akcije. Takođe, ovaj način gledanja je gotovo neupotrebljiv u mačevanju lakim bodućim mačevima pošto su pravci napada ovim oružjem toliko uski da ih je nemoguće razlučiti. Pored ovog, u kurtoaznoj borbi, u kojoj se koristi zaštitna maska ili razne vrste kaciga za glavu koje skrivaju pogled, ovaj način gledanja u borbi je nemoguće izvoditi.

Gledanje u oči se još koristi i kao sredstvo stupanja u psihološku borbu. Iz pogleda protivnika moguće je otkriti njegovo psihološko stanje (strah, smirenost,

nevericu, nestrpljenje...) pa i odrediti taktiku koju je moguće koristiti. No, ovo je mač sa dve oštrice jer ne samo da naše buljenje u njegove oči može otkriti njemu i naše psihološko stanje (strah, nevericu, nesigurnost...) već i on može namerno lažirati svoj način gledanja (npr. preplašeno gledati u nas) kako bi nas doveo u zabludu o svom unutrašnjem stanju. Takođe, gledanje protivnika u oči može veoma lako dovesti i do otvaranja mogućnosti psihološkog uticaja protivnika na nas. O tome govori i čuveni mit o „gorgoninom“ pogledu tj. očima koje „skamanjuju“ pogledom (pogled koji izaziva strah, neprijatnost, paniku, strepnju) ili očima koje umiruju, smiruju i deluju uspavljujuće, „hipnotički“...

### Četvrta škola

Ova škola smatra da bi se polemika predhodne tri mogla s pravom voditi u beskraj, a što govori da su sve strane na neki način u pravu i da prednosti svake tehnike, dakle, treba koristiti kao i mane izbegavati, a sve u zavisnosti od okolnosti.



Četvrta škola: pogled koji sukcesivno "skače" sa pokreta na pokret protivnika

S tim u vezi oni ukazuju na to kako se svaka životinja bori. Ona u borbu stupa prvo gledajući protivnika u oči pokušavajući ne toliko da dokuči pravac napada ili bekstva koliko da izbori psihološku dominaciju kako bi zatim na prvi pokret njegovog tela pogled usmerila u pravcu pokreta, pa kad je napad izbegnut opet pogled usmerila u oči. U takvoj borbi se, dakle, oči neprestano kreću i menjaju tačku posmatranja, a u skladu sa onim što se kreće tokom borbe prateći pokrete sukcesivno.

Četvrta škola, dakle, smatra da ukoliko je protivnik nevešt i pogledom naivno pokazuje tačku napada to treba iskoristiti i gledati ga u oči (ukoliko to ne remeti naše ili ne odaje naše psihološko stanje). Ukoliko je vešt valja nam primeniti drugačiju taktiku.

Sopstveni pogled što više sakrivati i njime varati a na protivnikov se ne osloniti previše. Tada je mudrije držati se druge škole i ne zapetljivati se previše u igru očiju već posmatrati kretanje mača, pokrete ruku, noge (zadnje ili prednje) protivnika, položaj njegovog tela...a što sve može ukazati unapred na pokret ili voditi instinktivnom i refleksnom reaganju na njega.

Ovakav način gledanja - **pokretnim pogledom**, predpostavlja vrlo visok stepen uvežbanosti, majstorstva i iskustva mačevaoca zato što zahteva umeće ne samo brzog prelaženja sa jednog načina gledanja na drugi već i sposobnost harmoničnog povezivanja i predviđanja radnji protivnika iz njegovog pogleda, pokreta ili poze tela i reaganja na njih kada se dogode bez najave.

No, „ako gledaš levo ne vidiš desno, ako gledaš gore ne vidiš dole...“ Ova primedba ima izuzetnu težinu s obzirom na tehniku duelnog mačevanja i

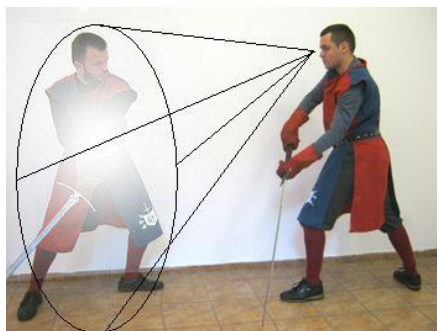
dvorukog mačevanja kada napad mačem može dolaziti odozgo a udarac nogom odozdo ili kada napad mačem može dolaziti sa desna a dagom ili štitom sa leva...

Iz ovog razloga postoji i peti način gledanja.

### Peta škola

Ova škola ima jedno originalno rešenje koje se pokazuje posebno značajnim kada je reč o duelnom, dvorukom ili vojnom (sa više protivnika odjednom) mačevanju. To rešenje je na tragu misli Sung-cua koji kaže: "**Ako protivnik ojača levu stranu oslabiće desnu i obratno, ako ojača napad oslabiće odbranu i obratno - ako ojača sve biće svuda slab. Ali, ako oslabi sve - biće svuda jak...**"

Kad je pogled usmeren na protivnikove oči one vezuju pažnju pa se ne vidi noga, ruka ili mač. Kad je pogled usmeren u pokrete nogu one vezuju pažnju pa se ne vidi ruka ili mač. Kad je pogled usmeren na protivnikov mač on vezuje pažnju pa se ne vide noge i ruke, ako je pogled usmeren na protivnikove ruke one vezuju pažnju pa ne se vidi mač i noge, ako je usmeren na sopstveni mač on vezuje svu pažnju pa se ne vidi protivnikov mač, noge i ruke, ako je pogled usmeren u jednog protivnika on ne vidi pokret drugog ili još dva pored njega... Drigim rečima: „Strelac koji pogađa jednu metu uvek promašuje ceo preostali svet".



Peta škola: posmatranje perifernim vidom – difuzan pogled na celog protivnika, pogled koji prati simultano pokrete protivnika

Dakle, ono što fiksira pažnju to je i obuzima i vezuje a kad je nešto vezano postaje jednostrano, pristrasno i ograničeno. Pogled, zato ne sme biti usmeren ni u šta kako bi pažnja u potpunosti bila **slobodna**, obuhvatila celo telo i bila jednako i nepodeljeno raspoređena svuda.

Usmerena i specijalizovana pažnja na jedan uzok - gledanje samo jednog pokretnog dela na protivniku, dakle, ne može nikad pokriti mogućnost mnoštva različitih posledica koje mogu slediti iz njega. Iz jedne tačke i jednog parcijalnog pokreta može slediti napad na sve tačke tj. on završava uvek integralno. Samo ako je **pažnja rasuta** (a ne usmerena) svuda ona je sveočekujuća i bez ikakvog konkretnog, vezanog, usmerenog i ograničenog očekivanja. Samo tada svaki pokret protivnika može biti viđen jer ga gleda stotinu pogleda a ne jedan usmeren. Samo ako se posmatra drvo u celini, a ne ovaj ili onaj list ili grana na njemu, videće se i sve grane i svo lišće. To je takozvani široki, **pejzažni pogled** koji smireno i opušteno simultano vidi sve ne gledajući ništa određeno i navodeći oči ne da uočavaju pokrete na onom što gledaju već da ih doživljavaju. Za pejzažni pogled je, dakle, karakteristično da se njime ne gleda pokret već se pomoću njega postaje **svestan** pokreta.

Sušтина pejzažnog posmatranja protivnika je u **gledanju perifernim vidom** (neoštro) a pošto je zona perifernog vida šira on u većoj površini percipira svaki pokret, uistinu neoštro – ali to je nebitno za konstatovanje pokreta.

Iz tog razloga ova škola preporučuje „isključivanje“ i slabljenje u borbi centralnog fokusa vida a maksimalno uključivanje perifernog. Drugim rečima da se ne vidi na protivniku jedna tačka odlično već sve tačke oslabljeno. To se postiže tako što se pogled centralnog fokusa usmerava u zonu pleksusa protivnika a pažnja se preusmerava na ono što **periferni vid** percipira.

Drugi vrlo bitan element u učenju pejzažnog pogleda je da pokret koji periferni vid uoči i percipira ne navodi posmatrača da ka njemu usmeri centralni fokus kako bi ga "što bolje video" već da ostane i dalje miran i sa istim rasutim fokusom. U ovom načinu gledanja, dakle, ništa ne postoji što je značajnije od drugog da bi se pogled usmerio i vezao za to. Da bi se koristio izloženi način gledanja potrebna je uporna vežba i psihička stabilnost a mačevalac koji je naučio veštinu perifernog gledanja u borbu stupa sa karakterističnim pogledom koji kao da „gleda kroz“ protivnika i „gleda nigde određeno“ - pogledom koji ništa ne kazuje i veoma podseća na pogled slepog čoveka ili čoveka koji "zuri" u prazno. Ta elastičnost i raznousmerenost percepcije omogućava u borbi najveći stepen uočavanja najraznovrsnijih pokreta protivnika i njihove promene. U tu svrhu mačevaoci za korišćenje ove tehnike gledanja vežbaju "nepokretan pogled" - posmatranje levo-desno-gore-dole bez pomeranja očnih jabučica.

Mačevalac koji je razvio sposobnost koncentracije gledanja perifernim vidom svog protivnika vidi uvek u celini njegovih pokreta – „geštalt“, doživljava ga integralno. Iz tog razloga i njegov pristup i odgovor na takav vid percepcije mora biti i sam takav: ne diferencijalan, analitički precizan i proračunat već više **intuitivan**. Navedeni način gledanja protivnika u borbi, dakle, zahteva ne samo dobru uvežbanost za visok stepen perifernog vida već i visok stepen usmerenosti pažnje sa čulnog na unutrašnje iskustvo i intuiciju - dakle najviši stepen veštine.

Ovaj način gledanja je posebno važan kod mačevanja u kome jedan mačevalac treba da se bori sa više protivnika istovremeno.

## Oko i duh

Kad je reč o upotrebi očiju u mačevanju mora se nužno govoriti i o upotrebi duha mačevaoca. Ma koliko bilo oštro i ma šta gledalo oko nije ništa drugo do obični optički instrument. Oko samo gleda - duh tek vidi. "Svetlost i sočivo, kakvu korist daju onima što pamet nemaju?" (latinski natpis sa talira iz 1589. godine). To važi ne samo za čulo vida već i čulo sluha mačevaoca. Uho sluša ali tek duh čuje. Svaka je muzika škripa za onog čija je duša raštimana. Stari Grci su zato govorili: »oči i uši su loši svedoci ako je duh neobrazovan«.

Iz ovog razloga je u klasičnom obrazovanju prava umetnost kao najveća odgojiteljica i oplemenitelj čula (koja su po prirodi divljačka i neotesana) najvažnija za razvoj čoveka.

U tom smislu određenoj školi gledanja pripada i pretežno određeni duh gledanja. Tako u **prvoj i drugoj školi** mačevalac gledajući u protivnika pažnju oka fiksira na mač i šake koji će se pokrenuti. Duh takvog mačevaoca je reaktivan i uglavnom pasivan jer nema vremena za analizu. Zbog ovoga takav mačevalac na napad odgovara ili ga izvodi uglavnom instinktivno i refleksno. On, dakle, ne očekuje već reaguje. No, u ovoj školi, u kojoj mačevalac primarno mačuje telesno, njegov duh nije mrtav već samo sekundaran pošto (ukoliko je pametan) on kasnije analizira ono što se desilo pa na osnovu toga donosi zaključke i planove. S druge strane posmatrajući položaj mača i način njegovog držanja on, ako to zna, može videti ne samo njegove namere već i mane pa i na

taj način praviti taktiku i strategiju borbe sa svakim protivnikovim pokretom pre nego što ga on izvede. No, u borbi u kojoj se oko fiksira na mač izložene analize su sporedne i sekundarne, posebno kad krene razmena udaraca.

U **trećoj školi**, koja zahteva veće umeće i iskustvo mačevaoca, on gledajući u oči protivnika pažnju fiksira na pogled koji predhodi akciji pa i na osnovu toga predviđa pravac napada pre nego što se on dogodi. Duh takvog mačevaoca je primarno racionalizatorski i analitičan. On ne gleda pokret mača protivnika već njegove namere koje odaje njegov pogled i analizira ono što će on učiniti pre nego krene to da učini. Tada se ne reaguje na protivnikov napad već se on duhom unapred očekuje spremno a refleksno i instinktivno u borbi je sekundarno.

**Četvrta škola** i ovde ukazuje na mane svake od njih pojedinačno i smatra da mačevalac treba pažnju duha koji vlada okom da prenosi sa jednog na drugo, po mogućnosti predviđa iz očiju ali i reaguje na osnovu već izvedenog pokreta, duhom vidi unapred šta će se dogoditi ali i duhom analizira ono što se dogodilo da se to više ne bi dogodilo, da bi se opet dogodilo ili organizovalo događanje nečeg sasvim trećeg. Ova škola zahteva vrlo visok stepen koncentracije, pažnje, znanja i iskustva mačevaoca kao i izuzetnu elastičnost u načinu borbe koja se izvodi čas instinktivno i refleksno a čas promišljeno.

**Peta škola**, kada je reč o usmerenosti pažnje tvrdi: ako je pažnja usmerena na pobedu, obuzet si time, ako je usmerena na mač to te sasvim obuzima, ako je usmerena na telo protivnika time je obuzeta, ako je usmerena na svoje vlastito stanje straha, nadmoći..., time je obuzeta. Mačevalac ne treba kada stane ispred protivnika da bude obuzet mnoštvom misli, premeravanjima, procenjivanjima, predviđanjima, tehničkim trikovima itd. Niko ne može premeriti beskraj i očekivati sve pa usmeren um samo slučajno ne promašuje. Nijedna parcijalnost i podeljenost ne može izaći na kraj sa celinom. Panoramski pogled tj. periferni način gledanja zahteva u borbi, dakle, i rasutu pažnju. Rasuta pažnja, međutim, nije odsustvo pažnje već samo drugačiji kvalitet pažnje. To nije koncentracija usmerena u jednu tačku 100% već koncentracija usmerena npr. u pet tačaka po 20%. To, dakle, i dalje jeste puna koncentracija ali drugačije raspoređena. Ovakav način mačevanja zahteva najviši stepen uvežbanosti kako mentalne tako i motoričko-tehničke zato što predpostavlja veliko iskustvo i duh koji se kreće brže od diskurzivnog računanja - **duh vođen intuicijom, mišlju koja da bi došla do zaključka ne promišlja drugu misao već je oseća**. Mačevalac kome je percepcija očiju na taj način postala fluidna, kao i njegova pažnja - duh, ponaša se u borbi kao voda koja se u svakom trenutku prilagođava svemu i prolazi krećući se u svim pravcima bez zadržavanja reagujući na sve.

\*

Na ovom mestu treba ukazati na još dve važne stvari vezane za gledanje u borbi:

1. **Promeni težišta** percepcije tokom borbe. Naime, mačevalac koji napada treba tokom svoje akcije biti vizuelno svestan ne samo pokrete sopstvenog mača koji se kreće ka protivniku već i pokreta protivnika samog i njegovog mača. Ista je situacija i kada se mačevalac brani, on treba da je svestan pokrete napadača ali i svojih sopstvenih pokreta. No, ovde postoji izvesna hijerarhija i redosled u vrednovanju osvešćenog, a koji zavisi od okolnosti. Tako, kad se napada primarno vrednovanje percipiranog je na pokretu kojim napadamo a sekundarno na pokretima napadnutog. Situacija je, međutim, obrnuta ukoliko napadamo sa pokušajem varke, a kada se primarno vrednovanje

percepcije usmerava na pokret (reakciju) napadnutog. U slučaju odbrane situacija je obrnuta - primarno vrednovanje percipiranog je usmereno na pokret mača i tela napadača a sekundarno na sopstveni pokret tela i mača. I ovde je situacija suprotna ukoliko se na protivnikov napad ogovara kontranapadom kao odbranom.

**2. Posmatranje prostora u kome se vodi borba.** Mačevalac izvodeći svoje akcije treba da vodi računa o uslovima u kojima se nalazi: preprekama iza leđa, uglovima u koje ga protivnik sateruje, nizbrdici, uzbrdici, blatu... Mačevalac, u tom smislu, ne sme da gleda samo protivnika i šta ovaj čini već njegov pogled treba neprestano da prati svoje mesto u prostoru, mesto protivnika u prostoru i prostor sam sa predmetima u njemu koji mogu biti štetni ali i korisni. Biti slep za prostor u kome se borba vodi isto je što i biti slep za to šta protivnik u borbi čini.

U tom smislu jedna od glavnih i osnovnih početničkih grešaka je neobaziranje na položaj sunca u borbi. Dobar mačevalac odmah gleda da se postavi sa suncem iza leđa i ukoliko naiđe na početnika to će mu lako poći za rukom. Ukoliko, međutim, naiđe na iskusnog protivnika borba će se uglavnom voditi uz težnju da se postave prema suncu bočno.



Bočni položaj sunca u borbi, Girard, „Traité des armes“, 1740

### **Napomena:**

Mačevaoci danas, u svetu dominacije gledanja nad mišljenjem - vizuelne kulture nad kulturom promišljanja, čulne nad duhovnom..., pasivnog i primalačkog nad stvaralačkim, maštovitim i kreativnim, se u borbi previše oslanjaju na oči.

I dok su oči prijemčive i povodljive pa lako varaju misao je sumnjičava i vodi oprezu a osećaj je dalekovid i ukazujuć.

Mačevalac u borbi, dakle, gledanje ispred sebe treba da uravnoteži sa gledanjem u sebe jer ono što se okom vidi često nije i ono što stvarno jeste a ono što stvarno jeste često se okom ni ne može vodeti.





## Teški ili laki mačevi?



Lakim mačem se ide na laki mač, srednje teškim na srednje teški a teškim na teški. Samo tada ishod borbe zavisi više od mačevaoca i njegove veštine nego od okolnosti i slučaja.

Izbegava se ići srednje teškim mačem na laki ili teški mač i lakim ili teškim mačem na srednje teški jer tada ishod borbe podjednako zavisi od veštine mačevaoca koliko i od okolnosti i slučaja.

Samo u očaju i nuždi se ide lakim mačem na teški i teškim na laki jer tada ishod borbe više zavisi od slučaja i okolnosti nego od veštine mačevaoca.

U svom jezgru, dakle, paradoksalno ishod **borbe** uvek zavisi od usklađenosti i **harmonije** učesnika!

Mač je predmet koji se u borbi ponaša u skladu sa zakonima mehanike. Najvažniji fizički parametar koji utiče na svako mehaničko kretanje, pa i kretanje mača, je **masa**.

Ona određuje inerciju i ubrzanje sečiva - brzinu njegovog pokretanja, kretanja i zaustavljanja, dakle pokretljivost i mogućnost upravljanja sečivom, a što je ključno za izvođenje bilo kog napada i odbrane mačem.

Grubo uzev sve mačeve po masi možemo podeliti na **teške, srednje teške i lake**. Svaki od navedenih tipova mačeva, u skladu sa svojom težinom, ima posebnu namenu i po njoj se i razlikuju ali ono po čemu se oni ne razlikuju je da svi (u određenom rasponu) imaju masu koja ih čini upotrebljivim za pravu borbu sa efikasnim ishodom.

Mačevi čija težina prelazi težinu teških su za **pravo** mačevanje **neupotrebljiv predmet** jer se suviše teško i sporo pokreću a kad su pokrenuti suviše se sporo kreću a teško zaustavljaju. Drugim rečima: izmah i zamah takvim



mačevima nije moguće kvalitetno izvesti a bod je teško precizno usmeriti pa se oni i ne mogu smatrati mačevalačkim oružjem.

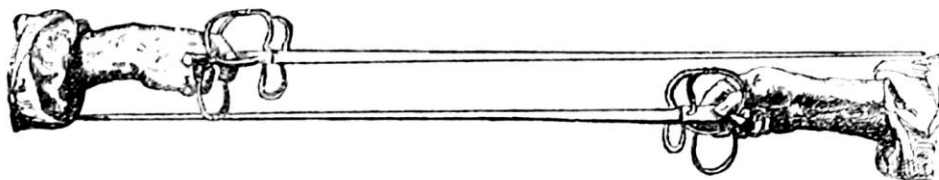
Isto tako i mačevi koji su suviše lagani tj. čija je težina manja od lakih su za **pravo** mačevanje **neupotrebljivi predmeti - igračke** i to iz dva razloga:

1. Sečenje sečivom suviše male težine je bez značajnog efekta a bod ovakvim sečivom je neefikasan pošto sečivo svakog mača koji pretenduje da bude pravo **efikasno probojno** oružje mora da poseduje ne samo potrebnu krutost za probojnost (kada se na njegov vrh postavi teg od 20 kg. sečivo ne sme da ima otklon od vertikale veći od 7 - 14 cm.) već i širinu koja toj probojnosti daje ubojitost (možete tankom iglom probosti celog čoveka a da mu ne bude ništa) - sečivo ne sme da ima manju širinu od 1 cm. na prvih 2 cm. od vrha.

2. Suviše laki "mačevi" su previše brzi i pokretni - ne može ih ni oko videti, ni ruka kontrolisati, ni razum promišljati. Sa opadanjem težine mača do besmislenosti i borba takvim mačem dobija besmisleni karakter. I kao što se sa porastom brzine vozila smanjuje i mogućnost upravljanja njime a raste rizik nesreće tako i u mačevanju suviše laganim mačevima borba se pretvara u hiperaktivni brzinsko-haotičan hazard u kome ishod procentualno zavisi više od slučaja nego od znanja, umeća, veštine i uvežbanosti. U takvim okolnostima je potpuno svejedno da li čovek zna da mačuje ili ne. Iz tog razloga su mačevaoci u borbi lakim špadama, da bi imali veću kontrolu nad protivnikovim vrhom, često koristili drugu ruku za sklanjanje, hvatanje i fiksiranje sečiva napadača. Iz istog razloga tehnika civilnog evropskog borbenog mačevanja lakim mačevima svoje finale ima u "ziheraškoj" borbi - veoma opreznom "bockanju" na daljinu u kome je glavni cilj pogoditi protivnika uz što manji rizik: ubodom u šaku, podlakticu ili nogu.

U vezi sa izloženim ću podsetiti da su u periodu s kraja 18. i u 19. veku bili veoma popularni mačevi tipa "baston" ili "bordon" koji su imali veoma tanka i isključivo bodna sečiva kvadratnog preseka u korenu oko 7 mm koja se sužavaju prema vrhu na 3-4 mm a težine oko 300 grama. Nešto veoma slično sečivu savremenih sportskih mačeva ali kraće za dvadesetak centimetara. No to su bili zapravo dugi tanki bodeži koji vode poreklo od italijanskog "stileta" sa namenom skrivanja i nošenja u građanskom štapu ili kišobranu. Ova naprava je služila za samoodbranu po principu zastrašivanja i gospoda su je uglavnom koristila u zaštiti od uličnih pasa. Sa baston "mačevima" se NIJE mačevalo pošto je iskustvo pokazalo da zbog njihove male težine i prevelike pokretljivosti su podjednako opasni za oba korisnika jer postojao je suviše velik rizik istovremenog slučajnog obostranog pogađanja oba borca.

Tokom istorije mačevanja, a praktično sve do 17. veka, za vežbanje mačevanja su korišteni pravi mačevi, ali zatupljeni, sa zaštitnom kapicom na vrhu i zatupljenih ili obloženih oštrica kožom. Takvi mačevi su imali balans i težinu pravih mačeva. U tom periodu su često korišteni i teži mačevi od pravih kako bi mačevaoci povećali izdržljivost ruke za dugu borbu i ojačali je toliko da im pravi mač postane lagan za manipulaciju. Rimski vežbovni gladijus je tako npr. bio i duplo teži od pravog. No, sa 17. vekom mačevaoci počinju vežbati sa mačevima koji su lakši od pravih, a vremenom sve lakši i lakši.



Laki vežbovni "rapiri" 17. veka

Tako je za vežbanje borbe rapirom korišten laki rapir, a koji se kasnije, još većim olakšavanjem, transformisao u špadu. Isto tako i floret predstavlja još lakšu zamenu za poslednji perolaki mač (špadu). Floretom se mogu izvoditi složeni i komplikovani napadi koji se ne mogu niti se smeju pokušavati izvesti pravim mačem jer će borba najčešće završiti **obostranim pogocima**. Dakle, što je veća raznovrsnost i mogućnost pokreta sa jednim oružjem ono je ubitačnije ali je zato i opasnije i rizičnije za samu borbu - to je "igra vatrom". U tom smislu je Kastl u knjizi „Škole i učitelji mačevanja“ napisao da: „floret koristiti za pravu borbu bilo bi ravno samoubistvu“. Ovakvo mačevanje, makar bilo tehnički najsavršenije, je daleko od realnosti – veštačko je, jer osnovno pravilo bojevog mačevanja je „pogoditi a ne biti pogođen“ a ne „pogoditi prvi – pre nego što si pogođen“ **sam**.

Iz tog razloga se floret može koristiti za vežbanje i učenje pravog mačevanja špadom ali ne koristeći ga na način kako se mačuje floretom u sportskoj borbi već na način na koji se koristi svaki pravi mač. To znači ako se njime ne radi ono što se njime sve može činiti već ako se njime radi samo ono što se sme činiti pravim mačem u pravoj borbi. Iz ovog razloga, da bi se izbegla dilema između „može i mora“ najbolje je, ipak, da se mač za vežbu približava težini i formi pravog mača samo što će biti bez vrha i sa tupom oštricom.

Dakle, prvo i osnovno znanje svakog dobrog mačevaoca je da zna da izabere mač: oceni njegovu težinu, ustanovi balans i pokretljivost te da izbegava mačevati lošim mačem ili onim što nije pravi mač već neki njegov surogat.

#### Granični raspon težina

**Postavlja se glavno pitanje koji je to raspon težina u okviru kojih jedan predmet koji ima formu mača je pravi mač a preko kojeg i ispod kojeg to više nije?**

Praksa merenja za jednoručne mačeve pokazuje da je to raspon od 700 grama do 1250 grama što znači da se raspodela proseka kreće oko 1 kilogram. U epohama starog i srednjeg veka prosek se pomera ka većim težinama u novom veku on se pomera ka manjim težinama a negde je tačno na sredini. Slična pravila raspodela važe i za vojne mačeve kod kojih je prosek u zoni teških i srednje teških dok je kod civilnih u zoni težina lakih mačeva.

U vezi sa izloženim težinama formiraju se dve prelazne zone: gornja prelazna i donja prelazna zona. Jednoručni mačevi sa težinama preko 1250 grama ulaze u **gornju prelaznu** zonu tj. neka su vrsta prelaznih mačeva između jednoručnih i jednoiporučnih mačeva tj. mačevi koji se mogu koristiti jednom rukom ali se bolje koriste uz pomoć druge - zato se i zovu "mešanac" ili "bastard" mačevi. Za jednoiporučne mačeve prosek raspona težina je od 1300-1700 grama a za dvoručne od 1700-3000 grama.

Naravno, moguće je jednoručnim mačem koji ima težinu veću od gornje granice, koristeći ga samo jednom rukom, povrediti u borbi protivnika ali na nezgrapnan i nesiguran način.

Jednoručni mačevi sa težinama manjim od 700 grama ulaze u **donju prelaznu** zonu tj. neka su vrsta prelaznih mačeva između borbenih i sportskih tj. mogu se koristiti za mešano borbeno-sportsko mačevanje. S tim u vezi treba podsetiti da je laki mač "špada" izvorno služio kao mač za vežbu i učenje

mačevanja lakim rapirom i da on u tom smislu za svoju pravu namenu nije imao borbu. Tek kada se rapir povukao iz građanske upotrebe (pre svega jer je bio glomazan) špada se počela koristiti i kao oružje za mačevanje. No, suštinski špada je mač **graničnog područja**, mač kraja borbenog mačevanja - poslednji pravi mač, mač pretvaranja pravog mačevanja u sportsko mačevanje i u tom smislu njegova težina je od suštinskog značaja za svrstavanje ovog mačevalačkog oružja u borbeno ili pseudoborbeno - vežbovno, nadmetačko, sportsko.0

Dokaz za to su najpoznatije škole mačevanja špadom 18 veka (Lionkur, Labat, Angelo...) u kojima je učena tehnika mačevanja koja ovu borbenu veštinu sve više pretvara u sport. U tu svrhu je trebalo i mačeve (špade) prilagoditi potrebama takve tehnike pa su oni postali lakši (400-500 grama). Naime, nije bezrazložno mačevalački sport upravo izabrao ove težine svojih rekvizita kao optimalne i pre svega najbolje za bezbedno mačevanje.

Nesporno je da se može nekom isterati oko ili ga ubosti nezgodno i sa ukrasnim, paradnim i počasnim "špadama" od 300-400 grama kao i sa sportskim floretom bez vrha ali to se može i sa bilo kojim komadom malo deblje i na vrhu naoštrene žice ili šilom od 20 grama..., i viljuškom. No, u navedenim slučajevima više nije reč o mačevima i mačevalačkoj borbi a još manje upotrebi pravog mača - specijalizovanog oružja za efikasan pogodak u borbi. S tim u vezi i Silver, engleski teoretičar mačevanja za suviše lake bodne mačeve svoga vremena je tvrdio da su: *"više igracke za nabadanje ptica nego oružje za smrtonosnu borbu ljudi."*

#### Uslovnost opsega težina

Navedeni opseg težina za jednoručne mačeve od 750-1250 grama, međutim, ne predstavlja neku dogmatsku meru već meru koja važi, kao i svaka mera, u zavisnosti od konkretnih okolnosti. Tako krupan i snažan mačevalac može teški jednoručni mač od 1250 grama koristiti lako, pokretljivo i efikasno jednom rukom ali će špada od 750 grama za njegovu snagu biti previše pokretljiva i zato neupotrebljiva. Isto tako za slabog i nejakog mačevaoca će jednoručni mač od 1000 grama biti suviše inertan, spor i nepokretljiv a špada od 600 grama taman toliko teška da ne može sa njom da razvije nekontrolisanu brzinu i haotičnu pokretljivost.

Takođe, kada je reč o okolnostima u kojima raspon težina jednoručnih pravih mačeva ima smisla treba ukazati i na faktor **dužine sečiva**. Nema istu pokretljivost, bojevu efikasnost i ne ponaša se na isti mehanički način špada od 700 grama koja ima dužinu 1 metar i špada koja ima 0,6 metara. Isto tako ne ponaša se u ruci na isti mehanički način rapir koji ima 1 metar a težinu 1000 grama kao i gladijus iste težine a dužine 0,7 metara.

Postoji još jedan faktor koji utiče na uslovnost težine mačeva a to je njihova primarna namena. Tako postoje teške špade od 800 grama koje su korištene kao oficirsko-vojni mačevi (veoma često u konjici jer su oficiri jahali), civilne špade za borbu od 650-700 grama ali i špade ukrasne, paradne, počasne (pitomačka...), statusne (državni dostojanstvenici, diplomate, policijski činovnici, lekari...) "šminkerske" špade koje je nosila aristokratija i bogato građanstvo 18. veka kao modni detalj odela koje imaju težinu 300 i 400 grama, a koje mogu služiti za borbu ali to im nije primarna namena jer bi se posle dva žešća duela raspale.

Na kraju, ali ne i najmanje značajno, za sve **pozitiviste** u nauci (oni koji se oslanjaju samo na neposredne puko empirijske fakte a bez analize i tumačenja tih fakata - koji mere vagom a pri tome ne ispituju kako vaga meri, u kakvim uslovima meri a još manje sebe koji mere) uslovnost težine jednog mača određena je i epohom u kojoj je on napravljen i korišćen. Tako, iako u muzejima možemo naći na stotine špada čija je težina od 400-500 grama iz toga se ne može zaključiti da je istina o težini ovog mača upravo ta. Naime, u drugoj polovini

18. veka je počela masovna (poluindustrijska) proizvodnja ove vrste mačeva, pa nam je ne samo zato već i zato što nam je taj period najbliži i ostalo najviše mačeva iz njega. No, to je period, kao što je već rečeno, kada špade više nemaju primarno borbenu funkciju već ukrasnu, paradnu, statusnu, polusportsku, "šminkersku"... Ako bi se, međutim, osvrnuli na špade 17. veka kojih u muzejima ima znatno manje (jer su proizvođene ređe, u borbi korištene i uništavane više a vreme ih sačuvalo manje) dolazimo do fakta da se njihova težina kreće u rasponu od 550 do 750 grama (pa čak i više). Razlog je jednostavan. U 17. veku primarna namena ovog mača je bila ne samo vežba borbenog mačevanja već i pravo mačevanje a ne odelo, parada, zabava i "šminkeraj".

Dakle, kao što dužina špada namenjenih pravoj borbi varira od izbora i ukusa mačevaoca i to od 0,6 do 0,9 metara tako varira i njihova težina od 500-750 grama pri čemu nikako ne treba smetnuti s uma da prosečne težine ovog mača variraju i s obzirom na škole i zemlje. Tako prosečna težina španskih špada je veća od engleskih, francuskih veća od engleskih a manja od španskih itd.

### Težina mačeva i tehnike mačevanja

Kao što se ne upravlja na isti način ogromnim brodom i lakim gliserom i kao što se ne vozi na isti način teški kamion sa prikolicom i laki trkački auto tako isto se ne mačuje na isti način teškim mačem i lakim mačem. Ukoliko se mačuje teškim mačevima više se seče nego bode a pošto su ovi mačevi manje pokretljivi od tela više se mačuje kretanjem tela nego kretanjem mača. Ukoliko se, međutim, mačuje lakim mačevima više se bode nego seče a pošto su oni pokretljiviji i brži od tela više se mačuje kretanjem mača nego kretanjem tela.

No, ova (i još razna druga) pravila važe jasno samo za težine mačeva koje su u tipičnim zonama težine. Naime, gornja, donja i srednja prelazna zona težina mačeva ne stvaraju samo prelazne tipove mačeva već i prelazne (hibridne) tehnike njihove upotrebe.

I kao što se jednom tehnikom mačuje sa rapirom od 900 grama - kojim se pretežno bode, a drugom tehnikom rapirom od 1100 grama - kojim se više seče, a trećom tehnikom, prelaznom, "bastardnom", hibridnom kada se mačuje rapirom koji ima graničnu težinu 1250 grama i meša se sa tehnikom jednoiporučnog mača, tako je isto i sa lakim mačem - špadom.

Naime, jednom tehnikom se mačuje sa špadom od 800 grama (ona se prepliće sa tehnikom lakog rapira) drugom tehnikom ako ima 700 grama (tipična tehnika špade) a trećom tehnikom špadom koja ima težinu sportskih mačeva (500 grama). U ovom, trećem, slučaju zato što je reč o maču koja je neka vrsta prelaznog mača između borbenog i sportskog i tehnika koja se koristi mora biti isto takva - prelazna, mešavina, hibrid, "bastard" između tehnike borbenog i tehnike sportskog mačevanja. Sa improvizovanim mačem može se, dakle, samo improvizovano mačevati.

Izloženim pravilima treba, međutim, dodati još jedno veoma bitno ograničenje. Naime, iako težina mača određuje način njegovog korištenja (teški za seču a laki za bod) ovo pravilo važi samo za dobro izbalansirane mačeve (bodni imaju težište bliže balčaku a sekući bliže vrhu). Tako npr. mač sa težinom preko jednog kilograma, a koja je pogodnija za seču nego bodenje, može biti tako napravljen da mu je težište (balans) u balčaku pa je njime zgodnije bosti nego seći. No, takav mač iako se njime lakše bode nego seče će generalno biti loš mač kako za bodenje (jer je pretežak za precizno i brzo vođenje vrha) tako i za seču (jer nema moment inercije zamaha na sečivu). Isto se može desiti i sa lakim mačem. Postoje primerci lakih mačeva sa 700 grama koji su tako balansirani da im je težište na sečivu pa je sa njima lakše seći nego bosti. No i takav mač je generalno loš za seču (jer je sečivo suviše lagano i sa premalim momentom inercije za ozbiljno sečenje) kao što su loši i za bod (jer sečivo sa težištem ka vrhu je inertno i teško ga je usmeravati i kontrolisati za bod).

## Odnos težine i efikasnosti mačeva

**Postoji teza da su mačevi u Evropi po formi evoluirali u pravcu smanjenja težine kako bi im se povećala brzina i pokretljivost pa samim tim i ubitačnost (efikasnost). Shodno tome najlakši mačevi (savremeni sportski) su na vrhu evolucije mačevanja pa njih treba birati kao najsavršenije mačevalačko oružje kako po formi tako i po tehnici mačevanja.**

Navedena tvrdnja je sporna sa više strana i temelji se velikim delom na pogrešnim premisama. Za početak treba ukazati na činjenicu da istorija mačevanja ne pokazuje nikakav pojednostavljen i uprošćen "pravolinijski evolutivni razvoj u pravcu opadanja težine mačeva."

Naime, evropski bronzani mačevi su prvo u starom veku bili laki (kratki ili dugi) da bi kasnije postali teški (dugi). Nakon toga su kao gvozdeni okračali pa su postali srednje teški, a zatim su krajem starog veka dobili na dužini pa postali teški (spata). Približavajući se 10. veku dobijaju na težini da bi u 14. veku postali veoma teški jedno-iporučni. Zatim je sa 15. vekom počela težina da opada sa rapirima da bi istovremeno u 16. veku mačevi dostigli istorijski vrhunac težine sa teškim dvoručnim.

Tek sa 17. vekom težina je počela kontinuirano da opada do kraja 18. veka – ali i to samo samo uslovno rečeno. Naime, kada je reč o civilnim mačevima postoji u poslednja 2 veka (od 2500 godine ukupne istorije mačeva u Evropi) tendencija opadanja težine, ali ako je reč o vojnim mačevima težine su konstantne i svi oni spadaju u srednje teške ili teške mačeve – nikada lake. U vojnom mačevanju, dakle, predhodnih 1500 godina promena težine ne postoji zato što su laki mačevi kao i tehnika njihove upotrebe u vojnoj borbi u metežu potpuno neupotrebljivi.



Teški mačevi za borbu u metežu - detalj bitke za Roncevaux (1475-1500)

**Prva teza** da se »istorija mačevanja zaključuje sa najlakšim, sportskim mačevima« takođe ne stoji. Naime, ne treba smetnuti s uma da se i danas širom sveta, uz lagane sportske »mačeve«, proizvode još uvek pravi mačevi i takvih fabrika ima bezbroj (znatno više no fabrika za sportske mačeve i opremu). U tim fabrikama renomiranih proizvođača čeličnih sečiva raznih namena još uvek se kuju i proizvode pravi mačevi svih epoha, namena i težina. »Solingen«, »Toledo«,

»Pasau«, »Vilkinson«..., na stotine fabrika u SAD i Japanu i na hiljade zanatlija - majstora kovača.

Po grubim statistikama godišnje se širom sveta proizvede i proda oko 2,4 miliona komada raznih vrsta pravih mačeva i borbenih mačeva za vežbu.

**Druga teza**, da je istorijski težina mačeva opadala jer su mačevaoci uvideli da su laki mačevi ubojitiji od teških u potpunosti je laička. Civilni mačevi od 17. veka u Evropi gube težinu ne zbog postizanja veće efikasnosti već iz sasvim drugih razloga:

1. Civilni mačevi s obzirom da se ne koriste u borbi u metežu već za dvoboje i duele ne moraju biti jaki, izdržljivi i teški, a od 17. veka udeo vojnog mačevanja (teški i srednje teški mačevi) u veštini mačevanja opada na račun civilnog mačevanja.

2. Građanstvo u periodu 17. veka postaje sa barokom i rokokoom suptilnijeg kulturnog i estetskog duha. Odeva se prefinjeno i želi da se razlikuje od vojnika koji nose teške mačeve. Oni za svojim strukom žele imati estetizovani komad čelika koji je što manji i lakši za nošenje po gradu i u kočijama.

3. Fina, mekoputna i dekadentna aristokratija i građanstvo 18. veka nisu želeli a ni bili fizički sposobni da u školama upražnjavaju teške fizičke vežbe sa teškim mačevima. DUH UBIJANJA JEDNE EPOHE JE UVEK VEZAN SA DUHOM ŽIVOTA TE EPOHE. Navedeno se može najbolje prikazati poređenjem srednjovekovnog duela kod Rolanda gde mačevalac protivniku udarcem mača „proseca gvozdenu kacigu i raseca ga do polovine tela zabijajući sečivo u sedlo konja“ i duela tri veka kasnije gde Romeo konstatuje na „beloj košulji samo jednu tačkicu krvi koja otkriva smrtonosni ubod.“

4. Kad je reč o efikasnosti, mač više postaje deo odela, dekor, ukras, staleški znak ili civilni znak dostojanstva, no efikasno oružje. A ukras treba da je lagan i lep a ne težak i robusan. Za potrebe efikasnosti u borbi se za pojasom nosi pištolj. Ovom trendu su pridoneli i zakoni koji oštro brane dvoboje zbog čega su mačevi postali još lakši kako bi duelanti mogli »bockanjem« najčešće samo lakše ili teže da rane a ne i ubiju.

I **treća teza** po kojoj »što je mač lakši on je ubojitiji« (dakle, da je bokser lake kategorije opasniji od boksera teške kategorije) takođe je netačna i vodi poreklo najviše iz olakog ocenjivanja ishoda krstaških ratova koje su izgubili vitezovi naoružani teškim mačevima protiv Arapa koji su koristili lake sablje.

Vitezovi su, naime, gubili bitke ne zbog veće težine mača već (pored niza političkih, etičkih, vojnih...uzroka koji nemaju nikakve veze sa mačevanjem) zbog ukupne težine opreme pa i manje pokretljivosti na bojištu što je dodatno otežavala i klima sa visokim temperaturama. Osim navedenog oni su u konjičkim bitkama koristili mač koji je specijalizovano pešačko oružje dok njihovi protivnici sablju koja je specijalizovano konjičko oružje.

Teški mačevi su efikasni zbog inercije i traume koju nanosi impuls udara. Laki mačevi su efikasni zbog svoje prodornosti. Jedan tip mača stvara površinske ali velike rane, drugi tip mača male, slabo vidljive ali duboke rane. Teški mačevi imaju veliku energiju, pa i veliku zaustavnu moć, dok laki mačevi veliku prodornost ali malu zaustavnu moć. Šta je efikasnije za borbu pitanje je samo okolnosti borbe i namene mača - pitanje koje ima svoj pandan u dilemi da li je efikasnije i bolje vatreno oružje velikog ili malog kalibra.





## O položaju oštrice u bloku

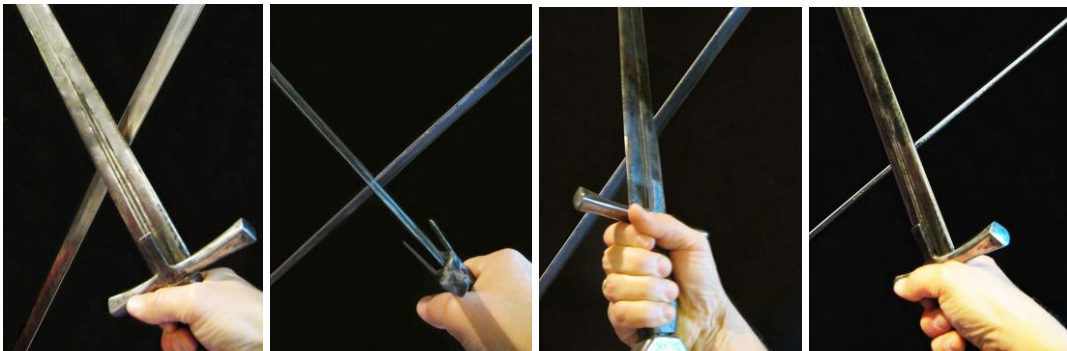
O položaju oštrice mača prilikom bloka se danas u krugovima **SPORTISTORIJSKIH** mačevalaca vode velike polemike za koje smatram da su obimom i žustrinom potpuno neopravdane i sholastički jalove jer se vode u duhu „ili-ili“.

Jedni tako tvrde da se blok izvodi isključivo oštricom, drugi da se izvodi samo listom sečiva, treći da se izvodi telućem sečiva, četvrti da se izvodi poluoštricom-polulistom a peti da se izvodi rotacijom sečiva po osi.

U Školi mačevanja „**Sveti Đorđe**“ blokovi se izvode na sve navedene načine, a u zavisnosti od okolnosti, vrste mača i vrste uzvrata koja se hoće izvesti nakon bloka.

Tako, ukoliko napadač izvodi napad **bodom** bez obzira na vrstu i težinu mača potpuno je svejedno da li se blok izvodi **oštricom, listom, telućem** mača ili rotacijom sečiva po osi, a izbor bloka zavisi samo od toga kako se želi izvesti uzvrat.

No, ukoliko napadač izvodi napad **sečenjem** položaj oštrice prilikom bloka zavisi ne samo od vrste bloka, vrste mača, okolnosti u kojima se izvodi blok već i od načina na koji se hoće izvesti uzvrat.



Blok listom, blok oštricom, blok telućem (kontraoštricom) i poluoštrični blok

### Blok listom sečiva

Često je korišten u srednjem veku i izvodio se mačevima sa širokim i jakim sečivom. Na ovaj način se čuva oštrica mača od oštećenja. No, takav blok pripada zaštiti od **vertikalnih sečenja** (dakle kad sečivo na sečivo ide pod nekim tupim uglom). Ukoliko se listom izvode blokovi kosih ili horizontalnih sečenja (oštrica napadača na list ide pod uglom od oko 90 stepeni) šaka iz biomehaničkih razloga ne može izvesti blok snažno, a i nastaje jaka vibracija sečiva. Blok listom sečiva se može veoma dobro koristiti kod **propusnih** blokova (blokovi vrhom mača na dole tako da protivnikovo sečenje sklizne niz list sečiva). Blokovi listom sečiva su veoma zgodni za uzvrat bodom kao i za uzvrate sečenjima kod propusnih blokova.

Kako bi se blokovi listom mogli izvoditi i protiv sečenja koja su kosa i horizontalna kasnije se jednoiporučnim i dvoručnim mačevima ovaj blok počeo koristiti uz istovremenu rotaciju šaka (tako da protivnikovo sečivo sa lista sklizne

na oštricu mača) kako bi se sečivo napadača zaustavilo na nakrsnici. Tako je nastao **blok rotacijom sečiva** po osi i on je najbolji za uzvrate bodom.

Druga vrsta blokova listom koja se koristi su **blokovi uz vođenje**. Naime, sečivo mača u trenutku bloka listom se vodi kao "brisač" levo-dole ili desno-dole tako da se promenom smera kretanja napadačevog sečiva snaga njegovog udarca amortizuje i eliminiše. Ove vrste odbrana se uglavnom koriste kod ruske "šaške".

Blokovi uz vođenje se uglavnom kombinuju i vezuju sa telućnim blokovima (vidi niže)

### **Blok oštricom sečiva**

Kod ovog bloka mačevalac koji izvodi blok postavlja svoju oštricu pod uglom od 90 stepeni u odnosu na oštricu napadača koji izvodi sečenje. Ovaj blok je zato čvrst, pricizan i sprečava proklizavanje sečiva niz sečivo. Šaka kod ovog bloka, bez obzira odakle dolazi sečivo napadača, je u najboljem biomehaničkom položaju da zadrži i najjači udarac.

Oštrični način blokiranja je karakterističan za mačeve bronzanog i gvozdеноg doba koji su se lako lomili ili krivili pri udarcu po listu sečiva, kao i za lake mačeve 17. veka koji su zbog uskog sečiva, iako elastični, ipak bili lomljivi na jači udarac po listu.

Glavna i najveća mana oštričnog bloka je to što tupi oštricu. No, ako se bolje osmotri tupi je na delu poslednje trećine koji služi za blok a ne služi za sečenje tako da oštrica, iako istupljena blokovima, i dalje može efikasno seći delom koji je neoštećeni oštar.

Blok oštricom je zgodan za izvođenje polublokova kao i uzvrate sečenjem i bodom, bacanja i vođenja protivnikovog sečiva nakon bloka kao i uzvrate sečenjem kontraoštricom.

### **Blok telućem sečiva**

Mačevalac protivnikovo sečenje može blokirati i kontraoštricom (falso") ili telućem svoga mača. Ovaj način izvođenja bloka je tipičan kod mačeva koji imaju samo jednu oštricu ali se koristi i kod lakig bodno-sekućih mačeva sa obe oštrice i jednoiporučnih i dvoručnih mačeva.

Prednost ovakvog načina blokiranja je zaštita oštrice od oštećenja i najbolji položaj za uzvrat sečenjem nakon bloka, uzvrat udarcem jabukom i kružnim bodom. Mana telućnog bloka je njegova ograničenost na napade slabim udarcima, njegova nepogodnost za uzvrat direktnim bodom kao i da za efikasno izvođenje zahtevaju skraćenje distance.

### **Poluoštrični blok**

Kod ovog načina blokiranja oštrica se postavlja pod uglom od 45 stepeni u odnosu na oštricu napadača. Blok je tada dovoljno čvrst a oštećenje oštrice je manje. Poluoštrični blok ima prednosti pariranja listom i oštricom ali nema njihove mane. Veoma je zgodan za uzvrat bodom i iz njega je nastao **blok rotacijom** sečiva.







## Mačevanje levom i desnom rukom

U jednoručnom mačevanju mačevaoci primarno drže mač rukom kojom i pišu. U tom smislu ako je mačevalac dešnjak (ne desnoruk jer su kod njega i noga i oko i uho na desnoj strani funkcionalno akcentirane) on za protivnika može imati dešnjaka i levaka.

Način mačevanja u svakom od navedenih slučajeva ima izvesne specifičnosti i nije isto ukoliko dešnjak vodi boru protiv drugog dešnjaka i ukoliko vodi borbu protiv levaka.

Situaciju dodatno usložnjava i okolnost da mačevaoci u borbenom mačevanju uče da mač koriste i drugom rukom za slučaj da su pogođeni u ruku kojom su mačevali na početku borbe.

Takođe, mnogi mačevaoci i iz taktičkih razloga vežbaju mačevanje drugom rukom kako bi namerno doveli u početku borbe protivnika u zabunu vezano za primarnu ruku i slabiji nivo veštine da bi zatim u zgodnoj situaciji iznenada prebacili mač u drugu ruku i uz veću motoričku sposobnost pogodili zbunjenog protivnika sa neočekivane strane.

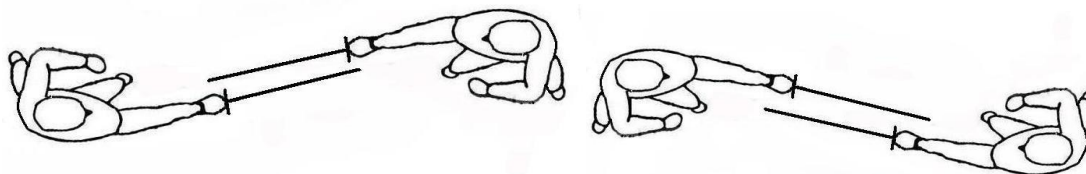
Kad je reč o dvorukom i dvoručnom mačevanju postoje iste razlike u načinu borbe ali one nisu od tolikog značaja kao u slučaju jednoručnog mačevanja.

Postoje cele taktike sa nizom pravila kako dešnjak da mačuje protiv levaka (i obratno) i kako da dva levaka mačuju jedan protiv drugog. Ovde ću se, međutim, samo informativno osvrnuti na neka osnovna.

**Prvo pravilo.** Levak u borbi sa dešnjakom ima psihološku prednost. Razlog je veoma jednostavan - dešnjaka je procentualno znatno više pa levaci mačuju sa dešnjacima češće i naviknutiji su na njihov položaj u prostoru dok dešnjaci mačuju ređe sa levacima pa su i manje naviknuti na njihov položaj u prostoru. No, dok su dešnjaci veoma dobro naviknuti na borbu protiv dešnjaka (stalno je upražnjavaju) levaci su veoma slabo naviknuti na borbu protiv levaka i nikada im ne prija. Iz ovih razloga ne samo da svaki učitelj treba da teži da učeniku daje podjednako časove sa levom koliko i sa desnom rukom već i da svaki mačevalac sam treba da teži da drži mač koliko u desnoj toliko i u levoj ruci.

**Drugo pravilo.** Dok dva dešnjaka i dva levaka mačuju sa mačevima postavljenim u gardu **paralelno** (u dve vertikalne paralelene ravni). Jedan dešnjak i jedan levak mačuju sa mačevima postavljenim **linearno** (u jednoj vertikalnoj ravni).

Ukoliko mačevaoci mačuju **paralelno** njihova tela su postavljena jedno prema drugom **grudima** i tada im je bodovima-sečenjima izložena velika površina cele prednje strane tela. Kod ovog tipa mačevanja mačevi su usmereni u grudi i stomake mačevalaca jer njihovi položaji su takvi da štite dobro rame, bok i leđa ali ne štite grudi i stomak. U paralelnoj borbi zbog izložene otvorenosti aktera lakše je naneti pogodak iz napada ali i teže odbraniti se od napada.



**Paralelna borba** dva dešnjaka i dva levaka (mačevi su usmereni u grudi mačevalaca)

Ukoliko, međutim, mačevaoci mačuju **linearno** njihova tela su postavljena jedno prema drugom **bokovima** a mačevi su im postavljeni u jednoj liniji vertikalne ravni. U ovom slučaju bodovima-sečenjima je izložena mala površina tela i to najviše ruka sa mačem. Kod ovog tipa mačevanja, dakle, mačevi su usmereni jedan u drugi tj. mačevaoci uspešno kriju svoje telo iza svog oružja pa je teže naneti pogodak iz napada ali i lakše odbraniti se od napada.



**Linearna borba** dešnjaka i levaka (mačevi su usmereni u ramena i mačeve mačevaoca)

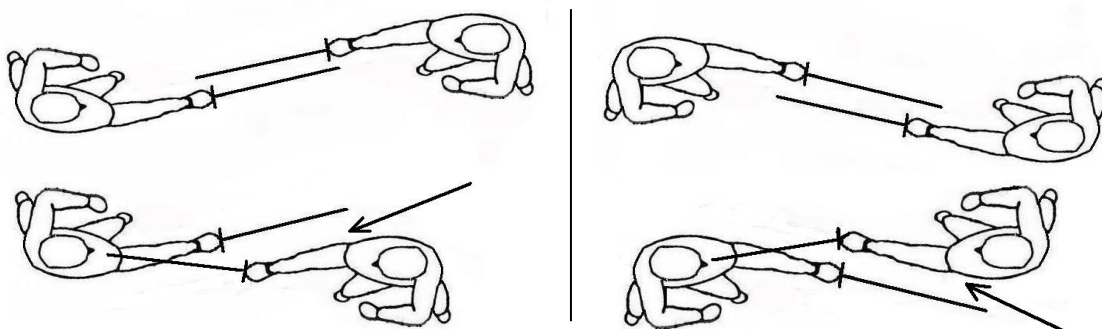
Dešnjaci su više naviknuti na paralelnu borbu nego na linearnu a levaci više na linearnu nego na paralelnu.

**Treće pravilo.** Kod **paralelne borbe** za primarnu metu napada mačevaoci imaju glavu, grudi i stomak protivnika, za sekundarnu metu ruku a za tercijalnu bok i leđa. S druge strane mačevaoci u ovom tipu borbe neprestano teže da dovedu mač iz paralelnog u neki ukršteni položaj kako bi mogli bezbedno (iz opozicije) izvesti napad bodom ili odbranu od boda. Paralelni način borbe zbog veće površine izloženosti tela je načelno lakši za ofanzivni način borbe - nanošenje pogodaka ali je teži za defanzivan način borbe. To znači da mačevaoci koji su nevešti u odbrani valja da, ukoliko su izveštili ruku, pređu iz paralelnog u linearni način borbe a ukoliko su vešti u napadu treba na svaki način da teže voditi paralelni način borbe. Paralelni način borbe je, dakle, načelno pogodniji za ofanzivne mačevaoce.

Kod **linearne borbe** mačevaoci, jer im se mačevi nalaze u istoj liniji (zatvoreni gardovi) tela sa prednje strane su pokrivena i zaštićena samim položajem mača. Iz tog razloga za primarnu metu napada mačevaoci imaju ruku protivnika, za sekundarnu metu imaju bok i leđa a za tercijalnu telo i glavu. S druge strane da bi mačevaoci u ovim tipu borbe izveli bezbedno napad bodom ili odbranu od boda neprestano teže da sklone protivnikov mač iz postojećeg ukrštenog položaja u neki drugi ukršteni položaj. Linearni način borbe zbog manje površine izloženosti tela je načelno zahtevniji i komplikovaniji za ofanzivni način borbe - nanošenje pogodaka ali je lakši za defanzivan način borbe. To znači da mačevaoci koji su nevešti u napadanju valja da, ukoliko su izveštili ruku, pređu iz linearnog u paralelni način borbe a ukoliko su pritisnuti ili vešti u odbrani treba na svaki način da teže voditi linearni način borbe. Linearni način borbe je, dakle, načelno pogodniji za defanzivne mačevaoce.

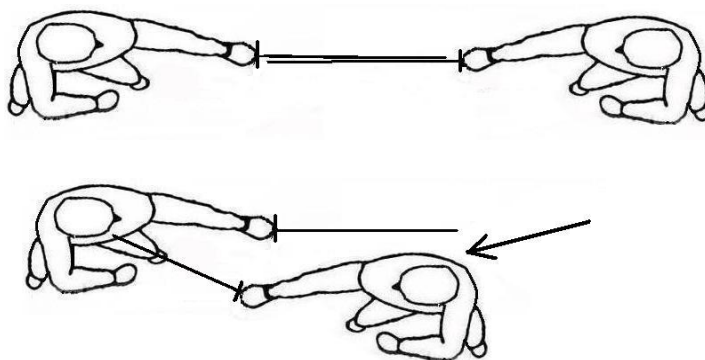
**Četvrto pravilo.** U borbi dva dešnjaka ili dva levaka (paralelna borba), ukoliko mačevalac teži da izvede napad iz bočnog kretanja, to uvek čini **ka spoljašnjoj strani protivnika** (tako da tokom napada skloni svoje grudi i

stomak u stranu a protivnikov mač se nađe iza njegovog boka). Kod ovog tipa borbe kretanje ka unutra izvodi se isključivo uz upotrebu duelnih radnji (fiksiranje, sklanjanje...) ili kod dvorukog mačevanja.



Bočno kretanje u paralelnoj borbi kod dva dešnjaka i dva levaka - ka **spolja**

Kod borbe dešnjaka i levaka (linearna borba) situacija je, međutim, suprotna. Ukoliko bilo koji od mačevalaca teži da izvede napad iz bočnog kretanja, to uvek čini **ka unutrašnjoj strani protivnika** (tako da tokom napada skloni svoje grudi i stomak u stranu a protivnikov mač se nađe iza njegovog boka). Kod ovog tipa borbe kretanje ka spolja izvodi se isključivo uz upotrebu duelnih radnji (fiksiranje, sklanjanje...) ili kod dvorukog mačevanja.



Bočno kretanje u linearnoj borbi - ka **unutra**

**Peto pravilo.** U borbi sa protivnikom koji je dešnjak, ukoliko se izvode duelne radnje, a on je u desnom stavu treba očekivati udarac levom nogom a ukoliko je u levom stavu udarac desnom nogom. Ukoliko je protivnik levak i nalazi se u levom stavu treba prvenstveno očekivati udarac desnom nogom a ukoliko je u desnom stavu udarac levom nogom.





## Kontroverze oko vežbi za sečenje i bod

U mnogim školama borbenog mačevanja se ne shvata dovoljno jasno razlika između kurtoaznog i bojevog mačevanja. Iz ovog razloga se dešava da mačevaoci danas na časovima mešaju vežbe koje se odnose na **bojevu primenu** tehnike borbenog mačevanja sa vežbama koje pripadaju **kurtoaznoj primeni** tehnike borbenog mačevanja.

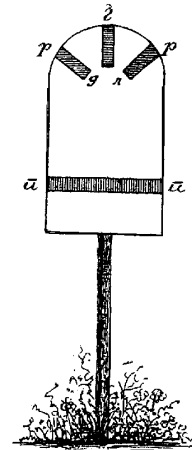
Svako ko se počeo u XXI veku baviti u nekoj školi **borbenim mačevanjem** njemu je jasno da svoju veštinu neće moći niti smeti koristiti u prave bojeve svrhe jer niti se više vode dvoboji niti ratovi mačevima i sabljama. Iz tog razloga kada se govori o borbenom mačevanju danas može se govoriti samo o njegovoj **kurtoaznoj formi**. Govoriti o bojevoj formi kurtoaznog mačevanja danas znači govoriti samo o tehnikama i vežbama koje su se nekada - u prošlosti, koristile u svrhu pripreme mačevalaca za rat ili pravi dvoboj mačevima.

Nasuprot tome može se često videti kako u nekim školama pod borbenim mačevanjem se danas podrazumeva umeće u praksi uspešnog sečenja pravim i naoštrenim mačevima i sabljama lubenica, bambusa, dasaka, snopova grana, slame... To je iz više razloga pogrešno, navešću dva osnovna.

U veštinu mačevanja spada i umeće **prigodnog** rukovanja mačem **adekvatno** okolnostima. Onaj ko u borbenom mačevanju pokušava prijateljski mačevati a vežbati pravim mačevima koji su oštri i tehnikom udaraca koji presecaju stubove i daske je u prošlosti karakterisan ili kao neuk ili kao neko ko je pomerio s pameću. Naime, još su grčki (Drakonov zakon) i rimski vojnici, pa čak i gladijatori, imali propisano da se za vežbe mačevanja obavezno koriste drveni ili tupi mačevi i kontrolisani udarci koji se razlikuju po snazi i napadnom uglu od pravih. S druge strane u svim priručnicima mačevanja je osnovno i nezaobilazno načelo oduvek bilo da onaj ko u vežbi ili prijateljskoj borbi saradnika povredi ili mačuje tako da može da povredi ne samo da pokazuje da ne poseduje veštinu, jer ne ume da kontroliše svoje oružja, već i pokazuje da ne ume da kontroliše ni sebe - razlikuje kolegu od neprijatelja, stvarnost od fikcije..., i da je uopšte uzev ne samo neuk već i *divljak*.

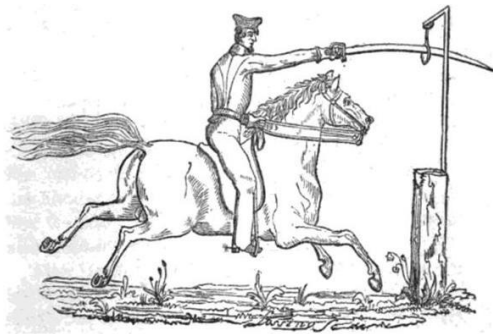
Rimski vojnici i gladijatori su prvi vežbali sečenja i bodove gladijusom po drvenim stubovima i raznim vrstama lutki.

Regruti su učili skakati na stubove i lutku sa desne i leve strane, da seku i bodu u prolazu i iz poluokreta i okreta, prvo nenaoružani a zatim u zaštitnom odelu, i na kraju sa izvađenim oružjem. **Vegecije** je opisivao tu proceduru: „ Oni se uče da skaču i nanose udarce, u tri akcije se postavljaju ispred štita i iznova se iza njega sakrivaju, koliko stremeće skaču unapred toliko brzo odstupaju u nazad.... težnja da protivniku ugrozi glavu, pa bog, pa napada kolena ili da poseče pokolenice, odstupaju ili naskače,... takođe, on izvodi na lutki sve vidove napada i sve iskustvo borbenih dejstava. Pri svemu tome se obraća posebna pažnja da on stremi naneti protivniku ranu tako da pri tom ne otkrije nijednu stranu svoga tela. Osim toga oni su učili da mačem ne udaraju već bodu."



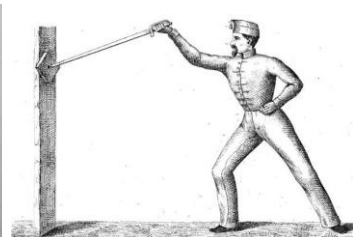
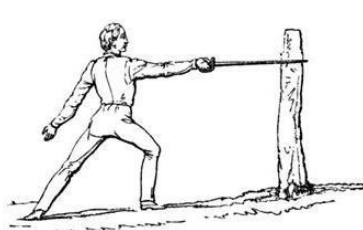
"Belezi" za vežbanje bojevog sečenja u pešadiji - rimski gladijator i srednjevekovni vojnik sa stubovima za seču . "Beleg" 20. veka za vežbanje konjičkog sečenja.

Ovu praksu su nastavili vitezovi, dragoni, husari i oficiri do kraja 19. veka i oni su vežbali sečenja mačevima i sabljama sa konja a po drvenim posebno načinjenim spravama ("belezima") tehnikom sečenja pod spregnutim (napadnim) uglom. U 19. i 20. veku su ove vežbe izvođene sa bajonetom i bodovima u specijalno izrađene lutke.



Vežbe bodova na belezima u konjici: **H. R. Hershberger** „ The horseman A work on horsemanship...“, 1844

Tokom navedenih vežbi jedini cilj je bio da borci ojačaju ruku za dugu borbu u bitkama i povećaju ubitačnost svojih sečenja i bodova. Razlog je, dakle, bio u pripremi za bojevu a ne kurtoaznu upotrebu mača ili sablje.



Belezi za vežbanje bojevog mačevanja u 19. veku: **Donald Walker**, 1840; **C. Siebenhaar**, 1861; **Joseph Tinguely**, 1856.

Čemu, međutim, takva praksa u mačevanju danas? Jačanje ruke u mačevanju zbog efikasnosti udaraca je još od 18. veka počelo gubiti značaj a u 19. je sasvim izgubio jer više nema bitaka pa ni potrebe da u mačevanju **poentiranje u završnici** bude efikasno i smrtonosno. **Mačevanje je ostalo pravo ali njegova završnica više nije krvava jer mačuje se zadovoljstva radi a ne ubijanja radi.** Od onih koji ovo ne shvataju i koji ne prave razliku između **autentičnog** i **identičnog**, treba se na svaki način ukloniti ne samo kao od neukih već i ljudi sklonih sumanutosti a čije hazardno "mačevanje" ne može dugo potrajati.

U borbenom mačevanju se, dakle, uistinu koriste **pravi mačevi i tehnika pravog mačevanja** ali se u tome **zna mera i granica** i ne ide *bukvalistički* do kraja u svemu jer **cilj je autentično mačevanje ali ne i autentično povređivanje ili ubijanje.** Ako je tako, a tako je, onda je nepotrebno - štaviše štetno uvežbavati ruku u radnjama i udarcima koji se u mačevanju ne koriste i neće koristiti nikad i nigde osim u smešnoj praksi koja može na kratko da služi cirkuskim efektima i zabavi dece.

Suština borbenog mačevanja danas je **bosti ali ne probadati, seći ali ne zasecati ili presecati**, ne u **zadavanju** pravih udaraca oštrim mačem, punom snagom i na opasan način - probadanje i presecanje, već u veštini **razmene** pravih udaraca i bodova pravim ali tupim mačem na kontrolisan i bezopasan način. Majstorstvo u prijateljskom borbenom mačevanju se, dakle, ne ogleda u umeću sečenja lubenica, bambusa itd. jer dok **majstoru sečenja** trebaju još godine rada sa učiteljem da bi naučio **tehniku mačevanja** - tehniku vešte i pravilne **razmene** udaraca i bodova u napadu i odbrani, **majstoru mačevanja** da bi naučio **tehniku efikasnog sečenja** lubenica, bambusa, grana... dovoljno je da naoštiri mač i iz desetak pokušaja sam otkrije ugao i snagu zamaha i to ponavlja par meseci uporno dok ne poseče sve grane u šumi.

**U vežbanju sečenja u kurtoaznom borbenom mačevanju, dakle, koriste se isključivo zatupljeni pravi mačevi i sablje i zamasi koji se ne izvode nikad maksimalnom snagom i brzinom već maksimalnom pažnjom tj. sa spremnošću da se sečenje zaustavi ili finalizuje malom snagom ukoliko kolega nije uspeo da se adekvatno odbrani, a što zahteva veću sposobnost samokontrole pa i veštinu od pukog zamaha sečenja bez ikakvog obzira.**

Na ovom mestu treba navesti još jedan razlog zbog kojeg danas u školama borbenog mačevanja ne treba upražnjavati praksu vežbi bojevog sečenja i bodenja. U mnogim priručnicima u kojima se govori o vežbanju udaraca po belezima ukazuje se često na probleme u vezi sa time.

Naime, kao posledica prejakih ili nepravilnih udaraca po prepri dolazi do lomova sečiva kao i povreda ligamenata šake i lakta od trauma učestalih udaraca po prepri ili slučajnih i pogrešnih uglova zasecanja koji su posledica zamora ruke.

Presecanje lubenica, bambusa, slame, grana pa čak i mrtvih svinja, pasa itd. u školama borbenog mačevanja danas je praksa koja je preuzeta i uneta u evropsko borbeno mačevanje još sedamdesetih godina XX veka od strane polujapanizovanih evropljana (laika za zapadno mačevanje) iz japanskog mačevanja. Naime, na dalekom istoku postoje neke škole mačevanja koje još uvek gaje tradiciju **bojeve** (a ne kurtoazne) upotrebe mača. Reč je o tehnici mačevanja koja se koristi još od srednjeg veka i koja je do krajnosti pojednostavljena kako bi bila što praktičnija za najefikasniju i najbržu eliminaciju protivnika. Ona se u suštini svodi na par samouverenih i fanatičnih ubilačko-samoubilačkih izmaha (otvorenog tela za bod u svakom trenutku) i punom snagom sa ciljem da se samo jednim napadačkim pokretom protivnik poseče. Onaj ko odstupi, loše seče ili promaši taj je gotov a ako niko ne odstupi i ne promaši gotovi su obojca! U učenju ovako jednostavne kamikaza "tehnik" mačevanja sasvim je normalno bilo pridavati ogroman značaj uspešnom i izvežbanom zamahu sečenja lubenica, bambusa, snopova pruća (a u prošlosti čak

i slučajnih prolaznika na ulici) jer se u jednom jedinom izmahu i zamahu i sastojalo celo mačevanje. S tim u vezi se u takvim školama borbenog mačevanja razvila posebna tehnika vežbanja mačevanja (tamešigiri) koja se cela sastoji od doslovnog sečenju raznih predmeta.

Ova tehnika se koristila ne samo da bi se proverio kvalitet mača već i da bi se uvežbala dobra usklađenost hvata obe ruke tokom sečenja. Naime, samo ukoliko su radnje obe ruke tokom sečenja uzajamno usklađene snagom i pravcem dejstva tada će i zasek biti izveden sa najvećom snagom i preciznošću. To se proveravalo na rezu koji ne samo da je morao biti kvalitetan i ravnih ivica već se i morao izvesti tako da je nakon njega mač odmah istim pokretom postavljen ili u položaju izmaha za sledeće sečenje ili je vraćen u korice. Uistinu navedene vežbe i tehnika potpuno su opravdani i imaju smisla na bojnom polju na kome je u metežu trebalo savladati ne samo više protivnika već i naneti im rez kroz oklop.

Takav način mačevanja, međutim, ima veoma malo veze sa evropskom tehnikom čak i borbenog mačevanja. Naime, čak i u periodu 13. i 14. veka, kad su mačevaoci sa jednoiporučnim mačem koristili sličnu tehniku mačevanja, sa njime su izvodili drugačije vežbe. Jednoiporučni mač tada nije služio za prosecanje oklopa oštrinom jer se izrađivao (za razliku od dalekog istoka) od metala već za njegovo razbijanje i lom kosti ispod njega snagom. U tom smislu pitanje finoće i pravilnosti reza bilo je besmisleno. Sa druge strane evropski mačevaoci tog perioda su jednoiporučni mač (posebno laki) koristili za razliku od japanaca neuporedivo češće za blokove i bodove. Kad se navedenom još doda da se mačevanje na zapadu usavršavalo u pravcu primata tehnika boda još pet vekova, zbog čega je postalo složena veština u kojoj se najviše značaja pridaje RAZMENI bodova, jasno je zašto vežbanje sečenja po belezima, pruću i lubenicama ima sporedan i gotovo nebitan značaj za tradiciju kurtoaznog borbenog mačevanja Evrope.

Dakle, ukoliko se vratimo na **kurtoazno borbeno mačevanje** uistinu nije moguće steći dobar osećaj i naučiti pravu tehniku boda i sečenja pravim mačem samo uz vežbe "pirihe" - borbe sa zamišljenim protivnikom. No, iz tog razloga se u učenju i upražnjavanju kurtoaznog borbenog mačevanja neprestano koriste vežbe **bodova** (na kolegu ili učitelja) a da se niko ne probada (jer su mačevi sa tupim vrhom i postoje zaštitna odela) i vežbe **sečenja** a da se niko ne zaseca i ne preseca (jer su mačevi bez oštrica i postoji zaštitna oprema).



Usavršavanje sečenja bez zasecanja i presecanja i bodova bez probadanja pomoću vežbi "čelik na čelik" uz upotrebu zaštitne opreme i mačeva sa tupim vrhom i zatupljenom oštricom

Dakle, kvalitet boda i sečenja u kurtoaznom borbenom mačevanju se može dovoljno dobro i naučiti i proveriti razmenom sečenja (bodova) i blokova pravim mačevima koji imaju zatupljene oštrice i tupe vrhove.

\*

Пријатељско мачевање са колегом правим мачевима није за сваког. Такво мачевање тражи неупоредиво више умећа и способности од мачевања са противником у двобоју јер исти ударац сечивом који противника рањава или убија колегу не сме ни уплашити, а мора га савладати.

Такав, мајсторски, ударац мачем најтеже је извести јер захтева не само научену технику руковања оружјем већ и умеће *самоконтроле* које влада над животињским нагоном деструкције.

Али такав ударац мачем захтева додатно и оно што је најтеже за сваког човека: племенитост и осећај за лепоту.

Зато отворити ученику очи за *лепоту* кроз вештину и тако му пробудити страст трагања за њом и у свему другом предходи сваком добром учењу мачевања.

Преко *лепоте* у вештини острастити ученика и за *лепоту* у мислима, осећањима, делању, додиру, слуху, оку, укусу, мирису... - пробудити у њему *unutrašnju lepotu*, значи научити га temeljnom и најважнијем у вештини мачевања.

Добар учитељ стога, као и добар родитељ, никад ништа друго и не чини осим што тражи путеве како да лепотом доспе што дубље до необрађеног у сваком ученику и заувек га оплемени и преобрази за изврсно јер само онај ко је изврсно сазрио изврсно ће и тежити у свему што чини.

"Dnevnik učitelja mačevanja", Aleksandar Stanković







## Tehnika disanja u borbi



Poklič u borbi: bitka kod Angore, detalj, Rubensove kopije (1603) Leonardove freske iz 1506. godine i Leonardova skica za fresku

Kao i u svim drugim aktivnostima koje su praćene pojačanim fizičkim naporom, a posebno u borilačkim veštinama, od velikog je značaja **disanje**. Može se u prvom trenutku pomisliti da disanje, kao urođena telesno-fiziološka aktivnost, ne treba da bude predmet nekog posebnog osvrta pošto "svaki čovek prirodno i spontano zna da diše." No, to nije tako.

Sušтина se ne nalazi u tome da se čini nešto (diše) već u tome kako se čini nešto (diše). Savremeni način života, vođen od početka u usko urbanoj (neprirodnoj - degenerisanoj) sredini koji se sastoji u najvećoj meri od **hipokinezije** - nedovoljnog kretanja zbog čega je telesna **kultura (kultura tela)**, posebno danas, potpuno zapuštena, doveo je do toga da su deca, a kasnije i odrasli ljudi najvećim delom izgubili prirodni osećaj za osnovnu formu svake urođene aktivnosti. Iz ovog razloga su prirodni pokreti kako nogu, ruku, leđa..., pa i **pluća** u velikoj meri modifikovani - oneprirođeni i degenerisani. Tako gotovo svuda na ulici nailazimo na ljude koji ne znaju čak ni da pravilno hodaju: pri svakom koraku se dižu na prste, vuku noge, ukrštaju ih, kreću se sa savijenim kolenima ili kolena izbacuju u stranu ili na unutra, ili se gegaju u kukovima, stopala krive na unutra ili na spolja... Isto tako viđam stalno decu i odrasle koji pokušavaju izvesti skok iz mesta a da pri tome ne saviju kolena i spuste se u čučanj, koji trče bez pomećenog težišta napred tako da im noge idu ispred trupa ili trče savijenog torza u napred, ili bez savijanja kolena....

Sve navedeno važi i za disanje koje se deformisalo pod uticajem pokušavanja refleksnog prilagođavanja organizma na zagađen gradski vazduh i duvanski dim. Pravilno i potpuno disanje podrazumeva pun udah koji sukcesivno ispunjava vazduhom prvo donji deo grudnog koša, zatim srednji i na kraju gornji deo grudnog koša, a uz kratkotrajno zadržavanje izdaha i udara u fazama punih i ispražnjenih pluća. Redosled izdisanja je obrnut. U tom smislu se gotovo svuda

vidi kako ljudi nepravilno dišu koristeći najčešće samo ili donji ili srednji, a često i samo gornji deo pluća (plitko disanje). Tada organizam unosi znatno manju količinu kiseonika nego što može a isto tako i izbacuje znatno manju količinu ugljen dioksida nego što treba. To povlači za sobom niz drugih posledica: ubrzano disanje, poremećaj rada kardio-vaskularnog sistema, poremećaj fiziologije organizma, nervozu...

Postoji još jedan razlog zbog kojeg treba u mačevanju (kao i bilo kojoj drugoj borilačkoj veštini) posvetiti veći značaj disanju. Borba sama po sebi psihički dovodi borca u stanje treme i stresa a ovo direktno utiče na sve njegove telesne funkcije, pa i disanje. U tom smislu mačevalac mora pre borbe da se oslobodi uzbuđenja. Samo tada će njegova dijafragma biti tako spuštена da u njegovim grudima ima dovoljno mesta da pluća slobodno dišu i srce neometano kuca - dakle da torzo nije u mišićnom grču. Ovakvo telesno stanje je pretpostavka svakog dobrog izvođenja borbenih akcija u bilo kojoj borilačkoj veštini, pa i u mačevanju.

Pravilno disanje u borbi je važno iz više razloga. Navešću samo neke:

- Fiziološkog: unošenje dovoljne količine kiseonika potrebne za pojačani rad mišića
- Kontrole povezanosti ritma disanja sa ritmom akcija
- Dobijanje u trenutku napora pojačanog tonusa mišića
- Boljeg pražnjenja eksplozivne energije akcije
- Psihološkog uticaja krika koji se proizvodi prilikom eksplozivnog pražnjenja vazduha tokom akcije

Treba razlikovati dve vrste disanja u borbi. **Prva vrsta** disanja: smirena, ujednačena, staložena - sa laganim kontinuiranim udisajima i izdisajima prati pripremni period borbe, neutralno kretanje, istraživanje i odmor, dakle, period pre i posle direktne akcije. **Druga vrsta** disanja prati neposredno izvođenje akcije napada ili odbrane i tada se vazduh iz pluća izbacuje ili unosi kratkotrajno tj. eksplozivno. Navedene vrste disanja, se, dakle, tokom borbe neprestano smenjuju pri čemu je cilj da mačevalac drugu vrstu koristi kratkotrajno dok prvu vrstu pretežno kao i da prelazak iz jedne u drugu vrstu bude što brži i neupadljiviji.

Pravilno disanje u mačevanju je od većeg značaja za jednoiporučni i dvoručni mač, kao i za teške sekuće mačeve, teške rapire, u upotrebi štita. Kod tih vrsta oružja se mora izloženi način disanja što upornije i disciplinovanije koristiti i vežbati.

Kod ovih mačeva, kad je reč o sečenjima prilikom **izmaha** izvodi se udah - unošenje vazduha u pluća, kada se izvodi **zamah** - neposredno sečenje ono je praćeno izdahom. Udah se, uopšte uzev izvodi u svim situacijama kada se telo kreće defanzivno, ruke i mač privlače ka sopstvenom telu (dakle, u principu u odbranama) a izdah kada se telo kreće ofanzivno, ruke i mač udaljavaju od sopstvenog tela, kad treba predati energiju maču. Razlog za ovo je jedna veoma bitna pojava. Naime, skeletni sistem ima najveći mišićni tonus (telo čvrstinu) kada u plućima nema vazduha - kada čovek nije naduvan kao balon. Iz tog razloga se teret podiže ili gura uz izdah a ne udah, iz toga razloga snaga pokreta sečenja mačem je najveća u trenutku najvećeg ukupnog mišićnog tonusa tela - praznih pluća. S druge strane, ništa manje značajno, kad su pluća puna vazduha ne samo srčani mišić već i želudac su izloženi pritisku a što za posledicu može imati ne samo nesvesticu već i mučninu i povraćanje.

Povezivanje izdaha sa zamahom ili bodom a udaha sa izmahom i blokom, ukoliko se u ovome dostigne automatizam, je od velikog značaja ne samo za izvođenje napada punom snagom i bloka sa punom pripremom za uzvrat već i za stvaranje osećaja ritma u tehnici smene mačevalačkih pokreta - ritma koji mačevaoca kao metronom navodi na pokret u pravom trenutku pravilnim redosledom. Navedeni redosled, međutim, je načelan i mora se prilagođavati

okolnostima pošto ofanzivna radnja, koju prati pražnjenje mišićne energije, ukoliko predstavlja uzvrat na protivnikov napad, mora se predhodno izvesti sa udahom.

Ukoliko je, međutim, reč o **lakim mačevima** principi pravilnog disanja se u jednom elementu modifikuju. Naime, zato što su akcije sa ovim pokretljivijim mačevima znatno brže, učestalije (posebno kad je reč o lakim špadama) kao i sa manjom energijom mišićnog pražnjenja, znatno je teže njihov ritam izvođenja uskladiti sa ritmom pravilnog disanja. U tom smislu kod lakih bodućih mačeva tokom cele borbe mačevaoci se trude da prevladavajuće zadrže prvi način disanja tj. smiren, ujednačen i sa staloženim udisajima i izdisajima.

Postoji još jedna pojava koja prati gotovo svaku borilačku veštinu a direktno je vezana za disanje. Naime, prilikom naglog izbacivanja vazduha iz pluća, a koje je vezano sa eksplozivnim pražnjenjem energije akcije (udarac rukom, nogom, podizanje ili guranje tereta...) akteri obično stvaraju neki zvuk-glas. Taj se glas javlja ili kao diskontinuirano šištanja ili stenjanja ili kao krik različitih formi i intenziteta. Gotovo sve borilačke veštine sadrže u sebi ovaj element.

No, dok kod jednoiporučnih, dvoručnih i teških-srednje teških jednoručnih mačeva krik u borbi, koji prati izvođenje sečenja ili uboda, je **abdominalnog** porekla (posledica izdisanja vazduha koji je vezan za eksplozivno mišićno pražnjenje pluća) kod lakih mačeva on je najčešće **grleni** jer predstavlja više izraz **psihičkog pražnjenja** na kraju izvedene akcije.

Mačevalac u borbi, međutim, treba da nauči i da kontroliše ispuštanje svog glasa tokom akcija tj. da i ovaj element borbe koristi u taktičke svrhe. Naime, osnovni deo taktike svake borbe je da se ne ukazuje na trenutak početka akcije. Ukoliko, dakle, protivnik prateći naš glas uvidi početak našeg delovanja to nije dobro. Iz navedenog razloga se neki mačevaoci trude, ako primete da protivnik pridaje glasu prevelik značaj, da kombinuju akcije bez glasa sa akcijama uz glas i glas bez akcija. Na ovaj način protivnik se može ne samo dovesti u zabunu vezano za početak akcije već i efikasno zavarati lažnim napadom i npr. samo glasom naterati na željenu fizičku reakciju.

Upotreba glasa u borbi ima još jednu funkciju - psihološku. Naime, krik se isto koristi i da bi se protivnik zaplašio, dekoncentrisao ili mu se odvrtila pažnja. Ovo je zgodno koristiti i protiv mačevalaca za koje vidimo da im krik unosi pometnju i strah. To je korišteno oduvek. I dok su varvarski narodi polazili u napad uz nesnosnu neartikulisano dreku civilizovane vojske su imale atrikulisan bojni poklič. Tako npr. makedonski bojni poklič je bio "alalalalai...!" i on se izvodilo nakon prilaženja u najvećoj tišini kako bi njegovo dejstvo imalo što veći psihološki uticaj. U prvom i drugom svetskom ratu se juriš izvodio uz poklič "uraaa...!" itd. Svrha pokliča, međutim, nije bila jedino zastrašivanje protivnika već i vlastito samoohrabivanje.

Upotreba glasa kao oružja je raširena i kod mnogih životinja, a uobičajena je za predatore. Treba samo podsetiti da tigar pred napad u spektru zvukova svoje rike proizvodi i infrazvuk koji kratkotrajno parališe rad mišića žrtve tako da ona za trenutak ne može bežati.





## Nastanak sportskog mačevanja

Klasično borbeno evropsko mačevanje je nastalo kad su izrađeni prvi bronzani mačevi. Evropski mačevaoci su od tog trenutka, tokom nastupajućih 3800 godina (dakle više od 99% istorije mačevanja), a sve do sredine 18. veka mačevali na jedan isti (borbeni) način držeći se klasičnih pravila autentične tehnike i taktike upotrebe mača. Ova osnovna pravila mačevanja su otkrivena kao rezultat borbe jer je svaki mačevalac naoružan pravim mačem bio prinuđen da uvidi što sme i šta ne sme da čini sa svojim oružjem i protivnikom ako želi preživeti. Onaj ko ta pravila nije shvatio i otkrio nije ni preživeo i svoju glupost je odneo sa sobom u grob.

Svi koji su mačevali vodeći računa o principima takve selektivne prakse (praveći varijacije njenih pravila vezano za promene vrsta mačeva i zaštitne opreme) svoju veštinu su koristili u četiri svrhe:

1. Rata (sukob velikih vojnih formacija u čijoj borbi se po vojnim pravilima koristi i mačevalačko oružje).
2. Duela (spontana borba između dve ili više osoba bez ikakvih pravila, skoro tuča uz upotrebu mačeva).
3. Dvoboja (mačevalačka borba između dve osobe po strogim, pisanim i nepisanim pravilima uz prisustvo svedoka).
4. Kurtoazne borbe sa prijateljem (koja se zove još i »vežbovni dvoboji«) u funkciji učenja, vežbe, samousavršavanja i usavršavanja stvarne borbene veštine.

U svim navedenim vrstama upotrebe mača koristila se tehnika i taktika **pravog** mačevanja s tim što su u kurtoaznom - vežbovnom mačevanju (u kome se takođe koristila tehnika i taktika realne borbe) mačevaoci vodili pažnju jedan o drugome i između njih za vreme mačevanja nije vladalo suparništvo kao na bojnopolju već prijateljska saradnja na obostranu korist i zadovoljstvo.

**Međutim, sredinom 18. veka slika veštine se menja a mačevanje o kome je bilo reči polako nestaje. Nastaje nova vrsta mačevanja - sportsko, a što podrazumeva drugu vrstu mačeva i zaštitne opreme, drugu vrstu tehnike borbe i uvođenje dogovornih pravila, suđenja, brojanja i sportskog takmičenja. Iz čega je i zašto nastalo SPORTSKO mačevanje?**

### **Iz čega je nastalo sportsko mačevanje?**

Sportsko mačevanje nije palo sa neba niti je "repa bez korena" - nešto što je samo stvorilo sebe ni iz čega i bez ikakve veze sa vremenom koje mu predhodi. Skoro sve ono što čini tehniku savremenog sportskog mačevanja vodi poreklo i otkriveno je u prošlosti **ali sa drugačijim kontekstom namene i**

**načinom upotrebe.** Postoji mnoštvo sačuvanih knjiga, dokumenata, istraživanja, polemika i priručnika pisanih o veštini mačevanja još od 14. veka a koji dokazuju ovu činjenicu na svakoj strani. Osvrnuću se kratko, usputno i samo informativno na najosnovnije.

**Di Grasi** 1570. godine je postavio temelje teorije koja je pokazala u praksi nadmoć tehnike nad snagom - presije i kontrapresije na sečivo, napad sa vezivanjem protivnikovog sečiva i definiše bojevu liniju kao liniju napada i odbrane. **Giganti** 1600. godine prvi kreira savremeni sportski mačevalački stav sa desnom nogom i desnom rukom u desnom stavu napred. **Capo Fero** je 1610 definisao principe koji važe i danas u sportskom mačevanju: osnovni koraci napred i nazad, skokovi, dupli koraci, produženi ispadi, podela sečiva na tri dela po jačini i funkciji i učestvujući u diskusijama i sporovima prvi je tvrdio da je linijski (linearni) način kretanja superiorniji od kružnog. **Viggiani 1575.** godine uvodi ispad samo prednjom nogom, prvi definiše kontraparade, kružne blokove i degaže, takođe započinje i prva posleantička istraživanja i sporove oko superiornosti boda nad sečenjem. Ovde treba spomenuti i **Fabrisa** koji **1606.** godine prvi put uvodi u tehniku mačevanja blokove - pariranje oružjem, definiše 4 zone napada i odbrana, daje imena osnovnim blokovima, daje prvi opis batute (udarca po protivnikovom oružju) i finte (provocirajućeg napada koji završava obilaskom protivnikove odbrane), **Saviola** sa "drugom intencijom", isključenjem, opozicijom, eskivažama ...

Ako bi se napravio detaljniji popis gotovo da ništa od onog što čini suštinu tehnike savremenog sportskog mačevanja nije novo već je izmišljeno, viđeno, probano i korišteno u mačevanju tokom najmanje predhodnih 500 godina (najviše tokom 18 veka) **ali na drugačiji način ili kao negativan primer - kao ono što nikako ne treba činiti u mačevanju.** Primer ovog drugog je npr. **prekobod** (bod ili sečenje iz obilaska preko vrha protivnikovog sečiva) a koji se u sportskom mačevanju danas (kao "kupe") izvodi na potpuno degenerisan način šibajućim savijanjem tankog sportskog sečiva (kao bičem) a što je potpuno neizvodljivo pravim mačem. Drugi primer je skok u protivnika (sportski "fleš"). Ova akcija postoji u klasičnom mačevanju još od 16. veka ali se za razliku od sportskog mačevanja (gde se izvodi direktnim i slobodnim skokom u protivnika) izvodi isključivo uz hvatanje, opozicioniranje i držanje protivnikovog sečiva.

No, uistinu postoje u sportskom mačevanju i noviteti kojih ranije u klasičnom mačevanju nikad nije bilo ali oni su zanemarljivo retki. U njih npr. spada "bokserski korak" tj. kretanje mačevaoca u borbi kroz neprekidno skakanje gore-dole-napred-nazad na vrhovima prstiju.

Dakle, sportsko mačevanje je nastalo najvećim delom iz pravog, borbenog mačevanja ali transformacijom (najčešće izvitoperenjem) primene njegovih elemenata, gubljenjem i gašenjem nekih njegovih osnovnih karakteristika i dodavanjem nekih koje ranije nisu postojale.

### **Zašto je nastalo sportsko mačevanje?**

Nastanak sportskog mačevanja laici uglavnom objašnjavaju *evolutivnim* razlogom: sportsko mačevanje je nastalo prirodno kao rezultat "spontanog usavršavanja" - evolucije koji postoji u svemu, pa i u mačevalačkoj veštini.

To znači da ljudi u prošlosti nisu znali da mačuju pa se kroz istoriju sve više otkrivala istina veštine i tako se ona menjajući i usavršavajući korak po korak polako uzdizala do današnjice - **nas** savremenih sportskih mačevalaca koji su na vrhu dosegnutog savršenstva veštine!

Ovakvom objašnjenju se može prigovoriti mnogo šta ali zadržaću se samo na sledećem. Arogantno je, egocentrično, narcisoidno, neskromno i prepotentno (upravo sve ono što pretežno i karakteriše "duh" većine ljudi epohe postmoderne savremenosti) misliti da su naši preci predhodnih 3800 godina bili budale pa nisu znali da mačuju dovoljno dobro zbog čega su se, eto, pojavili moderni sportisti

početkom 19. veka kako bi veštinu mačevanja doveli do vrhunca i prošlosti pokazali kako treba da se mačuje.

Sa jedne strane, međutim, ne posedujem ni najmanju sumnju da su naši preci u mačevanju bili neuporedivo maštovitiji, ozbiljniji, veštiji i opasniji od savremenih sportista jer su se borili za živote a ne za medalje, stipendije, rekreaciju ili sportsko-turistička putovanja. Sa druge strane postavlja se pitanje: ako je logika istorije mačevanja evolucija da li to znači i da će posle savremenog, modernog sportskog mačevanja ovaj tok stvoriti još neko savršenije mačevanje (laserskim mačevima, mačevanje u bestežinskom stanju...???) ili se sve završava na božanskom stupnju na koji su se danas popeli moderni sportski mačevaoci jednom zauvek?

Smatram da su oba odgovora podjednako apsurdna što znači i da je njihova početna teza o **evoluciji** kao uzroku nastanka sportskog mačevanja podjednako apsurdna.

### Evolucija u mačevanju

Istorija mačevanja (kao i istorija sveta i bilo čega u svetu) nije puko pravolinijsko kretanje napred u vremenu već se sastoji od kretanja u svakom mogućem pravcu uz različite nelinearnosti - skokove, vraćanja, preplitanja, zastajkivanja, kruženja (ponavljanja)... Iz tog razloga u istoriji mačevanja nema pojednostavljenog "usavršavanja" i "evolucije" (kao što neki nedovoljno upućeni i banalno-bukvalistički nastrojani tumači teorije evolucije tvrde) već samo promene i prilagođavanja u **raznim pravcima** jedne iste osnovne, bazične i suštinski nepromenljive tehnike novim tipovima mačeva i zaštitne opreme koji su se smenjivali tokom epoha.

Tako nisu nastajali sve "savršeniji" mačevi i sve "savršenije" vrste mačevanja već samo **različite** vrste mačeva i različiti stilovi mačevanja (kao varijacija iste osnovne forme) koji su bili pogodniji (prilagođeniji) za date istorijske okolnosti i situacije.

Ni po čemu rimski legionar ili gladijator nije bio manje "savršen" i ubitačan mačevalac od musketara ili obrnuto, i ni po čemu nije rimski gladijus manje smrtonosno oružje od renesansnog rapira. Ti različiti mačevi su samo prigodni za različite situacije a mačevaoci sa njima samo različito mačuju i ne bih se usudio da u njihovoj borbi tipujem ni na jednog više no na drugog s ubeđenjem o izboru "naprednije" i "savršenije" tehnike mačevanja ili oružja. Slično tome bilo bi skoro sholastičko pitanje da li bi u borbi pobedio vešt strelac sa odličnim samostrelom ili moderni strelac sa puškom...

Ako se već traži mesto evolucije i procesa usavršavanja u mačevanju ono postoji samo u okviru istog tipa mača ili tehnike. Tako savršenije može biti mačevanje samo jednog legionara u odnosu na drugog legionara ili jednog musketara u odnosu na drugog musketara.

### Jedan tipičan primer "evolucije" mačevanja

Osnovno pravilo svih borbenih veština je da se u borbi koriste sve mogućnosti tela. Iz ovog razloga je i tokom 99% istorije mačevanja druga ruka neprestano imala niz aktivnih borbenih funkcija a mačevaoci nikad nisu mačevali kao da drugu ruku nemaju ili je ona mrtva. Na samom početku istorije evropskog mačevanja je druga ruka držala drugi mač (kritsko mačevanje sa dva rapira). Zatim je druga ruka stekla zaštitnu funkciju i držala velik štit koji je štitio telo od udaraca i bodova. Nakon toga je ta ruka dobila i ofanzivno-odbrambenu ulogu. Štit je postao lakši, manji i pogodniji za napad tj. štitom je druga ruka tokom mačevanja ne samo branila već i nanosila smrtonosne udare u vrat ili glavu. Zatim je štit odbačen zbog nastanka oklopa a druga ruka je počela da se koristi

za držanje drugog mača ili hvatanje drške jednoiporučnog i dvoručnog mača. U sledećoj fazi je druga ruka počela da se koristi za DAGU (bodež za levu ruku dužine jedne trećine mača) oružje koje se upotrebljavalo u borbi dok se mačevalo rapirom u desnoj ruci. Kada je daga prestala da se koristi nenaoružana ruka je upotrebljavana za držanja plašta koji se bacao protivniku na njegovu oružje ili glavu. Plašt se držao u gornjem položaju pošto je samo u njemu bilo moguće lako vitlati iznad glave protivnika ili ovim vitlanjem skloniti protivnikovo sečivo. No, kako plašt biva odbačen iz mode odevanja izlazi i iz upotrebe u mačevanju. Mačevaoci na svoju nenaoružanu ruku oblače laku čeličnu verižnu rukavicu ili rukavicu od debele kože i ovom rukom hvataju protivnikovo sečivo ili pokretom u levo, desno, gore ili dole sklanjaju polugom protivnikov vrh koji pokušava da nanese bod. Takođe, u istoj funkciji je često korištena podlaktica od kovanog gvožđa koja je mogla veoma efikasno podmetanjem ruke zaustaviti sečenje sablje ili lakšeg mača. Upotreba zadnje ruke u aktivnoj borbi je nestala sa periodom džentlmenkih dvoboja sredinom XVIII veka. Naime, pravila borbe su nalagala zabranu upotrebe nenaoružane ruke ali dozvoljavaju da mačevaoci postave tu ruku u pasivni zaštitni položaj u kome svojom podlakticom, nadlakticom i šakom za 30% pokrivaju površinu vitalnih organa grudi, trbuha i vrata čime smanjuju verovatnoću smrtnog pogotka. Zadnja ruka se, međutim, kada je reč o duelima i dalje aktivno koristi. Takođe, u noćnim borbama, a često i u tajnim dvobojima, su mačevaoci u zadnjoj ruci držali fenjer (nazad i iznad glave) koji bi omogućavao da se može dobro videti protivnik i oružje kojim mačuje. Kasnije se stvar obrnula pa su se ovi fenjeri uz izvesne tehničke izmene koristili upravo za suprotno – da se protivniku svetli u oči i oteža dobro vidjenje borbe.

Napokon, sa XIX vekom i pojavom sportskog mačevanja, koje je preuzelo stil i pristup borbi iz dvoboja XVIII veka, zadnjoj ruci je pravilima zabranjeno da na bilo koji način pokriva važeću površinu (da bi se sudijama olakšalo suđenje) zbog čega se ona postavlja gore i visoko. Sa modernim dinamičkim sportskim mačevanjem XX veka ona dobija sa ovim položajem i svoju motoričku funkciju i obezbeđuje da onaj ko izvodi ispad zamahom ruke unazad, svoje telo brže pokreće napred i iskošava u akciji čime smanjuje verovatnoću pogotka u vazeću površinu, a s druge strane pomaže lakšem vraćanju iz ispada u stav.

No, tu još nije kraj. Zanemarivanje ovog unekoliko neprirodnog položaja zadnje ruke (što možete videti iz reakcije svakog početnika), koje vodi poreklo od prirodne entropičke tendencije svega da zauzima položaj najmanjeg napora i energije dovodi do toga da sportisti danas spontano zadnju ruku sve više opuštaju da beživotno visi niz telo ili u stranu niz telo. Ovome su doprinele još dve stvari: moderno mačevalačko kretanje koje podrazumeva boksersko skakutanje a tokom čega je gotovo nemoguće i blesavo držati ruku gore i nazad. Sa druge strane, mačevanje koje se praktično svelo na šibanje kupeima nanosi protivniku najveći broj pogodaka upravo sa gornje strane i to na ramena ili iza ramena, dakle upravo tamo gde treba da stoji zadnja ruka. Svaki mačevalac koji je samo jednom dobio takav udarac po prstima zauvek je rešio da sklanja svoju zadnju ruku dole. Dakle, kako sada stoji situacija, zadnja ruka u savremenom sportskom mačevanju nema više nikakvu funkciju i gotovo samo smeta.

Iz svega navedenog se može jasno postaviti pitanje: kakvu je "evoluciju" i "usavršavanje" doživeo položaj i upotreba zadnje ruke od vremena kritskog rapira do danas? Svako ko je s razumevanjem pročitao gornji tekst uvideće odmah da je pitanje potpuno besmisleno. Postoji samo raznolikost uzrokovana raznim okolnostima i faktorima bez ikakve mogućnosti hijerarhijskog poređenja i "usavršavajućeg" nadovezivanja. Izmene koje su se dešavale gotovo po pravilu nisu imale nikakve veze sa "ovo je bolje i zato će ono predhodno biti zamenjeno" već su uzrokovane raznim drugim spoljašnjim faktorima. Bodež za levu ruku je zamenjen plaštom ne zato što je plašt bio bolji za borbu već zato što je borba dagom bila suviše komplikovana a i ljudima se više nije htelo (a negde im je bilo i branjeno) da nose za pojasom glomazne bodeže. Isto tako ruka sa plaštom je

izašla iz upotrebe ne jer se pronašla bolja funkcija ruke već jer je iz mode izašlo nošenje plašta. Takođe, Krićani su prestali koristiti drugu ruku za drugi mač ne jer su tako lošije mačevali od svojih protivnika već jer su ih brojnošću pregazili divlji narodi sa severa i nametnuli im upotrebu štita u drugoj ruci... Slična je situacija i sa radom nogu, sa tehnikom upotrebe mača, taktikom...

Razlog nastanka sportskog mačevanja, dakle, nije bio u usavršavanju mačevanja i prevazilaženju "nesavršenstava" mačevalačke tehnike predhodnih epoha jer mačevanje kao borbena veština je završilo svoj život krajem 18. veka pošto je i mač kao oružje izgubio svoje mesto i primat oružja za borbu u vremenu posle 18. veka. Tu se više nema šta usavršavati jer nema ni razloga za usavršavanja.

Priča o nestajanju borbenog i rađanju sportskog mačevanja, dakle, ima jednu sasvim drugu vizuru i dimenziju, različitu od evolucione. Nasuprot procesu "usavršavanja" počeo je proces pretvaranja pravog mačevanja kao borbene veštine u nešto drugo u skladu sa potrebama i zahtevima vremena, prilagođavanja novom svetu koji se pojavio. Ne u "BOLJE" ili "SAVRŠENIJE" već u DRUGAČIJE! Ono što je uzrok nastanka sportskog mačevanja, dakle, nije usavršavanje istog već stvaranje drugačijeg, ne kretanje i razvoj u okviru jednog istog kvaliteta već kretanje u pravcu stvaranja različitih i drugačijih kvaliteta.

#### Pet uzroka nastanka sportskog mačevanja (i sporta uopšte)

##### Uzrok 1

Sa 18. vekom dvoboji mačevima su kako gde uglavnom bili zabranjeni, kao i nošenje mačeva uz civilno odelo. Vatreno oružje je u tom periodu u potpunosti u građanstvu potisnulo mač kao sredstvo samoodbrane jer veština pucanja je pogodnija, efikasnija, lakša i jeftinija za učenje i upotrebu. Treba podsetiti da su časovi mačevanja za građanstvo od kraja 17. veka do početka 19. veka bili basnoslovno skupi pošto je visokom cenom aristokratija zadržavala za sebe monopol nad poznavanjem veštine ubijanja, a koji je držala (uz monopol posedovanja mača) tokom celog srednjeg veka.

Iz ovih razloga mačevanje za duel i dvoboj među civilima se zabranjuje a jedino što se dozvoljava je kurtoazno - vežbovno mačevanje. Na ovaj način, tako što su sve "grane drveta" potkresane izuzev jedne mačevanje je usmereno da raste samo u jednom pravcu - tamo gde mu je trenutni sklop ukupnih istorijskih okolnosti zacrtao da mora rasti.

##### Uzrok 2

Vojsci i policiji 18. veka, za koje je mačevalačko oružje još uvek imalo značaja, bilo je od najvećeg interesa da aktivno ograničavaju građanstvu vežbanje i obuku pravog mačevanja kao borbene veštine kako zbog zabrane dvoboja tako i **pacifikovanja građanske klase** koja je postajala sve više politički revolucionarna. Gotovo u svim zemljama Evrope došlo je do sankcionisanja rada škola mačevanja i ograničavanja rada učitelja mačevanja. Dok su u nekim zemljama škole mačevanja bile zatvarane a učitelji mačevanja proterivani u drugim, sa dužom tradicijom, vlasti su dozvoljavale aktivnosti samo onih škola koje su iznašle način da opstanu tako što su građanstvu počele da nude benigno mačevanje sa novom, izmenjenom tehnikom i drugačijom vrstom mačeva a koja će ovu veštinu pretvoriti u za ono vreme društveno bezopasnu i prihvatljivu igru.



### Uzrok 3

U periodu sredine 18. veka dekadentna i raznežena aristokratija, fino mlado građanstvo i bogata razmažena buržoazija tražila je za sebe zabavu i razonodu kojom će ispuniti svoje prazno vreme. U tu svrhu su pored jahanja, lova, kriketa, tenisa... počeli da upražnjavaju i mačevanje. Oni, međutim, nisu bili zainteresovani previše za mačevanje u kome se koristi oružje prave težine tj. od kilograma pa na više, a što je zahtevalo snagu, okretnost i muževnost. Njihovom ukusu je bilo prigodnije koristiti lagane rekvizite težine oko 500 grama i udobnije tehnike koje mačevanje svode na komotno bockanje u ruku ili nogu i lagane, ležerne i po snazi beznačajne udarce (ogrebotine) iz zgloba šake.

Tako je mačevanje postalo sport među drugim sportovima koji ima jedinu svrhu u mondenskoj zabavi, luksuzu i telesnoj rekreaciji bogataša. Upravo iz ovog perioda i vezano za mačevanje ovog tipa i potiče i danas rasprostranjeno laičko viđenje sportskog mačevanja kao "bogataškog", "buržoaskog", "šminkerskog", mekoputnog i "ženskastog".

Kasnije, u drugoj polovini 19. veka, sa pojavom velikih ekonomskih kriza i socijalnih nestabilnosti, sport koji je prvenstveno bio zabava za elitu dobija novu ulogu i zadatak. On se, naime, **namerno omasovljuje** i postaje dostupan srednjim i nižim slojevima naroda a kao osnovno sredstvo za kanalisanje socijalne agresivnosti, pasivizaciju, zamajavanje i skretanje pažnje sa egzistencijalnih i društvenih problema na fiktivne (sportsko-takmičarske) "probleme". Isti mehanizam je korišten još u starom Rimu sa gladijatorskim igrama na kojima je pod geslom "hleba i igara" plebsu što je nezaposlen ceo dan besplatno provodio u gledanju krvavih borbi besplatno još deljen i hleb.

Tako je i sportsko mačevanje u svojoj drugoj fazi razvoja (populističkoj) dobilo tu istu ulogu, svrhu i razlog postojanja i izgubivši svoj predhodni mondensko-elitistički karakter postalo je zabava, igra i razbibriga, sredstvo za praznjenje i opuštanje kao i **svi** drugi sportovi.

### Uzrok 4

Učitelji mačevanja i škole mačevanja uvidevši komercijalne mogućnosti novih neborbenih mačeva i zaštitne opreme (njena bezbednost, laka dostupnost i pristupačnost za upotrebu svima), a što je otvorilo vrata omasovljenju broja interesenata, počinju širiti novi unosni biznis koji podrazumeva da se "mačevanjem" mogu baviti više ne samo gospoda već i dame i deca. S druge strane ovaj proces razvija industriju mačevalačke opreme koja se širi svetom podsticana stalnim trendovskim promenama i "nužno neophodnim bezbednosnim" inovacijama u sredstvima za mačevanje, a što sve povratno preko marketinške mašinerije popularizuje i dalje omasovljuje mačevalački sport.

Podsticaji za dalje širenje sportskog mačevanja su, pored navedenih, dolazili i iz oblasti turističke industrije koja je svojim komercijalnim aktivnostima pratila stotine i hiljade igara, turnira, takmičenja, prvenstava... na koje moraju tokom cele godine putovati takmičari.

### Uzrok 5

Uzrok nastanka sportskog mačevanje se, kao i sporta uopšte, jednim velikim delom nalazi i u sferi društvenog (ideologija, ekonomija i politika). Naime, prvobitni kapitalizam koji je uhvatio zamah upravo sredinom 18. veka sa svojim bazičnim konceptom borbe, konkurencije, tržišta i nadmetanja oko poseda i zarade počeo je da radi na stvaranju **mentalne klime** koja najviše odgovara takvom ekonomskom sistemu. Počinje se na svakom koraku fabrikovati potrebe za opštim nadmetanjem i kompeticijom. U svim sferama života se veliča borba, "takmičarski duh" i nadmetanje a "laktanje" postaje glavna i jedina lekcija koju

ljudi treba da uče i ponavljaju na svakom mestu od kolenke pa do groba. Tako nastaje fanatičan pokret za stvaranje i veličanje pobednika, rekordera, šampiona i prvaka čiji je glavni cilj potvrđivanje, priprema i trening ljudi za budući život u mehanizmu tržišno-takmičarskog kapitalističkog nadmetanja oko profita. U tu svrhu se (uz falsifikovanje i izvrtnje Darwinove teorije evolucije) unosi u međuljudske odnose "borba za opstanak", "preživljavanje jačeg", "veća riba jede manju ribu", itd. - kategorije preuzete iz životinjskog carstva (a koje čak ni u njemu ne dominiraju suvereno već delimično).

Taj koncept koji vlada i danas svodeći sve međuljudske odnose na suparništvo, borbu, razdvajanje, individualizam i mržnju je obuhvatio i oblasti čija je suština s one strane svakog sporta i nadmetanja - umetnost, nauku, obrazovanje ... Ona je najvećim delom razorila i fizičku **kulturu** koja se iz izvorne aktivnosti telesnog **kultivisanja** i samousavršavanja pretvorila u vrhunski sport, tj. neumerenu i psihofizički nezdravu nadmetačku aktivnost specijalizovanu za konkurentnost rekordera na globalnom takmičarskom **tržištu**. Iz tog razloga je došlo do "slučajnog" obnavljanja Olimpijskih igara, izmišljanja velikog broja novih sportova, kao i koncepta opšteg "omasovljenja" sportsko-takmičarskih aktivnosti sa ciljem što ranije indoktrinacije generacija dece i odraslih **agresivnim** kompetitivnim "duhom".

Ljudi su u toj ideologizaciji toliko zastranili da im je činiti bilo šta bez takmičenja, nadmetanja i prestiža postalo gotovo neshvatljivo i nerazumljivo. Tako se stvorila jedna kratkoviđa "civilizacija uspeha" u kojoj je mera svega, najviša vrednost, smisao i cilj samo stvaranje šampiona tj. **uspešnost i efikasnost**. Tako se sportifikuju i fizičke aktivnosti koje nikada ranije nisu imale formu takmičenja ili sporta već su bile borbene veštine. Jedna od njih je i mačevanje. **Moderni svet** u kome je jedini odnos prema svemu i svakome samo konkurentska borba za prestiž i pobedu ujedno je i svet u kome se **modernom mačevanju i drugom mačevaocu** prilazi samo kao sredstvu uspeha, pobeđivanja i dominacije.

Na taj način je i evropsko mačevanje pretvoreno u sport postavši točkić globalnog sportskog mehanizma pripreme i navikavanja ljudi na svet civilizacije prestiža (pohlepe) u kome najviša vrednost treba da bude borba da se u zarađivanju i posedovanju (u skladu sa olimpijskim geslom »Citius, altius, fortius«) stiče što više i bude što jači i brži u tom grabežu.

\*

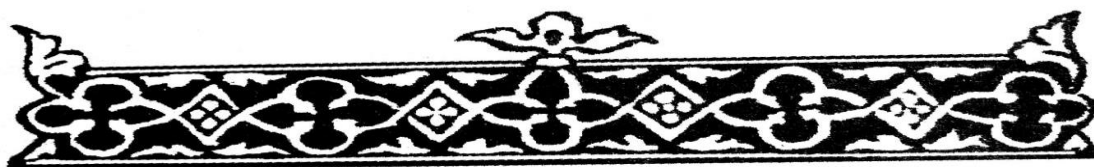
*Svođenje života na konkurenciju, kompeticiju, tuču, takmičenje, nadmetanje, pobeđe i poraze u istoriji civilizacije pripada vremenu divljaštva i varvarstva a u istoriji individue razvojnoj fazi kulturne nezrelosti.*

*Život je uvek više takmičenja, nadmetanja, borbe i sporta.*

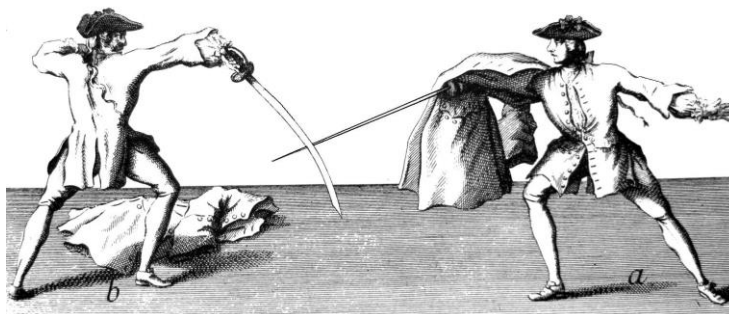
*Veličina, umeće i razvijenost jednog čoveka ili kulture se ogledaju ne u tome što svoje ciljeve postižu ređajući pobeđe u satirućoj borbi nad drugima već već u majstorstvu da ih dosegnu veštinom saradnje i kooperacije - plemenitošću.*

\*





## Mačevanje različitim (neuparenim) mačevima



Sablja protiv špade, Girard, 1740

*Kao što svaki čovek promišlja i razume sebe i svet oko sebe u skladu sa time kakav je - bira svoju filozofiju u skladu sa svojim karakterom i kulturom, tako i svaki čovek u skladu sa tim kakav je bira za borbu vrstu mača i način mačevanja koji su najbliži njegovom karakteru i odražavaju ga kao lik u ogledalu.*

U **vojnom mačevanju** mačevaoci po pravilu koriste istu vrstu mačeva, a da bi se ispoštovao princip unifikacije opreme. Svaka ne-varvarski organizovana vojna formacija je težila da poseduje iste mačeve a koji odgovaraju u najvećoj meri:

1. Njenom pretežnom načinu ratovanja.
2. Ekonomičnom načinu masovne izrade.
3. Lakoći obuke.

Sva tri elementa su dobijala puni značaj tek **unifikacijom** tj. zahtevom da što veći broj vojnika poseduje iste mačeve. Proces unifikacije mačeva i ostale opreme se, međutim, nije zaustavljao na pojedinačnim vojskama jer je svaka epoha stvarala karakteristične i tipične mačeve koji su smatrani najboljim za borbu s obzirom na nivo njene tehnološke i vojno-taktičke razvijenosti.

U civilnom mačevanju (kada je reč o **dvoboju borbi**) mačevaoci po pravilu koriste istu vrstu mačeva, a da bi se ispoštovao princip "ravnopravnosti".

Termin "**ravnopravnost**" namerno stavljam pod navodnike pošto je ravnopravnost (jednakost početnih uslova) u dvoboju ili bilo kojoj borbi u bilo kojoj drugoj oblasti **nemoguća**. Naime, u onoj meri u kojoj dva mača za jedan dvoboj i mogu biti ista (tj. sa nebitno malim razlikama) dva učesnika dvoboja se kao ljudi **uvek** razlikuju. Oni iako imaju iste mačeve NIKAD u borbu ne stupaju ravnopravno pošto uvek jedan ima neke prednosti (urođene ili stečene) u odnosu

na drugog. Tako ukoliko mačevaoci imaju iste visine (dužine ruku) nemaju iste težine (pokretljivost), ako imaju iste težine i visine nemaju iste urođene brzine refleksa, ako imaju iste brzine refleksa nemaju istu urođenu motoriku, ako imaju i istu motoriku nemaju isto razvijenu osećaje i intuiciju, ako imaju i ove iste nemaju istu bistinu razuma za taktičko promišljanje, ili iste godine (iskustvo), isti stil škole mačevanja... ili naprosto tog dana nemaju isto raspoloženje ili rad želuca!

**Ravnopravna borba** u dvoboju, dakle, (ili kako se to još u svetu „šarenih laža“ još zove fer-plej) u pravom smislu te reči podrazumeva uvek dva apsolutno ista mačevaoca, sa identičnim sposobnostima i oružjem koji vode borbu u istim uslovima. Takav "laboratorijski" dvoboj, međutim ne bi imao pobednika i vodio bi se teoretski gledano u beskraj jer ravnoteža njihove ravnopravnosti (identičnosti) se ne može nikad razrešiti pošto su borci ISTI.

Svaka pobeda u nekoj borbi, dakle, predpostavlja uvek i unapred neku neravnopravnost učesnika (makar i za "dlaku") i veće šanse jednog borca nego drugog. U toj neravnopravnoj borbi slabiji može pobediti samo srećnom igrom slučaja koji se isto toliko slučajno mogla postaviti (kao trijumf neravnopravnost) i na stranu jačeg.

NIKAD i NIGDE nije ni u čemu vođena borba ravnopravnih jer UVEK i SVUDA se vodi borba ili za dovođenje protivnika u neravnopravan položaj tj. za NERAVNOPRAVNOST ili za dovođenje sebe u ravnopravan položaj tj. za RAVNOPRAVNOST.

U civilnoj **duelnoj borbi**, međutim, mačevaoci najčešće koriste mačeva koje trenutno poseduju. U tom smislu se u mačevanju nailazi na borbe uz kombinacije različitih mačeva: kratkih i dugih, lakih i teških, budućih i univerzalnih, jednoručnih i dvoručnih...

Svaki od navedenih mačeva ima svoje specifičnosti i u tom smislu u odnosu na drugi mač prednosti i mane. Iz tog razloga mačevaoci koji vode borbu različitim mačevima najčešće su u izrazito neravnopravnom položaju pa treba da poznaju ne samo osobine protivnikovog mača (njegove prednosti i mane) već i taktičke radnje pomoću kojih će prednosti svoga mača suprotstaviti manama protivnikovog a mane svoga mača čuvati od prednosti protivnikovog.

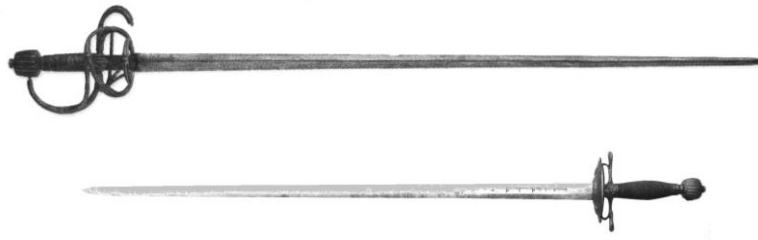
Kad je reč o razlici mačevanja sa dva ista i sa dva različita mača treba reći sledeće. Svaki tip mača ima svoje prednosti i nedostatke. Ako sukobimo dva ista mača sukobljavamo njihove iste mane i nedostatke ako sukobimo dva različita mača sukobljavamo njihove različite prednosti sa različitim nedostacima.

U prvom slučaju oba mača mogu u borbi iskazati sve svoje prednosti i trpeti sve svoje nedostatke, u drugom slučaju nijedan od mačeva ne može do kraja iskazati niti svoje prednosti niti svoje nedostake jer nije kompatibilan sa drugim.

Zato Kastl i piše: "Raznovrsnija je borba između dva slična oružja od borbe dvaju različitih oružja; više je mogućih akcija između dve sablje nego između sablje i bajoneta, između dva mala mača nego između malog mača i širokog mača."

U izlaganju načina borbe različitim vrstama mačeva polazim od predpostavke da su oba mačevaoca približno školovana u mačevanju jer i mač sa svim prednostima u odnosu na protivnikov mač je beskoristan u borbi ukoliko ga koristi neuk čovek protiv mačevaoca sa lošijim oružjem ali koji je veštiji u njegovoj upotrebi.

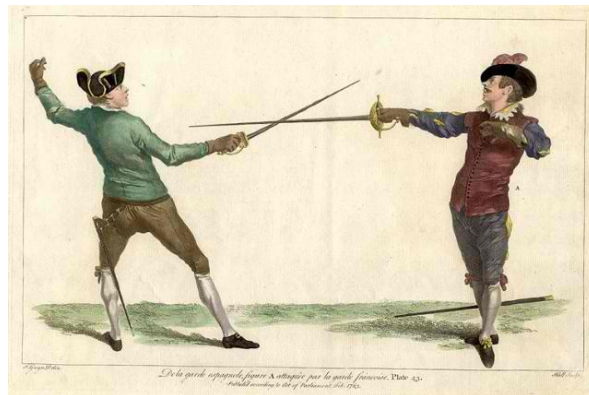
## Rapir - špada (mali mač)



Mačevalac naoružan sa rapirom može mačevaocu naoružanom špadom naneti pogotke ne samo bodom već i sečenjem. S druge strane špada je mač koji je kraći od rapira pa i teže doseže bodom protivnika. Dakle, rapirista ima tehničku prednost u većoj verovatnoći pogađanja. S druge strane, iako mačevalac naoružan špadom protivniku može naneti pogotke samo bodom njegov mač je lakši i pokretljiviji pa on ima prednost u brzini.

No, rapirista se za razliku od špadiste kreće nelinearno zbog čega lako može izbeći kretanjem u stranu svaki napad špadiste koji akcije koncipira brzinom tj. uvek pravolinijski.

Načelno rapirista (pod uslovom da ne poseduje teški rapir) je u prednosti u odnosu na špadistu.



Špada protiv španskog rapira - Angelo, 1763

**Najbolja taktika za rapir:** izbegavati kontaktnu bodnu borbu sečivima i akcije koncipirati na izmicanjima i kretanjima u raznim pravcima. U odbranama izvoditi isključivo polublokove i koristiti sečenja po podlaktici koleginine naoružane ruke. Težiti voditi borbu distanci sa završnicama sečenjem ili bodom u prolazu jer je rapir duži. Čuvati se u napadu kontranapada i napada u pripremu napada.

**Najbolja taktika za špadu:** po svaku cenu kolegu veznim radnjama navoditi na kontaktnu bodnu borbu. Neprestano pokušavati bodom pogoditi koleginu naoružanu šaku. Napadati što više sa varkama bodom. U napadu izbegavati pravolinijsko zaletanje napred sa pruženom rukom do kraja i biti svakog trenutka spreman za povlačenje (i sklanjanje ruke sa špadom) ukoliko se rapirista iznenadnom promenom pravca kretanja nađe sa strane. Težiti borbi na skraćenoj distanci jer je špada kraća. Napade koncipirati uglavnom kao kontranapade i napade u pripremu jer je špada brža i okretnija. Od sečenja se braniti eskiviranjem i izmicanjem tj. izbegavati odbrane blokovima protiv sečenja jer rapir može slomiti sečivo špade. Dakle, prvenstveno defanzivna taktika, čekanje napada sečenjem koji se izbegava eskiviranjem i zatim nagli

kontranapad sa skraćanjem distance ili se čeka napad bodom pa se u njega izvodi kontranapad sa isključenjem polublokom.

Pošto se špadista nalazi u znatno lošijem položaju preporučljivo je da u borbi koristi plašt (kaput) drugom rukom čime može efikasno parirati protivnikova sečenja.

### Rapir-sablja

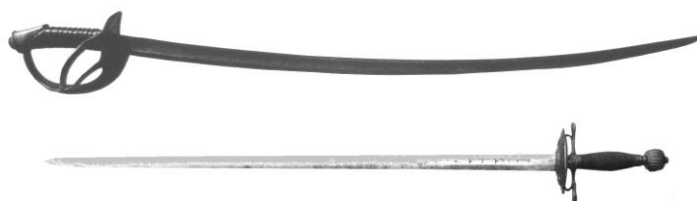


Oba oružja i bodu i seku. Po težini su slični ali je sablja kraća. Rapir više služi za bod dok sablja više za seču. No, dok je rapir podjednako pogodan i za seču i za bod sablja je manje pogodna za bod ali pogodnija za seču. Iz tog razloga mačevalac naoružan rapirom ima izvesnu, malu tehničku prednost.

**Najbolja taktika za rapir:** držati protivnika na distanci i nanositi mu bodove iz daljine kontranapadom ili u pripremu napada. Izvoditi direktne bodove bez isključenja pošto je krivo sečivo sablje teško dovesti u položaj opozicije a jer je kraće ne ugrožava vrhom. Izvoditi što više varki bodom sa završnicom bodom ili varki sečenjem sa završnicom bodom. Sečenja se nanose u prolazu uz apsolutno izbegavanje borbe na skraćenoj distanci. Za odbrane koristiti što više polublokove i propusne blokove.

**Najbolja taktika za sablju:** izvoditi akcije koje za cilj imaju skraćanje distance i nanositi batute po protivnikovom sečivu koje je u pripremi za bod. Napade koncipirati na telućnim hvatanjima i bacanjima ili vođenjima. U napadima izbegavati bodove a sečenja nanositi iz prolaza posle varki telom i blokova. Za odbrane koristiti više propusne blokove i telućne blokove nego pune blokove.

### Špada-sablja



Jedno oružje je namenjeno da specijalizovano bude dok drugo oružje pretežno seče ali i bode. Oba mača su kratka ali je sablja masivnija i teža. Zato što mačevalac naoružan sabljom može i bosti i seći a mačevalac naoružan špadom samo može bosti pri čemu još ne može parirati svojim sečivom udarac sabljom sabljaš se nalazi u značajnoj tehničkoj prednosti.



„Arte De Esgrimir Florete y Sable Por los principios mas seguros faciles é inteligibles“, Don Juan Nicolas Perinat, 1758

**Najbolja taktika za špadu:** napadati direktnim bodovima ili bodovima uz varku sečivom. Što više plasirati bodove iz kontranapada ili u pripremu napada protivnika i to u njegovu naoružanu ruku ili grudi. Protivnikove napade suzbijati izmicanjem i izbegavati blokove na sečenje pošto udarac sabljom može polomiti špadu. Dakle, prvenstveno defanzivna taktika, čekanje napada sečenjem koji se izbegava eskiviranjem i zatim nagli kontranapad sa skraćenjem distance

Špadista mora neprestano voditi računa na nelinearno kretanje protivnika koji teži sa strane naneti sečenje iz prolaza po ruci ili glavi i biti spreman za brzo povlačenje naoružane ruke ka sebi.

Zato što je špada lakša i brža špadista treba borbu da koncipira na brzini.

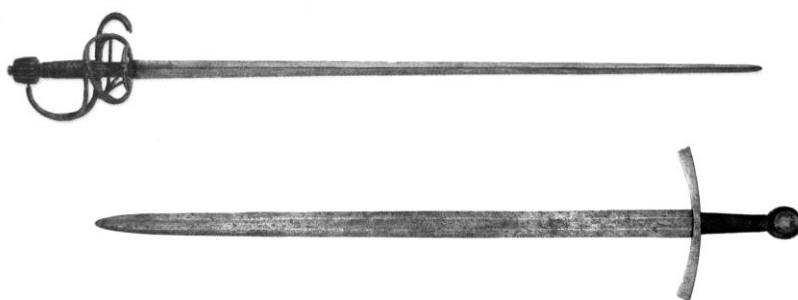
Pošto se špadista nalazi u znatno lošijem položaju preporučljivo je da u borbi koristi plašt (kaput) drugom rukom čime može efikasno parirati protivnikova sečenja.



Špada protiv sablje - Angelo, 1763

**Najbolja taktika za sablju:** napadati isključivo iz telućnih hvatanja i bacanja uz maksimalnu opreznost vezanu za zaštitu naoružane šake od boda. U borbi težiti sečenju sa veće distance ili sečenjima u prolazu iz nelinearnog kretanja a pri tome glavna meta treba da bude ruka špadiste. Za odbranu koristiti telućne blokove i eskiviranja a maksimalno izbegavati pune blokove pošto ih špada može varkom lako obilaziti.

## Rapir-viteški mač



Oba mača i seku i bodu ali dok viteški mač više seče rapir više bode. Viteški mač je masivniji i teži od rapira ali je rapir brži i pokretljiviji. Mačevalac naoružan rapirom ima tehničku prednost.

**Najbolja taktika za rapir:** nanositi bodove iz distance na protivnikov izmah ili kao kontranapad. Ne pokušavati hvatanja u napadu već bodove nanositi varkom bod-sečenje ili sečenje-bod. Kad je reč o sečenjima izvoditi ih iz prolaza ili propusnog napada. Izbegavati vezne radnje, posebno ne batute sečivom. Pune blokove sečivom izbegavati pošto viteški mač može polomiti sečivo rapira. Od svih blokova sečivom koriste se samo propusni blokovi i telučni blokovi. Odbrane najvećim delom koncipirati na eskiviranju, izmicanju i kontranapadu. Borbu treba koncipirati na iznurivanju pošto mačevalac naoružan viteškim mačem će se brzo zamoriti i postati slabo pokretljiv a njegovi zamasi spori, teški i neefikasni. Tada on postaje laka meta.

**Najbolja taktika za viteški mač:** po svaku cenu skraćanjem distance preći u duelnu borbu. Nanositi direktna sečenja nakon varke telom ili eskivažna sečenja a sa ciljem da se protivniku koji parira blokom polomi sečivo.

Koristiti dvostruki hvat drške i batute sečivom po protivnikovom sečivu. Najefikasniji napad je propusnim sečenjem ili vezanim udarcima u seriji pošto protivnik ne sme da postavi rapir u polublok. U odbrani koristiti samo polublokove (nikako ne pune blokove) ili eskivaže i čuvati se kontranapada ili boda u pripremu sečenja.

## Sablja-viteški mač



Reč je sudaru dva oružja koja se pretežno koriste za sečenje, a tek manjim delom za bod. Jedno oružje je sa ravnim sečivom a drugo sa manje ili više povijenim. Viteški mač je, međutim, nešto duži i masivniji. Sabljaš je iz tog razloga značajno pokretljiviji i brži u napadu i odbrani ali je njegovo oružje osetljivije na lom. Borba između ova dva mača je veoma izjednačena i ishod zavisi samo od veštine učesnika.

**Najbolja taktika za sablju:** težiti borbi na skraćenoj distanci, potencirati telučna hvatanja i bacanja a napade koncipirati na pokretljivosti, okretnosti i



sečenjima iz prolaza i to prvenstveno po ruci protivnika pošto je ona zbog mase mača teško pokretljiva. U odbranama što više koristiti izmicanje i eskiviranje a ukoliko je nužno odbraniti se mačem nikako na raditi pune blokova već samo propusne i telučne.

**Najbolja taktika za viteški mač:** po svaku cenu protivnika držati na distanci i izbegavati duelnu borbu. Nanositi direktna sečenja nakon varke telom ili eskivažna sečenja a sa ciljem da se protivniku koji parira polomi sečivo sablje. Koristiti što više povratna sečenja i batute sečivom po protivnikovom sečivu. Najefikasniji napad je propusnim sečenjem ili vezanim sečenjima u seriji pošto protivnik ne sme da postavi sablju u blok. U odbrani koristiti samo polublokove (nikako ne pune blokove) ili eskivaže. Čuvati se kontranapada ili sečenja u pripremu sečenja ili sečenja po rukama iz eskivaže.

### Špada-viteški mač



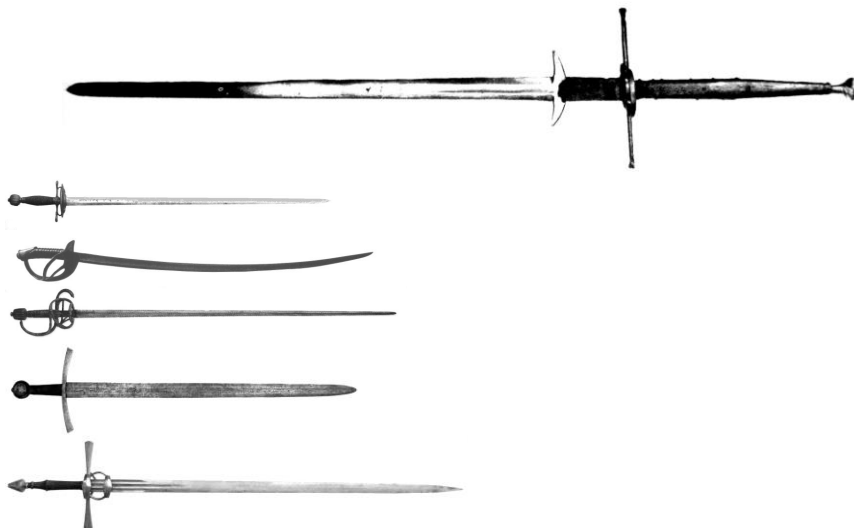
Između ova dva mača postoji ekstremna razlika. Jednim oružjem se isključivo bode a drugim gotovo isključivo udara. Jedno je veoma lagano a drugo teško, jedno je kratko a drugo dugačko.

Iz ovog razloga ishod borbe zavisi samo od sposobnosti mačevalaca da taktikom upotrebe svoga mača njegove mane kompenzuju a prednosti iskoriste.

**Najbolja taktika za špadu:** napadati što više varkama sečivom, nanositi bodove u ruku protivnika ili njegov izmah i "šmisove" (šibanja sečivom) po licu ili šaci protivnika. Težiti skraćanju distance i nanošenju bodova iz hvatova ili fiksiranja. Napadati bodom iz varke telom ili eskivažnim napadom. Odbrane izvoditi samo eskiviranjem ili izmicanjem a nikako pariranjem (izuzev ako napadač radi bod). Borbu treba koncipirati na iznurivanju pošto mačevalac naoružan viteškim mačem će se brzo zamoriti i postati slabo pokretljiv a njegovi zamasi spori, teški i neefikasni. Tada on postaje laka meta. Pošto se špadista nalazi u znatno lošijem položaju preporučljivo je da u borbi koristi plašt (kaput) drugom rukom čime može efikasno parirati protivnikova sečenja.

**Najbolja taktika za viteški mač:** po svaku cenu izbeći skraćanja distance i duelnu borbu. Nanositi direktna sečenja sa distance (jer je mač duži) a sa ciljem da se protivniku, ukoliko parira blokom, polomi sečivo. U napadu što više koristiti povratna sečenja. Najefikasniji napad je vezanim udarcima u seriji pošto protivnik ne sme da postavi špadu u blok pa će biti primoran na defanzivu eskiviranjima i izmicanjima. U odbrani koristiti samo polublokove (nikako ne pune blokove) ili blokove udarcem.

## Dvoručni mač i ostali mačevi (rapir, špada, viteški mač i sablja)



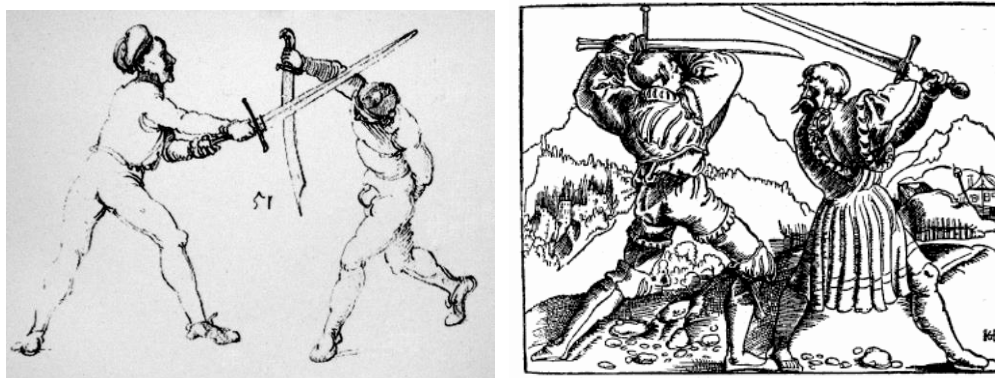
Dvoručni mač je univerzalno oružje za seču i bod koje se koristi sa više tehnika (stil mača, gleva i motka) i njime se može uspešno voditi borba na velikoj, srednjoj ili kratkoj distanci. Dvoručni mač ima još dodatnih prednosti. Njegov udarac ili ubod (za razliku od drugih jednoručnih mačeva) bilo gde je u principu zbog širine i inercije sečiva uvek koban i izbacuje protivnika iz dalje borbe. S druge strane snaga njegovog udara je takva da jednoručni mačevi ne mogu izvoditi odbrane blokovima bez rizika loma sečiva ili traumatizovanja šake.

U tom smislu dvoručni mač je bez konkurencije a vešt mačevalac naoružan sa njim, posebno ako kombinuje sve stilove, je superioran u odnosu na svaku vrstu jednoručnih mačeva. Mane dvoručnog mača: smanjuju mu se mogućnosti u malom prostoru i nikako ne služi za borbu dužeg trajanja jer mačevaoca brzo zamara.

**Najbolja taktika za dvoručni mač:** koristiti što više kombinacije raznovrsnih stilova koji se smenjuju vezano u različitim akcijama tako da protivnik koji ima veoma sužen izbor odbrana (samo na eskiviranje) ne zna odakle i na koji način će biti napadnut. U odbranama biti spreman svaki trenutak na tehniku borbe *motka* pošto će protivnik težiti očajnički da izvede skraćene distance, kontranapad u pripremu napada ili napad iz eskivaže. Najbolje je protivnika sve vreme držati na velikoj distanci i odatle mu nanositi direktna sečenja, povratna sečenja i bodove. U odbranama blokovima koristiti isključivo polublokove ili telućne blokove.

**Najbolja taktika za jednoručne mačeve:** broj mogućnosti u napadu kao i u odbrani je veoma sužen. Jednoručni mač u borbi protiv dvoručnog **ne sme da služi za mačevanje** već je alatka za finalizovanje boda ili sečenja u otvoreno. Napadi se izvode varkama telom pomoću kojih se pokušava otvoriti protivnik kako bi mu se naneo bod ili sečenje iz skraćene distance ili prolaza. Varke sečivom se ne preporučuju pošto se dvoručnim mačem izvode blokovi sa oba kraja mača tako da varka uvek može naići na blok. Nakon eskiviranja nanositi bodove u ruke ili noge protivnika. Vezne radnje sečivom se ne izvode. Napadi treba da su koncipirani na pokretljivosti i okretnosti nogu pošto je mačevalac naoružan dvoručnim mačem okretan i pokretljiv u rukama ali znatno tromiji u nogama. Odbrane izvoditi izmicanjem i eskiviranjem očekujući sve

vreme udarac ili ubod vrhom sečiva, sredinom sečiva, jabukom, nakrsnicom ili drškom na sve moguće načine. Prinudne blokove izvoditi samo kao propusne i to po mogućnosti kao duple (sa osloncem na podlakticu druge ruke).



Prinudna odbrana jednoručnim mačem protiv dvoručnog: propusni blok i propusni blok sa osloncem na drugu ruku. Albrecht Direr 1512.

Borbu koncipirati na iznurivanju protivnika uz kretanje u pravcu suženijeg prostora. Izbegavati duelnu borbu jer je dvoručni mač vojnički mač i upravo predviđen za taj tip borbe.

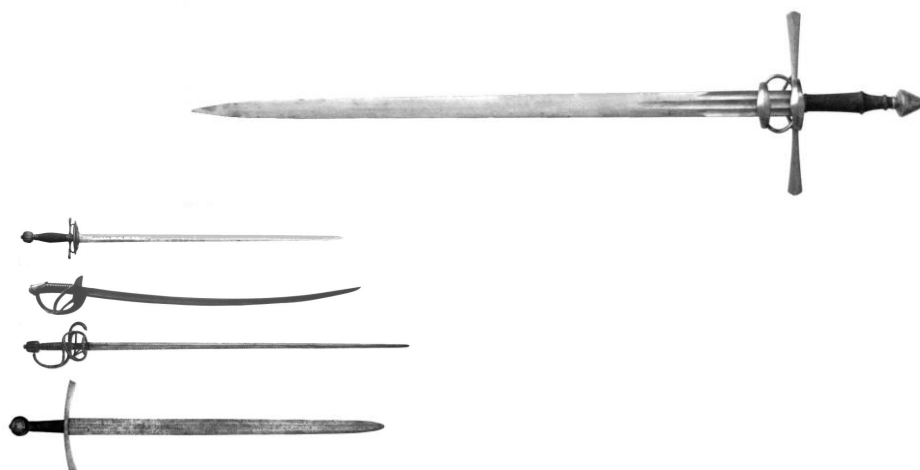
**Dvoručni-jednoiporučni ("bastard") mač.** Jednoiporučni mač (bastard) je lakši i pokretljiviji od dvoručnog mača ali se za razliku od dvoručnog koristi samo na jedan (standardan mačevalački) način. S druge strane "bastard" ima sečivo koje je čvrsto a pošto se drži sa dve ruke kao i dvoručni mač može donekle biti uspešno korišten za blokove sečivom. Takođe, "bastard" se može u pogodnom trenutku koristiti i samo jednom rukom čime se druga ruka oslobađa za duelnu borbu. Iz svih navedenih razloga dvoručni mač i dalje ima tehničku prednost u odnosu na jednoiporučni ali je ona znatno manja nego u odnosu na jednoiporučne mačeve.

**Najbolja taktika za jednoiporučni:** treba primenjivati u borbi istu taktiku kao i kod jednoručnog mača s tim što se mogu izvoditi i odbrane sečivom (propusni blokovi, telučni blokovi i polublokovi) i varke sečivom.

Takođe, zato što se mač drži sa dve ruke na sečivo dvoručnog mača se mogu izvoditi i sve vezne radnje. U napadima i odbranama se efikasno mogu koristiti direktni udarci po protivnikovom sečivu (baute) jer je ono inertnije i sporije. Zato što je sečivo jednoiporučnog mača lakše i pokretljivije treba pokušavati neprestano naneti sečenje po podlakticama protivnika. Veoma je efikasno napadati vezanim udarcima (serijom) iz suprotnih pravaca (ukoliko se protivnik ne brani polublokovima). Mačevalac naoružan jednoiporučnim mačem može imati velike koristi ukoliko u pravom trenutku (uz eskiviranje) iz dvoručnog hvata pređe odjednom u jednoručni hvat i na taj način nanese bod ili sečenje. Neophodno je biti spreman u svakom trenutku za iznenadne promene stila upotrebe dvoručnog mača pri čemu treba posebnu pažnju da obrati na polužnu tehniku koja nanosi veoma brze udarce.

**Najbolja taktika za dvoručni:** u napadu i odbrani neprestano kombinovati sve stilove upotrebe dvoručnog mača. Kada je reč o standardnim blokovima treba izbegavati pune blokove i koristiti što više polublokove. Uzvrate, takođe, nanositi na što raznovrsne načine (stilom "gleva", "motka", "poluga" ili "vitlanja"). Povećati pokretljivost nogu, čuvati se sečenja po podlakticama, vezanih sečenja u seriji i ne dozvoliti protivniku da izvodi vezne radnje sečivom ili duelne radnje drugom rukom (čim pusti drugu ruku sa drške mača prelazi se odmah na stil "motke").

## Jedno-ipo ručni mač i ostali mačevi



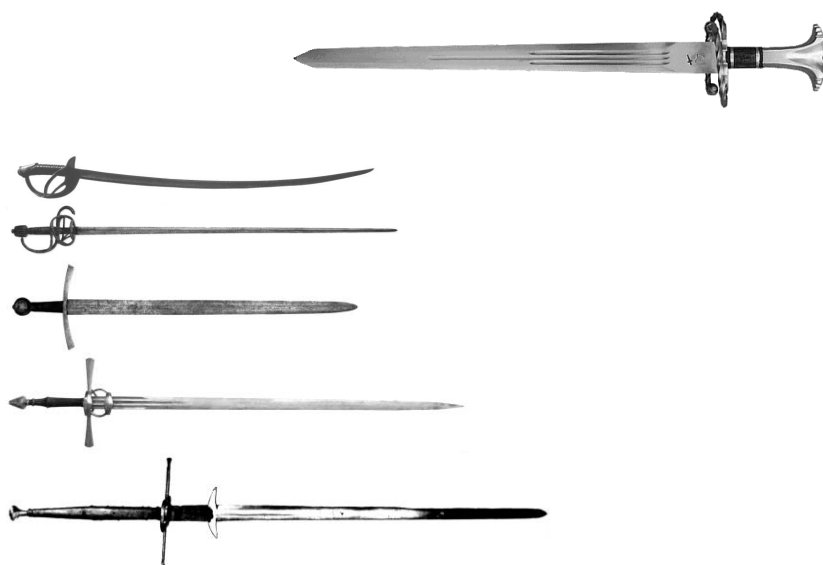
Jednoiporučni mač, jer se drži sa dve ruke i ima masivnije sečivo od jednoručnih mačeva, može lako polomiti sečivo sablje, rapira i špade a oštetiti ili polomiti sečivo jednoručnog viteškog mača ili traumatizovati ruku koja ga drži. S druge strane, iako se ne koristi različitim stilovima, jer je lakši, pokretljiviji i brži od dvoručnog mača, on je za jednoručne mačevaoce podjednako opasan kao i dvoručni mač.

**Najbolja taktika za jednoručni mač:** Jednoručni mač u borbi protiv jednoiporučnog **ne sme da služi za mačevanje** već je alatka za finalizovanje boda ili sečenja u otvoreno. Napadi se izvode varkama telom pomoću kojih se pokušava otvoriti protivnik kako bi mu se naneo bod ili sečenje iz skraćene distance ili prolaza. Mogu se koristiti varke sečivom, ali samo ukoliko protivnik ne reaguje polublokovima. Nakon eskiviranja nanositi bodove u ruke ili noge protivnika ili iste bodove nanositi iz kontranapada i napada u pripremu. Vezne radnje sečivom se ne izvode.

Napadi treba da su koncipirani na pokretljivosti i okretnosti nogu pošto je mačevalac naoružan jednoiporučnim mačem okretan i pokretljiv u rukama ali i u nogama. Odbrane izvoditi isključivo izmicanjem i eskiviranjem izuzev ako je reč o jednoručnom viteškom maču koji može da se koristi i za propusne blokove i telučne blokove ali isključivo uz dvostruki hvat drške. Jednoručni viteški mač se može dvostrukim hvatom koristiti veoma efikasno i za propusne napade i vezana sečenja u seriji. Mačevalac naoružan jednoručnim mačem treba (obzirom da ima jednu ruku slobodnu) da pokušava skratiti distancu i stupiti u duelnu borbu (fiksiranja, hvatovi, udarci...) ali se i neprestano paziti da protivnik ne pređe u jednoručni hvat i izvede to isto.

**Najbolja taktika za jednoiporučni mač:** mačevalac treba da nanosi direktna sečenja punom snagom sa obe ruke očekujući protivnikovo izmicanje posle čega treba da nastavi povratnim sečenjem. U napadu može koristiti vezne radnje pred bod i sečenje a u odbranama samo polublokove ili eskivaže nakon čega nanosi uzvrate na sve načine. Mogu se u napadu koristiti varke sečenje-bod i bod-sečenje a izbegavati kružne udarce. Tokom borbe treba neprestano koristiti kombinovanje dvoručnog i jednoručnog hvata čime se protivnik zbunjuje i izlaže eventualno duelnoj borbi (poluge, fiksiranja, hvatovi...). Mačevalac sa jednoiporučnim mačem treba neprestano da očekuje bod (sečenje) iz kontranapada, u pripremu napada ili iz eskivaže. Od ovih radnji su mu najviše ugrožene šake i podlaktice. Glavni princip u ovom tipu borbe je da mačevalac naoružan jednoiporučnim mačem protivnika treba da drži na distanci i ne dozvoli mu duelnu borbu. Ukoliko do toga dođe potrebno je sa dvoručnog hvata mača preći na jednoručni.

## Kratki mač i dugački mačevi



### Vidi prilog: Dugački ili kratki mačevi?

**Najbolja taktika za kratki mač:** protivnika naoružanog dugačkim mačem treba napadati iz varke telom koja se finalizuje sečenjem ili bodom u otvoreno ili iz varke telom koja se finalizuje nekom od veznih radnji na protivnikovo sečivo (hvatanje, bacanje, vođenje, batuta sečivom...) nakon čega se nanosi bod ili sečenje.

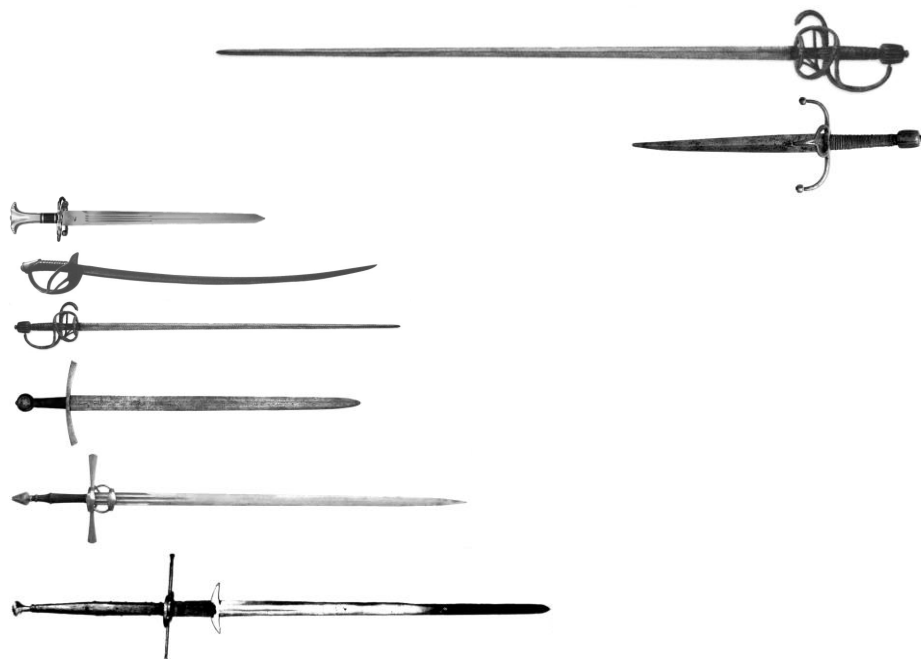
Druga taktika se sastoji u kontranapadu na protivnikov napad koji je vezan za pokušaj hvatanja ili sklanjanja protivnikovog sečiva u stranu sa završnicom bodom ili sečenjem.

Treća taktika je napad u pripremu sečenja (izmaha) protivnika. Nikada se ne rade varke mačem u napadu (izuzev ako distanca već nije skraćena) niti pokušaji veznih radnji ukoliko je protivnik na distanci koja odgovara dugačkom maču. Odbrane kratkim mačem se u slučaju protivnika naoružanih dugačkim jednoručnim mačevima izvode najviše eskiviranjem. Ukoliko se za odbranu koriste blokovi sečivom oni se ne izvode uz držanje distance (korak nazad) jer tako urađen blok zbog udaljenosti protivnika (kratkoće vlastitog sečiva) sprečava branjenika da napadača dohvati uzvratom. Svaki blok kratkim mačem, dakle, kada je reč o protivniku naoružanom jednoručnim dugačkim mačem se radi uz ulaz ili ispad i iskorak polulevo ili poludesno. Nakon bloka uz skraćanje distance se ili stupa u duelnu borbu ili izvodi uzvrat sečivom mača. Blokovi koji se koriste su isključivo puni ili propusni. Kad je reč o protivnicima naoružanim dvoručnim i jednoiporučnim mačem u odbrani se ne koriste blokovi već isključivo eskiviranja i izmicanja, ali uvek sa kretanjem napred jer je osnovni cilj skratiti distancu i stupiti što pre u blisku borbu.

**Najbolja taktika za dugački mač:** protivnika naoružanog kratkim mačem treba neprestano držati na distanci i nanositi mu bodove i sečenja po ruci. Ukoliko se vodi ofanzivna borba treba napadati varkama mačem ili varkama telom koje se finalizuju sečenjima ili bodovima uz prolaza (uz strogo održavanje distance). Treći veoma efikasan način za napad je izvođenje vezanih sečenja u seriji sa različitih strana. Ne pokušavati vezne radnje mačem pošto je kratko sečivo teško uhvatiti i kontrolisati. Kad je reč o odbranama treba se čuvati u najvećoj meri protivnikovog kontranapada i napada u pripremu svog napada tj. biti u svakom trenutku spreman za odstupanje ili promenu pravca kretanja kako bi se zadržala distanca. Ukoliko je protivnik skratio distancu i izveo napad sečivom nikako se ne brani blok sečivom već eskiviranjem i izvlačenjem

okretom na distancu koja odgovara dugačkom sečivu. Nikako ne pokušavati stupanje u duelnu borbu. Posebno oprezni u borbi treba da budu mačevaoci naoružani dvoručnim mačem pošto sve prednosti ovog mača u odnosu na kratki mač se ocrtavaju sa suprotne strane u najvećoj mogućoj meri i kao mane pošto protivnik jer je neuporedivo okretniji i brži kako telom tako i oružjem može veoma lako skratiti distancu i tada postići apsolutnu prednost.

### Rapir-daga (ili dva mača) i ostali mačevi



Mačevalac naoružan rapirom i dagom je (ukoliko je vešt) superioran u odnosu na svaku vrstu jednoručnog dugačkog ili kratkog mača, a gotovo ravnopravan sa jednoiporučnim ili dvoručnim mačevaocem. Prednost kombinacije rapir-daga u odnosu na sva druga mačevalačka oružja je ista koju ima **dvoruko** mačevanje u odnosu na jednoručno i dvoručno: on može naneti istovremeno pogodak na dve tačke, istovremeno se braniti na dva mesta i istovremeno se braniti i nanositi pogodak. Ova simultanost u pokretima oružjem mu daje svaku prednost u odnosu na drugo mačevalačko oružje koje deluje sukcesivno tj. ili prvo napada ili prvo izvodi odbranu.

Druga, veoma važna taktička karakteristika upotrebe dage i rapira u borbi je da ovaj način mačevanja, za razliku od svih drugih načina mačevanja, je pogodan kako za distancionu (mačem) tako i blisku (rapirom) borbu. Ovo je ujedno i jedini razlog zbog kojeg je mačevalac naoružan dagom i rapirom za nijansu superiorniji od protivnika naoružanog sa dva kratka mača.

**Najbolja taktika za rapir i dagu:** u napadu nanositi direktne udarce ili bodove (u zatvoreno ili otvoreno) sa ciljem da se protivniku kada izvede blok nanese bod dagom. Druga taktika se sastoji u hvatanjima protivnikovog mača dagom ili rapirom kako bi se odmah (ili nakon vođenja, bacanja...) izvело sečenje ili bod slobodnim oružjem. Treća taktika je da se slobodno izvode varke rapirom nakon čega se finalizuju sečenja ili bodovi rapirom ili dagom ili se dagom hvata protivnikov mač koji prati varku i nanosi pogodak rapirom. Četvrta taktika je da se protivnikov mač napada rapirom uz bod iz opozicije kako bi se naneo bod dagom na suprotnu tačku protivnika. Kada je reč o odbranama koriste se sve vrste odbrana ili dagom ili rapirom ili sa oba mača istovremeno (za blokove jednoiporučnog i dvoručnog mača) uključujući i sve vrste eskivaža.

Nakon ovih blokova izvode se sve vrste uzvrata. Ono što je suština taktike mačevanjem dagom i rapirom protiv ostalih mačeva je, dakle, mogućnost vođenja borbe na distanci i neprestanog prelaska iz kratke na veliku i velike na kratku distancu.

**Najbolja taktika za ostale mačeve:** nikako ne napadati direktno sečenjem ili bodom, ne napadati telo protivnika varkama mačem i ne izvoditi kontranapade ili napade u pripremu. Treba neprestano voditi borbi na distanci sa ciljem da se ubode ruka sa mačem ili dagom protivnika. Raditi varke telom sa ciljem da se pomoću sečenja u prolazu protivniku poseče ruka sa dagom. Varke mačem se mogu izvoditi samo sa ciljem da se u finalu napada pogodi ne telo već jedna od ruku protivnika. Nikako ne stupati u blisku borbu a blokove izvoditi što više uz eskiviranje (ispad u levo ili desno, ispad u levo ili desno nazad) i u formi propusnih blokova.





## Borbena i sportska mačevanje

*U borbi pravim sečivima ne  
vladaju pravila koja su naučena u  
sportskoj igri.*

### O jednom "eksperimentu"

Može se često videti kako **sportski** mačevalac sa sportskim floretom (sportskom sabljom ili sportskim mačem) izaziva na "dvoboj" mačevaoca sa rapirom ili dvoručnim mačem i "pobeduje" ga tako što ga prvi ubada ili seče.

Ovo je tipičan primer ne samo ne poznavanja razlika između **sportskog** i **pravog** (klasičnog) mačevanja već i ne poznavanja osnovnih načela metodologije eksperimenta, a što dovodi ne samo do pogrešnih zaključaka već i do ovakvih smešnih "eksperimenata".

Sportski floret sa svojih 500 grama i sportska tehnika mačevanja su brži od tehnike klasičnog (pravog) mačevanja i rapira sa 1 kilogramom. Ali to je trivijalna činjenica koliko i da lakši čovek trči brže od težeg. U pravoj borbi se, međutim, ne radi samo o brzini (što je jedino presudno u sportskom mačevanju) već i o **rezultatu-posledicama** te brzine (a što je jedino presudno za pravo mačevanje) i tu bi stvar bila bliža borbi boksera pero i teške kategorije: prvi bi udarao više i brže ali beznadežno a drugi sporije i manje ali fatalno.

U pravoj borbi, naime, brži ubod sportskim floretom je beznačajan i najviše može lakše povrediti jer je sečivo suviše lagano i savitljivo (zbog čega je i brže). Isto je i sa sportskom sabljom koja veću brzinu ima samo zahvaljujući manjoj težini pa je udarac sa njom toliko bezazlen da se njim ne može ni mandarina preseći. Za razliku od toga udar ili ubod pravim mačem iako sporiji i stiže kasnije, po pravilu je koban jer je njegovo sečivo napravljeno da ubija.

No, ukoliko iz navedenih razloga mačevalac sportista za svoj eksperiment uzme pravi mač misleći da ga može koristiti (kako bi dokazao superiornost sportske tehnike) na sportski način on će zapasti u veliki problem. Naime, ono čime se radi diktira i to kako će se raditi. Tehnika upotrebe jednog oružja direktno zavisi od njegovih osobina. Čim je mač postao teži (da bi bio efikasniji) pojavljuju se i razlike u načinu njegovog korišćenja. Ta mala razlika u težini - **kvantitativna** razlika, menja i **kvalitet** - tehniku mačevanja. Ne mogu se na isti način izvoditi pokreti mačem od 500 grama i mačem od 1 kilograma.

U sportskoj sablji npr. se udarci najviše izvode iz zgloba šake za razliku od prave sablje u kojoj se oni izvode iz lakta i viteškog mača gde se izvode iz ramena. Iz zgloba šake se udarci izvode kako bi brzi, podlaktica bila zaštićena od predudarca protivnika, da bi se lakše izvodile varke i da bi bili toliko slabi da ne mogu povrediti kolegu. Tehnika mačevanja tim oružjem je, dakle, prilagođena da bude bezopasna kako bi se mogla koristiti u svrhu takmičarske igre. Takve udarce je nemoguće izvoditi pravom sabljom jer je ona znatno teža. To primorava



mačevaoci da izvode udarce iz lakta i na drugačiji način. Zato je u vojnom priručniku za mačevanje "**Uput za borenje sabljom i rapirom**", **Dušan Gložanski, Beograd, 1939** jasno napisano: "**Zamahivanje se izvode načelno iz lakta, ređe, i po nuždi, iz zgloba u ramenu, a nikad ili samo izuzetno iz zgloba šake. Ovo važno pravilo treba dobro pamtit. Iz nepoštovanja ovog pravila na prvi pogled poznaju se početnici i neznalice u borenju.**"

**Dakle, nemoguće je iz tehničkih razloga izvoditi sportsko takmičenje u borbenom mačevanju pošto udarci koje treba naneti da bi bilo pobjednika u takvoj igri su opasni zbog tehnike prilagođene pravom maču. Izvoditi, pak sečenja sportskom sabljom uz upotrebu borbene tehnike tj. iz lakta podjednako je besmisleno kao i izvoditi sportske udarce pravom sabljom iz zgloba šake jer je sportska sablja toliko lagana (pa i laka za brzu manipulaciju) da bi mačevaoci celu borbu vodili uz predudarce pošto su im podlaktice tokom izmaha nužno otvorene.**

**S druge strane udarce rapirom ili pravom sabljom nanositi na način kako se to čini kod sportske sablje - uglavnom izmahom iz zgloba šake znači praviti komediju jer udarac nanešen na takav način ne bi mogao zaseći do pola ni glavicu kupusa.**

Takođe, bodovi rapirom (izuzev modele s kraja 17. i početkom 18. veka) nisu se izvodili u šaku (a što je glavna tehničko-taktička radnja u mačevanju sportskim mačem) jer sečivo rapira je suviše teško da bi se njime moglo brzo i precizno (kao sa sportskim mačem) napasti šaka protivnika a da se pri tome suviše ne rizikuje pogodak u glavu ili grudi. Iz tog razloga su mačevaoci 15. i 16. veka ruku sa mačem držali u nezaštićenom položaju tj. stavu sa nizom gardova koji bi iz današnje (sportske) optike izgledali veoma glupi. No, to su bili položaji koji su bili savršeni za udarce ili ubode u prolazu ili razne vrste eskiviranja jer je tada zbog težine mača bila opasna budalaština pokušati protivnika ubosti u šaku. Bodovi u šaku su se taktički u značajnijoj meri počeli koristiti tek sa lakim rapirom krajem 17. i početkom 18. veka jer su ovi mačevi tada već imali malu težinu i posebnu namenu - dvoboj u kome je zbog zabrane ove vrste razračunavanja funkcija borbe mačevima bila prvenstveno ranjavanje a ne ubijanje protivnika.

**Dakle, suprotstavljajući u navedenom "eksperimentu" dve različite tehnike mačevanja i dve različite vrste mačeva gde sve ima različite namene možemo doći samo do zaključka da je navedeno praktično nadmetanje besmisleno koliko i nadmetanje "hamera" i "formule I". Za trku je neosporno bolja "formula I" ali za rat - "hamer." To su dve različite stvari pa je i svaka od njih u skladu sa time za određenu, konkretnu namenu bolja.**

**Sportski mač će uvek brže i jednostavnije stići do tela protivnika nego pravi mač zato što je lakši i pokretljiviji. No, dok će "pobjednik" sa takvim "mačem" u stvarnosti malo ili ništa nauditi protivniku, jer poseduje rekvizit namenjen bezopasnoj sportskoj igri, pravi mač "porazenog" će sporije i teže stići do tela "pobjednika" ali će mu naneti uvek tešku ili kobnu povredu jer namenjen je smrtonosnoj borbi. Ovo nam govori ne samo da je svaki mač gospodar jedino svoga carstva već i da se ne može u svemu takmičiti jer postoje besmislena takmičenja sa besmislenim pobjedama koje ne govore ništa.**

## **Osnovne razlike između klasičnog i sportskog mačevanja**

### **1. Mačevi**

Dok su izvorni tipovi evropskih mačeva, čak i u epohi početka formiranja mačevanja kao sporta, bili relativno slabo savitljivi i masivni današnji sportski mačevalački rekviziti su veoma savitljivi i elastični tako da ih mačevaoci više

koriste kao šibu peckajući se vrhovima no nanoseći pravolinijske, čiste i prodorne bodove. Često se može videti kako savremeni sportski "mač" nanosi pogotke protivniku savijajući se preko ramena iza leđa, ili čak kako je protivnik pogođen preko oružja kojim se odbranio. Ovakve "mačevalačke" akcije, koje više liče na **bičevanje** apsolutno je nemoguće izvesti pravim ili kurtoaznim replikama pravog mačevalačkog oružja.

Čak i pravi civilni mačevi perioda s kraja 17 i početka 18. veka koji težinom i krutošću sečiva značajno prevazilaze sportske "mačeve" imaju probleme sa borbenom upotrebljivošću. Naime, pravi mačevi kao što su špada i laki rapir mogu naneti više dubokih bodova a da protivnik i dalje nastavlja da se bori. O tome Silver još 1599. godine kaže: "**...lično sam video borce koji su primili na desetine uboda u ruke, noge i telo a i dalje su se borili jer su bodovi bili plitki ili nisu pogodili vitalni centar.**" O istom Silver poredeći špadu i široki škotski mač piše: "**Ne može se sve zvati mačem. Da bi mač bio oružje tj. pouzdano ubojit mora težiti bar 2 funte (0,9kg) kako bi se njime moglo podjednako smrtonosno seći i bosti. Tom igračkom (dvorski mač i francuski floret) od jedne i po funte mogu se ubijati još samo ptice**".

O tome koliko su bodovi malim mačem bili u borbi neefikasni (izuzev ako su pogodili pravo u srce ili vrat) najbolji je dokaz dvoboj koji se odigrao u Hajd parku u Londonu 15. novembra 1712. godine između Čarlsa lorda Mohuna i vojvode Hamiltona. Počeli su u 7 sati ujutru i posle duge borbe od dva sata sa divljaštvom koje je zapanjilo njihove savremenike novine beleže da je lord Mohum umro ali tek pošto je ubo u srce vojvodu koji je stajao na njemu dok je on ležao na zemlji. Autopsija je pokazala da je vojvoda uboden na **četiri mesta** a lord na **tri** a da su kod obojce šake bile povređene plućim bodovima na mnoštvu mesta. Oni su se jednostavno boli dok se nisu ubili.

I kad je reč o **pravoj sablji**, ukoliko je ona laka, situacija je slična. U velikim konjičkim bitkama 18. veka zabeleženi su masovni sudari gde su cele jedinice u jednom trenutku padale kao pokošene a bojno polje ostajalo prekriveno krvavim telima vojnika i konja. "Pustoš bi trajala jedno vreme a zatim bi vojska ustajala i uz jauke odlazila u sanitet na previjanje." Sečenje **lakom** sabljom je efikasno izbacivalo iz stroja, ali obično nije ubijalo izuzev ako je nanešeno po vratu ili nezgodno po slepoočnici. Iz tog razloga u jednom dokumentu vezanom za borbe u ustanku 1804. godine Srbima je preporučeno od strane ruskih oficira da u borbi prsa u prsa uvek pre koriste ubode jataganom no udare sabljom jer bilo je "**...soldata preživelih i posle 30 udaraca sabljom...**" Razlog ove relativne neefikasnosti sablje u borbi je njena namena. Naime, namena sablje je sečenje a posekotine su rane koje protivnika izbacuju iz borbe ali ga i istovremeno ostavljaju živog za zarobljavanje, otkup, ispitivanje...ili prosto otežavaju kretanje i borbu njegove jedinice koja se mora petljati sa ranjenicima.

Da podsetim, ovde je reč o ubodima i udarcima najlakšim **pravim** mačevima što nam dovoljno jasno govori o efikasnosti i upotrebljivosti sportskog "oružja" u pravoj borbi.

Iz svih navedenih razloga su se u prošlosti i izrađivali srednje teški i teški mačevi - da bi jedan udarac ili jedan ubod (gotovo bilo gde) odmah bio smrtonosan za protivnika. To je npr. slučaj sa kratkim rimskim mačem gladijusom ili jednoručnim viteškim mačem ili dvoručnim mačem. Oni su imali ili veliku težinu ili toliku širinu sečiva da su traume nastale njihovim pogotkom bile najčešće teške ili smrtonosne.

## 2. Brzina

U klasičnom mačevanju nije toliko važno ko će koga prvi pogoditi već čiji će pogodak biti POSLEDNJI – pravi, kobni pogodak. Iz tog razloga su mačevaoci u pravoj borbi pravim mačevima uvek promišljeno taktizirali sa ishodom razmišljajući brzo a delujući strpljivo i polako. U takvom mačevanju je borba

zasnovana na **proračunu, zamci**, taktikici, iskustvu, kreativnost, lukavstvo i intuicija a ne na brzini, kondiciji, refleksu, adrenalinu i instinktu.

Mačevaoci koji nisu naučili da sa brzinom budu oprezni stradavali su u skladu sa tim kakvi su – najbrže! Brzinu, naime, uvek prate tri opasne osobine: **ostraćenost, površnost i nepromišljenost**. Svaka od njih je ponaosob opasna a sve zajedno u borbi su kobne.

Takođe, preko određene brzine dinamika borbe postaje tolika da **opreznost** više nije moguća, gubi se kontrola nad situacijom, umnožavaju se greške i slučajnosti a borba postaje sve hazardnija za obe strane ("brzopletost je kobna i za onog ko napada i onog ko se brani"; "najbrži najbrže i strada" - Camillo Agrippa, Trattato di Scienza d`arme, 1568.). Iz tog razloga osnovni zahtev klasičnog mačevanja je **USPORAVANJE** - umeće kontrole dinamike borbe koje podrazumeva ne samo veštinu samouzdržavanja u brzini već i veštinu navođenja protivnika da svoje akcije izvodi prebrzo.

Nasuprot tome zbog nerealne lakoće sportskih rekvizita za mačevanje u savremenom sportskom mačevanju brzina postaje najvažnija a sportska borba se odvija pretežno refleksno, nepromišljeno i kroz akcije koje se skoro ne vide okom. Zbog ove "turbo" komponente, sportsko mačevanje je postalo neuporedivo agresivnije i brutalnije od pravog, borbenog mačevanja pa kada bi danas dva najbolja sportska mačevaoca naoružali pravim mačevima oni bi već u prvom naletu nestrpljivo i nepromišljeno ubili jedan drugog.

### 3. Tehnika

U pravoj borbi pravim mačevima nikad se ne polazi u direktan napad ukoliko je protivnik u gardu već se varkom tela ili radnjama mača njegov gard prvo razbija (dovodi mu se mač u bezopasan položaj). Direktan napad se u klasičnom mačevanju izvodi retko - kao izuzetak, i to samo u tri slučaja:

1. Kad protivnik ne drži mač u gardu
2. Kad se napada istovremeno uz eskiviranje
3. Kao kontranapad iz bezizlazne situacije

U sportskoj borbi, međutim, (posebno kad je reč o floretu i sablji) direktan napad je gotovo pravilo. On se izvodi na protivnika koji je u gardu (stavu) bez naročitog obaziranja na njegov mač jer pravila suđenja favorizuju (štite) napadača obavezujući napadnutog da svoj mač prvo upotrebi za odbranu pa tek nakon toga za napad. Na ovaj način napadač, ukoliko svoj napad izvodi po dogovorenim pravilima (prvi pođe napred sa rukom napred), u napad stupa potpuno bezbrižno bez ikakvog straha od protivnikovog kontranapada. Takav napad se u drugoj fazi završava ili direktnim pogotkom ili varkom (obilazanjem protivnikove odbrane) pa pogotkom. To znači da je suština ove vrste mačevanja pogotiti protivnika uz što manji broj kontakata sečiva tokom borbe - više iz pokušaja kontrole njegovih reakcija nego njegovog mača (drugim rečima u sve većem hazardu).

Isto je i kod sportskog mača. Napadač izvodi uvek direktan napad na neku tačku protivnika ne obazirući se uopšte na vrh njegovog mača ukoliko procenjuje ili se nada da će ga ubosti brže (pre) nego što sam tokom te iste akcije bude usput uboden.

Slično je i sa odbranama. Dok se u tehnici borbenog mačevanja pravim mačem odbrana i uzvrat izvode:

1. Istovremeno - tako da onaj ko je napao biva sklonjen i u isto vreme se sam nabada na postavljenu vrh onoga ko se odbranio.
2. Suksesivno - ali tako da se nakon odbrane tokom uzvrata sve vreme drži protivnikov mač ili se protivnikov mač pre uzvrata baca u stranu oštricom ili udarcem gardom.

3. Uz eskivažu - tako da se uzvrat izvodi uz puštanje protivnikovog mača ali i istovremenu eskivažu.

U sportskom mačevanju uzvratu nakon odbrane se uglavnom ne izvode na takve načine. Tu se nakon izvedene odbrane protivnikovo sečivo pušta i nanosi se slobodan uzvrat bez obzira na usputne posledice pošto pravila favorizuju radnje mačevaoca koji uzvraća.

#### 4. Zone pogotka

U pravoj mačevalačkoj borbi svaki je pogodak protivnika od značaja ali nije od podjednakog značaja. Bitno je protivnika pogoditi ali je još bitnije znati da u stvarnosti pogodak u vrat ili grudi nije isto što i pogodak u ruku ili nogu.

Iz ovog razloga gotovo da nije postojao udžbenik ili priručnik mačevanja napisan od XV do XVIII veka koji u sebi nije sadržavao i anatomske crteže. Čak su i u mnogim knjigama veštine mačevanja borci prikazani u svojim pokretima nagi kako bi se što jasnije i preciznije uočili položaji tela i zone pogodaka. Iz ovog razloga se u borbenom mačevanju svaki pogodak uzima u obzir a svi pogoci padaju u tri zone: zonu smrti, zonu teškog ranjavanja i zonu lakšeg ranjavanja. Kad je protivnik pogođen u vitalnu zonu: glava, grudi, stomak, vrat ili upravo u bok on je u stvarnosti mrtav tj. borba se prekida. Ako je protivnik pogođen u zonu težeg ranjavanja: rameni pojas ruke kojom mačuje, ruku kojom mačuje ili butinu prednje noge on se mora ili predati ili promeniti stav i uzeti oružje u drugu ruku svestan da mu je ostalo kratko vreme u okviru kojeg mora završiti borbu pošto »krvari«. Ako je protivnik lakše ranjen tj. pogođen u rameni pojas nenaoružane ruke, nenaoružanu ruku, potkolenicu prednje noge ili zadnju nogu on nastavlja borbu kao da se ništa nije dogodilo ali ima vremenski rok u okviru kojeg mora završiti borbu ili se predati.

/Izloženu podelu, naravno, treba shvatiti načelno pošto svaka rana ima svoje specifičnosti. Tako i pogodak u glavu može biti pod izvesnim okolnostima bezazlen (npr. u stvarnosti udarac rapirnom ili sabljom najčešće, zbog jačine kostiju lobanje, izaziva jedino šok, ošamućenje ili onesvešćenje protivnika) a pogodak u nenaoružanu ruku (ako je nanešen u neku od arterija ili vena) – koban. S druge strane vrsta oružja koja se koristi i način na koji se koristi je od velikog značaja. Ako je reč o sablji, kada seče, ona nanosi samo lake površinske povrede i načelno može izazvati kobne posledice JEDINO u predelu vrata i krvnih sudova ruku. Kad je reč o rapiru, ako bode, on gotovo uvek čak i sa lakim plitkim ubodom u bilo koji vitalni organ, vodi kobnim posledicama.

Iz ovog razloga mačevaoci u borbenom mačevanju uvek za prvenstveni cilj imaju zone kobnih pogodaka (vitalne tačke) a ne zone ranjavanja pošto gađajući ruke ili noge protivnika oni se izlažu riziku sopstvene smrti tj. mogućnosti da pri tome prime pogodak u grudi, glavu ili stomak. Pogoci u zone ranjavanja su, dakle, uglavnom slučajni pogoci i oni su rezultat promašaja napadnutih vitalnih centara protivnika/

Postoji samo jedan izuzetak od navedene koncepcije a u kome se u pravom mačevanju ne uzima u obzir jedna vrsta pogodaka - smrtonosni (u vitalne centre) ali ne zato što se apstrahuju već zato što se ne koriste (izbegavaju). Naime, sredinom XVIII veka cilj mačevanja nije bio smrtonosni pogodak već lakše ranjavanje protivnika. Sva veština ovog »humanog« mačevanja se tada svodila na društveno prihvaćeno »bockanje« u ruke i noge. Mačevaoci su pod pretnjom proterivanja, tamnice i oduzimanja sve imovine vodili borbu u ilegali tako da su posledice dvoboja morale biti lake i nevidljive za zakon. Pogoci u glavu i torzo su pod tim okolnostima bili apsolutno neprihvatljivi i zabranjeni. Upravo iz perioda ovog tipa mačevanja, dakle, »epohe ranjavanja« i potiču svi statistički podaci o evropskom mačevanju kao veštini pogađanja ruke ili noge protivnika. No, u svim drugim epohama ovakvo mačevanje je izazivalo podozrenje i prezrenje a pogodak u ruku ili nogu, ako nije bio slučajan, predstavljao je poniženje kako za onoga ko je pogodio (znak neumešnosti koliko i pogoditi konja umesto konjanika) tako i za pogođenog. Udarci ili bodovi u ruke ili

noge su nazivani »svinjskim« a shvatani su kao neviteški i kukavički gest strašljivca koji se plaši da uđe u pravu borbu mačevima »prsa u prsa«. Takvi pogoci su sa gnušanjem posmatrača zahtevali izvinjenje protivniku i ponovni duel kad se rana zaceli.

Gotovo da ništa od navedenog nije preuzeto u sportskom mačevanju. U njemu svi pogoci nanešeni u dogovorenu važeću površinu tela se vrednuju isto (isto je pogoditi u stomak, srce i rameni pojas) a svaki pogodak nanešen van ove površine se ne vrednuje ništa. Tako npr. ako je u sportskom floretu protivnik pogođen u ruku, vrat, glavu ili nogu to se ne uzima u obzir uopšte a ako je npr. u sportskom maču protivnik pogođen u grudi, vrat ili u glavu to se vrednuje isto kao i da je pogođen u vrh cipele, šaku, butinu ili prst nenaoružane ruke. Takođe, u sportskom mačevanju mačevaoci se uvek bore u istom stavu i ne koriste suprotan stav i drugu ruku (kad ih protivnik pogodi u ruku kojom mačuju oni borbu nastavljaju da vode kao da u tu ruku nisu ni pogođeni).

Postoji još jedna bitna razlika. Dok je u pravom mačevanju pravim mačevima protivnik eliminisan samo jednim jedinim pogotkom u vitalni centar (grudi ili glavu) tj. borba u stvarnosti traje do prvog kobnog pogotka u sportskom mačevanju ona traje do propisanih 5, 10 ili više pogodaka pri čemu gotovo svaki od njih može pasti u grudi ili u glavu a da se borba nastavi kao da se ništa nije dogodilo.

Dakle, klasično mačevanje ne poznaje sportska apstrahovanja (koja su nužna i neophodna kako bi se mačevanje moglo tehnički organizovati kao takmičarska **igra** sa pobednicima i poraženima) već razlikuje pogotke u zone ranjavanja (kada protivnik još jedno kratko vreme može da se bori menjajući stav ili ruku sa kojom mačuje) i zone kobnog pogotka (kada se borba odmah prekida).

## 5. Ishodi borbe

U pravoj borbi jedan mačevalac može ubiti drugog, oba mačevaoca se mogu obostrano ubiti, jedan mačevalac može ubiti drugog ali pri tome biti i sam **teže** ili **lakše** ranjen. Takođe, jedan mačevalac može samo lakše ili teže raniti drugog mačevaoca tako da on još jedno kratko vreme može da se bori do gubitka ili predaje. Osim toga, oba mačevaoca se mogu obostrano teže ili lakše raniti tako da se borba prekida i nema nikakav ishod.

U sportskom mačevanju se izuzev jedne sve navedene opcije ne uzimaju u obzir. Ta jedna opcija je jednostrana pobeda jednog od mačevaoca (ne uzimajući u obzir diskvalifikaciju zbog ne poštovanja dogovorenih pravila). Ishod borbe u sportskom mačevanju je, dakle, uvek apstrakcija pošto je apstrahovanje od mnoštva realnih opcija koje čine pravi, životni ishod svake realne borbe mačevima.

Iz svih navedenih razloga je **nemoguće tehnički organizovati takmičenje tj. borbu više mačevalaca po borbenim pravilima koja će uvek dati na kraju samo jednog pobednika s obzirom na mnoštvo varijanti ishoda borbi (obostrano ranjavanje, obostrana smrt, svi učesnici su ranjeni ili svi stradali...).**

Zato od kad je načinjen prvi mač mačevaoci su se prijateljski borili u **simulirajućoj** borbi tj. mačevali su bez namere da jedan drugog povrede - uz uzajamnu pažnju i poštovanje (kurtoaziju). Ova vrsta borbenog mačevanja, koja se upražnjavala na časovima borbenog mačevanja i prijateljskog borenja (»vežbovni dvoboji«) nije imala nadmetački karakter. Ona je bila prvenstveno kontrolisana imitacija realnog mačevanja i vežbe usavršavanja borbene veštine kao priprema za pravu borbu u duelu, ratu ili dvoboju u kome neće biti samo pobednika i pobeđenog već i svega drugog što pripada realno u borbi. Ovakvo

mačevanje se ne izvodi s ciljem traženja pobjednika i ono se zato nazivalo nekad »borenje«, kako se kod Srba do početka XX veka mačevanje i zvalo.

## 5. Taktika

U sportskom mačevanju (podjednako važi za sportski floret, sportsku sablju ili sportski mač) važno je pogoditi po dogovorenim pravilima ili pogoditi prvi, a u oba slučaja **bez obzira na prateće posledice** koje se u suđenju apstrahuju ili ne registruju. Iz tog razloga se može stalno videti kako na sportskim mačevalačkim takmičenjima (bilo kog ranga i nivoa) tokom akcija se lampe za signalizaciju pogodaka gotovo po pravilu pale obostrano u svim mogućim kombinacijama. Čak je aparat za signalizaciju pogodaka u sportskom maču podešen tako da blokira (ne pokaže - prikrije) pogodak jednog od mačevaoca ako je on protivnika pogodio samo delić sekunde kasnije. Ako bi u borbi sportskim mačem isključili blokatore registracije pogodaka druge strane više od 90% akcija bi se završavalo manje-više gotovo istovremenim obostranim pogocima tj. u stvarnosti obostranom smrću.

U pravom mačevanju pravim mačevima su ovakve akcije (uletanje u protivnikov napad kako bi se naneo bod delić sekunde pre nego što se bod primi, pa se borba uglavnom svodi na to da protivnici istovremeno jurnu jedan na drugog sudarajući se - jer »ko odstupi taj gubi svaku prednost«) apsolutno zabranjene i predstavljaju elementarnu mačevalačku neukost.

Naime, još od XVI veka mačevanje u kome se protivnici obostrano pogađaju (»bod dve udovice«) izazivalo je smeh i ukazivalo ne samo na borbu dva nevešta već i dva **nedovoljno inteligentna** protivnika. Iz tog razloga su oduvek i najveštiji mačevaoci izbegavali borbu sa neukim ili suludim protivnicima jer je nesposobnost i glupost ovih drugih obično, i gotovo neizbežno, izazivala obostranu smrt. Tako s jedne strane imamo promišljenost, strpljenje, taktičnost, opreznost, mudrost, lukavstvo, »usporavanje« - sve ono vekovima tako karakteristično za borbeno mačevanje, a sa druge agresivnu jurnjavu, sudar brzina, nepromišljenih akcija i urođenih i utreniranih stečenih refleksa.

Kada je reč o taktici treba ukazati na još nešto. U borbenom mačevanju, s obzirom da postoje smrtonosni pogoci, pogoci teških ranjavanja i pogoci lakih ranjavanja, mačevaoci mogu taktizirati. U tom smislu napadač može poći u napad ili uzvrat prihvatajući da bude pri tom lakše ranjen ako će naneti teže ili smrtonosno ranjavanje protivnika, da bude lakše ranjen ako će naneti pogodak težeg ranjavanja ili da bude čak i teže ranjen ako pri tom smrtonosno ranjava protivnika. Ničeg od ove vrste taktiziranja u sportskom mačevanju nema pošto tu svi pogoci imaju istu težinu i podjednako se vrednuju.

U vezi sa ovim prilogom vidi link: **Klasično mačevanje i takmičenje**





## Osnovni elemenati tehnike mačevanja

**Forma** (izgled) jednog mačevalačkog pokreta (korak, ispad, blok, sečenje, bod...) je **prvi** i temeljni element tehnike mačevanja. U formi jedne mačevalačke radnje se nalazi ono što ostaje kada je iz nje odbačeno sve što je nepravilno i suvišno kako bi se došlo do funkcionalno najčistijeg. Mačevalac koji nije sasvim savladao formu radnji mačem, dakle, uvek će koristiti mnogo više pokreta koji ne samo da smetaju u izvođenju akcije već i zamaraju više mišića nego što je to potrebno. Ti mišići skreću njegovu ruku sa pravilnih radnji, oduzimaju im brzinu i snagu pa on nikad ne zna (kao ni protivnik) gde će završiti neki njegov pokret.

No, najčešća zabluda većine početnika je da ukoliko savladaju izgled (**formu**) jedne tehničke radnje u mačevanju time su ujedno savladali i tehniku mačevanja. To je, međutim, daleko od istine. Pored **forme** (koja je **prvi element** tehnike mačevanja) svaka mačevalačka radnja ima još pet veoma bitnih tehničkih elemenata. To su:

- Stabilnost i ravnoteža
- Brzina
- Amplituda (intenzitet)
- Ritam
- Snaga

Dakle, svaka mačevalačka radnja se izvodi ne samo kao pokret sa određenom **formom** već i uz **ravnotežu i stabilnost** praćenu određenom **brzinom, intenzitetom, snagom i ritmom**. Mačevalačka akcija se u tom smislu ne može dobro izvesti ne samo ukoliko se radnje izvode na pogrešan način (neispravna forma) već i ako se izvode pogrešnom brzinom, snagom, amplitudom, ritmom ili bez stabilnosti i ravnoteže.

Dobro učenje mačevanja i dobro mačevanje se u tom smislu sastoji od više elemenata:

- a) Održavanje ravnoteže i stabilnosti
- b) Procene **brzine** kojom se izvodi akcija. Procene **pravog vremena** - trenutka (za odbranu, napad ili kontranapad).
- v) Procene **amplitude** (prostora) koju sa jedne strane čini 1. **distanca-udaljenost** protivnika (1/2, 1, 2... metra) a sa druge strane 2. **položaj** u odnosu na protivnika (napred, nazad, levo, desno, koso...) 3. **veličina** prostora koji doseže mač tokom izvođenja akcije kako kad je reč o dejstvima na telo tako i kad je reč o dejstvima na mač protivnika.
- g) Procene **ritma** i **snage** akcije.
- d) Procene **forme** - vrste radnje koju izvodi mačevalac i njegov protivnik.

Navedeni elementi su ključevi tehnike koji jedino ako se istovremeno okreću otključavaju bravu uspešnog izvođenja akcija. Treba, dakle, delovati u pravo vreme a ne ranije ili prekasno, treba taj vremenski trenutak

iskoristiti na pravom mestu a ne ispred, iza, levo ili desno od njega i to niti preblizu niti predaleko, a pri tome učiniti pravom snagom pravu stvar koja odgovara formi akcije.

## **1. Ravnoteža i stabilnost**

Svaki mačevalac tokom borbe treba neprekidno da bude u položaju tela koji osigurava najveću ravnotežu jer stabilnost je osnovni element svakog dobrog stava i kretanja u borbi. Ravnoteža i stabilnost su bitni zato jedini obezbeđuju povezanost više mačevalačkih radnji u jedan kontinuitet akcije. Ukoliko, dakle, mačevalac jednu radnju koja je segment akcije izvede tako da izgubi pri tome ravnotežu on neće moći ovu povezati sa radnjom koja sledi tj. neće moći izvesti akciju do kraja.

S druge strane ukoliko mačevalac izvede uspešno neku odbranu ali tako da je pri tome svoje telo doveo u položaj nestabilnosti on ne samo da neće moći nakon toga uzvratiti na napad već neće moći ni izvesti drugu odbranu ukoliko napadač produži svoj napad videvši da je branjenik izbačen iz ravnoteže ili ne može da uzvрати.

Postoje dva osnovna znaka da je mačevalac u izvođenju neke radnje postigao stanje stabilnosti i ravnoteže:

1. Kada njegovo telo nakon izvedene radnje nema tendenciju da se kreće dalje i nekontrolisano u nekom pravcu po inerciji već je dospelo u položaj mirovanja i u tom položaju se može održati neograničeno vreme bez dodatnih napora.

2. Kada mačevalac oseća da nema napona samo jedne ili nekolicine grupa mišića, a koji stvara bol i zamor, već je napon ravnomerno raspoređen po celom telu.

Stabilnost i ravnoteža u mačevalačkim akcijama se postiže kontrolom centra težišta tela. Naime, pošto je centar težišta svakog mačevaoca u donjem delu tela tu se i nalazi alat pomoću kojeg on upravlja stabilošću svojih radnji.

U tom smislu svaki dobar mačevalački pokret počinje uvek pokretanjem prvo težišta - upravljanjem strukom i svaka akcija kreće iz ovog centra i obratno svako delovanje spolja prvo treba da se reflektuje na ovaj centar.

Tako npr. ukoliko se akcije izvode brže težište tela treba pomerati na niže, ukoliko se izvodi kretanje napred težište treba blago pomeriti napred, ukoliko se kretanje izvodi nazad pomeriti ga u nazad, ukoliko se, međutim, treba stabilno zaustaviti iz žustrog kretanja napred potrebno je težište prebaciti nazad i dole a ukoliko se treba stabilno zaustaviti iz žustrog kretanja u nazad potrebno je težište prebaciti napred i dole. Ako se težištem ne barata na ovaj način telo će u akcijama delati nepovezano i u neredu.

Manipulacija težištem tela sa ciljem postizanja stabilnosti je od većeg značaja što je mač teži ne samo zato što se tada mačevanje više zasniva na pokretljivosti tela već zato što i sama masa i inercija mača u pokretu utiče na težište tela mačevaoca. Ovo je posebno izraženo kod jednoiporučnih i dvoručnih mačeva.

Najbolja vežba za razvijanje dobrog osećaja ravnoteže i stabilnosti je izvođenje svih mačevalačkih kretanja zatvorenih očiju. Naime, pri kretanju sa otvorenim očima odvija se proces neprestane automatske korekcije položaja našeg težišta u odnosu na udaljenost okolnih tačaka prostora, a što stvara privid uvežbane stabilnosti. Zatvaranjem očiju prekidaju se ti oslonci što se odmah očituje gubljenjem ravnoteže. Bez vizuelnih oslonaca telo je primorano da drži balanse i počinje da koristi uspavane osećaje orijentacije u prostoru bez upotrebe vida. Na taj način mačevalac i sluhom i boljim osećajem napetosti svih grupa mišića bogati vlastiti senzorni arsenal tj. ne



postiže stabilnost više samo vizuelno čime značajno oslobađa oči za druge funkcije u borbi.

## 2. Brzina

Brzina je jedan od najvažnijih elemenata mačevanja i ona se odnosi ne samo na kretanje tela mačevaoca u prostoru već i njegovog mača. Ona **nije samo najbolji saradnik mačevaoca već i njegov najveći neprijatelj**. O tome govori i čuvena mačevalačka poslovice: "Najbrži najbrže strada". U tom smislu **zabluda** je da se mačevalačke akcije izvode samo brzo te da je brži mačevalac ujedno i bolji. Zapravo, nijedna složena akcija se ne izvodi brzo već uz delovanje različitim brzinama, a što i predstavlja vrh tehničkog umeća u mačevanju. Onaj ko ne ume da mačuje **raznovrsnim tempom** ne samo da liči dosadnog svirača koji svira samo jednom - najvećom brzinom već i nužno mačuje brzopleto, pa i nepromišljeno: ne može nikad izvesti neku složenu akciju a one proste izvodi nasumično i u magnovenju.

U borbi se, drugim rečima, ne koristi brzina već **adekvatnost** brzine jer biti u akciji prebrz je isto što biti i prespor a cilj je akciju izvesti u **pravo vreme** - niti prerano niti prekasno. Ukoliko mačevalac, dakle, pogreši u tempu radnje - ne usaglasi njen ritam sa ritmom protivnika, delovaće nepravovremeno tj. prebrzo ili presporo - pogrešno.

Zato veoma važan element mačevalačke tehnike je umeće da se protivnik natera da dela suviše sporo ili previše žuri, dakle da stvari koje su dobre ne radi u pravo vreme. Postoji više načina za to, navešću dva: mačevalac svojim sporim tempom kretnji može da uspori kretanje protivnika, ili da ga svojim brzim tempom užurba - brzo odgovarajte ako hoćete da ubrzate akciju, sporo ako hoćete da usporite. Takođe, mačevalac skraćanjem distance primorava protivnika da dela brže jer zbog manjka prostora ima i manje vremena za reagovanje, a usporava ga povećanjem distance itd.

U mačevanju postoje načelno četiri brzine izvođenja akcija:

- **Maksimalna**: akcija se izvodi odmah punom brzinom. Koristi se najčešće u prostim akcijama.

- **Progresivno rastuća**: lagana u početku da bi se povećavala kako se akcija privodi kraju. Koristi se prilikom fintiranja i izvođenja složenih radnji.

- **Slobodno konstantna**: manja od neke maksimalne, a pri tome nepromenljiva po intenzitetu. Koristi se prilikom lažnih akcija i akcija sa drugom intencijom, kao i protiv mačevalaca koji burno reaguju.

- **Opadajuća**: akcija se lagano ili naglo zaustavlja. Koristi se prilikom neočekivane promene situacije.

Na brzinu izvođenja radnje utiče niz tehničko taktičkih i funkcionalnih komponenti od kojih su najvažnije: urođena sposobnost, zamor, snaga pri ispunjenju osnovnih mačevalačkih radnji, vrste akcija koje treba izvesti, vreme odgovora protivnika, visoko težište koje onemogućava brzo kretanje, itd.

Neiskusni mačevaoci misle da se brzina u mačevanju stiče brzim vežbanjem radnji i akcija. To je potpuno pogrešno. **Brzina se stiče sporošću!** Da bi mačevalac postigao brzinu u izvođenju tehnike mora dugo vremena vežbati sporo izvođenje tehnike. Nestrpljivi to izbegavaju jer misle da vreme protiče uzalud. Jedino spori pokreti nas uče pravilnom izvođenju tehnika a samo pravilnost u izvođenju tehnike otvara vrata za ravnomerno i

postepeno ubrzavanje radnji koje je čine. Tek mačevalac koji se izvežbao da dela sporo moći će da se uvežba i da ubrzava.

### 3. Amplituda

Dok brzina definiše mačevalačku kretnju u **vremenu** amplituda definiše mačevalačku kretnju u **prostoru** i to kao:

1. Veličina prostora (distanca-udaljenost protivnika) koju pokriva telo mačevaoca tokom izvođenja akcije. Ona je definisana radnjama na kontaktnoj, kratkoj, srednjoj distanci ili van distance.

2. Veličina prostora koji doseže mač tokom izvođenja akcije (radijus izmaha ili boda) kako kad je reč o dejstvima na telo tako i kad je reč o dejstvima na mač protivnika.

3. Veličina ugla pod kojim se nalazi protivnik - položaj u odnosu na protivnika: ispred, iza, levo, desno, koso...

Navedene amplitude tokom akcije mogu biti stalne i promenljive. Stalna je ukoliko uslovi borbe nameću održavanje konstantne distance, radijusa zamaha ili položaja protivnika. Promenljive su ukoliko uslovi borbe diktiraju neprestanu i dinamičnu promenu distance, radijusa izmaha ili položaja protivnika.

Dobro izvedena akcija uvek podrazumeva dobru procenu sve tri amplitude pošto greške u ocenjivanju bilo koje od navedenih vodi promašaju, a što ide uvek protivniku na ruku.

Mačevalac iz tog razloga treba neprestano da vežba svoj osećaj za amplitudu udaljenosti (distanca) tela protivnika. Tako npr. mačevalac sa velike distance ne može ispadom dosegnuti protivnikovo telo kao što ne može na kratkoj distanci izvesti iskorak. On isto tako treba neprestano da vežba osećaj za amplitudu dosega delovanja svog mača ne samo u odnosu na telo već i mač protivnika (udaljenost mača od mača). Tako npr. mačevalac ne može izvoditi batutu na velikoj distanci, vezivanje protivnikovog mača na kontaktnoj distanci ili sečenje vrhom sečiva na srednjoj distanci. Za usavršavanje osećaja za ovu vrstu amplituda neophodan je sparing rad sa učiteljem i kolegama kao i razne vrste vežbi koje se zasnivaju na izvođenju bodova i sečenja po kožnoj lopti koja je okačena i u pokretu. Mačevalac isto tako mora neprestano vežbati svoj osećaj za dobro procenjivanje prostornog položaja protivnika obzirom na razne uglove pod kojima se može naći: ispred, iza, levo, desno, koso...

### 4. Ritam

U starim školama mačevanja vežbe su se održavale uz udarce bubnja ili štapa kojim je učitelj udarao u tlo. Razlog za ovo je postojanje ritma u izvođenju mačevalačkih akcija. Ritam u mačevanju ima spoljašnji i unutrašnji oblik. U **prvom slučaju** reč je o ritmu neposrednih akcija u borbi. Tako npr. jedan mačevalac može krenuti u napad sa serijom sečenja iz raznih pravaca (tipično za borbu teškim mačevima od 12 do 14 veka) a na šta napadnuti odgovara serijom blokova. Ukoliko je ritam udaraca brži od ritma blokova napadač će pogoditi, ukoliko je isti branjenik će se braniti dok stiže ili ne pogreši. No, ako napadnuti blokove izvodi u bržem ritmu od napadača on će naći vreme za izvođenje uzvrata. Isto tako ukoliko se ofanzivne kretnje nogama napadača smenjuju u bržem ritmu nego što napadnuti izvodi defanzivne kretnje odstupanja napadač će sustići napadnutog i naneti mu pogodak. Ista je situacija i sa serijama napada, blokova, uzvrata, kontrablokova, kontrauzvrata... u kojima mačevaoci uvek u nekom ritmu izvode svoje akcije i reakcije. Spoljašnji ritam akcija se može tokom borbe ubrzavati, usporavati ili održavati, a što zavisi od okolnosti i taktičkih zamisli mačevalaca. Ritam u tehnici mačevanja, dakle, dobija na značaju što su akcije

složenije a gubi na začaju što su jednostavnije. Prost jednodelni direktni napad ili tempo bod iz kontranapada ne stiže da formira spoljašnji ritam akcije.

U **drugom slučaju** reč je o **unutrašnjem ritmu** radnji u jednoj istoj akciji. Naime, svaka mačevalačka akcija je sačinjena od delove tj. diskretnih elemenata koji se izvode i smenjuju određenim redom kako bi radnja u celini imala jedan pravilan kontinuiran sled. Tako npr. ispad u prvoj fazi ima tri radnje: pružanje ruke sa mačem (1), pružanje prednje noge napred (2) i opružanje zadnje noge (3). Ove tri povezane radnje sleduju jedna za drugom ne samo uz prostornu već i vremensku pravilnost smenjivanja - ritam koji može biti različit. Situacija se u slučaju ispada ritmički usložnjava kada ga treba u nastavku akcije još i npr. produžiti. Isto pravilo važi i za sve druge mačevalačke akcije koje u sebi sadrže ciklične radnje npr. kretanje napred i nazad koracima (izvođenje koraka napred je sačinjeno od dve radnje: iskorak prednjom nogom (1) i pristup zadnjom nogom (2). Kontinuirano kretanje uz pomoć koraka, dakle, predstavlja ritmično smenjivanje 1 i 2, pri čemu taj ritam može imati različite brzine: sporo, umereno ili brzo).

Usmerenje pažnje na ritam radnje, u tom smislu, je i od značaja za pravilnost njenog izvođenja s obzirom da će tad svaki njen element biti izvršen u pravo vreme a ne preko reda ili kasnije.

No, ritam jedne mačevalačke radnje treba da je usklađen i sa ritmom drugih radnji koje se uz nju izvode (npr. pokreti nogu sa pokretima ruke) jer samo tako kompletna akcija ima jedan isti **tempo** pa ruke i noge u mačevaoca deluju usklađeno. Iz ovog razloga mačevalac koji nema razvijen ili izgrađen osećaj za ritam radnji ove ne može pravilno izvoditi ili ih vrlo teško uklapa u tok mačevalackih akcija. Glavni način za savladavanje ritma mačevalačkih radnji je da učenik svaki pokret koji izvodi istovremeno u sebi broji pri čemu to brojanje treba da ponavlja različitim brzinama.

Kad je reč o taktiziranju sa ritmom u borbi mačevalac treba da nauči kako da izbegne da bude uvučen u ritam protivnika i da zna kako da njegov ritam poremeti a protivniku nametne svoj. Druga taktika je da se prihvati ritam protivnika kako bi se zatim malo po malo on modifikovao i prilagodio sopstvenim akcijama i namerama.

### 3. Snaga

Kada je reč o **snazi** u mačevanju govori se o jačini dejstva mača po protivniku ili njegovom maču. Većina početnika seče ili bode bez osećaja mere tj. ne samo prejako ili preslabo već i bez umeća da dozira i upravlja snagom dejstva mača u skladu sa okolnostima i zahtevima akcije. Početnici uobičajeno greše kad teže da suviše snažno koriste mač. Zamasi tada dobijaju inerciju pa više nisu slobodni. Brzo i jako rukovanje oružjem otežava manipulaciju sa njim. Slična je situacija i kad početnici suviše malom snagom koriste svoj mač. Tada akcija nema dovoljnu energiju da bi mogla da razvije pravilno svoju formu.

Ne uzimajući, dakle, u obzir prejake i preslabe udarce u mačevanju postoje **jaki** udarci, **srednje** jaki i **slabi** udarci. U akcije koje se ne izvode jakim udarcima spadaju sečenja po kolegi koja se u kurtoaznom (prijateljskom) mačevanju uvek izvode srednjom ili malom snagom (za razliku od pravog bojevog mačevanja u kojem se izvode i punom snagom).

**Jakim udarcima** se mač koristi uglavnom za **batute** sečivom i gardom, **bacanja, vezivanja, vođenja, glisar itd.**, jer ove akcije imaju za zadatak da izbace protivniku mač iz ruke ili da ga odbace u stranu. Uz primenu **srednje ili male snage** (u zavisnosti od tipa mača) se izvode akcije koje imaju za cilj kontinuirano dejstvo na sečivo protivnika koje služi da isprovocira željenu protivnikovu reakciju. U njih spadaju razne vrste **presija** i **kontrapresija**. U mačevanju isto tako i mala snaga ima svoju funkciju. Za izvođenje uboda nikako

nije potrebna velika snaga pa unošenje snage u ovu akciju samo izbacuje mačevaoca iz ravnoteže. Takođe, sečenja po rukama i nogama se nikad ne izvode jakim udarcima zato što promašaj u takvom slučaju vodi napadačev mač u preveliku amplitudu koja ga ugrožava. Slično je i sa raznim vrstama sečenja i bodova koji imaju za cilj **čarkanje, predudarce, varke**, kao i kod **propusnih sečenja**, a koji se u prvoj fazi izvode malom snagom. Takođe, neke od akcija koje se standardno izvode sa velikom snagom mogu se izvesti iz taktičkih razloga sa malom snagom, a kad je cilj da ovim blefom isprovociramo burnu reakciju protivnika.

Učenje kontrole upotreba mača različitom snagom predstavlja jedan od glavnih elemenata savladavanja tehnike mačevanja i ono se sastoji ne samo od umeća davanja maču određene energije u akciji već i umeće savladavanja ove energije (zaustavljanja mača), dakle, manipulacija inercijom i ubrzanjem mača koji treba pokrenuti i kojeg treba zaustaviti.

## Modulacija elemenata

**Predstavlja srž tehnike mačevalačke borbe.** Kao što tehnički elementi mogu biti harmonizovani i usklađeni (ili neharmonizovani i neusklađeni) unutar jedne akcije tako mogu biti harmonizovane i usklađene (ili neharmonizovane i neusklađene) i akcije dva mačevaoca koji se bore. U tom smislu radnji jednog mačevaoca, koja ima jednu određenu formu, uvek pripada i odgovarajuća radnja reakcija drugog mačevaoca sa drugom formom, a ne neka koja nema veze sa njom. Isto pravilo važi i za ostale elemente tehnike mačevanja: brzinu, amplitudu, ritam i snagu. Jedan mačevalac na akciju koju izvodi napadač sa određenom brzinom, snagom, ritmom i amplitudom treba da odgovori isto tako sa određenom reakcijom kojoj pripada odgovarajuća brzina, snaga, ritam i amplituda.

Mačevalačka borba, dakle, u tehničkom smislu ne predstavlja ništa drugo do složenu modulaciju elemenata tehnike mačevanja u odnose koji mogu biti:

**1. Harmonizovani** (usklađeni). Jedan mačevalac npr. dugačkim korakom zakorači napred a na to drugi odgovori isto toliko dugačkim korakom nazad; jedan zakorači brzo napred i drugi isto brzo zakorači nazad; jedan uradi tri koraka napred i drugi uradi tri koraka nazad; jedan izvodi snažnu presiju na sečivo drugog a ovaj mu odgovara isto tako snažnom kontrapresijom.

**2. Neharmonizovani** (neusklađeni). Ukoliko mačevaoci mačuju potpuno harmonizovano, ne mogu jedan drugom naneti nikad pogodak, ili do toga dolazi sasvim slučajno. Iz toga sledi da efikasna akcija je posledica **raskoraka** - radnje jednog od mačevalaca kojom on narušava formu, ritam, amplitudu, brzinu ili snagu. Postoje tri varijante neharmonizovanosti:

U **prvoj varijanti** mačevaoci su neusklađeni u nekom ili u svim elementima jer ne umeju da se harmonizuju - haotično brljaju i mešaju forme, ritmove, snage i amplitude. To je slučaj sa početnicima i tada zbog nesinhronizovanosti dolazi do pogotka nekontrolisano i nasumično.

U **drugoj varijanti** mačevaoci su neusklađeni u nekom elementu jer je slučajno došlo do greške u sinhronizaciji - neko je uradio nešto prebrzo, prejako, predugačko, prekratko... Tada do pogotka dolazi najčešće slučajno ili namerno ukoliko je drugi mačevalac uspeo da iskoristi ovu slučajnu grešku.

U **trećoj varijanti** jedan od mačevalaca nameće svoje uslove borbe i stalno namerno pokušava da razbije usklađenost forme, amplitude, intenziteta, snage i ritma pokreta kako bi to iskoristio za pogodak.

\*

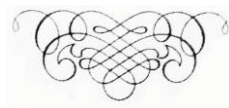
Dobri mačevaoci, dakle, tokom borbe (u zavisnosti od toga da li izvode neutralno kretanje, napad ili odbranu) iz različitih taktičkih razloga neprestano

harmonizuju ili disharmonizuju svoje akcije. U tom smislu važan deo veštine modulacije elemenata tehnike mačevanja čini umeće njihovog kontrolisanog prevođenja iz harmonizovanih u neharmonizovane oblike i obratno.

Tako npr. mačevalac treba da zna kako da protivnika primiri ili zavede nizom harmonizovanih kretnji da bi zatim neprimetno i postepeno, ili iznenadno, prešao u neharmonizovane. Ovo se obično dešava u pripremama akcija. Isto tako mačevalac treba da zna i kako će niz neharmonizovanih kretnji preći u harmonizovane - slučaj kada protivnik stalno pokušava npr. da "razbije distancu", preuzme "tempo", diktira određeni ritam borbe ili formu akcija. Znati ovo kompenzovati znači ujedno i neutralisati pokušaje protivnika.

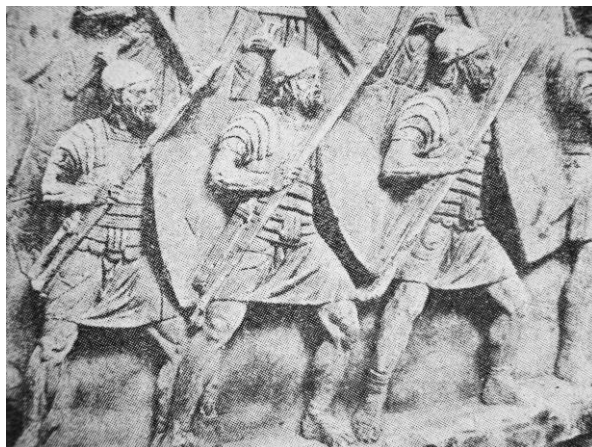
Modulacija forme pokreta, snage, brzine, amplitude i ritma dobija posebno na složenosti kada mačevalac nauči kako da brzinu ne modulira samo brzinom, amplitudu amplitudom, snagu snagom, ritam ritmom i formu formom već i da ih modulira međusobno. Tako ukoliko je amplituda radnje mala ovo se može kompenzovati povećanjem ritma, ako je ritam radnje spor ovo se može kompenzovati promenom forme radnje, ako je brzina radnje mala ovo se može rešiti povećanjem amplitude, ako se smanji distanca (prostor) - priđe protivniku, napadač gubi snagu svojeg napada jer ga ne može razviti do kraja, ako se pojača ritam radnji protivnik se slabi i on gubi snagu i amplitudu svojih akcija itd. Ovim su ujedno i dati neki od načina pomoću kojih mačevaoci mogu pretvarati harmonizovane radnje u neharmonizovane i obratno.

Sve vežbe vezane za savladavanje ovog vrlo složenog dela tehnike mačevanja, a koji se odnosi na njeno korišćenje čime se prelazi u sferu taktike mačevanja, mačevalac prvo treba da izvodi sam (vežbajući različite brzine, ritmove i amplitude radnji) a zatim sa kolegom ili protivnikom pomoću kojih će uzajamno razvijati osećaj za formu, prostor, vreme i ritam mačevalačkih akcija.





## Rimska vojna obuka



Od velikog značaja za razumevanje duha i karaktera rimskog legionara mačevaoca u najvećoj meri je rimska vojna obuka za koju se može reći da nosi univerzalna obeležja za sve periode postojanja Rima.

O duhu **rimске** vojne obuke govori Vegecije: "Mi vidimo da je rimski narod podčinio sebi ceo svet zahvaljujući vojnim veštinama, zahvaljujući veštini dobro napravljenog logora i zahvaljujući vojnom školovanju. Na čemu se drugom mogla zasnivati vojna sila protiv mase Gala? Na čemu protiv većih i jačih Germana? Mi nikada nismo bili dorasli Afrikancima ni brzinom ni bogatstvom. Niko ne osporava da naša vojna taktika i teorija zaostaje za grčkom. Zato smo se mi zalagali za to da iskusno biramo mlade vojnike (regrute), da ih učimo zakonima oružja, da ih kalimo svakodnevnim drillom, da ih pripremamo tokom logorskog života na sve ono što se može događati u stroju i za vreme borbe ili pokreta, i napokon, da surovo kažnjavamo."

Ko je bio pozivan u vojsku? Prihvatljiviji branioци su bili starosedeoци čija su deca navikla na život na otvorenom vazduhu i pri zimi i na suncu. Njih nije bilo potrebno učiti kopati, dizati teret, hodati duge ture i izvoditi druge radnje koje su činili pravi vojnici. Često je Tiberije Grakh govorio o gradskim Rimljanima žaleći se na oskudnosti u sposobnostima, koji nisu bili naročito prigodni za vojnu službu. Ako se za vojsku birao građanin, jer je bio mlitav i razmažen, bilo je potrebno prvo čvrsnuti ga, zatim učiti da kopa, nosi teret, trpi žeđ i sunce, nemaštinu, život pod otvorenim nebom, a tek posle rukovanju oružjem. Pri izboru se nije samo obraćala pažnja na visinu već i na snagu, okretnost, hrabrost i sposobnost obučavanja. Govoreći o tome Vegecije je navodio kao primer homerskog junaka Tideja, koji je "bio nizak rastom, ali po oružju najjači".

Naravno mnoge vojskovođe su imale svoj pogled na izbor vojnika. Tako je Pir zahtevao da vojnici obavezno bude visokog rasta a Cezar je obraćao pažnju na fizičku snagu. Opis dobro izabranog rimskog regruta je dao Mahijaveli: "Drevni Rimljanin je morao da ima žive i vesele oči, krepak vrat, široke grudi, jake ruke, dugačke prste, uvučen stomak, jaka bedra, žive noge. Takav čovek uvek je izdržljiv i jak - dve osobine koje su se u vojnika najviše cene."

Ono što je bitna odlika karaktera Rimljanina i ono što je Rimu omogućilo osvajanje celog sveta je sem prakse u rukovanju oružjem i podizanju logora – navika na rat, i to prvenstveno ofanzivni rat. Da bi se postiglo savršenstvo u postizanju discipline, počinjalo se od najosnovnijih stvari kao što su čistoća ličnog naoružanja, odeće, tela. Lični izgled, ponašanje u logoru i na bojištu itd. Postojao je čuveni rimski egzercir (vojne vežbe) koji je stvarao disciplinu.

Regruti su vežbali 4 meseca i više bez prekida i to dva puta na dan - ujutru i posle podne. Oni su učili da ruše i tešu drva, kopaju rovove, probijaju puteve i penju se po stenama, plivaju, postavljaju i raspremaju logor, gađaju iz luka, bacaju kamen, koplje, barataju mačem i štitom, skaču kroz vatru, rvu se i prestrojavaju, trče pod punom opremom. Ali oni su se obučavali i u koračanju. Korak legionara je bio toliko tačan da je bilo moguće njime izmeriti rastojanje 1000 (milla) takvih koraka je iznosila 1 milju. To je bio vojni korak kojim su se za vreme 5 letnjih sati prelazilo 20 milja. "Punim" korakom, bržim, za to vreme je prelaženo 24 milje (oko 38 kilometara).

U sistemu obuke je bilo i trčanja i vojnici pod punom opremom trebali su da trče i do 20 kilometara. Često su se izvodili "treninzi" sastavljeni od četvorodnevnik ciklusa. Livije opisuje ovaj trening: prvog dana legionari pretrče 6 kilometara sa punom opremom. Drugog dana čiste i sređuju svoje oružje, trećeg dana se bore palicama ili drvenim ili obloženim mačevima. Četvrtog dana se odmaraju. Petog dana ponovo trče pod punom opremom.

Nakon završene obuke vojnici su unošeni u spiskove, žigosane su im na koži oznake i oni su davali zakletvu. Ali ovim obuka nije bila završena. Takođe, i stari vojnici su bili obavezni da svaki dan vežbaju, često ne samo jedanput dnevno.

Vežbanje je počinjalo učenjem vojničkih koraka i marševanjem na dugim stazama u pravilnom poretku. Vežbali su postrojavanje i prestrojavanje u kretanju: iz prave linije u dva reda, iz dva reda u trougao, iz trougla u krug. Posebno je vođeno računa o trčanju kojim su se vojnici osposobljavali da brzo jurišaju na neprijatelja, zauzimaju borbene položaje, brzo izviđaju i lako hvataju begunce. U toku leta svi su vojnici morali redovno da plivaju. Posebna pažnja se posvećivala mačevanju. Za tu obuku su postojali učitelji. Vojnik koji nije postigao zadovoljavajuće rezultate dobijao je za sledovanje ječam a ne pšenicu. Pri vežbanju bacanja koplja koplje je bilo uvek duplo veće težine od stvarne, kao i mačevi. Ovakvim vežbanjem se povećava snaga ruku i veština. Vežbalo se i bacanje kamena i olovnih kugla.

Posebna pažnja se pridavala individualnom vežbanju. Ono je izvođeno na lutkama na kojima su učili da vrhovima i oštricama zadaju udarce po obema stranama tela, glavi, nogama, da zadaju udarce skokovima, da se otkriju ili sklone iza štita itd. Preciznost bacanja koplja je takođe uvežbavana na lutkama kao i gađanje praćkama ili strelama. Svi vojnici su morali su da znaju da pišu i čitaju jer su u legiji postojale aktivnosti koje predpostavljaju pismenost.

Obuka i radovi su izvođeni kod Rimljana neprestano i zimi i leti i pod svim vremenskim okolnostima i pod svim dodatnim naporima. Rimski vojnik je trebalo da bude »naviknut na napore u miru, kako bi prošao bez teškoća u ratu. Jer koliko je obučeni i disciplinovani vojnik u žudnji za borbom, toliko se neobučeni boji. U ratu je disciplina važnija od snage; no ako se ta disciplina zanemari, nema više razlike između seljaka i vojnika. Trajno vredi stara rimska izreka da se suština rata nalazi u stalnoj vežbi«. Vegecije

Osim što je rimski vojnik bio dobro obučen on je morao sa sobom da nosi svu opremu. Tu nisu samo oklop, koplje, štit i kaciga već i stvari koje ne spadaju u oružje i borbenu opremu a koje su mu bile neophodne za svakodnevni život, Nih je odlagao pre bitke na određeno mesto. On je sa tom kompletnom opremom u koju je spadala i lična hrana (so, brašno, meso, povrće...) a što je često imalo težinu i do 40 kilograma dnevno pešaćio više od 30 kilometara. U tu neorbenu opremu je ulazilo: vuneni ogrtač, pijuk za kopanje fortifikacije, hrana za tri dana,

kožna čaturica za vodu ili vino, ašov za pravljenje nasipa od zemlje, krstasta motka za nošenje stvari. Vergilije je o tom pešačko-nosačkom životu napisao:

"Vojnici legije, u svom stroju zbijeni,  
Pod teškim tovarom i oružjem svijeni,  
Marširaju žustro, trpeć svaku muku,  
Pripravni da uvek dušmana tuku."



Kod rimskog vojnika je takođe neprestano razvijana i navika za raznovrsne poljske radove i opsadne opkope (puteve, vodovode, amfiteatre itd.) Rimski vojnik je bio i pravi zanatlija. Naime, veliki broj legionara su bili vešte zanatlije: obučari, krojači, kovači, berberi... Oni su u slobodno vreme obavljali niz aktivnosti od značaja za svakodnevni život jedinice i shodno tome su imali i izvesne privilegije. Katkad su naređivani i nepotrebni poslovi samo da bi vojnici radili jer su se Rimljani bojali više nerada nego neprijatelja.

Rimski vojnik je dugotrajnom obukom i opisanim načinom života stekao svoje tri glavne osobine: izdržljivost, strpljenje i upornost.

Vojnička služba je bila duga i teška: dvadeset pet godina ili dvadeset vojnih pohoda. Najstariji vojnici su se zvali veterani i sa pedeset godina su dobijali zemlju i sticali pravo da se žene.

Rimski vojnik, iako je bio savršeno obučen zavisio je samo od vođe. Ako je general koji je rukovodio legijama bio nesposoban legionar je bio bezvredan. Iz tog razloga uloga vojnih rukovodilaca, a posebno centuriona, u rimskoj vojsci je bila ogromna. Osim što se bavio obukom regruta i trenažom vojnika on je imao i niz zadataka domaćinske i poljoprivredne prirode. On je morao biti praktičar koji se iskazivao ličnim primerom. Centurion je čovek velike fizičke snage, visokog rasta koji je lako i jako baca koplje i majstor je rukovanja mačem i štitom, koji barata i drugim oružjima, bistar, oštrouman, sa osećajem za disciplinu i naredbu, dobro obučen, odeven, kao i sa oružjem koje je uvek bilo savršeno čisto i blistavo. Ne samo centurioni, već i tribuni i prepoziti (stariji oficiri) su bili takvi.

I stari vojnici ne želeći da priznaju svoju slabost svakodnevno su dolazili na mesta za vežbe i zajedno sa mladima upražnjavali rukovanje oružjem, jahanje i borbu bez obzira na starost. Može se reći da su oni prvi iskusili plodove tradicionalnog evropskog zanata: učitelja mačevanja.







## Dvoručna sablja ("katana") i jednoiporučni mač ("bastard")



Svima je poznata već legendarna, skoro mitska, veština i uvežbanost japanskih mačevalaca - samuraja. Kad govorim o mačevanju samuraja ne mislim na moderni **kendo** koji je istočna paralela **sportskom zapadnom** mačevanju već na izvorno klasično borbeno mačevanje koje su koristili japanski ratnici. To mačevanje po svojoj taktici i tehnici se razlikuje od svoje sportske modifikacije - **kenda** i to isto onoliko koliko se razlikuje moderno evropsko sportsko mačevanje od izvornog, klasičnog mačevanja pravim rapirom, sabljom, jednoiporučnim ili dvoručnim mačevima.

Niko naoružan katanom ne bi je koristio na način kao što mačuju današnji kendisti sa bambusovim štapovima (izuzev ako je suicidan) kao što niko naoružan rapirom ili pravom sabljom se ne bi borio na način kao što to danas čine savremeni evropski sportski mačevaoci sa sportskim mačevima (takođe izuzev ako nije suicidan).

Vrhunska tehnička uvežbanost i psihofizička spremnost samuraja u mačevanju je bila oduvek nesporna i tradicija takve obuke ratnika mačem očuvala se ponegde čak i danas. Navedeni nivo veštine mačevanja imao je pandan u evropskom mačevanju retko i to samo kao individualni uzuzetak ponegde a najviše u periodu 15-16 vek. **Otkud ta razlika?**

**1. Odnos prema mačevanju** (kao i prema svemu drugom) na Zapadu i Istoku nije isti. Dok je na Zapadu mačevanje **po pravilu** shvatano profano, praktično i pragmatično - kao veština za napad i odbranu a retko kao sredstvo individualnog telesnog i duhovnog samousavršavanja, i ti tek od perioda nestajanja mačevanja kao bojeve veštine, na istoku je drugačije.

Naime, samuraji su mačevanje uvek, čak i u periodima ratova – kad se na ovu veštinu gledalo više pragmatično, manje ili više doživljavali paralelno i kao sredstvo telesnog i duhovnog samousavršavanja, a u periodima bez ratova i dominantno u tom svetlu.

Ova razlika potiče od suprotnih puteva prilaženju životu, pa i veštini mačevanja na Zapadu i Istoku. Na Istoku se akcenat daje radu na mačevaocu (čovjek je ono najvažnije za postizanje majstorstva u borilačkoj veštini), na Zapadu se akcenat daje radu na tehnici - usavršavanju samih sredstava borbe i načina njihove upotrebe, dakle kroz ono što je izvorno obuhvaćeno grčkom reči "tehne" (kakva su sredstva koja se koriste i kako se njima rukuje u borbi je najvažnije za postizanje majstorstva u borilačkoj veštini).

Dakle, dok se na Istoku primarno polazi od toga ko je i kakav je čovek koji treba da se bavi mačevanjem na Zapadu se primarno polazi od toga pomoću čega će se i kakvom tehnikom baviti čovek koji treba da mačuje.

Iz navedenog razloga je zapadni mačevalac učeći mačevanje odmah vežbao s mačem ne baveći se previše sobom (izuzev u meri potrebnoj za svrhu taktike), dok je istočni mačevalac prvo godinama radio na sopstvenom duhovnom i telesnom samousavršavanju kako bi se dokazao doraslim za vežbanje mačem. Otud i velika razlika u samodisciplini i pristupu veštini koja na Istoku seže često do nivoa fanatizovanosti dok na Zapadu ona nije išla dalje od tehničke virtuoznosti.

Mačevalaca koji bi se bavili mačevanjem u *istočnom duhu* i svoj život posvetili ovoj veštini ne samo zbog njene praktične korisnosti za borbu već i zbog telesnog, duhovnog i duševnog samousavršavanja i kultivacije dovodeći je do umetnosti i obreda, na pragmatičnom Zapadu je bilo zanemarljivo malo.

Iz navedenog razloga mačevanje na Istoku nije bilo deo života već način života mačevaoca u celini, sastavni deo zen filozofije, delimično i etičko-religijski pogled koji je upražnjavan gotovo od jutra do mraka. Na Zapadu se, međutim, mačevanje uglavnom gledalo (uz pojedine kraće istorijske periode kao izuzetke) kao **praktična** i **pragmatična** borbena veština koja čini samo deo života. Tako je tipično da Evropljanin upiše školu mačevanja i uči upotrebu mača na kraćem kursu od par dana kako bi ce spremio za dvoboj na koji je nenadano izazvan.

**2. Odnos prema maču.** Dok se na Zapadu mač uglavnom posmatra samo kao oružje na Istoku je ono skoro sveta stvar i predmet kultnog obožavanja. Na Zapadu se jedan mač nosio i posedovao dok se nije naišlo na drugi mač koji je bio savremeniji, praktičniji ili zgodniji za nošenje i borbu kada bi ga vlasnik očas zamenio. Naslednici najčešće nisu koristila mačeve svojih predaka jer su i sami preci za života promenili više mačeva. Dokaz za "nevernost" zapadnjaka svojim mačevima (izuzetak su veliki junaci sa svojim "čudesnim" mačevima u vreme romantičnog viteza ali koji bi se mogli nabrojati na prstima dve ruke) je evolucija evropskog mača u mnoštvo tipova i oblika kroz koje se prilagođavao raznim okolnostima i transformaciji zaštitne opreme. Evropski mač, naime, svojom formom nikad nije dostigao ni približno ideal savršenog i gotovo nepromenljivog uzora kao što je to slučaj sa japanskim mačem.

Iz tog razloga mačevaoci Zapada koriste i nose svoj mač ali ne žive i ne srastaju sa njim kao mačevaoci Istoka. Zapadnjaku njegov mač može biti od vrednosti i značaja kao umetničko delo ili materijalna retkost ali retko za njega postaje predmet obožavanja ili fetiša, i to samo kod heroja koji su svojim mačevima pridavali čudesna i čarobna svojstva i u skladu sa time im davali lična imena. I dok je za japanskog mačevaoca mač kao muzički instrument za muzičara - njegova jedina veza sa svetom veštine koja ga usavršava i transcendirira - dakle njegova ljubav, za zapadnjaka mač je najčešće samo praktična alatka (često cenjena zbog lepote i vrednosti izrade) ali uvek profana a ne sveta i u najboljem slučaju njegova ljubavnica.

U Evropi se, dakle, tokom istorije po formi neprestano menjao tip mača i dok je Zapad imao ukus koji teži estetskom pluralizmu - "lepota mača je u

mnoštvu raznih formi lepih mačeva", Istok je imao ukus koji je težio lepoti jedne savršene forme koju je postigao u sečivu katane. Iz navedenog razloga zapadni mačevaoci nikad nisu mogli da se potpuno posvete jednom tipu mača stotinama godina i u toj meri specijalizuju i usavrše njegovu upotrebu kao što su to uspeli Japanci sa katanom, koja se po formi nije **suštinski** menjala od svog nastanka.

**3. Mač.** Ovde neću govoriti o kvalitetu čelika već dizajnu i tehničkim osobinama. Na dizajn japanskog mača "katane" - dvoručne sablje, predmeta nesporne lepote i elegancije - gotovo arhetipske, uticalo je više elemenata i svi su oni doprineli stvaranju forme ovog oružja, a koja je u velikoj meri uticala ne samo na tehniku njegovog korištenja već i na majstorstvo japanskih mačevalaca.

**a)** Forma japanske dvoručne sablje je u skladu sa opštim duhom dizajna Dalekog istoka, a koji se zasniva na jednostavnosti, čistoti i minimalizmu. Tako dok su sobe zapadnog čoveka ispunjene ormanima, policama, stolovima, stolicama, krevetima, predmetima... životni prostor izvornog čoveka Istoka je prazan i sa pokretnim paravanima i pokućstvom koje je minijaturno i lako prenosivo. Suština izloženog dizajna je da **ne dominiraju predmeti nad čovekom već da čovek dominira nad prostorom u kome živi i predmetima koji se u njemu nalaze**. Ta istočna okrenutost unutrašnjem je za posledicu imala u svemu i spoljašnji minimalizam jer kako jedna izreka kaže: "Što si prazniji u sebi više ti je potrebno oko tebe".

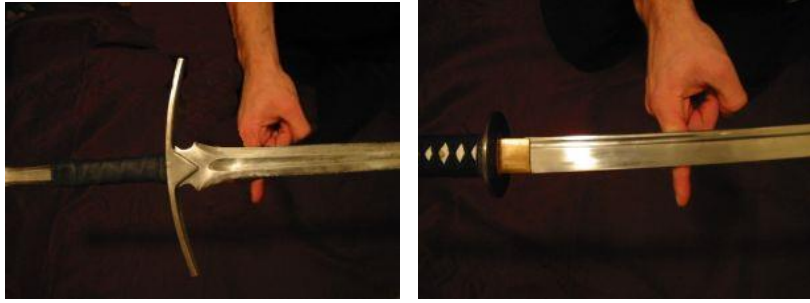
Izloženi duh Istoka se reflektuje i na tehniku upotrebe mača koja je jednostavna, minimalistička i zasnovana u najvećoj meri na izmicanju, eskiviranju i sečenjima u prolazu zbog čega je katana dvoručna sablja, a sve sablje su prvenstveno sekuće oružje prilagođeno borbi u pokretu i prolazu.

**b)** Težina japanske dvoručne sablje varira u zavisnosti od dužine između 1 i 1,6 kilograma. Njen evropski pandan, dakle, nije ni rapir (1-1,3 килограма) jer se drži samo jednom rukom ni dvoručni mač (koji je znatno teži od katane i ima u proseku od 1,7-3,3 килограма). Katani najbliži evropski mač je jednoiporučni mač - "bastard" čija težina se kreće prosečno od 1,2-1,7 kilograma, dakle, lakši modeli ovog mača.

Zato što su dalekoistočni narodi niže i slabije telesne građe (zbog čega i gaje dugu tradiciju veština telesne borbe uz upotrebu nogu kako bi mogli savladati fizički krupnije i jače protivnike) njihovi mačevi su morali biti lakši nego zapadni (prosečno od 900 do 1200 grama. I dok su japanci katanu koristili sa obe ruke (iz celog tela) kako bi bolje kontrolisali kretanje njenog sečiva i nanosili što dublje zaseke, evropljani su svoj jednoiporučni mač ("bastard") držali sa obe ruke da bi njegovom težinom lakše снагом razbili teški oklop.

**c)** Da bi katana ostala lagana ona nije smela imati kontrateg (jabuku). Naime, ukoliko bi se izbalansirala kao "bastard" morala bi imati jabuku koja bi joj povećala ukupnu težinu za bar 0,3 kilograma, a što je neprihvatljivo teško za istočnu konstituciju mačevalaca i pokretljivost mača koju zahteva tehnika njene upotrebe.

No, pošto katana nema kontrateg ona je u izvesnoj meri debalansirana (pomeren je centar mase sečiva prema njegovom vrhu) pa njeno sečivo prilikom zamaha ima veći moment inercije nego sečivo evropskog mača čime je povećana njena moć sečenja, a što je od značaja s obzirom na oklop koji su koristili samuraji.



Balans kod japanske dvoručne sablje je više pomeren prema vrhu sečiva nego kod jednoiporučnog evropskog mača

S druge strane sečivo katane je jednooštrično tj. ima i tupu (telućnu) stranu a sva sečiva ovog tipa (kod evropljana su to sablje, spadroni i paloši) jer im težište nije na osi sečiva već na strani sečiva suprotnoj od oštrice imaju (slično satari) veću moć zasecanja.

Iz svih navedenih razloga japanska dvoručna sablja, iako lakša, je sa istom ili čak i većom moći zasecanja od evropskog jednoiporučnog mača pa i zbog toga pretežno namenjena za seču za razliku od "bastarda" sa kojim se može podjednako prosečno dobro i seći i bosti.

No, **debalansiranost težišta** katane s druge strane utiče na komplikovanije upravljanje ovim mačem jer je njega zbog većeg momenta inercije teže kontrolisati nakon zamaha za razliku zapadnih jednoiporučnih mačeva koji su tako izbalansirani da i kao znatno teži i duži su lakši za upravljanje i manipulaciju - "rade sami".

Ovde smo stigli i do srži razjašnjenja pitanja koje je postavljeno na početku - majstorske uvežbanosti samuraja. Naime, mač koji je suviše lagan za dobro sečenje (mana) pa se mora držati sa dve ruke radi jačeg udarca (kompenzacija mane) je i dodatno debalansiran (mana) što će mu povećati moć sečenja (kompenzacija mane) ali što će se kompenzovati veštinom i uvežbanošću mačevaoca.

Dakle, **debalansiranost** katane zahteva značajno tehničko umeće i dosta vežbe kako bi se ovaj mač mogao kontrolisati tj. njime se moglo efikasno, precizno i raznovrsno seći (ređe bosti). Svako sečenje katanom u tom smislu traži posebno uvežbavanje tehnike izmaha i zamaha kao i kontrole inercije - zaustavljanja sečiva prilikom kretanja. Takav mač traži od mačevaoca više rada, zalaganja i vežbanja pa je otuda i samuraj našavši se pred zahtevnijim zadatkom morao biti čvrste volje, sa više vrednoće, istrajnosti, vere i posvećenja u vežbi.

Evropski jednoiporučni mač je, nasuprot tome, tako izbalansiran da se njegovo sečivo može lako kontrolisati prilikom sečenja i boda pa se prosečan nivo rukovanja njime postizao uz relativno male napore. Otud, jer "mač radi sam", mačevalac sa takvim mačem je lenj za dodatni rad i posvećenje veštini kao i nezainteresovan za veće i dublje samousavršavanje.

### Uticaj stila mačevanja

Sam odnos samuraja prema njegovom maču podrazumeva primarno pažnju i čuvanje vrednog i retkog sečiva, a do stava da je oštećenje mača u borbi znak nesposobnosti i neveštine mačevaoca. Iz tog razloga **ideal** borbe je da mač ne služi za mačevanje (borbu mača protiv mača tj. blokove i udarce sečivom po sečivu) već za borbu mača protiv tela - nanošenje pogotka kada se pokretom tela ("mačevanjem telom") protivnik pobedio i potrebno je još samo to krunisati završnim sečenjem ili bodom. Vrhunac tog ideala je tehnika "iai" u kojoj se sečenje izvodi u sklopu samog potezanja mača iz korica.

Osnovna taktika takve borbe je **u napadu svojim mačem biti tamo gde je protivnikovo telo a u odbrani biti tamo gde protivnikovog mača nema**. Na to ukazuje i činjenica da katana ima veoma skroman rukobran a jedno od osnovnih načela mačarstva je da **obim zaštite šake rukobranom raste proporcionalno sa porastom tehničke upotrebe sečiva mača protiv mača**.

Dakle, samuraj protivnikov napad izbegava prvo telom (eskivaža) pa tek nakon toga uzvraća napadom, ili se na napad izvodi kontranapad uz istovremeno eskiviranje. Treća varijanta je napad u pripremu napada protivnika. Varke sečivom se po pravilu izvode uz eskivažu u finalnom pogotku. Vezne radnje mačem kao što su hvatanja, vođenja, bacanja i opozicioniranja se koriste. Ukoliko je potrebno izvoditi blokove sečivom tada se koriste prvenstveno telučne odbrane i skretne odbrane listom sečiva (blok "brisač") a manje propusne odbrane. Puni blokovi sečivom se izvode isključivo prinudno i izbegavaju maksimalno.

Izloženi način mačevanja je japanske mačevaocce stavljao oduvek pred najteže zadatke okretnosti i veštine a te veće prepreke su stvarale nužno i veće majstore.

S druge strane tehnika borbe evropskim "bastardom", jer se potrošno sečivo mača tretira kao obična alatka za borbu oko pukog spasa glave ili grabeža imovine a bez ikakvih dodatnih stremljenja umetnosti veštine, se zasniva prvenstveno na kontaktnom stilu mačevanja (mač-mač) koji je pre svega lakši i **bezbedniji** dok je borba prostorom (izmicanje i eskiviranje do otvaranja protivnika za direktan udar ili ubod) sekundarna. Iz tog razloga je mačevanje zapadnim jednoiporučnim mačem, koji se koristio u vreme kad i katana, ali u podjednako meri za bod i sečenje, bilo manje zahtevno za učenje i uvežbavanje pa i mačevaoci nisu dostizali nivo veštine istočnih kolega. Ovde, dakle, vidimo kako dobar mač stvara lošeg mačevaoca jer "najbolji uslovi su uvek loši uslovi" pošto samo prepreke stvaraju pravu inspiraciju za angažovanje.

### Uticaj čelika

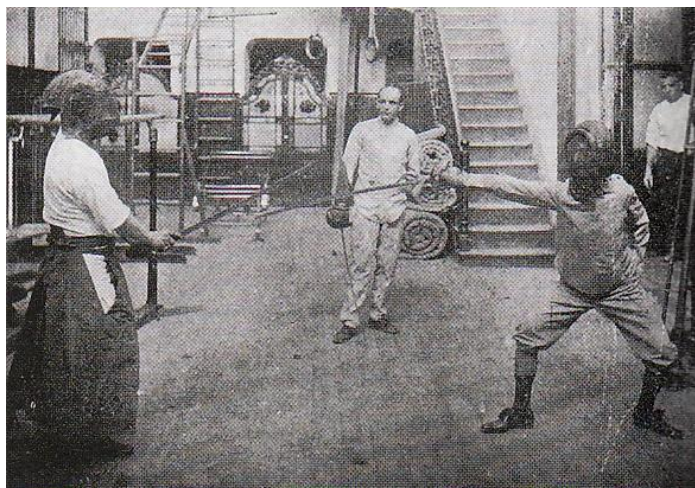
Katana kao blago zakrivljena sablja se izrađuje tek od perioda kad je u IX veku došlo do osamostaljenja Japana koji je do tada bio pod uticajem kineske i koreanske kulture pa i njihove umetnosti, pisma, religije, tehnike, oružja, pa i mačeva. Tada su se počeli izrađivati čelični mačevi tehnikom višeslojnog kovanja čija će tehnologija dostići umetnički vrhunac u Japanu krajem srednjeg veka. S tim u vezi ovde treba podsetiti da su na tlu Evrope u Halštatu Kelti 1500 godina ranije kovali gvozdene mačeve a Rimljani 500 godina nakon njih čelične i kratko nakon toga kaljeno-čelične mačeva od kojih su mnogi bili izrađivani tehnikom **višeslojnog kovanja**.

Dakle, japanska tehnologija izrade sečiva za sablju nije unikatna. Na Bliskom istoku su u isto vreme izrađivana sečiva po »sendvič« tehnologiji. Takođe, čuvene damaske sablje su se pravile uvrtanjem listova metala različite tvrdoće tako da se dobijala pređa slična debelom konopcu koji se zatim kovao u sečivo. Na ovaj način se dobijao ne samo kvalitetan čelik već i neobična tekstura. U Zapadnoj Evropi su i Vikinzi kovali svoje mačeve po tehnologiji slojevanja.

Međutim, ono po čemu su mačevi Japana bez premca je sigurno upornost u izradi i broju slojeva tj. uzastopnih kovanja i »varenja« ovih slojeva. Dakle, kovanje dovedeno do **umetnosti**. U tom smislu mačevi koji su po kvalitetu izrade čelika (tvrdoća za hirurške noževe) u Japanu gotovo bili standard proizvodnje, na Bliskom istoku i u Evropi su se izrađivali samo kao **izuzetni** primerci za posebne nosioce. Razlog je bio jednostavan: kultura zapadnih prostora nije mačevima u tolikoj meri pridavala fetišiziran karakter i oni su više korišteni i shvatani kao praktično, upotrebno i potrošno sredstvo borbe a ne kao deo kulta, kulture i filosofije.

Postavlja se često pitanje može li rapir u pariranju izdržati udarac katane bez loma. Ne može izdržati. On bi pukao ne samo zbog tanjeg sečiva već i zbog lošijeg kvaliteta sečiva. Na Zapadu je, naime, većina mačeva pravljen od čelika

prosečnog kvaliteta, zanatski a kasnije industrijski s obzirom da su mačevi zbog same tehnike koja podrazumeva pariranje, smatrani jeftinim potrošnim materijalom. Na Istoku to nije slučaj. Tamo je svaki mač, pa i prosečan (do vremena industrijske proizvodnje mačeva), bio stvar prestiža u umetnosti kovanja pa i njegov kvalitet odličan. Udarac japanskog mača može izdržati jednoručni viteški mač i svi mačevi tipa "spata" kao i bilo koji "bastard" i dvoručni mač. Ali takvih udaraca po sečivu uglavnom ne bi ni bilo - bar što se tiče japanskog mačevaoca.



Dvoručna sablja protiv jednoručne sablje, kurtoazna borba iz šezdesetih godina 20. veka

## Duel

Ravnopravni protivnik japanskom maču može biti samo evropski "bastard". On seče kao i "katana" (doduše nešto manje efikasno) ali zato može efikasnije bosti. S druge strane "bastard" je teži ali njegova manja pokretljivost je kompenzovana njegovim dobrim balansom tako da je podjednako pokretljiv kao i "katana", ali i zbog veće težine nešto je zamorniji za dužu borbu. Takođe, oba mačevaoca koriste u borbi iste korake nelinearnog kretanja, veoma sličan gard i mač drže gotovo na isti način. Glavni problem za zapadnog mačevaoca, međutim, nalazi se u tome što je iz svih ranije izloženih razloga njegov protivnik najčešće bolje verziran jer se na drugačiji način i sa drugačijim duhom, motivom i posvećenjem bavio veštinom. No, ovde treba dodati i jedan faktor na stranu "bastarda". Zapadni mačevalac ima jednu veoma važnu prednost a ona je u tome što on pored borbe telom (kretanje, izmicanje i eskiviranje), koju koriste oba mačevaoca, se ne ustručava (čak potencira) mačevanje (blokove mačem i dejstva mačem na mač) a što u velikoj meri ne prija njegovom protivniku čija je koncepcija borbe sasvim suprotna. Dakle, u opštem smislu ishod borbe je neizvestan i veoma izjednačen pa u konkretnom smislu pobjednik zavisi samo od toga koji je mačevalac izvežbaniji u veštini kretanja i spretniji u korišćenju potencijala svoga mača.

Kada je reč o sudaru "katane" sa jednoručnim mačevima (rapir, viteški mač) situacija i taktika borbe je gotovo identična situaciji borbe između navedenih mačeva sa jednioporučnim mačem "bastardom". No, ona je za jednoručne mačevaoca utoliko komplikovanija ukoliko je japanska sablja lakša i japanski mačevalac uvežbaniji. Iz tih razloga je teorijski gledano prednost na njegovoj strani.

## **Kako je pobedio rapirista?**

Na proslavi hiljadugodišnjice Ugarske monarhije, 1896. godine u Beču je održan prijateljski susret (kurtoazna borba) sa obloženim mačevima između grofa Santelija (koji je predvodio gardiste bečkog dvora) i glavnog samuraja (ime nepoznato) iz pratnje japanskog cara koji je bio jedna od zvanica. Razlika je bila čak više desetina pogodaka na prema jedan, za Santelija.

Razlozi pobjede su bili taktičke i kulturološke prirode i nalazili su se u lukavijem vođenju borbe od strane Santelija. Naime, jednoručno mačevanje ima izvesne prednosti (kao i mane) u odnosu na dvoručno. Ukoliko se te prednosti (veća pokretljivost mača) znaju iskoristiti a mane kompenzovati tada mačevalac iako je u slabijoj poziciji može pobediti. Rapir se primarno koristi za bod a "katana" za sečenje. S druge strane lakše je i brže najkraćim - pravolinijskim putem naneti ubod nego najdužim, lučnim naneti posekotinu. Takođe, da bi se nanela posekotina potreban je izmah a tada se telo otvara za protivnički bod. Ovome treba dodati još da zapadni mačevalac tog vremena u akciju stupa uvek znatno opreznije nego istočni pa je (što je bio osnovni stil i duh mačevanja na zapadu u 19. veku) u napadu prvo zainteresovan za bezbedno "ziheraško" ranjavanje sa daljine "bockanjima" u ruke dok njegov japanski protivnik (gajen u duhu kodeksa neustrašivosti) tako nešto smatra bednim i kukavičkim pa teži da borbu okonča samo jednim jedinim savršenim sečenjem.

Dakle, pobjeda nije bila toliko posledica vrsnosti rapira i zapadnog mačevanja koliko promućurnosti, bistrine ili iskustva sa sabljašima samog grofa Santelija. Tome je doprinela očito o sreća da njegov japanski protivnik nije uspeo dovoljno dobro da se snađe i prilagodi svoju taktiku borbe njegovog tehnici borbe. No, smatram da je japanski mačevalac (koji je nesumnjivo bio i vešt i iskusen borac) više stradao iz etičko-kulturoloških nego mačevalačkih razloga. Naime, dok Zapad mahijavelistički preferira efikasnost i pragmatizam u borbi (kao i u svemu drugom) sa ciljem pobjede na bilo koji način i pod svim uslovima (da i dete s pištoljem može ubiti viteza na konju) ne oslanjajući se previše na čoveka i njegovu veštinu već na sredstva i metode borbe u Japanu je pristup bio suprotan. Tako je od istočnog mačevaoca generacijama traženo da borbu vodi ne samo pukom tehnikom već i u okviru određenih kodeksa i kulturoloških vrednosti. Zbog toga je pobjedom smatran samo ishod borbe koji je izvojevan srčanošću, odanošću, čašću, herojstvom, ponašanjem, ceremonijom, ritualom, estetikom..., u protivnom pobjeda je bacala samo ljagu na pobjednika i izazivala je gađenje nad njegovim "uspehom". U tom smislu sve može biti praktično, efikasno i korisno ali ujedno bedno, odvratno, ružno i tužno.

U kojoj meri su u Japanu kodeksi borbe bili suprotni zapadnim prakticističkim govori i podatak da je gotovo do 17. veka na mnogim mestima bila zabranjena upotreba vatrenog oružja pošto se smatralo da je veće zlo i sramota pobediti vatrenim oružjem nego biti poražen od strane majstora veštine.

Ishod borbe na bečkom dvoru 1896. godine je, dakle, bio više posledica sudara dve etike od kojih je jedna srednjevekovna, tradicionalna i moralno zahtevna a druga minimalistička, prazna i mehanički pragmatična.

## **Istočna ili zapadna tehnika mačevanja**

Laici često postavljaju pitanje: koje je mačevanje efikasnije – istočno ili zapadno? Ali kad se postavlja bilo koje pitanje, ukoliko se želi dobiti smislen odgovor koji nešto kazuje, i ono samo treba biti postavljeno smisleno. Sa kojom vrstom zapadnog mačevanja i kojom vrstom zapadnih mačeva se poredi istočno mačevanje? Ima tipova mačeva koji se uopšte ne mogu porediti jer su namenjeni specijalizovano za druge stvari u odnosu na "katanu" a u čemu su, kad se koriste bolji ali ako se sukobe sa njom imaju male izgleda. Zamislite sudar rimskog legionara sa štitom u levoj ruci i gladijusom u desnoj nasuprot dvoručne sablje ili

sudar te iste sablje sa dvorskim mačevaocem 18. veka naoružanog malim dvorskim mačem (špadom).

Kad je, dakle, reč o tipovima oružja daju se porediti tehnike mačevanja dvoručnom sabljom sa tehnikom mačevanja jednoipo ručnim mačem 13-14. veka. Najverovatnije da bi u ovoj borbi mačevaoci Japana imali prednost s obzirom na sveobuhvatniji, ozbiljniji i dublji pristup vežbanju mačevanja u odnosu na njihove protivnike Evrope tog perioda. Kad je pak reč o evropskim protivnicima 16. veka nemačkih i švajcarskih škola renesansnog mačevanja teškim dvoručnim mačem značajna prednost bila bi na strani Evropljana ali ne zbog uvežbanosti već karakteristika i značajno većih tehničkih mogućnosti dvoručnog mača.







## **Pet najčešćih zabluda o mačevanju** (pet sugestija lenjosti)

**Prva zabluda:** mačevanje nije potrebno učiti jer mač zna koristiti prirodno svako samouko i po rođenju.

Čovek ima u sebi urođene borbene instinkte i zato nije potrebno da uči da se bori (mačuje) ali borba koja se svodi na instinkte je životinjska - DIVLJAČKA borba. Takvo "mačevanje", s obzirom da se čovek ne rađa sa mačem pa i nema neki posebno razvijen instinkt za mačevanje, je kao i način borbe motkom ili kamenom samouko što će reći da je prosto i primitivno instinktivno mlataranje i izmahivanje sa ciljem da se nekako slučajno zakači protivnik. U tom smislu i prvobitno mačevanje je bilo divljačko i imalo je ista obeležja i pokrete kao što je izmahivanje i udaranje motkom, toljagom ili sekirom.

Međutim, kako su neki divljaci uočavali kroz praksu i eksperimente preživljavanja da su neki pokreti efikasniji od drugih a neki manje efikasni, neki rizičniji od drugih, neki brži a neki sporiji, neki precizniji a neki neprecizniji...tako su i oni sve manje mačevali kao divljaci i životinje instinktom i snagom a sve više kao civilizovani ljudi - kontrolom pokreta, naučenim, znanjem i umećem . iskustvom. Kad su ti i takvi ljudi počeli svoja znanja da prenose i da u mačevanje unose sve više učenog i stečenog a sve manje urođenog i instinktivnog nastala je mačevalačka veština koja svoja otkrića sabira i bogati već više 3000 godina. Iz tog razloga je u svakoj borilačkoj veštini uvek u prednosti onaj ko ZNA da se bori u odnosu na onoga ko se bori po rođenju - instinktivno.

Dakle, moguće je mačevanje znati samouko i po rođenju ali to će mačevanje biti i na nivou divljaštva, daleko od veštine koliko je daleko znanje od instinkta. Takvo mačevanje svojom snagom uistinu "klade valja" ali i jer nema uma nikad "ne caruje". Sve što je rezultat hiljada godina istraživanja i stvaranja: umetnost, nauka, tehnika..., pa i veština borbe mačem ne može se drugačije znati osim učenjem. Čovek bez učenja zna samo ono sa čime se rađa - po čemu je životinja. Otud biti čovekom ne znači po rođenju znati već učiti. Pokušavati mačevati samouko, bez učenja i oslanjanja na tekovine rada generacija predaka je isto što i biti sam na početku civilizacije - divljak.

**Moguće je mačem pogoditi a ne umeti mačevati no nemoguće je umeti mačevati a ne pogoditi. Prvi i najvažniji cilj u mačevanju zato nije pogađanje već mačevanje samo – veština, jer pravi pogodak je samo onaj koji se rađa iz majstorstva a ne igre slučaja i srećne neukosti.**

**Druga zabluda:** mačevanje je moguće naučiti za godinu ili par godina.

"Da bi se potpuno naučilo mačevati čoveku su potrebna dva života: jedan duhovni i jedan telesni. I taman kad je za virtuoznost u veštini sazreo u svom duhu on je za nju već prezreo i prestario u svom telu." (španski priručnik iz 15eka)

"I kažem vam, da sam 40 godina učio **pravo, medicinu i politiku**, kao što sam izučavao samo jedno - **umetnost mačevanja**, bio bih doktor u sve tri nauke." (Fiore dei Liberi, 1410)

Da bi se elementarno savladale **osnovne radnje** mačevanja (stav, kretnje nogama i položaji i radnje ruke sa mačem u napadu i odbrani) potrebna je bar jedna godina aktivnog vežbanja sa najmanje 2-3 sata stručnog rada nedeljno. Mačevalac je tada savladao tehničku formu pokreta tela i mača.

Da bi se ova naučena tehnička forma radnji dovele do izvesnog stepena rutine i automatizma potrebno je bar isto toliko vremena.

Kako bi mačevalac uvežbanu tehniku naučio pravilno koristiti tj. upotrebljavati na pravom mestu, u pravo vreme i na pravi način (brzina, amplituda i snaga) on mora savladati taktiku mačevanja, a za šta mu je (za osnove) isto tako potrebna bar jedna godina.

Da bi mačevalac uspeo da u borbi tehniku primenjuje taktički - da "zupčanici" tog mehanizma usklađeno prorade, potrebno je puno prakse mačevanja i sticanje iskustva, a za šta je potrebno bar dve godine.

Napokon, da bi mačevalac počeo koristiti svoje iskustvo kreativno a ne rutinski i zanatski, da bi od pukog tehničara i "mehaničara" - zanatlije, postao majstor i umetnik veštine, makar u začetku, potrebne su bar 2-3 godine, a u zavisnosti od nadarenosti i talenta.

Kada se izloženom doda da sve pomenuto vreme mačevalac se bavi samo jednom vrstom mača i njoj pripadajućom tehnikom mačevanja a ne raznim vrstama mačeva i raznim tehnikama mačevanja (pri čemu neki mačevi npr. dvoručni zbog raznih tehnika upotrebe se uče duže), jasno je da nema čak ni prosečnog mačevaoca bez najmanje desetak godina aktivnog mačevalačkog staža prepunog svih ukusa koji prate savladavanje svake veštine - od slatkog i ljutog do kiselog, gorkog, bljutavog... No, kad je reč o učenju mačevanja nije od značaja samo vreme već i kvalitet - način učenja i vežbanja. Nemetodično i loše vežbanje bez obzira na trajanje uvek donosi loše rezultate ako ne odmah a onda neizbežno kasnije.

**„Poznije godine života mogu ubogaljiti mačevaoca, umrtviti njegove udove i ukrutiti njegove zglobove, ali to je najčešće lako nadomestiti većom smirenošću i preciznošću koja dolazi sa godinama vežbe. Sa druge strane, ako početnik, verujući u svoju mladost i brzinu, ne podvrgne sebe strogom uvežbavanju pravilnih radnji - čija je raznovrsnost gotovo bezgranična - nikad neće moći odmaći dalje od nekoliko omiljenih napada i odbrana koje istrajnim vežbanjem mogu dostići visok stepen efikasnosti. Ipak, kako njegove fizičke sposobnosti budu opadale i on bude onemogućen da redovno vežba, postajaće sve manje opasan po svog protivnika, svaljivaće krivicu za to na svoje godine i prestaće sa bavljenjem veštinom u kojoj bi inače mogao da uživa do poslednjih dana.“ (Kastl)**

**Treća zabluda:** mačevanje je moguće naučiti gledanjem i oponašanjem

Gledanjem i oponašanjem se u mačevanju može mnogo šta naučiti, kao i u svemu drugom. No, nije samo važno gledati, makar i to što se gleda bilo najizvrsnije, već je važno i KO gleda. Onaj čiji su kapaciteti po prirodi skromni i ograničeni ostaće slep pa makar pred njega stavili na tanjir sva znanja i nauke veštine. "Lonac i u more uroni - on će iscrpsti samo onoliko koliko u njega može da stane". Oni koji ne znaju a hoće da kopiraju i "šacuju" liče na one naivne đaćiće koji misle da je tajna znanja u PREPISIVANJU.

Gledanje i kopiranje, dakle, znače nešto samo onima koji su već **vešti** jer oni znaju šta treba gledati i kako videti, šta kopirati i kako kopirati, šta uzeti a šta odbaciti. Onaj ko to ne zna ne samo da neće videti ono što treba videti već neće znati ni šta će ni kako će sa time što vidi. Zato i služe škole ("dobra škola učenika uči samo kako se uči" - Konfucije) - ne toliko da se pokupe ili prepisu neka znanja koliko da se nauči STICANJU znanja i pravilnom baratanju sa njim. Dakle, mačevanje kao i bilo koju drugu veštinu nije moguće naučiti gledanjem, kopiranjem i "šacovanjem" već samo ozbiljnim radom i dugotrajnom praksom.

**Četvrta zabluda:** mačevanje je moguće naučiti proučavanjem interneta ili iz knjiga.

Sve više je uverenih da se mačevanje može naučiti preko interneta. Oni su donekle u pravu. Na taj način se uistinu može, kako nas na svakom koraku sve više ubeđuju, naučiti ne samo mačevati već i svirati, slikati, plesati, pevati, studirati, kupovati, plaćati, raditi, vaspitavati, voleti, radovati se... - živeti. Sve to zaista može, no, taman tako i toliko koliko je potrebno za mačevanje, sviranje, slikanje, ples... - življenje, u sajber surogat svetlu fikcije, privida i iluzija ekranskih senki, sličnom Platonovoj pećini u kojoj ljudi okovanih vratova u mraku zure u igru senki na zidu pećine što baca ih spolja svetlost osunčane stvarnosti, misleći za te opsene da su istina.

Zato što "da bi se nešto dobro videlo nije dovoljno gledati" (Kant) veština i život su uvek onoliko daleko od slika o veštini i životu koliko je daleko biti od gledati - površina stvari od stvari same.

Oni koji "misle" da je moguće mačevanje naučiti, i to posebno klasično borbeno mačevanje, iz stare litarature i praćenjem priručnika su naročito lakomisleni i naivni. To je još lakomislenije ako se za izvor uzima internet: kazan za mešanje informacija i dezinformacija - planetarna **pomijara duha**. Razloga za nemogućnost učenja na taj način ima više a oni su izloženi u prilogu: ISTORIJSKO ILI KLASIČNO MAČEVANJE

**Peta zabluda:** podučavanje u mačevanju može raditi svako ko se bavio ili bavi mačevanjem.

Sve je češća i gotovo uobičajena pojava, bez obzira o kojoj je profesiji reč: slikarstvu, muzici, glumi, književnosti, politici, zanatu, trgovini..., da se pojavljuju ljudi ubeđeni da su dorasli svemu što požele. Ovaj stav, da svako može sve, posledica je ne samo narcističke samouverenosti modernog internet čoveka u ličnu svesposobnost već i postmodernističkog viđenja sveta po kome "jer sve je relativno - pa i zato podjednako vredno, istinito, ispravno, lepo, pravilno, pravedno, dobro, značajno..., sve je moguće i prihvatljivo".

Iz tog razloga u svim strukama vidimo poplavu laika, šarlatana i amatera koji, jer nema više kriterijuma ni za šta jer novac je postao jedini kriterijum za sve, šta god da dodirnu pretvaraju u surogat, farsu i estradu: kulturu, muziku, umetnost, obrazovanje, politiku, nauku, telesnu kulturu, ekonomiju...



Ti diletanti šta god da "rade" to čine ne samo bez elementarnih znanja, već i površno, provizorno, improvizovano, loše i bez ikakvog posvećenja, stručnosti i odgovornosti, nihilizujući sve na nivo apsurdna i bezvrednog komercijalnog smeća sa kojim mogu biti zadovoljni samo isto takvi ljudi.

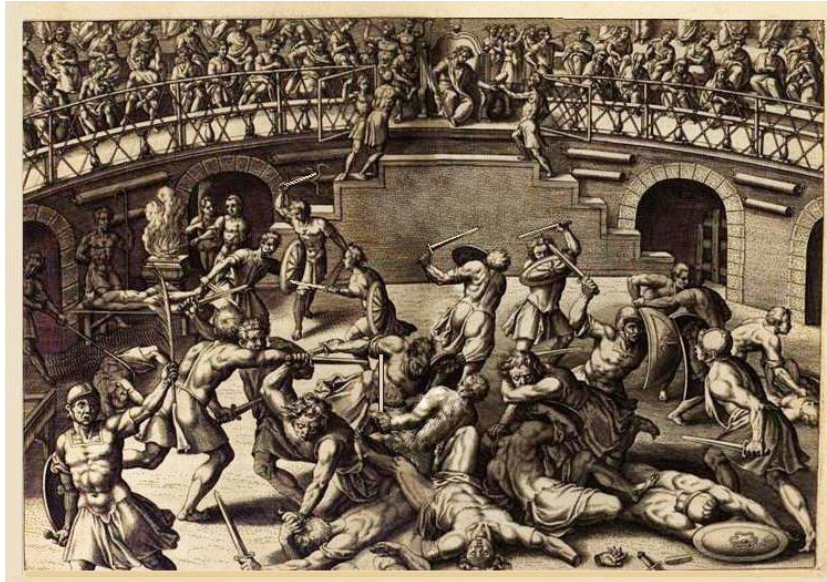
U navedenom ni mačevanje više nije izuzetak. I ono sve češće dobija tu estradnu boju. Sve je više onih koji u ovoj veštini, kombinujući četiri gore pomenute zablude, kao "stručnjaci" pokušavaju da ni iz čega stvore nešto - "podučavaju" druge. Reč je o ljudima bez znanja ili još gore sa **poluznanjem** čiji kapaciteti u veštini su toliko skromni i ograničeni da ne mogu proći čak ni prvo kolo domaćih "šoder lista" spotrskih takmičenja, a kad druge počnu da "podučavaju" posle par meseci ne znaju šta bi radili dalje sa njima osim da angažuju prave stručnjake ili svoje "učenike" žurno gurnu u takmičenja ne bi li ih još neko vreme animirali. U takve "žute" stručnjake spadaju najčešće "instant" takmičari u mačevanju, (dešava se čak i iz drugih sportova), što su osvajali "vrhunske" (za naše uslove) rezultate, ali koji nemaju nikakav intelektualni, pedagoški i kreativni kapacitet, talenat i harizmu za rad u bilo kakvom, a posebno edukativnom radu sa ljudima.

Ono što se dobija od svih koji misle da podučavanje u mačevanju može raditi svako ko to poželi, da se na taj način nešto može postići i uraditi i da je moguće baviti se edukacijom u mačevanju usputno i bez potpunog profesionalnog posvećivanja, je uvek i samo jedan kratkotrajni "instant" turbo surogat najlošije vrste koji čak ni njegovi sami autori bez sve veće mučnine i grčeva u glavi, srcu i želucu ne mogu konzumirati duže vreme.





## Gladijatori



Gladijatorske borbe, "Saturnalium sermonum libri duo qui de gladiatoribus" Ogier Ghislain de Busbecq, Justus Lipsius 1582

U starom Rimu je postojala jedna ogromna institucija, moćna i velika gotovo kao rat i politika. To je bila gladijatorska **arena** sa borbom gladijatora. Rimljani nisu rodonačelnici gladijatorskih borbi. One su se razvile iz tradicije prinošenja žrtvi duhovima umrlih. Na etrurskim pogrebnim urnama još iz druge polovine III veka p.n.e. je prikazan ovakav ritual a slični rituali se nalaze i kod Skita i Grka. Zaštitnik i vinovnik ovog rituala je najverovatnije bio Februs – etrurski bog podzemnog sveta.

Tada se prvi put prinosila za žrtvu koza a zatim su otpočinjala nadmetanja u borbama. Boks, bacanje koplja i bacanje kamena. Rimljani su preuzeli ovaj ritual pa su 264. godine p.n.e. dva sina umrlog Junija Bruta postavila tri para mačevalaca da se uzajamno bore jedni sa drugima. To je bila **prva gladijatorska bitka u Rimu.**



**Svetkovina pogrebne gladijatorske borbe ispred lomače umrlog, "Saturnaliu sermonum libri duo qui de gladiatoribus" Ogier Ghislain de Busbecq, Justus Lipsius 1582**

U početku su se borbe organizovale samo na pogrebima zato je i prvo ime za gladijatore bilo **bastuari**. Nakon toga su se borbe organizovale za saturnalije, u slavu boga Saturna i izvođene su u decembru. Kasnije se počinju izvoditi u slavu rođenja i za proslavu godišnjica smrti i pobeda.

Gladijatorske igre su bile fantastično popularne i nijedan sport današnjice ne može se uporediti sa popularnošću, organizacijom i dimenzijama gladijatorskih igara staroga Rima. Tako npr. **Sveti Avgustin** piše o nekom Alimpiju, hrišćaninu, koji se spremio da postane monah. Drugovi su ga nasilno dovukli u arenu gde je on sedeo pokrivši oči i uši rukama. Kada ga je gromoglasno skandiranje publike nateralo da pogleda u arenu on je postao drugi čovek. I sam je počeo da viče i učestvuje povicima u krvavim bitkama. Takođe, **sveti Ilarion** je jedno vreme toliko strasno prisustvovao gladijatroskim igrama da je bio prinuđen da se iseli u afričku pustinju, gde igara nije bilo. U razna vremena su se u arenama pojavljivali i veliki rimski imperatori kao Tit, Andrijan, Ver, Julijan, Neron, Kaligula. Imperator Komod je u arenama izveo oko hiljadu borbi lično.

Najveća arena na svetu za gladijatorske borbe je bila Koloseum u Rimu i njenu izgradnju je započeo car Vespazijan a završio njegov sin Tit. Koloseum je imao kapacitet od 50000 posmatrača i interesantno je da su u prvoj borbi kojom je ova arena otvorena dva najbolja gladijatora ubila jedan drugog. Vladari su se nadmetali ko će organizovati veće i lepše igre jer su tako sticali popularnost u narodu. Gladijatroske borbe su zato u pojedinim periodima dostizale pravu psihozu. Tako je car Judeje Agripa naredio da se postave jedna protiv druge dve grupe zločinaca, po 700 na svakoj strani. Oni su se međusobno borili mačevima do istrebljenja. Plutarh piše da je Cezar (koji je i sam vodio veliku školu gladijatora) jednom uveo u arenu 320 parova gladijatora u srebrnim oklopima. Politički protivnik Cezara, Pompej uveo je u igre 500 lavova i 18 slonova. Cezar je po okončanju građanskih ratova u arenu jednom uveo 200 pari konjanika. Drugi dan je protiv njih organizovao pešadiju. Trećeg dana je na svakoj strani učestvovalo po 500 pešadinaca, 200 konjanika i 20 slonova. Pojavljivale su se i žirafe, poklon egipatske kraljice Kleopatre. Za morske bitke su pravljena veštačka jezera u arenama ili je kopano jezero na brežuljcima Tibra. Jednom je tako u borbi učestvovalo 4000 veslača i 2000 boraca. U 103. godini Trajan je otvorio velike igre koje su trajale 123 dana. U ovim igrama je poginulo oko 11000 ljudi i 10000 zveri. Napokon, u 249. godini povodom proslave hiljadugodišnjice Rima

igrane su igre na kojima je ubijeno 2000 gladijatora, 60 lavova, 32 slona, 30 divljih magaraca, 40 divljih konja, 10 tigrova, 10 žirafa, 10 zebri, 1 nosorog...

O početku gladijatorskih bitki su svi bili ranije obaveštavani objavama, plakatima koji su postavljani na trgovima, na gradskim zidovima, na zidovima kuća a čak i na nadgrobnim spomenicima. Dan pre bitke se organizovala gozba (cena libera) u kojoj su gladijatori jeli, pili i bile su im dovođene robinje. Tog dana su posmatrači mogli videti i obraćati se onima koji će se sutra boriti. Narod se skupljao u velikom broju, spavao je u areni i na ulicama blizu arene. U tim velikim gužvama su čak dva senatora poginula. U dan igre, ujutru, posmatrači su zauzimali svoje mesta u areni. Prvo kako je ko hteo a od vremena Avgusta po strogoj hijerarhiji i tabeli: najviši staleži - "klasici" u prizemlju a najniži staleži i robovi gore - na spratovima. Posmatrači bi se po pravilu ranije podelili u grupe velike štitove "Ž" koji su podržavali **murmilion** i **samnite** male štitove "I" koji su podržavali **frakijce**.



**Gladijator „murmilion“ i „samnit“, "Saturnalium sermonum libri duo qui de gladiatoribus",  
Ogier Ghislain de Busbecq, Justus Lipsius 1582**

Pre početka borbi su se organizovale arenske procesije, spektakl dugotrajan, za mnoge dosadan. Na njemu se publici predstavljaju učesnici. Čuvena je rimska izreka "dosadan kao arenska procesija". Ona je izgledala ovako:

„...Gladijatori, stotine njih, iziđoše iz tamnica i počeše u redovima da obilaze arenu. U prvom redu su išli retijarije i murmilon, koji je trebalo prvi da se sukobe, i ma da je trenutak kad će obojica gledati da ubiju jedan drugog bio veoma blizu, oni su išli razgovarajući mirno među sobom. Za tom dvojicom kretalo se devet lakveatora, opremljenih samo trozupcima i mrežama, kojima je trebalo da se potrudu da uhvate devet sekutora, opremljenih štitovima i mačevima. Sekutori su pak morali, čuvajući se od mreža, da gone akveatore.

Pozadi ovih devet parova kretalo se trideset parova gladijatora. Ovi su morali da napadnu jedni druge, po tridesetorica sa svake strane, i da na taj način izvedu u malim razmerama pravu bitku. Tridesetorica od ovih su bili Tračani, a drugih trideset Samničani, krupni i snažni momci divnog i ratobornog izgleda.

Tračani su bili naoružani kratkim mačevima, krivim na kraju, i malim štitovima četvorougaoznog oblika, ispupčene površine. Oni su na glavama imali šlemove bez vizira. Jednom reči, oni su nosili ratnu opremu naroda čije su ime nosili. Sem toga, ponositi Tračani bili su odeveni u kratke tunike od jasno crvenog purpura, a iznad njihovih šlemova lepršala su se po dva crna pera. Sa svoje strane, trideset Samničana nosili su naoružanje ratnika Samnijuma, tj. kratke

prave mačeve, zatvorene šlemove sa krilima, omanje četvrtaste štitove, gvozdene narukvice koje su štitile desnu ruku, nezaštićenu štitom, i najzad opremu koja je štitila levu nogu. Bili su odeveni u plave tunike, a šlemovi su im bili zakićeni sa po dva bela pera.

Povorku je završavalo deset pari andabata, odevenih u kratke bele tunike i naoružanih samo kratkim kamama, koje su više ličile na obične noževe nego na mačeve. Glava svakog od njih je bila pokrivena šlemom, na čijem se spušenom, čvrstom viziru nalazili nepravilni, veoma mali prorezi za oči. Ovih dvadeset nesrećnika, isteranih na arenu, imali su da se bore jedni sa drugima kao u igri žmurke dotle, dok ih, pošto su izazvali dovoljno smeha i veselosti kod gledalaca, lolariji - službenici cirka, naročito za to određeni, terajući ih usijanim gvozdenim šipkama, ne bi nagnali da ubijaju jedni druge.

Ovih sto gladijatora kretalo se oko arene uz pljesak i viku gledalaca, a kad priđu mestu gde se nalazio Sula, digoše glave, i, prema uputstvu laniste (učitelj gladijatora, a takođe i vlasnik gladijatorske škole), u horu uzviknuše "pozdravljaju te oni koji će umreti!", te povorka načini pun krug oko arene, pa pozdravivši i konzule, vrati se u svoje tamnice. Na areni koja je blistala kaosrebro, ostadoše jedan prema drugom samo dva čoveka, mirmilon i retijarije..." (Rafaelo Đovanola - Spartak)

Posle parade se izvodila šaljiva borba sa drvenim oružjem radi raspaljivanja strasti gledalaca i učesnika. Nakon toga su trube davale znak da borci odbace svoje bezopasno oružje, da uzmu pravo i da se podele po parovima kako bi se borili.



**Arenska procesija i borbe gladijatora; šaljiva borba štapovima i drvenim mačevima pre gladijatorskih borbi "Saturnalia sermonum libri duo qui de gladiatoribus", Ogier Ghislain de Busbecq, Justus Lipsius 1582,**

Gledaoci su imali ljubimce kojima su vikali, delili savete, upozoravali ih ili o njihovoj sudbini odlučivali. Ovo iz tog razloga što su mnogi bili jako zainteresovani zbog opklada na koje su polagane velike svote novca.

Glavni akteri gladijatorskih igara su bili **gladijatori**. Oni su bili u neku ruku svet za sebe ali svet koji je imao ogromnog značaja za razumevanje rimske svakodnevice pošto je bio suštinski izraz rimskog duha uopšte.

Gladijatori su dresirani (trenirani) u gladijatorskim školama u kojima im je i udaran žig škole koji se nanosio usijanim gvožđem.

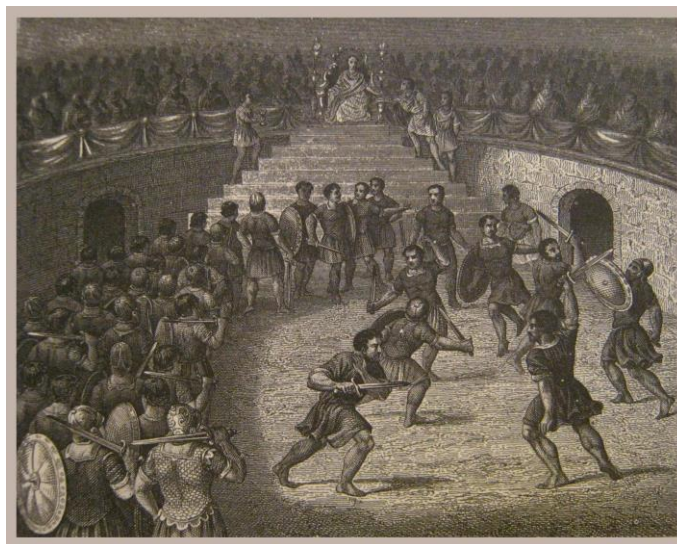
U periodu kraljevine gladijatori su bili samo robovi i kažnjenici koji su bacani u arenu da bi se nad njima izvršila ekstravagantna egzekucija za zabavu i pouku publike. Kasnije, u periodu kraja carevine, gladijatori su najvećim delom



bili majstori borbe a često i već pomenuti slobodni građani koji su se dobrovoljno prijavili za bitke u arenama.

Dok se u prvom periodu gladijator borio samo za život u drugom periodu se borio za život i slavu, a često i slobodu. To znači da je gladijatorska borba izvorno bila obična klanica u kojoj je glavni cilj bio sadistička egzekucija osuđenika koji ne umeju da se bore ili se bore bez ikakvih šansi, No, kasnije se gladijatori uče borbi u posebnim školama, spremaju za scenski nastup, osposobljavaju ne da ubiju već ranjavaju protivnika i koriste oružje koje prvo ranjava a tek zatim ubija. U početku su gladijatori udarce učili sa palicama. U sledećoj fazi sa tupim oružjem. Osim mača i bodeža, sekire koristio se i trozubac i koplje. Nakon toga se koristilo borbeno oružje koje je na oštricama imalo kožne trake. Gladijatori su takođe vežbali i na raznim trenažnim spravama. U obuci su koristili lutku koja se okretala na udarac tako da je i sama mogla naneti udarac. Izrađivane su i razne vrste pokretnih prepreka kao i vrteške sa nekoliko parova sečiva koje je trebalo preskakati itd. Gladijatori su se vežbali i u borbi bez oružja. Nakon takve obuke gladijator je bio spreman za arenu. Ovi borci su dostigli neobično visok stepen veštine. Tako je konzul Rutil u 105. godini p.n.e. tražio iz gladijatorske škole Aurelija Skvora da lanisti nauče legionare boljim i efikasnijim akcijama nanošenja i odbrana od udaraca, nego što to oni obično praktikuju vojsci.

I dok je u početku gladijator bio bezvredni "potrošni materijal" zabave kasnije je shvaćeno da se pomoću njega može steći velika zarada pa i oni dobijaju veliku vrednost i cenu na tržištu spektakla. To se najbolje vidi iz podatka da je obučeni gladijator u arenu ulazio samo 2-3 puta godišnje i da je stavljan u borbu u kojoj će biti sa boljim šansama nego protivnik. On je, dakle, bio veoma skup jer su njegovo održavanje i obuka, koji su trajali godinama, koštali. Najbolji gladijatori su od strane svojih vlasnika zato tretirani često kao domaći ljubimci - negovani, čuvani, mazani uljem, brijani, masirani, dovođene su im robinje ili su korišteni kao robovi za zadovoljstva rimskih dama. Oni su hranjeni na poseban - isključivo vegetarijanski način (zato što se kod takve ishrane rane znatno teže inficiraju, brže zarastaju a organizam je ukupno vitalniji). S druge strane odličan gladijator je preko kladenja donosio puno novca gospodaru pa se ovaj na svaki način trudio da ga ne izgubi lako, jeftino ili uzalud. Iz tog razloga je izbegavano da se sudare dva odlična gladijatora jer tada uvek ili jedan ili oba stradaju, a to je činjeno samo za veoma visoku cenu ili radi izuzetnog spektakla. Uglavnom su, dakle, vrsni gladijatori međusobno izvodili **figirane borbe** ili su puštani da slobodno ubijaju nenaoružane ili naoružane osuđenike, zločince i robove.



**Fingirane gladijatorske borbe "Saturnalium sermonum libri duo qui de gladiatoribus", Ogier Ghislain de Busbecq, Justus Lipsius 1582,**

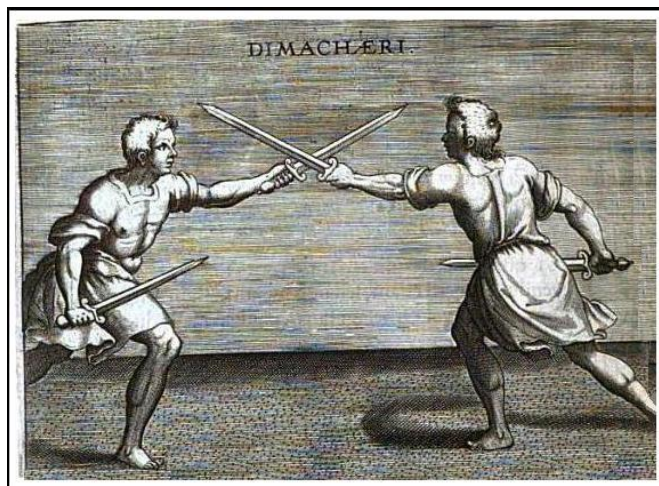
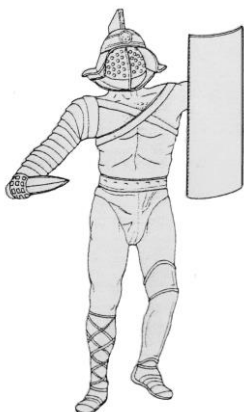
U areni se iz tog razloga nisu borili samo gladijatori već i međusobno naoružani robovi i osuđenici na smrt koji su isto tako često bili puštani i na druge nenaoružane osuđenike, životinje itd. U ovom slučaju su bile najomiljenije borbe ***munus sine missione*** - "borba bez prestanka" u kojima se gladijatoru pobjedniku stalno iznova dovodi nov protivnik, a onaj ko ga je pobedio sa tom pobjedom dobija i prokletstvo da nastavi nošenje štafete pobjedenog dok i sam ne strada...

Gladijatori su bili poznati po raznovrsnom oružju. Oni su koristili, ne kao rimski vojnici samo oružje rimske imperije, već i oružje varvara, svih drugih pokorenih naroda, kao i ono koje su sami izmišljali. Tako su nastale razne vrste gladijatora a njihove borbe su predstavljale sudarale tehnika borbe raznih naroda, a što je bilo od eksperimentalnog značaja za poboljšanje teorije i prakse rimskog ratovanja.



**Gladijatori "meridiani" naoružani samo sa kratkim mačem; "Saturnalium sermonum libri duo qui de gladiatoribus", Ogier Ghislain de Busbecq, Justus Lipsius 1582**

Na početku su drevni borci ***bastuari*** koristili za borbu obično bojevo oružje, sa štitovima toga vremena. Kasnije su gladijatori bili raspoređeni po tipovima raznovrsnog oružja: ***frakijci*** - krivi noževi i srpasti mačevi i noževi pričvršćeni za podlakticu. Na nogama natkolenice i potkolenice, na desnoj ruci nadlaktnik a u levoj parma – mali kvadratni ili okrugli štit ispleten od pruća. Nosili su šlem otkriven ili potpuno zatvoren.



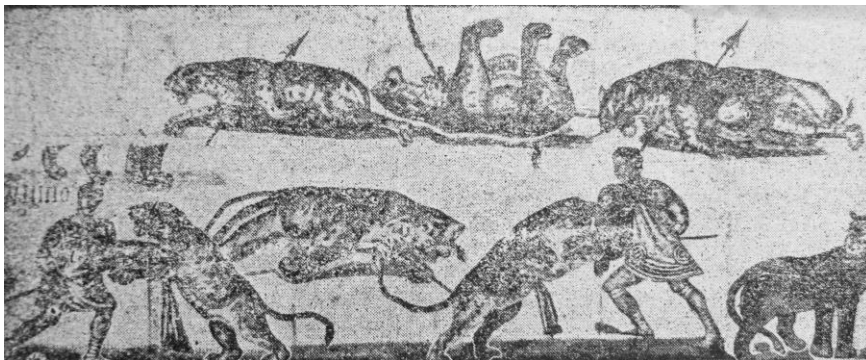
Gladijator "murmilion" - naoružan kratkim mačem i štitom i gladijatori "dimašeri" naoružani sa dva kratka mača; "Saturnalia sermonum libri duo qui de gladiatoribus", Ogier Ghislain de Busbecq, Justus Lipsius 1582

**Samniti** - koplje i mali kratki mač. Njihovo oružje je često bilo izrađivano od srebra. Šlem sa visokim grbenom je pokrivaio lice. Oko tela su nosili široki metalni kajš, potkolenice, nadlaktik od poveza na desnoj ruci, u levoj veliki štit. **Krupelarii** - teško naoružani Gali koji su imali kao i Samniti koplje, mač i štit. **Retiari** - tunika, naoružani mrežom, trozupcem i nožem.



Gladijator "retiarij" protiv "sekutora" i dva "sekutora", "Saturnalia sermonum libri duo qui de gladiatoribus", Ogier Ghislain de Busbecq, Justus Lipsius 1582

Za **andabade** je bilo karakteristično da su imali "slepi šlem" tj. bez proreza za oči. Nosili su dugo koplje i mač. Tu su bili još **veliti** - koplje sa remenom za bacanje, **lazorii** sa drvenim oružjem, **pegniarii** - bič i palica, **dimašeri** - dva mača...Tu su bili i **provokatori** - teško naoružana pešadija, gladijatori sa dva kratka bodeža i krivim srpovima. Posebnu grupu su činili **bestiarii** - borci protiv životinja.



**Borba gladijatora (bestiarii) sa lavovima i tigrovima, rimski mozaik iz perioda carstva**

Naime, u drugoj polovini II veka pre n.e. borbe gladijatora postaju publici dosadne pa se počinju organizovati borbe sa lavovima i panterima, a zatim sa leopardima, medvedima, slonovima i nosorozima. Kao poseban oblik borbe sa divljim životinjama negovano je demonstriranje scena iz lova u kojima su prvo psi jurili životinje umarali ih i razdraživali, a zatim bi ih gladijatori sa kopljama ili strelama ubijali. Rimski pisci su navodili da su **bestijarii** bili izuzetno vešti. Oni

su mogli, bacivši lavici na glavu plašt jednim udarcem dlana slomiti joj kičmu.

Pred borbu sa zverima obično je cezar izdavao naređenje **Ad bestias!**, što znači "pred zveri!" Tada su gladijatori, zločinci ili prvi hrišćani puštani u arenu punu zveri ili bi u arenu u kojoj se oni nalaze bile puštane zveri.

Mnogi gladijatori nisu imali svoja imena pošto su se pojavljivali povremeno ili samo jednom u areni.



**Borba gladijatora sa različitim štitovima; "Saturnalium sermonum libri duo qui de gladiatoribus", Ogier Ghislain de Busbecq, Justus Lipsius 1582**

Većina gladijatora je rukovala svojim kompletom oružja - **specijalisti**, ali je bilo onih koji su rukovali sa mnoštvom raznovrsnog oružja. Tako je čuveni gladijator Germes izvodio majstorski borbe svim vrstama oružja i borio se u ulogama svih vrsta gladijatora.

U gladijatorskim igrama se težilo ne samo da bude više gladijatora već i da oni budu što raznovrsnije i ekstravagantnije opremljeni kako bi spektakl bio zanimljiviji publici. Tako je Cezar svojim gladijatorima dao srebrne štitove, Neron od jantara, Domicijan zlatne a Kaligula je uveo u arenu gladijatora sa odsečenom desnom rukom. Izvodile su se i borbe patuljaka kao i borbe naoružanih nožem i lasom (konopac)



**Borba patuljaka i gladijatora naoružanih bodežima i lasom; "Saturnalium sermonum libri duo qui de gladiatoribus", Ogier Ghislain de Busbecq, Justus Lipsius 1582**

Posebnu pažnju publike su privlačile gladijatorske igre u kojima su učestvovali žene gladijatori ili žene robinje ili žene osuđenice koje su bile kažnjene smrću. Žene gladijatori su se borile nage i dokumenti govore da su ove borbe bile obožavane jer su svojom surovošću prevazilazile borbe gladijatora

muškaraca. Poznate su bile i scene u kojima su se prostitutke kažnjavale sodomijom i raznim drugim vrstama seksualnog izživljavanja.



**Žene gladijatori, "Saturnaliū sermonū libri duo qui de gladiatoribus", Ogier Ghislain de Busbecq, Justus Lipsius 1582**

U borbama su postojala izvesna pravila kojih su se morali gladijatori držati. Tako, ako u vreme borbe neki od boraca nije mogao nastaviti bitku, on je legao na leđa, savio je levu ruku a podigao desnu sa palcem. Njegovu sudbinu su rešavali gledaoci. Oni iz publike koji su bili za to da mu se pokloni život, takođe su dizali opružen palac a oni koji su bili protiv okretali su ga dole. Ako bi ovi poslednji bili u većini, ranjen ili uhvaćen gladijator morao je biti ubijen tu pred očima svih uz uzvike „primi mač". Ako je to bio eksperimentalni borac, ili se dobro pokazao u borbi, njemu je sačuvan život. Najcenjeniji su bili gladijatori koji nisu hteli svoj život da polože u ruke publike već su o svom statusu odlučivali svojom veštinom. Prisutni gledaoci su podsticali borce uzvicima: "Udri, ubi, napadaj!". Ako bi se tokom borbe neki od gladijatora povlačio ili borio sa manje agresivnosti podstican je na veću borbenost podbadanjem kopljem ili usijanim gvožđem.

Može se smatrati da je srednji procenat mrtvih u toku jedne gladijatorske bitke dostizao 25% od učesnika. Lakše ranjenike su negovali lekari pridodati „cirkusu". Mrtvaci i i teško ranjeni odvlačeni su u spolarijume - zasvođene dvorane smeštene ispod afiteatra. Dva službenika, jedan prurušen u Merkura a drugi u Plutona, dočekivali su žrtve. Merkur bi tada donesenog gladijatora dodirnuo vrhom svog gvozdrenog štapa usijanog na vrhu. Ako bi davao i najmanje znake života, Pluton bi mu smrskao glavu maljem.

Pobednik je za svoju pobeđu dobijao palminu grančicu a u grčkim oblastima još venac ili krunu. Popularne gladijatore su nagrađivali i novcem, poklonima itd. Neron je npr. Gladijatoru Spikulu poklonio imanje i vilu trijumfatora, a neke su proglašavali slobodnim građanima. Posebno važni gladijatori su dobijali drevni mač **rubis**. Vlasnik takvog mača – **rubiarij** je dobijao slobodu. No mnogi gladijatori su odbijali ovaj mač pošto su bili zadovoljni svojim statusom i položjem.

Cezar je ove vrsne gladijatore davao da obučavaju konjanike i daju časove borbe senatorima. Konzul Rutil je u 105. godini p.n.e. tražio iz gladijatorske škole Aurelija Skvora da lanisti nauče legionare boljim i efikasnijim akcijama nanošenja i odbrana od udaraca, nego što to oni obično praktikuju u armiji. Dokaz njihovoj veštini je bio i taj da su oni gotovo po pravilu uzimani za najbliže telohranitelje a često se čuvena pretorijanska garda sastojala upravo od njih. U periodu ratova protiv Germana su Rimljani veoma često u bitkama koristili i gladijatore a neki od njih su čak u nekoliko navrata podizali i ustanke. Najpoznatiji su bili onaj Spartakov i pobuna za vreme cara Proba u 3. veku. Posle ovog je senat uveo ukaz kojim se ograničava broj gladijatora istovremeno prisutnih u gradu.

Gladijatori u školama međusobno nisu sklapali prijateljstva pošto se moglo dogoditi da ih okolnosti u areni spoje i da se bore na život i smrt.

Iz navedenog se vidi i da karakter gladijatora zbog individualnog tipa borbe, kao i motiva borbe u velikoj meri varira i stvar je veoma lična. No, svi gladijatori koji su se pomirili sa sudbinom i rešili da stupe u borbu bilo milom ili silom bili su veoma vešti, surovi i obučeni ratnici koji su se borili na život i smrt koristeći sve načine i sva sredstva. No i ovde je bila prisutna u svakom trenutku disciplina. Oni nisu bili raspojasani divljaci već obučene ubice koje su znale i pridržavale se procedura: arenске procesije, borbe u kojoj se protivnik prvo ranjava a onda po odobrenju ubija, kao i osnovnih elemenata scenskog ponašanja.

Gotovo po pravilu poznatim gladijatorima su podizani nakon njihove smrti nadgrobni spomenici sa raznim epirafima i uklesanim reljefima na kojima su prikazani sa svojim oružjem.

Konačno iz niza razloga i istrošenosti gladijatorskih sadržaja 399. godine se gladijatorkse škole zatvaraju. Protiv igara su se počeli boriti i građani, čak i varvari koji su živeli u Rimu. U jednoj areni u Rimu je 404. godine na sred borbe stupio grčki monah Telemah i počeo držati hrišćansku propoved. Razjareni posmatračI su ga rastrgli. Kao rezultat toga imperator Gonori naložio je zabranu gladijatroskih borbi.





## SPORT-ISTORIJSKO MAČEVANJE (o stvarnosti i igri)



Sve je više ljudi koje odbija savremeno sportsko mačevanje („bockanje i šibanje prutićima“). Oni zato okreću pogled u nazad i bivaju privučeni tradicionalnim mačevanjem prošlosti - „ISTORIJSKIM“ mačevanjem. Posvuda tako viteški mačevi počinju da zamenjuju sportske sablje, rapiri sportske mačeve, špade zamenjuju florete, metalni oklopi i verižnjače sportska sintetička odela od kevlar, gvozdene kacige maske od pleksiglase... No, ti novi mačevaoci su novootkriveno mačevanje počeli odmah gledati kroz stare naočari sveta kome pripadaju - naočari SPORTA. Generacije onih kroz čiju krv protiče od malih nogu na svakom koraku osesija kompeticije, takmičenja i nadmetanja – narkotik sporta, nisu mogle drugačije osim da i od „istorijskog“ mačevanja načine sport - novu vrstu sportskog mačevanja - SPORT-ISTORIJSKO mačevanje. Ali kad se od bilo koje borbene veštine, pa i mačevanja, napravi takmičarski sport ona se neizbežno pretvori i deformiše u nešto drugo i opremom i tehnički i taktički. Tako su nastali ne samo drugačiji mačevi od onih kakvi su nekada stvarno bili već i u skladu sa time i drugačija tehnika koja diktira njihovu upotrebu, kao i drugačiji duh mačevanja od onog koji je vladao u prošlosti - sportski duh. Klasična mačevalačka veština se tako pretvorila u novokomponovani pomodarski hit - sportistorijsko mačevanje kvazi istorijskim "rapirima", "dvoručnim mačevima"... kvazi borbenim tehnikama, dakle, u sportski surogat i takmičarsku igru koja se od savremenog sportskog mačevanja razlikuje samo po izgledu i rekvizitima koji se u njoj koriste.

## Koreni zablude

Termini "nadmetanje", "takmičenje", "turnir", "duel"... se danas gotovo u potpunosti zamenjuju i izjednačavaju sa terminom "sport". Iako je za sve karakterističan zajednički sadržaj "**borba**" on ih nikako ne izjednačava jer svaki sport jeste borba ali nije svaka borba sport. Takav način tumačenja koji je posledica sportističkog gledanja sveta, ta zamena smisla reči i zloupotreba termina borbe se najbolje vidi u izvrtanju izvornog značenja pojma "**šampion**" (**fr. champion**).

Naime, padom rimskog carstva rimski učitelji mačevanja (lanisti) otvaraju svoje sopstvene škole - CAMPUS (logor) – specijalni prostor za obuku u kojima se obučavaju **ratnici plaćenici** – *campiones* (šampioni), kako ih je po prvi put nazvao u VII v. Biskup Seviljski – Isidor Seviljski. Ta reč, dakle, izvorno isključivo označava **ratnika, obučenog borca, plaćenika** - ono što bi danas bio "legionar". Od te reči se kasnije razvija nemačka reč »kampfe« i francuska i engleska reč »champion«. XI vek postaje vek u kome profesija **šampiona** doživljava svoj procvat. Logori za obuku su nestali, rimski lanistri, takodje, ali **šampioni**, koji su se i povlačili iz svoje ratne službe, stiču zvanje učitelja i majstora mačevanja (i ratovanja). Oni su ili obučavali prve vitezove ili su bili borci koji u službi institucije "božjeg suda" zastupaju kao branioci slabe, stare ili dame, ili su pobornici za neku stvar u službi koje se bore - borci za veru, pravdu, čast... Sva ova izvorna značenja se, međutim, sa 19. vekom zamenjuju sportskim pa tako "šampion" počinje da označava isključivo: prvaka, pobednika, najboljeg u nekom sportskom takmičenju.

\*

Slična zamena postoji i kad je reč o različitim vrstama *nadmetanja* koja su tokom prošlosti upražnjavali mačevaoci. Sva se izjednačavaju sa *sportom*. Klasično (borbeno) mačevanje kao veština baratanja pravim mačem u smislu učenja, vežbe ili napada i odbrane, međutim, nikad nije korišteno u svrhu takmičenja - sporta.

Razlog za ovo nije samo u činjenici da su tehnike klasičnog mačevanja, oružje i ishodi borbe nepogodni za sport već i zato što je sport kakav ga mi danas poznajemo (njegova suština, ciljevi, forma...) nastao tek početkom 19. veka.

U drevnim antičkim Olimpijskim igrama disciplina **mačevanje** nije ni postojala. Naime, Grci su smatrali da radnje mačem suviše opasne i rizične za jednu takvu svetkovinu (zato je atinski zakonodavac Drakon 621. godine pre Hrista čak doneo odredbu u zakonu kojom se brani i vežbanje mačem).

S druge strane Olimpijske borbe su se odvijale po izvesnim dogovorenim pravilima a tako nešto je bilo neprihvatljivo za najveći broj borilačkih veština. Iz tog razloga npr. **Spartanci nisu učestvovali na Olimpijadama a posebno kad je bila reč o ratnim veštinama kao što su rvanje ili pantakrion (grčki svebor). Smatrali su smešnim borbu po takmičarskim pravilima jer smrtonosna veština se tako pretvara u igru a pankration i mačevanje služe samo za ubijanje protivnika a ne za igranje. Za njih unošenje bezbednih radnji a izbacivanje opasnih radnji iz neke borbene veštine kako bi se načinio takmičarski sport predstavljalo je onespособljavanje ratnika za rat i degradaciju prave veštine - u našem slučaju transformaciju mačevanja u nešto što više nije mačevanje već igra.**

Kad je reč i o Olimpijskim igrama na ovom mestu treba podsetiti na pravi izvorni smisao ovih nadmetanja. Naime, Olimpijske igre nisu bile sportska takmičenja (kako to danas na silu tumače apologete savremene ideologije sportizma) već pre svega **religiozne svečanosti** zahvalnosti u slavu boga Zeusa.



One su bile apoteoza – aktivnost uzdizanja, veličanja i obožavanja a to potvrđuje i njihovo izvorno ime "svetkovina".

Nadmetanja su organizovana kao himne, okupljanja najviđenijih atleta, pesnika, pisaca, govornika... sa ciljem pridobijanja naklonosti Zeusa te veličanja njegove slave kroz sopstvenu veštinu i vrlinu, a ne zbog pukih sportsko-takmičarskih pobeda, slavoljublja i trijumfalističke egomanije.



Antičke Olimpijske igre pred Zevsovim hramom

Dokaza za ovo ima puno, navešću samo jedan. Godine 1879 nađen je u Olimpiji zavetni disk na kome je zapisano: "Poplij Asklepijad, pantatletičar posvećuje ovaj disk Zeusu na 225 Olimpijadi."

Borbe koje su se vodile na igrama, dakle, bile su vrsta žrtvovanja vlastite snage i spretnosti i davanja svoje časti kao poklon bogovima, kao što se daje žito ili domaće životinje. Ali Olimpijske igre nisu imale samo kulturni karakter.

Borba koju su vodili učesnici - **agon**, nije bila njihovo uzajamno lično nadmetanje i sportsko takmičenje već simbolično iskazivanje borbe kosmičkih sila i nadmetanja Olimpijskih bogova. Kroz uzajamne borbe učesnici su polagali svoje telesne, duhovne i duševne žrtve bogovima Olimpa boreći se na zemlji za njih. Rivalizam boraca na Olimpijskim igrama nije, dakle, bio izraz njihove individualne sportske taštine već kolektivnog duha religioznosti.

U tom pravcu ovaj problem osvetljava i Homer u Ilijadi govoreći jasno da radost Ahileja koji "svagda svađe i borbe i bojeve **voli** da čini", kao i radost agonista (boraca) "ne izbija toliko zbog pobede koliko zbog sukobljavanja suprotnosti". Zbog toga se pobednicima nije davala nagrada već palmina, lovorova ili grančica masline jer njihova radost u borbi samoj najveća je nagrada pošto njome učestvujući u božanskom poretku logosa sveopšte borbe usavršavaju sebe - svoje telo i duh.

Ni u kasnijem periodu - epohi arena i gladijatorskih borbi nema priče o takmičenjima i nadmetanjima već o borbi na život i smrt koja je dovedena do nivoa scenskog spektakla. U tom smislu su čak bile organizovane i simulacije borbi gladijatora koji su nasrtali jedan na drugog imitirajući najefektnije napade i odbrane "pobeđujući" ili "gubeći" kako bi zabavili publiku.

Osim gladijatorskih igara u drevnom Rimu su se od 6. veka. p.n.e. izvodile i tradicionalne igre pod imenom „Trojanske igre" koje su održavane na Marsovom polju (campus martius) u vidu vojnih manevara. Ove igre su se izvodile kao replika trojanskog rata i bitke za Troju. U tu svrhu su podizani veštački zidovi i grad Troja koju je jedna grupa branila a druga osvajala. Smatra se da su ove igre bile preteče srednjevekovnih turnira.

Laičko je mišljenje (i potpuna zabluda) da su turniri bili srednjevekovna sportsko-takmičarska nadmetanja. Turnir u periodu ranog srednjeg veka je bio "trening" za rat i organizovana manevarska bitka - uvežbavanje za pravu bitku, a koja je najčešće završavala sa mrtvima ili mnoštvom ranjenih. Ovi turniri su se održavali u periodima mira da bi vitezovi čuvali kondiciju i praznili agresivnost i u tom smislu su upražnjavani isto kao i lov.



Luka Karnah Stariji, grafika iz 1509. godine koja prikazuje turnir u pravom (nesportskom) svetlu - kao manevarsku vojnu bitku.

Na početku istorije turnira nisu postojala nikakva pravila a u borbama je korišteno pravo naoštreno oružje. Tako nešto se ni u kom smislu ne može zvati sportom. Kasnije su turniri organizovani sa ciljem osvajanja imovine i imanja protivnika, ili sticanja zarade zarobljavanjem protivnika (dešavalo se da više vitezova uz dogovor nasrnu istovremeno na jednog kako bi ga zarobili i tražili posle otkup). Tako nešto je još dalje od sporta. Ni u poslednjoj fazi viteštva nije bilo drugačije. Cilj borbi nije bila nekakva sportska pobeda već se turnir organizovao pragmatično kao sajam boraca - berza rada na kojoj su preživeli ili najmanje izranjavljeni dobijali posao telohranitelja ili člana privatne vojske. Čak i u periodu duela (megdana) turnir nije bio sport zato što su se vitezovi borili ne za pobeđu već za ono što je cilj pobeđe - korist od slave: naklonost dama iz visokih slojeva kako bi se ženidbom došli do plemićkih titula i imanja ili poboljšali svoj materijalni položaj. Koliko je daleko sežala strast za koristima slave i prestiža vidi se iz toga da je jedan vitez na turniru u Čerborgu 1379 izazvao tri viteza da se sa njima bori istovremeno kako bi impresionirao željenu damu ne bi li se udala za njega.

Turnirsko podsticanje gordosti, slavloljublja, taštine...imalo je i socijalno pragmatičnu dimenziju - podsticanje i razvijanje kod ljudi gramzivosti, samoljublja i agresivnosti koji su potrebni feudalnim gospodarima za vlastite osvajačke i pljačkaške ratove. Ništa od ovog nije sadržaj sporta (ili ne bi trebalo da bude, a ako jeste, kao što je to slučaj danas reč više nije o sportu već tržišnom biznisu).



Tipična scena srednjevekovnog turnira: "sportsko nadmetanje" sa rasećenim kacigama, slomljenim vratovima i davljenjem radi naklonosti dama

U vezi sa navedenim takođe treba podsetiti da su se vitezovi po pravilu nadmetali za prethodno ugovorenu otkupninu a nekada je poraženom ili zarobljenom vitezuzimano sve. To znači da su se turniri odvijali u duhu ratovanja a ne sporta (fer-plej) pa se nije smatralo neumesnim da se napada s leđa, zarobljuju ranjeni ili da nekoliko vitezova napadne po dogovoru istovremeno jednog. Tako biografi čuvenog viteza Vilijema Maršala beleže da je na jednom turniru, za vreme večere, Vilijem spazio kako je vitez iz suparničke grupe pao na ulici sa konja i slomio nogu. "Vilijem je pohitao napolje, zgrabio viteza koji je jaukao, uzeo ga u naručje i zajedno sa oklopom uneo u kafanu" ne da mu pomogne, već da ga pokloni saborcima s kojima je bio na večeri rekavši: "Evo vam ga, uzмите otkupninu i platite dugove!"

Turnirske bitke nisu bile sport još iz jednog razloga. Naime, one veoma često uopšte nisu imale "pobednika". Zamislite turnir u kome 20 ili 50 vitezova vode borbe po principu »svako sa svakim«. Ishod ovakvih borbi je, kako to piše jedan anonimni srednjevekovni sveštenik, bio uglavnom sledeći: » **...svi su ponaosob bili ili toliko izranjavljeni i povređeni da se boriti više nisu mogli ili su se mnogi najbolji međusobno poubijali ili teško u žaru borbe povredili tako da oni preostali, a mnogi od njih i slabi borci jer su se kao kukavice pazili i krili, nisu imali ni s kim, ni volje da s nekim nastave dalje se boriti.**«

U vezi sa navedenim nalazimo još jednu potvrdu, a u Češkom Kraljodvorskom rukopisu u kome se kaže: "**Vitezovi se borahu jašući kopljem i pešice mačem, pa ako ne bi nijednom sreća priskočila, te se oba umoriše, bijaše im na volju i od daljeg nadmetanja odstupiti.**" Ili: "**...ovaj boj nastavljen je pešice ali i jednom i drugom je za rukom pošlo protivnika baciti te oba nesretno na kolena padoše**". Ili: "**Kad već knez nikog više na svom dvoru nije imao da vodi megdan junački završilo bi se viteško nadmetanje.**"

Dakle, glavni razlog zbog kojeg turnir nije bio sportsko takmičenje- nadmetanje je činjenica da su retko postojali turniri na kojima je na kraju ostao samo jedan borac »pobednik«. Najčešće se dešavalo da u poslednjoj borbi dva preostala viteza jedan drugog ili ubiju ili tako teško rane da turnir nema »pobednika«. Zapravo turniri su se uglavnom i završavali bez pobednika tako što se **osipao broj vitezova kako je rastao broj povreda** koje su bile podjednako posledica slučaja koliko i nevešte borbe. U prilog navedenog govori i podatak da

na najvećem ikad održanom viteškom turniru na tlu Evrope koji je održan 1520.godine na polju (logoru) **Zlatnog sukna** između engleza i francuza, a u kome su učestvovali i sami kraljevi (Henri VIII i Fransa I) i pored stotina borbi održanih raznim oružjima nikad nije proglašen pobednik jer on nije ni mogao biti određen bez ozbiljnih nesuglasica, sporova i osporavanja. To znači da je mira radi prihvaćena kao istina i faktičko stanje da se na njemu niko ne proglasi pobednikom.

Ovde treba spomenuti još jedan nesportski element u turnirskim borbama srednjeg veka. Na turnirima se često dešavalo da se da vitezovi u žaru strasti borbe toliko zanesu da uopšte i ne haju za zarobljavanje, otkupninu ili pobjedu već se bore samo iz čiste pomame i opijenosti adrenalinom. Tako je npr. vitez Bertran učestvovao u turniru (meleu) vodeći jednu stranu, ali kad mu se učinilo da njegova strana isuviše lako pobjeđuje, prešao je na drugu i borio se za suparničke interese. Tako nešto je nezamislivo u sportu!

Pored srednjevekovnih turnira postojala je još jedna vrsta "nadmetanja" mačevalaca, a koja se isto tako ne može nikako nazvati sportom. Naime, širom svih zemalja Evrope su putovale profesionalne mačevalačke grupe koje su izvodile zamišljene mačevalačke borbe, borbe sa zamišljenim neprijateljima, tehnike napada i odbrana pojedinačno i grupno i sve to praćeno uz zvuke truba, bubnjeva i gajdi i pevača. Ove grupe (izvorno srpski "bande") su bile sastavljene od propalih vitezova, probisveta, glumaca i šarlatana i činilo ih je obično dvadesetak članova. Ove cirkuske grupe su išle su od mesta do mesta i zarađivale novac od spektakla i glume borbi. Vremenom su ove grupe svoje spektakle organizovale u formi imitacije turnira tako da su mnogi turniri u srednjem veku zapravo bili isto tako organizovani u formi pozorišno-cirkuskih predstava i nisu imali nikakav sportsko-takmičarski već čisto scenski karakter.

Srednjevekovni turniri nisu, dakle, imali ni elementarnu formu ni karakter ni ishod sportskog takmičenja. Da bi se od nečeg što je turnir napravilo sportsko takmičenje bilo bi potrebno turnir zameniti megdanom - borbom 1:1.

Turniri u svojoj **poslednjoj fazi** razvoja su upravo i dobili formu **megdana**. I ne samo to. Tada se već počela i diferencirati tehnika turnirske borbe od bojeve borbe. Naime, dok je u megdanskoj borbi osnovni cilj u idealnim uslovima ograđenog i sredeog prostora, u savršenoj zaštiti oklopa, pogoditi jednu tačku na protivniku a **ne borba u realnim uslovima**, u bojevoj borbi se i dalje koristila tehnika koja je bila sasvim praktična i u stvarnosti upotrebljiva. Drugim rečima: najbolje turnirske megdandžije su uglavnom bile manje vešte u pravim bitkama od vojnika ili građana koji su svoju veštinu sticali, kalili i uvežbavali neprestano i stalno kroz prave borbe.

S druge strane na megdanskim turnirima se sve više koristila posebno izrađena oprema čija upotreba je imala za cilj da spreči povrede. Tako npr. na turniru u Vindzoru 1287, godine oklopi su bili od kože, kacige takođe, a upotrebljavali su se mačevi od presovane kitove kože. No, ovakvi turniri su bili više cirkuske predstave, zabava i igara - preteča sporta no viteški turniri u pravom smislu te reči.

Iz tog razloga upravo na tragu diferenciranja jedinstvene borbene tehnike te nastanku megdanskog turnira, iz njegove apstraktne forme borbe će mnogo kasnije i nastati sport.

Turniri, dakle, nisu bili sportska takmičenja ali zbog izvesnih elemenata u svojim poznim fazama, a koji se odnose na posebnu opremu, specifičnu tehniku borbe (drugačiju od realne) i formu izvođenja (pravila), oni su bili začetnici sporta 19. veka.

I nakon epohe turnira postojali su pokušaji da se organizuju takmičenja pravim mačevima uz korišćenje borbene tehnike tj. da se klasična mačevalačka veština pretvori u sport. No, takvi pokušaji su se brzo pokazali apsurdnim. Naime, megdan za svoj ishod ima mnoštvo varijanti za razliku od sportskog takmičenja u kome dobijamo na kraju borbe jednog pobednika i jednog pobeđenog.

Sportsko mačevanje je, dakle, za razliku od borbenog (bilo da je reč o turniru ili megdanu) **apstraktno** ne samo kad je reč o pravilima već i krajnjem ishodu borbe. Uvek imamo samo jednu varijantu: pobjednika i poraženog. Realnost je međutim, mnogo bogatija i u tom smislu treba razlikovati sledeće varijante sa kojima se megdan može završiti:

1. Jedan mačevalac gine a drugom nije ništa.
2. Jedan mačevalac gine a drugi je ranjen teže.
3. Jedan mačevalac gine a drugi je ranjen lakše.
4. Oba su mačevaoca ranjena teže.
5. Oba mačevaoca su ranjena lakše.
6. Jedan mačevalac je ranjen lakše a drugi teže.
7. Oba mačevaoca ginu.
8. Borba se prekida bez ishoda iz raznih razloga.

Dakle, da bi se od nečeg što je megdan napravilo sportsko takmičenje potrebno je pojednostaviti ishod borbe dva protivnika i sve razne, realne opcije i mogućnosti svesti samo na jednu: jedan je pobedio a drugi je izgubio. Ovakva izmena, međutim, stvara situaciju u kojoj više nije reč o klasičnom mačevanju već njegovom surogatu - apstraktnoj igri.

Ukoliko se, međutim, teži na neki volšebni način postići da u megdanu neko čudo od tehnike arbitrira sve pogotke i sistematizuje ih tako da dobijemo jednu od 8 varijanti imaćemo još uvek nerealne rezultate jer je nemoguće i zaludno težiti ne samo tačno odrediti zonu pogotka (i u tom smislu proceniti njegov karakter i težinu) već i oceniti snagu sečenja i dubinu uboda mačem pa i objektivno proceniti stvarno dejstvo nekog pogotka u tu zonu.

Čak i da je sve navedeno moguće mačevaoci u pravom mačevanju mogu, kao u šahu, ako naiđu na većeg protivnika kojeg nije moguće pogoditi a da se pri tome ne bude pogođen, promišljeno taktizirati sa ishodima. Tako, jedan mačevalac može svesno rizikovati lakše ranjavanje ako će pri tome protivniku naneti težu ili kobnu povredu. On može rizikovati i teže ranjavanje ako će ovo protivnika koštati glave. Mnogi veliki mačevaoci su bili puni ožiljaka ne zato što su bili nevešti već zato što su svesno rizikovali protivnikovu akciju na njihovu ruku ili nogu (lakšu ili težu povredu) ukoliko im je ona u završetku akcije, za delić sekunde kasnije, pod inercijom mogla omogućiti pogodak protivnika u zonu smrti. U sportskom mačevanju nema ničeg od ovog pošto za rezultat sportske borbe nikada nemamo više ishoda kao mogućnost (pa se nema ni sa čime taktizirati) već samo jedan – pobjedu jedne od strana.

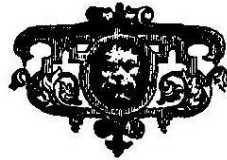
Kada se svemu navedenom doda još da jedan isti ubod ili sečenje kod različitih protivnika rezultuje najčešće sasvim različitim reakcijama (jedan pada, drugi se predaje, treći ne obraća pažnju, četvrti se razjari) pa i neočekivanim ishodima u nastavku borbe postaje još jasnije koliko je zapravo nemoguće od fingiranja prave borbe pravim mačevima napraviti sportsko takmičenje koje će nam kroz nadmetanje pokazati najboljeg mačevaoca i "pravog pobjednika".

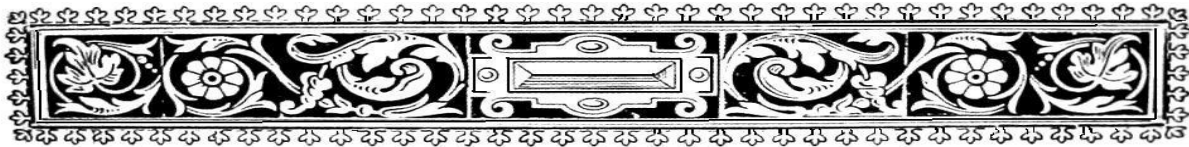
Zato što **jedino stvarnost može biti mera stvarnosti** nemoguće je takmičiti se u borbenom mačevanju i od pravog mačevanja napraviti sport, a bez njegovog potpunog transformisanja u nešto što više nije pravo borbeno mačevanje.

Iz tog razloga svi mačevaoci koji su hteli mačevati pravim mačevima i tehnikom klasičnog mačevanja nisu od toga prvili **takmičarski sport** već su vodili kurtoaznu - prijateljsku borbu s ciljem dostizanja veštine a ne pobeđivanja.

Većina ljudi mačevalačku veštinu gleda prozaično, dakle, prizemno i banalno - kao umeće kome je cilj samo POBEĐIVANJE u ubijanju ili takmičenju. Ali zašto cilj mačevanja ne bi bio nešto sasvim treće, nevećinsko i daleko od svake trivijalne i vulgarne upotrebe mača za neko pobeđivanje? U mačevanju dva neprijatelja cilj borbe može biti i plemenita veština odvratanja, onespobljavanja ili razoružavanja, a ne divljaštvo ubijanja - mač što daje, a ne uzima život. U mačevanju dva prijatelja cilj borbe može biti i divljenje, radost i oduševljenje zbog dodira sa majstorstvom, lepotom, skladom i elegancijom koji pružaju zanos, nadahnuće i spiritus agens što oplemenjuje dušu, telo i duh - veština u kojoj ko god da pobeđuje ili gubi svima izmamljuje ozarenost lica. Umeće ovakvog delanja, na radost svakom, je nešto najteže i najvrednije u svakom činjenju jer suviše je velika zajednička praznina koja okružuje ljude, te kratkotrajne trunčice na trunčici u beskraj, da ne bi SVI u onom što čine bili vitezovi istog stola. Neka tvoje mačevanje zato uvek, jer Qui proficit in artibus et deficit in moribus, plus deficit quam proficit (Ko napreduje u umeću, a nazaduje u vladanju, više nazaduje nego što napreduje), bude stepenište ka tome jer najviše u bilo kojoj veštini je da ona postane put ka vrlini pošto "Ne spašava veština već vrlina" (Vladika Nikolaj).

"Dnevnik učitelja mačevanja"





## Osnovi tehnike borbe nožem

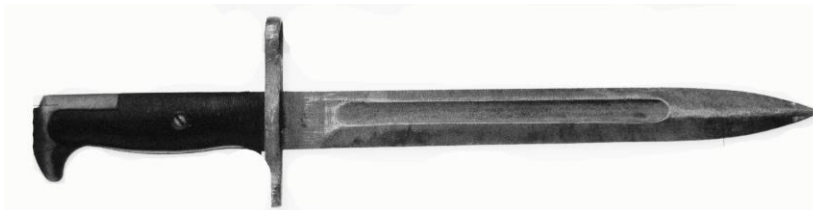


Vežbe u borbi nožem u nemačkim školama 16. veka, Majer.

Pošto je bodež samo jedna posebna vrsta noža (nož specijalizovano namenjen za bod) tehnika borbe nožem se jednim delom prepliće sa tehnikom borbe bodežom.

Za razliku od bodeža koji ima osno simetričnu oštricu nož je najčešće složene osne simetrije sa oštricom najrazličitijih oblika. Dok je nož pripadao svim klasama bodež je pripadao vitezovima, vojnicima i aristokratiji. Borbe bodežima među viteštvom i vojskom gotovo da se i nisu upražnjavale dok su borbe noževima bile svojstvene pučkim slojevima društva u svim vremenima.

Borba nožem se kao nastavna jedinica posebno vežba bez izuzetka u svim vojskama sveta zato što je nož u raznim formama bajoneta još od 18. veka nezaobilazni deo opreme svakog vojnika i on ga mora znati koristiti kako na pušci tako i slobodno.





**Bajonet**, vojnički nož koji se koristi u borbi postavljen na pušku ali i slobodno

Pošto nož ima kratko sečivo ne može se koristiti za mačevanje pa tehničke radnje koje se u borbi mogu sa njim izvoditi su veoma siromašne - on se koristi dominantno OFANZIVNO. Ovo, međutim, umesto da borbu olakšava u velikoj meri je otežava čak do te mere da se može reći da po težini i rizicima borba noževima nema premca pošto sudar dva oružja koja se koriste ofanzivno uvek je obostrano najrizičniji. Akcije su veoma brze pošto je nož lagan i pokretljiv a ubitačan pri čemu je njegovo sečivo zbog malih dimenzija teško uočljivo.

Od borbe noževima postoji samo jedan tip borbe koji je rizičniji a to je borba dva borca naoružana sa po dva noža. Ovo je veoma opasan i težak tip borbe. On se gotovo po pravilu završava sa obostranim pogocima zbog čega je nakon perioda gladijatorskih borbi gotovo nestao. Kod ovog tipa borbe je pokretljivost sečiva izuzetno velika zbog čega je kontrola dešavanja jako slaba za oba učesnika. Takve borbe su imale veoma malo taktičkog i veštine u sebi tj. najviše su se oslanjale na instinkt, refleks i pre svega na sreću i slučaj.

Borbe бодезима и noževima su u periodu 16-17. veka bile toliko rasprostranjene da su se kao veština izučavale i vežbale u školama mačevanja širom Evrope. U tu svrhu su korišteni drveni noževi sa zaštitnim kapticama na vrhu ili noževi od presovane debele kože.

#### Borbenio stav

Borbeni stav je levo-desni tj. promenljiv a kretanje se izvodi u svim pravcima. Leva ruka uzima aktivno učešće u borbi i pomaže desnoj (putem hvatanja ruke protivnika s ciljem zaštite ili obezoružavanja), preuzima nož iz desne ruke u momentu kada je to pogodno ili neophodno.

Nož se u desnoj šaci može držati na četiri načina:

1. Vrhom usmeren na dole
2. Vrhom usmeren na gore.
3. Vrhom usmeren u napred.
4. Vrhom postavljenim uz podlakticu, drškom usmerenom prema kolegi a vrhom usmerenim prema laktu kao da se "skriva".





Držanje noža vrhom pravo, vrhom na dole i vrhom na gore, Maroco 1550, Mair, 1542

Svaki od navedenih načina je karakterističan za određene taktičke zahteve borbe, vreme (u srednjem veku se npr. nož više držao vrhom na dole dok u 18. i 19. veku vrhom napred), okolnosti i tradiciju.

Ukoliko se nož drži na **prvi način** to ograničava pokretljivost na snažan bod odozgo, neprecizne bodove sa desna na levo i sa leva na desno i nespretnan bod sa leva dole na desno gore. Ovome treba pridodati i još nespretnija sečenja sa desno na levo. No, kod ovog načina držanja protivniku je lako da rukom uhvati sečivo noža i da ga fiksira i otme. Takođe, protivniku je značajno olakšano da izvede neki od udaraca ili hvatanje podlaktice naoružane ruke odozgo. Kod ovog načina držanja u borbi može lako doći do samopovređivanja.



Ukoliko se nož drži na **drugi način**, vrhom usmerenim na gore, to ograničava pokretljivost na snažan bod odozdo, nezgrapne i neprecizne bodove sa strane i odozgo (sa desne strane) i nespretna i kratka sečenja sa svih strana. No, kod ovog načina držanja protivniku je lako da rukom uhvati sečivo noža i da ga fiksira ili otme ali mu je otežano da uhvati šaku ili podlaktici naoružane ruke odozgo i izvede fiksiranje. Međutim, značajno mu je olakšano da uhvati ili izvede neki od udaraca nogom po podlaktici naoružane ruke odozdo.



Ukoliko se nož drži na **treći način** najlakše se izvode bodovi pravo dok bodovi sa svih drugih strana iako najduži i najprecizniji ipak nemaju puno snage. Sečenja uz ovakvo držanje noža su najduža, najpreciznija i najefikasnija. Pošto je ovo najofanzivniji način držanja noža protivniku je nemoguće s čela da uhvati

njegovo sečivo ali, ukoliko je napad promašio, rizici su najveći da protivnik sa strane uhvati sečivo noža ili podlakticu naoružane ruke.



Ukoliko se nož drži na **četvrti način** nemoguće ga je uhvatiti za sečivo ali se lako može uhvatiti ruka ili naneti udarac nogom po šaci. Pokretljivost noža za sečenje ili bod po pravcima je ista kao i kod držanja na prvi način ali po efikasnosti ona je mnogo manja. Ovo je ujedno i najlošiji način držanja noža jer je najrizičniji za samopovređivanje.



U borbi noževima se često koristi vrtenje noža u ruci čime se izvodi prelaz iz jednog načina držanja u drugi način držanja. Onaj ko koristi ovu tehniku se izvežbao u tome da držeći nož u ruci po želji može menjati položaj sečiva iz gornjeg u donji i pravo. Ovom mobilnom tehnikom se protivnik neprestano zbunjuje vezano za pravac iz kojeg će se izvesti napad.

U borbi noževima koristi se tehnika nelinearnog kretanja tj. u svim pravcima i na sve načine pri čemu se bodovi i sečenja više izvode iz prolaza nego iz susreta.

## Napadi nožem

### Napadi sečenjem

Sečenja u borbi nožem su plitka pa za posledicu najčešće imaju ranjavanje (više lakše nego teže) ili onesposobljavanje protivnika za dalju borbu. Retko sečenje nožem u borbi može naneti smrtonosne posledice i to je slučaj samo kada su posekotine po vratu ili je reč o posekotinama velikih krvnih sudova na rukama. Sečenja se uglavnom plasiraju u zonu šake, podlaktice i nadlaktice ili po glavi ukoliko se protivnik previše naginje napred.

Dok se kod mača sečenje izvodi uvek zamahom iz položaja nekog izmaha kod noža to nije slučaj. Nožem se sečenje izvodi zamahom iz izmaha ali može i samim izmahom pošto se ovim oružjem sečenje nanosi (zbog lakoće sečiva) snagom ruke a ne inercijom sečiva. Sečenje nožem se izvodi pokretima:

- 1) Iz ramena - rameni zglob
- 2) Iz podlaktice - lakatni zglob
- 3) Iz šake - zglob šake

Sečenje iz ramena je najjače i sa najvećim radijusom, sečenje iz lakta je slabije i sa manjim radijusom a sečenje iz šake je najslabije i sa najmanjim radijusom. Sečenje iz ramena je nepreciznije, sečenje iz podlaktice je preciznije, a sečenje pokretom šake je najpreciznije. Najbolje sečenje podrazumeva uvek pokret koji sukcesivno povezuje dve vrste pokreta. Sečenje iz ramena ili samo iz podlaktice ili šake uvek je sa više mana od sečenja koje se izvodi sa početkom iz ramena a završnicom iz podlaktice ili sa početkom iz podlaktice a završetkom iz šake.

Nožem se mogu izvoditi sva sečenja 1,2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 i 11 ali sa različitom efikasnošću u zavisnosti od načina držanja noža. Za napad sečenjem nožem je karakteristična i upotreba **povratnih** sečenja tj. iz zamaha 3 sledi povratno 9 i obratno, iz zamaha 4 sledi povratno 10 i obratno, iz zamaha 8 povratno 2 i obratno itd.

### Napadi bodom

Identični su kao i kod borbe bodežom. Bodovi u borbi nožem najčešće nanose teške ili smrtonosne povrede. Težina ovih povreda raste što je sečivo noža šire. Nožem se bode pravo, odozgo na dole, u desni bok, u levi bok, odozdo na gore. Bodovi se izvode ili kao jednostruki ili kao povratni. Bod pravo je uvek jednostruk dok bodovi sa strane se mogu izvoditi kao povratni 9-3 ili 3-9, 5-11 ili 11-5 itd., a sve u zavisnosti od toga da li se nož drži vrhom na gore ili na dole.



Bod odozdo na gore i odozgo na dole kada se nož drži vrhom usmerenim na dole,  
Majer 1570

**Bod se izvodi** pokretima suprotnim u redosledu od onih kojim se izmahuje za sečenje. Tako, prilagođavanje vrha položaju cilja počinje pokretom iz šake, zatim ovo preuzima kretanje podlaktice i na kraju nadlaktica. Bod se nanosi na dva načina:

1. Kretanjem tela sa opruženom rukom - izmah za bod počinje sa opruženom rukom i sa koracima smanjenja distance.
2. Opružanjem ruke bez pokreta nogu i tela.

Prvi način bodenja se koristi kad je protivnik udaljen a drugi način bodenja kad je protivnik u bliskoj ili kontaktnoj distanci. Prvi način bodenja je zgodan za izvođenje varki, drugi način bodenja je zgodan za nanošenje više sukcesivnih bodova iz jedne akcije. Prvi način bodenja je zgodan za nanošenje boda iz prolaza i za nanošenje sečenja posle boda. Drugi način bodenja je zgodan za nanošenje boda nakon sečenja. Prvi način bodenja ima manu da napadača izlaže opasnosti od hvatanja ruke, kod drugog načina bodenja znatno je teže uhvatiti ruku napadača ali je bod znatno neprecizniji. Kod prvog načina bodenja bodovi su češće plitki ili srednje dubine, kod drugog načina bodenja bodovi su uvek duboki.

Napadi bodno-sekući.

Tipična tehnika za borbu nožem je kombinovana bodno-sekuća. Naime, zato što se u borbi nožem puno izmahuje kako bi se nanelo sečenje obično se u povratnom pokretu izvodi bod, ili obrnuto.

Druga forma bodno-sekućih napada se koristi kod varki. Tada se počinje napad ili bodom a završava sečenjem ili se počinje sečenjem a završava bodom.

## Napadi prebacivanjem

Mnogi borci tokom borbe izvode prebacivanje noža iz jedne ruke u drugu. Tada se nož drži uvek vrhom napred. Ova tehnika otvara mogućnost da se protivnik napadne iznenadno sa neočekivane strane a i značajno otežava protivniku da uhvati ruku sa nožem. Napad prebacivanjem se izvodi najčešće iz varke telom čime ne samo da se protivnik otvara na suprotnoj strani već se i istovremeno na tu otvorenu stranu dovodi nož kojim se finalizuje napad.

## Napadi bacanjem noža

Nož nije samo kontaktno oružje koje se koristi uz čvrsto držanje u šaci već i distanciono oružje. On se može veoma efikasno upotrebiti kao oružje za bacanje i to u zoni do 5 metara.

Često kolega drži distancu van kontaktnog dohvata sečiva, poseduje neko hladno oružje koje nas sprečava da mu se priđe i nanesimo pogodak ili mu iz bilo kog drugog razloga nije moguće ili mu se ne sme prići. U svim ovim slučajevima se nož koristi tako što se baca na protivnika. Ukoliko je ovo bacanje izvedeno dobro pogodak bodom je gotovo uvek efikasan kao i onaj izveden uobičajenim kontaktnim načinom. No, kod ove tehnike postoji ogroman rizik da bacanje promaši i tada borac ostaje bez oružja.

## Neka pravila za napad nožem

**Pravilo najkraćeg puta.** Do protivnikovog tela se uvek bira najkraći put tj. u napad se primarno ide bodom a tek sekundarno sečenjem. Zamasi nožem sa strane, odozgo ili odozdo (a oni su najčešći) su rizičniji od pravolinijskih iz više razloga. Naime, onaj ko napada sečenjem napada po luku pa uvek rizikuje da će biti pre i preciznije uboden, ukoliko protivnik uzvratu pravolinijskim bodom.

**Pravilo najbliže tačke.** U napadu uvek težimo da pogodimo najistureniju tačku protivnika, a ne najvitalniju. Borci često zauzimaju razne stavove. Mnogi imaju isturenu glavu ili noge, najčešće ruku. Pogodak protivnika u ruku u kojoj drži nož zapravo predstavlja dobar a najmanje rizičan pogodak. Ukoliko težimo da protivnika u prvom napadu pogodimo u neku vitalnu tačku na telu, umesto neku od najbližih, time smo i sami više izloženi riziku da budemo ubodeni jer duboko ulazimo u njegovu zonu odbrane. Dakle, uvek je bolje protivnika ranjavanjem onesposobiti za dalju borbu pogotkom u neku isturenu tačku.



Bod i sečenje po naoružanoj ruci, Albrecht Direr, 1512 i Mair, 1542

**Pravilo najmanjeg rizika.** Iskusni borci u borbi nožem oduvek su se pridržavali pravila da svaka borba nožem je rizična i stoga je treba uvek izbegavati na svaki način, ali da kad je neizbežno stupiti u nju to treba činiti na što manje rizičan način. U tom smislu napad sečenjem ili bodom se izvodi samo kada je:

a) Naše telo na suprotnoj strani od položaja noža protivnika (izveli smo eskivažu ili je napadač promašio u svom napadu).

b) Naše telo je ili ruka sa nožem u akciji zagrabilo naoružanu ruku kolege sa nožem (napadač ima pruženu ruku na kratkoj ili kontaktnoj distanci).

v) Ruka kolege sa nožem uhvaćena (fiksirana) slobodnom rukom. Ovo je najbezbedniji način. U prošlosti su korištena dva načina fiksiranja. Kod **prvog načina** napadnuti ili napadač je hvatao nenaoružanom rukom naoružanu ruku protivnika za šaku ili podlakticu nanoseći bod-sečenje ili po njoj ili po njegovom telu.



**Prvi način:** napad iz fiksiranja ruke, Lihtenauer, 1530, Albrecht Direr, 1512

Kod **drugog načina** napadnuti ili napadač je hvatao nenaoružanom rukom sečivo noža protivnika podlakticu nanoseći bod-sečenje ili po njoj ili po njegovom telu. Kod drugog načina borac koji je uhvatio sečivo protivnikovog noža mora ga hitno vrhom usmeriti u protivnika. Na ovaj način ga sprečava da iščupa nož iz ruke a sebi omogućava ne samo bezbedan nastavak akcije svojim nožem već i razoružanje protivnika.



## **Odbrane od noža**

Postoji više tehnika za odbranu u borbi nožem. One se po pravilu koriste kombinovano pri čemu one poslednje na spiskuje procentualno učestvuju najmanje. Dakle, u borbi nožem najčešće odbrane su odbrane eskiviranjem a najređe su odbrane nožem.

- a) Odbrane telom - eskiviranja.
- b) Odbrane rukama (nenaoružanom i naoružanom)
- v) Odbrane nogama
- g) Odbrane prebacivanjem
- d) Odbrane nožem

### Odbrane telom

Cilj odbrana telom je da se telo makne sa linije napada sečenja ili boda noža napadača. Nakon toga je veoma lako preuzeti napad i savladati protivnika pošto se isti nalazi u nezaštićenom položaju. Odbrane telom moraju imati veću amplitudu ukoliko se izvodi sklanjanje od sečenja a manju amplitudu ukoliko se izvodi sklanjanje od boda. Odbrane telom kod sklanjanja od sečenja su, dakle, sporije nego odbrane koje se sklanjanjem izvode protiv boda.

Odbrane telom se mogu izvoditi samostalno ali i kao sastavni deo bloka, udarca, hvata...

Postoje dva tipa odbrana telom:

1) **U mestu (statički)** tj. oni kod kojih se telo pomera u prostoru tako da stopala ostaju na mestu ili uz zanemarljiva pomeranja - bez promene u distanci. U ove spadaju razne vrste izmicanja tela naginjanjem napred, nazad, levo ili desno. Izmicanje nagibom unazad: samo opružanjem prednje noge i prenošenjem težine na jednu ili obe noge, te nagibom tela nazad, u stranu, na dole izlazi se van dometa boda.

2) **U pokretu (dinamički)** tj. oni kod kojih se telo kreće u prostoru tako da se jedno ili oba stopala kreću slobodno po tlu - sa promenom distance. U ove odbrane spadaju eskivaže u levo i desno, u nazad i u napred: ispadima, iskoracima, poluokretima, okretima i skokovima (vidi: Eskivaže u nelinearnom mačevanju).



Zaštita od boda eskivažom poluokretom u levo sa hvatanjem podlaktice naoružane ruke napadača, Lihtenauer, 1530

Za eskivaže u pokretu je rečeno od strane raznih majstora borilačkih veština: „Kao što reka kada naiđe na prepreku nastoji da je mimoide, da se skloni, tako i borac nastoji da se skloni od napadača pomakom u stranu, kako bi njegov udarac ili on sam prošao pored njega, ne uspevajući u napadu...”

Cilj sa kojim se izvode sva ova kretanja nije samo ukloniti telo sa osnovne linije napada protivnika već i presresti ga dok nije razvio svoj napad do kraja, ili održati distancu tako da njegov napad, iako je na liniji pogotka, ostane prekratak.

Eskivaže, ma koliko da se efikasno izvode, se neutrališu najbolje taktičkim radnjama u napadu. Jedna od ovih je napad sa drugom intencijom. On se najčešće izvodi uz pomoć nekoliko koraka ili kratkih skokova. Naime, prvi skok (standardni skok napred) napadača sa nožem primorava napadnutog da on odmah i bez oklevanja uradi eskivažu pošto ne zna da li je taj skok varka ili ima pravu završnicu. U tom smislu napadnuti je prinuđen da potpuno otkrije svoje odbrambene šemu. Za to vreme napadač sa nožem završivši svoju lažnu akciju odmah produžava napad sa promenom pravca linije napada na stranu u koju se napadnuti pomerio. Napadnuti mora da je veoma vešt da u ovom trenutku izvede drugu eskivažu.

U akcijama druge intence se može koristiti i polukorak napred, poluiskorak prednjom nogom napred, taktički skok napred (skok na prednju nogu koja odmah nakon kontakta sa tлом baca telo na zadnju nogu) itd. Karakteristično za sve akcije sa drugom intencijom je da one u svakom trenutku mogu biti završne akcije, ali i produžene tj. kontinuirano se nastaviti na neki drugi način. Akcije sa drugom intencijom su veoma bitne pošto pomoću njih borac nožem može jako uspešno izvesti ispitivanje reakcija protivnika.

### **Odbrane rukama**

Odbrane rukama se najčešće izvode sa nenaoružanom rukom ali se mogu izvoditi i podlakticom naoružane ruke (na podlakticu ruke napadača). Kod odbrana rukama postoji nekoliko tipova radnji:



a) **Blokovi**. Izvode se na podlakticu naoružane ruke napadača i imaju za cilj da zaustave ili skrenu pravac napada noža napadača što dalje od tela napadnutog. Izvode se linearnim, polukružnim ili kružnim pokretima ruku. Svi blokovi treba da sklanjaju napadačevu podlakticu na spolja (gore, dole, na levo ili desno) braneći tri osnovne zone: glavu, grudi i stomak. Po završnici se blokovi dele na udarajuće i hvatajuće. Blokovi se izvode najčešće iz presretanja (skraćenje distance) tj. u trenutku počeka napada napadača ili iz pokreta koji je održao distancu pre trenutka napada.

b) **Hvatovi**. Imaju za cilj prvenstveno da uhvate ruku naoružanu nožem i tako uhvaćenu uklone sa linije napada. Suština hvatova je u veštini hvatanja šakom naoružane ruke (zgloba, podlaktice ili čak sečiva noža) napadača pre nego što njegov nož stigne do cilja. Nakon izvedenog hvata radi se nekoliko tipova završnica:

- Fiksiranje (zadržavanje) kako bi se upotrebio sopstveni nož
- Bacanje

Hvatovi se izvode najčešće nakon eskivaže - kada je napadačev napad promašio, ili u pripremu napada (izmah) nožem napadača - kao kontranapad.



Neki od hvatova, Albrecht Direr, 1512, Mair, 1542

#### v) **Razoružanja**

U borbi noževima se često, kao što je već rečeno ranije, koriste i hvatanja sečiva noža nenaoružanom rukom. Naime, ako se sečivo noža jako stegne šakom i **odmah počne vrhom da usmerava u napadača** on će najčešće biti zbunjen i razoružan. Za to vreme se drugom rukom izvodi napad nožem. Ovu akciju je veoma lako izvesti (pa se može i očekivati od protivnika) ukoliko se na nenaoružanoj ruci nalazi rukavica ili obmotan šal, marama ili neki drugi deo odeće.

Ukoliko protivnik pokazuje tendenciju hvatanja sečiva dobro je nož držati tako da oštrica bude okrenuta na gore. Naime, gotovo svi hvatovi se izvode odozgo a tada se anatomske najosetljiviji delovi šake nalaze uvek usmereni ka gornjem bridu noža. Najbolja, međutim, zaštita od hvatanja sečiva noža nije da se na pokušaj hvatanja reaguje sklanjanjem ruke u nazad (a posebno ne u stranu) već postavljanje svoga vrha tako da ruka koja ga hoće uhvatiti ide pravo na njega.

No, postavlja se opravdano pitanje šta činiti ukoliko protivnik, ipak, uhvati naše sečivo rukom?

Ako protivnik uhvati naš nož greška je pokušavati prvo osloboditi ga od njegovog hvata. Logika koja se u ovoj situaciji primenjuje je - „uzrok davi a ne posledica“. Ispravna varijanta je, dakle, da se kratkotrajno zaboravi na uhvaćeni nož a pažnja prebaci na napadača. Kao prvo nož nikako ne treba ispustiti pošto njegovim puštanjem ostajemo razoružani. Ne treba ga ispuštati i zato što se time drži vezanom i zauzetom druga ruka protivnika. Ukoliko protivnik kreće u zamah svojim nožem držeći naš, a što je tada najčešći slučaj, umesno je plasirati mu brzi udarac rukom ili nogom u lice ili telo. Nakon ovog udarca protivnik koji je uhvatio naš nož isti najčešće sam pušta. Ukoliko, pak, napadač držeći naš nož izvodi odmah bod svojim nožem treba izvesti neku od eskivaža ili blok a zatim hvatanje i fiksiranje. Nakon toga ključevi pobede su u snazi, okretnosti i snalažljivosti rvača ili u udarcima nogu.

c) **Udarci**. Imaju za cilj prvenstveno da traumom zaustave ili skrenu napad napadača. Udarci mogu biti izvedeni ili u ruku naoružanu nožem ili na trup protivnika koji napada. Udarci se mogu izvoditi ne samo nenaoružanom rukom (najčešće) već i naoružanom (lakat) i to kao:

- a) pravolinijski - direkt i to pesnicom ili korenom šake
- b) polukružno - kroše - na unutra, na spolja, odozgo ili odozdo ili laktom.
- c) kružno - iz okreta pesnicom ili laktom.

Udarci se izvode tokom eskiviranja, nakon eskiviranja ili u presretanju protivnikovog napada.

Sva tri tipa odbrana: blokovi, udarci i hvatovi se neutrališu akcijama u kojima se koristi **fintiranje i obilaženje**.

Tako npr. napadač energično i uverljivo naznačava mesto boda i polazi u napad. Napadnuti potpuno siguran da će biti pogođen na naznačeno mesto pokušava da se odbrani blokom, udarcem ili hvatom. Kada je blok izveden, napadač čini obilaženje bloka i nanosi pogodak na suprotnu - otvorenu stranu.

Osnovna odlika napada sa fintiranjem je njegova nepredvidljivost za protivnika. On mora odgovoriti na „napad“ odbranom pošto ako ne odgovori - u iščekivanju obilaženja, može biti pogođen odmah i direktno, a ako odgovori biće opet pogođen pošto je odbranom otvorio drugu tačku svoga tela za indirektni pogodak obilaženjem. Na isti način se fintira i hvat i udarac.

Osim fintiranja, ukoliko se želi taktizirati, veoma je efikasna taktika distancione borbe tj. „kljucanje“ direktno u ruku kojom kolega pokušava hvat, blok ili udarac kada pođe u njihovo izvođenje. Samo jedan pogodak u nenaoružanu šaku gotovo sigurno i u potpunosti dovodi do ozbiljnog narušavanja celokupne koncepcije borbe protivnika.

## **Odbrane nogama**

Protivnik koji u borbi koristi i noge je teži za savladavanje pošto uz celu lepezu akcija rukama on izvodi i celu lepezu akcija nogama. S druge strane, noga je duža od ruke naoružane nožem i u tom smislu veoma efikasno može distancom braniti telo. Udarci nogom imaju veliki domet i veliku snagu pa su dosta efikasni. Od protivnika koji u borbi koriste noge treba najčešće očekivati ofanzivnost tj. da oni prvi napadnu ili da na napad odgovore kontranapadom.

Kao i kod odbrane rukama i u odbranama nogama postoji niz akcija koje protivnik može izvesti. Sve možemo podeliti u:

1) **Udarce**. Udarci imaju za cilj da prenesu impulsno veliku kinetičku energiju pokreta noge na ruku napadača sa nožem ili njegovo telo sa ciljem

delimičnog ili potpunog onesposobljavanja za njegovu dalju akciju. Izvode se prednjom ili zadnjom nogom. Ako se udarac nanosi zadnjom nogom onda on ide obično uz osvajanje prostora tj. napredovanje. Jedan od indikatora na osnovu kojih se može videti da li protivnik sprema udarac prednjom ili zadnjom nogom je njegov stav. Ako mu je stav defanzivan tj. težište je na zadnjoj nozi treba očekivati udarac prednjom nogom i obratno ako je ofanzivan.

Kad je reč o prednjoj nozi koriste se: prednji udarac, bočni udarac, gurajući udarac ("direkt"), polukružni udarac, kružni udarac, kontrakružni, sekući udarac. Zadnjom nogom se nanose: svi navedeni + zadnji bočni i zadnji kružni. Za udarce se koristi unutrašnji, spoljašnji brid stopala ili samo stopalo.

Svi udarci se mogu izvoditi kao statički tj. iz mesta i kao dinamički tj. iz pokreta napred, nazad, levo, desno ili skoka.

Udarci u mestu su izuzetne jačine zato što je izvodilac koncentrisan na udarac a ne na osvajanje ili gubljenje prostora.

Udarci uz povlačenje (težište je na zadnjoj nozi) se izvode uz korak, polukorak ili skok nazad ili poluskok nazad. Služe za ometanje posle koga sledi drugi, jači udarac.

Udarci uz napredovanje se rade sa korakom, polukorakom ili skokom napred, ili sam udarac obezbeđuje napredovanje. Težište je napred, vrlo su jaki, služe da se protivniku onemogući razvoj akcije.

Udarci se najčešće plasiraju u nož **sa strane** ili ruku ukoliko napadač dobro drži distancu a nož mu je postavljen ofanzivno. Ukoliko, pak, napadač sa nožem nije pokretljiv ili nož drži defanzivno treba nakon eskivaže izvoditi udarce u telo (glava, grudi, stomak, noge).

Radi neutralisanja udaraca nogom, kao i kod ruke, treba izbeći svaki kontakt protivnikove noge ne samo sa našom naoružanom rukom ili nožem već i bilo kojim drugim delom tela. Da bi se izbegao udarac nogom potrebno je, kao prvo, dobro držati distancu tj. skloniti se sa pravca njenog dejstva. Ovo se odnosi ne samo na naoružanu ruku i nož već i na telo. Ruka se od ovih udaraca štiti obilascima a telo eskivažama ili naglim skraćenjima distance.

Protivnik koji je plasirao udarac nogom uvek je u njegovim završnim fazama (ukoliko je promašio) otvoren i pod inercijalnom završnicom svoje akcije. To je ujedno i trenutak kada se gotovo bezbedno može plasirati bod ili sečenje na suprotnu stranu od one u kojoj se udarac nogom završava. Ukoliko kolega izvodi udarac nogom tipa „direkt“ najbolja taktika je držanje distance ili eskiviranje u stranu pri čemu se izvode bočni bodovi u potkolenicu ili list opružene noge koja nanosi direkt. Dobra taktika za zaštitu od bočnih odaraca nogom u ruku sa nožem je sklanjanje ruke ali ispod pravca kretanja noge uz postavljanje oštrice sečiva na gore tako da udarac nogom neće samo promašiti već će i za posledicu imati eventualno posekotinu.

2) **Čišćenja**. Veoma često borci koji u borbi koriste noge izvode tzv. „čišćenja“. To su akcije koje imaju za prvenstvenu metu noge i to potkolenice i kolena naoružanog protivnika a sa ciljem da se napadač sa nožem izbaci iz ravnoteže i obori na tlo. Nakon toga obično sledi razoružanje, udarac rukom ili upotreba sopstvenog noža.

Najčešće se izvodi čišćenje po prednjoj nozi i to u kombinaciji sa nekom od akcija rukama. Tako se npr. izvodi ručni blok ili fiksiranje a nakon toga čišćenje.

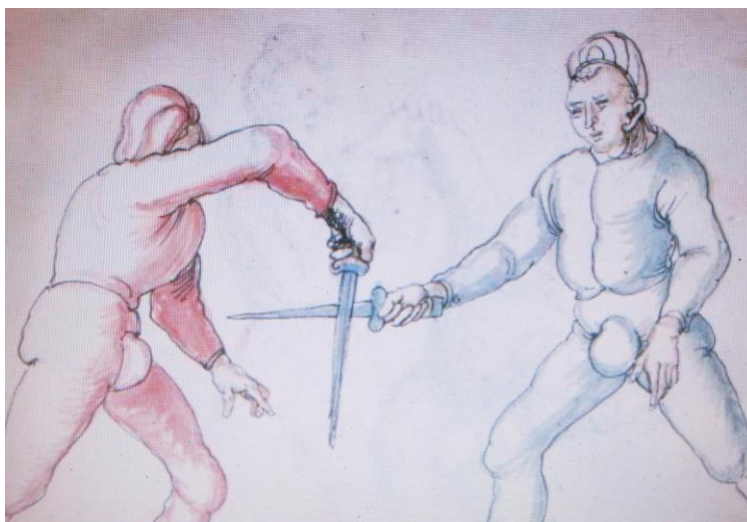
Sva čišćenja se neutrališu vođenjem distancione borbe uz zadavanje bodova u butinu protivnika koji pokušava čišćenje. Veoma često onaj ko čisti se naginje glavom ili ramenom one noge koja čisti ka napred. Ove tačke su tada laka meta za nož.

## Odbrane prebacivanjem

Neki borci u borbi noževima praktikuju često prebacivanje noža iz leve u desnu ruku i obratno. Na ovaj način oni se štite od pokušaja udarca nogom ili hvatanja rukom pošto nož neprestano i neočekivano menja svoje mesto. Tehnika prebacivanja nož iz jedne ruke u drugu ima pun značaj za okolnost u kojoj je protivnik izveo hvat nad naoružanom rukom i preti razoružavanjem. Tada se izvodi prebacivanje noža iz uhvaćene ruke u slobodnu ruku kojom se nakon toga može koristiti nož za bod ili sečenje. Ovo gotovo uvek u potpunosti zbunjuje protivnika.

## Odbrane nožem

Iako se nož zbog male dužine sečiva ne koristi za blokove ipak postoje izvesni izuzeci od ovog pravila. Odbrane nožem se u principu izvode u nuždi i **samo** ako je dužina njegove oštrice veća od 25 cm. Blokovi se izvode sredinom sečiva i to isključivo protiv **bodova a ne protiv sečenja** jer je trajektorija noža koji seče teško uočljiva i neuhvatljiva za blok. Za blokove nožem se koriste rapirne odbrane I, XI, II, X, III i IX (levo i desno i gore - dok na dole - nikad). Sečivo se prilikom izvođenja ovih odbrana može držati vrhom gore ili vrhom na dole.



Blok IX, Albrecht Direr, 1512

Blokovi nožem se izvode samo ukoliko je distanca toliko smanjena da se ušlo u kontaktnu borbu pri čemu su nenaoružane ruke međusobno angažovane a jedan od aktera izvodi bod nožem. No, tada ako onaj ko je izveo blok nožem ne izvede odmah i neki udarac ili čišćenje nogom gotovo je sigurno da će doći do uzajamnog povređivanja. Druga i najčešća akcija u kojoj se izvodi blok nožem je: na napad bodom nožem se izvodi blok nožem uz istovremeno skraćivanje distance i hvatanje nenaoružanom rukom podlaktice naoružane ruke napadača. Nakon toga sledi ili upotreba sopstvenog noža ili udarac i čišćenje nogom.

Ukoliko se u borbi nožem naiđe na nevestog protivnika koji stalno pokušava da koristi blokove nožem i to na nepravilnoj distanci treba izvoditi lažne napade kako bi se nakon njegovog bloka ovaj obišao i izvelo sečenje i bod u naoružanu šaku.

## Neka pravila za odbrane od noža

**Prvo pravilo.** Kao što se napad nožem izvodi prvenstveno kretanjem nogu, tako se i odbrana od napada nožem izvodi prvenstveno pokretom nogama. Suština pariranja svakog napada noža je, dakle, okretnost i pokretljivost koja obezbeđuje održavanje bezbedne distance.

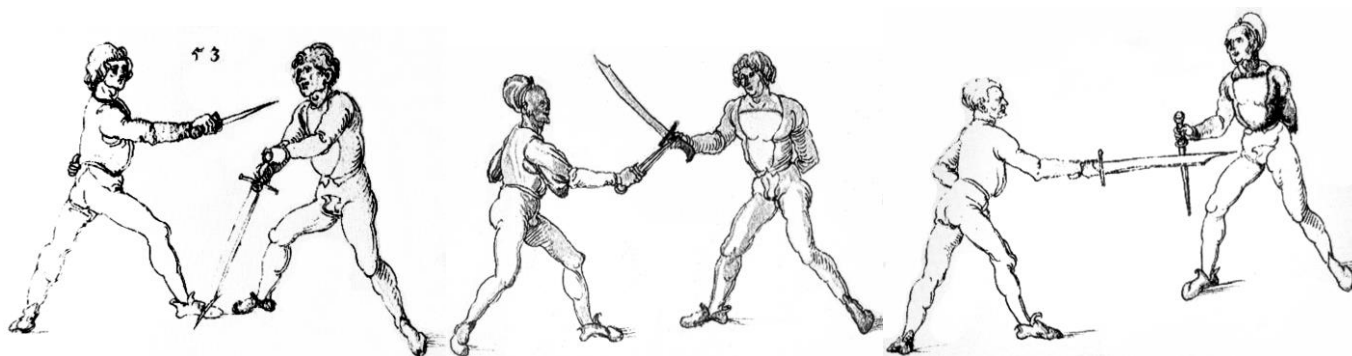
**Drugo pravilo.** U odbrani, kada na protivnikov napad izvodimo povlačenje ili eskiviranje, to činimo uvek aktivno pokušavajući da istovremeno zadamo bod ili sečenje svojim nožem. Sa svakim korakom nazad ide i pokušaj sečenja ili boda i to najčešće u šaku ili neki drugi deo tela koji je napadač otvorio ili isturio (veoma često glava zbog nagnutog ofanzivnog stava).

## Borba nož – mač

Ovaj tip borbe je bio veoma čest u prošlosti, a u sklopu različitih varijanti duelne borbe. Izvodili su ga prinudno građani ili seljaci protiv vojnika naoružanih mačevima, mačevaoci koji su u borbi ostali bez mača itd.

Ovaj tip borbe se ne zasniva na tehnici već taktici koja se temelji na nekoliko elemenata:

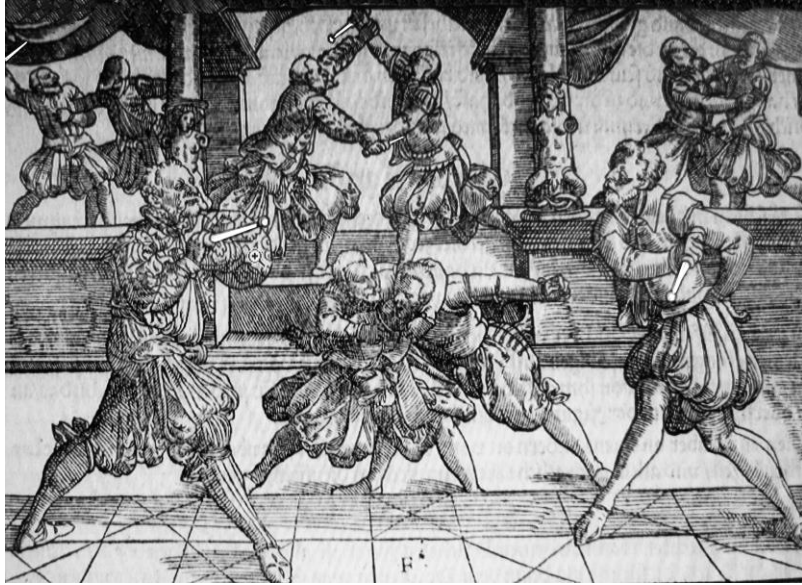
1. Odbrani zasnovanoj na pokretljivosti i eskiviranju uz istovremeno pokušavanje skraćivanja distance.
2. Kontranapadima bodom ili sečenjem na telo ili ruku u trenutku izmaha za sečenje mačem.
3. Blokovima nožem samo ukoliko je napad mačem izveden bodom.
4. Pokušajima da se slobodnom rukom uhvati naoružana ruka mačevaoca i nanese pogodak nožem.



Albreht Direr, 1512

## Slika borbe nožem

Borba se zasniva na maksimalnoj pokretljivosti tela. I dok napadač izvodi razna kretanja nogama u svim pravcima koristeći varke tela i varke nožem kako bi naneo sečenje ili bod onaj ko se brani izvodi razna kretanja u svim pravcima sa mnoštvom eskivaža pri čemu pokušava ne samo da se skloni već i da istovremeno izvede sečenje ili bod po napadaču. Borba, dakle, veoma podseća na mačevanje **tesakom** s tim što se pored pretežnih sečenja koriste često i bodovi.



Nož u položaju za izvođenje boda pravo (levo) i nož u položaju za izvođenje boda sa levo na desno (desno); u pozadini razna fiksiranja naoružane ruke napadača, Majer, 1570

Izloženu sliku borbe noževima dodatno bogati i usložnjava činjenica da zato što se borba izvodi na kratkoj distanci ona je po pravilu vezana i ne samo sa blokovima nožem već i sa udarcima ramenom, pesnicom, laktom, podlakticom, razoružanjima, hvatovima, polugama... tj. udružena sa rvanjem, udarcima nogom i čišćenjima, dakle, duelnom borbom punom grubosti, lukavstva i podvala. U borbi nožem se koristi i mnoštvo prljavih trikova (bodovi u ruku sa nožem, hvatanje noža za sečivo, bacanje noža u protivnika...) ili bacanje zemlje u oči ili priručnih predmeta (stolica) u lice....





## Stupnjevi razvoja mačevaoca u mačevalačkoj veštini

Razlika između mačevaoca početnika i mačevaoca majstora nije u stepenu efikasnosti već u stepenu kreativnosti.

### Prvi stepen

Prva stvar koju želi svaki mačevalac kad nauči osnove mačevanja jeste da se iskuša u borbi. On tada bez obzira na pol, uzrast, nadarenost i umeće kao po šablonu u borbi uvek čini isto: teži samo jednom - da protivnika pogodi. Takvo činjenje je potpuno prirodno. Mačevalac početnik uvek i treba za prvi zadatak da ima nešto najjednostavnije i najprostije: minimalni (minimalistički) i najlakši cilj - **pogoditi** kako se ume, zna i na bilo koji način.

Međutim, kako vreme protiče a pogađanje takvog mačevaoca postaje uobičajeno rađa se jednoličnost i monotonija. Iz tog razloga on ubrzo počinje proširivati svoj prvobitni zadatak: cilj više nije samo pogoditi već **pogađati što više puta**. Počinje se takmičiti: svoje pogotke broji pokušavajući u borbi da prvi nanese maksimalan **broj** kako bi se pokazao bolji i uspešniji od protivnika - pobednik.

I tu se stiglo na vrh. I oni najbolji - pobednici koji nanose najveći broj pogodaka isto kao i početnici čine stalno jedno **isto** - teže da pogode, i ništa više. Mačevanje u kome je jedini zadatak "pogađaj i pogađaj što više", svojom skromnošću cilja pred mačevaoca postavlja **siromašne kreativne zahteve** koji su čisto KVANTITATIVNI i mehanički a koji zadovoljavaju ljudski potrebu za invencijom - životnošću, samo jedno kratko vreme.

No, kao što se može živeti beživotno samo neko vreme tako se i beživotno može samo kratko vreme mačevati. Beživotnost u bilo čemu nužno rađa **prazninu**. Zbog ove praznine najveći broj mačevalaca nakon određenog vremena se zasiti i napušta mačevanje jer im postaje dosadno da u beskraj **pogađaju** i budu **pogađani** doživljavajući samo dve stvari: **pobedu ili poraz**.

Nekima je za to zasićenje potrebno manje a nekima više vremena u zavisnosti od toga ko je koliko po svojoj prirodi aktivnog i kreativnog karaktera no, ono se uvek i neizbežno dešava. Ovo zasićenje postaje prisutno čak i kod onih mačevalaca koji godinama učestvuju na takmičenjima misleći da uživaju u mačevanju a koji zapravo uživaju u nečemu što nema nikakve veze sa mačevanjem: **psihologiji** međuljudskih odnosa - strastima koje nastaju tokom nanošenja i primanja pogodaka, adrenalinu, konfliktu, pobeđivanju, samoisticanju, samozadovoljstvu, egzibiciji, taštini, samouverenosti, opremi, sportskom ritualu, takmičarskim putovanjima...

Međutim, čak i ljudi veoma priprostog kova, kojima sve ovo može duži period vremena pričinjavati zadovoljstvo, ipak kad-tad sazru i počne ih od svega toga, kao od nezrelog voća, boleti prvo stomak, pa srce a onda i glava. Ako mačevaoci, koji su stigli do tog stepena, nešto ne promene u svom razumevanju mačevanja, pristupu mačevanju i načinu mačevanja kako bi ga obogatili i proširili neizbežno kriziraju, hlade se i napuštaju ga zauvek uz osećaj neispunjenosti, gorčine i praznine.

Svaka težnja i ostajanje na najmanjem, najjednostavnijem, elementarnom i najskromnijem - **minimalizam** u bilo čemu: govoru, pisanju, mišljenju, osećanju, odevanju, ponašanju, ishrani, umetnosti... zbog redukovanja, siromaštva i jednoličnosti u kojima kreativnost i stvaralaštvo nemaju dovoljno prostora i mogućnosti da se razigraju i razmahnu kad-tad dosadi. Tako je i u mačevanju.

I kao što se kultura i civilizacija ne nalazi u sužavanju, siromašenju, opadanju, redukciji, smanjenju, dekonstrukciji i kretanju od složenog ka prostijem - varvarizaciji, niti u ostajanju na onom od čega se i počelo - najjednostavnijeg, već suprotno u rastu, bogaćenju, bujanju, kreiranju, stvaranju, konstrukciji i kultivaciji, tako je to i u mačevanju.

Mačevalac zato ne sme ostati na prvom i najprostijem obliku svoje veštine u kome je ona svodljiva na jednostavan brojčani pogodak vođen animalnim refleksom i instinktom već suprotno - usložnjavati ga i bogatiti ciljevima i radnjama koje nisu rezultat samo puko **telesnog** već i **kreativnog promišljanja** i **osećanja**.

## Drugi stepen

Iz sveta pukog brojanja pogodaka i kvantiteta stupa se u svet vrednovanja pogodaka - kvaliteta. Zadatak više nije samo pogoditi već se baviti i **načinom** pogađanja, ne samo ciljem već i putevima do njega. Pogodak više nije samo rezultat puke telesne radnje već i osećaja i razuma - **vrednovanja**. Od mačevaoca se sada zahteva veće umeće i kreativnost ali se zato i horizonti otvaraju šire a mačevanje postaje izazovnije i bogatije.

I dok u prvom slučaju mačevalac u borbi teži samo pogotku - praktičnoj efikasnosti (trgovačko-pragmatičnom brojčanom uspehu) ma kakvo to mačevanje bilo i ma na šta ličilo, on se u drugom slučaju bavi njegovom vrednošću i lepotom. Mačevalac tako stupa u svet u kome uspešno i efikasno (korisno) treba da je ujedno lepo i kreativno a lepo i kreativno ujedno i uspešno i efikasno (korisno) - svet sličan primenjenoj umetnosti.

Mačevalac tada u borbu stupa rukovođen ne samo željom da pobjedi već i željom da bude inventivan, maštovit i kreativan u svom pobjeđivanju. On više ne želi samo da pobjedi već nešto što je **više i teže**: da pobjedi na poseban način, ne kako **mora** već **stvaralački** - kako sam bira, kreira i hoće.

Takav mačevalac je sličan čoveku kome više nije važno da mu slova služe samo za puko pisanje teksta već koji obraća pažnju i na to da li su ona lepa, **kakva** su - **kaligrafiše**. On ne želi da njegovo pisanje ostane na minimumu obične praktičnosti već hoće da ono dobije i višu - majstorsku i umetničku vrednost kroz stvaralaštvo, kreativnost i invenciju... To je svirač koji više nije početnički zadovoljan samo time da jednu melodiju odsvira bilo kako već traži od sebe mnogo više: hoće da je odsvira na vrhunski način - **lepo**: unoseći u sviranje tempo, dinamiku, ritam...

Tako i mačevalac u ovoj fazi više ne koristi svaku priliku kako bi bilo kako pogodio protivnika već namerno propušta one prilike i načine koje su suviše jednostavne za realizaciju i nedostojne majstorstva, da bi naneo pogodak na zanimljiviji, kreativniji i izuzetniji način.



Mačujući tako mačevalac pokazuje da **nije** u **oskudici** poput gladnog čoveka koji sve jede kako bi uspešno utolio glad već je bogat snagom i umećem, propušta, **igra** se prilikama, vlada situacijom - ima moć da **bira** ono lepše i vrednije! Šahovski rečeno: ne želi da matira protivnika bilo kako i najprostije - "šuster" matom, već da pobedi sa **stilom** i **majstorski**.

Uistinu, puno umeća i kreativnosti treba u mačevanju u kome je cilj pogoditi kroz lepotu i kreativnost jer tu mačevalac ima ne više jedan već dva zadatka: pogodak i lepotu. On se ne bavi samo Rimom već i putevima koji vode u njega birajući u svakom od njih onaj koji ide preko Firence!

Međutim, tamo gde vladaju dva carstva uvek oba caruju polovično. Ono što je podjednako praktično i uspešno koliko i lepo to je osrednje koliko u praktičnosti toliko i lepota jer ni lepota ni praktična uspešnost zbog kompromisa ne mogu se popeti na svoj vrh.

### Treći stepen

Zato što nekim mačevaocima služenje u osrednjosti dva carstva postaje sputavajuće za njihovu kreativnost oni u svom činjenju iskoračuju još jedan korak u inventivnost stupajući na sasvim suprotnu stranu od svega praktičnog, korisnog i efikasnog - brojčanog i takmičarskog. Njih više ne zanima da efikasni pogoci budu ujedno lepi i kreativni jer više ih uopšte ne zanimaju **nikakvi pogoci** već samo lepota i kreativnost - virtuoznost i majstorstvo u veštini: samo i jedino **načina** mačevanja. Ne kvantitet već čist kvalitet, ne sličnost primenjenoj već čistoj umetnosti.

To su oni kojima je više stalo do lepote i kreativnosti u akcijama nego do pogotka i pobeđe i koji su uvek spremni da menjanju svaku pobeđu i poraz za IZUZETNU akciju - šahisti što ćutke praštaju i prelaze preko protivnikovih grubih previda ne koristeći ih..., koji ne izvode mat kad ga mogu izvesti jer cilj im je i zadovoljstvo ne pobeđa i kraj borbe već neprestano kreiranje zamršene, savršene i majstorske partije u beskraj.

Takvi mačevaoci uživaju jedino u mačevanju samom i mnoštvu akcija koje se inventivno smenjujući nadigravaju kroz stvaralačku maštu i pokrete tela i oružja. Oni kao da plešu ne znajući više ni sami da li se ne žele ili ne mogu pogoditi. Tu pogodak pada ne jer je jedan mačevalac bolji od drugog već jer sve ima svoj kraj - kad dođe do zamora tela ili ponestane inspiracije.

Ali šta je bilo sa našim kaligrafom i sviračem...? Onog prvog više i ne zanima da svojim slovima nešto piše - on ih je pretvorio u gotovo nečitljive arabeske i apstraktne šare, umetničke slike koje svojom lepotom ukrašavaju Alhambru... Onaj drugi je ostavio svoj instrument. Njega više uopšte ne zanima niti sviranje niti zvuci instrumenta. Ono što je postala njegova jedina i potpuna preokupacija je **komponovanje** muzike - čista kreacija u glavi gluvog Betovena!





## Tri koraka ka kreativnosti u veštini mačevanja

Ako je Bog  
kreator svega, a čovek  
stvoren po božjem liku,  
tada živeti ljudski znači  
živeti božanski -  
kreativno.

### **Prvi korak**

**Počni birati.** Kao što ne treba jesti **sve** tako ne treba ni nanositi pogotke na bilo koji način - samo da bi se pogodilo. Čovek mora da je mnogo gladan da bi jeo sve - pojeo bilo šta, mačevalac treba da je mnogo nesposoban kad mora da nanosi svakakave pogotke. Čovek treba da se uzdigne da drži do onog što radi i da **bira** da radi ono što je dostojno njega i njegove veštine a odbacuje ono suprotno kako se ne bi valjao u blatu **gramzivosti** ne propuštanja ničega i činjenja svega.

Ako protivnika i možeš ubosti ili poseći samo prostim pružanjem ruke dovoljno je da to znaš - već si ga time ubo i posekao, **ali to ne čini**. Propusti... i pokušaj nešto drugo što zahteva veće umeće. Ne pogađaj ako možeš pogoditi i bolje i lepše. Ako ne učiniš tako već ga odmah ubodeš ili posečeš tupavost protivnika koji ti je omogućio da ga tako ubodeš ili posečeš prelazi i na tebe koji nisi odoleo da ga tupavo pogodiš.

Nije u interesu majstora da pobeđuje zbog protivnikove tuposti već zbog svoje veštine, pa makar pri tome i izgubio. Ko se boji da će propasti u pokušaju da dostigne veće nikad veličinu neće ni dostići.

### **Drugi korak**

Ne budi nasuprot već **ispred** protivnika. Protivnika treba savladati ne tako što se ide protiv njega nego tako što se ide preko i dalje od njega: ne time što negiramo to što čini već time što nadigravamo to što čini, ne tako što smo prepreka već uzor u borbi.

Ako vidiš da protivnik pokušava da izvede nešto umešno i vešto a ti imaš priliku da ga pri tome pogodiš manje vešto ne čini to. Rad jednog majstora filigrana ne prevazilazi se čekićem varvara već filigranom veštijeg majstora. Ko kvari pokušaj da se izvede lepota taj je ne ume ni sam stvoriti. Naprotiv, izadi mu u susret, pusti ga da njegov mač i telo zaplešu najbolje što mogu, zaigraj sa njim njegov ples pa u tom plesu nađi način da mu igru preuzmeš a lepota tvoja nadigra njegovu. Pravi majstor pogađa konstrukcijom, kreacijom i lepotom a ne destrukcijom, slučajem i ružnoćom.

Ako vidiš da to što protivnik pokušava je ružno i nemaštovito ne čini isto i ne pogađaj ga na takav isti način već zapleši pred njim umešnije. Ako ga time uspeš navesti da se počne boriti veštije tvoja pobeda biće brilijantnija, ako ne uspeš onda njegov poraz pred veštinom i lepotom neće u njemu probuditi mržnju i sramotu već divljenje.

### **Treći korak**

**Ne čini brže od sopstvenog stvaranja.** Ko hoće činiti brže nego što može stvarati dela **prazno**. Ko hoće postati majstor mora početi mačevati polako jer da bi se mačevalo kreativno potrebno je vreme za gledanje, promišljanje, vrednovanje i stvaranje.

Što mačevalac vremenom sve veštije i brže bira, vrednuje i kreira akcije to će imati prava i da brže mačuje. Kad jednom njegova brzina misli i osećaja počne prestizati brzinu tela on postaje majstor. Ko tako ne čini, ko se ne bori duhom što ide pre tela on prestaje da se mačuje i prepušta se reci slučaja i kocke.

Majstor sebi nikad ne dopušta da mačuje toliko brzo da počinje mačevati bez misli - iz praznine, kao početnik koji se, jer drugo nema, prepušta instinktu životinje. On ne mačuje iz tela koje nosi glavu već iz glave koja uznosi telo.

**Ali ne čini ni brže od stvaranja protivnika.** Ako vidiš da kolega izvodi akciju polako a znaš da je može izvesti brže ali to ne čini jer hoće nešto više od prostog pogotka, ne polazi da ga pogodiš čineći brže, i ako vidiš da to možeš. Ako ne uradiš tako tada ne pobeđuje tvoja veština već tvoja gramzivost, ne pogađa tvoje umeće već to što je protivnik rešio da bude spor. Mačevalac koji svojom brzinom prisiljava protivnika da se bori prazninom nepromišljenosti i ne dopušta mu da gradi borbu mudro i kreativno bori se ne više protiv protivnika već protiv nepredvidivog slučaja.

Vidiš li, dakle, da protivnik čini sporije, kako bi mačevao iz glave, uspori i ti kako bi za protivnika imao nekog ko je sa glavom. Uvek je bolje boriti se protiv tuđeg majstorstva nego protiv tuđe budalaštine bilo da si rešio da u borbi koristiš sopstveno majstorstvo ili sopstvenu glupost.

Zato ako protivnik izvodi lagano okret oko sebe da bi te udario a ti vidiš da ga munjevitim pružanjem ruke možeš ubosti ranije učiniš li to uistinu ćeš ga **pogoditi** pre ali i ispasti **trivijalan** i **glup**. Pokazaćeš mu da si bio brži ali zaboravljajući da ni on nije činio najbrže jer mu cilj nije bio da te **banalno** tresne već da od sebe i tebe traži i pruži više od umeća običnog hodanja: veštinu plesa, u kojoj si pogodivši ranije - samo ga trapavo nagazio.





## Tehnika i taktika neravne borbe (mačevanje sa više protivnika)



Pod **neravnom borbom** se smatra borba jednog mačevaoca sa više protivnika. Ovaj tip **duelne** borbe je bio standardan u pljačkaškim prepadima organizovanih bandi, gradskim razračunavanjima ili pokušajima hapšenja pojedinaca od strane vlasti. Neravnom borbu, međutim, treba razlikovati od vojne duelne borbe protiv više protivnika u metežu. Naime, dok se u neravnoj borbi više protivnika organizovano usremljuje na jednog u metežu se jedan mačevalac bori protiv više protivnika (uglavnom sukcesivno) koji nisu međusobno organizovani (jer su zauzeti i borbom protiv drugih protivnika) i ne teže da se organizuju za istovremeni zajednički napad. Postoje dva tipa neravne borbe:

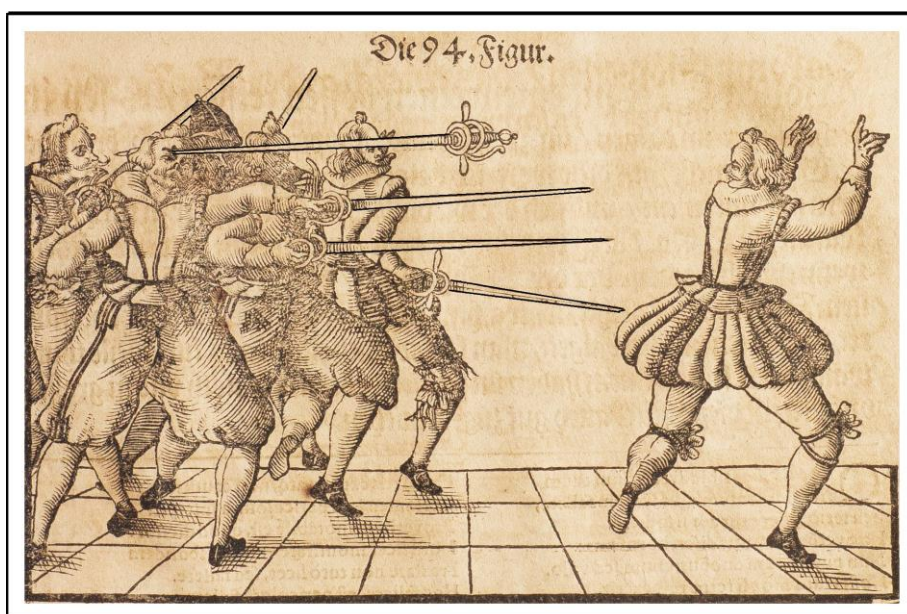
a) **Sukcesivna** - jedan mačevalac se bori protiv više protivnika ali su okolnosti i uslovi borbe takvi (ili napadnuti stvara takve uslove) da oni ne mogu svi istovremeno realizovati napade pa napadaju jedan po jedan.

b) **Simultana** - jedan mačevalac se bori protiv dva ili više protivnika istovremeno dok oni u istom trenutku zajedno realizuju napade.

Sušтина načina mačevanja u neravnoj borbi nije u nekoj posebnoj tehnici mačevanja i „specijalnim“ radnjama mačem već u standarnim tehnikama upotrebe mača ali uz posebnu **taktiku** i izbor nekih radnji a izbegavanju drugih.

Opšta pravila za neravnu borbu

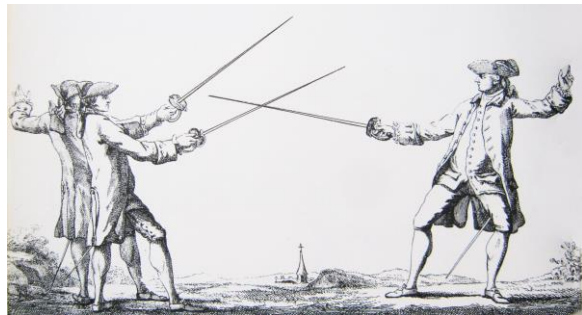
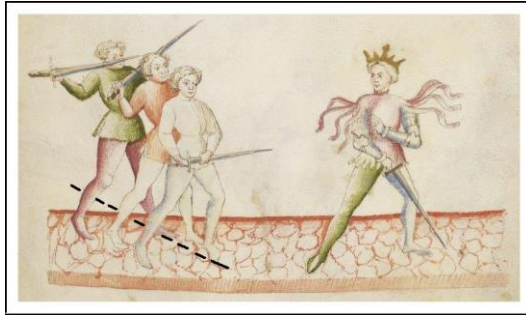
1. **Prvo pravilo:** na svaki način izbeći borbu bekstvom jer u neravnoj borbi kvantitet može prevladati kvalitet („dva loša ubiše Miloša“). Prilikom bekstva najbolje je odbaciti sopstveni mač (uz pokušaj da se pre toga njime neki od napadača eliminiše) zato što progonjeni bez mača može brže i okretnije trčati od progonioca u grupi koji su još i naoružani mačevima.



Michael Hundt, 1611

2. **Drugo pravilo:** ako se borba ne može izbeći ono o čemu najviše treba voditi računa je ne toliko borba mačem koliko **borba prostorom**. Taktika prostornog postavljanja mačevaoca u odnosu na protivnika je, dakle, srž uspešnog vođenja svake neravne borbe. Borba prostorom se temelji na nekolicini principa:
  - a) U neravnoj borbi nikako ne dozvoliti protivnicima da izvedu poluobuhvat ili obuhvat (vidi niže taktika poluobuhvatane i obuhvatne borbe).
  - b) Teži neprestano da se u prostoru postavljaš tako da napadači smetaju jedan drugom pa ne mogu izvesti istovremeni napad već se moraju stalno pregrupisavati. Brojčanu prednost protivnika, dakle, svojim kretanjem ka određenim položajima treba pretvori u protivničku manu. Ovo se postiže tako što se traže uglovi za stajne tačke borbe iz kojih su najmanje dva protivnika postavljena u jednu liniju (jedan iza drugog ili jedan pored drugog). Tada ne samo da protivnik koji je napred onom pozadi smeta da napadne već i onaj koji je pozadi smeta onom koji je napred da se brani odstupanjem. Iz istog razloga se u borbi protiv dva protivnika nikad ne postavlja između njih već

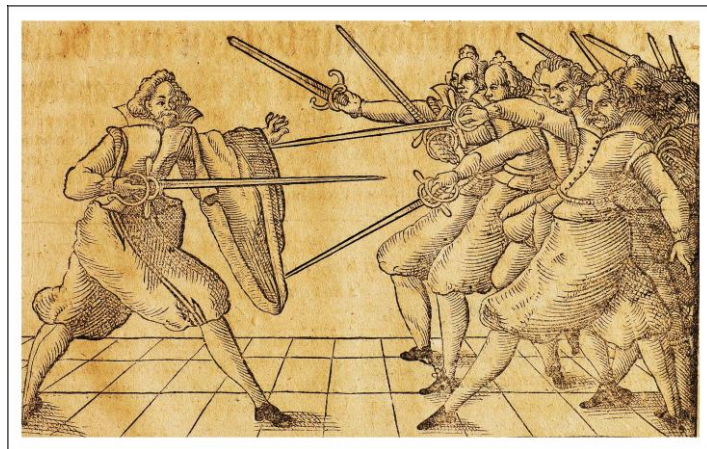
uvek levo od njih tako da jedan drugom bočno smetaju sa spoljašnjih strana.



Pozicioniranje u odnosu na više protivnika (ispred svih u koloni) tako da jedan drugome smetaju s leđa: Fiore Furlan dei Liberi da Premaracco, 15. vek; pozicioniranje u odnosu na više protivnika (levo u odnosu na oba u redu) tako da jedan drugom smetaju bočno: Danet Guillaume, 1767

- c) Prilikom manevarskog postavljanja napadnuti treba da se trudi ne samo da protivnike postavi u jednu liniju već i da oni na toj liniji imaju probleme sa prostorom za sopstveno kretanje (prepreke, uzbrdica, nizbrdica...)
  - d) Napadnuti mačevalac ne samo da ne sme da dozvoli da bude okružen već treba i da teži da se stalno **kreće oko protivnika** (kruži oko njih). Tako ne samo da ih grupiše, a što im onemogućava istovremeni napad, već ih i sprečava da izvedu poluobuhvat ili obuhvat. Neravnopravna borba, dakle, zahteva što više polukružnih i kružnih kretanja uz poluokrete i okrete a maksimalno izbegavanje linijske (linearne) borbe.
  - e) Napadnuti prilikom svog manevarskog kretanja kojim izbegava poluobuhvat ili obuhvat treba da vodi računa da sam sebe ne dovede u poziciju ili tačku u prostoru koja ga dovodi u bezizlazni položaj (zid, nizbrdica, prepreke...). Isto tako treba da vodi računa da protivnici svojim kretanjem (pod prividom pokušaja da ga opkole) zapravo ne pokušavaju da ga navedu da se kreće ka mestu u prostoru u kome će biti u bezizlaznom položaju (litica, prepreke, zid...).
  - f) Prilikom svake promene pozicija i postignutog adekvatnog ugla u odnosu na grupu cilj je protivnika sa kojim se trenutno vodi borba eliminisati kako bi se svaka prilika iskoristila za smanjenje broja napadača.
3. **Treće pravilo:** u neravnopravnoj borbi svaki pokret mačem mora da bude praćen i istovremenom promenom mesta u prostoru kao što i svaka promena mesta u prostoru treba da bude praćena nekim od pokreta mačem. Drugim rečima, treba težiti da se radnje mačem ne izvode u mestu niti da se u mestu izvode radnje mačem.
  4. **Četvrto pravilo:** napadači uvek teže da čine sve kako kako bi izveli **simultani** napad na napadnutog a napadnuti treba da čini sve svojim kretanjem i položajem kako bi ih primoravao a sebi omogućavao vođenje **sukcesivne** borbe. Dakle, u onoj meri u kojoj napadači teže da napadaju istovremeno u toj meri napadnuti treba da teži da vodi borbu sa svakim napadačem u različito vreme.
  5. **Peto pravilo:** u neravnopravnoj borbi napadnuti treba da se trudi maksimalno da koristi obe ruke. Tako ne samo da će moći da se odbrani od istovremenog napada sa različitih tačaka već će moći i da

izvede istovremeni napad na protivnike u različitim tačkama. Iz tog razloga je poželjno da napadnuti mačevalac u jednoj ruci drži mač a u drugoj dugu, plašt, mali štit, korice od svog mača ili bilo koji drugi predmet (stolica, kamen, štap). Takođe, ukoliko napadnuti mačevalac nema ništa slično on treba da teži da po svaku cenu nekog od napadača što pre razoruža i tako sebi pribavi dva mača.



6. **Šesto pravilo:** u borbi u svakom trenutku koristiti svaku priliku za udarac nogom a u prolazu udarac ramenom, laktom ili guranje koje će da baci jednog protivnika na drugog. Guranje (bacanje) jednog protivnika na drugog ne samo da pruža priliku za izvođenje sečenja ili boda na deo grupe koji je izgubio ravnotežu već često i izaziva njihovo đusobno samopovređivanje
7. **Sedmo pravilo:** u neravnopravnoj borbi se izbegava izvođenje punih blokova zato što suviše otvaraju za napad drugog protivnika a forsira se izvođenje polublokova (istovremeni blok i uzvrat) zato što su uvrati lakši, manje otvaraju onog ko se bori i iz njih je moguće brže preći na odbranu od drugog napadača. Pored polublokova dobro je izvoditi kružne blokove kao i blokove sa vođenjem (izvede se blok na prvog napadača i zatim se njegovo sečivo vodi ali tako da istovremeno sklanja sečiva drugih napadača.



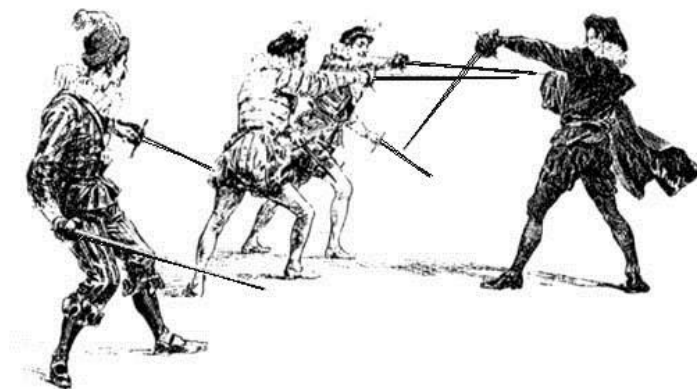
Polublok sa istovremenim vođenjem sečiva protivnika na sečivo drugog protivnika



Polublokovi, blokovi sa vođenjem i kružni blokovi, tri tipa zaštita u neravnopravnoj borbi

8. **Osmo pravilo:** na istovremeni napad iz različitih tačaka izvodi se blok na mač koji je bliži ali se ne izvodi uzvrat već bacanje napadačevog sečiva u pravcu napada koji dolazi sa druge strane. Tako npr. na dva boda u istu zonu se izvodi blok sa kružnim vođenjem i bacanjem ili jednog sečiva na drugo ili oba sečiva istovremeno na stranu. Nakon toga se izvodi uzvrat na bližeg ili otvorenijeg napadača.





Blok sa bacanjem sečiva jednog napadača na drugog napadača

9. **Deveto pravilo:** ukoliko se vodi borba sa dva napadača koji se nalaze na suprotnim stranama (jedan levo a drugi desno) izvodi se blok na jednog a uzvrat na drugog uz kretanje u pravcu suprotnom od položaja prvog. Ukoliko se želi izvesti uzvrat na prvog napadača tada se to može učiniti samo uz kretanje tela u pravcu suprotnom od položaja drugog napadača.



Antonio de Brea, 1805

- 10 **Deseto pravilo:** mačevalac treba maksimalno da izbegava blisku ili kontaktnu borbu pošto mu protivnici tada smetaju u manevarskom kretanju već mu lako mogu uhvatiti mač, ruku ili nogu i tako ga savladati. Ako se više ne može voditi distanciona borba koriste se propusni blokovi u prolazu u levo ili desno ili puni okreti kako bi se što pre promenio položaj i otvorila mogućnost ponovo za distancionu borbu.
- 11 **Jedanaesto pravilo:** napadi u neravnoj borbi se ne izvode iz položaja (sudara) već forsirano iz **prolaza** jer mačevalac koji miruje u jednoj tački kako bi iz nje naneo pogodak rizikuje da lako bude opkoljen i sam pogođen.

### Posebna pravila

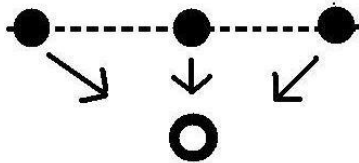
Postoje tri taktičke situacije koje su moguće u neravnoj borbi. Te situacije su:

- Frontalna (čeona) borba
- Poluobuhvatna borba
- Obuhvatna borba

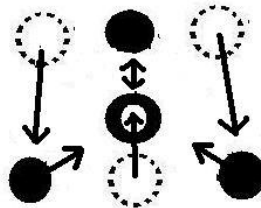
Za svaku od tih situacija postoje neka načelna pravila kojih bi se u principu trebalo držati. Neravnompravna borba najčešće otpočinje kao frontalna ili poluobuhvatna ali oba tipa teže uvek da pređu u treću formu, a koja je najjednostavnija, najbolja i najbezbednija za više napadača – obuhvatnu.

#### Frontalna borba

Se izvodi kod postojanja frontalnog rasporeda mačevalaca. To je raspored u kome se svi napadači nalaze u jednoj liniji ispred jednog mačevaoca tj. napadi na njega dolaze samo sa njegove prednje (čeone) strane. Bokovi i leđa napadnutog su, dakle, bezbedni.

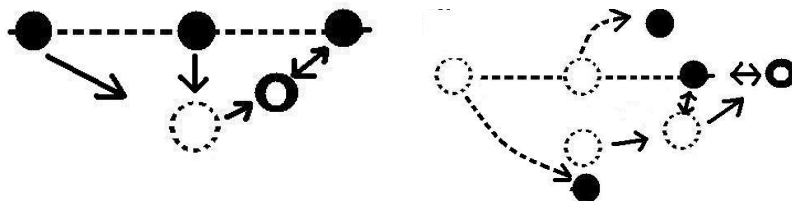


Ukoliko napadnuti mačevalac počne nepromišljeno da vodi borbu samo sa središnjim protivnikom (zato što mu je najbliži) preta mu najčešće poluobuhvat ili obuhvat.



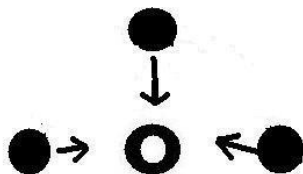
Zato se to ne čini već se teži voditi borba istovremeno sa svima po malo, a sa ciljem da se sve vreme napadači održe u frontalnom poretku i tako se jedan po jedan tokom borbe eliminišu.

Ukoliko to više nije moguće tada se u skladu sa pravilom 2b napada bočni levi ili bočni desni protivnik čime se istovremeno sprečava poluobuhvat. Ovim manevrom se napadači dovode u situaciju da su prinuđeni da se pregrupišu i ponovo organizuju frontalno.



## Poluobuhvatna borba

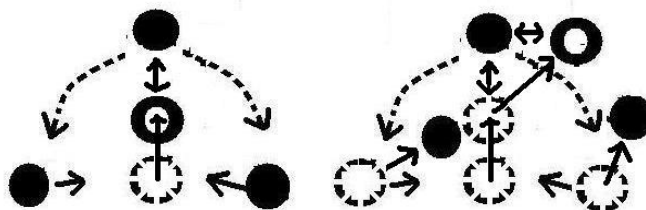
Poluobuhvat je položaj boraca u kome je jedan od napadača ispred napadnutog, drugi napadač je kod njegovog levog boka a treći kod njegovog desnog boka. Dakle, leđa nisu ugrožena.



Ukoliko su protivnici uspeali da organizuju napad iz položaja poluobuhvata napadnuti treba (ukoliko je poluobuhvat ravnomeran tj. levi u desni napadač su podjednako udaljeni od napadnutog) da se povlači u nazad čime protivnike navodi da šire liniju obuhvata i da se vrate u frontalni poredak.

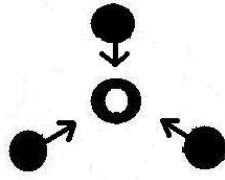


Ukoliko je poluobuhvat neravnomeran (jedan od bočnih napadača je udaljeniji ili slabiji) izvodi se napad na protivnika koji je udaljeniji (to je najčešće središnji) ili se izvodi sukcesivno borba sa levim pa desnim dok ne dođe treći napadač i formira frontalni položaj.

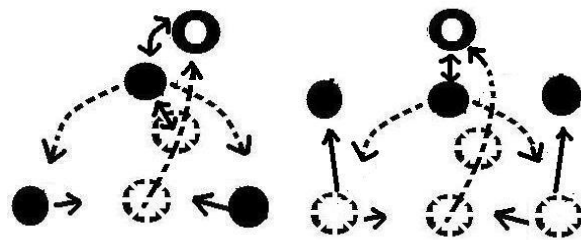


## Obuhvatna borba

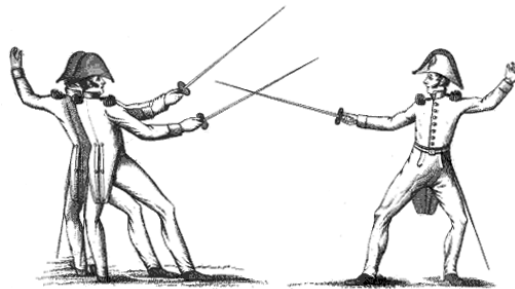
Obuhvat je položaj u kome su napadači postavljeni manje ili više ravnomerno oko napadnutog tako da je on opkoljen kako sa bokova tako i sa čela i leđa. Ovo je položaj koji napadači u grupi najviše vole zato što iz njega mogu izvesti istovremeno napade pri čemu ne smetaju jedan drugom a napadnuti je ugrožen iz više tačaka tako da se ne može efikasno braniti pa su i napadači zato najbezbedniji.



Ukoliko su protivnici uspeali da organizuju napad obuhvatom (opkoljavanjem) napadnuti treba da izabere protivnika koji je na najzgodnijem položaju (ima prepreku iza sebe ili je najslabiji) i da ga napadne kako bi izveo prolaz i postavio se iza njega. Prilikom ove vrste **proboja** iz obuhvata napad se uvek izvodi propusnim napadima uz propusne blokove a sa prolazom u levo ili desno.



Ukoliko se proboj izvodi dobro tada se bočni napadači primoravaju da iz položaja obuhvata stupe u frontalni položaj. Mačevalac koji se nalazi u položaju obuhvata, dok ne nađe (što pre) protivnika preko kojeg će izvesti proboj treba neprestano i što brže da se okreće oko sebe sa mačem u položaju **I pozicije** kako bi istovremeno sklanjao bodove iz svih pozicija i bio spreman da izvede blokove sečenja usmerenih u glavu.





## „Istorijsko“ ili „klasično“ mačevanje?

Svi koji pokušavaju da nauče mačevanje iz knjiga, priručnika ili, najgore, sa interneta tako mogu ovu veštinu samo **saznati** ali ne i **znati**. Ali „Saznati i znati nije isto“ (Hegel).

Oni neće nikad biti nešto više do teoretičari čije se mačevanje završava ne u veštini već u prepirci o veštini.

Put svake istinske spoznaje u bilo čemu uvek krivuda kao uska staza između misli o svemoći i misli o nemoći knjige.

Vač više od dve decenije širom Zapada postoji prava pomama vezana za istorijska istraživanja mačevalačke veštine. Traže se i pronalaze stara dokumenta, rukopisi, knjige i drugi izvori koji se prevode, analiziraju i proučavaju iz raznih uglova uz mnoštvo polemika, a sve sa ciljem da se rekonstruišu i obnove autentične škole i stilovi mačevanja učitelja prošlosti.

Taj pokret, koji je svoju aktivnost (pridajući joj karakter „nauke“) prozvao „istorijsko mačevanje“, poprima gotovo pomodarsko-masovni karakter histerije upravo sada početkom XXI veka.

Tako širom Zapadne kulturne zone vidimo na hiljade školica i škola mačevanja koje se sve bave „autentičnim“ stilovima mačevanja prošlosti, organizujući „turnire“, izrađujući posebnu „autentičnu“ opremu, praveći „stručne timove“ za predavanja, kritike, savetovanja, forume, seminare, licenciranja... - zapravo cela jedna komercijalna **industrija** koja je kreirala jednu novu vrstu mačevanja: SPORT-ISTORIJSKO.

No, očita neupućenost pobornika „istorijskog mačevanja“ u činjenicu da je **istorija kao nauka** još krajem XX veka upravo na Zapadu praktično nestala pred udarima relativizma i nihilizma savremene postmoderne teorije i prakse svega, za rezultat ima da u korpusu jednog istog „istorijskog mačevanja“ je nastalo na hiljade različitih škola mačevanja od kojih svaka za sebe polaže apsolutno pravo na autentičnost. Tako smo dobili npr. na desetine **Mejerovih** ili škola **Fiore dei Liberia** od kojih svaka za sebe tvrdi da je ona ta prava i jedina koja autentično rekonstruiše i naslednik je izvorne veštine svog učitelja.

Smatram, stoga, da postoji više razloga zbog kojih je „istorijsko mačevanje“ nemoguće kao naučna disciplina te da je čak i pored najboljih i najiskrenijih namera i stremljenja njegovih pobornika ono uvek i neizbežno kvazi-„istorijsko mačevanje“. No, s tim u vezi, iako ću u kritici „istorijskog mačevanja“ krenuti putem standardne postmodernističke dekonstrukcije sa tog puta ću skrenuti kad on očisti i otvori horizont za jedan drugačiji i po meni plodonosniji pogled – **klasično mačevanje**.

Postoji, naime, nekoliko predrasuda na kojima se temelji „istorijsko mačevanje“, a koje ga kompromituju za sve što ovaj pokret proklamuje kao svoj cilj.

Prva predrasuda

***Iz knjiga i izvora jednog učitelja može se naučiti i rekonstruisati njegova veština.***

Kao što niko nikad nije uspeo da nauči da slika iz Leonardovog "Traktata o slikarstvu", da svira iz Bahovih "Notnih sveski", glumi iz "Sistema" Stanislavskog, ratuje iz "Umeća ratovanja" Sung Cua, vaja, pliva, vozi... iz priručnika i knjiga koje u beskrajnom broju postoje o svakoj veštini, tako isto niko nikad nije niti će naučiti da mačuje iz knjiga, ma kakve one bile i ma ko ih pisao ili čitao.

Ako bi tako nešto bilo izvodljivo, ako bi ljudi mogli iz knjiga u kojima je najčešće ukalupljeno pedesetak tehničkih principa i nekolicina jednostavnih poteza, da postanu mačevaoci, a bez dubokog, širokog i intenzivnog ličnog angažovanja, bez talenta, originalnosti, sopstvenog iskustva, praktičnih žrtava i rada - onda bi svako to mogao da uradi. A to se ne dešava.

Knjige u kojima su izložene teorije, metode, tehnike i znanja su samo okvir i sirovina - **seme** koje čitalac tek treba u zemlju koju je predhodno kupio, ogradio i uzorao da posadi, zaliva, prska, orezuje, okopava, đubri i čeka čuvajući ga od nevremena da sazri kako bi tek nakon svega toga, ako je još imao i sreće, mogao da ga obere i uživa u plodovima koji su s početka uvek skromni kako po količini tako i kvalitetu.

Razloga za ovo ima puno ali ključnih je nekoliko. Prvi je što niko ne može pretočiti život u knjigu pa ni beskraj jedne veštine u slike i slova. Zato svaka knjiga o nekoj veštini, iako više ili manje nešto izriče o njoj, uvek je isto toliko i nedorečena i čuti a ono što ne znamo određuje i karakter onome što znamo.

Učeniku-čitaocu iz tog razloga su potrebne dodatno još decenije **prakse** i **iskustva** da bi spoznajući to neizrečeno neizbežno otkrio da ono od čega je pošao iz knjiga više nije takvo i da to što treba da čini u veštini nije samo ono kako je napisano već i potpuno drugačije u svetlu prakse o kojoj se ne može pisati.

Svaka veština, naime, pa i veština mačevanja ima dva dela. Prvi čine elementi od kojih je ona sastavljena. Ovaj deo je u najvećoj meri predmet knjiga o svim veštinama pa i mačevanju. Reč je o položajima, radnjama i akcijama koje su analitički izložene. To je isto kao i kada bi ispred nekog složili mnoštvo delova jednog motora. No, kao što neko može iz jednog priručnika savršeno izučiti u potpunosti kako funkcionišu svi delovi motora, pa čak i pokrenuti svaki ponaosob, ako nije majstor koji zna da ih sklopi u celinu - motor koji radi, ne može da vozi tako i neko može savršeno naučiti i savladati položaje, radnje i akcije mačevanja ali ako ne zna kako da načini njihovu sintezu u kojoj svaki od tih delova se menja i dobija potpuno drugi oblik i značaj (jer celina je novi kvalitet a ne prosti zbir delova), on neće umeti da mačuje. Ta celina, sinteza, sklop koji treba da oživi jednu veštinu ne izrasta nikad iz teorije i priručnika već jedino iz života samog, prakse i iskustva koji svakoj teoriji od koje se pošlo daju potpuno drugi kvalitet i karakter.

Drugi razlog, možda još važniji, je u tome što način na koji su pisane knjige o mačevanju, a koji u velikoj meri otežava i problematizuje njihovo korišćenje u praktične svrhe, je po pravilu takav da prikazuje samo izgled - formu radnje u nekoj od faza dok način na koji se ona u celini izvodi, ne. Tako se poseduje jedna sekvenca nekog pokreta koji da bi se razumeo pravilno u celini potrebno je definisati ga dodatno još prostorno, vremenski i dinamički. Zato, dakle, jer je mačevalačka slika u knjizi **apstraktna a ne konkretna, zato što samo ikazuje a ne definiše, ona otvara prostor za beskonačno varijanti tumačenja.**

S druge strane, čak i da nije tako, i da je moguće rekonstruisati jedan pokret u celini kontinuiteta (slično filmu) ono najbitnije u jednoj veštini nije kako izgleda i kako se izvodi jedan pokret - ne fenomenologija i forma radnje i akcije već način i put kako se oni uče, savladavaju i koriste – suština, a u ove ne spada samo taktika, već i metodologija, pedagogija, psihologija....

Dok je ono prvo najveći i najčešći deo svih knjiga o mačevanju ovo drugo je najmanji i najređi deo svake knjige o mačevanju. Prirodno - tajna veštine svakog majstora i učitelja je njegovo iskustvo, ono jedino što učenika uči, a što je iskustvo veće to je teže i manje izrecivo i prenosivo.

Svaki učitelj mačevanja koji je pisao priručnike imao je, dakle, svoju školu ali on je samo OPISAO tu školu - kao slikar na platnu, dok njena praksa, vežbe, suština pokreta, putevi ka tim pokretima, ključne finese i elementi ostaju prećutani i skriveni - neizrečena tajna daleko od opisanog onoliko koliko je daleko i slika jednog pejzaža od svega što je činjeno da bi on bio naslikan.

Čak i oni retki priručnici čija je teorija opisa vežbi i pokreta nešto bogatija su neupotrebljivi ukoliko čovek ne potroši godine rada pokušavajući da tu opisanu teoriju oživi i sam u praksi i otkrije koliko je zapravo nemoguće stvarnost opisati u knjizi čak i kad se to hoće. Otud nikad i ništa neće biti od "čitača" ukoliko oni nisu već i sami majstori veštine. Mačevalac se postaje tek mačevanjem.

Od svakog učitelja i majstora neke veštine, dakle, u njegovim knjigama posle njega ostaje uvek samo opis veštine, njeno mrtvo telo dok njegovo iskustvo i duh koji to telo vodi i pokreće zauvek nestaju sa njim a svako ko se upušta u oživljavanje tog tela upušta se u posao Frankenštajna.

Sve knjige i priručnici o nekoj veštini, pa i veštini mačevanja služe samo da budu učenicima "pri ruci" (priručnik) i kao podsetnici dok učitelj ili majstor u praksi žive škole u stvarnosti obavlja kroz **neposredno prilagođavanje privođenje učenika veštini i veštine učeniku**.

Treći razlog. Učitelj mačevanja može ispred četvorice svojih učenika izvesti jednu akciju sa ciljem da je ponove. Rezultat: svaki od njih će, jer **si duo faciunt idem, non est idem - ako dvojica čine isto, nije isto**, činiti manje ili više drugačije iako su svi gledali isto. Razlog: svaka akcija u sebi sadrži uvek beskrajno mnoštvo elemenata. S druge strane učenici se uvek međusobno razlikuju pa svakom od njih pažnju privlače jedni elementi akcije a ne drugi. Oni u skladu sa time ko su i kakvi su biraju i vrednuju ono što će videti ili previđati u tome što gledaju, pa i jedno isto različito vide. Svaki apostol ima svoje Jevanđelje iako su svi jeli za istim stolom sa jednim Hristom.

Dakle, čak i ono što se neposredno odvija pred našim očima kao činjenica u nama nikad ne postoji drugačije osim kao **naš pristup** toj činjenici – naš ugao viđenja te akcije, naša **interpretacija**.

Glavni zadatak učitelja je zato, jer **Quisque suorum verborum optimus interpres** - Jedino je svako sam najbolji tumač svojih reči, da kroz neprestano ponavljanje, uvežbavanje i korigovanje jedne mačevalačke akcije mnoštvo njenih učeničkih interpretacija dotera i svede na samo jednu – njegovu. To je temelj učenja svake pa i mačevalačke veštine: **sistem** - disciplina jedinstvenog tumačenja.

Iz tog razloga je nemoguće iz knjiga, dokumenata i šturih opisa akcija rekonstruisati izvorne i **autentične** škole davno umrlih učitelja sve dok oni sami ne vaskrsnu kako bi različite **interpretacije** svojih tekstova od strane svojih nastavljača, učenika ili potomaka ponavljanjem, uvežbavanjem i korigovanjem sveli na samo jednu izvornu – svoju.

Mi možemo u najboljem znati samo teoriju jedne škole mačevanja dok to kakva je ona bila jednom u nekom jedinstvenom vremenu sa jedinstvenim okolnostima u praksi zauvek je nestalo u jedinstvenoj i neponovljivoj stvarnosti koju je odnelo to vreme sa sobom. To ne znači da su teorija (knjige) jedne veštine i praksa (primena) jedne veštine nepovezani, naprotiv. Teorija i praksa jedne veštine su povezani ali iz toga što su dve stvari povezane ne sledi da su

isto. Teorija i praksa su isto toliko i pokidani, različiti i suprotstavljeni jer u svim naukama i veštinama nailazimo na primere da se iz jedne iste teorije mogu razvijati sasvim različite i suprotne prakse, iz različitih teorija ista praksa, iz iste prakse razvijati različite teorije kao i različitih praksi izvoditi jedna ista teorija.

Druga predrasuda

***Učitelji su pisali svoje knjige da bi ljudi mogli iz njih da nauče mačevanje.***

Razočaravajuća istina je, međutim, da učitelji odlično znaju da su priručnici bez njih živih u suštini neupotrebljivi. Da nije tako koji bi normalan učitelj mačevanja, koji je inače živeo od svoje veštine, napisao knjigu sa idejom: "Evo vam knjiga **Uradi sam** - ja vam više neću biti potreban"?

Najveći broj učitelja mačevanja je pisao priručnike mačevanja ne iz idealističkih i altruističkih razloga razotkrivanja tajne i istine o veštini čovečanstvu već više iz sasvim prizemnih razloga živih ljudi od krvi i mesa. Prvi je da sebi načine podsetnik - stvore teorijski sistem radi lakšeg poimanja u sopstvenoj glavi toga što čine, a koji će i njima i njihovim pomoćnicima olakšati praktični rad u školi.

Drugi razlog. Puno učitelja, posebno krajem 18. i početkom 19. veka, koji su pisali masovno i najvećim delom beznačajne knjige za veštinu, to su činili samo da bi sebi u branši napravili makar i mali spomenik tj. iz slavloljublja, želje za iskazivanjem, ponosa ili puke sujete i častoljublja.

Treći razlog je da za svoje učenike u školi učitelj načini knjigu koju će sa puno zadovoljstva kao "pri-ručnik" za izvesnu svotu novca želeći da poseduje svaki član škole.

Četvrti razlog je što dobra knjiga predstavlja odličnu reklamu za privlačenje novih članova, a to je u prošlosti bilo, zapravo, i glavno sredstvo za privlačenje pismenih i bogatih ljudi. Iz ovog razloga su se u prošlosti knjige o mačevanju posvećivale uvek bogatim mecenama, velikašima i plemstvu kao vidljiva i živa preporuka za angažovanje.

Peti razlog je prodati knjigu upravo onim naivnim koji ne žele ili ne mogu plaćati učitelja i školu a misle da mogu veštinu naučiti sami iz napisanog, a pod parolom (reklamom): "Ovo je prava knjiga za vas i sa njom možete lako, brzo i sami naučiti da mačujete - samo je kupite.

Taj duh individualizma u svemu, pa i učenju veština, duh "uradi sam" nije ništa novo. On je na Zapadu počeo sa "budi sam svoj sveštenik" (postani protestant) a danas se proširio na sve: "Budi svoj psiholog", "Sam majstor u kući", "Sami progovorite francuski", "Stvori sam svoj biznis", "Priručnik za samostalno mršavljenje", "Joga za svakog", "Preživite sami u prirodi", "Sam (napravi sebi) uzgajaj svoje dete", „Kako se sam zadovoljiti“...

Isto je i sa mačevanjem. Da je moglo i u mačevanju "uradi sam" već bi davno nestalo i škola i učitelja mačevanja. Ali to se za predhodnih 600 godina nije dogodilo što znači da su učitelji neophodni i nezaobilazni jer učitelj je više od knjige.

Nema niti je bilo učitelja koji o svojoj veštini piše knjigu koja ga može zameniti ne samo zato što on to ne želi već i zato što on i ne može napisati takvu knjigu. I najbolje knjige o bilo kojoj veštini pa i veštini mačevanja samo su igre senki te veštine dok je prava svetlost koja ih stvara jedino njihov pisac sam.



### Treća predrasuda

#### ***Moguće je saznati prošlost pa, dakle, i to kako su autentično izgledale škole mačevanja u prošlosti.***

Saznajne moći bilo kog čoveka su uvek ograničene jer on nije Bog već konačno biće ograničeno mogućnostima svojih čula, duha, emocija, kulture, vremena i okolnosti u kojima živi. Spoznaja nekog čoveka, međutim, nije ograničena samo njegovim sopstvenim granicama već i granicama svakog predmeta koji hoće spoznati. Dešavanja dostupna istorijskim istraživanjima u bilo kojoj oblasti, pa i mačevanju, svojim najmanjim delom su vidljiva a najvećim delom su ogromna nevidljiva santa života ispod vode koja je skrivena, neizrečena, nezapisana, prećutana, zabranjena ili izgubljena istina o jednoj stvarnosti jednog vremena. Zato se i istorijska slika nekog događaja u prošlosti vremenom često menja kako se nalaze novi dokumenti, otkrivaju falsifikati, iznalaze prevare i fabrikovanja pobednika, ćutanja poraženih, zablude onih koji istražuju... Nekad je dovoljno samo jedno pismo namerno i dugo čuvano sakriveno u nekom arhivu da preokrene celokupno viđenje nekog istorijskog događaja koje je vladalo vekovima. Isto tako nekad je dovoljna samo jedna politička odluka da se lažima, izvrtanjima i prikrivanjima falsifikuju veliki istorijski događaj i onda takva laž kao istina vlada celim epohama utičući na živote živih ljudi.

S tim u vezi u mnogim priručnicima o mačevanju, ne osvrćući se na mnoštvo raznih nedorečenosti, instrukcije nisu pisane ispravno ne samo slučajno (jer su ih pisali učenici ili nastavljači po sećanju često pogrešno) već i jer su mnogi učitelji, sa ciljem da sve bude rečeno a ništa do kraja sasvim otkriveno, često namerno unosili u tekst pogrešna uputstva.

I kao što sadašnje događaje koje neposredno svojim očima gledamo nekad možemo velikim delom spoznati, nekad malim delom a nekad nam ostaje sasvim nepoznata i skrivena istina o njima tako je sa istraživanjem prošlosti, a u kome jer predmet istraživanja jer je nestao, još manje spoznatljiv.

Prošlost nam, dakle, uvek i u svemu ostavlja samo kosti i kosture i mi pokušavajući da je spoznamo najčešće sami nanosimo tetive, mišiće, kožu...dok duh i okolnosti koji su pokretali živa tela nestali su zauvek u nepoznatljivosti.

Istorija kao nauka, dakle, bez obzira šta proučavala, uvek samo malim delom dopire do onoga što je bila stvarnost uistinu jer barata samo onim što joj je od stvarnosti ostalo dostupno ili joj se ovako ili onako od centara moći u restlovima selektivno pruža. Sve ostalo samo je fiktivna rekonstrukcija, hipoteza ili sholastika - akademska rasprava o nepoznatljivom ljudi koji nisu bogovi već bića ograničenih sposobnosti, znanja, skloni zabludama, izloženi pritiscima, okolnostima i uslovima u kojima istražuju.

\*

Smatram, dakle, da „istorijsko mačevanje“ kao nauka - istina i praksa **autentičnih** škola, stilova i učitelja mačevanja prošlosti nije moguća jer je sebi unapred postavila nemoguć zadatak: dohvatiti apsolutnu istinu autentične rekonstrukcije. „Istorijsko mačevanje“, ma šta mislili i govorili o njemu njegovi pobornici uvek će biti u većoj ili manjoj meri samo mešavina relativnih istina, zabluda, hipoteza, konstrukcija i rekonstrukcija, autentičnosti i fikcija..., dakle, samo ono što je i sad – mnoštvo imitatora prošlosti od kojih svaki za sebe tvrdi da je najbolji imitator.

\*

„Svako sebe neka uzida“ (Pavle, Poslanica Efes.)

Zašto se u mačevanju slepo držati npr. stila učitelja Fiore Dei Liberia iz 15. veka ili Majera iz 16. veka, dakle, insistirati na istorijskom mačevanju?

Noli iurare in verbo magistri – ne treba se zaklinjati na reči učiteljeve, jer svaki od tih stilova može se oploditi i drugim stilovima njihove epohe i tekovinama koje će veština mačevanja tek steći do danas.

U svemu postoje dve vrste ljudi: pioniri – oni koji otkrivaju, stvaraju, traže i krče nove puteve, i oni drugi, epigoni – koji preuzimaju i koriste ono što je već stvoreno.

Stoga ima i škola kojima nije cilj istorijska reprodukcija već kreacija: zidanje sopstvene građevine od autentične građe - stvaranja originalnog stila mačevanja.

Epigoni, pionirima često prebacuju za nasilje nad istorijom, no takvima treba odgovoriti kao što je odgovorio i Dima svojim kritičarima na optužbe da je "silovao istoriju" - "možda i jeste tako ali sam, ipak, napravio lepu decu."

Dobar mačevalac ispunjava misiju prema svojoj veštini ne samo time što je epigon već i pionir: tako što dostignuto pasivno preuzima i čuva ali ga i kreativno bogati i razvija.

Vrhunac u bilo čemu nije večno stajanje na blagu davno nestalih epoha već u znanju i umeću da se iz njega i na njemu stalno iznova stvara neki novi život.

Samo tako mačevanje postaje klasična veština - istovremeno živa prolaznost i paradigma večnosti.



# КЊИГА ЧЕТВРТА – ИЗВОД ИЗ 208 СТРАНА ТЕКСТА

## КЊИГА ЧЕТВРТА

### МАЧЕВАЊЕ FORME D'ART MARTIAL

ТЕОРИЈА,  
ПРИНЦИПИ И ПРАКТИКУМ,  
УЗ ОСВРТЕ НА ДАЛЕКОИСТОЧНЕ ПАРАЛЕЛЕ



*Савршенство у било чему  
Увек се извргне у варварство ако га  
уметност не узвиси.*

*Валтазар Грацијан, 1653*

### КРИТИКА КУЛТА КОМПЕТИЦИЈЕ (OPERA NOVA II)

ЗАСНИВАЊЕ МАЧЕВАЛАЧКЕ ВЕШТИНЕ КАО НЕКОМПЕТИТИВНЕ  
БОРИЛАЧКЕ УМЕТНОСТИ (MARTIAL ART)  
НАСУПРОТ КОМПЕТИТИВНОГ БОРИЛАЧКОГ СПОРТА И  
БОРИЛАЧКЕ ВЕШТИНЕ

\*

У прошлости сам говорио о нечем другачијем од спортског  
мачевања: о класичном мачевању као будућности. Данас, две  
деценије касније – када је та прошлост постала извитоперена мода  
новог спорта поново говорим о нечем другачијем: о ТРЕЋЕМ  
мачевању – класичном мачевању у будућности.

\*

Већина људи мачевалачку вештину види прозично,  
приземно и банално – као уметле коме је једини циљ  
ПОБЕЂИВАЊЕ у убијању или такмичењу.  
Али зашто циљ мачевања не би био нешто сасвим треће,  
невештинско и далеко од сваке вулгарне употребе мача  
за неко побеђивање?

Као што реч може постати уметност поезије, глас постати уметност лезања, писање  
уметност калиграфије, покрет руку уметност свирања или сликања, покрет ногу  
уметност плеса, размишљање уметност спекулације – Философија... тако може и покрет  
тела и мача у мачевању постати једна борилачка уметност.  
То је борба без супарништва која рађа хармонију у којој  
"Combraria sunt complementa" (супротности се допуњују),  
мачевање у коме се противници боре кроз сарадњу  
и сарађују кроз борбу.

*Манифест једног новог приступа мачевалачкој вештини.  
Прва кохерентна теорија, принципи и практикум мачевања  
као некомпетитивне БОРИЛАЧКЕ УМЕТНОСТИ (forme d'art  
martial), а насупрот мачевању као компетитивној борилачкој  
вештини или борилачком спорту.*



„Добар мачевалац избегава свађу и борбу.  
Борити се значи убијати.  
Како једно људско биће може себе да натера да убије друго?  
Од нас се очекује да волимо једни друге, а не да се убијамо.  
Одвратно је и помислити да неко треба стално да размишља о  
убијању и о томе како да изађе као победник.  
Ми смо морална бића, ми не смемо да се спуштамо на ниво  
животињског.  
Каква је корист од тога да неко постане врстан мачевалац ако успут  
изгуби своје људско достојанство?  
Најбоља ствар је бити победник без борбе.  
(...) Поента је да ову уметност треба искористити као средство за  
напредовање у проучавању Пута.  
Уколико се она правилно упражњава,  
она нам на делотворан начин помаже да допринесемо  
оплемењивању нашег ума и духа.“

„Кенђуцу Фушики Хен“  
(Нејознашо у вешијини мачевалашива) - Кимура Кјухо, 1763



ПРЕЛУДИЈУМ



Ка новим морима

Тамо желим: и удам се  
У себе стално и свој подухват.  
Пучина се раширила,  
У велико плаветило  
Плови мој ђеновски брод.  
Све ми сија ново и новије.  
Подне спава на простору и времену –  
Само твоје око – огромно –  
Гледа ме, бесконачности!

Ф. Ниче

Прошло је више од 20 година од како сам скренуо на други пут. Да стигнем до тог раскриша било је потребно 17 година такмичарског стажа у врхунском мачевалачком спорту, турнира, шампионата, првенстава, борби за медаље, пехаре и поене на ранг-листама, највећих победа и најгорих пораза, свакодневних вишесатних тренинга, зимских и летњих припрема, спортских лекара, војова, аутобуса, граница, хотелских соба и ресторана, бескрајног петљања са опремом, спортских супарништава, конфликата и махинација, судјских малверзажа, клановских мржњи, сплетки, свађа, пакости, зависти, суманутих амбиција, болесних сујета, разноресног примитивизма и просташтва, финансијских губитака, мучног окружења „такмичара“ са „две лево ноге“ који се уз два сата мачевалачке рекреације недељно острашћено гурају по такмиченима око медаља, али и да у свему томе још учествујем и као професионални тренер... како бих уидао да сва та бескрајна кампешница око свега и свега нема никакве везе са мачевањем.

То је, дакле, било 17 година у којима нисам био мачевалац већ шпиквичар, и у којима се нисам бавио мачевањем већ рејтингом - асистирањем рекорди и освајањем медаља. У таквом резултатском „мачевању“ се не мачује са противником већ са бројевима: за један рекорд против другог рекорда, за поене, бодове, прорачуне, таблице, пласмане - ефикасност на такмичарском тржишту спортиста. У свему томе мачевање је само пуки инструмент у служби квантитативног резултатског учинка, клубске конкурентности, победничких амбиција, прстижа, доказивања, показивања, славољубља, таштине, поноса, здравствених борбе, спортског туризма, спонзорства, буџетских средстава...

То и тако „мачевање“ је, дакле, служило сваему оном чему служи и сви други спортови данас, а да највећи број учесника у тој игри • Јер „Личице се одсељују да би лепоше бивале“, нити зна нити види у чему учествује: фабрикацији алтернативе, грабежљивој и деструктивној борбачкој индивидуализма који ширем мивел обичаје класичарске комисијације аутиризује и анимализује човека и све чиме се он бави, сивалажују их у службу једној социјал-дарвинистичкој свешт. бивалној империје бизниса и једне будућности индустрије и новонарађања.<sup>1</sup>

Зато сам пре 20 година (а да не бих живот утрошио на једну медаљу • био да мислесекунду бржи од неког другог који је исто тако свој живот утрошио како би био бржи за једну мислесекунду • ту медаљу претео од мене) уз захвалност на стеченим искуствима и обавреним очима, окренуо леђа сваему што сам до тада с таквим „мачевањем“ чинио. Одлучио сам решно да ову вештину изшчупам из тих овова конкуренције, рекорда, учинка, ефикасности, конкурентског тржишта, деструкције... • сивриша, и усмерим ка једној новој врсти слободног телесно-духовног активизма.

Било је, дакле, иукино имаћи се модерној савремености и окренути нечем сасвим другом Јер савремени свет који је опседнут престижом (похлепом) и конкуренцијом (агресивишћу) је и створио савремено спорско мачевање као своје огледало.

То друго била је класика • архетип, вечни узор и назив сваке будућности. Реч је о учењу изворног мачевања дзентичиним • правим, мачевина и техникама, а не неких надметања и такмичења. Тако је основана Школа мачевања „Свети Борје“ (1997) са програмом мачевања који је у региону био потпуно пионирски, а у спорско-мачевалачкој Европи тог времена егзотика и нешто углавном одбацивано као ексцентричност, ахроничност и архаичност.

За Мачевачки тог новог покрета који, дакле, у свом телу није имао само окретање једној другој врсти мачевања и опреме већ и другом • некампетитивном (нетакмичарском) приступу мачевању и живљењу, сам пре скоро 15 година издао књигу *Одвара Нова* (Нови покрет) • или како сам је у поднаслову назвао „Книга за будуће и оне са добрим очима“. Тада је написано: „Покрети борбачка оријентација = изворном европском борбеном мачевању, борци који се све више брзи, нити је добрише реформацији савременог мачевања и бокушају да се оно враћају древном духу и стилу, класичној шиклози и мачевина која су се изгубила у овим брзиме забурканом времену 19. века и ширењују кади је настало сивришко мачевање на јошвио револуционарним начин • уз кидане свих веза са асиметријумским ширацијом. Символи дузи реформације европског мачевања у брзину борбачка на јошвио дрвени, основни и неирозлаки борбени корен су свуда око нас. Епоха која долази • невова је епоха. Знаци народности 21. века указују да ће он бићи делимично и век велике ресаурације мачевања, невова иреврања и враћања изворног, класичног борбеног вештини, век ресаурације, оживљања и васкрсања мачевања као уметности. Друшчине не може бићи.

<sup>1</sup> Спорт данас није циљ већ средство које спортисте претвара у потрону робу на спортовом тржишту профита. Спортиста је зато данас тежак физички радник који под најтежим психичким притисцима иде на тренинг, под стресом је на мему и мета калушта са љубом и стресом очекујући такмичења на којима треба стаљно и изнова да се докажује, покажује и остаје.

Главни проблем спортиста настаје, међутим, када они почну и живети од свог спорта. Тада у свему спорту борбу за такмичарске резултате узати и мачевања борба за лично егзистенцију. Тиме мачевачки добити и губити постичу привремено улоге да би се на часном спорту издржали на се такмичарске борбе почнувати мачевања која има само једног тесла: „Лобовати по своме мему“. С друге стране тренер, стипендизирани учесник клуба под који му зависи егзистенција, потребе за афирмацијом (коју може остварити једино победничким резултатом), мачевања спонзора и оних који дају новаца за издржавање меча, спортисте и руководиоци клуба постичу модеран „тонич робова“, а такмичарски модеран „стадијонери“. Али, ту је и све остало: класично, узнавање људи једних на друге како би уз класичне масе у адреналинском бесу судара збојних тела показивали ко је „бољи“, цикари, они који одлучују, они који зарађују, кладања, они који се боре на живот и смрт за каријеру... мачевања која се анимализују и мачевачују, мачевачује очи, душе обухвате мржњом и бесом, полтава адреналина, страсти и неистини.

Само се крв обично (мача и ње има све више) не види, нити не показује омак Јер поврзе су углавном скривене и унутрашње, а у складу са прогресом Јер данас се стража савремено и „укиново“ мачевање.

Добро, спортиста данас је само нико ка је државни сивришчички тј. такмичар мачевачки, рекордер или првак • онај од кога је савремено мачевачко спорско егзотика успела да кривира у егзистенцијално расе асепа и рекордера, а по мему најразноврснијих физичких, интелектуалних, емоционалних и социјалних девијација. За све остале учеснике „спорта“ са којима то није успело важи само реч Хинриха Милера: „Имао једећ мачевање мачевачки. Они као да нису ни бивријале“. Зато је уобичајено да је спортиста у 25 година шампион или „крас“, а при томе сви заборавају да је само један шампион а да већина протала у другом смислу. Заборавља се, такође, да и ти шампиони своје лаворине носе кратко а затим и сами падају у заборава постајући физичка, хавренима и психички још горе „крас“ него што су то били они који нису успели да се повину на мачевање шампионске тренове.

*Друшћу брзину више не бивријале Јер држе је узела у канон“. Ову будућност, која увекито најављује свој долазак на све ширине, мачевачују већ сивришне мачевања. Она сигурно долази, а с њом и ви имама.“*

То посејано семе друшчичег мачевања је никло и негово дрво је расло, отањало, процветало и својом крошњом • уприкос свих невремена, негодовања, напада, одбацивања, сплетки, подметања и покушаја сече, надрило и засенило све мачевачку у Србији и њеној околини. Оно је постало јединствено по броју чланова, опреми и врстама мачевања и у Европи тог времена, а у којој је постојало ин десетак, значајно мањих, мачевачких друштава са сличним програмом (сивришчко а не класично мачевање).<sup>1</sup>

Но, семе тог процветалог дрвета је ветар убрио разнејао свуда и оно је на мноштву места почело самокикло да расте. Тако је изузетак прошлости после 20 година постао моја данашњица. Али, све кад једном постане моја престаје бити оно што је било • навитоперује се и дегенерише као и свака биљка коју саде и гаје сви, свуда и на свакојаке начине. Тако је настала и једна нова биљка, хибридни укрштања класично-историјског мачевања са спорским: спорт-историјско мачевање, које је и не примећујући стару замку комисијацијом осамуло у каицама такмичарског спорта.

Проблем, међутим, није нова биљка • знаде света су довољно широке за све. Проблем је што кад нешто расте без оријентације • пакме, неге и љубави увек бивријање, а оно што је младо и подијала увек постаје алтернатива Јер хоће да расте, јача, шири се, стезае моћ • стане на сигурне ноге. Оно тада тежи да се докажује, бокажује, мачеваче, намеће, осваја, ошима и укишијава • као што то уопште и у сваему другом чини све дивље.

Отуд старо, још увек зелено и велико дрво класичног мачевања опет почиње да изазива подозрење, негодовања, нападе, одбацивања, подсмехе и покушаје сече Јер је бивришно, оријентивно, заузима простор па смета и, пре свега, бојуре се да бивришно испио са свим: савремено, мајерно, комисијацијом и дивље.

Вечно настајање новог и понављање старог • спирала која се напредујући стаљно враћа на претходно како би на нов начин изнова повезала почетак са крајем, затвара још један круг. Време је да се мачевачка вештина поново измакне савремености како би се овог пута, сада као класично мачевање, изшчупала из каици једне нове комисијације • сивришке.



<sup>1</sup> Историјско мачевање се бави ресаурацијом аутентичних стилова класичног мачевања • телесним мачевања Мајерова, Каранџина, Фабрисова, Маркова, Ангелова, Аргентина, Суторова... шикло. Класично мачевање се не бави специфичном и издржаним оне борбене вештине већ општом принципима телесног борбеног мачевања, а независно од оних или оних акцидената на овим или овим у овој или овој шикло.

С друге стране, класично мачевање реконструирање аутентичне телесне рачне мачевачких школа прошлости не репродукује већ комбионује и своја стварајући сопствену грађевину са циљем да оживи, ресаурирање традиционално мачевање уопште. Оно је оживљена историја а не историјска реконструкција. Дакле, класично мачевање и историјско мачевање се баве истом врстом мачевања • борбеним, правим, традиционалним, мачевањем али на различит начин. Прве знања историјска аутентичност обливања стилова који су постојали • дакле, музеј, а друге знања стварање нових и друшчичких стилова и слободна примена корисних техника • дакле, ресаурација и живот. Циљ класичног мачевања стога није историјска ресаурација већ кривације: знање сопствене грађевине из аутентичне грађе • стварање оригиналних стилова борбеног мачевања.

Мачевачки који се баве историјским мачевачким школама који се баве класичним мачевачким често прећућују да наскве над историјом. Али то су просто две различите ствари Јер једни желе да уживају у аутентичној историји а други желе уживање у мачевању на традиционалним начин и ресаурацији дужа прошлости, а не у прошлости самој. Њавка, зато, треба одговорити као што је одговорно и Даво својим критичарима на оптужбе да је „слободно историју“ • „мача и јесте тако али сам, ипак, направно легу децу.“



Правила мачевалачког двобоја налажу: *Не боди противника док је на земљи или кад му испадне мач, не нападај раменот противника, не ударај балчаком у лице, ногом у прсоне, не бацај прашину у очи...*, а правила такмичарског мачевања: *Не нападај после „свој“, не цују противника, не користиш дојинт, не покривај руком важећу површину, не ударај прејак, не насрћи шилом, не нападај судије, не варај са оиремом...*

Уистину, све то је огроман корак у односу на време у коме таквих правила борбе није било, али само корак од дивљачког одсуства правила ка *варварским правилима* - од мачевања које је анимално до мачевања окованог у кутове варварства: култ борбе, култ надмешања и култ победника.

Још увек се, дакле, избегава учинити један корак даље од заробљеног ума парадигмом комисијације и поставити питање: *Шта уопште неко изражи на земљи, зашто неко нападаши кад је ранен или без мача, чиниши нешто чему је циљ иробадање, засецање, пресецање, ударање балчаком, бацање прашине у очи, покривање руком важеће површине, нападаши после „свој“, исповашш, користиши дојинт, удараши прејак, нападаши судије, вараши...*, - зашто је уопште у мачевању ишребно неко **ПОБЕЂИВАТИ**, са неким се **НАДМЕТАТИ** и **ТАКМИЧИТИ**?

Реч је, дакле, о питању: Да ли је могуће мачевање у коме је дух мачеваоца ослобођен комисијације, у коме има сечења и бодова - али нема погађања, има мачевања - али нема потребе за ударањем у препоне, бацањем прашине у очи, покривањем руком важеће површине, псовања, узимања допинга..., **ТАКМИЧЕЊЕМ** и **ПОБЕЂИВАЊЕМ** - где, дакле, постоји мачевање само као једна чиста уметност?

Постојање мачевалачке вештине све више показује да једно такво мачевање - као *борилачка уметност*, а у духу **Пинероове** и **Сиплинове** дефиниције **човечности** (*humanitas*) као великодушности, љубавности, цивилизованости, културе и уметности - супротно свему варварском и анималном, не само да је **моуће** већ је и **неизбежно**.



## НОВИ ПОКРЕТ II (Opera Nova II)

*Почейна шачка у свакој вештини је увек шехника, правила, рутина... - занаш. Крајња и завршна шачка у свакој вештини је поешника - завашш оилеммен слободом креашивнои сшварана - уметноши.*

*С нечим је, дакле, овладано шех када је превладано - од нећа сшворено нешио ново.*

*Добро делашш, зашо, не значи биши мшеран - иши као сви за својим времем, или са својим времем - биши занашлија, већ иши испрег времена, биши несавремен и уметашик - чинеши за једно време које шех долази.*

Европско мачевање је настало првенствено као **компетитивна** борилачка вештина, али још од својих зачетака не само да има у себи елементе *некомисијашивноши* већ и током целе своје историје, кроз разне облике које је имало, попримало је све мање компетитивну форму.

Но, и поред тога, занемарујући и обилазећи то, мачевалачка вештина се још увек, и то не само међу лацима, доминантно доживљава и упражњава једино *комисијашивно* - као средство разрачунавања, побеђивања и „полагање права“ на нешто (друго значење речи *competitio*).

Она се, додуше, данас више не третира (међу културним људима) као компетитивна борилачка вештина (као **бојево мачевање**) али је зато *мејнстрим*, ствар престижа и моде третирати је само као компетитивно надметачку вештину - *борилачки спорт*.

Управо из тог разлога - јер се нити приступ мачевалачкој вештини, нити мачеваоци *суштински* нису променили још од њеног настанка сматрао сам да треба одбацити ту матрицу и кренути оним другим путем: сакривавим, ужим, ређим и мање видљивим, а којим ова вештина од њеног настанка као река понорница паралелно иде. Другим речима: свако даље остајање на досадашњем приступу мачевалачкој вештини више ништа суштински ново не може донети, па чак ни уз најмодернија истраживања њене историје, јер никакве библиотеке не помажу ономе ко нема отворен ум да их чита и другим очима - у њима види и оно ненаписано.

Без таквог приступа историји мачевања, а који, дакле, није толико у сазнавању историје колико у *рисувању* о њој у духу „*Ко не мисли на свој начин, шај уопште не мисли*“ (Оскар Вајлд), сматрам да се увек долази само до бесплодне начитаности и празне учености некреативног доколчичара који самозадовољава своју амбициозност жаловим играњем са ископаним скелетима диносауруса прошлости мачевања.

Овог става се држим не само зато што „*Све ми је мрско шито ме само поучава а не поустиче на делашноши*“ (Гете), већ и зато што свака историја увек шкоди кад се гледа као *одморнише* а не *сшешенишише*. Прошлости треба да служимо само онолико колико она може служити нама за стварање неке будућности. Зато великани и учитељи прошлости у било чему, па и мачевању,

нису ту да се као мала деца слепо, грчевито и уплашено држимо за њихове скуте папагајски, некритички и *епохонски* понављајући њихове доктринарне ставове уз апологетско „*Magister dixit*“ (учитељ је рекао), већ да би се, супротно - јер *Noli iurare in verbo magistri* (не треба се слепо закључивати на речи учитеље), попели на њихова рамена и видели сами - као *ионци*, другачије и даље него они.

Стога, све што је достигнуто у историји мачевалачке вештине нам Вертеровски додају: „*Буди мушкарца и немој ме следити*“, па ту историју треба почети гледати на један другачији начин - не као кров за вечитост једне врсте мачевања - *комисијашки* већ као путоказ и темељ за једну потпуно другачију врсту мачевања - *некомисијашки*.

На том трагу је написана и књига пред вама. У њој сам изложио не само узроке настанка, суштину и разне форме у којима се мачевање појављује као компетитивна и некомпетитивна вештина већ и *modus operandi* за мачевање као једну *борилачку умиснос*.

Предмет књиге, међутим, није *исхоника* мачевања *forme d'art martial* пошто је она идентична са техником *класичног* (бојевог и куртоазног бојевог) мачевања (која је већ изложена у мојој *Енциклопедији*) и са техником *класичног* спортског мачевања, већ ТАКТИКА ове врсте мачевања - *некомисијашки* начин примене тих техника, а у складу са генерално другачијим (некомпетитивним) циљевима мачевања *forme d'art martial*.

Неки основни принципи ТАКТИКЕ *некомисијашки* мачевања, а који ће бити изложени, су оригинални. Други, јер „*Традиција није чување исцела него преношење вајаре*“ (Густав Малер), су креирани проширивањем, развијањем, напогртавањем и синтезом различитих већ постојећих писаних и неписаних правила куртоазног понашања у *комисијашки* мачевању, а која су имала капацитет да постану део утемељена једне *некомисијашки* *борилачке умисности*.

Дакле, иако мачевалачка литература на пуно места указује на елементе *некомисијашки* у мачевању *них* као *систематизованих формалних начела* и упутстава за практично извођење овог типа мачевалачке борбе НЕМА. Није их било чак ни за мачевалачке борбе типа *академија*, а што је за очекивати с обзиром на популарност ове врсте некомпетитивног мачевања у 19. и почетком 20. века. На *академијама* се, наиме, мачевало у духу *forme d'art martial* али по неписаним правилима тј. вођено личном интуицијом, импровизацијом, уметничким талентом, осећајем за лепо, толерантно, племенито... - а не у оквиру неких дефинисаних тактичких правила једне посебне вештине.

Кад је реч о *иракцијуму* и конкретним упутствима како у пракси непосредно спроводити принципе некомпетитивног мачевања, у тексту ћу изложити само неколицину карактеристичних примера. Они су ту једино као *матрице* примене пошто таквих примера може бити бескрајно - јер је и бескрајно мачевалачких акција у примени, а чиме се мачеваоци могу сами креативно бавити у недоглед.

Но, потсећам: као што практична компетитивна мачевалачка борба захтева од мачеваоца да поседује макар просечан ниво телесне моторике и интелектуалних способности тако и практично извођење *некомисијашки* мачевања *forme d'art martial*, поред наведеног, додатно захтева макар и просечан ниво *умисничког интелекта* код човека. Другим речима, јер „*Ако је умиснос није за сваког, ако је за сваког - није умиснос*“ (Шемберг), ни најбоље научена техника цртања, свирања, певања, плеса, писања... - мачевања, не помаже ако човек нема у себи креативног духа и уметничког талента - стваралачке способности *ероса* да мртно оплоди, покрене и оживи.

Принципи, тактика и практична упутства за мачевање *forme d'art martial*, у књизи пред вама, се, дакле, као прва кохерентна целина дефинисаних начела једне **БОРИЛАЧКЕ УМЕТНОСТИ**, публикују први пут у мачевалачкој литератури, а као **манифест** једног новог покрета у мачевању инспирисаног пре свега **ИСТОЧНИМ ДУХОМ**<sup>1</sup>.

<sup>1</sup> Постоји једна чар, највеће богатство, дубина, занос и тајна Оријента и Истока - оно што једино и заувек недостаје Западу. Она је у другачијем појману и приступу животу, и свему што се у њему налази. Иза непреклоног и опесивног ратовања и такмичења човека Запада са животом, његово неубуздано воље за моћ са којом би животом потпуно овладао и господарио, похлепно га и до последњег даха целог карактерно и искористити, крије се његова жеља не да живи већ да живи са нама, стиче и трави живот. Не налази се, дакле, љубав према животу већ грчевити страх за живот, опсеесија и опнењеност грабежом за што више живота - најданијом заборава свести своје смртне прозалности. То је живот сав опнењен конаним и деструктивним - *Тангашикам*, у коме се све гледа и види само кроз супарништво и борбу. Ту несасисну опнењеност Запада *конфљикшом* и *сирфу* потврђује и „некрофилско“ обожавање мртвих предмета

У почетку је задатак учитеља преношење знања о вештини ученицима.

Али, његов задатак је и неговање, истраживање и развијање вештине саме јер ниједно знање о било чему никад није у бескрају, који припада свему, апсолутно и довршено. Зато учитељ непрестано трага, проналази и ствара нове визууре и истине онога чиме се бави - служи својој вештини.

Ни ученик, стога, учећи вештину, не добија од учитеља у посед неки мртви, непокретни предмет и апсолутно знање апсолутних истина које ће довека преметати по рукама док му оне не остане.

Он добија једно живо биће које је не само преношење древних истина већ и низ сумњи, трагања, стварања, рушења, открића...

На крају, дакле, задатак учитеља уопште није пренос знања о вештини већ преко њих буђење код ученика чежње за учењем и трагањем, развијање расуђивања, критичности, креативности, богаћене способности тела, духа и душе... стварање врлине.



и технике - материјализам похлепног освајања и поседовања света ствари.

Али, ко се може такмичити са животом, ратовати против живота, ко може владати бескрајем, грабити у бескрај, опипати се у бескрају...? Само бескрајна гордост папоз анђела.

Алберт Ајнштајн је у вези с тим написао: „*Вујени биће је временски и просторно ограничав део целине коју називамо универзум. Оно себе, своје мисли и осећања доживљава као одвојене од остатака шог универзума - шог је свашта објекције (општинске некривљености) наше свести. Та некривљеност, која је као зашвор у коме се налазимо, слично нас окрде и своји само на себе саме, личне жеље и наклоности једино према неколицини најближих особа. Наш завањак мора бити да се ослободимо шог зашвора, проширујући криво својећања, да затрпамо сва жива бића и сву лејошу природе - довршаћ универзуму.*“

Људима Истока је зато ближе да се не шаљиче са животом, не ратују против њега, не отимају му... већ да буду у хармонији, сардани и помирени са његовом бескрајем и вечитошћу који су их створили. Они духом знају и дном осећају да живот господари њима па иза њиховог „*amor fati*“ непрестано и скривено блиста само једна једноставна и најдубља мудрост: да само живиш који се воли, дакле, коме се вољаша, бржи и препушаша, и не осима јесиће живиш који узрала поклињањем, љубављу и давањем, ша и давањем своје нечистиш и бескраји. То је начин живота, па и начин мачевања, сав опнењен и испуњен животом, стварањем и рађањем - *Еросом*, интелектуалношћу која супротстављеност и борбу гледа и види само кроз јединство и хармонију. *Ex Oriente lux* - светло долази са истока.







## Некомпетитивност

„Сазвучје супротности,  
извор је лепог.“

Тома Аквински

Природа, међутим, никад не игра само на једну карту, или како је то Грк Ферекид 600. година пре Христа написао: „Зевс, када је наменио створити космос, преобразио се у Ероса и космос, који је градио од супротности, довео до склада и љубави и тако у све ствари усуди истоветност и јединство које свуда продира.“ Другим речима, као што у свету физике, хемије, астрономије... поред сила одбијања - репулзије, дисоцијације, дивергенције... постоје и силе привлачења - атракције, асоцијације, конвергенције... тако и у живом свету поред компетиције постоји и некомпетитивно понашање (јединство, сарадња, сазвучје, кооперација, толеранција, хармонија...), и то не само међу припадницима исте групе или врсте већ и различитих група и врста. Мирна кооперација је, дакле, подједнако природна, онтолошки феномен и тенденција у живом свету и у људским односима као и борба јер у апсолутној компетицији (борби) свих против свих сви би страдали.

Отуд поред супарништва - борбе, сукобљавања и конфликта предаторских, агресивних и борбених животиња постоји и супротно: питоме (примарно некомпетитивне) животиње (биљке) јединке, групе и заједнице које одржавање своје биолошке егзистенције организују кроз начело компромиса и суживота (и-и) тј. сарадњу, симбиозу, уједињавање..., дакле, кроз један свет у коме влада принцип „да“, сагласност, равнотежу и јединства елемената.

Мирна кооперација је тако подједнако природна тенденција и у људским односима, а због чега људи уместо да се боре једни против других допуњују једни друге јер „Егзистенцијални раздор у човеку био би неподношљив када он унутар себе не би могао успоставити осећај јединства и с природним и људским светом око себе.“ Е. Фром, Анатомија људске деструктивности.

Некомпетитивност је исто тако незаобилазни део сваког, па и компетитивног друштва. Наиме, и компетитивне ратничке људске групе и културе се удружују, уједињују и сарађују. То чине (понашају се некомпетитивно) принудно, договарајући се, уз узајамно самоздржавање у компетитивности, о међусобном миру и не супарништву. Дакле оне се некомпетитивно удружују да би могле лакше и боље организовано задовољавати своју компетитивну и предаторску природу према трећима („Вук се не вије да дружину свије, него вије што је меса гладан“ - српска народна пословица). Те групе, међутим, остају и даље у својој изворној природи компетитивни због чега често међу њима избијају крвави сукоби око власти и плена.

Насупрот њима некомпетитивни појединци, групе и културе не сматрају да је блискост нешто најгоре и најодвратније што је изумљено у историји људског рода. Они се зато уједињују и сарађују не само принудно да би имали ефикаснију заштиту од ратничких и компетитивних група и култура већ и због природно урођеног јачег социјалног инстинкта и веће склоности повезивању, миру, сарадњи, хармонији...

Такви појединци, групе и заједнице се, дакле, уједињују и сарађују и из љубави и жеље да се људи узајамно спајају а не једу, тежећи тако заједници у којој је циљ да се људи што више удаље од својих анималних корена компетитивности задовољавајући биолошке потребе неагресивно и култивисано. Код њих, дакле, тај импулс за сарадњом (а не убијањем и окрутношћу) се није јављао само из практичних разлога лакшег лова и правичне поделе хране већ и из урођеног импулса саосећајности и емпатије са свиме што живи.

У том смислу свуда nailазимо на групе и појединце код којих постоји инхибиција *вршних* убијања. „Описице гледано постоји несврхеност да се убије члан исте групе, а најоштрија казна за медела у аричичким друштвима била је *арокоство* а не смрт“, „Многи људи показују јасно супротстављене убијању и једну животињу која им је блиска или коју држе као зубимца, козу или кућица нпр. Постоји велик број људи који никад не би убио шаку животињу и којима би сама идеја једне шаке животиње била једносавно одвратна“, „Осећај солидарности са свим живим бићима која деле с човеком својсва животиња јасно је изражен као важно начело индијске мисли и довео је у хиндуизму до забране убијања свих животиња. (...) Сви ши йодаци моли би значајни да постоји свесни или несвесни осећај трижње свесности који се односи на уништавање животиња, нарочито кад постоји одређено саосећање. Овај осећај блискости са животињом и потреба да се помиримо с убијањем *ше* животиње драматично се манифестује у обредима кућица *медева* код ловаца у *валдепши* (убијеној *медева* би из сажалења молили за *опростија*). Такве инхибиције постоје и *вршних* убијања *друтих* људских бића, *под* условом да постоји осећај солидарности и саосећања.“ Е.Фром, *Анатомија људске деструктивности*.

Овде треба још додати и нпр. природну одбојност већине људи да сопственим рукама закољу кокошку или неку другу животињу, извесну дозу непријатности код оних који то навикнути чине сузбијајући у себи тај осећај одбојности, као и осећај одвратности и нагонског повраћања који прати већину људи који су били приморани у ратним условима да убијају друге људе.

У том смислу К. Рајт пише о „*Народима који воде само оубрамбени рат* и у чијим обичајима не постоји *раш*, и који се боре само када су најаркучији, у којем случају да би се бранили они *слоншано* *корисне* *орудје* и *оружје* за лов које им је на располагању, али *шо* *смашрају* *несрећном* *околношћу*.“

И као што се компетитивност и борба кроз социјализацију, усложњавања, стичући најразличитије замршене и непознајиве форме, тако се исто усложњавања и богатила некомпетитивност добијајући мноштво форми кроз разне етичке системе, моралне кодексе, религије, идеологије..., а које су на трагу решавања свих егзистенцијалних (нижих) и есенцијалних (виших) нивоа проблема живота ишли у правцу насупрот супарништва - у правцу сарадње и кооперације.

Ако се сад осврнемо на проблем узрока некомпетитивног понашања долазимо на исте темеље о којима је било речи код узрока компетитивног понашања. Ти узроци су, дакле, са једне стране биолошке природе - рецимо код одређених појединаца, група и заједница урођено нижи ниво мушког хормона, другачији природни услови живота и сл.

Ти узроци су с друге стране друштвене природе - другачији начини производње и расподеле ресурса и услова биолошког живота, другачије идеологије, економско-политички системи, религије, етике, уметности...

Ти узроци су с треће стране индивидуално-психолошке природе. У том смислу одређеним типовима и карактерима људи ће бити привлачнији мање компетитивни типови живота, као и одређеним узрастима.

Такве заједнице у свему, свакој вештини, па и мачевалачкој преферирају некомпетитивни приступ сарадње, а због чега је код њих мачевање увек било у већем обиму некомпетитивна вештина.





Постоји једна стара, и већ отрицана, прича о томе да се „у човеку непрестано боре два вука: један „добар“ и један „зао“, и да какав ће неко бити зависи само од тога којег од та два вука он више храни.“  
Такво гледање - да човек је увек звер, само већа или мања, припада, међутим, вучјој цивилизацији у којој је природно „човек човеку вук“.  
Али, за разлику од животиње, дивљака и варвара у којима се непрестано бори њихова већа или мања вучја ћуд, постоје и људи дугачије природе, а у којима се не боре међусобно вуци већ њихово људско против животињског - божанско против вучјег у њима.



Два света, две врсте људи, мачевалаца и мачевања



Без обзира, дакле, на бескрајно мноштво углава из којих се мачевалачкој (као и свакој другој) вештини може приступати у њеном разумевању, учењу и употреби сви они су, на крају, само бескрај различитих варијанти наведена два међусобно супротстављена приступа: компетитивног и некомпетитивног.<sup>1</sup>

Ти приступи су, био човек свестан њих или не, су условљени и повезани у једну целину истог карактера и духа чинећи кодекс његовог не само мачевања већ и живљења.

Другачије не може бити јер какав однос има један човек према себи, другом човеку и свету око себе такав однос има и као мачевалац према сопственој вештини, њеном учењу, вежбању и примени, али и према учитељу, другом мачеваоцу и себи самом као мачеваоцу.

Мачевање код компетитивних појединаца и култура

Без обзира да ли га користе као „*destreze vulgar*“ - дивљачка борба мачем без познавања вештине или „*destreze verdadera*“ - школовано мачевање, код ових култура и појединаца је мачевање офанзивна борбена вештина којој је намена **убилачка борба** око стицања *илена* и *моћи* или оно што је посредно у служби њих - **надметање и спорт** (а који је само замена, симулација и вежба за претаторску борбу јер „*Спораз је последња оаза рашинског духа у модерном добу*“ - Хосе Ортега). Код компетитивних појединаца, група и култура, дакле, мачевање увек служи за неку врсту компетитивне борбе.

Њихово мачевање се одвија, као и све остало, у оквиру три најважнија култа сваке компетитивне групе, друштва или појединца: **култа БОРБЕ**, **култа ПОБЕДЕ** и **култа НАДМЕТАЊА**.<sup>2</sup>

<sup>1</sup> Псеудо апроксимативно тј. без упуштања у анализу мноштва прелазних међублика, јер суштина сваке тезе се изјасније види у контрасту крајности које опртвају границе њене целине.

<sup>2</sup> **Култ борбе** (*агресије*) представља претаторски, милитантни и освајачки култ бога Ареса (*Гриш*) или Марса (*Римљани*). У овом култу свака људска активност, поступак, мисао и осећај су усмерени и служе неком сукобљавању и конфликту, па се живот и све у њему, па и мачевалачка вештина, доживљавају примарно кроз борбу и рат - утроженост или утрожвање.

**Култ надметања** (*исхлепа*). Пошто ниједна победа није коначна јер „*Победиши се увек може али сачувавши победу никад се не може*“ (Валтзар Францјан), свет постоји само кроз „*још побеђивања*“ тј. **побеђивање** победника који треба да буде победен... дакле, кроз надметање („*мад*“ - неким-се-„*метати*“), претизвање и прекорачивање тј. непрекидно досегање „*вишег*“, „*бржег*“, „*јачег*“, „*већег*“, „*новијег*“, „*бољег*“, „*дугачијег*“, „*скупљег*“, „*вреднијег*“....

У том статистичком маратону смена пролазних победа и пораза ништа није добро и вредно по томе како је исте већ само по томе како може бити. Зато у овом култу ништа није по себи већ је само по нечем другом са *више* се пореди како би стално постајало нешто „*више*“ оног што тренутно јесте - **побеђивање** и **грабљење** „*још више*“. Отуђ и мачевалачка вештина, као и било која друга вештина, и живот уопште, у **култу надметања** служе само непрекидно такмичеву, прекорачивању и претицању другог и постигнутог у бескрај - **грамизности**.

**Култ победника** (*димињање* - *моћа*). У њему вредно, добро, лепо, праведно, истинито, мудро... је само и једино што **побеђује** постаје самим тим праведно, истина, вредно, добро... макар то што **побеђује** било најдирљив личин, лаж, рутоба, болест, вредносно смеће, неправда... За тај етосински култ смисао постојања свих активности је само један - **бити први** - **ставаши** јер за њега само оно што **побеђује** завређује да **живи** и постоји.

## Мачевање код некомпетитивних појединаца и култура

„Он ми изгледа као дијамант  
ујореден са стаклом“  
Шекспир

Без обзира да ли га користе као „*destreze vulgar*“ - дивљачка борба мачем без познана вештине или „*destreze verdadera*“ - школовано мачевање, код ових култура и појединаца мачевање је дефанзивна борбена вештина у духу: *Користи мач шако да те шикшиш од противника, противника од тебе, али и мета од мета самог.*

Ту, дакле, шик није противника мачем убити већ *одвраћати, онемогућити обесхрабрити, зауставити, уразумити, разоружати, савладати, ставити у безизлаз предје, учинити га неспособним за даљу акцију, смирити, задивити маусмурсом, наматрчити, засмејати, или у најгорем случају, ако је војвојна будала – раниити.* Убити мачем, другим речима, није врхунац вештине већ знак неуокости јер како каже једна стара самурајска пословица „Вешт ратник не воли да убија“. Ономе ко је достигао извршност у мачевању, пошто је за њега питање мајсторске ЧАСТИ да у борби вештином надигра тривијалност убијања - буде хуман, мач није у служби смрти већ живота.

Само онај ко не зна да мачује - ко не влада мачем већ мач влада с њим, у борби мора да убија. Зато сваки изврстан мачевалац, пошто се све, па и зло, увек враћа, *иа зло добра никад донесиш неће, зна да убијши увек значи битиш убијен* („*Шта вреди знаиш мачеваши кад сви мачеваоци су или мршви или лже ђо шамницама?*“, Марин Држић), па за прво правило свог мачевања увек има мач служи само за *илеменишу* одбрану.

Руке мачеваоца се, дакле, покрећу у складу са наученом техником вештине, али право мајсторство настаје тек када мачевалац ову технику почне да примењује оригинално и креативно решавајући сваки пут изнова загонетку хуманости: „*Како противника не иобедиши већ убедиши, не убијши већ разоружаши, савладаши, изнуриши, обесхрабриши или само раниши...*... *како да метов мач не буде инструменш који оузима живош већ шоклана и даје живош*“... - како да своје мачевање претворе из деструктивног чина компетитивне борилачке вештине у стваралачки чин некомпетитивне борилачке *умениосиш*.

Некомпетитивно мачевање се, стога, изводи у оквиру култа ВИТЕШТВА, култа ВЕШТИНЕ и УМЕТНОСТИ, а са циљем заустављање борбе, успостављања мира и хармоније - с циљем борбе против компетитије, јер: „*Градеши мир око себе играмо и мир у себи*“ (Патријарх Павле).

Дакле, док је парадигма *комисишничних култура кулш борбе* - концепт сукоба појединаца, народа, цивилизација, идеја... парадигма *некомисишничних култура* је концепт саралне појединаца, народа, цивилизација, идеја... - њихов дијалог са циљем хармоније и конструкције. Исто тако док је идеал *ириш* у бескрајном «више», «јаче», «још»... - *вохлеи*, идеал других је у дохватану *МЕРЕ* «вишег», «јачег», «бржег», «бољег». Такође, док је код првих суштина живота највећим делом у екстревном и спољашњем: телесном, чулном, предметном, физичком, практичном, прагматичном, профаном... - *бављењу иманенишим и усавришавању шехничког и иредмешног свеш*, код других она је примарно у интроевном и унутрашњем: усавришавању идеја, духа, емоција, односа између човека и самог себе, човека и света и односа између *зуди: бављењу оихоњем* и непредметним, невидљивим, неопипљивим... - *схватану да се ириши најирек човека налази у духовном а не иредмешном и шехничком развоју.*

Стога, док *комисишничне културе* представљају центрифугалну силу враћања и везивања за биолошко и анимално човека, а своје језго имају у метовој телесности, *некомисишничне* представљају центрипеталну силу одвајања и ослобађања од биолошког, а своје језро имају у духовној и душевној страни човека - култури.

Ти приступи представљају уједно и два темељна виђења и акцентна начина прилажења сваког човека себи, другом човеку, било којој вештини и животу уопште, јер угао гледања неког на оно што чини не треба раздвајати од начина на који он живи. Наиме, зато што свака вештина

истрага из живота, па га садржава и одражава у себи, начин на који један човек мачује, или било шта друго чини, није ништа друго до пројекција начина на који живи у свету који га окружује.

Осветљавање наведених приступа је од великог значаја за сваког мачеваоца како би могао боље разумети своју вештину и оно што чини у њој, али и да би му се шире отвориле очи за њега самог и боље разумевање сопственог положаја у вештини којом се бави и времена у коме живи - јер како каже Свети Аугустин „*Људи пуцају и живе се висовима иланина, дивовским баласима, гућам шоквоима река, широким иросирансијавима океана, и кружном крештану звезду; а поред себе пролазе и - не виде ништа.*“

Та два приступа су су одувек постојала и заувек ће постојати у свему, па и у мачевалачкој вештини јер иста *људска* природа ствара исте обрасце *људског* понашања у свим сферама, а они се само варирају са променама историјских околности које су исто тако варијације деловања исте *људске* природе.<sup>1</sup>

Из тог разлога можемо говорити само о историјским периодима и околностима у којима постоји доминација *комисишничног духа* (или-или) над *некомисишничним духом*, (и-и) и обрнуто, или у којима постоји њихова већа или мања равнотежа (и-или). Но, њихова борба траје непрекидно и мења само своје облике, а уз напор и наду да ипак *«Смерни ће наследити земљу»* ( *Јеванђеље ђо Матеју* 5, 5).

Зато је и речено *«... нема ништа ново под сунцем.»*<sup>2</sup> па *«Онај ко је добро видео оно сада, видео је и оно што је било, и све оно што ће бити.»* (Марко Аурелије, 121-180 г. н.е.) јер *«Ко је узбукао људску природу јаш зна не само оно што се сад збива, већ и оно што ће се вековима касније збивати.»* (Тукидид, 460-396 г. п.н.е.)

Постоје две врсте мачевалаца:

- они које у борби занима невидљиво неопипљиво, унутрашње - ИДЕЈА, замисао, начин, извођење, промишљање, тактика, инвенција, вештина, лепота, интуиција...
- и за које је мачевање примарно *духовна* делатност;
- други су они које у борби занима видљиво, опипљиво, спољашње - ИНТЕРЕС, акција, корист, победа, погађање, бројање, инстинкт, рефлекс...
- и за које је мачевање примарно *телесна* активност.

Ниједан од њих није ни бољи ни гори.

Они су просто различити као што су различити дромбуље, кастанете, добош... и клавир, оргуље, харфа...

Сваком од њих је у складу са сложенешу његове конструкције и његовим могућностима потребно пружити различито како би могао засвирати своју музику  
Свака мачевалачка борба, па и живот уопште, се увек воде на раскршћу ове вертикале и хоризонтале - на тачки укрштања у људском тог бојанског и животинског.



1 Тако човек свој нагон за храном може задовољавати као дивљак у просторије који хапалливо и неумерено гута храну примитивним изданем зубама и прстима ваљајући се по земљи, али и као модерни углађени господин који прождрљиво и незасито гута са префиненим прибором у луксузном гурманском ресторану. У оба случаја њима влада исти *расијосани биолошки нагон* за исхраном - *анималнош*, а не они с *ишм* нагонем. Међутим, дивљак, као и културисани човек, јер *«Тамо где почиње самосахаривање и суздривање ишм* човек» (Захар Прилепин) тај биолошки нагон могу задовољавати с мером и уздржанешу, дакле, тако да они владају тим својим нагоном једући не онолико колико хоће и шта хоће већ онолико колико треба и шта треба.

2 *«Што је било то ће бити, што се чинило то ће се чинити, и нема ништа ново под сунцем. Има ли што за шта би за рекмо: «Иди то је ново?» Већ је било за векова који су били пре нас. Само не помисли се што је пре било, ни оно што ће после бити неће се помислати у ових који ће после настати.»* - *Књига проповедника* га. 1 - 3,10 и 11





Мачеваоци данас не треба да се убијају мачевима.

Али то не треба да чине ни у другом, подмукло прикривеном, облику еуфемистичког имена *сборш* - сатирују се међусобно око такмичарских победа, шампионских резултата, грабежа за поенима, медаљама, наградама и пласмана на ранг листама глобалног конкурентског тржишта модерног спорта.

Они треба у својој вештини да се боре за супротно - оно што превазилази те светове престижа, рекордоманије, победничке егоманије, похлепе, таштине, славољубља, гордости, зависти, агресије, беса, насиља, страхова и свеопштег прашумског ривалства.

Дакле, за начин живота и мачевања који их удаљава од баналног и варварског - *атималног* у себи, а афирмише, оплемењује и уздиже у културно не само њихову вештину већ и њих и свет око њих.

Твоје једино надметање и борба, зато, нека увек буду да се беспштедно, на сваком месту, у сваком тренутку и у свему бориш против убице и такмичара - *животиње* у себи, а за човека - *умешника* у себи.

Само тако ће твоје мачевање постати истовремено и твоје степениште ка личним врлинама, и своју вештину никад нећеш употребити другачије осим у најпохвалније сврхе.

Једино тада се она никад неће окренути против тебе самог. Све што чинимо, свака вештина, па и вештина мачевања, вреде само ако помоћу њих оплемењујемо себе и свет око себе. Не видим другу дефиницију добра и дубљу сврху лудског делања, па и мачеваљачке вештине, од тога да служе том племству живота.



### НЕКОМПЕТИТИВНО МАЧЕВАЊЕ

Мачевање као борилачка уметност с оне стране борилачке *вештине* и борилачког *сборша*

*Од часности, дошесте, племенитости, вишестива... у мачевању као компетитивној борилачкој вештини и борилачком *сборшу* до сарајне, хармоније и некомпетитивности мачевања као јерне борилачке уметности, дошребно је учинио само корак - али корак који мења СВЕ.*

Развијеност једног човека, културе или неког лудског делања - па и мачеваљачке вештине, се не огледа у томе да своје циљеве постигну кроз сатирују борбу једних против других већ супротно, кроз култивисано и оплеменено мајсторство САРАДЊЕ и заједништва. Прави раст, дакле, није резултат ривалства и деструкције, већ кооперацију и хармоније = резултат конструкције. Зато борбу треба гледати не као борбу против већ као борбу „уз“ и „са“ - као заједничку мисију и подухват око нечега.

Свему се, дакле, па и мачеваљачкој борби може приступити *компетитивно* (супарнички). Она се тада води у форми *конфронтиције*, *раздора* и *деструкције*, а *поу* *ислам* „*Биши* или не *биши*“, „*Само победа*“, „*Може биши само један*“... То је борба у *борилачкој вештини* и *борилачком *сборшу**.

Али, супротстављеност и борба не мора увек да се испољи у виду супарничког сукоба = као деловање које је искључујуће, „против“, „не“, подела и судар. Борби се може приступити и некомпетитивно, а тако што се води „уз“ и „помоћу“ противника. Тада су то супротстављени полови магнета које је Тесла међусобно тако поставио да њихова борба постаје склад и јединство које ствара обртно магнетно поље што покреће мотор.

У том случају се борба изводи у духу „*Contraria sunt complementa*“ = супротности се допуњавају и принципа (и-чи), стварајући кооперативност, креативност, награду, хармонију... - постајући једна борилачка уметност. У таквом мачевању нема супарништва и компетитивног индивидуализма већ заједништва: *са-борења са са-борцем* - „СА-БОРНОСТИ“.

Реч је, дакле, не о техници мачевања или неке друге вештине већ о приступу њима, духовном стању мачеваоца и човека према ономе чиме се баве.

Тајна мачевања није у мачевању самом већ у томе како се мачевању ПРИСТУПА. Тајна било које вештине није у вештини самој већ у приступу њој. Тајна живота није у живљењу већ у виђењу и приступу животу. Кључ свега налази се не у чињеницама већ у односима, не у видљивом већ невидљивом.

## Три темељна начела мачевања као уметности

## Прво начело

„Мачевање постоји више од припреме за борбу.  
Оно постоји не само зато да се може вежбајући и само за себе“

Сер Вилијам Хоуп, 1707.

Док је код обичног човека који се запутно на једну планину жичаром или неким другим превозом циљ само врх, код планинара - љубитеља планине који се пење сопственим ногама циљ је успијање. И док при прескаче и пропушта око себе и у себи цео бескрај тачака који се налази између подножја и врха те планине други управо тражи да живи, доживљава и проживљава тај бескрај.

Исто тако док гладан човек гађа на лука само да би себи уловно ручак - погодни зеца, право љубитеља стрелчарства не занима погађање неке мете већ гађање само - бакљење техником и чином лепоте савршеног наметана, пуштања и лета стреле, а која може са радошћу због те перфекције бити одлетета и у небо.

О томе Жил Вернер пише: „Једног дана учишељ Ава, оцац јапанској кјуџо сирелчарскава, видео је свој уметник како зашвара једно око да би бацио нишанава. „Не нишани се очима него срцем“, укорио га је учишељ. „Правна вештина је без циља, без намере“, објашњавао је учишељ Ава. Уколико се више жели постојати неки циљ, уколико се мање у више усрећава. Сувише напетост жеља за постојањем неки циљ прегрешава прегреху. Савршена постоји у меду шре него што најпостоји дух. То је испираво гађање сирелам. То је кјуџо.“

И у свему осталом је тако јер неког коме причинљава радост шетање, пливање, јахање... не занима ефикасност, практична и корисна употребљивост његовог ходана, пливања, јахања... већ ходане, пливање, јахање... само.

У некомпетицином мачевању = мачевању као уметности, циљ исто тако није ефикасност - погађање противника, већ нешто сасвим друго. То друго је мачевање само, мачевалачка АКЦИЈА - све оно што се дешава до поготка, пут до поготка а не поготак сам. У некомпетицином мачевању, зато, циљ није да се погоди противник већ да се погоди вештина - не да се музиком нешто каже већ да музика говори сама.

Но, у некомпетицином мачевању циљ није апстрактна акција - акција ради акције, било каква акција, већ акција испуњена креативношћу, савралачким, инвенцијатом... - акција ради уметничости!

Мачевање у коме је циљ ефикасност увек постаје баналност јер у пракси се сензитивно своди на једну или две најпростије и најупаваје акције које ће најлакше, најбрже и најсигурније ефикасно погодити - и ништа више.

Наиме, ако се довољно дуго и упорно увежбава најобичнији корак у противников напад („темпо бад“) нису потребни мачеваоцу ни блокови, ни везе, ни варке, батуте, ни техника ни тактика... - ни мачевање. Треба бити само довољно некреативан, стрпљив и уфиксиран у једну изабрану тачку на противнику, и у тренутку кад он крене напред тривијално пружити што брже руку према њој - и то је све! У 90% случајева та „акција“ ће за резултат имати ефикасан поготак.

Али „За резултат савршене и обичне шехинске добијање увек савршену и обичну музику“ (Куртвингер), а јер банално увек банализује тада и мачевање које је банално неизбежно затупљује, заглупљује и банализује и самог мачеваоца.

Мачевати са таквим „мачеваоцем“ је тада исто што и плесати са неким ко у игри користи само два иста корака, или слушати „музику“ састављену од три тушава акорда који се понављају у бескрај. Такво мачевање, дакле - у коме је циљ само ефикасан поготак, увек је једилично, монотонно, сведено, минимализовано и празно. Оно је као и све што треба да буде само ефикасно и прагматично - увек немаштовито, банално и ружно. Због тога је Шопенхауер и написао: „... велико и увекно драге луци саве лепоше вршова ради, а мале и ружке вошке у вољницама саве блодова ради.“

Ово тривијализовање, сиромашење, банализовање и детрадиција вештине када се она користи за компетицину такмичарску ефикасност није својствено само мачевању већ и свим другим вештинама, и животу уопште, јер прагматизам увек у све уноси индустријску пустош и празнину, па и у човека (мачеваоца) кога претвара у пуку аутоматизовану машину за продуктивно произвођење резултата.

Међутим, елемент ефикасне употребљивости у правој борби данас је изгубио сваки смисао јер се луци више не убијају мачевима али њега је заменила тежња резултатској ефикасности у такмичарско-спортској борби. То је, дакле, модерна творевина (спорт као категорија је настао тек у 19. веку) која је настала као последица потребе његовог омасовљења, популаризације, комерцијализације и ослатка у трговачко-меркантилној свету капитализма.

Ефикасно мачевање је, дакле, занимљиво једино одређеном типу луци, а којима није важно мачевање само већ његова прагматична употреба и практичне користи од њега - у правој борби преживљавање, а у такмичењу користи од спортског побеђивања, адреналина, престижа, слава, пражњење агресивности, егзистенцијо показивање, доказивање, популарност, каријера, зарада...

Циљ некомпетициног мачевања је, међутим, потпуно други. Његов аксиом је КРЕАТИВНОСТ и ИНВЕНЦИЈА - атризаам у извођењу мачевалачких акција а не ефикасно погађање. Циљ је стварање од мачевања вештине у којој се мачевалачке акције смевају и преплићу стварајући хармонију, склад и лепоту покрета тела, мачева и идеја из којих настаје радост и оплеменичавање мачеваоца.



Хронофотографија лепоше мачевалачких покретних форме д'арт маршал, Едвард Мејбрун, 1887.

Највише у мачевању овог типа, дакле, није доспети мачем до противниковог тела већ помоћу мача, противника и мачевања доспети до нечег креативног, лепог, очаравајућег, заносног, изврсног, спознаја... Стога је Мијамото Мусаши, највећи мачевалац Јапана, 1645. године написао: „Учим од свој ироиници у двобоју, и учење је једино разлог због којег се борим“, а Егертон Каст 1885. да: „Још су мајстори 16. века ироникли у мачево које се данас замањаре (...), да борци не шреба да се ушоређују и ирицају сувише важносим иотоцима (...) већ да из њих излаже боже.“

Мачеваоца, стога, у некомпетицину борбу ступа слично уметнику код кога је сва лепота и богатство уметности садржана једино у самом чину стварања и унутрашњем животу који се дешава у њему док дело ствара, а не у предмету који ће на крају бити створен. „Суштина стварања није дело већ самостварале ствараоца.“ (Ф.Ниче)

Два некомпетицина мачеваоца зато немају препреку један у другом већ су заједно постављени пред заједничку препреку и проблем: како да, превазилазећи сва лична, међусобна и природна ограничења, од свог мачевања начини нешто креативно, лепо и изврсно - а не ефикасно!

Онај ко није доживео и дохватио ту лепоту хармоније покрета тела, мачева и идеја - коју ствара једино такав дух мачевања, остаће азукем заробљен у тамници кратковидог прагматизма окован ланцима своје егцентричне компетициности.

Није толико важно да задатак испуниш ефикасно и успешно колико каквим си се показао док си га испуњавао.  
У испуњавању можеш бити безуспешан али јер, „Начин на који умиремо може учинити вредним *чишав наш животи*“ („*Бушидо кодекс*“), оно како си се носило са тим задатком може те издигнути изнад сваког твог неуспеха - као онај Спартанаца у Термопилима.  
Исто тако, можеш успешно испунити задатак али да све што си при томе чинио је унизило и тебе и твој успех.  
Добар учитељ, зато, јер прилаже највећи значај томе какав је ученик, увек више проматра њега него испуњавање задатка који му је дао.  
Ништа што нам живот даје да чинимо не даје нам толико ради испуњења неког задатка колико нас ради - да би разоткрио не да ли нешто успевамо или не успевамо већ ко смо и какви смо.

## Друго начело

*Два човека могу ширчаши радујући се ширчању а не шоме да се ирсчику - јер им је ситало до ширчања а не до надметања.  
Све бошчаје бошчају дручачије ако се ради з бој љубави према шоме шито се ради а не збој ирсчишка, побеђивана, личне афирмације, доказивања... - љубави према себи.*

Ако мачевање треба да буде *борилачка уметност* тала у њему престају да буду важни *компетиција, надметање и победа* јер *иде је уметности нема шахмичена, иде је шахмичене нема уметности*. Зато уметност није спорт нити је спорт уметност.

То је не само јер у љубави нема надметања већ и јер прави уметник хоће да је *јединствен* (друкчији) а не бољи од другог уметника пошто од свега бољег увек има и још боље, а *јединствен* (различито) је заувек *недохватљиво*. Уметник не треба чак да се надмеће ни са собом јер он треба да ствара из љубави према стварању а не љубави према побеђивању (другог или себе самог) - *гораости*.

Зато добар учитељ није онај који тражи од ученика да буде као он или да га превазиђе – *буде бољи*. Он тражи да ученик у вештини буде *креативан, инвентиван и аутентичан* - другачији и различит од њега. Међутим, он не тражи да се ученик разликује само од њега већ и од свих других мачевалаца, *дакле, да у вештини буде свој и не чини оно што као најобичније чини сваког тентука свуда просечна већина*. Али, он не тражи само различито већ и да *то другачије* има вредност јер и будале се разликују по будалаштинама. Добар мачевалац је, *дакле, само онај који својој вештини и ономе што чини у њој покушава да досегне не победу и надчињеност већ јединственост и изврсност*.

Уметност, *радост, уживање и изврсност у борби мачевима се, дакле, може постићи и без упоређивања са другима и без обзирања на крајњи исход – победника и пораженог*. Другим речима: *није битно да ли си први у свирању већ да ли те твоје свирање испуњава, ствара, богати и доноси ти радост? Шта вреди бити први, најбољи и победник у нечему ако је то само пут таштине и гораости у исцрпаности* - јер у свему што човек чини, као и у живљењу, *ма како му његов живот и чиниће бити и изгледали, постоје само два одређишта на крају: пуноћа и празнина - биће и ништавило*.

Најме, у испуњеним међуљудским односима није потребно да се људи у ономе што чине упоређују, диференцирају и хијерархизују - *раздвајају* око питања ко је бољи. О томе је и Марко Миланов написао: „...*Међу нашојем народом не смију се шаке јунаци заузимај који је бољи*.“

Насупрот томе, у *компетитивном мачевању се мачеваоци непрестано баве једи другима* („ко је од кога бољи?“), па у том *„ледању чији је кукус већи сви иде само кукус“*. У *некомпетитивном мачевању мачеваоци кроз борбу заједно обрађују исту „башту“ али тако да је свако на свој начин богати својом јединственošћу, креативношћу и различитошћу*.

У првом случају мачевање *раздваја људе у другом случају их спаја*, у првом случају мачеваоци *сиромаше мачевање*, у другом случају га *богате*, у првом случају се *баве мачевањем због побеђивања, престижа, пласмана и жеље за доминацијом – љубави према себи*, у другом случају се *баве мачевањем из љубави према мачевању*.

Међутим, од некога ко се бави нечим да би био бољи од неког другог *никад не постаје мајстор јер право мајсторство у било чему достиже само онај који се нечим бави из љубави према томе чиме се бави, и једино због те љубави стално покушава да то ради боље него што ради* - „*Љубав је цела сваке врстине*“ (Константин Филозоф)

Права изврсност у нечему није резултат *надметања са неким око победе већ делатности на стварању самој јер*

„*Бриљантност је резултат бескрајног рада и свирања*.“ (Микеланђело)

Зато *ДОБАР сликар не настаје из такмичења са другим сликарком око лепше слике већ из тога што сам покушава да дохвати идеју своје слике у себи*.

*ДОБАР песник није онај који пише песму да би била боља од песме другог песника већ онај што тражи по бескрају праву реч која се дукобо крије у њему*. *ДОБАР музичар није онај који тежи да свира боље од другог музичара већ онај који сам покушава да задовољи своје ухо свирајући савршеније него што свира...*

*ДОБАР мачевалац не настаје из тежње да у борби достигне и престижне другог мачеваоца већ из борбе са собом да помери границе властите вештине*.

Човек у коме се не налази *МЕРА савршенства* уткана у њега самог, који нема и не осећа у себи *идеално* које га изнутра нагони ка „*бољем*“, *већ му стално треба неко споља и поређење са другим, као штака за ослањање, досеже увек само безначајно, ма на какав се победнички трон попео*.

Најбоље увек *измиче* сваком ко најбоље нема сам у себи пошто ништа савршено не припада ономе коме савршенство већ не лежи у њему. *Изврсно, дакле, не настаје из поређења и надметања да нечије нешто буде боље од нечег другог – таштине, већ из тежње да делатник из себе самог пружи највише што може како би нешто постало изврстан, непоновљив и неупоредив свет за себе*.

Прави мајстор било које вештине, па и мачевања, *зато увек избегава свако надметање јер зна да проблем није туђа висина већ властита нискоост па изврсност тражи не тако што престиже и прескаче друге већ тако што сам трчи за себе и себе самог прескаче*.

Компетитивним мачеваоцима је важна победа јер погрешно мисле да *исход борбе говори о квалитету њихове вештине (њиховој вредности)*. Међутим, „*Мера успеха није у биши бољи од других него ситално биши бољи од себе*“ - Хемингвеј. У том смислу пише и Кант: „*Када човек своју вредност проценије у односу на вредност других - то онда значи да он, или жели да себе увек стави над другима или да, пак, умањи вредности других*“. *Овако рђаво примљен дух шахмичена увек само побудује завист... (..) Напротив, треба себе проценивати према својим своја ума*. *Такмичење би било од користи кад би требало некога уверити да се једна ствар може урадити; на пример, кад од нечијег шражма да научи неку лекцију и докажем му да други то може учинити*.“

Није, дакле, *достојно* човека који држи до себе да кроз другог стиче препоруку за своју вредност - *да добија вредност тек у поређењу са другим, и тако што његово узимање представља нечије падање*.



Хронофотографија левог мачевалачких покрета *forme d'art martial*, Eadweard Muybridge, 1887.

Слободне форме

Пета врста некомпетицијивог мачевања су слободне форме. Осим мачевања *forme d'art martial* које се изводи са другим мачеваоцем постоје и облик овог мачевања који се изводи самостално.

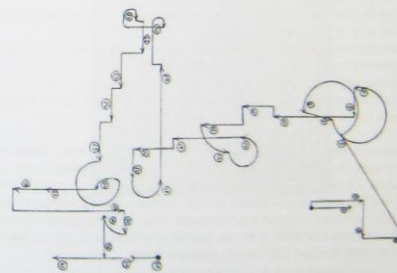


Реч је о „борби“ са zamiшљеним противником. Наиме, сви мајстори мачевања (и многих других борилачких вештина) од одређеног тренутка престају да мачују са противницима и посвећују се овој врсти мачевања која се састоји од индивидуалног извођења слободних мачевалачких покрета у месту и са кретањем. Реч је, дакле, о мноштву повезаних покрета мачевалачке технике који се смењују по форми, амплитуди и јачини, а везано за борбу против zamiшљеног противника. Мачеваоци за извођење слободних форми најчешће користе праве наоштрене мачеве, а постоје и врсте овог мачевања у коме се као саставни део изводе и пресецање мета од различитих материјала.

Такво мачевање је привлачно зато што је физички веома захтевно с обзиром да тело у покрету треба у сваком тренутку да налази ослонце једино у себи - јер их нема у противнику. Оно је привлачно и зато што се из бескрајног броја интеракција тела и простора око њега рађа уживање у иновацији и богатству покрета, складу, стабилности, равнотежи и лепоти кретања тела и мача који често пружају радост и задовољство који су већи него у борби са правим противником.



У овој врсти мачевања постоји бескрај комбинација коначног броја техничких радњи мачевалачке вештине, а које се могу креирати извођењем које траје сатима. На сликама је нпр. приказан један сегмент: 1 – испад бод, 2, 3 – окрети, 4 – испад у лево бод, 5 – искорак бод, 6 – бод леђа, 7 – испад бод, 8 – искорак десно бод, 9, 10 и 11 – окрети са седењем, 12 – искорак бод.



Шема једног од кретања у просјорној шаоком извођења слободних форми

1. Испад; 2. Искорак; 3. Испад у десно; 4. Искорак; 5. Испад у лево; 6. Окрет на лево; 7. Испад полулево; 8. Полуокрет на десно; 9. Испад у лево; 10. Искорак; 11. Бод леђа; 12. Испад; 13. Окрет са променом става; 14. Искорак леви; 15. Искорак десни; 16. Окрет на лево; 17. Улаз; 18. Патинада са променом става и искорак; 19. Испад из полуокрета; 20. Бод леђа, окрет; 21. Ескиважа полукорак назад; 22. Ескиважа напад на груди; 3. Испад у десно; 24. Ескиважа напад на леђа; 25. Улаз, окрет; 26. Passato sotto; 27. Испад у лево; 28. Испад у десно; 29. Став за поздрав; 30. Поздрав





ПРИНЦИПИ  
мачевања као некомпетитивне борилачке уметности  
(*forme d' art martial*)

Тех искорављајући се принципима уметности добар уметник налази начине како да помоћу њих стекне уметничку слободу. По њима се разликује уметник који зна од оног који не зна, брва слобода од имитације слободе, брва уметности од кича - имитације уметности.

Изакојиху пет основних принципа мачевања као борилачке уметности и нека основна практична упутства за њихово непосредно извођење и примену у мачевалачкој борби. Тих принципа може бити више али пет изложених су кључни и чине неопходни минимум да мачеваоци могу мачевати некомпетитивно - у духу *forme d' art martial*.

Принципи су повезани у један „прстен“ - нема најважнијег и мање важног, и међусобно су тако условљени да тек њихова заједничка и истовремена примена (уз стрелна и упоран рад на себи јер норма је једно а стварност је друго) ствара једну функционалну целину која у пракси мачевању даје потпуно другу димензију, и различиту од уобичајене.

Кад је реч о практичним упутствима изакојиху само један мањи број њих и то као матрице примене пошто конкретних практичних упутстава има бескрајно - колико и мачевалачких акција у примени, а чиме треба да се креативно бава мачеваоци сами. Но, мачеваоци треба да су свесни у сваком тренутку да *“У борилишту се налази увек она, осим оног што је заиста било”* - Дебиси, па добар учитељ зато никад не говори шта треба гледати већ где треба гледати.

Из тог разлога примена правила некомпетитивног мачевања у пракси ће захтевати увек, као и примена техничких правила сваке друге уметности, креативност и инвентивност јер како је то написао Хемингвеј: *“Морамо се навићи да на раскрсницама не налазимо увек знакове.”*

Кад је реч о техници мачевања она је јста као и за компетитивно бојево мачевање али мачеваоци, јер су им циљеви у борби супротни од компетитивних, је примењују уз потпуно супротни тактики. Уједно ша сујорима ТАКТИКА и јесте суштина ових принципа некомпетитивног мачевања који ће бити изложени.

Концепт и принципи некомпетитивног мачевања *forme d' art martial* неким мачеваоцима ће на први поглед изгледати чудни и парадоксални (што је природно јер се косе са принципима и концептом класичног камбоджийског мачевања и свакодневног компетитивног живота). Али, она не треба одмах и на „прву лопту“ олако да суде и закључују већ да се опробају. Тек тиме ће, јер *“изједнаш долази са једном”*, себе и мачевање можда видети и из овог другог угла и друге димензије у којима постоји не само то мачевање већ и они сами.

Слично је и у многим другим областима. Постоје принципи геометрије (Лобачевски, Риман), чији се аксиоми косе са геометријом нашег свакодневног живота (Еуклидска геометрија), такође у логици (дијалектичка наспрот класичне), физици (релативистичка наспрот класичне), код низа уметничких праваца... Међутим, ма колико нам аксиоми свих тих другачијих система изгледати на први поглед апсурдни и неприхватљиви они су, ипак, истинити и говоре нам о постојању других димензија света који нас окружује, а у које смо и не знајући уроњени сваког тренутка.

Већина људи, међутим, себе и свет око себе радије грчевито и лење - јер је то једноставније и лакше, гледа само кроз једну уобичајену и најпростију перспективу стару милионима година, а

настајењу још од својих праиндуских предака: анималну перспективу компетитивне и банално практичне утилитарне свакодневице.

Но, дешава се још и горе па због доминирајућег културног регреса, наилазимо све више на хипермодерне људе код којих је та једнодимензионалност гледана свега, па и мачевања, постала још сузенија и опскурнија него код њихових далеких прапредака. Наиме, они други су макар наслућивали и веровали да видљиви свет није једини и да оно што их окружује је дубље од њиховог рационализма и живота свакодневне анималне компетиције. Зато су се бавили још и митом, магијом, религијом, уметношћу, а у мачевању не само утилитарним и прагматичним убијањем већ и некомпетитивним мачевалачким обредима, плесним и сценским играма, перикама..., дакле, спиритуализмом - духом у вештини и животу.

Пошто ниједан принцип, па ни мачевалачки, не може бити изречен универално за све услове и околности јер постоји бескрајно варијанти конкретних ситуација, а које није могуће све појединачно изложити или савладати, његова суштина није у слову и облику већ у духу - принципу који се крије у написаном, а не у написаном самом.

Општи принципи мачевања *forme d' art martial*, који ће бити изложени, су, дакле, апстрактни и не могу се применити лење и буквално. Да би ти принципи деловали конкретно потребно је модификовати их за сваку појединачну и специфичну ситуацију. Зато је све у свакој вештини гледано из угла општих принципа једноставно, али из угла стварности истовремено бескрајно компликовано и захтева креативност у примени.

Тако нпр. једна техничка радња у мачевању је за одређене услове и околности идеална (нпр. за лаки мач), али постоје околности у којима је она релативно прихватљива (нпр. за средње тежки мач), или сасвим неприхватљива и погрешна (тежки дворучни мач); или, ако постоји јасан принцип како се изводи нпр. блок IV, он се не изводи на исти начин код противника боде или сече, кад напада из даљине или близине, кад удара јако или слабо, кад напада директно или вртком, кад напада брзо и споро, кад је висок и кад је низак, кад користи дугачки и кратки мач...

И док с једне стране постоје мачеваоци који принципе вештине користе догматски и независно од услова, с друге стране постоје мачеваоци који су скепично настројени према принципима и придају сав значај неуважаним околностима тврдећи да нема никаквих принципа у вештини. Решење није у средини већ у креативној примени принципа - мајсторству, а при чему прилагођавање општих принципа вештине конкретним ситуацијама не значи никад промену принципа самих већ једино умеће њиховог креативног варирања.

Кроз излагање принципа вештине мачевања *forme d' art martial* се, међутим, излаже неизбежно и суштина свих вештина уопште јер оно што је битно, општи и непроменљиви садржај свих вештина се манифестује универално и кроз сваку од њих понаособ. Дакле, сва начела мачевања као борилачке уметности се могу потпуно прилагодити, ускладити и применити не само и на сваку другу вештину већ и на сваки корак у свакодневном животу.

Мачеваоци се, стога, на прави начин бава мачевањем *forme d' art martial* тек кад му се кроз то његово мачевање почну отварају очи за разумевање и оног што мачевање није, а скривено је у принципима употребе његовог мача.

Зато је врх учења било чега увек у преназивању ученог, а врх учења мачевалачке вештине превлажење мача. Ако се у томе не успева нимичке не само најбоље мачевања већ и најбоље живота, не само мајсторство и врсност у мачевању већ и у животу.

У нечијем мачевању може бити свега:  
брзине, окретности, снаге, технике, тактике, ефикасности, побеђивања...,  
али ако нема депоте, племенитости и врлине

оно ће увек бити пуно дивљаштво заравара а не вештина човека.

У сваему се дешава с духом разликује од дешава без духа јер ништа не вреди имати све ако се нема и оно што сваему даје вредност.

Хоћеш ли  
да са мном станујеш,  
тад остави животињу напољу.

Гете.



## I ПРИНЦИП САРАДЊЕ

Као што „Сваки део нагиње томе да се здружи са својом целином и тако утекне властитој несавршености“ (Леонардо), тако и сваки мачевалац понаособ треба да нагиње здруживању и сарадњи са противником како би постигао целину и утекао несавршености властите вештине.

Зато *Contraria sunt complementa* – *супротностима се допуњују* - противници *сарађују*.

Противника не гледај и не доживљавај као супарника, ривала, конкурента или непријатеља (чак и кад он то јесте) већ као сарадника и партнера (чак и кад он то није и не жели бити). Оваквим приступом укидаш конфликтност и све оно што из ње произилази – раздор, мржњу, престиж, таштину, сујету, гордост, завист, страх, освету... у твој доживљају и утицају борбе на тебе. Тако не само да ескивираш да твој противник постане оно што те уништава већ и постижеш да он постане твоја инспирација.

Али, ако противника гледаш као сарадника тада оно што он чини није нешто чему треба да се супротстављаш већ нешто чему треба да излазиш у сусрет. То је, дакле, борба у којој се мачевалац не супротставља нападу противника већ га прихвата и преузима – користи за извођење сопствене акције, а коју ће исто тако други мачевалац сарађујући преузети, а како би је искористио за своју другу акцију... То је, дакле, исто шахо и борба у којој кад нападаш противника шо не чиниш зашо да би та истојо мачем већ да би мачевао - својом акцијом напада му ошворио могућнош да изведе неку своју акцију - *инспирирао га и подстикао на мачевање*.

Због тога борбу увек води кроз ИЗБЕГАВАЊЕ сукоба (компетиције), конфронтације, судара и сукобљавања са противниковим акцијама. Не негирај их и не одбацуј већ им прилази конструктивно: прихватај, преузимај, разрађуј и користи као грађу за креирање сопствених акција. Не гледај их као нешто што те угрожава већ као изазове који те надахњују и грађу за идеје твоје сопствене музике. Али исто тако борбу води са циљем да НЕ ИЗАЗИВАШ сукоб (компетицију) – да не негираш и угрожаваш противника својим акцијама већ да му покланаш, дајеш оне акције које ће бити такве да ће он моћи да их прихвати, преузме, разради и користи као грађу за креирање сопствених акција.

Кад две мачевалачке акције иду једна насупрот друге оне се поништавају – поништавајући и само мачевање. Када две акције почну да се допуњују и надовезују једна на другу настаје њихова „резонанца“ и „суперпозиција“. Оне се тада не само појачавају и обогашују - обогашујући њихово мачевање, већ и из њих настаје нешто сасвим друго и ново, а потпуно различито од сваке и само мачевање, већ и из њих настаје нешто сасвим друго и ново, а потпуно различито од сваке појединачно. У борби *forme d'art martial* мачеваоци, дакле, уместо да искључују један другог

IV  
ПРИНЦИП КОНТИНУИТЕТА

Мачевање као уметност је увек легато и измалати начин да што осећаше чак и када је сјајало.<sup>1</sup>

Мачевање не треба да почиње и завршава једном фразом, оно треба да буде борба фраза - кадар. Али, мачевање не треба да завршава ни као кадар већ да буде борба кадрова - епизода. Али, мачевање не треба да завршава ни као епизода већ да буде борба епизода - сцена. Мачевање, међутим, не треба да завршава ни као једна сцена већ као борба сцена - дакле, као борба која је мачевање што траје. Дobar мачевалац, дакле, увек тежи да мачује аналогно а не дигитално.

Да би се то разумело треба само замислити плес у коме играчи сваки час заустављају своје кораке, разговор људи у коме сваки час један другог прекидају, или их нешто прекида, замислити музику у којој музичари стално прекидају своје свирање, или размишљање у коме човека сваки час нешто прекида у размишљању, економију, индустрију, науку, уметност, културу.... Једне земље који су стално прекидани кризама и ратовима, човека коме је живот непрекидно пресецао несрећама и болестима... - у коме се, дакле, све одваја ставато, дисконтинуирано (дигитално), у пресецима, ломовима..., и добија се компетитивно мачевање тј. мачевање које није *forme d'art martial*.

Као што тек непрекинуто повезивање корака у плесу ствара игру, непрекинуто повезивање тонова у мелодију ствара музику, непрекинуто повезивање речи у реченице ствара говор, непрекинуто повезивање мисли ствара размишљање..., тако исто тек уметне непрекинуто повезивања акција у континуитет (аналогност) једне борбе ствара мачевање као уметност. У таквом мачевању мачеваоци повезујући своје акције у континуитет повезују себе у заједништво и повезујући себе у заједништво од свога мачевања стварају целину и континуитет.

Ако два мачеваоца не мачују тако и мачују без знања и свести како да повезују то што чине и где их њихови поступци воде, тада њихова борба убрзо постаје (Јер један „бије у клин а други у плочу“) искидана, разбијена, у распадању „дигитализована“, без јединства, целине, склада и хармоније - хаос.

У *forme d'art martial* зато мачеваоце не занимају погоци већ инвентивно и магтовито повезивање и смењивање акција - покрета тела, мачева и идеја. Они тада као да плешу не знајући више ни сами да ли се не желе или не могу више погодити. У том густирању вештине и размени креативних корака, удараца и бодова које хоће да траје што дуже, до поготка долази не јер је један мачевалац бољи од другог него јер све једном мора да има крај. Дакле, јер долази до замора тела или понестајања времена, инспирације...

У таквом мачевању у овој мери у којој су мачеваоци бољи утолико ће бити више повезаних акција са обе стране а борба ће трајати дуже у континуитету. Насупрот томе што су мачеваоци слабији у њиховој борби ће бити мањи број размена акција и она ће краће трајати.

Једино из мачевања у коме се акције успешно повезују у континуитет настаје она чудерна визуелна сличност између добре праве борбе и сценске борбе, а која обично збуњује око ланка. Но, та сличност је само спољашња и налази се једино у оном што им је заједничко - лепоти јер свака сценска борба се увек изводи по неком унапред зацртаном сценарију, а борба *forme d'art martial* је насупрот томе борба хармонизованих импровизација. Кад у борби сатканој од случаја и неизвесности

<sup>1</sup> Легато - врста музичке артикулације у којој се тоновима различите висине изводе без прекида, слично, повезано, континуирано; супротно ставато где се тонови изводе независно, издвојено и скраћено, са прекидима.

два мачеваоца почињу мачевати ПОВЕЗАНИ осећајем за заједничку уметност и ПЕРФЕКЦИЈУ неизбежно се рађа ХАРМОНИЈА. Тада покрети оружја и тела спонтано граде правилност, уређеност и СКЛАД а мачевање добија лепоту сценске уметности. Лепота је, дакле, неизбежни пратилац како ДОБРЕ праве борбе тако и ДОБРЕ сценске борбе. Она је неизбежна као што је неизбежан мост између сваке добре уметности и врсног живота.

ПРАКТИКУМ  
ЗА ПРИНЦИП КОНТИНУИТЕТА

1. Немогуће је створити континуитет у мачевалачкој борби уколико мачеваоци не поседују грациозност кретања у простору борбе тј. уколико немају изврсно награђену стабилност и равнотежу у извођењу мачевалачких покрета ногама. Треба бити стабилан да би се полетело!

Равнотежа и стабилност су важни зато и они доприносе повезаности више мачевалачких радњи у један континуитет. Уколико, међутим, мачевалац једну радњу, која је сегмент акције, изведе тако да при томе изгуби равнотежу он неће моћи ову повезати са радњом која следи и неће моћи извести акцију до краја нити је повезати са акцијом противника.

Уколико мачевалац, дакле, изведе успешно неку одбрану али при томе своје тело доведе у положај нестабилности он не само да неће успети након тога узвратити на напад већ неће успети ни да изведе другу одбрану уколико нападач продужи свој напад видеши да је браненик избачен из равнотеже, или због неравнотеже не може да узврати.

Мачевалац који се непрестано клати и бори у мачевању са својом неравнотежом и нестабилношћу, а како би се задржао од пада, нема ни могућности ни кремена да се бави уметношћу мачевања већ само каквим-таквим погађањем. Он још није сазрео за мачевалачку борбу јер је принуђен да прилагођава своје кретање акцијама а не акције своим кретању.

• Зато уколико видиш да твој противник не уме да одржава равнотежу, да се клати и да га у нападу или одступању носи инерција не чини, као што се тада чини у компетитивном мачевању, сталне и брзе промене правца кретања („диманс“), а како би га избацио из равнотеже и тако лако погодио. Чини супротно. Мачуј са што мање промена правца кретања; или, међај правце али полако, успорено, чак уз гестове телом који ће му унапред указати на то где ћеш кренути, а све са циљем да и он успори своје кретање и тако побољша своју равнотежу и стабилност; или, кад током извођења акција видиш да противник губи равнотежу немој ово користити за наношење поготка већ успори своју акцију и сачекај да он стабилизује своје тежиште па тек онда настави.

• Уколико, међутим, противник има већу грациозност кретања од тебе, и то увидиш, тада се труди да своје акције изводиш са што нижим тежиштем, а посебно у завршницама. Такође, труди се да своје кретање изводиш оном браном која ти обезбеђује стабилност и минимализује инерцију. Тако ћеш успети да боље повезујеш своје кретање са кретањем противника и своје акције са његовим акцијама.

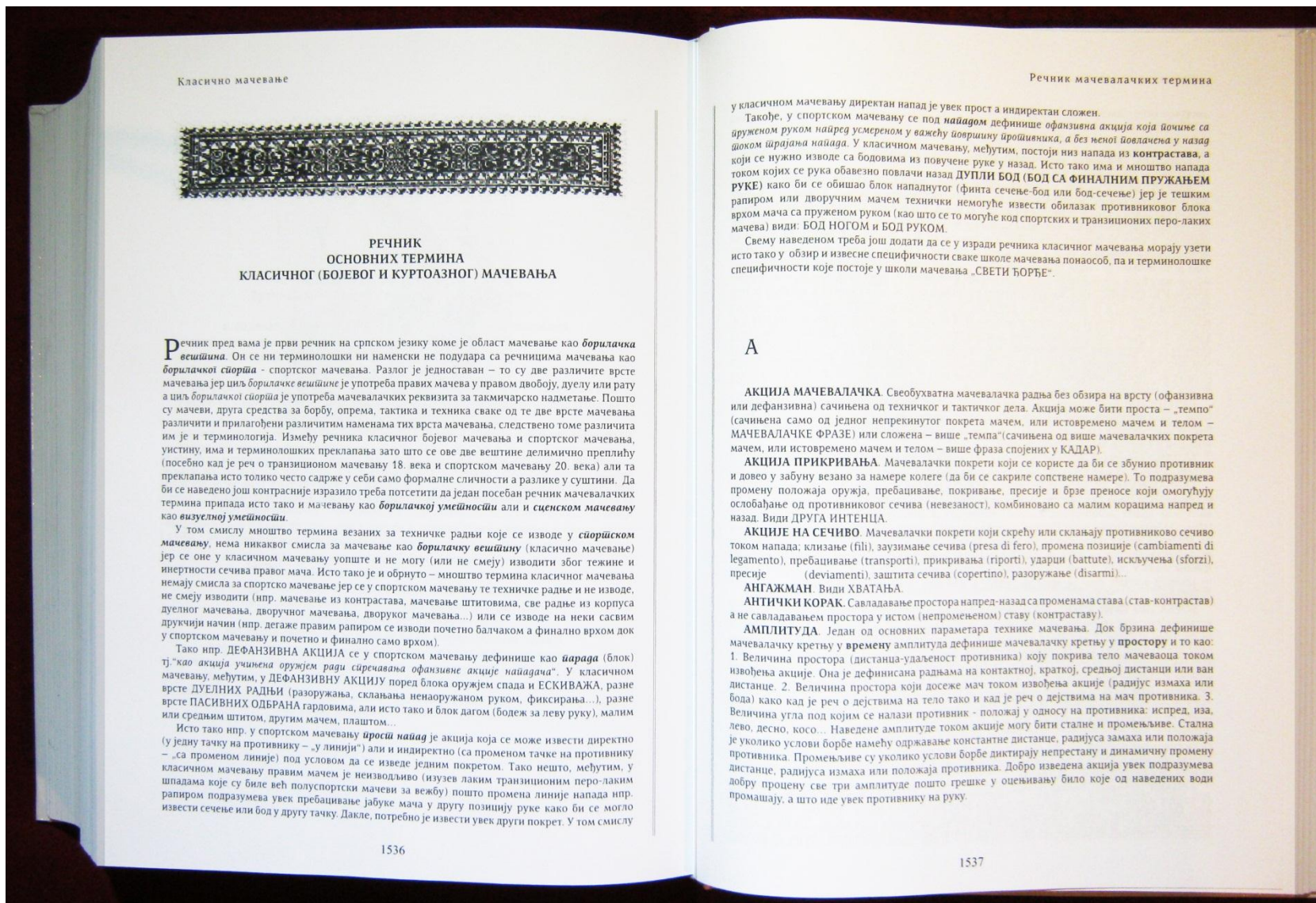
• И у овом случају се грациозност тј. стабилност и равнотежа у кретању увежбавају извођењем слободних форми - „лириха“. То се постиже контролом центра тежишта тела. Центар тежишта сваког мачеваоца је у доњем делу тела и ту се и налази алат помоћу којег он управља стабилношћу својих радњи. Зато сваки добар мачевалачки покрет почиње увек покретањем управљана струком и свака акција креће из овог центра, и обратно свако деловање споља прво треба да покрене овај центар. Тако нпр. уколико се акције изводе брже тежиште тела треба померати више, уколико се изводи кретање напред тежиште треба благо померати напред, уколико се кретање изводи назад померати га у назад, уколико се, међутим, треба стабилно зауставити на жустрог кретања напред потребно је тежиште пребацивати назад и доле, а уколико се треба стабилно зауставити на жустрог кретања у назад потребно је тежиште пребацивати напред и доле.

Der Laß sie ihre Kräfte brechen,  
und böse Lüste widerstehen,  
Es ist eine Kunst weit über Geld.  
Kein Sieg muß ohne dieses Siegen  
we, anders sich, mit unfeuligen  
Job-kronk in gleich die blinde Welt.

„Прави победник побеђује себе.  
Силе порока посећи и лоше жудње  
победати. Умешност је скућља од  
злаћа. Друга победа нема вредности.  
Ко мачује друћачије мора изубићи,  
чак и ако ја слей свећ можда славаћа.“

Christoff Weigel, Слика из  
живоћа савалежа који служе  
владару као пријатељи и  
рашници, 1698.

# СКРАЋЕНИ РЕЧНИК МАЧЕВАЛАЧКИХ ТЕРМИНА - ИЗВОД ИЗ 50 СТРАНА ТЕКСТА



## РЕЧНИК ОСНОВНИХ ТЕРМИНА КЛАСИЧНОГ (БОЈЕВОГ И КУРТОАЗНОГ) МАЧЕВАЊА

Речник пред вама је први речник на српском језику коме је област мачевање као *борилачка вештина*. Он се ни термилошки ни наменски не подудара са речницима мачевања као *борилачкој сирши* - спортског мачевања. Разлог је једноставан - то су две различите врсте мачевања јер циљ *борилачке вештине* је употреба правих мачева у правом двобоју, дуелу или рату а циљ *борилачкој сирши* је употреба мачевалачких реживита за такмичарско надметање. Пошто су мачеви, друга средства за борбу, опрема, тактика и техника сваке од те две врсте мачевања различити и прилагођени различитим наменама тих врста мачевања, следствено томе различита им је и терминологија. Између речника класичног бојевог мачевања и спортског мачевања, уистину, има и термилошких преклапања зато што се ове две вештине делимично преплићу (посебно кад је реч о транзиционом мачевању 18. века и спортском мачевању 20. века) али та преклапања исто толико често садрже у себи само формалне сличности а разлике у суштини. Да би се наведено још контрасније изразило треба потсетити да један посебан речник мачевалачких термина припада исто тако и мачевању као *борилачкој уметности* али и *сценском мачевању* као *визуелној уметности*.

У том смислу мноштво термина везаних за техничке радње које се изводе у *сиршиском мачевању*, нема никаквог смисла за мачевање као *борилачку вештину* (класично мачевање) јер се оне у класичном мачевању уопште и не могу (или не смеју) изводити због тежине и инертности сечива правог мача. Исто тако је и обрнуто - мноштво термина класичног мачевања немају смисла за спортско мачевање јер се у спортском мачевању те техничке радње и не изводе, не смеју изводити (нпр. мачевање из контрастава, мачевање штитовима, све радње из корпуса дуелног мачевања, дворучног мачевања, дворучног мачевања...) или се изводе на неки сасвим другачији начин (нпр. дегаже правим рапиром се изводи почетно балчаком а финално врхом док у спортском мачевању и почетно и финално само врхом).

Тако нпр. ДЕФАНЗИВНА АКЦИЈА се у спортском мачевању дефинише као *паара* (блок) тј. "као акција учињена оружјем ради сачењавања офанзивне акције *нападом*". У класичном мачевању, међутим, у ДЕФАНЗИВНУ АКЦИЈУ поред блока оружјем спада и ЕСКИВАЖА, разне врсте ДУЕЛНИХ РАДЊИ (разоружања, склањања ненаоружаном руком, фиксирања...), разне врсте ПАСИВНИХ ОДБРАНА гардовима, али исто тако и блок дагом (бодеж за леву руку), малим или средним штитом, другим мачем, плаштом...

Исто тако нпр. у спортском мачевању *првост напад* је акција која се може извести директно (у једну тачку на противнику - „у линији“) али и индиректно (са променом тачке на противнику класичном мачевању) под условом да се изведе једним покретом. Тако нешто, међутим, у шпадама које су биле већ полуспортски мачеви за вежбу) пошто промена линије напада нпр. рапиром подразумева увек пребацивање јабуке мача у другу позицију руке како би се могло извести сечење или бод у другу тачку. Дакле, потребно је извести увек други покрет. У том смислу

у класичном мачевању директан напад је увек прост а индиректан сложен. Такође, у спортском мачевању се под *нападом* дефинише *офанзивна акција која почиње са друженом руком напред усмереном у важећу довршину противника, а без њеног повлачења у назад који се нужно изводе са бодовима из повучене руке у назад. Исто тако има и мноштво напада током којих се рука обавезно повлачи назад ДУПЛИ БОД (БОД СА ФИНАЛНИМ ПРУЖАЊЕМ РУКЕ) како би се обихвао блок нападнутог (финта сечење-бод или бод-сечење) јер је тешким рапиром или дворучним мачем технички немогуће извести обилазак противничког блока мачева) види: БОД НОГОМ И БОД РУКОМ.*

Свему наведеном треба још додати да се у изради речника класичног мачевања морају узети исто тако у обзир и извесне специфичности сваке школе мачевања понаособ, па и термилошке специфичности које постоје у школи мачевања „СВЕТИ ЂОРЂЕ“.

## А

**АКЦИЈА МАЧЕВАЛАЧКА.** Свеобухватна мачевалачка радња без обзира на врсту (офанзивна или дефанзивна) сачињена од техничког и тактичког дела. Акција може бити проста - „темпо“ (сачињена само од једног непрекинутог покрета мачем, или истовремено мачем и телом - МАЧЕВАЛАЧКЕ ФРАЗЕ) или сложена - више „темпа“ (сачињена од више мачевалачких покрета мачем, или истовремено мачем и телом - више фраза спојених у КАДАР).

**АКЦИЈА ПРИКРИВАЊА.** Мачевалачки покрети који се користе да би се збунио противник и довео у забуну везано за намере колеге (да би се сакриле сопствене намере). То подразумева промену положаја оружја, пребацивање, покривање, пресије и брзе преносе који омогућују ослобађање од противничког сечива (невезаност), комбиновано са малим корацима напред и назад. Види ДРУГА ИНТЕНЦА.

**АКЦИЈЕ НА СЕЧИВО.** Мачевалачки покрети који скрећу или склањају противничко сечиво током напада; клизање (filii), заузимање сечива (presa di ferro), промена позиције (cambiamenti di legamento), пребацивање (transporti), прикривања (riporti), ударци (battute), искључења (sforzi), пресије (deviamenti), заштита сечива (copertino), разоружање (disarmi)...

**АНГАЖМАН.** Види ХВАТАЊА.

**АНТИЧКИ КОРАК.** Савладавање простора напред-назад са променама става (став-контрастав) а не савладавањем простора у истом (непромененом) ставу (контраставу).

**АМПЛИТУДА.** Један од основних параметара технике мачевања. Док брзина дефинише мачевалачку кретњу у **времену** амплитуда дефинише мачевалачку кретњу у **простору** и то као: 1. Величина простора (дистанца-удаљеност противника) коју покрива тело мачевоаца током извођења акције. Она је дефинисана радњама на контактної, краткој, средњој дистанци или ван дистанце. 2. Величина простора који досеже мач током извођења акције (радијус измаха или бода) како кад је реч о дејствима на тело тако и кад је реч о дејствима на мач противника. 3. Величина угла под којим се налази противник - положај у односу на противника: испред, иза, лево, десно, косо... Наведене амплитуде током акције могу бити сталне и променљиве. Стална је уколико услови борбе намећу одржавање константне дистанце, радијуса замаха или положаја противника. Променљиве су уколико услови борбе диктирају престану и динамичну промену дистанце, радијуса измаха или положаја противника. Добро изведена акција увек подразумева добру процену све три амплитуде пошто грешке у оцењивању било које од наведених води промашају, а што иде увек противнику на руку.

неопредно тако да му се може безбедно пласирати сечење. Типичан случај је нападач који је превисо измахнуо и тако пошао пребрао и неопредно телом напред пре замаха. Тада нападач изићи из брзог на лево или десно (дакле уз контраатак са ескивирањем) први наноси сечење пре него што је нападач стигао да изведе свој замах или његов замах промашује.

**СЕЧЕЊЕ У „ОТВОРЕНО“.** Када противник лоше држи свој гард због умора, непажње или не знања тако да има неку тачку која је јако отворена и изложена (а није реч о пошну) тада се изводи директно сечење у ту тачку. Најчешће је то шака или подлактица. Сечење у отворено се изводи и када противник изведе свој напад а овај промаша случајно или због ескивирања нападачугот. Нападач је тада најчешће отворен и тада му се пласира директно сечење у „отворено“.

**СЕЧЕЊЕ ЕСКИВАЖНО.** Када се напада сечењем уз ИСТОВРЕМЕНО ескивирање тако да је мач нападачугот у тренутку напада у положају који је самим ескивирањем у нападу постао безопасан.

**СЕЧЕЊЕ ПРОПУСНО.** То су сечења која се изводе у две фазе (са два удара) због чега се зову још и „дупла“ сечења. Наиме, намерно се изведе неко од сечења са циљем да наиђе на блок колете како би се из тог положаја у наставку извело одмах друго сечење. Приликом извођења пропусног сечења први ударца се НЕ наноси пуном снагом јер је тада тешко контролисати мач и извести друго сечење. Да би се било које пропусно сечење добро извело неопходно је да нападач добро укљони радне ногу са радњама руку тј. испад и искорак (полулево или полудесно) са првим сечењем, пропусном и другим сечењем. Изводи се тако да се о намерно дозвољава нападачугот да блокира наше прво сечење како би одмах затим, пре његовог узврата опустили врх нашег мача, гурнули јабуку мача према његовом лицу поставаљајући тиме истовремено своје сечење у положај пропусног блока одакле изводимо сечење.

**СПИН.** Види БОД-ЛЕЂА.

**СПАТА.** Римски мач средње дужине (дужи од гладуса). Користио се у војници. На трагу овог мача ће настати ренесансних и меровинских мач.

**СКАМАСАКС.** Англо-саксонски и франачки кратки мач широк сечења и са конкавно постављеном оштрицом.

**СЕЧЕЊА ИЗ СЛОБОДНОГ ХВАТА.** Спадају у директна сечења у дворучном мачевању. Наиме, употреба мача са две руке у извесној мери смањује покретљивост мача у борби зато што свака рука делимично ограничава и ограничена је опсегом покрета друге руке. Из тог разлога се бастардом (пошто се може држати са обе али и само једном руком) током борбе често изводи пуштање једне руке и сечења другом. Зато што оваквом сечењу претходи пуштање - „ослобађање“ друге руке они се изводе из „слободног хвата“. За акције на далбини дршку пушта шака код накрснице а за акције на скраћеној дистанци дршку пушта шака код јабуке. На овај начин се постиже неочекиваношћу лакше (и безбедно директно) погађање.

**СТАБИЛАН И ЛАБИЛАН ГАРД.** Став грудима према смеру из којег долази противнички удар сечивом је стабилан гард. Став раменом (леђима) према смеру из којег долази колетин удар је лабилан гард. Стабилан и лабилан гард се, дакле, формирају зависно од смера напада колете. То значи да мачеваца који стоји у десном ставу, уколико је нападнут на своју леву страну, је у стабилном ставу а уколико је нападнут на своју десну страну налази се у лабилном ставу. Увек је боље наћи се у стабилном гарду и из тог разлога се током незлинеарне мачевачке борбе раде промене става у напред, у назад у месту или полуокретима и окретима, а посебно у дворучном мачевању због снаге дворучног удара.

**СТАБИЛНОСТ.** Види РАВНОТЕЖА

**СТИЛ „ГЛЕВА“.** Види МАЧЕВАЊЕ СТИЛОМ „ГЛЕВА“

**СТИЛ „МОТКА“.** Види МАЧЕВАЊЕ СТИЛОМ „МОТКА“

**СНАГА.** Један од основних параметара технике мачевања. Реч је о јачини дејства мача по противнику или његовом мачу. Не узимајући, дакле, у обзир прејаке и преслабе удараце у мачевању постоје јаки удари, средње јаки и слаби удари. У акције које се не изводе јаким ударцима спадају сечења по колети која се у куртоаном (пријателском) мачевању увек изводе средњом или малом снагом (за разлику од правог бојевог мачевања у којем се изводе и пуном снагом). Јаким ударцима се мач користи углавном за батуте сечивом и гардом, бацања, везања, вођења, пласар итд., јер ове акције имају за задатак да избаце противнику мач из руке или да га одбаце у страну. Уз примену средње или мале снаге (у зависности од типа мача) се изводе

акције које имају за циљ континуирано дејство на сечиво противника које служи да испровоцира жељену противничку реакцију. У њих спадају разне врсте пресија и контрапресија. У мачевању исто тако и мала снага има своју функцију. За извођење убода никако није потребна велика снага па увошене снаге у ову акцију само избацује мачеваоца из равнотеже. Такође, сечења по рукама и носима се никад не изводе јаким ударцима зато што промашају у таквом случају води нападач мачу превелику амплитуду која га угрожава. Слично је и са разним врстама сечења и болова који имају за циљ чаркање, предударне, варне, као и код пропусних сечења, а која се у првој фази изводе малом снагом. Такође, неке од акција које се стандардно изводе са великом снагом могу се извести на тактичких разлога са малом снагом, а кад је циљ да овим блефом испровоцирамо бурну реакцију противника

## Т

**ТАКТИКА МАЧЕВАЊА.** Примена технике мачевања с обзиром на конкретне услове борбе, карактер и радње противника.

**ТЕЛУЊНИ УДАР.** Контра-удар. Ударац по противничком сечиву првом трећином телујне стране сечива, или сечење противника првом трећином телујне стране сечива која је наоштрена (контраоштрица).

**ТЕЛУЊНИ БЛОК.** Парада сечивом мача у којој се сечиво нападача блокира (уклања у страну) телујном (тупом) страном мача која се налази наспрот оштрице мача. Након телујног блока, који нападач сечиво баца лево или десно назад из бранењика најбогдије му је извести узврат (рпасту) сечењем.

**ТЕХНИКА ВИТЛАЊА.** Техника употребе дворучног мача. Типично војна техника намењена борби у метежу. Користила се за пресецање мачем пролаза између „јежа“ (брега) копаља које је држала испред себе „кара“ (формација војника слична фаланги) како би прошла коњица. Дворучњаци су, наиме, витлајући својим мачевима секли копаља, хелебарде или ноге противника и тако разијали прву одбрану овако организоване пешадије. Техника витлања се успешно користила и против масовне пешадије зато што је један дворучњак витлањем могао у великом простору истовремено наносити ударце великом броју војника који су се нашли у зони замаха при чему је било тешко прићи му са било које стране пошто је непрестано мењао правац кретања и сечења.

**ТЕХНИКА ПОЛУГА.** Техника употребе дворучног мача код које се руке (које држе дршку мача стандардно једном шаком код накрснице а другом код јабуке) током извођења напада и одбрана постављају тако да су увек у положају полуге са укрштеним или паралелним подлактицама. На овај начин се постиже да повлачењем шаке која држи јабуку мача (контратег), због полуге чији је други ослонца код шаке на накрсници, сечиво мача нанесе брзи јак ударац без икаквог претходног измаха. Ручовање мачем је у овој техници, дакле, налик користењу великих баштенских маказа. Руке се крећу у супротним правцима око замисленог центра постављеног на половини дршке мача.

**ТЕСАК.** Специфична врста мачеваљачког оруђа у форми кратке сабље (полусабље) широког сечива које је настало у средњем веку од столарске злате за тесање дрвета. Први метални тесаци су се користили за праву борбу док су се дрвени претежно користили за учење мачевања и надметања.

**ТЕХНИКА МАЧЕВАЊА.** Збир механичких радњи мача и тела мачеваоца током мачевања. Састоји се од офанзивних, дефанзивних и неутралних покрета. Под техником мачевања се, дакле, подразумева систем механичких радњи телом и мачем које са тачно одређеном формом и динамиком изводи мачеваца по прецизно одређеним ПРАВИЛИМА приликом учења, везбе и борбе. Наглед (форма) коју поседује једна мачеваљачка радња, неке динамичке карактеристике и начини на који се она изводи су предмет ТЕХНИКЕ мачевања (од грчке речи технике - која означава науку о правилима и поступцима којима се треба покоравати како би нека радња или

**ОКРЕТИ** (валте). Мачевалачке кретање у нелинеарном мачевању помоћу којих мачевац изводи кружно или полукружно кретање у простору у (-) или (+) смеру са циљем постављања у став, контраста, есквирања или одбране. Користе се уколико је противник неочекивано стигао лево, десно или иза или уколико се води борба са више противника који нападају са више правца, или када је мачевац у безбедном положају полуге или разоружања. Постоји пуни окрет, полуокрет и четворокрет.

**ОШТРИЧНИ БЛОК**. Парада оштрицом мача.

**ОДБРАНЕ ПАСИВНИМ БЛОКОМ (ПРЕЋНОМ)**. Од противничког напада се мачевац може бранити и претњом сечивом. Ова претња се састоји у константном држању сечива мача са усмереном оштрицом према противнику у стању измаха (спремности за сечење) или врха усмереног у противника (спремност за бод). Нападач који би хтео да изведе напад на противника који се брани претњом сечивом ризикuje увек да при томе буде погођен сечењем или бодом па напад мора извести уз неку од лезних радњи (батута, веза, вођење, варка мачем, варка телом...)

**ОДБРАНЕ ПРОСТОРОМ** (есквировање). Веома распрострањена врста одбрана код тешких једнонопоручних и дворучних мачева зато што је код овог типа борбе тело покретљивије од мача. Из тог разлога нападнути мачевац примарно тежи да на сваки напад сечивом (врхом или оштрицом) тешког и инертног мача прво одговори склањањем тела уз истовремено постављање свога мача у положај измаха или бода, а тек секундарно да одговори неким од блокова сечивом или накрсницама.

**ОБУХВАТНА БОРБА**. Трећи, финални тип и фаза неравноправне борбе (борбе против више противника истовремено). Обухват је распоред мачеваца у коме су нападачи постављени мање или више равномерно око нападнутог тако да је он опкољен како са бокова тако и са чела и леђа. Ово је положај који нападачи у групи највише воле зато што из њега могу извести истовремено нападе при чему не сметају један другом а нападнути је угрожен из више тачака тако да се не може ефикасно бранити па су и нападачи зато најбезбеднији. У овом типу борбе, дакле, нападнути је угрожен са свих страна. Тактика борбе нападнутог: пробити се пролазом кроз обухват и противнике поставити у положај колоне, полуобухвата или фронта. Уколико су противници успели да организују напад обухватом (опкољавањем) нападнути треба да изабере противника који је на најгоднијем положају (има пререкну иза себе или је најслабији) и да га нападне како би извео пролаз и поставио се иза њега. Приликом ове врсте пробоја из обухвата напад се увек изводи пропусним нападима уз пропусне блокове а са пролазом у лево или десно. Уколико се пробој изводи добро тада се бочни нападачи приморavaju да из положаја обухвата ступе у фронтални положај. Мачевац који се налази у положају обухвата, док не нађе (што пре) противника преко којег ће извести пробој треба непрестано и што брже да се окрене око себе са мачем у положају I позиције како би истовремено склањао бодове из свих позиција и био спреман да изведе блокове сечења усмерених у главу. Види: **НЕРАВНОПРАВНА БОРБА**; **ФРОНТАЛНА (ЧЕОНА) БОРБА**; **ПОЛУОБУХВАТНА БОРБА**.

**ОФАНЗИВНЕ АКЦИЈЕ**. Мачевалачке радње напада, узврата, контраузврата и напада у темпо (темпо акције).

**ОДБРАНЕ НАКРСНИЦОМ**. Види **БЛОКОВИ НАКРСНИЦОМ**.

**ОДБРАНЕ СЕЧИВОМ**. Види **ОДБРАНЕ БЛОКОМ**.

## П

**ПАРАДА**. Блок. Акција покретом руке са мачем којим се блокира или надоласке сечиво нападача уклања у страну – ван линије његовог напада. Параде могу бити прсте, кружне, полу-кружне, пуње, полупараде... Изводе се уз кретање назад, лево, десно, уз останак у месту или са кретањем у напред (блок уз истовремени пролаз-улаз). Блокови се изводе само листом сечива, оштрицом сечива, телушем сечива или полуоштрицом (ротацијом) сечива. Види **ОДБРАНЕ**.

**ПАЛА**. Дуги, прави, турски нож са дршком јатагана.

**ПАЛАШ**. Или блато. Полусабља-полунач. Мачевалачко оружје са равним (правим) сечивом које има једну оштрицу и телуше на супротној страни (као сабља) на које је монтиран блачак сабље. Омилено коњачко оружје за расецање снагом удара.

**ПАРИРАЊЕ**. Опозиционирање. Радња којом нападач пре пре напада (уколико је у њега противничком гардом усмерен врх противничког мача) уклања у страну противнички врх како се током напада не би на њега убо. Изводи се пружањем руке право и у страну – другом позицијом (други моцион) ишаке ако је десно споља, четвртим (четврти моцион) ако је лево унутра – првим (први моцион) ако је десно горе. Приликом парирања јачим делом сечива се хагта слабији део противничког. Јачи део (forte) је доња, шира половина ближа гарду, а слабији (debole) горња, тања половина која обухвата и врх. Парирање се може извести и са шаком у трећем моциону али је тада потребно опозиционирати лево и десно више у страну.

**ПАТИНАНДА**. Офанзивна мачевалачка кретања ногама сачињена од сукцесивно повезаног мачевалачког корака напред и испада, или корака напред и искорана.

**ПАС**. Промашај напада. Сечиво које је врхом или оштрицом промашило мету током извођења напада.

**ПЛАКЕ**. 1) Ударац сечивом мача плоштинце а не оштрицом. Да би ударац био ефикасан и постао сечење потребно је да равна оштрица буде идентична са равни удара тј. да се удара оштрицом а не листом мача (плоштинце). Да би се спречило сечење пасе сачињена су сечива са телушем (палаш и сабље) код којих горња тупа (тежа) страна стабилизује кретање сечива у равни оштрице; 2) Промашај бода или бод под неправилним углом. Наиме код бодног оружја најефикаснији је бод када се оса сечива при боду креће под углом од 90 степени у односу на подлогу. Свако продирање у мету бодом под неким углом већим или мањим од овог (шака више, ниже, лево или десно од мете бода) доводи до разлагања сила и слабијих ефеката бода. Да би се постигао адекватан угао за бод дршка код бодних мачева је равна (права) тако да врх сечива и сечиво леже у продужетку осе дршке чиме се постиже правилнијско кретање при боду. Да би се спречило йаге при боду рапери су добили РИКАССО.

**ПОЛУТА У МАСЕВАЊУ**. Тип разоружавања у дуелном мачевању. То је постављање сечива мачеваца који се брани на сечиво нападача под таквим углом да је могуће хватањем друге стране његовог мача (незаоружаном руком, мишком наоружане руке, накрсницом...) формирати полугу која ће му истргнути мач из руке. Мачевац који је изложен полуги а не испусти мач у опасности је да му се ницашин или поломни зглоб шаке, лакта или рамена руке која држи мач. Термин **ПОЛУТА** се користи и у мачевању **ДАГА-РАПИР**, а у коме се дага (бодер за леву руку) поставља у низу акција истовремено са рапиром на противничко сечиво али са супротних страна. Тако се формира полуга на мач противника помоћу које се он разоружава, затвара, фиксира...

**ПРОЛАЗ**. Мачевалачка кретања у нелинеарном мачевању. Док се окрети и полуокрети изводе искључиво лево, десно, у месту или у назад у односу на противника пролази су врста окрета и полуокрета који се изводе косо-лево или косо-десно у односу на бојеву линију противника - пролазећи поред њега. Наиме, мачеваоци се често у борби сударе мачевима а што резултује тренутком мировања. Онај мачевац које се из тог статичког стања први покрене у простору он је у предности пошто може ослободити своје оружје и знатни убој или ударач. Такође, уколико нападач изводи напад неким од окрета тада је за нападнутог најбоље да прође мимо њега, а у правцу у коме се овај окрете, јер ће тако његов напад ударити у празан простор а нападнути ће му неочекивано доћи иза леђа. Пролази се изводе и као офанзивна радња у склопу које се мачевац креће лево-десно-напред поред противника до положаја у равни бок-бок са противником и завршицом полуокретом или окретом у (+) или (-) смеру а како би му у том маневарском кретању на крају нанео бод или сечење. Ово је најчешће случај код темпо ација (зауставно сечење). Пролази се изводе са искоракном полудесно уз завршицу полуокретом на десно или испадом полуплево уз завршицу пуним окретом на лево. Код јереч о пролазу као темпо акцији бодови и сечења се изводе како у првој фази пролаза – пре окрета.

**ПОЗИЦИОНИРАЊЕ ГАРДОВА**. Постављање гардова у међусобно компатибилан положај. Ако један мачевац држи гард са врхом усмереним у другог мачеваца онда други мачевац добро позиционира свој гард само ако стане и он у гард за бод. Уколико стане у неки од гардова за сечење он је у инфериорном положају. Уколико један мачевац стане у гард за сечење а други одговори таквим истим гараом они су добро позиционирани. Мач штити мачеваца а

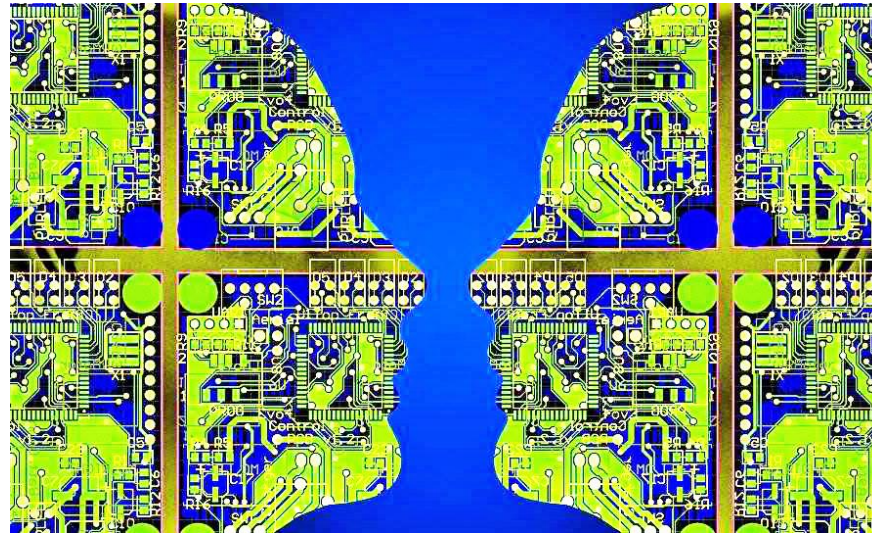
## ПОДСЕТНИК ЗА ХИПЕРМОДЕРНЕ САЈБЕР МАЧЕВАОЦЕ

Почетник или дилетант у мачевању је убеђен да се знање о тој вештини налази у једноставној информацији како изгледа и како се изводи нека техничка радња - нпр. одбрана (парада) десног бока, а до које се може доћи простим листањем књиге или додиром тастатуре телефона.

Тако стечено сазнање о жељеној одбрани је, међутим, увек и неизбежно банално ЈЕДНОЗНАЧНО јер један исти блок (парада) мачем се не изводи исто са тешким и лаким мачем, са противником који напада на један, други или трећи начин, на краткој, средњој или великој дистанци, код нападача који је вешт и неук, који је брз и спор, глуп и лукав, уплашен и суманут, снажан и слаб, кад се након блока узвраћа на један, други, трећи начин, кад је нападач леворук или деснорук, кад се неће или хоће током одбране користити и друга рука, у наставку извести разоружање... Једна мачевалачка радња, дакле, не садржи у себи само „како“ већ и „ко“, „чиме“, „када“, „колико“, „где“, „против кога“, „зашто“... а због чега се изводи, примењује, учи, савладава и увежбава на мноштво начина који је модификују у компликовану и неизрециву ВИШЕЗНАЧНОСТ чије познавање и јесте суштина мајсторства у вештини. Право знање сваке, па и мачевалачке, вештине је зато бескрај неизложив у књигама или било каквој дигиталној лакоћи, а сакривен само у десенијама практичног а неизрецивог искуства мајстора или учитеља – животу самом, и њиховом непрекидном изучавању тог бескраја

То што, дакле, мајсторе и добре учитеље било чега разликује од почетника и дилетаната није количина у секунди сакупљених података о нечему – информисаност (сазнање) о предмету, већ умеће употребе тих алата и прављење „меда“ из тог сакупљеног „полена“ - бављење сазнатим и његово претварања кроз године рада, промишљања, истраживања, анализа и синтеза... у знање о предмету. Данас је, међутим, у време брзине и површности, а у складу са Едисоновим да „Само пет посто људи мисли, двадесет пет посто мисли да мисли а остали уопште не мисле“, све више оних који су у свему, па и мачевању, склонији сазнању него знању, податку него промишљању податка, примању (конзумирању) него давању (стварању), лаком него тешком, изгледу него суштини, привиду него истини, глупости него мудрости... Али они се у свему, па и мачевању, увек варају не само зато што „Ко мало мисли пуно се вара“ (Леонардо Да Винчи) већ и зато што је вазда било и биће да „Све што је лако, брзо и угодно - од ђавола је.“





Хипермодерни наивно и лење верују да је суштина свега у оном што се гледа и види.  
Они отуд мисле да је и суштина мачевања у изгледу ставова и гардова, видљивим покретима и сликама тела и мача...,  
па ову вештину покушавају спознати и научити гледањем *интернета*.

На тај начин се уистину може, како наивне на сваком кораку убеђују,  
научити не само мачевати већ и пливати, свирати, сликати, плесати, певати, студирати, куповати,  
плаћати, радити, васпитавати, волети, водити љубав, радовати се... - живети.

Но, то може може таман толико колико је потребно за мачевање, пливање, свирање, плес...  
у сајбер сурогат свету привида, кулиса и опсена екранских слика.

Вештина и живот су, јер „*Да би се нешто видело није довољно гледати*“ (Кант),  
увек онолико далеко од слике о вештини и животу колико је далеко бити од гледати – површина  
и изглед ствари од ствари самих..

Кључ истинског бављења свиме, мачевањем и живљења уопште, дакле,  
није у сликама и видљивој спољашњости – воајерском свету визуелности и **форме**,  
већ у унутрашњем, невидљивом и бескрајном свету ПРАКСЕ тела, духа и душе човека:

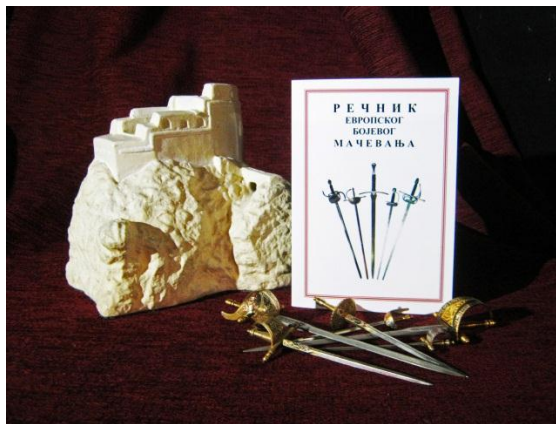
**суштини** која је заувек неприказива и неизрецива било каквим  
батеријама, чиповима, жицама, диодама и екранима.

ПРОМОЦИЈА КЊИГЕ: ПАЛАТА ИТАЛИЈА – ИНСТИТУТ ЗА КУЛТУРУ ИТАЛИЈЕ (Istituto Italiano di Cultura), Кнеза Милоша 56 - 24.10.2017 у 19 sati.

Књигу можете набавити у књижари „ПРОСВЕТА“ – Геца Кон, Кнез Михајлова улица, у Школи мачевања „Свети Ђорђе“ или код издавача Центар FABULA NOSTRA. Информације на [klasicnomacevanje@yahoo.com](mailto:klasicnomacevanje@yahoo.com) или на телефон 0611334471.

[www.macevanje.org](http://www.macevanje.org)

## РЕЧНИК ЕВРОПСКОГ БОЈЕВОГ МАЧЕВАЊА



### УВОД У СРПСКУ ТЕРМИНОЛОГИЈУ МАЧЕВАЛАЧКЕ ВЕШТИНЕ

Речник у форми лексикона на 240 страна и са 800 одредница први пут на српском језику даје и кратко образлаже низ елементарних термина вештине класичног мачевања. Речник је појмовно повезан са енциклопедијом КЛАСИЧНО МАЧЕВАЊЕ тако да је и нека врста кључа за лакше праћење и боље разумевање ове књиге. Речник садржи и шеме делова мачева са простим и сложеним балчацима (са српском терминологијом за укупно 39 делова), шему настанка и развоја свих мачева са сложеним рукобраном и рикасом, и шему настанка и развоја свих мачева са сложеним рукобраном без рикаса. Аутор Александар Станковић, професор мачевања, издавач – Центар FABULA NOSTRA, Београд.

# ТРИ НАЈВЕЋА ПРОТИВНИКА ДОБРОГ МАЧЕВАЊА (И СВЕГА ДРУГОГ)

Александар Станковић



*"Многе силе су постројене против  
Правила витештва"*

*Иназо Нитобе, "Бушидо кодекс", 1900*

**ТРИ НАЈВЕЋА ПРОТИВНИКА ДОБРОГ МАЧЕВАЊА  
(И СВЕГА ДРУГОГ)**



**"Витез, смрт и ђаво",** Албрехт Дирер, 1513.  
Еразмо Ротердамски овом бакрорезу 1515. године посвећује текст:  
**"Не силази с пута истинског, колико год да је тежак и  
какве год се утваре испречиле на њему."**

књига XI  
Београд  
СИГНАТУРЕ, 2016



**“Бумбу но иши” – “Перо и мач су у складу”.**  
**За лењ и туп дух недостижно је мајсторство у мачевању пошто**  
**оштрину мачу даје само оштар дух који га води.**  
**Паметан човек, зато, учење мачевања увек започиње са оним што**  
**најбоље бруси и оштри дух: с љубављу према читању - књигом.**  
**Мајсторство и врсност у мачевању, свакој вештини и животу уопште,**  
**дакле, темеље се на култури пера јер једино нас слова**  
**одвајају од тупости духа – дивљаштва,**  
**просташтва, неукости и ропства.**



"И докле год буде даха у мени, и докле год снаге будем имао, нећу престати да се бавим испитивањем истине, и да вас саветујем, и подучавам говорећи по свом обичају: *добри мој човече, Атињанин си, из града највећег и најгласовитијег по мудрости и моћи, а није те стид бринути се само за благо, како ћеш га што више имати, и за славу и част, а за мудрост, истину и душу, да буду бољи, не бринеш се и не мариш?*

*Па ако се ико од вас буде правдао говорећи да се брине, нећу га одмах пустити да оде, него ћу га испитивати и истраживати; па ако ми се учини да у њега нема врлине, а тврди да је има, грдићу га што најмање цени оно највредније а највише оно безвредно.*

*(...) и наговарам стога млађе и старије међу вама да се не брину тако силно за своје тело и благо већ за душу, да буде боља (...) јер не рађа се у људи врлина из блага, него из врлине благо и сва остала добра у приватном и јавном животу."*

Платон „Одбрана Сократова“





*„За тријумф зла неопходан је само један услов: да добри људи седе скрштених руку“ (Едмунд Берк), јер док „паменији попуштају“ будале харају.*

У народу се обично мисли да је порука древне кинеске фигуре "три мудра мајмуна": **"Не говори зло, не гледај зло и не слушај зло"** јер ако не чујеш, не видиш или не говориш зло и сам ћеш бити поштеђен од зла пошто не учествујеш у њему.

Међутим, права и много дубља порука ове фигуре - подсећајући да се не говори за мудрог већ будалу да је *мајмун*, је потпуно супротна том *опортунизму* и она гласи: **"Ко неће да види зло, неће да чује о злу и о злу ћути на крају ће завршити као мајмун"**. То потврђује не само још једна животиња - *ној*, који кад се уплаши гурне главу у песак како не би гледао зло које долази да се мирно послужи са остатком његовог тела, него и још две, исто тако древне, кинеске изреке које кажу: "Не супротставити се злу исто је што и учествовати у злу", и "Ко пушта да га зло носи, зло ће га и однети."

*"Дневник учитеља мачевања"*

\*

*"Највећа невоља овог света је невоља неувидљива невоље."  
(Михаило Ђурић)*

Постоје три врсте слепаца у мачевању и животу:  
они који не виде шта ради противник и шта се дешава, они који не смеју да виде шта ради противник и шта се дешава и они који не желе и неће да виде шта ради противник и шта се дешава.

Они који не виде могу *угледати*, они који не смеју да виде могу *прогледати*, они који, међутим, неће и не желе да виде најгори су слепци јер им *лењост* затвара једно а *таштина*, *понос*, *гордост* и *сујета* друго око.

И док први слепци у мачевању и животу страдају често, други страдају најчешће, трећи страдају увек.

*"Дневник учитеља мачевања"*



**Ars virtutis causa - ВЕШТИНА ЗБОГ ВРЛИНЕ,  
а не вештина због побеђивања, јер врлина остаје врлина  
и кад губи.**



**"Св. Ђорђе и змај", Рафаел Санти, 1505**





## Вавилонска кула <sup>1</sup>



<sup>1</sup> Торањ који су у Вавилону саградили људи, Нојеви потомци, уједињени у намери да досегну небеса, попну се до Бога и створе грађевину толико високу да је он неће моћи потопити поновним потопом. Због те охолости, грамзивости, гордости и занемаривања вере Бог се разљутио па је срушио торањ и изазвао хаос пометњом језика код градитеља. Иста тема али са другим учесницима и сличним завршетком је изложена и у миту о паду *Икара* који је летео ка Сунцу покушавајући да га досегне, али и *Луциферу* (лат. *lux* што значи "светло" и *ferre* - "носити", *lucem ferre*, свјетлоноша) – највишем и првом Божјем анђелу који је био доносилац светлости и „онај који осветљава, лучоноша, разоткрива, показује истину“. Он је пожелео да не буде више носилац светлости већ светлост сама – Бог. Тако је због своје гордости и похлепе бачен у мрак (*"И Отац мој му због гордости изглед промени и светлост нестаде са њега и лице му постаде налик усијаном гвожђу. И он репом својим привуче трећину анђела Божјих к себи и би избачен из Божје престонице и разрешен дужности небеских."* - Апокрифна књига Јованова) у коме се претворио у анђела пада - *Сотону* – господара таме: „Оног који се противи, оптужује, лаже, вара, заводи, обмањује, прикрива...“, или како се још зове **архистратега** – првог завереника, оца свих завера.

**Постоји много пењања за  
која се не види да су  
силажења.**

Већина савремених људи је научена да све што се као **ново** и хипермодерно појави одмах прихвата као најбоље, а у складу са *модернистичком* догмом о нужности бесконачног „напредовања“ која се као аксиом не сме доводити у питање. Такви људи, међутим, у том свом *вавилонском јуришу на небо* (заправо бескрајној *похлепи* коју еуфемистички називају *амбициозност* јер „*Амбиција је увек гладна*" - *Овидије*) не виде да се напредовати може и у погрешном правцу - слично *болести* која напредује. Они исто тако не виде да демонско не припада само прошлости већ се и стално изнова рађа па сваки **нови** корак у било чему увек може бити корак не само напред, лево, десно, назад, горе - већ и у **провалију**.

Дакле, пошто свако и лако може начинити **ново** али тешко ново а **вредно**, па у свему зато увек наилазимо више на ново смеће него на старо злато, ништа што је *ново* није тиме одмах пожељно или боље од старог. Отуд паметан човек све мери по томе *какво је и где води* а не по томе да ли је *модерно или демоде*.

С друге стране, јер „*Модерно је оно пролазно, летимично и случајно*“ (Бодлер), човек који је **опседнут** новим и хипермодерним - пролазним, летимичним и случајним... неизбежно постаје неспособан за непролазно и ванвременско па живи само живот безначаја тривијалне, баналне и празне свакодневице.

У свакој вештини, и животу уопште, све што се чини досеже вредно и изврсно тек кад се у његовом пролазном, случајном и модерном налази и проналази непролазно, нужно и немодерно - *класично*. Стога, иако је данас размишљање сопственом главом о било чему постало тешкоћа, реткост и опасност, не треба никако *прасећи* прождирати све што **новачење** добаци, нуди или намеће, већ промишљати, вредновати, бирати и одбацивати.

Зато кад искорачујеш некуд не трчи одмах слепо и похлепно у "ново" већ прво испитај *куда* оно води и ослањај се увек и на старо јер човек који игнорише проверене вредности тиме деградира себе.

Нека ти, дакле, у свему што чиниш стално једна нога остане на древним путевима и не прихватај олако све што време добацује јер као што свака велика река непрестано кривуда стварајући нове токове који убрзо пресушују, али остаје у свом древном кориту, тако и класични, "немодерни" путеви којима су генерације пролазиле кроз све ватре миленијума довољно су опробани и чврсти да њима може безбедно корачати ка *вредном* и *значајном* будућности и свако ново покољење.

**Паметан мачевалац у борби, и мудар човек у животу, отуд, никад не срљају слепо напред. Они су спремни у сваком тренутку да пођу и назад уколико их тај корак води напред као и да не ступају напред уколико их тај корак води у назад.**

\*

"... Осећао си читавог живота да са овим светом нешто није у реду.

Не знаш шта али оно је ту, као шиљак у твом уму, који те тера да полудиш-" (Морфијус - "Матрикс").

Три **нова** противника свега *вредног* и *изврсног* у сваком делању, вештини, и животу уопште су се лагано, нечујно и неприметно - као почетак Равеловог „*Болера*“, увукла у данашњицу.

Сад савременост посвуда, све јаче, брже... свира њихову музику и заводи све више људи да и не примећујући занесено витлају у том помамном вртлогу **нови** плес што постаје велики **вир** који, уз звуке музике прелазеће у звуке *краја* музике, гута у свој амбис празнине све.

Тај **вир** гута и сваку вештину, па и **мачевалачку**, јер мачевање једног времена одражава дух тог времена па како неко живи одређује не само начин на који мачује већ и начин на који неко мачује открива и како он живи и какво је време у коме живи.

Но, као што свако **ново** зло је само исто **старо** зло - али у новом оделу, тако и све ново што му се супротставља је исто **старо** добро које му од искона стоји на путу - али сада у новом оделу.



*"Три демона", студија глава, Џон Рансиман, 1767.*



Пођи намерно предњом ногом сувише напред и понуди противнику да те у њу "опуштено" погоди. Он ће ако је модерни тркач за *угодним* и *лаким* ту једноставну, комотну и комфорну мету - док ти спремно циљаш у његову руку, главу или груди које ће оставити незаштићене, напасти *лакомислено*, *лакомо* и *сладострасно*, - и страдати.

Кад те противник у борби својим радњама, или модерни живот разним "угодностима", "благодатима" и "погодностима" мами или усмерава ка неком *лаком* и једноставном добитку иза тога се готово увек крије нека замка, превара и зло.

Зато буди подозрив и опрезан према свему *лаком* и *угодном* јер ђаво не иде по свету са репом, роговима и пламеном што пече и боли већ, јер "*врата пакла су широка и пространа а рајска узана и тесна*" (Данте), са крилима *лакоће* и огрнут плаштом *угодног*, *пријатног*, *слатког*, *одмарајућег*, *једноставног*, *забавног*, *корисног*, *уживајућег*...

Стога у стварима које ти као примамљиве и "добре" непрестано нуди свакодневни хипермодерни живот „бескрајног напредовања“ гледај, промишљај, премеравај и откривај зло које ти се обично успут невидљиво и скривено подмеће испод тога иначе ћеш завршити као *СОМ* - са лепим, укусним и дебелим црвом у устима, али и удицом у стомаку.

"Дневник учитеља мачевања"





## ПРВИ ПРОТИВНИК

### - Хедонизам -

Још нас школска **механика** учи да сразмерно сили која делује на нешто мора расти и мера силе која се као реакција томе опире. У сваком делању се, дакле, нужно налази отпор, супротстављање, напор и *бола* као његов саставни елемент. Покушавати, стога, чинити било шта без напора и *бола* значи не чинити ништа, а тежити у делању чистом задовољству заправо значи уживати у *напред* - на кредит, а уз наплату накнадним болом јер "*На овом свету све се плаћа, а нарочито је скуп ужитак.*" (Анатол Франс) па "*Чашу меда још нико не попи а да је са чашом жучи не загрчи.*" (Његош). Ни у чему, дакле, није могуће добити нешто ни за шта - заобићи космички закон одржања једнакости и равнотеже енергије улагања и добитка.

С друге стране, исто тако, учити мачевање значи пре свега учити *владање* мачем. Али *владати* мачем значи покоравати се законима механике помоћу којих се њиме влада јер не можеш радити шта хоћеш и добити шта хоћеш. Да би добио шта хоћеш увек треба да радиш шта *мораш*. Но, учити мачевање значи још и учити *владање* својим телом, мислима и осећајима – покоравати се законима *тела, духа* и *душе* помоћу којих се њима влада. Научити се покоравати и слушати, дакле, прва је степеница у учењу *владања* и *господарења* у било којој вештини, и животу уопште јер сва моћ човека над природом утемељена је на његовом покоравању њеним законима.<sup>2</sup>

Но, пошто је човековој слободној вољи свако морање и поковавање увек противно тешко и болно, не само свакој људској моћи и слободи већ и цивилизацији и култури су вазда неизбежни сапутници у свему увек одрицања, жртве, напори, патње и болови.

<sup>2</sup> „*Не покреће парну машину угаљ и ватра већ инжењери који робују законима топлоте, металургије и механике.*" (Џејмс Ват)

Време данашње, међутим, на сваки начин у свему, сваког и на сваком кораку **лаже** да је могуће опуштеним, уживањем, пријатним, забавним, удобним...- дакле, без отпора, напора и бола постићи нешто. Отуд посвуда све више зависника и болесника од слатког, несамосталних, млитавих, размажених, лењих, саможивих, незрелих и егоцентричних *готована, мекушаца, конформиста* и *опортуниста* који покушавају наивним и узалудним калкулацијама и шпекулацијама, тражећи стално лаке, комотне, пријатне, „опуштене“, угодне, без напора и бола заобилазне путеве мањег отпора, да поједу "бесплатни ручак".

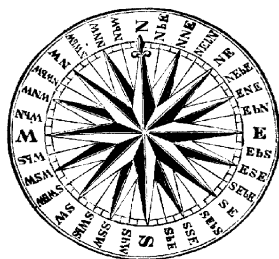
Савремени људи су тако уз помоћ безброј хипермодерних техничких помагала која "олакшавају" живот - заборављајући да "*Што ти више треба мање вредиш*"(Фром) и да "*Ко без слуге не може - он робује*" (Епиктет), у највећем броју постали неспособни и лењи духом, душом и телом за било шта тешко и вредно па се у свему држе само оног што је лако доступно, комфортно, једноставно, угодно, забавно и за уживање тврдећи да се од бола и напора клоне јер нису *мазохисти*<sup>3</sup>.

<sup>3</sup> Супротност хедонизму – животињском трчању за уживањима, међутим, није мазохизам – трчање за болом, јер мазохизам је исто трчање за уживањем само у болу, дакле, хедонизам другог избора укуса. Неко ужива у слатком, неко у горком, киселом, љутом, а неко у болу. Супротност хедонизму је, међутим, стоицизам – чврстина, самоудржавање, самоконтрола, обуздавање, издржљивост, одрицање, (с)трпљење и постојаност пред болом без стењања, јадиковања али и без задовољства и уживања у њему. Само такав став и прихватање да су напор, жртва, патња и напор нужна улагања за постизање вредног у било ком чињењу, а у духу латинске изреке *Per aspera ad astra* – кроз трње до звезда, ствара одлучност и чврстину карактера, прибраност, сталоженост, истрајност и смирење који су најважнији сапутници сваког мајсторства у било чему.

Такви, међутим, обично не виде да: "Већина задовољстава нас милује и грли како би нас лакше задавила (...), а кад би главобоља предходила пијанству ми бисмо се чували да не попијемо сувише. Али уживање да би нас завело, иде испред и сакрива нам своју пратњу." (Мишел де Монтењ, *Мисли*, 1580) па „Главни задатак сваке власти треба да је у највећем подстицању утољавања свих уживања народа јер док човек исцрпљује своје тело и душу у насладама слатког и погубног уживања, он не осећа тежину својих ланаца, и ви на њега можете стављати стално нове окове, а да он то и не примети. Зато је права суштина државне власти стоструко умножавање средстава за магарчење и сладострашће народа (...) – то су средства да се плебејци држе на узди.“ (Маркиз де Сад, „Жилијет“, 1797.)



„Брод лудака“, слика Хијеронимуса Боша, генија алегорије из 1494. или 1500. год., приказује разне људске мане и грехове, па и сатиру лудила испразног хедонизма. Слика је препуна симбола (на осматрачници јарбола на којој се од жбуња не види ништа је уместо човека шупља маска - симбола површности и привида, уз то и демонског лика; на застави је насликан полумесец - симбол мене, пролазног и краткотрајног, а испод ње је везана печена кокошка и мало ниже огромни уштипак који виси низ конопац јарбола "на изволите", - симболи готованства и лењости; на тањиру су трешње - симбол ласцивних уживања; крчаг - симбол материце, окренут наопако и набоден на мотку сугерише празнину бесплодног уживања...) и на њој лудаци, представници разних друштвених група, ношени екстатичким заносом чулних задовољстава необуздано уживају у јелу, опијању, забави, песми, игри, купању, весељу, тучи и малоумностима, несвесни свог окружења, на броду којим нико не управља и за који се не зна куда иде.



*Тежина мачевања, сваке вештине и живота опште, увек и неизбежно расте са количином избегавања тешког у њима.*

*Дакле, све што ти олакшава - то отежава, јер да би вештина и живот постали лаки потребан је прво и пре свега **напор**.*

*"Дневник учитеља мачевања"*

**Мачевалац хедониста никад не гледа како и шта чини у свом мачевању већ само како да то што чини је угодно, пријатно, уживајуће, лако и уз што мање напора и бола. Он, дакле, мачујући не мисли о мачевању него о свом задовољству - себи, не бави се мачевањем него *собом* у мачевању.**

**Али, чим код једног мачеваоца у његовој вештини и човека у његовом животу *удобност* и *уживање* постану главни циљеви они ступају на пут опадања, слабљења, кржљања, одумирања и дегенерације – пут *декаденције*, јер зато што је сваки раст увек умирање и бол нечег да би се створио простор за нешто друго ("Заиста, заиста вам кажем: ако пшенично зрно падне на земљу и не умре, онда остане једно; а ако умре - много ће плода донети." (Јован, XII, 24), **тамо где нема бола нема ни рађања и раста, ни у вештини ни у животу.****

Зато, насупрот већине савремених људи заражених *хедонизмом* (који се као непрекидно бављење собом кроз стално задовољавање себе претвара увек у *нарцизам*) постоје и људи који стремећи **племству живота**, јер "Сигурно је да оно што се ретко налази мора бити врло тешко (...), а колико је све изврсно увек тешко толико је и ретко" (Спиноза, Етика, 1662.) имају супротно гесло: ***Difficiliora meliora - Теже је боље.***

Ако је, дакле, прво правило за срећан живот, и половина мудрости - како каже Епиктет, "Моћи подносити све" - при чему "Подносити оно што мислиш да не можеш поднети, значи стварно подносити", да "Патња оплемењује" (Достојевски), као и да "Само се болом мудрост стиче" (Есхил), тада никад ништа вредно не израста из уживања, забаве и лењости *хедонизма* већ само из жртве и пркоса *стоицизма*.

С друге стране, ако је друго правило за срећан живот, и друга половина мудрости, да „*Давање је нешто највише што можемо узети од живота, а давање је вредно тек кад је жртва - заболи*" (Јован Златоусти), тада највише што добијамо у животу и оном што чинимо долази нам увек и неизбежно тек кроз напор и бол.

Виђа се, међутим, уистину да понекад скоро безначајна ствар у вештини или животу захтева од нас огромна улагања, напоре и бол, као и обратно - да велику и значајну ствар у вештини или животу постижемо одмах, лако и без напора. Ово увиђање да *величину подухвата не мора увек пратити*



адекватно уложени напор у њега је, међутим, привид који пречесто доводи људе у заблуду да је ипак могуће добити "бесплатни ручак". Такво брзоплето гледање, наиме, увек заборавља да улагање у нешто не постоји само као видљиво, тренутно и директно већ и као невидљиво, посредно и заборављено па да је, како то пише Стендал, "*Често потребно двадесет година за успех преко ноћи.*"



Мачевати, па и живети не мора бити ни тешко ни болно - ваља се само затрчати као јуне. Но, **добро** мачевати и **добро** живети је увек тешко и болно. Због тога се **лоше** и **добро** не разликују само као лоше и добро већ и као **лако** и **тешко**.

У мачевању се, дакле, све може чинити *лакшим* и *једноставнијим* путем: једна акција изводи на лакши и једноставнији начин, учење и увежбавање уз лакше и једноставније методе, борба лакшом и једноставнијом техником и тактиком, мачевати лакшим мачевима и мачевима за простију технику..., али, мачевање на тежи начин, иако је захтевније, увек је боље од учења на лакши и једноставнији начин јер уз препреке мачевалац не само да се учи њиховом савладавању већ и **расте, чврсне, јача**, и најважније - **САЗРЕВА**.

И као што се тело развија тек кроз напор мучних физичких вежби, оштроумље и снага духа расту само кроз тешкоће читања и промишљања туђих и сопствених мисли, а душа се не богати и не оплемењује без патњи, сумњи и разочарања тако и изврстан мачевалац и вредно у његовој вештини никад не израстају из лагодног, лаког, уживања, забаве, "опуштености" и лењости већ само из тешкоћа, напрезања, одрицања и жртви.

Пошто, дакле, напор човека **јача** („Што ме не убије то ме снажи" – Ф. Ниче) - због чега се извори снага не налазе у лаком већ тешком, свако ко у савладавању било које вештине, па и вештине мачевања, тражи лаке, једноставне, комотне, пријатне, угодне, брзе - "турбо-инстант" забавне путеве са решењима без напрезања показује да је *ленштина* и *калкулант* на путу *слабљења*. Но, он је исто тако због своје слабости (која увек бежи од тешкоћа што нужно прате постизања свега изузетног), осуђен да у свему што чини дохвата само лоше или безвредно, јер "*Блато а не злато вади се лако*".

Управо из тих разлога је још 340. године п.н.е Менције написао: "*Кад Небо неком намерава да повери велико дело, прво вежба његов дух патњама, а његово тело тешким радом; мучи га глађу и излаже га крајњој беди; осујећује његове подухвате. На све ове начине оно подстиче његов дух, очвршћује његову природу и исправља његове недостатке.*" Потврда свега наведеног се налази и у чињеници да и у свакодневном животу за човека ништа нема вредност ако му сам на свом зноју вредност није открио па му зато увек и брзо постаје безвредно све поклоњено или лако доступно.

Мајсторство у свирању, плесу, сликању..., и свему другом, долази тек кад свирач, играч, сликар... обраћа пажњу на то што ради а не на напорно, болно, непријатно, непријатно, тешко..., које прати тај рад. Исто је и у мачевању. Мачевалац у учењу и вежбању своје вештине достиже мајсторство не кад гледа да ли је то што чини угодно, пријатно, напорно или болно већ да ли је то што чини изврсно и исправно учињено. *Вредно и одлично не постиже онај мачевалац који мисли о себи већ онај који мисли о мачевању - не онај који се бави собом у мачевању већ онај који се бави мачевањем у себи.*

Зато су ратници у прошлости вазда били поносни на своје телесне ожиљке бола из битака, песници на своје ожиљке бола душе, мислиоци на своје ожиљке бола духа, ствараоци на ожиљке рада... Ожиљци на телу, ожиљци на духу и души су једини докази да је човек у нечему досегао мајсторство и испуњено живео јер оно што није падало није ни летело, оно што није болело није ни уживало..., а ко се сачувао од ожиљака сачувао се не само од вредног и значајног већ и од живота самог.

**Уживања и пријатности, дакле, заслужују сваку похвалу пошто "Уживање је со живота" (Еразмо) али не када су циљ путовања већ лепо време или пријатан сапутник на путовању, јер сољу се соли али од соли се не живи.**

\*

Животиња се никад не пита да ли је нешто *изврсно, лепо, добро, здраво, узвишено, вредно, племенито...*  
већ само да ли је *угодно и пријатно* или не.  
За њу је све прихватљиво ако пружа задовољство и ништа није прихватљиво ако боли.  
Зато звер *ужива* док чини зверства,  
злочинац *ужива* кад му је пружена прилика за злочин,  
зависник *ужива* у оном што убија му живот  
јер више га боли да се лиши уживања него да умре...  
јер драже му је уживање од живота  
*Уживање*, дакле, може бити исто толико од добра колико и од зла па не може бити мера оног због чега се дела, живи и чему се тежи.  
У свакој вештини, па и мачевалачкој, и животу уопште зато човек настаје, зри и уздиже се изнад  
животиње и *urban animalis-a* - дивљака који се одева, тек када увиди да постоји *угодно* које је безвредно и зло али и *неугодно и болно* које је вредно, добро изврсно, лепо, узвишено, племенито... - и изабере живот *човека* а не трчања за уживањем и бежање од бола - живот *животиње*.

"Дневник учитеља мачевања"





**Неки Еуклидов ученик, након што је из геометрије научио  
аксиом паралелних права, упитао је незадовољно учитеља:  
„Шта ја добијам учењем овога, што не служи ничему?“  
Еуклид тада позва свога роба и рече му:  
„Дај овоме новчић јер он из свега што чини мора имати  
за себе неку корист.“**

*Диоген Леартије*





## ДРУГИ ПРОТИВНИК

### - Прагматизам -

За већину хипермодерних људи све чиме се баве мора да је **практично употребљиво и корисно – „јестиво“**. Тако је настало нпр. „јестиво“ *студирање* у коме *студије* нису више оно што су хиљадама година још по свом имену (лат. *studium* - тежња, стремљење, ревност, помно испитивање, истраживање, проучавање, размишљање...) биле: *унутрашњи духовни порив за спознајом света и мудрости - култура*, већ су постале занатско-трговачко школовање и оспособљавање за оперативно техничко-употребна умећа од којих ће се зарађивати, куповати, јести, пити, становати, путовати... - *посао*.<sup>4</sup>

<sup>4</sup> И док су, зато, некад учитељи говорили - "учиш за живот", јер циљ учења је био *сазревање, мудрост, грађење карактера и обликовање човека кроз образовање а не знање, звање, интелигенција, умеће...*, данас говоре "учиш за посао" јер главни циљ учења је *добит*. Дакле, док је некад *посао* био *део живота* данас је *посао* постао *сав живот а живот, па и учење и спознавање, постали су обичан посао*. Тако је настао један свет у коме је све постало *роба и трговина* и сви постали *купци и трговци*.

На исти начин *вулгаризације* свега данас су настали и „јестива“ наука, „јестива“ уметност, „јестива“ политика, философија, култура, „јестиви“ међуљудски односи, "јестива медицина", "јестиве" вештине..., а који постоје само да би корисно служили свакодневном практичном задовољавању нечијег пуко биолошког „У се на се и пода се“ живота - идеологији чија је највиша и једина идеја *пуњење банковних рачуна, ормана, стомака...*, дакле, *користољубље - похлепа!*

У том свету „јестивости“ је допуштено само корисно, практично, економично, исплативо, функционално, ефикасно, рационализовано, сцијентистички прорачунато, регулисано, контролисано, логично и инструментализовано, а живот у њему - сачињен сав од баналне приземности, без *духа, идеала, маште, снова, игре, културе и слободе*, са једним машинским, стерилним и празним *стако-пластика-метал дизајном* исто тако машинских, стерилних и празних *стакло-пластика-метал људи* за које "пар добрих чизама и кобасице више вреди од све уметности" (Гогољ) - је савршени живот **прагматизма**.

Но, такав кратковиди, прозаични и материјалним интересима заробљени трговачки ум не види да срце није само практична и корисна пумпа за крв већ и **испуњеност** живота. Он исто тако не види да говор није само корисна и практична гласовна комуникација већ и **поезија, певање...**, да се људи звуком баве и бескорисно кроз **музику**, кретањем бескорисно кроз **плес**, писањем сувишно кроз **калиграфију, архитектуру** сувишно уз грађевинарство... Он, такође, заборавља да математика није само практична

трговачка и техничка рачуница већ и вештина кретања кроз теоријски бескрај непостојећих појмова математичког идеалитета, да философија није пуки практични и корисни сцијентистички инструмент логичке анализе из угла конкретног већ и у вечном темељу фило-**софија** (грч. *philos-sophia* - љубав према **мудрости**) па и много више од математичко-аналитичког машинског рационалитета ("*Да су за мудрост довољни само непогрешива логика и разум тада би вазда калкуланти, шпекуланти и трговци - а не филозофи, били мудраци*" - Балзак), дакле, и интуиција слободне контемплације и спекулације<sup>5</sup>, промишљање из угла, најопштијег, вечног и

<sup>5</sup> лат. *speculum* - огледало; "*Ум мудраца, будући да је он досегао мир, постаје огледало свемира*" (Чуанг Це), дакле, кроз *спекулацију* мислиоца свемир промишљајући и гледајући се, као у огледалу, постаје свестан себе.

неопипљивог - лепота истраживачког мисаоног лутања метафизике и критичко размишљања што, јер није само пуки разум већ и ум, се претвара у *уметност* која развија, култивише, оплемењује и обликује дух ка мудрости. <sup>6</sup>

<sup>6</sup> Данашње друштвене, природне али и уметничке "школе", насупрот томе, су претворене у *техничке школе* и то веома сличне модерним фабрикама пилића у којима се људи под инжењерингом посебно изолованих, усмераваних и контролисаних вештачких услова "кључају" празним техничко-сцијентистичким "турбо-инстант" оперативним информацијама за стероидно подстицање на брз раст, али не и *сазревање*, а како би били што пре гурнути у кланицу општег тржишта корисне употребљивости.

Користољубиви и похлепни антидух прагматичне хипермодерности не подноси и не дозвољава *зрелог и образованог човека* јер "*Перо и мач су у складу*" - пут учења и пут борбе је један, па зато идеал савременог образовања није никако одгајање, васпитавање и просвећење - стварање слободних личности које су лепо, узвишено и чврсто исковане, него супротно - синтетичких, корисних, меканих, зависних и употребљивих *техничара опслужитеља* - робова будућности за један свет и време без будућности. Зато је "*Потребно људе убедити да је "ин", у моди и пожељно бити глуп, простак и неук. Истовремено треба изазивати на сваком месту сваки отпор према правој култури и образовању који морају бити маргинализовани.*" (Ноам Чомски)

Исто тако, али са друге стране, свет у коме је нешто вредно само уколико је *успешно, корисно и практично* је увек и суштински свет без **вредности**. Наиме, ако је сва вредност у *успешном, корисном и ефикасном*, а дешава се и да **пљачка** неком буде *успешна, корисна и ефикасна*, а херојски отпор злочину буде *безуспешан, бескористан и неефикасан*, тада свет прагматизма живи у *празнини вредносне пустиње*.

Он, наиме, усмеравајући све на пругу празног пијачног живота приземног, пролазног, маргиналног и баналног користољубља ствара празну, приземну, пролазну, маргиналну и баналну *чулно - предметну културу* насупрот идејно-вредносне - *духовне културе*. Тиме гради један свет социјал-дарвинизма у коме је врхунац свега *трговати, ратовати и спортовати* - туча, а његова култура, испражњена од свега стварно вредног, великог, суштинског и непролазног, је ту само како би прагматично служила да измученим и исцрпљеним прагматицима после њиховог радног дана пружи масовну, брзу, лаку и плитку комерцијалну забаву, одмор, опуштање, разбибригу, спектакл, наркозу, заборав, задовољство и разоноду да би били оживљени, окрепљени и обновљени за нови радни дан који следи!



Мачевалац *прагматиста* никад не гледа како и шта чини у свом мачевању већ само како да његова вештина буде практично, успешно, ефикасно, и функционално употребљива за неку његову корист.

Он, дакле, исто као и његов брат *хедониста*, док мачује не мисли о својој вештини већ о томе како да му она буде од користи, не мисли о мачевању самом већ о својим интересима и **себи** у мачевању, - не бави се вештином у себи већ користољубиво и нарцистички **собом** у вештини.

Но, као што се право мајсторство у сликању, писању, свирању..., и свему осталом, јавља тек кад се сликар, писац, свирач... посвети из љубави томе што ради а не чему то њему служи и какве користи има од тога што ради, дакле, бави се тиме што чини а не собом који чини, чак и по цену жртве и штете себи, тако је у сваком чињењу уопште, па и у мачевању.

"Дневник учитеља мачевања"

**Мачеваоци прагматичари** мисле само на практично, употребљиво и корисно у мачевању. Они, у складу са том *користољубивошћу*, прво постављају себи питање "чему мачевање без надметања и побеђивања, опипљивих успеха, такмичења, положаја на ранг-листама, медаља, самопоказивања, пражњења адреналина, награда, статуса, путовања, задовољеног поноса, таштине, сујете...?", па је њихово мачевање непрестана обузетост **собом** и вртење око себе, својих сопствених потреба и свог самозадовољавања.

Ти *егоцентрици* никад не могу постићи стварно вредно у било којој, па ни мачевалачкој вештини, јер онај ко као у огледалу нарцисоидно гледа само себе и своје интересе не може видети цео преостали свет. Он слично гладном човеку који види само јестиво, гледа и види у својој вештини једино оно што је непосредно везано рачуницом за његово коначно и ограничено **ја** остајући слеп за бескрај вештине који му измиче.

Насупрот томе, човек у оном чиме се бави достиже врхунац тек **посвећењем**, дакле, кад се његово **ја** утопи и нестане у томе што чини уз заборав на своју корист, добит или штету - а због чега увек само онај ко се одриче делања за себе на крају највише за себе и добија.

Из тог разлога гледање мачеваоца на мачевање из угла прагматизма указује не само на његову ускогрудост и саможивост према вештини и свима који саучествују у његовој вештини већ и на некултивисан карактер који је неспособан да се односи племенито према другом, себи и вештини којом се бави.

Наиме, суштина култивисања у свему је управо у окренутости вредностима које прекорачују појединца и индивидуално - у наиндивидуалном, трансцендентном и универзалном, а по чему се и разликује уљуђен човек од простака који се као животиња бави сваког тренутка само собом и себи корисним сводећи све на питања: "а где сам ту ја?", "чему ми то може служити?", "како то могу искористити"?...

Прагматизам зато указује и на **неотмен** карактер мачеваоца и човека јер ни у чему нема херојског без свесно одбачене користи а изабраног великог и трагичног губитка. Отуд насупрот тривијалне и приземне трезвености Санча Пансе витез вечности Дон Кихот увек говори у духу: „Прави џентлмен се увек бори за унапред пропалу ствар”(Борис Пастернак), "Са надом на успех никад се не бије! Не! Тек кад узалуд је, дивно је!" (Сирано де Бержерак) и "Витештво увек пре бира губитак но добитак..." (Шекспир-Антоније и Клеопатра).

Прагматизам у гледању на вештину и живот указује, међутим, још и на сиромаштво и оскудицу. Наиме, онај ко је богат не гледа ни на шта што чини **трговачки** - из угла обзирања на добит и штету, угла интереса и стицања, већ из угла луксуза, богатства и расипања што дају и поклањају, а не узимају и троше. Савремени потрошачки свет који данас са свих страна све опкољава је управо зато, ма колико привид његове спољашњости показује раскош и богатство, у својој најдубљој суштини свет највећег сиромаштва, свет празнине - беде *благостања*.

Наиме, пошто *оскудник* (без обзира шта и колико поседовао) у свему чиме се бави стално очекује и тражи путеве да узме и добије а богат и широкогруд човек због преобиља тражи у свему чиме се бави путеве да пружа, даје и поклања, слаб мачевалац је у борби увек принуђен да чини две ствари:

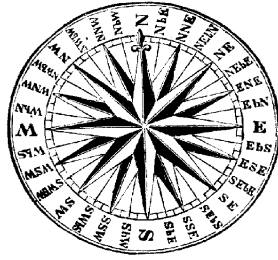
Он, као прво, јер је у мањку мора чинити само оно што је неопходно, економично, практично, прорачунато, опрезно, ефикасно и корисно - све своје снаге и пажњу улагати у *прагматику*. Насупрот томе врстан мачевалац има вишак снаге и умећа па ове поклања као луксуз и украс за лепоту онога што чини *слободно се поигравајући* са вештином претварајући је уметност.

Слаб мачевалац, као друго, у свом мачевању мора увек да се лакта за престиж јер надметање око тога "ко ће први" влада неизбежно тамо где нема нечега довољно - у оскудици и сиротињи у којој је човек угрожен и притеран, стављен пред или-или, па мора изгурати неког другог како би имао место за себе.

Такмичарски поглед на живот је, зато, увек поглед суревњивих, забринутих, неафирмисаних или неуспешних - поглед **одоздо према горе**, *плебејски поглед*, јер како је написао Гете: „Само се ситни боре око престижа” пошто „Као што пожар пре захвата сламене колибе него високе камене палате, тако и амбиција лакше захвата ниске него узвишене духове.”(Себастијан Шамфор)

Дакле, тамо где постоји вишак, изобиље, богатство и преливање ту нема места отимању за себе, борбе око нечега, грабежу, похлепи, конкуренцији... - ту се даје, поклања, племенито расипа и жртвује а ја и њему корисно падају у заборав.

Из оскудице, скучености, сиромаштва, слабости, угрожености, зебње и мањка произилази, дакле, увек *прагматизам* - мањак племенитости - дивљаштво, агресивност и мањак лепоте - ружноћа у делању и опхођењу према себи, својој вештини и другима како у мачевању тако и у живљењу.



\*

Има ученика који брзо одустају од учења мачевања  
уколико за кратко време не постигну успешно  
"практичне и корисне резултате који доказују ефикасност рада".  
Ти модерни *прагматичари*, међутим, заборављају да, јер битан је смисао  
акције а не њен резултат, најдубљу **суштину** сваког учења и делања не чини  
толико банални корисни резултат рада колико **стремљење** које  
**надахнућем** ИСПУЊАВА човека  
дајући његовом животу смисао, арому и вредност.  
Циљ учења и делања, дакле, није само нека употребна "корист" и "резултат"  
већ и буђење *узвишеног* у човеку кроз *стремљење* **некуд...**,  
а до чега се можда никад и не може стићи.  
Та стремљења и идеје испуњавају, сазревају и оплемењују људско постојање  
водећи га од варварског ка људском, од видљивог, опипљивог и баналног  
ка невидљивом, бесконачном и недостижном - од оног  
дохватљивог ка оном чему се једино можемо дивити.

"Дневник учитеља мачевања"

Супротно гледању на све из угла *прагматизма* – *ОСКУДИЦЕ*, је цео  
један свет гледања из угла *ИЗОБИЉА*. Насупрот мачеваоцима  
*прагматичарима* постоје, дакле, и мачеваоци који се не баве овом вештином  
зато што им је корисна и практично употребљива већ просто, једноставно,  
необјашњиво и ирационално - зато што је *воле* без икаквог интереса и  
користи.

Чинити нешто без рачунице, само због њега самог, јер је **мерак** - "за  
сопствену душу", из *љубави* према томе што се чини - па чак и себи на штету,  
део је барем половине живота сваког мудрог, часног и племенитог човека јер  
*мудрост*, која у себи садржи разум и рачницу, зна да кад се све прорачунава  
увек се на крају на своју штету и **прерачуна** пошто сувише разума увек води  
у глупост и сувише рационалности у ирационално.

Мачеваоци *непрагматисти* зато за једини циљ свог мачевања увек  
имају само усавршавање, улепшавање, слављење... - **дитирамб**, вештини  
коју воле, а љубав не тражи плату јер она је поклањање а не трговина. Том  
посвећењу они са страшћу жртвују своје време, мисли, осећаје и тело,  
потпуно и до заборавља себе чинећи све без очекивања награде јер за њих је  
само делање највећа награда - "*Борио сам се - и то је довољно.*" (Ђордано  
Бруно); "*Награда за добру ствар је та што је добра ствар створена.*" (Ф.  
Ниче).

Прави мајстор вештине, дакле, себи никад не поставља питања: "*Чему  
ми служи и каква ми је корист од тога што чиним?*", "*Како да знам да ли је и  
колико то што чиним успешно и ефикасно у корисном служењу?*"..., а која  
непрестано, као зубобоља шупљег зуба, прогањају у свему сваког  
*прагматисту*.



Наиме, кад неко нешто чини из љубави не поставља себи питање чему му то служи нити питање која му је корист од тога што воли то што чини. Он још мање поставља себи питање како да опробава своју љубав и сазнаје колика је, колико успешна, да ли и колико напредује у њој и хоће ли за њу добити неку награду, пехар, диплому, медаљу..., а због чега и пише *Мартин Кесел „Ко тражи медаље није их заслужио, а ко их је заслужио – нису му ни потребне“*

Тајна смирености и спокоја **непрагматисте** пред тим питањима је, дакле, у томе што он својој вештини прилази из другог угла и што се мачевањем бави због мачевања самог - зато што му је оно циљ а не средство за испуњавање неких других циљева.

И као што ходач по жици ако почне да мисли о себи а не о својој вештини балансирања, почиње да страхује за свој живот па неминовно пада тако и мачевалац у борби ако мисли на себе, свој престиж, победу, награду, успех..., а не на мачевање у коме његово *ја* нестаје, увек *пада* без обзира да ли губи или побеђује. Тек кад мачевалац ступа у борбу не због надметања, победе и успеха већ због вештине саме он почиње да блиста пошто кад се нешто чини из љубави неважни су добици и губици, победе и порази... јер љубав не хаје за последице.

Циљ понављања и вежбања није да се повећа бројчано постизање поена у такмичењима већ да се достигне савршен ударац и убод.

То се постиже тако што мачевалац није заокупљен победама и поразима већ начином мачевања, не *бројањем* већ *вредновањем*.

Тако је споља гледано мачевање борилачка вештина чија је функција борба али у дубљем, унутрашњем смислу она је начин да се усаврши човек.

Зато мачевалац од вештине никад не изводи *разоружање* да би разоружао противника (победио га)

већ да би извео **БЕСПРЕКОРНО** акцију разоружавања, он не *напада* противника да би га погодио (победио) већ да би **САВРШЕНО** спровео замишљену акцију напада, не изводи *одбрану* да би себе одбранио већ да би једну врсту заштите урадио са **ПЕРФЕКЦИЈОМ**,

он се не бави мачевањем да би себе телесно, духовно и душевно

самоусавршавао - јер то користољубље не води том циљу,

већ се бави мачевањем због њега самог па га та љубав почиње телесно, духовно и душевно усавршавати...

И као што се лекар не бори против болесника већ болести у њему а духовник не насрће на човека већ на зло у њему тако и мачевалац, јер за свој једини циљ има само вештину, у борби се не бави противником већ вештином самом

па никад не напада противника већ његову вештину,

не брани себе већ своју вештину.

На тој малој, прикривеној, скоро невидљивој разлици **ОДНОСА** према вештини и противнику - финеси да *један разоружава да би победио а други да би извео разоружавање...* - да један у оном што чини *мисли о себи а други о свом посвећењу*, јер како каже изрека: "Ђаво се увек крије у ситницама",

се темељи све божанско и све дијаболично, све варварско и култивисано племенитошћу у вештини мачеваоца и животу уопште.

Слично плесачу који игра због лепоте играња са суиграчем, а не због побеђивања суиграча, и у мачевању борба не служи узајамном сатирању око победе и плена или спортском "пражњењу адреналина и негативне енергије", већ што богатијој, заноснијој, заводљивијој, креативнијој, инвентивнијој, елегантнијој, лепшој... вештини и пражњењу "позитивне енергије".

Добар сликар зато не настаје из такмичења са другим сликаром око тога да начини лепшу слику већ из тога што сам није задовољан својом сликом па покушава да створи бољу, добар песник није онај ко пише песму да би она била боља од песме другог песника већ онај ко у бескрај тражи праву реч јер сам није задовољан оном коју има, добар музичар није онај који тежи да боље свира од другог музичара већ онај који сам покушава да задовољи своје ухо свирајући боље..., тако и добар мачевалац не настаје из тежње да се достигне и престигне други мачевалац већ из борбе са собом око лепоте и изврности вештине.

Право мајсторство у свему, па и мачевању, дакле, не настаје тако што мачеваоци, као *кучићи* који чим виде нешто да трчи одмах, због свог моторичког рефлекса, појуре да га сустигну, или тако што слично деци у игри „труле кобиле“ теже да прескачу један другог, већ тако што сваки понаособ сам трчи за себе и самог себе прескаче. Лествицама напретка у свему што радимо се тако не пење кроз сукоб, над-метање, тучу и дивљаштво, не против другог и преко другог већ помоћу уздицања из себе, преко себе и помоћу другог. Проблем не треба, дакле, да буде туђа висина већ наша нискост јер границе се не савладавају тако што се обарају већ тако што се прерастају. Прави мајстор било које вештине, стога, увек избегава надметање око тога да буде бољи од других јер не само да зна да *"Човек је створен за веће ствари него што је тријумф"* (Јејтс) већ и да једино онај ко премашује сам себе уздиже се.

Стварно вредно и изврсно, стога, никад не настаје из **поређења** и такмичарског надметања да **нечје** дело буде боље од дела **неког** другог - таштине, сујете, гордости, суревњивости, охолости, самољубља, славољубља или зависти "завиривања у туђе двориште" већ из тежње да делатник из себе самог пружи највише што може како би **нешто** постало изврстан, непоновљив и **неупоредив** свет за себе.

Зато човек у коме се не налази МЕРА **савршеног** уткана у њега самог, ко нема, не осећа и не изграђује сам у себи оно *идеално* које га изнутра води ка изврсном у делању, већ му стално треба нешто споља - поређење са другим, као нека штака за ослањање, досеже увек само безначајно ма на какав трон се попео. *Најбоље и савршено сваком измиче ко најбоље и савршено сам у себи нема пошто ништа божанско не припада ономе у коме нешто божанско већ не лежи.*

\*

*Добар мачевалац није добар по томе што ефикасно побеђује  
јер он остаје добар и кад губи.*

*Лош мачевалац није лош по томе што губи јер  
он остаје лош и кад ефикасно побеђује.*

*Нешто није ДОБРО јер побеђује већ зато што је ДОБРО. Нешто није ЛОШЕ јер  
губи већ зато што је ЛОШЕ.*

*"Мали човек је и на врху мали, горостас је велик и у јами."*

*Мера доброг и лошег, дакле, није у побеђивању, губљењу, надметању,  
успешности и дивљаштву туче већ с оне стране сваког спољашњег  
поређења, у унутрашњости сваког човека и мачеваоца  
понаособ - кад се круна носи у себи а не на глави.*

*Зато „Покушај да не будеш човек од успеха већ човек  
од вредности“ (Ајнштајн)*

*"Дневник учитеља мачевања"*



Многи ковачи су се домогли тајних рецептура ковања доброг мача но ипак га никад нису исковали. То је зато што им увек измиче један додаток у изради свега доброг, па и доброг мача - додаток који не може изрећи ниједна рецептура. Тај додаток је **приступ** ковању. Прави мајстор, наимае, наручени мач израђује **за новац** али никад не **због новца** јер зна да добар мач не кује добро плаћање већ добар рад и да дело не настаје из поруџбине већ из унутрашње ватре која гори и кад поруџбине нема.

Свако врсно дело се, зато, од обичног или лошег увек разликује само по једном неухватљивом поклону мајстора наручиоцу: *непрагматичном* вишку који се не може ни израчунати ни платити - духу оплемењујуће љубави с којим је чињено и који из учињеног зрачи. Само онај ко ради **због** љубави према стварању - *уметности*, а не због љубави према користи - *трговине*, може удахнути дух вредности и живота створеном, а због чега је и речено "*само дела љубави остају.*" Изврсно и вредно у свему увек је *непроцењиво* па стога у било ком делању мерења, рачунице, награде, калкулације добитака и губитака никад не воде вредном јер док се човек бави **бројањем** - коначним и мерљивим, измичу му **вредности** - бесконачно и немерљиво.

Зато су неки мачеви добри а неки лоши, неки мачеваоци добри а неки лоши, зато су нека људска дела и поступци безвредни а неки се уздижу изнад сваког вредновања, - јер док практични интереси покрећу само трговину непрактични и недостижни *идеали* надахњују постојање човека *пламеном* што покреће свако мајсторство.

Мачевалац у својој вештини и човек у животу, стога, не треба никад да се слепо воде само корисним - јер тако се доспева само до приземне, профане, празне и тривијалне материјалне баналности, већ исто толико и оним недохватљивим пошто *„Тог волим, ко за немогућим жуди (...), јер ми смо ту вечнога ради.“* (Гете)

Практично и корисно заслужују сваку похвалу и поштовање пошто *"пуно мудрости, радости и лепоте има у хлебу"* - али за стомак и гладног, и када су **средство** а не **сврха** постојања, јер како рече Христос *"не живи човек само од хлеба..."*

Сва људска величина и уздизање изнад света животињског и варварског је стога у свему, па и у вештини мачевања, само у томе да човек *уме чинити сувишно и бескорисно*, а јер је, како каже Волтер, *"Сувишно веома потребна ствар"*, Артур Шопенхауер додаје да *"Дивно и велико дрвеће људи саде лепоте вртова ради, а мале и ружне воћке у воћњацима, плодова ради"*, па Оскар Вајлд закључује да зато *"Можемо опростити човеку који ствара корисну ствар, само уколико јој се не диви. Једино оправдање човека који ствара бескорисну ствар је уколико јој се истински диви. Сва је уметност у потпуности бескорисна."*

\*

Није толико важно да задатак испуниш ефикасно и успешно колико каквим си се показао док си га испуњавао. У испуњавању можеш бити безуспешан али јер, *"Начин на који умиремо може учинити вредним читав наш живот"* ("Бушидо кодекс"), начин на који си се носио са задатком може те издигнути изнад сваког твог неуспеха,

као онај спартански у Термопилима.  
Исто тако, можеш успешно испунити задатак али да све што си при томе  
чинио било је толико поражавајуће да је унизило  
сваки твој успех.

Добар учитељ, зато, јер придаје највећи значај томе *какав* је ученик,  
увек више проматра њега него испуњавање задатка који му је дао.  
Ништа што нам живот даје да чинимо не даје нам толико ради испуњења  
неког задатка колико нас ради - да би разоткрио  
не да ли нешто успевамо или не успевамо већ ко смо и какви смо.

*"Дневник учитеља мачевања"*





**Да би се тело кретало нису довољни зглобови и механика скелета,  
да би се створила музика није довољна техника свирања,  
да би се начинила слика није довољна техника сликања,  
да би се мачевало није довољно знати технику механичких  
покрета тела и мача,  
да би се један човек или једна цивилизација издигли изнад  
дивљаштва у људско и смисаоно постојање није довољна  
техника и технологија...**

**Све што се чини без невидљивог у чињеном - духа,  
увек се деформише, дегенерише и разара себе и све око себе  
завршавајући неизбежно у ништавилу празнине.**

**Техника, зато, заслужује сваку похвалу и поштовање али,  
јер не свира клавир већ пијаниста,  
не сме техника да води дух већ дух да води технику,  
не сме мач да води дух него дух да води мач.**

*"Дневник учитеља мачевања"*





## ТРЕЋИ ПРОТИВНИК

### - Техницизам -

*Исти хируршки нож се може користити за спас човека али и за злочин над човеком. Сва је техника у својој суштини тако саткана па је техничка интелигенција увек вредносно празна а технократа кооперативан са свиме - од слободе до терора.*

*Зато је Карл Јасперс и написао да: "Техника је пут којим ђаво поплучава уништавање вредности."*

*"Дневник учитеља мачевања"*

Кад се уједини делање у коме је циљ олакшано, угодно, пријатно, комотно, уживајуће... - *хедонизам*, са делањем у коме је циљ корисно, ефикасно, практично... - *прагматизам*, настаје техника и **техницизам**.

И као што опијање алкохолом води у смртоносну болест тако и људе данас, још од колевке на *електрично љуљање и бицикла на батерије* па до *електричних свећица-сијалица* за душе умрлих што се у модерним црквама пале на кредитну картицу, непрестано уче, наводе и приморавају да се опијају **техником** и усхићено на сваком месту, у сваком тренутку и у свему клањају справама, машинама, помагалима... - *СРЕДСТВИМА*.

Отуд слично хромом човеку који зависи од свог штапа и савремени човек, који се опија **техником** и технологијама, је постао неспособан за самосталан и слободан живот, па готовански зависи на сваком кораку и у свему ослања на свој технички штап - помагала, справе, машине, инструменте, апарате...

И у мачевању је све више оних који својој вештини прилазе на пуко механички начин бавећи се само **техником** и механизмом вештине - *средством мачевања*, мачујући без *духа* - као машина по уграђеном програму или животиња по урођеним нагонима и рефлексима.

Они тако чине јер су и у свом свакодневном животу опијени и заробљени *хипермодерним сцијентистичким технооптимизмом* и његовом *техноутопијом* по којој су *средства* - техника и технологије *богови* који могу СВЕ и решавају СВЕ. У таквом свету, у коме су људи - како је то *Николај Берђајев* написао, "*подељени на техномане и нове варваре*", треба само куповати и поседовати справе - што је врховни циљ, умеће и вредност и знати руковати справама - што је врховна образованост, вештина и култура човека.

**Тај свеprisутни техницизам обоготворавања, обожавања и клечања пред мртвим справама и машинама данас је почео СВЕ претварати у себе и своју празнину бесциљности дегенеришући,**

деградирајући и разарајући својим *нихилизмом* беживотног све вредности, сав свет, живот, све вештине, па и *мачевалачку вештину*.

Али он дегенерише, деградира и разара и ЧОВЕКА који хоће да се бави мачевањем јер за деформисану сурогат вештину и деформисани сурогат живот неопходан је и деформисани сурогат човек.

### Савремени живот и шест прећуткиваних облика свакодневне деструкције људске психомоторике



„Модерна времена“ – Чарли Чаплин, 1936

*„Спајање човека и машине ће трајати док се све што је људско не искорени, и док половичност - спој лоше машине и слабог ума, не постане, изгледа, човек будућности.“*

*(Пол Вирилио)*

Мозак је настао и еволуирао примарно из функције контроле рада мишића - **„Мишић је колевка мозга“** (Ламарк). Из тог разлога једино бића која се крећу, за разлику од биљака, поседују централни нервни систем. Човек, дакле, себе и свет око себе открива и способности својих пет чула ствара кроз покрете мишића. Отуд мало дете инстинктивно непрекидно и на све начине тежи да ангажује све своје кинестетичке механизме при чему мишићна активност руку и ногу има најважнију улогу.

Исто тако, једном изграђене основне психомоторичке способности се одржавају и даље развијају само кроз физичке активности и ПРАКТИЧНИ МЕХАНИЧКИ рад јер само непосредно оперативно-мануелно деловање свих делова тела ствара код човека спретност и интелигенцију кроз присиљавање да пред себе поставља реалне циљеве и да их остварује кроз практично запажање, промишљање и самоконтролу. Само из **хomo fabera**, дакле, настаје **хomo sapiens**.

Биолошки развој мозга човека и његове квантитативне и квалитативне карактеристике из наведеног разлога готово у целини зависе од интензитета и квалитета човекове мишићне активности од рођења до смрти. И као што интензивни мишићни рад води и интензивном телесном развоју мозга (који је темељна претпоставка сваке његове употребе за више функције) тако слаб и редак мишићни рад неизбежно води његовом крхљаву, дегенерацији и снижавању прага способности. Чак и највиша и најсложенија духовна функција мозга - апстрактно мишљење, добија стимулансе кроз мишићне

активности, а што доказује не само неурофизиологија већ и од давнина многе филозофске школе. Међу њима је најпознатија Аристотелова *перипатетичка* (од грч. *перипатос* - шеталиште; *пери-патео* - "шетам се и расправљам") у којој су се филозофска разматрања и полемике одвијали уз шетње по ходницима (*перипатои*) лицеја у Атини или атинским шеталиштима и трговима. С тим у вези је и *Фридрих Ниче* написао: "*Не верујем мислима које не излазе из ногу.*"

Но, ово природно стање повезаности мишићног (телесног) кретања и мозга, које траје већ милионима година, има далекосежне последице за свако дете и човека који данас одрастају и живе не само у свету мноштва вештачких помагала, превозних средстава, мишићне хипопокретности и атрофије услед седења већ и сурогат-виртуелном свету екрана који раздваја кретање тела од кретања у мозгу.

Наиме, деца и људи који због синдрома **дигиталне зависности** претежно живе ван реалности - у фиктивном свету виртуелне квазиреалности не изводе покрете ногу, руку и тела покрећући **мишиће** својих ногу, руку и тела већ притискајући дугмета која покрећу ноге, руке и тела визуелних фатаморган.

***Шест темељних елемената за психомоторику сваког човека, сваку вештину, па и вештину мачевања, и живот уопште, су први на удару и највише угрожени тим савременим и деформисаним начином "живота".***



*„Механичка девојка”, роман Паола Бачигалупија*

### ***Деструкција осећаја за простор***

Знање о томе где сам у простору, колико је удаљен противник и где се он налази у односу на мене, где се и како крећем напред, назад, лево, десно, косо-лево-напред..., полуокретима и окретима, где се налазе предмети око мене...? од темељног је значаја не само за вештину мачевања већ и за свакодневни живот јер човек постоји кретањем у простору.

Да би се изградио и очувао осећај за простор кључно је што више и што разноврсније кретати се **реално** кроз његове три димензије (горе-доле, лево-десно, напред-назад) а што мање кретати се виртуелно (без мишићне активности) кроз фиктивне дводимензионалне просторе екрана и екранчића.

Наиме, чула која у простору екрана процењују "дубину", "висину" и "ширину" - лажних виртуелних просторе (целе планине стају на мале екране и екранчиће) навикавају се на фиктивне мере, а што за последицу има



упропаштавање природне способности човека да стереоскопски види већ и процењује и премерава реални простор око себе.

Дакле, у оној мери у којој просечно савремено дете и човек проводе мање времена у активностима у реалном тродимензионалном физичком простору са стварном дужином, ширином и висином у тој мери њихове просторне способности се више **дегенеришу** јер их екранске фатаморгана приморавају да мешају реалне и фиктивне димензије и просторе.

Биолошки, а не електронски изграђен и очуван осећај за простор је од највећег значаја за још један просторни елемент мачевања - поимање *амплитуде* покрета. Мачевалац у вежбању и борби треба своје покрете да изводи различитим и усклађеним амплитудама (широки, дугачки, кратки...). Уколико је осећај за просторну дистанцу (осећај за дубину) неоформљен, дегенерисан или изгубљен такав човек не може да контролише амплитуду својих покрета и процењује димензије својих просторних радњи.

Последице оштећења осећаја за простор: грешке у разлучивању елементарних категорија простора (лево-десно, напред-назад), несигурност и неспособност кретања у простору, трапавост, неспретност, непрецизност, некоординисаност, деформисаност и неусклађеност покрета, оболења **диспраксија** и **дисграфија**...

Даље, око које посматра лажни (сурогат) простор екрана своје информације о кретању кроз тај "простор" не рефлектује на мишићни покрет тела који природно треба да их прати (на првој пројекцији филма "Улазак воза у станицу" браће Лимјер публика је у тренутку прилажења воза почела да бежи са столица!) већ их одмах враћа назад у мозак умртвљујући, слабећи и прекидајући природне путеве и везе које биолошки постоје између мозга и мишића.

Резултат: као што слике мозга почињу да се "крећу" кроз "простор" а тело мирује тако и тело почиње да се креће кроз простор покидано од координације слика покрета у мозгу. На тај начин добијамо болесно стање неартикулисаног, неразвијеног некоординираног телесног покрета, страх од простора... - дете, човека и мачеваоца поремећених психомоторних функција за свакодневни живот јер оно што њихов мозак покуша свесно да уради мишићи неће више да испрате а оно што раде њихови мишићи постаје све више самостално и нема везе са њиховим мозгом.

Наведени поремећају су толико чести да данас четворо од десеторо деце (узроста око 6 година), који се упишу у школу мачевања, су толико упропастили биолошки инстинктивне реакције да кад им се баца рукавица у лице чак ни не трепну а далеко од тога да се уклоне или покушају да је ухвате. *Они су навикли свој мозак и мишиће на виртуелну ситуацију да кад из екрана нешто крене према њимане морају да реагују јер се неће десити ништа.*

### **Деструкција осећаја за време**

Овај осећај је од огромног значаја за свакодневни живот па и мачевање. Човек који нема створен и развијен осећај за време не само да не поима значај односа јуче-данас-сутра па живи примарно у садашњости (као животиња која не зна за јуче и сутра па не може ни да има *свест* - знање о себи сада) већ не може да разуме и ствара ред, структуру и правилност пошто не поима однос пре-после - сукцесију (догађаје и ствари који су у времену једни после других). И у мачевању је исто осећај за време темељни осећај јер **праву акцију на правом месту** треба увек извести у **право време**.

Да би се изградио осећај за време – стекла свест о четвртој димензији свега потребно је да се човек (мачевалац) од рођења одмах сусреће са дешавањима која имају реалну брзину у реалном простору јер једино они поседују реално протицање у реалном времену.

Уколико се, међутим, осећај за време развија уз телевизијске и друге екране у којима радња увек има сопствено, *фиктивно* време трајања (цео живот може да стане у један филм) јер се одвија у фиктивном простору и фиктивном брзином, мозак се упропаштава и затупљује за мерење стварног времена догађаја у реалности.

Последице губљења осећаја за време су низ психомоторичких поремећаја: одсуство реда и редоследа у делању, неуређеност и хаотичност у понашању, неспособност за дисциплину (јер она подразумева ред у коме све иде по одређеном редоследу у времену), збуњеност, неспособност да се правилно процењује време у свакодневном животу, бркање узрока и последица, и оно што је најгоре: **нестрпљивост и брзоплетост** јер неразликовање прошлог, садашњег и будућег води у стање у коме се хоће све у сада и одмах - **симултано**, дакле, истовремено.

Поремећаји у поимању времена, међутим, немају за резултат само временске последице. Време је повезано са простором јер мачевалац преко простора диктира брзину - време извођења својих радњи као и обратно, простором време - брзину. Отуд поремећај темпоралних способности повлачи за собом увек и проблеме везане за просторно и брзинско понашање мачеваоца током извођења акција.

### ***Деструкција осећаја за брзину***

У вештини мачевања је веома битна способност ученика да препознаје и контролише брзину својих кретања и кретања противника. Мачевалац који чини без осећаја за брзину никад ниједну мачевалачку акцију неће моћи да реализује јер ће све чинити или пребрзо или преспоро, дакле, неадекватно околностима. Осећај за брзину се гради и развија само и једино кроз непосредни практични контакт са сопственим телом и другим телима која се крећу различитим брзинама.

Уколико се, међутим, осећај за брзину код детета, човека и мачеваоца гради без непосредне мишићне активности тј. пред виртуелним светом екрана и екранчића он се упропаштава и дегенерише. Наиме, свако ко расте или проводи време уз екранске слике које се у свим савременим медијима по правилу смењују у магновењу сумануте и хистеричне брзине због потребе за хиперактивним ефектима (који треба у што краћем времену са што већом количином сензација да шокирају и обузму чула) у потпуности губи реални и стварни осећај за брзину и замењује га осећајем за *прогресију брзине* - брже, још убрзаније...

Последице: свакодневни фиктивни хиперпокрет иницира хиперактивност и убрзаност у свакодневном понашању па све што се чини је без мере за темпо тј. муњевито, јуреће, на пречац и брзоплето. Тако настаје човек површности, лакомислености, аљкавости, расејаности и брљивости који нема времена за задржавање на било чему, па ни за размишљање и студиозно удубљивање у суштину. Тај човек **нестрпљења** све хоће брзо и одмах ("инстант-турбо") не схватајући да **вино од године је такође вино као и оно од двадесет година – али није исто вино**, Ако тако не може постаје нервозан и нестрпљив па све што чини одмах одбацује као „досадно“, „сморно“, „несносно“..., заборављајући да **досада је стање духа а не стање ствари**. Човек нестрпљења, дакле, никад ни у каквој вештини не може успети ништа пошто резултате у свему не доноси никад „кратак дах“ већ

сталност, упорност и континуитет, а све у духу римске изреке да „Упорност ствара царства“.

Све ово за последицу има опсесивну зависност од празне акције - грамзивост и похлепу за брзим смењивањем догађаја, а што на крају води у духовну и душевну празнину. Наиме, ако се све чини површно и брзо - како би се грабило што више, ништа не може стићи да се уреже дубље ни у тело, ни у дух ни душу. Савремени турбо живот, тако, не само да ствара увек суштински празног човека већ и, јер човек брзине нема времена за **сазревање - проживљавање онога што је живећи доживео**, човека који је увек телесно, духовно или душевно незрео и кржљав.

Губитак осећаја за брзину и његово трансформисање у осећај само за брже ствара још једну веома раширену појаву у савременој цивилизацији - **бес**. Наиме, опседнутост брзином доводи до нестрпљења а ово до нервозе и живчаности - „кратког фитиља“ који, ако се одмах не умире задовољењем, прелазе у мржњу, гнев, срџбу и на крају бес - како према томе што се чини и себи тако и према другима. „Захваљујући брзини ми живимо у доба беса.“ (Карл Оноре, „Похвала спорости - изазов култу брзине“)

Брзо смењивање екранских слика ствара још један психомоторички поремећај. Наиме, кад се посматра екран очи мирују а гледане слике су непрестано у покрету па је посматрачу немогуће да фокусира и изгради пажњу пошто је предмет те пажње неухватљив. Он се тада навикава не само да гледа празан покрет и пуку површину ствари - а не оно што се креће и суштину покрета и ствари, већ се не може ни сконцентрисати, смирити и овладати оним што гледа па бива ношен акцијом у којој смена слика влада њим.

Насупрот томе реални свет и претежни амбијент природног човека највећим делом није бескрајна, суманута акција муњевитог смењивања догађаја (карактеристична за савремени виртуелни свет екрана) већ статични предмети ентеријера и екстеријера или споро покретни предмети, људи, животиње..., а преко и око којих се људско чуло вида лагано креће градећи способност за фокус и пажњу.

Последице: виртуелни свет брзине је узрок поремећене, расуте пажње и деконцентрације - „гледа а не види, слуша а не чује“, а који су данас постали болесни стандард понашања већине људи, а нарочито деце. Наиме, до треће-четврте године се код деце биолошки формирају **синапсе** од ока до мозга које су одговорне за пажњу, перцепцију и додир. Деца у том периоду највише формирају способност пажње на одређени објекат или радњу. Уколико деца тада зуре у телевизију (на којој непрестано промичу и јуре разни визуелни надражаји) пажња се никако не може ни на чему задржати и сконцентрисати па ове синапсе неповратно остају неформирани - долази до њиховог кржљања и **кортикалних и конгитивних** поремећаја и синдрома од којих је најпознатији блокирање развојне диференцијације мозга по различитим функционалним регионима (специјализације центара за говор, писање, цртање, мишљење, оријентацију, слушање...) што доводи до примитивизације мозга и интелектуалног заостајања - тупости.

О томе у књизи „Похвала спорости - изазов култу брзине“ Карл Оноре пише: „У учионицама широм света, у којима је све већи број ђака са дијагнозом поремећаја пажње, учитељи као главног кривца за то наводе екране. Екстремна визуелна брзина на екранима штетно утиче на младе мозгове. Када су на јапанској телевизији први пут приказани "Покемони" 1997. године, заслепљујућа брза светлост је изазвала епилептичне нападе код 700 деце која су гледала овај цртани филм. Да би се заштитиле од тужби софтверске компаније данас стављају на своје игрице упозорење о могућем нарушавању здравља. Деци треба, супротно, давати више времена за уметност, музику, размишљања, све оно што успорава.“

Последица: у Америци највећем броју овакве деце, која чине све већи део дечије популације, се одмах преписују психотропни медикаменти за

смирење које они треба да узимају сваки дан као бомбонице, а што невероватно подсећа на *Олдоса Хакслија* <sup>7</sup>

<sup>7</sup> "У једној од следећих генерација, људи ће се фармацеутским средствима навести да воле своје ропство. Створиће се диктатура без суза, да тако кажемо, безболни концентрациони логор за читава друштва. На тај начин ће људима пријати да остану без своје слободе јер ће им свака жеља да се буне бити одстрањена путем "испирања мозга" кроз пропаганду или помоћу фармаколошких средстава. Помишљам и на развој неурологије, и уграђивање електрода у мозак. Ово се додуше нашироко примењује на животиње и понекад на безнадежно душевно болесне људе.

Ко је год посматрао пацове којима су елетроде уградили у одређене нервне центре мора да се упита шта би само било када би се нечег таквог докопао неки диктатор. Овде мислим на огромну област у којој би се могла остварити ова коначна револуција, област у којој би било могуће контролисати људе у великој мери, али не кроз насиње, већ стварањем утиска да је живот пријатнији него што стварно јесте, и то пријатнији до те мере да, као што сам рекао, људи заволе стање ствари које разуман и пристојан човек никад не би смео да одобрава. Сматрам да је ово сасвим могуће и чини се да ће ово бити последња револуција у људском друштву." (*Олдос Хаксли, "Врли нови свет", 1931*); Ову идеју је, иначе, први и детаљније претресао *Јевгениј Замјатин*, још 1920. године у култној књизи "*МИ*".

Ипак, најгора од свих последица таквог одрастања и живота је *обездуховљење* човека. Наиме, збир нестрпљивости и деконцентрисаности стварају неспособност за дуготрајно и озбиљно **читање текста**, праћење слова, задржавање на прочитаном и промишљање прочитаног, а што је кључ за развој духа који никад и нигде није израстао без књиге и из неписмености. Данас, међутим, више од 45% деце и одраслих није у стању да се дуже од 20 минута сконцентрише и умири да би нешто нацртало или прочитало па су за њих кратке жуто-информативно-редакцијске или рекламне вести врхунац читалачког капацитета. Савремене генерације средњошколаца и студената се **ужасавају слова** па модерне турбо "књиге" са скраћено осакаћеним текстовима за експрес читање су се претвориле, имитирајући екране, у мноштво визуелно-графичких експеримената и ефеката - дечије сликовнице које треба на забаван и занимљив начин само да пренесу кратку (углавном просту и заглупљујућу) информацију. Такви људи и деца, који су прошли „образовни“ систем са тако за њих профилисаним књигама, су упропаштени заувек за било какав дубљи интелектуални рад, духовност, апстракно и критичко размишљање постајући тиме безлична маса погодна за сваку врсту инжењеринга, обликовања и манипулације.

### ***Деструкција осећаја за снагу***

Човек који нема осећај за слабо, умерено и јако, дакле, меру и контролу тонуса својих мишићних покрета, а што је постало епидемијска медицинска дијагноза (**хиперкинетички синдром, хипотонија и хипертонија**), неспособан је за било коју телесну радњу у свакодневном животу. Мачевалац који изводи све акције само једном истом снагом, а без обзира на то шта чини и како чини противник, не само да је несензитивна "цепаница" него неће никад моћи да усклади оно што чини са оним како треба да чини.

Осећај за снагу се стиче и одржава само и једино кроз непосредно **практично** деловање - директну мишићну активност и однос акција-реакција целог спектра интензитета. Уколико се, међутим, превише времена проводи пред екранима без стварне и активне мишићне делатности ово одсуство практичног рада доводи не само до атрофије мишића и мускулатуре већ и до тога да мачеваоци, и људи уопште, немају контролу над снагом својих телесних покрета. Та појава је попримила толике размере да је већина

савремених урбаних људи постала неспособна чак и да самостално закуца ексер чекићем.

Са друге стране хипермодерни телевизијски, филмски и остали садржаји који непрекидно бомбардују психу људи екстремним јачинама светлосних и звучних ефеката, а који су потребни због упечатљивих сензација које једине могу привући комерцијалну пажњу у мору других истих таквих сензација и ефеката, слуђују и затупљују интензитетом сва чула смањујући њихов праг сензитивности толико да она више не реагују на надражеје који су другачији од екстремних.

Последица губљења осећаја за снагу: људи и мачеваоци немају представу о финоћи, суптилности, прелазима и префињености покрета па све што чине је са неконтролисаним сувишном снаге. Они не знају да реагују другачије од најјаче, претерано, драстично, насилно, у крајностима, без мере..., дакле, *некултивисано* - као варвари или дивљаци.

### ***Деструкција осећаја за комуникацију***

Само човек који уме да комуницира помоћу говора, погледа, геста, мимике, покрета тела, емоција, мисли..., дакле, да повезује и размењује своје радње са радњама другог човека (и светом око себе) може успоставити некакав контакт и смисаоно организован однос са њим.

Исто тако мачевалац који нема осећај за визуелну и телесну комуникацију са радњама противника - који је у борби *аутистичан*, не може ништа извести пошто мачевање је узајамни однос (комуникација) покрета тела, духа и душа два мачеваоца преко мачева. Уколико, дакле, између акција и реакција учесника у борби нема те **комуникације**, повезаности и усклађености она се претвара у неартикулисану збрку неповезаних покрета два човека који сумануто млатарају мачевима.

Стога, као што тек развијен осећај за комуникацију тела уз музику - повезаност и узајамну усклађеност два плесача, ствара лепоту плеса тако исто тек осећај за комуникацију мачева у борби или вежби два мачеваоца отвара врата хармонији њихових акција - вештини. Осећај за комуникацију се стиче само и једино кроз **непосредне практичне** (очима, ушима, додиром, рукама, говором) контакте који успостављају, шире и развијају способност повезивања и усклађивања говора, мишљења, осећања, покрета тела... једног човека (мачеваоца) са светом око њега.

Деца и људи који, међутим, одрастају и живе у хипнотичкој опчињености екранима тј. у виртуелним световима виртуелних људи и фиктивних догађаја, или уз смењивање слика без двосмерне физичке комуникације говором и невербалне гестом, очима, телом, додиром... не могу да развију нпр. синапсе за говор па су не само осуђени на сиромашну и празну телесност већ и јадан и празан језик скраћеница, поштапалица ("брате-брате", "значи-значи") као и низ говорних мана. С обзиром да какав је језик неком, јер "*Говор је слика душе*" (*Сенека*) такве ће му бити и мисли (јер мисли се кроз језик) а "*Какве су ти мисли такав ти је и живот*" (*отац Тадеј*) неизбежно је да сакат језик води у сакате мисли па и сакат живот, пошто човек осакаћен за музику језика је осакаћен и за музику живота.

Исто је и са душевним животом. Пред екранима се не може развити емпатија пошто је њен основни услов суживот (живот уз живот). Тако људи и деца остају емоционално незрели, плитких, баналних, тривијалних или чак дегенерисаних и патологизованих осећања и празне душе јер се душевни живот развија само из широке и пре свега живе комуникације са светом око себе а не индивидуалне и аутистичне комуникације са екранима.

Последице ове неразвијене и ускраћене социјалне комуникације су: болесни индивидуализам, нарцизам, егоцентричност, саможивост, социопсихолошки поремећаји понашања, аутизам и све чешће девијантност и психопатија у свакодневном животу, а у мачевању агресивност, суманутост и дивљаштво.

### ***Деструкција осећаја за креативност***

Поред психомоторних осећаја угрожени су и многи други, а међу њима је најважнији **осећај за креативно**. Свакодневни живот и било која вештина су незамисливи без способности човека да буде креативан. Разлог је једноставан: туп човек се бави само оним сада и данас. Паметан човек гледа у сутра - предвиђа и спрема се за будуће које долази. Мудар човек оно што ће се десити сам **креира**. Дакле, једино онај ко се према свету око себе поставља као субјект - стваралачки, неће бити његов објект.

Исто је и у мачевању. Само мачевалац који је инвентиван и маштовит, са развијеном имагинацијом и способностима комбиновања и процењивања противникових радњи има иницијативу у борби. Мајсторско мачевање зато увек происходи из иницијативе а имати иницијативу у мачевању значи бити узрок и диктирати догађања - присиљавати **креативношћу** противника на непрестано реаговање.

Уколико, међутим, дете, човек и мачевалац време проводе у пасивном **гледању** (буљењу) у телевизијске и друге екране они се навикавају да буду конзументи и потрошачи (у складу са конзумеристичко-потрошачким светом који их на сваком кораку манипулативно обликује у те своје сврхе) акције а не актери и ствараоци акције. На овај начин се код људи парализују и упропаштавају креативне способности. Наиме, пасивно посматрање екрана доводи до трајних неурофизиолошких промена у мозгу (посебно на дечјем узрасту) јер на акцију која је на екрану нема психофизичке реакције посматрача - а која је природна. Њихов мозак се тако навикава да не покреће тело и мисао на визуелни надражај јер то је непотребно у виртуелном свету. На тај начин се стварају пасивни и лењи **посматрачи** неспособни да реагују на свет око себе (и мачеваоци који тупо посматрају противника не реагујући на његове кретње) и уживаоци слика - дигитални војери.

Све наведено се ништа битно не мења чињеницом да је данас присутно све више интерактивних садржаја који захтевају активну комуникацију с екраном. Наиме, зато што је та интеракција увек једнодимензионална - само виртуелна а не стварна - вишедимензионална, она активира само неке делове човека а друге умтрвљује и кржљави, па настаје мноштво психосоматских поремећаја који су уочени код деце и људи који пуно времена проводе у игрању компјутерских игрица.

С друге стране навикавање на инертно конзумирање **покретних слика** представља окосницу процеса **одузимања маште**. Наиме, тек посматрање **непокретних слика** покреће у човеку потребу и моћ **визуализације**, замишљања и **дочаравања** покрета - као нпр. приликом посматрања илустрација бајке или стрипа. Покретне слике не остављају простор за ту врсту визуализације и тако уништавају маштовитост, имагинацију и креативност претварајући посматрача у **објекат читавања** визуелних садржаја и истовременог обликовања његовог мозга за лако прихватање **сугестивних** и **сублимираних** садржаја који непрестано и неприметно формирају не само његову свест већ и подсвест.

Такође, обузетост и живот у виртуелном не само да одводи човека од бављења реалним светом који га окружује већ га одводи и од бављења самим

собом, сопственим мислима и осећајима. То у највећој мери заглупљује јер тамо где постоји море сервираних слика, наметнутих закључака и манипулативних садржаја зачињених празном забавом нема се ни времена ни разлога за анализу и критичко промишљање. "Људи ће веровати само ономе чему медији кажу да треба веровати" (Џорџ Орвел, "1984", 1948. година )

Но, уништавање осећаја за креативност не завршава у пасивности. Наиме, човек и дете који у ономе чиме се баве не успевају да буду креативни у томе неизбежно постају и неуспешни. Због тога се јавља прво *фрустрација* а затим *мржња, завист, агресивност и деструкција* јер ако се енергија не може манифестовати стваралачки она се нужно и увек манифестује разорно или ауторазорно.

### ЖИВОТ НА АПАРАТИМА (КОМА)



\*

*„Човек данас боје стварног света признаје за стварне тек пошто их види на екрану.“(Стенли Кјубрик)*

Све је више људи уверених да се мачевање може научити преко екрана.

Они су у праву. На тај начин се уистину може, како нас на сваком кораку убеђују, научити не само мачевати већ и свирати, сликати, плесати, певати, студирати, куповати, плаћати, радити, васпитавати, лечити, волети, водити љубав... - живети.

Све то заиста може, но, таман тако и толико колико је потребно за мачевање, свирање, плес..., у сајбер сурогат свету привида и илузија екранских слика сличном Платоновој пећини у којој

људи у мраку зуре у игре сенки на зиду пећине са улаза сунцем осветљених ствари, мислећи за те опсене да су стварност. Вештина и живот су, јер *"да би се нешто видело није довољно гледати"* (Кант), увек онолико далеко од слика о вештини и животу колико је далеко **бити од гледати** - површина и **изглед ствари** од **ствари самих**.

И као што се помоћу кашике једе, али кашика није храна, тако се и помоћу хипермодерних технологија управља животом али оне нису живот већ само један његов бесконачно мали део јер

стварност је увек већа од сваке креиране стварности.

"Дневник учитеља мачевања"

**Говор, читање и писање** су три највише функције мозга на којима се темељи не само апстрактно мишљење и емоције већ и, јер један исти мозак покреће све, и **физичке** способности тела. Људи данас, међутим, не говоре већ мутаво буље у екране, не читају већ слушају, не пишу већ типкају.

Отуда све више опчињених и хипнотисаних техником - **модерним острвом сирена**<sup>8</sup>, који као *андриди* ходају са телефонима сраслим за шаке, са прстима на тастатурама, жицама у ушима и ослепљених очију екранима и екранчићима.

<sup>8</sup> *Сирене* - "оне које везују" или "оне које исцрпљују" - демонска бића смрти у лику привлачних девојака (касније крилатих) која својом песмом маме и опчињавају морепловце. Оне седе на једном острву са цветним ливадама окружене костима несрећних морепловаца који су зауставили своје бродове да их гледају и слушају њихову примамљујућу, милозвучну музику због чега би се насукали на хриди или били опијени, исцрпљени, везани и поједени. Одисеј је успео да прође поред острва слушајући њихову заносну песму тако што је наредио својим морнарима да га чврсто вежу конопцима за јарбол и да веслају са воском запушеним ушима.

Некада су људи празнину својих живота надомештавали маштањима, идејама, идеалима, утопијама, веровањима, надама, револуцијама..., данас људи празнину својих живота надомешћују хипнозом екранима телевизора, инфузијама телефонских и рачунарских мрежа, или тумарањем и "блејањем" по светим храмовима модерне "културе" - *тржним центрима и самопослугама*.

Људи су, дакле, празнину својих живота некада испуњавали **пуноћом духа**, људи данас празнину својих живота испуњавају **празнином духа** - синтетичким сликама живота кога нема.

И док се, зато, некад за екране говорило да су "прозор у свет" јер се кроз њих гледао **свет**, данас се говори да су "прозори у ништавило" јер се кроз њих гледа свет слика креираних илузија које спољашњошћу опсенарски засењују, прекривају и сакривају празнину унутрашњости правога света - шупља визуелност и *царево лажно одело* - *ништа*, или амбис комерцијалног смећа, страха и насиља. Некада се "прозор у свет" посматрао, данас "прозор у ништавило" посматра и хипнотише посматрача. Некада је прозор у свет био само један и поред света, данас "прозора у ништавило" има свих врста и димензија и престају бити прозор - **ПОСТАЈУ СВЕТ**.

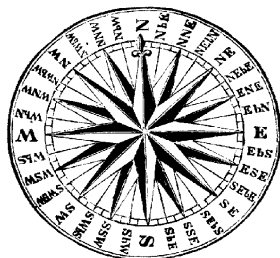
Али тај **симулакрум**, који тежи да замени стварност симулацијом стварности, почиње исто као што лаж мења свет - али у *лажни свет*, да креира и људе. Они постају дигитализована (индивидуализована, раздвојена, у себи и између себе подељена), компатибилно униформисана, медиокритетски нивелисана бића *стакластог погледа* која су међусобно и са собом повезана само преко исто тако интегрисаних и медиокритетски нивелисаних дигиталних технологија.

**Abissus abyssum invocat** - "Понор призива понор." Хипермодерни синтетички човек који је упао у мрежу *умрежености* постаје све више неспособан за живот без *батерија*. Он је чак толико *уназађен* да се **поноси** тиме што су му *батерије* нужне да би уопште живео, и то као нешто што више и није човек већ програмирани човеколики додатак и роб машина у свету програмираних машина. Потребан је још само један корак од тог човека **телевизије** до човека **телеће**-визије, а од њега до човека **телетине** нема више корака.



**„Не може се ништа...- немогуће је живети изоловано од света и времена”** - лење и резигнирано понавља савремени урбан "хај-тек" сајбер човек екрански усађену фразу, јурећи дигиталном аутострадом до раскрснице између "зомбија" и "телетабиса".

Али, док паметан човек, јер зна да свако време има и своју **кугу**, чини и **мисли** све да се од ње склони будала јој трчи слепо у сусрет за слепим чопором других будала. **Човек не треба да прати своје време него своје добро у времену.**



*Зло које ти се испречило на путу можеш савладати само ако га имаш мање у себи него испред себе.*

Но, као што се данас људи већином не баве својим култивисањем и оплемењивањем већ само својим **задовољавањем** тако се и већина родитеља данас не бави васпитавањем своје деце већ само њиховим **задовољавањем**.

То је брже, лакше, једноставније, опуштеније...

Неизбежна последица такве хедонистичке „педагогије”

чије је гесло: “бити значи бити задовољаван”,

је, међутим, увек пад у *анимално* јер *задовољавање* није смисао људског већ животињског бивствовања.

Но, данас то није пад у обично анимално већ пад у хипермодерно урбан-техно анимално.

Ако уместо људи и родитеља справе, машине, телефони, телевизори, рачунари, играонице... култивишу и васпитавају људе и децу онда из такве *васпитне запуштености*

никад не израстају култура и људи већ антикултура и хибриди инжењеринга: киборзи, андроиди, терминатори и силицијумско-силиконски техноварвари којима су једине вредности и животни „идеали” похлепа, моћ и уживање.

*“Дневник учитеља мачевања”*

Величина кржљања и дегенерације свих темељних осећаја и способности човека је увек директно пропорционална времену изложености деструктивном деловању виртуелних простора телевизијских, рачунарских и телефонских екрана.<sup>9</sup>

<sup>9</sup> Овде не узимам у обзир доказан разоран биофизички утицај на ћелије и органе људског тела свих савремених бежичних технологија (нпр. након само 1,2 минута употребе мобилног телефона температура мозга расте за 0,2 степена а са сваким следећим минутом долази, под утицајем краткоталасног нејонизујућег зрачења,

до кувања меког ткива уха, ока и možдане опне које је идентично кувању у микроталасној пећи, а што доводи до мутација и стварања малигнух ћелија рака; ово је посебно изражено током употребе бежичног интернета и у тренуцима успостављања телефонске везе када пикови зрачења и по неколико стотина пута прекорачују дозе за које је утврђено да делују мутагено на ћелије тела).

Исто тако не узимам у обзир ни медијске садржаје највећег дела електронских технологија који данас са својим комерцијалним сајбер шундом имају за главни циљ креирање илузија, индоктринацију, манипулацију, декултуризацију, деградацију, идиотизацију и пасивизацију. На овај начин се, уз додатно и свакодневно "бомбардовање" сликама свих облика реалног и виртуелног насиља кроз које се људи емоционално затупљују навикавајући се и постајући имуни на насиље - било да га трпе или наносе, стварају генерације Кафкијанских људи будућности којима се једноставно управља и који ефикасно, лако, брзо, јефтино, послушно, машински и задовољно испуњавају сваки постављени задатак.

Из тог разлога уколико се још по рођењу детета одмах не почне са радом на **природном развоју** његове психомоторике већ се због лењости, комоције и "немања времена" он увуче у забавни, занимљиви, лаки, узбудљиви, шарени свет екрана дечији мозак, јер је недовољно и наопако чулно ангажован (бави се фиктивним а не реалним светом), почиње одмах кржљати и дегенерисати се. Ако се овај деструктивни пут прошири са детињства на младост и зрело доба неизбежно настаје дисфункционални, не само за мачевалачку и сваку другу вештину већ и свакодневни живот, "дводимензионални" хендикепирани човек слике чије су не само телесне већ и духовне и душевне способности осакаћене.

О томе говори, на велику срамоту, хипермодерних дигиталних људи, низ истраживања која доказују да су интелектуалне способности (о телесним да и не говоримо) човека данашњице мање него код његових предака и да су рапидном брзином опале последњих тридесетак година чак за 23%. Дакле, данашњи просечни хипермодерни урбани човек мегалополоса је глупљи, празнији и смотанији за живот од његовог оца или деде са села. Наиме, животне околности непрестане борбе са природом и другим људима од наших предака су захтевале стално истраживање, трагање, подозривост, сумњичавост, размишљање, радозналост, пажњу, оштроумност, инвенцију, практичност, упорност, креативност, издржљивост, храброст..., а што је развијало њихове телесне и менталне способности. Насупрот том тежем али богатијем и креативнијем животу савремени човек највећим делом живи у пасивном, прималачком, конзументском уживању и лењој потрошњи готовог, сервираног, припремљеног и заштићеног "инстант" живота чији је врхунац изазова и креативности бирање врсте уживања или робе по тржним центрима. Та одвојеност од природе и непосредних, оперативних, практичних делатности физички кржљави, душевно и духовно затупљује и идиотизује човека претварајући га у млохаво, млитаво, размажено, неспособно, несамостално и зависно биће подложно свакој манипулацији, психофизичким деформитетима и болестима<sup>10</sup>.

<sup>10</sup> Јер ако се држимо изреке *Хипократа*, оца медицине, да *„Два најбоља лекара су лева и десна нога“* тада је потпуно јасно да два највећа извора свих телесних болести су зло седења и зло лежања.

Једино ефикасно и врло једноставно средство за развој и гајење шест основних психомоторних осећаја, а који су темељ сваког здравог духовног, душевног и телесног живота, је принцип: *деца до треће године живота не смеју да имају никакав контакт са било којом врстом екрана* јер њихово биолошко тело, са којим су рођени и које ће их пратити цео живот, може се развити здраво само у природним околностима и из природних активности, као и код сваке друге животиње.

Дете које у том периоду израста из вештачког - сурогат света сајбер фатаморгана неизбежно и нужно и само постаје вештачко - сурогат у сваком смислу, и дегенерисаног не само тела већ и психе.

Старија деца и одрасли треба у виртуелним световима да проводе онолико времена колико ће након тога провести у активностима без њих у реалном, чулном свету практичног рада. Ко то не може - коме је екрански рад свакодневни целодневни посао, треба да схвати да ће неизбежно бити жртва професионалне *деформације* и свега што прати сваку *деформацију*, како *телесну тако и менталну*. Он треба да чини све у сваком тренутку ван радног времена како би ову *болест* што више амортизовао и лечио практичним активностим. Ово је неопходно јер симулирана стварност - квазистварност, без обзира да ли је професионална принуда или добровољни виртуелни бег у заборав реалности и компензација за неостварену стварност (имитација и илузија као замена за изгубљену или отуђену стварност) води увек *губљењу контакта са реалношћу*, а *изгубљен контакт са реалношћу* је саставни део дефиниције сваке *менталне болести*.

\*

Први део мачевалачке вештине је умеће мачевања са мачем и телом.

Други део је умеће мачевања без мача и тела.

Мачевалац који се бави само механиком и механизмом телесних покрета мача и тела – *техником*, увек промашује вештину јер *техника* треба да је средство и у служби другог умећа – креативности.

Мајсторство у свакој вештини утемељује ТЕХНИКА али мајсторство у свакој вештини крунише једино ПОЕТИКА.

Добар мачевалац, зато, увек придаје већи значај циљевима - томе ШТА чини са техником него техници самој јер

док се техника бави елементима *поетика* се бави опцијама,

док је техника репетитивна *поетика* је креативна,

док *техници* *припада* дефинисано и послушност *поетици* *припада* инвентивно и слобода,

док *техника* тражи стварност *поетика* тражи идеју, док се техника види *поетика* је невидљива...

док је *техника* телесна хоризонтала *поетика* је духовна вертикала не само сваког доброг мачевања већ и живљења.

"Дневник учитеља мачевања"





*"Сви су се мени смејали јер сам  
другачији, а ја њима јер су сви исти."*

*Буковски*

Човек треба да бира хоће ли бити увек *модеран* - што ће рећи чинити што и **сви** - бити део безличног просека стандардне, фабричке већине, или ће тежити да буде креативан - различит, другачији, непоновљив и оригиналан.

Што се мене тиче сматрам да нити мачевалац у вештини нити човек у животу не треба стално да иду у корак са свима и чине као по звуку заједничког бубња оно што сви чине.

То не само да није отмено већ и заглупљује.

Ваља, дакле, и у вештини којом се бавиш, и животу који живиш, живети сензибилитет свог времена – оно модерно, али тако да га спајаш и преплићеш не само са сензибилитетом *против свог времена* – креативним, стваралачким и критичким, већ и са сензибилитетом *ванвременог* - класичним.

Ако не живиш сензибилитет свог времена изгубићеш се у времену, ако не живиш сензибилитет против свог времена изгубићеш себе у времену, ако не живиш сензибилитет свеопштег постојања изгубићеш се у постојању.

*"Дневник учитеља мачевања"*



## ШКОЛА МАЧЕВАЊА „СВЕТИ ЂОРЂЕ“



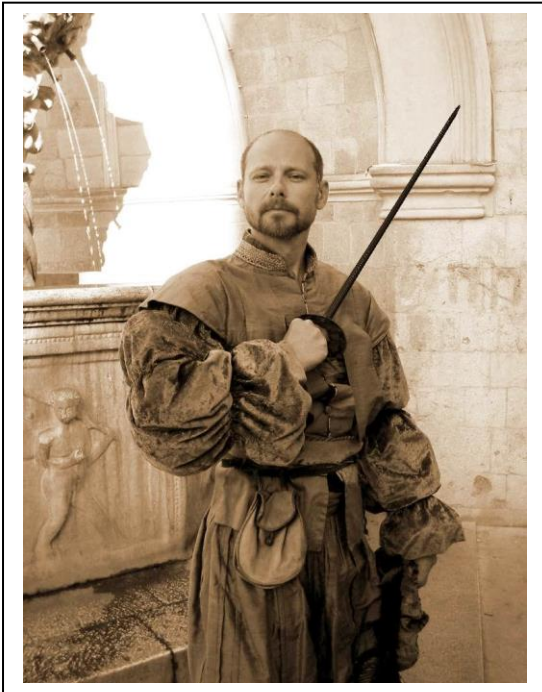
У нечијем мачевању може бити свега: уживања, ефикасности, технике, брзине, окретности..., али ако нема *лепоте, племенитости и врлине* оно ће увек бити пуко *дивљаштво* а не вештина.

И као што човек ако свој живот и све што чини не оплемењује идеалним, лепотом, вредношћу... неизбежно тоне у животињско, тако и мачевалац уколико своје мачевање не уздиже изнад баналног, приземног и опипљивог увек и неизбежно себе и своје чињење срозава у дивљаштво.

У свему се, дакле, делање са духом разликује од делања без духа и све се дегенерише и пропада у ђаволско уколико му његова егзистенција није пут и за трансценденцију јер ништа не вреди имати све ако се нема оно што свему даје **ВРЕДНОСТ.**

*"Дневник учитеља мачевања"*

## О аутору



Учитељ *класичног, спортског и сценског* мачевања. Рођен у Београду 1962. године. Мачевањем се бави од 1976. године. Спортско мачевање је највећим делом учио код *Поланског, Чајковског и Војцеховског* - тренера светског гласа који су створили низ светских и Олимпијских првака. Звање инструктора спортског мачевања стиче 1983. године, звање учитеља мачевања 1996. године у Београду, а 1998. године у Атини звање професора мачевања.

Школу мачевања „Свети Ђорђе“ - прву и највећу школу **класичног** мачевања у Југоисточној Европи, оснива 1999. године. При Централном дому војске Србије обнавља 2000. године рад „Официрске школе мачевања“, а при Војној академији у Београду 2003. године и катедру секције за мачевање.

У периоду од 2003. до 2009. године држи часове сценског мачевања на Академији уметности "БК" као и школама мачевања у Дубровнику (Renaissance Association »RAGUSEUM«) и Мостару ("Центар за драмски одгој БиХ"). Тренутно је учитељ мачевања у Школи мачевања „Свети Ђорђе“ при „Удружењу за позоришно и историјско мачевање“ у Београду.

Од 2002. године је редовни члан "Удружења филмских и телевизијских уметничких сарадника Србије". Као учесник или редитељ сценских борби је од 2001. до 2008. године радио на више позоришних и филмских пројеката: Шекспир, Богојављенска ноћ – Ужичко позориште, Хамлет – Народно позориште у Београду, Комедија забуне – Народно позориште у Београду; Александар Дима, Три мускетара – позориште "Бошко Буха", "АМСЕЛФЕЛД" - Битеф театар, филм »La porta belle 7 stelle« италијанског режисера Pasquale Pozzessere, филм "БОД", Душана Поповића, рекламни спотови од којих је

најпознатији за компанију "Цептер", сценарије мачевалачких борби за филм "Казанова", дубровачки документарни филм о Марину Држићу "Од тартаре до уроте"...

Издао је књиге: „Положаји и радње без оружја” – спортско мачевање; „Опера нова” и „Манифест” – класично борбено мачевање; две историографије о мачевању у Србији: „Витешко, дворско и грађанско мачевање у Србији од Деспота Стефана до II светског рата” и „Војно мачевање у Србији 1804–2004 године”, „Кратка историја европског мачевања”, „Европски мачеви-историјска систематика за мачеваоце и сценске уметнике”, „Увод у коњичко мачевање”, „Дневник учитеља мачевања” и „Један несавремени приступ несавременом мачевању - кодекс школе” .

Његов мото у раду са ученицима је да: *окретност мача захтева и окретност духа јер коме је туп дух, туп му је и живот - па и мач*. Зато ученике непрестано провоцира, изазива, куша, прави замке, загонетке и параболе, боде, сече, заводи, саплиће, измиче се, вара... не само мачем већ и речима, мислима и делима јер само онај ученик који тежи да му оригинално и креативно узврати брзим, оштроумним, окретним провокативним, маштовитим... мислима, речима и делима - дакле **с духом**, је ученик који је на путу да му тако узврати и мачем.

Сматра да је данашње *декадентно* време потпуно **откинуто од осовине** постојања и да је готово све што се нуди човеку као *ново и хипермодерно* само синтетички сурогат, фарса, дегенерација, баналност и "царево лажно одело". Од будућности зато не очекује ништа добро па, јер *само ко мисли на сутра имаће данас и само ко мисли на јуче имаће ће сутра*, вазда ученицима говори да се због лењости и комфора не запуштају поводећи се за модерним већ што више **сами** раде на себи како би постали далековиди и спремни да виде, осете, препознају и мачују са свиме наказним што неизбежно и одасвуд тихо, скривено и невидљиво **надолази**.

Из тог разлога у својој вештини и свему осталом се најрадије држи конзервативно штита класичног, мача традиционалног и патине старог не само зато што кад лепоте нема лепом се враћамо, и јер оно што је прогањано заслужује да буде брањено, већ и зато што су темељи света вечни за разлику од грађевина на њима.

Стога користи сваку прилику да подсети и себе и ученике да ће својој вештини, себи и свету који их окружује од највеће вредности бити не ако чине у складу са *модом* већ у складу са *врлином*.

\*

*Модерни свет у коме је суштина живота  
брзина, агресивност, површност и нестрпљење уједно је и свет у коме се  
мачевање свело на брзину, агresiју, нервозу,  
непромишљеност и инстинкт.*

*Модерни свет у коме је грабеж око стећи и имати што више једини циљ  
уједно је и свет у коме је постићи што више погодака и имати што више  
медаља и бодова на ранг листама једини циљ мачевања.*

*Модерни свет у коме је једино мерило свега само корист и ефикасност  
уједно је и свет у коме се у модерном мачевању све мери само  
ефикасношћу и корисношћу за пласман на такмичарском тржишту  
глобалног спорта.*

*Модерни свет у коме је једини однос према свему и свакоме само  
конкурентска борба за престиж и победу уједно је и свет у коме се*

мачевању и другом мачеваоцу прилази само као средству успеха,  
побеђивања и доминације.

*Модерни свет* у коме је највећа радост чулно уживање у видљивом и физичком уједно је и свет у коме се у мачевању једино задовољство налази само у физиолошкој опијености адреналином телесне борбе.

*Модерни свет* у коме су главни храмови културе, цивилизације и лепоте *робни центри* уједно је и свет у коме се сав напредак, култивација и лепота мачевања налазе само у производњи и потрошњи све новије, разноврсније, техницизоване и сајберизоване опреме за мачевање.

*Модерни свет, модерни човек и модерно мачевање* су на сваком кораку усклађени плешући једну исту *лошу* игру уз једну исту *лошу* музику.

Но, такав свет и такво мачевање се морају једном нужно, кад њихови *нагомилани отрови* почну стварати грчеве животу, тргнути у својој болести и угледати празнину и ружноћу у себи и око себе.

Тај ТРЕНУТАК одбацивања модерног и враћања на класично је неизбежан јер тежња врсном делању и врсном постојању се налази уткана у инстинкт за вредно и велико постојање.

*"Дневник учитеља мачевања"*



## **САДРЖАЈ**

УВОД - Вавилонска кула

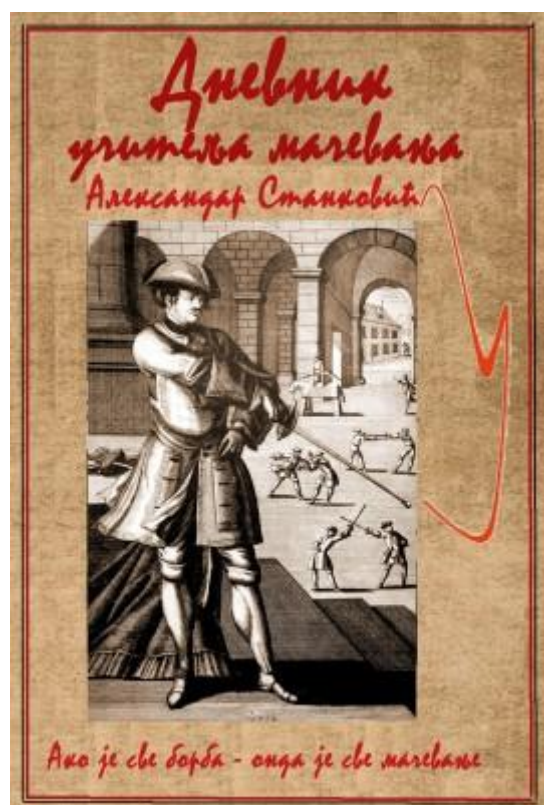
ПРВИ ПРОТИВНИК - Хедонизам

ДРУГИ ПРОТИВНИК - Прагматизам

ТРЕЋИ ПРОТИВНИК - Техницизам

О АУТОРУ -

**КЊИГЕ КОЈЕ МОЖЕТЕ НАБАВИТИ  
У ШКОЛИ МАЧЕВАЊА "СВЕТИ ЂОРЂЕ"**



**KRATKA ISTORIJA  
EVROPSKOG MAČEVANJA**

sa  
osvrtom na mačevalačku literaturu

Aleksandar Stanković



EDICIJA "RAPIR"  
KNJIGA IX  
Beograd, 2014  
SIGNATURE

# КРАТКА ИСТОРИЈА МАЧА

ИСТОРИЈСКА СИСТЕМАТИКА  
ЗА МАЧЕВАОЦЕ И СЦЕНСКЕ УМЕТНИКЕ  
Александар Станковић



УВОД  
У  
КОЊИЧКО МАЧЕВАЊЕ

Александар Станковић



Aleksandar Stanković

VITEŠKO, DVORSKO I GRADANSKO MAČEVANJE  
U BEOGRADU

- EPOHA SRBLA -  
1403-1940

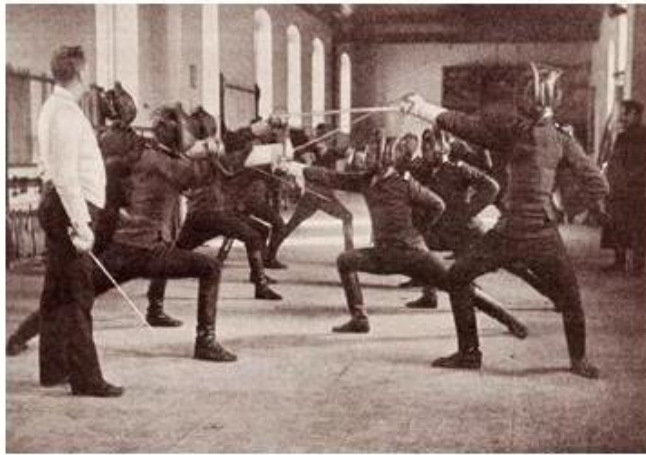


2003.

# **ВОЈНО МАЧЕВАЊЕ У СРБИЈИ 1804-2004 (2014)**

**АЛЕКСАНДАР СТАНКОВИЋ**

**ДРУГО ИЗМЕЊЕНО, ДОПУЊЕНО И ПОПРАВЉЕНО ИЗДАЊЕ ИЗ 2004. године**



Едиција «РАПИР»  
Књига V  
БЕОГРАД 2014

↶ Undo Clear Ctrl+z **OPERA NOVA**



Knjiga za buduće i one sa dobrim očima



# ЈЕДАН НЕСАВРЕМЕНИ ПРИСТУП НЕСАВРЕМЕНОМ МАЧЕВАЊУ

(КОДЕКС ШКОЛЕ МАЧЕВАЊА "СВЕТИ БОРЂЕ")

Александар Станковић



**"Бунбу но иши" – "Перо и нач су у складу".**

За лењ и туп дух недостижно је мајсторство у мачевању пошто оштрину начу даје само оштар дух који га води.

Паметан човек, зато, учење мачевања увек започиње сонин што најбоље бруси и оштри дух: с љубављу према читању - књигом.

Мајсторство и врсност у мачевању, свакој вештини и животу уопште, дакле, темеље се на *културн пера* јер једино на с слова одвајају од ту пости духа – дивљаштва, проста штва, неукости и ропства.

## Поштовани читаоци

У припреми је нова књига чији се излазак из штампе очекује у јулу ове године. Реч је о једном од најпотпунијих (преко 1600 страна и више од 6000 слика) енциклопедијских приручника на свету о вештини класичног борбеног мачевања.

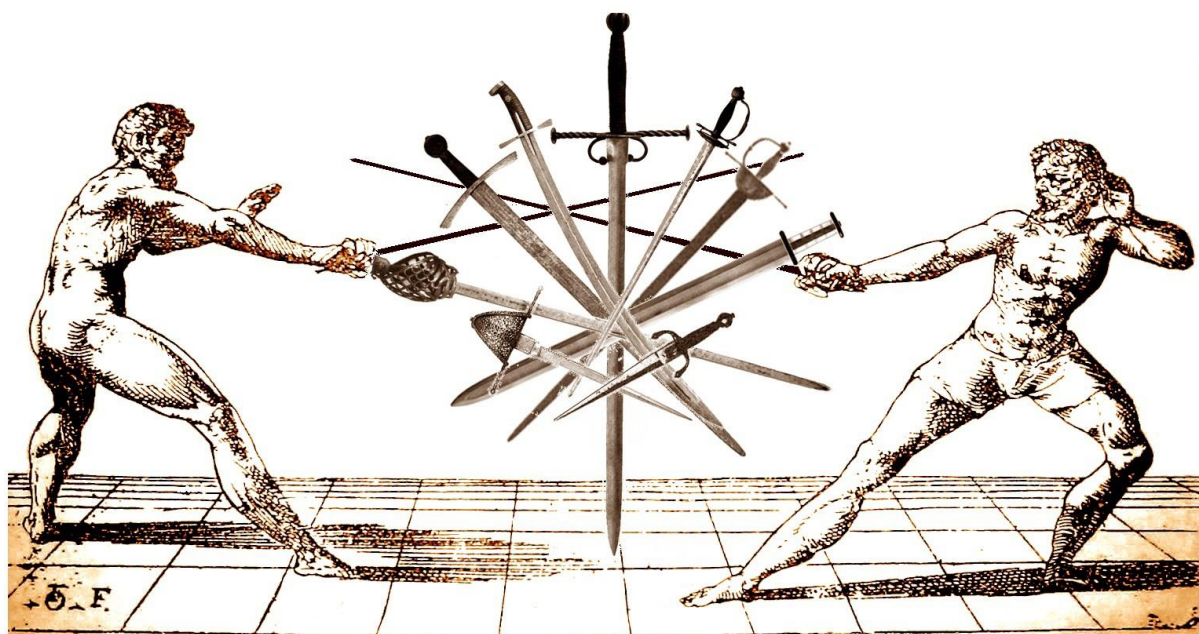
Богат и целовит извор података о техници, мачевима, тактици, едукацији, кодексима, историји... изворног класичног мачевања за све који су љубитељи, изучавају или уче ову древну борбену вештину и уметност. Незаобилазни део библиотеке сваког поштоваоца и обожаваоца традиционалне културе и баштине класичних вештина.

# Александар Станковић

## КЛАСИЧНО МАЧЕВАЊЕ

- ЕНЦИКЛОПЕДИЈСКИ ПРИРУЧНИК -

\*  
ТЕОРИЈА И ТЕХНИКА ВЕШТИНЕ  
ЕВРОПСКОГ  
СТАРОВЕКОВНОГ, СРЕДЊЕВЕКОВНОГ И НОВОВЕКОВНОГ  
ЈЕДНОРУЧНОГ, ДВОРУЧНОГ И ДВОРУКОГ  
БОРБЕНОГ МАЧЕВАЊА  
СТИЛОМ ШКОЛЕ „СВЕТИ ЂОРЂЕ“



ЕДИЦИЈА „РАПИР“  
КЊИГА VIII  
Београд, 2016  
СИГНАТУРЕ

## Поштовани читаоци

У припреми је нова књига чији се излазак из штампе очекује у првој половини 2017. године. Реч је о првој књизи ове врсте у региону.

Богат и целовит извор података и упутстава (преко 500 страна и више од 1000 фотографија и шема) о уметности сценске борбе са посебним акцентом на **сценско мачевање**. Незаобилазни део библиотеке сваког глумца, редитеља, кореографа...и поштоваоца позоришне или филмске уметности.

**Александар Станковић**

# ПОЗОРИШНО МАЧЕВАЊЕ И УМЕТНОСТ СЦЕНСКЕ БОРБЕ

- ЕНЦИКЛОПЕДИЈСКИ ПРИРУЧНИК -

\*

**Техника, режија и драматургија сценског мачевања. Сценски борбени покрет, историја сценске борбе, плес и сценска борба, методика, звук, светло и сценографија сценске борбе, карактерологија, оружје и опрема сценске борбе, кореографија и дизајн сценске борбе.**





Промишљање осветљава.

Ко је лењ за ту светлост духа осуђен је на тумарање по мраку и у својој вештини и свом животу јер не види се гледајући очима већ промишљајући оно што очи виде или не виде.

Зато треба мислити пуно јер како је написао *Леонардо Да Винчи*:  
„Ко мало мисли пуно се вара.“

Но, недовољно је мислити само пуно и вешто, треба мислити и одабрано.

Тек ако се не мисли само о опипљивом, свакодневном, пролазном, баналном - „*пијачном*“ у вештини и животу већ и о суштинском, недодиривом и вечном у њима доспева се не само до неких вредних спознаја већ и на почетак сваке филозофије и мудрости уопште.

У свему се отвара *велики пут* тек кад се престане живети и промишљати само профана свакодневица јер пад у свакодневицу је најнеприметнији, најшири и најраспрострањенији пут у амбис свих ништавила.

Данас људи већином, међутим, промишљају само маргинално, профано и „*пијачно*“ - *свакодневицу*, јер размишљање захтева да престану трчати, а тако нешто је неприхватљиво кад у бежању од себе треба бити што бржи.

Са овим безглавим тркачима *празнине*, који сваког ко успорава и мисли брзо проглашавају за сметњу, смутњу или будалу, треба бити стално на опрезу јер у својој суманутој јурњави очас повуку у свој понор и себе и сваког око себе.

*"Дневник учитеља мачевања"*



